وروستی مورچل

٤

Ketabton.com

لیکوال: نسیم حجازي   ژباړن: محمد نبي "شفیق"

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ظهیر زوی یوسف

د عربو له بیابانونه د اسلام چینه وخوټیدله، او هغه شګلنې دښتې چې په پیړیو پیړیو د سیلاتیانو د پام وړ نه وې د زمانې د څار مرکز شوې.
د جهالت په تروږمیو کې سرګردانه انسانیت چې د لارښوونې د کوم لمر په انتظار ؤ هغه لمر د فاران له غونډیو نه راپورته شو.
په هغه ورځ چې د آمنې په ګلاب، د عبدالله په بچې، او د عبدالمطلب په لمسی د محمد صلی الله علیه وسلم نوم اېښودل کیده د فطرت انځور ګرد نړۍ په نقشه کې نوی رنګ خپراوه، تقدیر د نړۍ د قومونو لارښونه عربو ته سپارله او د نړۍ تاریخ لیکونکو یو نوی باب لیکه، د رحمت پرېښتو د غلامۍ او جهالت په زنځیرونو تړلی، تپی شوی انسانیت ته د آزادي، ورورولی او برابری درس ورکاوه.
د عربو ساراپانو لات او هبل مات کړل او پر نړۍ د رحمت د وریځو په څیر خپاره شول، د دوی د توری او سپینو هره او سپینه غوځه کره، د دوی تهذیب، مدنیت او اخلاق پر ټولو تهذیبونو مدنیتونو او اخلاقو بری وموند، هغوی د نړۍ څخه د فساد د ونې جرړې غوځې کړې. او د انسانیت په بڼ کې یې پخپلو وینو د سولې او امن ونې خړوبې کړې، د کفر تیارې د ماسپښین د سیورو په څیر ورتولیدې، د قیصر او کسری د استبداد مانۍ ویجاړې شوې وې، د اسلام د غازیانو د برې جنډې یو لوری ته د البرز د غرونو په واورینو څوکو او بل لوری ته د افریقا په شګلنو دښتو کې رپیدې. د دوی اسونه په یوه وخت کې په ختیځ کې د هندوستان او په لویدیځ کې د هسپانیې په سیندونو اوبه څښلې، دیارلس سوه کاله وروسته اوس هم یو مورخ په حیرانی دا پوښتنې چې د عربو د اسونو تګ غیر-معمولي ګړندی ؤ او که قدرت د دوی په مخه کې ځمکې ته نغښتل وربښودلی وو؟
دا یو انقلاب ؤ، یو روښانه انقلاب، تقدیر د عربو د شګو ذروته ځلا ورکړه، او هغوی یې د نړۍ تیارو ګوټونو ته واستول.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو شپږ سوه کاله وروسته يو بل انقلاب راغی، يو تياره انقلاب! بنايي د اسلام ډيوی چې په پيړيو پيړيو کومي تياری په مخه کړی وی له څلورو خواوو نه ورتيولی شوی او د ګوبي په صحرا کې بې پناه اخستي وه، بنايي د هغه اور سکروټي چې عربو په اوږو مړی کړی وی د ګوبي د دښتو په سرو ريګونو کې پټي شوی او پټی پلېدلی او شپږ سوه کاله انتظار وی چې د اسلام ساتونکي کله ويده کيږي، حقيقت دا دی چې له يوی مودی راسی د اسلام د درمند ساتونکي خوب وړی وو او د کفر اور شپږ سوه کاله مخکه مړ ؤ چې د لومړنيو پيړيو د غازيانو داستانونه دوی ته د اوږو د څاڅکو په څير وو.

د اسلام دښمنانو ته د عباسيانو د دولت تش او وراسته محلونه هم د نه ماتيدونکو برجونو او کلاګانو په څير ښکاريدل، چې د هغوی پلرونو په لومړی هجری پيړی کې د لويو لويو واکمنو تاجونه تر خپلو قدمونو لاندی کړی وو. نژدی شپږ سوه کاله وروسته د جبر او ظلم هغه هوس چې د روم او ايران د ماڼيو په کنډوالو کې ويده ؤ د ګوبي دښتی د يوه شپانه په وجود کې راويښ شو، د هغه شپانه نوم تموچن ؤ چې د چنګيز خان په نوم مشهور شو.

د نړۍ هغه فاتح چې د بخت پيړۍ يې د وينو په سمندر کې لامبو وهله چې دده پرخه د تيارو د توپانو نو لاربهونه وه، ددغه چنګيز خان په مشری د منګوليا وحشي قبيلي د يوی سيلی په څير پورته شوی، او د تهذيب هره ديوه يې مړه کړه د نړۍ په څلورو خواو خپاره شول.

شپږ سوه کاله دمخه چې کوم نسيم د عربو له دښتي نه راچليدلی ؤ، هغه د انسانيت پر بڼ د رحمت غمی اوورولی وو، خو شپږ سوه کاله وروسته چې د ګوبي له دښتي نه کومه تالنده رابښکاره شوه په هغو کې د نسيمونو پرځای د چاودليو اورغورځوونکو غرونو تودوخه او اوررونه وو. او ددی دو دونو د وريځی تر برېستن لاندی د هغه اورني مادی سيلاب ؤ چې ښارونه او کلی بې وسوځول او پری تير شو، د بابل او نينوا د کنډوالو په ليدو چې د انسان روح د تقدير په ويرانو، اعتراف کوی هغه د تاتاريانو د اورني توپان په وړاندی هيڅ هم نه دی.

*****

(۲)

د مهلبي نړۍ لپاره د چنګيز خان د پوځونو د جګړی تاکتيك بلکل نوی ؤ، نړه هغوی ته يو پراخه ښکارځای ؤ، د شپنو قبيلو سره د اسونو هيڅ کمي نه ؤ، پر

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسونو او وزو برسیره دوی د اسونو په غوښو او شیدو گوزاره کوله، پردی علاوه دوی د ځنگل د هر ځناور غوښه خوړله، د گوبي په دښته کی د ښارونو او کلیو نوم او نخښه نه وه، که به چیرته باران وشو نو دغه شپانه به همالته ولاړل، او ترڅو به یې څارویو د هغی سیمی تول شنه ونه خوړل دوی به هلته پاتی کیدل، او چی بیا به کوم چا دا خبر راوړ چی په فلانی ځای کی څو څاڅکی باران شوی دی نو دوی به همغه لوری ته مخه کړه، کله کله به د نویو څړځایونو پر سر د یوی قبیلی له بلی سره لانجه راغله، چی زور وری قبیلی به د کمزوری قبیلی د څارویو د اخستلو نه علاوه د هغوی نارینه او ښځی هم مریان کړل.

څکه خو به کمزورو قبیلو یو له بله اتحاد وکړ او یو څواکمن سړی به یې خپل مشر وټاکه، د ژمی په موسم کی به د شمال د سړی هوا په سبب دغه ټوله سیمه دوزخ ته ورته یخنی لاندی کړه، د ریگونو پر سر به د واورو څادر وغوړید د وښو د نه موندلو په وجه به یې د شیدو څاروی وچ شول، او دوی به د تودوخی په موسم کی د ذخیره کړی وچی غوښی په خوړلو مجبور شول، کله کله به توندی سیلی راوالوتی او د دوی کیږدی به یې ورسره والوزولی او څاروی به یې تری په یوه او بله کړل.

له طبیعت سره دایمی مقابلی له دی خلکو نه زیات کلك او د زغم خاوندان جوړ کړی وو، څو څو ورځی به د اسونو پرشا پاتی کیدای شوای، او په ورځو ورځو وږی جنگیدلی شوای.

چنگیز خان د لویو لویو سردارانو د ځپلو نه وروسته هغوی د ځان تابع کړل، بیایی د شپنو تاتاریانو په مخکی د هغو هیوادونو نقشی کښیښودی چی هلته شنه فصلونه، ښایسته باغونه او شنی ورشوگانی وی، د لوټمار هوس ټول بربریان د چنگیز خان تر جنډې لاندی راټولیدوته وهڅول.

تاتاریان په گاونډیو هیوادونو د وږیو عقابانو په څیر ورپریوتل، او هغو اولسونو چی آرام ژوندانه تنبل او سست آموخته کړی وو د دوی د یرغلونو تاب رانه وړ، په څو کلونو کی د چنگیز خان پوځونو په شمال او ختیځ کی زیات هیوادونه ونیول.

گاونډی هیوادونه د هغوی گرندیو بریاوته حیران وو، دوی به په یوه یوه ورځ : څو ورځو پراوونه وهل، او په یوه وخت کی به یې څو ځایه پر نورو هیوادونو یرغل کاوه، د هغو هیوادونو پوځونه به په کوم یوه سرحد د دفاع لپاره راټول وو، د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

چنگیز خان د پوځ یوی ډلی ته دهغوی مقابله کوله او نور پوځ به له مخالف لوری پر هیواد ورننه وتل، کلی او ښارونه به یی ونیول او د پاچاهی ټول نظام به یی شنډ کړ، کله کله به داسی هم وشول چی د کوم هیواد پوځی سالار به د تاتاریانو له یرغل نه خبر شو د دفاع لپاره به یی پوځ په سرحد کی پراو واچاوه ، د هغه جاسوسانو به هره ورځ دا خبر ورکاوه چی د مغلو د لښکر مخه په همدی لوری ده، خو بله ورځ به کوم استازی دا خبر راوړ چی د چنگیز نور لښکر په بله لاره هیواد ته راننوت او تخت او تاج یی ونیول.

د تاتاریانو د حیرانوونکی بریالیتوب راز د دوی په ګړندی حرکت کی ؤ، دوی به په شاتوری اس سپریدل، له هر سپاره سره به څو اسونه وو، کله به چی یو اس ستړی شو سپور به په بل پښه واړوله، د یرغل په وخت کی به چی کله کوم سپاهی لوږه احساس کړه نو د آس خیټه به یی په خنجر زخم کړه او د هغه څو غوړ په وینی به یی وخښلی، د اوږده سفر لپاره هم تاتاریانو ډیر لږ سامان ورسره اخست، په ځنګل کی به یی اضافه اسونه خوړل، او د لاری له کلیو او ښارونو نه به یی څاروی ورسره وړل ، که به کوم ښار بیله جګړی دوی ته تسلیم شو نو مغلو به یوازی هغه خلك وژل چی جګړه یی کولای شوای، خو هر سپاهی د مات شوی قوم د تور سریو بی عزتی خپل حق ګانه.

که به کوم ښار له مقابلی وروسته فتحه شو نو کورونو ته به یی اور اچاوه ، او اوسیدونکی به یی وژل، د هر پوځ جنرال خپلو عسکرو ته د فتحی د یادګار جوړولو امر کاوه، او مغلو به پر ځوانانو برسیره د ښځو، بوډاګانو او ماشومانو له وژلو وروسته د هغوی سرونه غوځول او یادګاری څلی به یی تری جوړاوه. بیا به چی د هر جنرال څلی لوی ؤ چنګیز خان به هغه ته شاباشی ورکاوه.

کله کله به د دوو سپاهیانو پر دی جګړه شوه چی ستا څلی دننه تش دی او نن زما سر تیرو ډیر خلك وژلی دی.

دا هغه قوم ؤ چی تقدیر د اسلامی نړۍ عبرتناکه تباهی د دوی په لاسو کښلی وه، د هغه اسلامی نړۍ بربادی او تباهی چی د غفلت په خوب ویده وه، چی د الهی احکامو د عمل پرځای یی د خپلو غوښتنو او هیلو په خاطر تاویلونه پکی کول، له هغوی سره د نیمی دنیا فتحه کوونکو پلرونو توری اوس هم وی، خو د هغو پلرونو ایمان ورسره نه ؤ.

*****

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

د مدینې نه نژدې دوه نیم میله لرې د یوه وړوکې کلي په جومات کې د سهار له لمانځه نه وروسته شیخ احمد بن حسن د قرآن او حدیثو درس ورکاوه، طاهر بن یوسف جومات ته ورننوت او شیخ ته یې وکتل.

د طاهر عمر د ۲۲ کالو په شاوخوا کې ؤ، د هغه په دنګه ونه، مناسب اندام او ښکلې څیره کې زیات وقار او شان ؤ، په سترګو کې یې د شاهین په څیر بې باکې دده د هوښیارې ښکارندویه وه.

احمد بن حسن ترې وپوښتل : چمتو راغلی یې؟

: هوکې ! ما له مور جانې نه رخصت را اخستی او راغلی یم.

احمد بن حسن خپل زده کوونکی رخصت کړل، او جګ شو له ځوان سره له جومات نه ووت.

د جومات د دروازې سره د شیخ یوه نوکر اس تر جلب نیولی وه پر اس د سفر ضروری سامان تړلی ؤ، احمد بن حسن اس په غاړه وټپاوه، اس غاړه اوچته کړه، غوږونه یې څك کړل، او مخکینی پښه یې په ځمکه ووهله.

احمد بن حسن ومو‌سکل طاهر ته یې وکتل او وې ویل : ستا اس وایي چې لمر تودیږي، مور ته زر رخصت راکړه،

طاهره! زما په ذهن کې داسې کومه خبره نشته چې په وار وار مې تاته نه وي کړې، بغداد به تاته یوه نوې دنیا وي، هلته ستا غوتدې زلمي د جوړیدو او بې لارې کیدو لپاره په زرګونو وسیلې شته، که غواړې د هغه بڼ له ازغیو سره ونښلې، او همالته پاتې شه، او که غواړې لمن دې له خوږبویه ګلانو نه ډکه راوړه، بغداد د ښیګڼو او بدیو مرکز دی، خو اوس بدې پکې زیاتې شوې دي، او نیکی لږ، ته به له ډیرو ترخو شیبو سره مخ شې او ډیر حوصله ماتوونکي حالات به درته مخې ته شي، قاضي فخر الدین چې زما لیك ولولي خامخا به ستا دپاره ډیر څه وکړي، او امکان لري چې د هغه په مرسته ته د خلافت دربار ته ورسیدای شې.

د خلافت په دربار کې د ایراني او ترکي امیرانو زور دی، هغوی به ستا د لارې ترلو هڅه ضرور کوي، خو زما ستا په استعدادونو اعتماد دی، تا د علم په ژورو سمندرونو کې غوتې وهلې دي، د مدینې غوره مغزونه ستا ذکاوت ته ګوته په غاښ دي، د مسلمان د ژوند دوهم جوهر سپاهی توب دی، او ته له توری سره هم په لوبو کې تکړه یې.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس اسلامی نړۍ ستا تر علم نه توری ته زیاته اړتیا لري، په بغداد کې به قاضی فخر الدین تا ته غوره لاربنود شي. که د هغه په واسطه ته کوم لوړ منصب ته ورسیدې نو په یاد ولره چې د امارت نشه ډیره بده ده، د خدای ج رضا د خلیفه تر رضا مخکې وګڼه او تل دا خیال کوه چې ته د عبدالملك په شان نه د عبدالله پهځیر جوړیدو ته پیدا شوی یی، د شتمنی په حساب به ته په بغداد کې د امیرو او شتمنو خلکو په کتار کې شمارېږې، ما له هغو غمیونه یودانه زرګر ته ورښکاره کړ هغه راته وویل چې ددی بیه له لس زره دیناره نه کمه نه ده، ماله هغې نه پنځه لوی غمی ایښې دی، او دا به ستا امانت وی، پردی سربیره می ستا برخه په سوداګری کې هم پرېښې ده، که ستا اعتراض نه وی نو زه به یو بل درته واخلم.
ځوان ورته وویل : زه خو تا مجبور کړم که نه دومره دولت می له ځانه سره نه وړ.
شیخ ورته وویل : په دې اړه ډیر بحث وشو، کله چې ته بغداد ته ورسیدی نو وبه پوهیږې چې زما خبره سهی ده، هو تردې دولت زیات قیمتی څیز له تا سره د صلاح الدین ایوبی «رح» توره ده، او ته د هغې د حق په اداکولو پوهیږې. اوس ورځه دریاندې ناوخته کیږی، امین چیرته دی؟
: «هغه له ما سره دتلو تینګار کاوه، ما هغه له نوکر سره ښار ته واستاوه، طاهر د اس جلب ونیو او شیخ ته یی د خدای پامانی لپاره لاس ور اوږد کړ خو شیخ د لاس ورکولو پرځای غیږ خلاصه کړه او ور وړاندی شو ځوان یی په غیږ کې ونیو، بیا یی په ژړه غونی غږ وویل : زما بچیه ! ستا بیلتون موږ ته ډیر سخت دی، خدای دې ستا په نیکو ارادو کې برکت واچوی.
له احمد سره د غاړه غړی کیدونه وروسته طاهر بیا هغه ته د خدای پامانی لپاره لاس ور اوږد کړ خو احمد وویل : ته په اس سپور شه.
ځوان پر اس سپور شو، او بیا شیخ د هغه د آس جلب ونیو.
ځوان له اس نه بیرته د پلی کیدو هڅه وکړه ویې ویل : نه نه، زه د اسې ګستاخی نشم کولی، خو احمد هغه په لاس ایسار کړ ویې ویل : زویه ! ما د یوه مجاهد د اس د جلب نیولو له نیکمرغی نه مه محرومو‌ه، که صدیق اکبر «رض» د اسامه بن زید د اس د جلب په نیولو له وياړه غاړه اوچته وړه، نو زه هم نن په خپله نیکمرغی وياړم. په بیا توب کې که څه هم زما کمزوری لاسونه توره نه شی اوچتولی خو ستا د اس د جلب نیولو توان لا پکی شته دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه قوم نیکمرغه دی چی خلك یی په ځواني کی له تورو سره لوبی کوي، او په بوداتوب کی د خپلو بچیانو د اسونو جلبونه نیسي او دوی ته د غزا لاره ورښیی.

احمد بن حسن د طاهر د اس جلب نیولی د خرباله بڼ ته راووتل، هغه لږ لری نور هم ورسره د تلو هیله من ؤ، خو طاهر ورته وویل : نور زحمت مه کوه ماته اجازه راکړه.

احمد بن حسن د اس جلب د طاهر په لاس کی ورکړ ویی ویل : طاهره ! اوریدلی می دی چی د بغداد د ونو سیوری دیر یخ دی، زویه ! چی هلته ولاړ شی ویده نه شي او پر زیندهم پام کوه هغه ډیر ساده سړي دی، د بغداد د امیرانو د هوښیارو او چالاکو نوکرانو سره یی مه پرتله کوه، د هغه سادگی کله کله د حماقت ترحده زیاته شي، خو د هغه زړورتیا او ایثار د هغه په هره خامی پرده غوړوی او جبرانوی یی.

طاهر وویل : ته ډاډه اوسه، زه هغه خپل ډیر غوره دوست گڼم، احمد بن حسن خدای پامان وویل او د اس جلب یی پریښود.

*****

(٤)

طاهر بن یوسف په هغه وخت کی زیږیدلی ؤ چی د صلاح الدین ایوبی توری د اسلامی نړۍ په لوری د اروپا د عیسویانو د ځواکونو مخه نیولی وه، په تیره پیړی کی یو لوری سلجوقی ترکانو د بغداد د عباسی خلیفه گانو له کمزوری نه گټه اخسته د طغرل بیگ، الپ ارسلان او ملك شاه په څیر فاتحانو په قومانده یی د ارمنستان، کوچنی اسیا او شام پراخی سیمی په خپله لویه پاچاهی کی شاملی کړی. بل لوری یی د روم د بحیری په څنډو له بازنطینی امپراتوری نه ډیری سیمی لاندی کړی، په ٤٦٣ هـ کی سلجوقی ترکانو بازنطینی پوځونو ته په «ملازجرد» کی پریکنده ماته ورکړه، د سلجوقی ترکانو د پرله پسی پرمختگ له ویری عیسوی پادری «دوهم اربن» په اروپایی هیوادونو غږ وکړ چی د اسلام د لښکرو د سیلاب د مخنیوی لپاره یوه شریکه جبهه جوړه کړی.

د پاپ غوښتنی تر یوی مودی پوری څه خاصه نتیجه ورنه کړه، د اروپا پاچاهانو د سلجوقیانو توروته د خپلو تخرونو ډال کولو لپاره یوازی د ثواب او د آخرت وعدی کافی نه بللی، هغوی ته د دنیا د گټی په خاطر له سلجوقیانو سره جگړه د شاهین په ځاله د لاس ننویستلو نه کم خطرناك نه ؤ، خو په دی وخت کی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو فرانسوی راهب اوچت شو، او هغه ناڅاپه د اروپا خلك د اسلامي نړۍ پرخلاف راوپارول، ددغه راهب نوم «پطرس» ؤ، هغه صلیب اوچت کړ په خره سپور شو او په ټوله اروپا راوګرځید د هغه له شلیدلیو زړوجامو او لوڅو پښو نه مظلومیت څوتیده، په سترګو کی یی د کسات لمبی وی، او په ژبه کی یی زهرجن نشترا هغه چی چیرته تلو خلك به پری ورټول شول، هغه به په القدس کی د سلجوقیانو د ظلم خیالي داستانونه اورول، ده به پخپله ژړل او نوریی هم ورسره ژړول. اولس به ددی د هری وینا له اوریدو وروسته پر صلیب د قربانی سوګندونه پورته کړل، چی د اولس جوش او جذبه یی ولیده د اروپا هره لویه او وړوکی پاچاهی د اسلامی نړۍ پرخلاف د پریکنده جګړی لپاره چمتو شوه.

د هلال پرخلاف د صلیب ټول غوسه ناك ځواکونه راټول او سره یو شول، خو د ملك شاه تر وفات پوری دا سیلاب ولاړ ؤ، د ملك شاه د وفات نه وروسته سلجوقی پاچاهی ټوټه ټوټه شوه، د دوی د زوال ګرندیتوب په هندوستان کی د اورنګزیب عالمګیر د وفات نه وروسته د مغولی حکومت له زوال نه هم ګړندی ؤ.

د اوو کالو په موده کی د لویدیځ په لوری د اسلامی نړۍ هغه دفاعی مورچل چی د اروپا عیسوی پاچاهانو نه ماتیدونکی باله پخپله دړی وړی شو، او په ٤٩١ هـ کی د عیسویانو سیلاب پر اسلامی نړۍ راواوښت.

په بغداد کی عباسی پاچاهانو د سلجوقی ترکانو پر زوال آرامه ساه واخسته، خو دوی د عیسویت د ویروونکی سیلاب په مقابل کی څه ونشو کولی، د یوه کال په دننه کی عیسویانو د سلجوقیانو پاتی ځواك هم تر پښو لاندی غوبل کړ او د بیت المقدس په شمول یی د شام ډیر مهم ښارونه او بندرونه ونیول، د فلسطین او شام سیمی یی سره شریکی کړی او یو عیسوی حکومت یی پکی جوړ کړ، دغه هیواد د اسلامی نړۍ په زړه د خنجر حیثیت درلود.

نږدی پنځوس کاله وروسته د اسلامی نړۍ د دفاع جذبه د عماد الدین زنګی «رح» د شخصیت په بڼه راڅرګنده شوه، او د هغه د سربښندونکو حملو په سبب د صلیب د علمبردارانو په زړونو کی د اسلام د غازیانو پخوانی ویره راویښه شوه، د بغداد عباسی خلیفه لومړی د هغه حوصله لوړه کړه، او د هغه د میړانی داستانونه یی چی واوریدل د اسلامی نړۍ په زرګونو سربښندویان یی تر بیرغ لاندی راټول شول، خو د پاچاهی د داخلی ګډوډیو په وجه هغه خپل کار ترسره نکړای شو، او په بیت المقدس کی د عیسویانو بلی کړی ډیوی د ګل کیدو په حال کی له ګل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیدونه وڅغورل شوی، خو په ٥٨٤ هـ کی په مصر کی د صلاح الدین ایوبی اقتدار د هغوی ډیوی ته د شمال وروستی څپه شوه القدس یو ځل بیا د اسلام د غازیانو د اسونو پښنی بنکلولی، د اروپا عیسویانو ته د صلاح الدین ایوبی توره د سلجوقیانو له توری نه ډیره خطرناکه بنکاره شوه.

او پر فرانسی، جرمنی او انګلستان برسیره د اروپا زیاتره عیسوی پاچاهیو خپل زیات جنګیالی په ختیځ کی د عیسویانو د اقتدار، لویدونکو ستنو ته د تکیی ورکولو لپاره چمتو کړل.

عباسی خلافت دا ځل هم نیغ په دی جنګ کی ګډون ونه کړ، خو د صلاح الدین ایوبی د میرانی کارنامو ډیر.زر اسلامی نړیءدده پلوی کړه، کله چی د اروپا د بی شمیره پوځونو له یرغل نه خبر شول د ترکستان، عراق او عربو زیات سربښندویان راغلل او د ایوبی تر بیرغ لاندی راټول شول.

*****

(٥)

د مدینی د څو نورو ځوانانو په څیر د صلیب په مقابل کی د هلال د جنډی اوچتی ساتلو جذبی احمد بن حسن هم له مدینی نه فلسطین ته ورساوه، د هلال او صلیب په معمولی جګړو کی احمد بن حسن د یوه بی نومه سپاهی په څیر ګډون کاوه، د هغه د ټولی منصبداران دده په زړورتیا قانع وو، خو هغه پر ځان باور چی د احمد بن حسن د ښی پالنی او تربیی نتیجه وه تر یوی مودی پوری دده د لاری خنډ ؤه د هر څومره لوی سړی د خوښی لپاره هم تر خپل نظر او رایی نه تیریده، او هغوی دده دا پرځان اعتماد دده پر غرور او ځان غوښتنی، تعبیر اوه، د دوی د پوځی ټولی سالار یو ترکی ؤ.

د یوی ویاړمنی فتحی نه وروسته د شپی مهال د صلاح الدین پوځونو په یوه پراخ میدان کی پړاو واچاوه، یوی خواته د احمد.بن حسن د ټولی قوماندان له څو نورو افسرانو سره د تیری جګړی د یادونو کیسی کولی.

هغه ناڅاپه له یوه سپاهی نه وپوښتل احمد بن حسن چیرته دی؟ سپاهی ځواب ورکړ : هغه د ونی لاندی د شمی رڼا ته کوم کتاب لولی.

ترکی افسر بیا وویل : که د هغه له کتابونو لوستلو سره دومره مینه نه وای نو ښه سپاهی تری جوړیدای شوای، ورمه ورځ کټ مټ د یوه سپاهی په څیر جنګیده، هغه پنځه تنه نصرانیان ووژل، او زما باور نه کیده چی دا د احمد وی، خو دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتابونه به یی له کاره وباسی.
یو ځوان چی تر اوسه پوری چوپ ناست ؤ وویل : کیدای شی هغه د یوه سرتیری پرځای ددی لپاره پیدا شوی وی چی د پوځ لاربنود شی، یو عام سرتیری بنایی له توری نه زیات څه شی ته اړتیا احساس نه کړی خو یو سالار او قوماندان کتاب ته له اړتیا څخه انکار نه شی کولی.
ترکی قوماندان په کرسنده خندا کی د ځوان د خبرو د تریخوالی پتولو هڅه وکړه ویی ویل : نو د بغداد اوسیدونکی ټول منصبداران او سالاران دی ! هغوی یوازی کتابونه لولی.
ځوان ځواب ورکړ: د اسلامی نړۍ بدمرغی ده چی د بغداد اوسیدونکی له کتاب سره د توری ضرورت نه احساسوی، که نه نو د اسلامی نړۍ هر سپاهی به د دوی تر قوماندی لاندي جګړه د ځان ویاړ بلله.
د مشال له رڼا نه د لری والی په سبب ترکی سالار خپل مخاطب ونه پیژاند، هغه لږ په ترخه لهجه وویل ، دا د احمد بن حسن دوهم ملګری له کومه شو، ته لږ راوړاندی شه!
ځوان له ګوښی را اوچت شو او د سالار په مخکی ودرید، سالار ورته وویل : هی هی یوسفه نن دی ژبه ولی وچلیده؟ کښینه! زه د هر توریالی په لیدو خوشحالیږم. تا په خپله لومړنی جګړه کی زموږ شاباسی ګټلی دی، خو دی ته دی پام لره چی دلته دبغداد د خلکو په باب له خلکو سره نیك نظر نشته.
یوسف جدی ځواب ورکړ : د خبرو په وخت زما ذهن کی د خلکو رایه نه وه بلکی ته وی، زه د بغداد خلك نه د ستاینی وړ بولم او نه می یی ستاینه کړی ده. د هغوی یادونه هسی راغله، اصلی خبره دا وه چی سپاهی باید علم زده کړی که نه؟ زه دا وایم چی توره داسی سرشوخه اس دی چی د علم قیضه ورته په کار ده، د بغداد له خلکو سره یوازی قیضه ده اس ورسره نشته.
سالار تری وپوښتل: زموږ په باب ستا نظر څه دی؟
یوسف تری وپوښتل : زموږ نه ستا مطلب ځان دی او که د صلاح الدین ایوبی پوځ؟
ترکی سالار د هغه له سوال نه پریشانه شو د خبری داړولو لپاره یی وویل : دغه ځوان په خبرو کی د احمد بن حسن استاذ بنکاری هغه هم راوغواړی!.
یو سپاهی جګ شو احمد بن حسن‌یی راوغوښت، ترکي سالار ورته وویل :

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

احمده ! تـه ورمـه ورځ کټ مټ د یوه سپاهی په څیر جنګیدلی، زما لـه تانـه هیڅکله هم دا تمه نه وه.

کښینه!

احمد بن حسن ځواب ورکړ : ته باید له خپلو سپاهیانو نه بدی هیلی ونه لری.

ترکی افسر لږ.خجالت غوندی شو ویی ویل : ته له یوسف سره پیژنی که نه دی زموږ نوی ملګری دی.

احمد ځواب ورکړ : زه ورسره معرفی شوی یم.

: نن دی څه لوستل؟

: ما د خالد «رض» بن ولید د فتحو پیښې لوستی.

ترکی افسر وپوښتل : د خالد «رض» بن ولید بر یاوی زیاتی دی که زموږ د پاچا ؟

زما پـه ګومان د هغـه زمانی جګړی زموږ د وخت لـه جګړونـه ډیری معمولی او ساده وی.

احمد بن حسن ځواب ورکړ : ستا نظر سهی نه دی، زه بی علمی د بخښنی وړ بولم، خو ریا کاری د بخښنی وړ نه بولم، ته بنایی د پاچا په مخکی که دغسی خبری وکړی نو هغه به خوښ کړی ، خو هغه اوس دلته نشته، زه دا منم چی لـه کتابونو نه دی کرکه ده، خو دانه شم منلی چی یوی مسلمانی موربه د لوی خالد «رض» د فتحو کیسی نه وی درته اوورولی، او تاته به یی د هغو سترو غازیانو نوم په درناوی او ویاړ یا دولو درس نه وی ښودلی، چی په ګیډو به یی ډبری وتړلی، شړی به یی واغوستلی او د قیصر او کسری تختونه یی تر پښو لاندی کړل. د خالد «رض» د وخت زیاتره جګړی داسی وی چی د مسلمانانو د یوی توری په مقابل کی به.د دښمن لس توری دریدلي وی.

زما په خبرو به ته خامخا خفه کیږی. تاسو زما مشر یاست، د جګړی پـه ډګر ستا هره اشاره ماته د حکم په معنی ده، خو هغه هم ددی لپاره نه چی زه ستا او یا پاچا صلاح الدین ایوبی خوښی وغواړم، او که دپاچا درناوی زما په زړه کی شته یوازی ځّدی لپاره چی هغه هم زما په څیر د اسلام یو سربښندوی دی، د داسي غلطو خبرو په سبب بنایی کوم د تاریخ زده کوونکی بی لاری نه شی، خو د پاچا په وړاندی داسی چاپلوسی ممکن د ځان خوښونی هغه جذبه په هغه کی راوښنه کړی چی د هغی له سببه د بنی عباس خلیفه ګان د اسلام لپاره د بی کاره بدن په

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیر شول.

نن ورځ اسلامي نړۍ له سلطان صلاح الدين ايوبي نه ډېرې هيلې لري، ځکه خو تاسو هغه اوس له خالد «رض» او عبيده «رض» سره په برابرۍ کې له راتلونکي نه مه بې پروا کوئ. هغه ته دعا وکړئ چې د ډېرو سترو بريونه وروسته هم داسې احساس کړي چې اوس يې نوی سفر پيل کړی دی.

احمد بن حسن نور هم څه ويل غوښتل چې د ونې له څنگه يو مول وهلی، (نقاب پوښ) رابېکاره شو، هغه را وړاندې شو ويې ويل : خدای ج دې صلاح الدين د اسلامي نړۍ د هيلو پوره کولو وړ کړي. او له چاپلوسانو يې دې وساتي. د هغه په غږ کې غوسه، جلال او هيبت ؤ، اوريدونکي وارخطا شول هغه ته يې وکتل هغه چې د مشال رڼا ته نږدې شو نقاب يې لرې کړ، ترکي سالار وارخطا شو ويې ويل : سلطان!

ټول پاڅيدل، صلاح الدين ترکي افسر مخاطب کړ ورته ويې ويل : ما ستا خبرې واوريدې ډېر خفه شوم،. ته نا پوه يې ، ستا سزا دا ده چې تر شپږو مياشتو پورې به دې له ملگرونه ځانگړې کېنيني او تاريخ به لولې شپږ مياشتې وروسته زه پخپله ستا ازموينه اخلم، که تا زه ډاډه کړم نو رتبه دې لوړوم که نه نو په يوازيتوب کې به دې دناستې سزا نوره هم اوږدوم. احمد او يوسف ته سلطان اشاره وکړه ويې ويل : تاسو دواړه را نږدې شئ، دوی ور نږدې شول او له سلطان سره نږدې ودريدل.

سلطان ترې وپوښتل : له کومه ځايه راغلي ياست؟

احمد بن حسن ځواب ورکړ : زه له مدينې نه راغلی يم، سلطان يوسف ته وکتل ، هغه ځواب ورکړ : زه له بغداد نه.

: تاسو څه وخت زما په پوځ کې شامل شوي ياست؟

احمد ځواب ورکړ : زما نږدې شپږ مياشتې وشوې او د يوسف پنځمه ورځ ده.

سلطان صلاح الدين ورته وويل : ته زما په باب د غلطو اټکلونو گناهکار يې. زه څه سزا درکړم؟

احمد وويل : که تا زما ټولې خبرې اوريدلې وې نو زه د ځان سپينولو په اړه هيڅ نه وايم.

سلطان د احمد پر اوږه په مينه لاس کيښود ويې ويل : سمدستي زه ستا له ژبې اغيزمن شوم، ماته ستا د پوځي کمالونو معلومات نشته، ځکه خو تا د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوولسو تولیو مشر تاکم، او یوسفه ! ستا په غږ کی د یوه پوځی پر ځان اعتماد دی، امکان لری ته ځان وروسته د لویی ذمه واری اهل ثابت کړی، خو سمدستی تا د پنځو تولیو مشر تاکم، تاسو دواړو ته داد درکوم چی زما په وړاندی یوازی میرانه او زړورتوب ارځښت لری چاپلوسی نه، او د حضرت خالد «رض» په اړه بنایی زه خپل احساسات بیان نکړای شم، کاشکی زه د مصر د سلطان پرځای د ستر مجاهد «رض» د پوځ یو عادی سرتیری وای. ماته نه یوازی هغه غازیان بلکی هغه خلك هم د قدر او ویاړ وړ دی چی د عراق او شام په ډگرونو کی یی د ستر خالد «رض» د پوځ گردونه لیدلی دی چی دوی به پکی له سترگو پناه شول، زه تر ځانه د اسلام غازیانو ته د اوبو رسولو په ترځ کی شهیده شوی بودی غوره بولم.

*****

(٦)

څو ورځی وروسته د سلطان صلاح الدین په پوځ کی داسی څوك نه وو چی احمد بن حسن او یوسف بن ظهیر یی نه پیژندل، یو کال وروسته یوسف بن ظهیر د سلطان د سرتیرو قوماندان او احمد د شوری غړی ټاکل شوی وو. دواړو یو بل ته ډیر زیات درناوی او عقیدت درلود، که د جگړی پر ډگر احمد پر چا زیات ویاړ کاوه نو هغه یوسف ؤ، او د علماو په ډله کی یوسف د خپل دوست په علم اعتراف کاوه.

یوسف او احمد بن حسن عهد کړی ؤ چی تر څو پر بیت المقدس بیرته د صلیب پرځای د هلال بیرغ ونه رپیږی دوی به رخصت وانه خلی، په هغو ورځو کی چی سلطان پر یروشیلم د وروستی بریکنده برید لپاره تیاری نیوه له بغداد نه د سلطان د پوځ څو تنه رضا کار سرتیری چی رخصت تللی وو بیرته راستانه شول د هغوی نه یو تن د یوسف خیمی ته ورغی او د هغه د میرمن لیك یی ورکړ . یوسف هغه ته د کښیناستلو اشاره وکړه او لیك یی خلاص کړ یی ولوست، بیا یی سرځوړند کړ او په سوچونو کی ډوب شو، لږ ځند وروسته یی سرپورته کړ او سرتیری ته یی وکتل،

سپاهی ورته وویل : ما خپله میرمن ستا کورته استولی وه، هغی ستا د میرمنی حالت خراب بشوده، ستا زوی می ولید هغه روغ و، ما می خپلی میرمنی ته ویلی دی هغه به ستا د میرمن خدمت کوی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوسف په شونډو غمجنه موسکا خپره شوه ویې ویل : خدای دې تاته خیر درکړي، او بیا یې له سره یو ځل بیا لیك ولوست.

لږ ځنډ وروسته یوسف په خپله خیمه کې یوازې په ناکرارۍ قدم واهه، له پنځه شپږ ځله لوستلو وروسته یې د لنډ لیك متن یاد شوی ؤ.

: زما آغا! زما خاونده! له ډیر انتظار وروسته دې لیك راغی، کاشکې ماله تا سره یوځای پر بیت المقدس د اسلام بیرغ رپیدل لیدلی وای، زه لږ ناروغه یم، خو ته چورت مه وهه، د یروشیلم د فتحې خبر چې واورم روغه به شم، هو! دا ضرور زما هیله ده چې د بیت المقدس د فتحې زیرې تر هر چاوړاندې ته راته واوروې. خپله وعده تر سره کړه، زه شپه او ورځ خدای ج ته دعا کوم، چې پر یروشیلم د اسلام د بیرغ رپولو ویاړ ستا په نصیب کړي، طاهر ډیر خوښ دی او د محسن میرمن زما ډیر خیال ساتي، ماته هیڅ ډول تکلیف نشته.

یوسف په خیمه کې قدم واهه او دغه الفاظ یې کله په لوړ غږ او کله کرار تکرارول، د هغه د زړه درزا کله ګړندی او کله کراریده، د هغه زړه او دماغ په دوو سره بیلو خیالونو او ارزوګانو کې را ګیر شوی او په کشمکش کې ؤ، د هغه په وړاندې دوی ذمه وارې وې، یوه لورې ته ځوانه او ښکلې میرمن چې له واده نه وړاندې دې بلکل یوازې ؤ، او له واده نه وروسته د هغې یوه حیاناکه موسکا ده ته د نړۍ تر ټولو خزانو غوره او قیمتي وه، هغه ناروغه وه، او په لیك کې د تسلي پر الفاظو برسیره د هغې حالت د اندیښنې وړ ؤ، ځکه چې په معمولي ناروغۍ کې هغې ته د محسن د میرمنې د خدمت ضرورت نه ؤ، هغه باید ځان کورته رسولی وای، دی به د خیال په برېښنا ته ورته ګړندۍ اس ښپنه واړوله، بغداد ته به ورسید او خپل کورته به ننوت:

زاهدې! زاهدې! ته څنګه یې؟ زه راغلم راته وګوره! هغې به تکان وخوړ ده ته به یې وکتل او په ناکرارۍ به یې ورته وویل : ته! ایا په یروشیلم د اسلام بیرغ ورپیده؟ دا پوښتنه به د خیال اس ته د متروکې په شان شوه، او دی به د بغداد له آرامو کوڅو نه د القدس د جګړې ډګر ته راورسید.

او لاس به یې ومروړل په لوړ غږ به یې ویل : زه به خپله وعده ترسره کوم، زه د یروشیلم، «القدس» د فتحې خبر هغې ته وروړم، بیا به د غشو په باران کې له خندق «کندې» نه تیر شو، د کلا دیوالونه به یې سورې کړل، د صلیب نښانونه به یې ځیرې کړل، او د هلال له جنډې‌سره به د کلا لوړ برج ته وخوت، بیا به یې د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

فتحي ناره اوچته کړه پر خپل برښنا دوله ګرندي اس به سپور شو او بغداد ته به ورسيد.

د کور په مخکي به له اس نه پلي شو، او په منده به کورته ننوت ويل به يي : زما ګراني، زما اروا، زه راغلم، يروشيلم فتحه شو، ما پخپلو لاسو د کلا په ترټولو لوړ برج د اسلام بيرغ ټينګ کړ، او د زاهدي ښکلي او معصومه څيره به له خوښي نه وغوړيده...

بيا دده ورروستي پريکړه دا شوه چي : زه به ولاړ نه شم.

احمد بن حسن يي کوټي ته ورننوت او ورته ويي ويل : يوسفه! له بغداده څو تنه سپاهيان راغلي دي. ستا له کوره يي څه پيغام راوړي دي؟

: د ميرمني ليك مي راغلي دي، يوسف د موسکي کيدو هڅه وکړه ويي ويل .

: ته انديښمن يي خيرت خو به وي؟

: هغه لږ ناروغه ده!

احمد بن حسن په څير دده څيري ته وکتل او له يوي شيبي چورت ورروسته يي وويل : ته يي ورغوښتي يي؟

: نه ته ليك ولوله، دايي وويل او بيا يي د خپلي ميرمني ليك د احمد په لاس کي ورکړ.

احمد د ليك له لوستلونه ورروسته وويل : له ليك نه خو د انديښني خبره نه ښکاري، بيا هم ته پريشانه يي، زه درته يو زيري اوروم.

يوسف په ناکراري وپوښتل : د څه زيري! ايا په القدس زر حمله کيدونکي ده؟

: هوکي! بل سبا ته به د القدس ديوالونه ور ړنګوو، او انشاء الله ته به د بغداد خلکو ته د القدس د فتحي د زيري اورولو لپاره په يوه هفته کي چمتو شي، زه به هم څو مزله درسره ملګري وم.

يوسف بيا وپوښتل : ستا باور دي چي بله ورځ به حمله کوو؟

احمد ځواب ورکړ : زه همدا اوس د سلطان له دربارنه راغلي يم.

د يوسف زړه درزيدو، بيا يي دوست ته وکتل او د موسکا هڅه يي وکړه ويي ويل : کاشکي دغه حمله نن واي!

احمد له لږ سوچ ورروسته بيا وپوښتل : زه د ليك د راوړونکي نوم پوښتلي شم؟

: دغه ليك محسن راوړي دي زما ګاونډي دي.

: په کوم ټولي «رساله» کي دي؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: هغه د حملې د پوځ د اتلسم ټولي د سالار مرستيال دی.
ماښام مهال احمد بن حسن يوسف ته وويل : يوسفه! ماله محسن سره وليدل، د هغه له خبرونه معلوميده چې ستا د ميرمنې حالت ښه نه دی. که غواړې چې ولاړ شې زه به له سلطان سره ستا د رخصت خبره وکړم.
يوسف ځواب ورکړ: نه د ناروغې د خدمت او علاج فرصت بيا هم په لاس راشي، خو د يروشيلم د فتحې فرصت ښايي بيا په لاس رانه شي.

*****

(۷)

اته ورځې وروسته د مسلمانانو پوځ له څلورو خواو پر القدس حمله وکړه، سلطان صلاح الدين په يوه سپين اس سپور ؤ او د پوځ لارښونه يې کوله، سلطان چې لومړنی سپاهي وليد چې پر ديوال يې کمند ور وغورځاوه يوسف ؤ، له پاسه د دتيږو او غشو باران ؤ او يوسف ډال پر سر نيولی ؤ او د ځان ساتنه يې کوله، د ديوال سرته د ختلو امکان يې ډير لږ ؤ، سلطان له ځانه سره وويل که دی د ديوال سرته وخوت زه به مې خپله توره وربخښم، يوسف د ديوال سرته ورسيد او څو نورو ځوانانو هم دده په تقليد کمندونه وغورځول، د يوسف توری څو تنه په مرگ وسپارل، سلطان خپل جنرال ته وويل : « اوس دی زما د آس حقدار هم دی ».
څو تنه نور غازيان هم د حصار سرته وختل او له شانه يې پر يوسف د پهره دارانو د يرغل مخه ونيوله، يوسف په خپلو پرله پسې حملو شپږ، او‌ه سپاهيان وارخطا کړل، صلاح الدين د خوښۍ او احساساتو له جوشه ويل : ځوانه! زه تا ديرغل کوونکی ډلې اعلی سالار ټاکم، د لږ څند لپاره د سلطان پام بل لوري ته واوښت او چې کله يې دويم ځلې هماغه حصار ته وکتل نو دده پوځيانو پرې قبضه کړې وه، خو يوسف هلته نه ؤ، هغه له خپلو نژدې کسانو څخه وپوښتل : يوسف چيرته ولاړ؟
هغوی د دروازې پرسر تر ټولو لوړ برج ته اشاره وکړه ويې ويل : هلته گوره يوسف ډير خطرناك ځای جگړه کوي.
سلطان پورته وکتل، د يوسف توره په يوه وخت کې له دری تورو سره جنگيدله، د سلطان دوه سپاهيان يې مرستې ته ور رسيدلي وو، د يوسف د توري په يوه گوزار د صليب نښان لاندې راولويد، د سلطان په سترگو کې د خوښۍ اوښکې راغلې ويې ويل : ته زما زوی يې: زه تا ددې ښار والي ټاکم. خو د يوسف له

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسه توره لولیدلی وه، او یوه ځوان هغه ته تکیه ورکړې وه، سلطان هغه وپیژاند هغه احمد بن حسن و.

د سلطان پوځ دننه ننوت او دروازې یې خلاصې کړې دښمن وسله غورځولې وه، سلطان اس وزغلاوه او کلا ته ننه ووت له اس نه پلې شو او د څو تنو نورو افسرانو سره په بیره برج ته وخوت، د یوسف پر بدن ډیر زخمونه وو، احمد له خپل پټك نه اوبه ورڅښلې، سلطان په ځمکه ګونډه ووهله او ده ته نژدې کښیناست د هغه زغره یې وویستله زخمونه یې وکتل، او د هغه په نبض یې لاس کیښود، په غمجنه لهجه یې وویل : بچیه ته ما ددې ښار والي تاکلی یې، بنایی ستا حکومت ډیر لنډ وي، که د ښار د خلکو لپاره څه حکم کوی نو بیړه کوه!

یوسف لومړی سلطان او بیا احمد ته وکتل او بیا یې سترګې د صلیب پر نیم ځوړند بیرغ میخ پاتې شوی.

احمد بن حسن وویل : ددې ښار د حاکم هیله ده چې پردې ښار د فتحې بیرغ ده په لاس تینګ شی، سلطان له دې خبرې سره د یوسف په سترګو کې غیر معمولی ځلا ولیده، هغه یې بیا نبض وکوت او یوه سپاهی ته یې د بیرغ د راوړو امر وکړ، یوه سپاهی د صلیب مات نښان وغورځاوه، سلطان صلاح الدین ایوبی او احمد بن حسن یوسف ته تکیه ورکړه او جګ یې کړ، د یوسف په مړ ژواندو لاسونو کې ناڅاپه ځواك پیدا شو، بیرغ یې تینګ کړ، پر شونډو یې موسکا وغوړیده، هغه موسکا چې یوازې د خدای «ج» په لار کې د شهید کیدونکو پر شونډو غوړیږی، ناڅاپه یې له خولې نه ووتل : زاهدې ! القدس فتحه شو!.

د سلطان په حکم یې یوسف یوې کوټې ته ورساوه، د ځنکدن په وخت کې یې چې احمد بن حسن ته څه وویل هغه دا وو:

احمده ! زما د میرمنې ددعا یوازې یوه برخه قبوله شوه، ما د یروشلیم د فتحې خبر ورونه رسولای شو، خو د تقدیر په یوه راز اوس زه پوهیږم، زاهده په بغداد کې نشته په کوم بل ځای کې زما انتظار کوی، که هغه ژوندۍ وای زه به خامخا بغداد ته رسیدلی وای، د بیرغ د تینګولو په وخت کې می داسې احساسوله چې هغه ما وینی، ته بغداد ته ولاړ شه، که هغه تر اوسه ژوندۍ وی نو د القدس د فتحې زیرې تر هر چاپ رومبی ددې حق دی چې وایی وری. که هغه ژوندۍ نه وه نو زه مې خپل زوی تا ته سپارم! هغه دا وویل او سترګې یې پټې کړې او په کمزوری غږ یې تکرار کړه : زاهدې ! زه راغلم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یروشیلم «بیت المقدس» فتحه شو، د هری بیرغ ما پخپلو لاسونو تینگ کړ، هغه بیا سترگی وغړولی.
سلطان او احمد ته یی وکتل ، او بیا د یوی اوږدی ساه نه وروسته دده د سترگو مخی ته د مرگ پردی وغوړیدی.
سلطان وویل : ته زر تر زره بغدا ته د تلو لپاره چمتو شه، زه د یوسف د میرمن لپاره څه پیسی درکوم، که هغه خدای «ج» مه کړه مړه شوی وه، نو زه د هغوی د بچی پالنه تا ته سپارم.
احمد بن حسن وویل : زه چمتو یم، که ستا اجازه وی نو د بغداد یو سپاهی چی د یوسف دوی گاونډی دی له ځانه سره ملگری کوم.

*****

(۸)

لږ ځند وروسته د سلطان د هستوگنځی په مخه کی د دوی اسونه تیار وو، په دی کی یو هغه اس هم ؤ چی لږ وراندی سلطان صلاح الدین ایوبی پخپله پری سپور ؤ، د رخصت په وخت کی سلطان احمد بن حسن خپلی خیمی ته ور وغوښت او د څرمنی یوه کڅوره یی ورکړه ورته ویی ویل : په دی کی پنځه زره طلایی سکی دی، په دی کی زر سکی ستا دی، پاتی نوری د یوسف د کونډی دی.
که خدای «ج»، مه کړه هغه ژوندی نه وه نو دغه پیسی د یوسف د زوی په روزنه کی ولگوه، او د هغه د راتلونکی لپاره زه نور مال درکوم، دا واخله!
سلطان په یوه وریښمینه ټوټه کی غوټه احمد ته ونیوه ویی ویل : خلاصه یی کړه ویی گوره!
احمد بن حسن غوټه پرانستله، په هغی کی قیمتی غمی ځلیدل، سلطان وویل : دا جواهر هغه وخت ورکړه چی زلمی شو.
احمد بن حسن وویل : د یوسف د زوی لپاره ستا هر بخشش روا دی خو زه دلته د دولت په موندلو پسی نه یم راغلی خدای «ج» ماته هر څه ډیر راکړی دی.
سلطان وویل : که ستا دی ته اړتیا نشته نو د مدینی د بی وزله ماشومانو لپاره یی یوسه.
د سلطان لهجه او خبری داسی وی چی احمد انکار ونکړای شو.
سلطان بیا ویل : دوه نور شیان چی زه تاته سپارل غواړم هغه یو زما اس دی،

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو سپاهي به تر بغداده دغه اس درسره بوزي. په بغداد کې يې خرڅ کړه او پيسې يې د يوسف کونډې ته ورکړه، زما هيله ده چې د بغداد خلك به زما اس په ښه بيه واخلي دوهم شي زما توره ده، هغه به د يوسف د زوی تر ځوانيدو پورې له تا سره وي.

احمد وويل : محسن له ما سره درومي.

سلطان وويل : ما هغه نه دی هير کړی، د هغه تر راستنيدو پورې به د غنيمت په مال کې د هغه برخه خوندي وي، بيا هم دده د لارې د خرڅ لپاره يو څه ورکوم.

سلطان محسن دننه ور وغوښت او پنځه سوه طلايي سکې يې ورکړې. بيا يې له دواړو سره خدای «ج» پاماني وکړه ويې ويل : اوس تاسو درځئ! زما هيله ده چې په بغدادکې د القدس د فتحې د زيرې لومړی اوريدونکی د يوسف ميرمن وي، خدای «ج» مو مل شه!

له څو اونيو مزله وروسته احمد بن حسن چې بغدا ته ورسيد ورته معلومه شوه چې د يوسف ميرمن د القدس له فتحې نه څلور ورځې دمخه وفات شوی وه او د محسن ښځې د هغې ماشوم کورته بيولی ؤ، احمد بن حسن چې کور ته ورسيد د ماشوم د ليدو هيله يې وکړه، او چې محسن يو دوه نيم کلن ښکلی ماشوم راوړ او د هغه په غيږ کې يې واچاوه دده زړه را ډك شو، احمد بن حسن د ماشوم پر سر د ميني لاس راښکود، هلك لاس ور اوږد کړ دده پزه يې ونيوله او ويې ويل : غازي ... پلار ... غازي!

احمد هغه سينې ته ور جوخت کړ، په سترګو کې يې اوښکې راډنډ شوې ويې ويل : بچيه ! پلار دې شهيد شو!

پلار ! ... ماشوم په حيُر احمد ته وکتل!

: پلار شهيد ! احمد يې تندی ښکل کړ ورته ويې ويل ، ماشوم دده په غيږ کې په توپونو شو ويې ويل :

پلار شهيد!

تر مابنامه په بغداد کې د صلاح الدين ايوبي د اس غوری کيدې، د بغداد اميرانو هريوه غوښتل چې دغه اس د خپلې طبيلې زينت کړي، په دوی کې ډير داسې کسان وو چې پر اس د سپريدو پرځای يې د اس سنګارول ښه زده وو.

د خليفه په باب دا مشهوره وه چې څومره به د يو شي د پيرلو لپاره ناکرار ؤ هومره به يې لاس هم په خپل جيب کلك نيولی ؤ، او بيا به چې کوم سوداګر ته د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلیفه وراندیز د منلو ور نه ؤ نو امیرانو به د هغه د پیرلو جرئت نه کاوه، خو خلیفه هغه وخت پری خبر شو چی د چین سفیر دغه اس د لس زره درهمه په ارځښت جواهراتو پیرلی ؤ.

سبا ته احمد بن حسن د یوسف بن ظهیر زوی ورسره واخست او مدینی ته روان شو.

*****

(۹)

د یوسف د کم عمره زوی نوم طاهر احمد ؤ، احمد بن حسن چی کور ته ورسید هغه یی خپلی ښځی ته وسپاره او ورته ویی ویل : سعیدی! دا د یوه مجاهد زوی دی، او زما درباندی اعتماد دی چی ته به دغه وړوکی میلمه په خدمت کی د مدینی د انصارو په روایتونو عمل وکړی.

ماسپښین مهال چی کله د احمد بن حسن اوه کلن زوی طلحه له مدرسی نه راغی د مور په غیږ کی یی یو ښکلی ماشوم ولید ویی ویل : موری ! دا څوک دی؟

سعیدی ځواب ورکړ : زویه دا ستا کشر ورور دی.

ماښام مهال د کلی ټولو ماشومانو ته طلحه خپل وړوکی ورور ورښودلی، پنځه کاله وروسته یوه ورځ احمد له سعیدی نه وپوښتل : رښتیا ووایه پر تا طلحه ډیر گران دی که طاهر؟

سعیدی په څیر دواړو ته وکتل او له لږ سوچ وروسته یی وویل : نه پوهیږم!

د احمد بن حسن په کور کی تر ۱۲ کلنی پوری د طاهر ژوند یو خوږ خوب ؤ. احمد بن حسن د هغه د استعدادونو په روزنه کی هیڅ کمی نه کاوه، د مدینی د علماو او د جنگی فنونو د ماهرینو اتفاقی رایه دا وه چی دی د کوم لوی کار لپاره پیدا شویدی، احمد بن حسن او سعیدی ته دی له خپل زوی طلحه نه کم گران نه ؤ، او طلحه هم د خپل ژوند ډیری شیبی ورسره گډی کړی وی. د اومی هجری پیړی په لومړنیو کلونو کی د هلال او صلیب ترمنځ جگړی له سره پیل شوی. د اروپا عیسوی ځواکونو په فلسطین او شام کی د صلاح الدین ایوبی «رح» له لاسه د پرله پسی ماتو څخه وروسته قسطنطنیه خپل مرکز وتاکه د بازنطینی امپراتوری د غځولو لپاره یی یو ځل بیا هڅی پیل کړی، د مصر پوځونو یو ځل بیا د اسلامی نړی په لوری د عیسوی پوځونو د سیلاب په مخ کی د وروستی کمره رول

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوباوه، خو په بغداد کی عباسی سلطنت یو ځل بیا د غفلت په خوب ویده شوی ؤ،
د شام د سوداگرو یوه قافله مدینی ته ورسیده او د هغوی له خولی چی احمد بن حسن د نصرانیانو د نویو حملو خبر واورید نو جهاد ته یی دروانیدو اراده وکړه.
له رخصتیدو نه یوه ورځ وړاندی طلحه وویل :
پلار جانه ! زه هم درسره ځم، احمد بن حسن هغه په غیږ کی ونیو او تندی یی ور ښکل کړ ورته ویی ویل : زه ستا له خولی ددی خبری اوریدو ته ناکراره وم.
تا دی مورته یادونه کړی ده؟
: هو هغی اجازه راکړی ده.
طاهر ته د طلحه بیلتون گران ؤ، خو هغه ولاړ، لس میاشتی وروسته احمد بن حسن بیرته راستون شو او میرمنی ته یی وویل : سعیدی! ما ډیر دردوونکی خبر راوړی دی.
هغی په سترگو سترگو کی تری پوښتل او تر خوله یی ووتل : طلحه ....!!
: هوکی موږ دواړه د یوه هدف په خاطر روان شوو، د هغه شهادت نصیب شو او زه تش لاس بیرته راستون شوم.
سعیده : انا لله و انا لیه راجعون ط او بیا چوپه شوه.
راتلونکی کال ته احمد او سعیدی ته خدای «ج»، بل زوی ورکړ چی امین یی نوم ورباندی کیښود .
څو کاله وروسته چی کله د اسلامی نړۍ د نورو ښارونو په څیر د مدینی خلك هم پر اسلامی نړۍ له لویدیځه د عیسویت د یرغل پرځای له ختیځه د یوه تور توپان د را الوتو نخښنی احساسولی احمد بن حسن طاهر ته وویل : بچیه ! اوس تر مدینی زیات بغداد تاته ارتیا لری. ستا بیلتون زه او امین نشو زغملی، خو زه دا احساسوم چی ته زما د بوډاتوب د لکنۍ پرځای د اسلامی نړۍ یوه ستنه کیدای شی، ته بغداً ته د تلو لپاره چمتو شه،
په مدینی کی له احمد بن حسن نه پرته چاته د طاهر د شتمنی هیڅ معلومات نه وو خو هیڅوك داسی نه وو چی له ده سره یی مینه نه وه، کله چی خلك خبر شول چی طاهر بغداد ته روانیږی نو تولو تر دی پوری ویل چی د عباسی واکمنی هم ده غوره صدر اعظم نشی موندل کیدای.
بغداد ته د طاهر له استولونه وړاندی احمد بن حسن هغه ته د یوه اعتمادی ملگری د پیدا کولو ضرورت احساس کړ، ددوی د کلی نه نژدی دری میله لری د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زید په نامه يو سړی اوسیده، هغه څو کاله د احمد بن حسن د باغونو ساتونکی ؤ، زید يو ساده او ديندار سړی ؤ، احمد بن حسن طاهر ته وویل : بچیه زه تاته د يوه ديندار او مخلص خدمتګار اړتیا احساسوم، سمدستي ماته تر زید غوره او مناسب څوك تر نظر نه راځي، که يي مناسبه بولې نو هغه درسره ملګری کړه.

طاهر ځواب ورکړ : کله چي زه د اتو کلونو وم نو هغه له ما نه وعده اخستې وه چي زه لوی شم دی به بهر ته راسره بیایم، له همغې وروسته چي کله هغه ما ويني خپله وعده رایادوي.

احمد بن حسن وویل : نو هغه راوغواړه ! زه هغه په څو خبرو پوهول غواړم.

طاهر موسکی شو ځواب يي ورکړ : هغه نن سهار راهیسې په جومات کې ناست دی، هغه ويرېږي چي زه به يي پرېږدم او ولاړ به شم.

: راويي غواړه!

طاهر لږ ځند وروسته يو د منحنی قد ځواکمن سړی راوست ، د هغه عمر د څلويښت کلونو په شاوخوا کې ؤ او په څيره يي بې دريغه معصوميت او سادګي وه.

احمد بن حسن وویل : زیده! ته چي له طاهر سره تللی نو ماته دې ولې نه ویل؟

زید په سادګۍ ځواب ورکړ : ربښتیا خبره خو دا ده چي د لوی عمر تنول خلك ماکم عقل ګڼي، زه ويريدم چي ته به هم ما دغسې وګڼې او زما پرتلو به خوښ نه وې.

«نو ته چمتو يې؟ »

: زه له شلو کالو راهیسې بغداد ته د تګ لپاره چمتو ناست يم، خو کله چي څوك له مديني نه هلته ځي ماته وايي چي ته د ميږو د څړولو لپاره پيدا شوی يي په بغداد کې به څه وکړې؟

احمد بن حسن ځواب ورکړ : خو زه تاته په پوره ډاډ وايم چي په بغداد کې تاته اړتيا شته.

: ګوره له ما سره ټوکې مه کوه، زه غريب ضرور يم خو په سينه کې زړه لرم. که مې له طاهر سره نه لیږې نو صفا راته ووايه، زه پوهیږم چي زه يو بې کاره سړی يم، احمد بن حسن وخندل طاهر ته يي وويل : بچيه ! ده ته څه تکليف ونه رسوې! او بيا يي زيد ته مخ واړاوه ويي ويل : زيده! طاهر به بله ورځ له دې ځايه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

روانیږي. ته تیار شه او ځان رارسوه، زه درسره وعده کوم چې دې به تا ورسره بیایي.
طاهر وویل : دده کلي زما د لارې پر سر دی، زه به دې له همغه ځایه راسره ملګری کړم. د هغه دلته راتګ ته اړتیا نشته.
زید وویل : زما هم دا هیله وه، زموږ د کلي خلك غواړي دې ووینی، ما ورته ویلي دي چې دده پلار ته سلطان صلاح الدین ایوبي خپل اس او توره وربخښلي وو، یوه بله خبره هم ده، هیڅوك هم دا نه مني چې زه بغدا ته روان یم. دوی وایي چې زه به ځو ورځې په یوه او بله وګرځم او بیرته به راستون شم. که دې هلته راشي نو زه به خپل کلیوال لږ خبر کړم.
احمد بن حسن وویل : ښه ده ولاړ شه، طاهر به بله ورځ سهار تا ته درورسیږي، اوس تا ته دلته د پهرې اړتیا نشته، زما پر وعده باور وکړه.
: ستا وعده ؟ زه رښتیا وایم که ته له ما سره وعده وکړې چې ما به اسمان ته رسوې نو زه به پرې باور وکړم، احمد بن حسن زید ته اس او د سفر نور ضروري سامان ورکړل او رخصت یې کړ.

*****

(۱۰)

طاهر چې د احمد بن حسن نه رخصت واخست د زید د کلي مخه یې ونیوه، زید د کلي په مخه کې د ونو سیوري ته دده د ورتګ انتظار کاوه ، د هغه پر شاوخوا ماشومان ورټول وو، یو اس په ونه پورې تړلی و، او زید د جګړې په ټولو ضروري او بې ضرورته شیانو سنبال ؤ، د هغه چاغ بدن په زغره کې ډیر تنګ ؤ، او د ویني د ډب کیدو په وجه یې مخ سور او ښتی ؤ، د هغه لاسونه په نیزه او ډال بند وو. په شایي دوی د غشو کځوری تړلي وې، په ملا یې یوه توره او دوه خنجرونه ځړیدل، لینده، کمند «پړی» او خوراکي شیان یې د اس پر زین تړلي وو.
زید چې طاهر ولید جګ شو ویې ویل : انتظار راباندې اوږد شو، خلك دې په انتظار ستړي شول او کورونو ته ولاړل.
طاهر وویل : اوس دې پر اس سپور شه چې ناوخته کیږي، زید پر اس سپور شو یوه هلك ته یې وویل : ابراهیمه ! ستا پلار په ما ترټولو زیاتې ملنډې وهلې، ورشه ورته ووایه چې زه بغداد ته ځم که یې باور نه کیږي را دې شي ودې ګوري. او سلیمانه! ته دې هم باباته ووایه هغه هم نن ویل چې ته احمق یې تا به بغداد ته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوك پیاپی! دابی ووېل او بیا یی طاهر ته وکتل:
اصلاً دغه خلك هم ملامت نه دی زه څو ځله بغداد ته د تلو په نیت وم خو بیا به پاتی شوم.
طاهر موسکی شو ویی ویل : اوس راځه لږ توديږی.
کله چی بغداد ته ورسیدی کلیوالو ته دی لیك راواستوه باور به یی راشی.
طاهر او زید آسونه پونده کړل، له کلی نه چی لږ وراندی تیر شول طاهر زید ته شاته راوکتل ، د هغه مخ تر پخوا زيات سور خوتیدلی ؤ، هغه د اس جلب راکش کړ ویی ویل : زیده! ستا زغره تنگه ده.
زید ځواب ورکړ : زغره تنگه نه ده، زه ډیر چاغ یم.
دا زغره دوه کاله دمخه ما د بغداد د تلو په نیت د ډیرش وزو په بدل کی پیرلی وه.
طاهر ووېل : دا خو تاته زیات تکلیف نه درکوی؟
زید د ځان د هوسایی هڅه وکړه ویی ویل : نه زما بدن دومره نازك نه دی.
خو دوه دری میله له مزله وروسته یی ورو ووېل :
طاهره ! زما په بدن کی میږیان گرځی.
طاهر ځواب ورکړ : دومره زر ستړی شوی، راځه لږ وراندی به دمه جوړه کړو.
زید لږ ځند وروسته بیا ووېل : طاهره! زما وجود اور اخلی!
طاهر د ونو یوه پراخ بڼ ته اشاره وکړه ویی ویل : راځه هغه د خرما په بڼ کی به ودریږو ، هلته اوبه هم شته غرمه به هملته تیره کړو.
د زید زغم پای ته رسیدلی ؤ، هغه د دریم ځل لپاره بیا اس ودراوه، اوبه چیغه یی ووېل: طاهره! ودریږه، زه مرگ ته نژدی یم، او بیایی د طاهر انتظار ونه کړله اس نه پلی شو او په تودو ریگونو پریوت.
طاهر وخندل ویی ویل : تا خو ویل چی بدن دی دومره نازك نه دی، زید غابنونه چیچل او د زغری د ویستلو ناکامه هڅه یی کوله.
ویی ویل : دا خو نه وزی د خدای «ج» په خاطر مرسته وکړه، داسی محسوسوم لکه په زرگونو لړمان می چی چیچی، طاهر له اس نه پلی شو ډیر په زحمت یی له هغه نه زغره وویستله، زید ووېل : خدای «ج» دی اجر درکړی. زما قمه نه وه چی ویه وزی نن دری تنو ډیر په زور را اغوستی وه.
طاهر ووېل : بنه زغره ده خو پر تا لږ تنگه ده.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زید وویل : لږ تنګه ! ولی داسی نه وایی چی یوه بی عقله فیل د موږك په غار د ننوتلو سزا ګاللی.

طاهر وویل : ښه ده اوس یی راواخله، زه چی بغداد ته ورسیدم تاته به ډیره ښه زغره واخلم، دا به کوم بل چاته ورکړو.

زید په دواړو لاسونو په ریګونو کی غار جوړ کړ ویی ویل : زه دا همدلته ښخوم، زه به داسی وګڼم چی دیرش وزی می په ناروغی مړی شوی‌او نوی زغره زه نه غواړم. زه په دی اوسپنیز کپس کی د ساه ورکولو پرځای پر لوڅ تنتر غشی ښخیدل ښه ګڼم. زید د زغری لپاره قبر وکینده خو د طاهر په وینا یی بیرته په توبره کی واچوله او ورسره روان شو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغـــداد

په تیرو پنځو پیړیو کی د عباسی خلیفه ګانو د امن ژوند له بغداد نه د شاعر خوب جوړ کړی ؤ، د دجلی سیند هغه په دوو برخو ویشه، او په دواړو لوریو کی د ویالو او سرکونو جال خپور شوی ؤ، د بغداد ماڼیو او باغونو د تیرو پنځوسوو کلونو د معماری د فن د لوړتیا او کمال داستانونه ویل، د نړۍ ډیرو غوره مالیارانو په دی خاوره د جنت تصور را ژوندی کړی ؤ، د شلو لکو انسانانو دغه کلی په ښکلا، زړه وړونکو منظرو او ښایست کی د نړۍ له غوره ښارونو نه یو ؤ.

خو د بغداد د ښار نه جوړیدو سره یی زوال پیل شو، د اسلام هغه تمدن چی د عربو د دښتی په تودوخو صفا شمالونو کی یی وده کړی وه، اوس په دی عجمی زانګو کی خوب کاوه.

د خلافت په دربار کی د عربو رسوخ چی د مامون الرشید له وخته په کمیدو شو اوس بلکل په نشت حساب ؤ، خو د حکومت له تالارونو نه بهر د بغداد په علمی مرکزونو کی د عربو ارځښت په هیڅ صورت لږ نه ؤ، هغوی په هندسه، ریاضی، تاریخ، جغرافیه، کیمیا، طب، جراحی او طبیعی علومو کی زیات نوم وګاټه، په ګرامر، ژبو او ادب یی کتابونه ولیکل، خو د بغداد قانعو او تنبلو اوسیدونکو له دی علومونه د خپلی بیا رغاونی پرځای د ذهنی عیاشی پلمه جوړه کړی وه، د ایران، شام، ترکستان له لری لری ځایونو نه د لطیفه فنونو استادان بغداد ته راتلل او د بغداد امیرانو د هغوی پالنه کوله.

په بغداد کی په سلګونو کتابتونونه له کتابونو ډك پراته وو، د هغو کتابونو د څیړنی لپاره غوره نقادان وو خو داسی څوك چی ویی لولی او عمل پری وکړی ډیر لږ وو، پخپله د خلیفه په دربار کی به ځینی وختونه له یوه سهی عالم او پوه نه د یوه توکمار او خندوونکی قدر او عزت ډیر کیده، او د خدای ج او رسول د حکم بیانولو پرځای به یی هغه څوك دشاهانه انعامونو حقدار بلل چی خلیفه او واکمن

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته به یې د ذمه وراپو نه ترسره کولو تأویلونه کول.

د ښار په منځ کې د «خلد» د ماڼۍ په نامه یو شاندار محل ؤ چې عباسي خلیفه ګان پکې اوسیدل.

شاوخوا ته د امیرانو او وزیرانو ماڼۍ وې، د لوړې طبقې علماؤ ته هم د هغو محلونو دروازې خلاصې وې، او دا به تر هغه وخته خلاصې وې تر څو به د دوی نظریات د خلیفه له سیاسي مسلك سره په ټکر کې نه وو، د «خلد» له محل نه لرې د ښار په یوه څنډه د سیند پر غاړه یوه پراخه بندیخانه وه، او ددې بندي خانې تر ټولو تنګې او توري کوټې د هغو سترو او عزتمندو علماؤ او د پاچاهي د مشرانو لپاره ځانګړې وې چې د فتوی ورکولو په وخت کې یې د عباسي خلیفه ګانو خیال نه ساته، او یا به یې دوی د اسلام په محك تلل.

د حکومت په نظر هغه مفتیان د قدر وړ وو چې د ګناه کار پرخلاف یې د پریکړې نه وړاندې هغو د نسب او ټبر او د خلافت له مقام سره د اړیکو پوښتنه ضروري بلله، د یوه عام سړي لپاره د قتل سزا قتل وه، خو خلیفه له دې سزا نه جلا ؤ، کله کله به خلیفه د پاچاهي د درناوي وړ امیران په یوه دسترخوان راټول کړل، او د خلیفه نوکرانو به کله کله د لوښو او دسترخوان له ټولولو نه وړاندې د ځینو عزتمندو د مړو ځای پرځای کولو دنده ترسره کوله، عباسي خلیفه ګان د زوال په وخت کې د خپلو مخالفینو په زهرو وژلو کې کمال ته رسیدلي وو.

دوی داسې زهر هم پیدا کړي وو چې خوړونکي به څو ورځې وروسته پرې پوهیده، هر میلمه به په بلنه کې له ګډون نه وړاندې خامخا دا سوچ کاوه چې کوم وخت خو به یې خلیفه ناراضه کړی نه وي؟ تر سزا لاندې خلك به د بلنې له احوال سره سم وپوهیدل چې وروستی وخت یې را رسیدلی دی، خو کله کله به څو هوښیار امیران چې سره یو شول نو خلیفه ته به د ځان ژغورل ګران شول، د اقتدار په جګړه کې به چې کوم خلیفه ماته وخوړه نو د ترکي او ایراني امیرانو د لاس آله کیدل.

په وروستیو وختونو کې چې څومره عباسي خلیفه ګانو له شعر او شاعرۍ سره مینه درلوده هومره له مذهبي زده کړونه پردي اولري وو. د مذهبي چارو د ترسره کولو لپاره به یې یو بې غرضه او عاجز غوندې عالم ته ذمه واري وسپارله او هغه به یې د «شیخ الاسلام» په لقب ونمانځه، سیاسي امور به خلیفه پخپل لاس کې واخستل، د سیاست او مذهب دغه ویش د اسلام لپاره یوه لویه فتنه وه، د شیخ

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

الاسلام قلم د خليفه د توزي تابع شوي ؤ.

د عزت او ښې تنخواه تمی ډير عالمان د شيخ الاسلام د لقب ګټلو په فکر کې کړي وو او ددې هدف ترلاسه کولو لپاره يې له نورو سره تکر کاوه او د هغوی نظريات به يې باطل بلل او هر ډول تورونه به يې يو پر بل پوري کول.

په تيرو پيړيو کې د ديني علماؤ په اجتهاد کې د دين د خدمت جذبه د دوی نګيزه وه، هغوی د بغداد په نوم ورکو ګوټونو کې ناست وو او اسلام ته يې د قدر وړ خدمتونه ترسره کړل، خو وروسته د کرسيو او لقبونو مينه وال علما را پيدا شول چې پايې د رښتينو علماوو له فتوا ګانو نه د ځان په ګټه کار اخست او پايې د هغو علماؤ مخالفت کاوه د بل مسلك د علماوو تائيد به يې کاوه او يو بل ته به يې د مناظرې لپاره بلنه ورکوله، دغه مناظرې به د بغداد په عامو څلور لارو او له ګټې ګوښې دکو ځايونو کې وې،د بغداد وزګارو او لټو اوسيدونکو د شاعرانو او توکمارو تر مجلسونو د دغو علماؤ د مناظرو مجلسونه ډير بدرګه کول او ډير يې خوښول. د مناظرو پيل به د يو بل د پوهيدو په نيکو هيلو ؤ، يوه .. به وينا کوله او بل به په پوره داد اوريده، او بيا به هغه کښيناست د مخالفې ډلې نه به يو پورته شو او ځواب به يې ورکاوه، بيا به د دواړو لوريو ژبې ورو ورو توندې شوی تر دې چې خبره به کنځلو ته ورسيده، يوه لوري به د مخالف لوري اوه پښته حساب کړل او وبه يې ښکنځل، مقابل لوري به ددوی تر شلم پښته وشميرل او وبه يې ستايل، يوه لوري به په درې ژبو کنځلې تکرار کړې، بل به بيا څلورو ژبو ... او بيا به وروستي پړاو دا ؤ چې دواړو لوريو به د تکبير له نعرو سره په مقابل لوري حمله کوله او د سترګو په رپ کې به د دوی د مرو او ټپيانو انبارونه جوړ شول، بيا به د پوليسو او پوځ متروکو دغه لوبه ودروله، حکومت دغه مناظرې بندې نه کړې خو دا شرط يې پکې کيښود چې بايد هلته څوك وسله وال ولاړ نه شي.

ددې مناظرو په ترځ کې به مشهور علما دربار ته ورېلل کيدل او کله کله به يې په دربار کې مناظره کوله خليفه به معمولاً د هغه عالم په لوري ؤ چې د خليفه لپاره به يې ترټولو ښه او غوره الفاظ او القاب راټول کړي وو.

که پردې ټولو بدمرغيو د بغداد خليفه ګانو د عربو هغه سپاهيانه شعار چې ترنيمې نړۍزياته برخه يې د دوی تر قدمونو لاندې کړه نه وای شاته کړی نو بنايي بغداد داسې له تباهۍ او ويرانۍ سره نه وای مخ شوی، د وليد بن عبدالملك په زمانه کې چې د عربو پوځ په سند، ترکستان او هسپانيه کې څومره هيوادونه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

فتحه کړل، له عباسيانو سره د زوال په وخت کې هم له هغوی نه دري چنده زيات پوځ ؤ او هغوی پر اسلامي نړۍ د هرې لورې حملې مخنيوی کولای شوای، خو د اموي او عباسي خليفه ګانو ترمنځ توپير همدا ؤ چې لومړنيو خپل پوځونو د هيواد ورروستي بريدته ليږل، خو عباسي خليفه ګان سره له دې چې دوی پخپله د بغداد د محلونو په څلورو ديوالونو کې اوسيدل بيايي هم د ځانونو د ساتنې لپاره دری لکه توري وهونکي ورسره لازمي بلل.

عباسي خليفه ګان يو دبل سره په جګړو او يو د بل د وينو تږي وو، د حسن بن صباح فتنه د دوی د زوال ورروستي پړاو شو.

*****

(۲)

طاهر چې بغداد ته ورسيد څلور ورځې يې له قاضي فخر الدين سره تيرې کړې، په دې موده کې يې د بغداد په کوڅو کې د ښو مدرسو او کتابتونونو ځايونه هم معلوم کړل.

د قاضي فخر الدين په کتابتون کې هم ترپنځه زره ټوکو زيات کتابونه موجود وو. پر فقه، تاريخ او منطق ده پخپله هم ښو کتابونه ليکلي وو، دغه کتابونه د قاضي فخر الدين لپاره د ښې نغدي برابريدو وسيله وه، طاهر د خپل پلار د پخواني ملګرې محسن پوښتنه وکړه، ده ته بيا څرګنده شوه چې د هغوی کورنۍ مصر ته تللې او هلته ميشته شوې دي.

د فخر الدين په کور کې د طاهر او زيد د اسونو لپاره ځای نه ؤ، هغه دا اسونه د خپل يوه ګاونډي سره وليږل، طاهر چې څنګه راغی ځانته يې د يوه ځانګړي کور د ضرورت په اړه ورته وويل خو هغه تر څلورو ورځو ځنډاوه.

په پنځمه ورځ يې خپلو شاګرد انو ته د طاهر لپاره د يوه کرايي کور د موندلو وويل، يوه يهودي دلال هغه ته دوه کورونه ورو ښودل او ورته ويې ويل چې که يې اخلې نو ارزانه بې يې ورته واخلم.

د بغداد ځينو اميرانو د هندوستان، خوارزم، مصر او اندلس د اميرانو نوکرۍ نيولې وې او د هغوی ښکلي محلونه په ارزانه بيه خرڅيدل. طاهر او زيد چې څومره مانۍ وليدې په هغو کې يوه هم داسې نه ؤه چې زيد يې دې په پيرلو کې ناکراره شوی نه وي، خو طاهر د قاضي فخر الدين مشوره ضروري بلله، او کله يې چې ماښام مشوره ورسره کوله هغه ووېل : د تشو کورونو بيه ډيره رالويدلې ده،

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا خپله راتلونکی له بغداد سره ترلي، دلته د لوړې طبقې خلک په کرایه اوسیدونکو ته زیات ارځښت نه ورکوي، خلک ستا د علم او کمال له لیدونه وړاندې ستا کوږ وینی، که ستا سره د کوږ د اخستلو لپاره پیسې وي نو خامخا کوږ واخله، خو د کوږ د بیې نه پرته باید له تاسره د دري، څلورو کلونو د لګښت پیسې هم وي، د صلاح الدین ایوبی «رح» توره به تا د بغداد لویو امیرانو ته ور وپیژني، خو دغه خلک له مفلس سړي سره تر ډیره دوستي نه کوي، په بغداد کې چې کوم منصب شخصي استعداد او وړتیا نشي اخستلای هغه سوغاتونه اخستلای شي طاهر له خپل جیبه کڅوړه راوایستله او جواهر یې په مخکې ورته تویې کړل ویې ویل : ماته ددي سهې بیه نه ده معلومه، ته دا د یوه کوږ او څو کلونو لګښت لپاره بس بولې که نه ؟

قاضي یوه شیبه جواهرو ته حیران وکتل بیا یې وویل : که دا غمې بدل نه وي نو ته د «خلد» له ماڼۍ نه پرته د بغداد هره ماڼۍ پیرلی شې، خو علم او پوهه او مال او دولت هیڅکله هم نه سره را غونډیږي. تا دا له کومه کړل؟

طاهر ځواب ورکړ : دا هم سلطان صلاح الدین ایوبي راکړي دي، قاضي فخر الدین څو غمې په ورغوي کې واخستل او په ځیر ځیر یې له لیدو وروسته وویل : ته د بغداد له ډیرو شتمنو کسانو څخه یو یې، تاته به د پرمختګ یوه دروازه هم بنده نه وي، خو ګوره واوره له تانه پرته خو به ددې غمیو په باب څوک خبر نه وي؟

: یوازې احمد کاکا خبر دی.

: او زید؟

: هغه ته هم ما څه نه دي ویلي خو که ورته ووایم هم هغه اعتمادي سړی دی چاته به ونه وایي.

فخر الدین په بیړه جګ شو د کوټې دروازه یې بنده کړه او بیرته راغی پر خپل ځای کښیناست ویې ویل : بچیه! ته باید دا غمې پټ وساتې.

طاهر حیران شو ویې پوښتل : ایا په بغداد کې غله هم شته؟

قاضي ځواب ورکړ : په بغدا کې د غلو لاسونه غوڅیږي خو تاته له داسې عصري داکوګانو نه خطر دی چې د هغوی لاسونه بنکل کیږي.

: ستا مطلب؟

: زه د کوم خاص سړي نوم اخستل نه غواړم، د دربار د امیرانو په ډله کې څو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته داسي دي چي ددي غميو د ترلاسه کولو په هوس کي د هيڅ اخلاقي بنديزونو پروا نه کوي، او تر څو ته دلته بلديږي له داسي خلکو نه بايد هوښيار وي.
: ايا هغوی به بي په زور له مانه اخلي؟.
قاضي ځواب ورکړ : هغوی دومره احمقان نه دي، ايا دوی پردې نه پوهيږي چي د زور خبره ډيره زر رسوا کيږي.
: ايا خليفه له داسي خلکو نه څه پوښتنه نه کوي؟
: که خليفه له داسي خلکو نه پوښتنه وکړه نو داسي قيمتي غمي به بيا دربار ته څوك وروړي؟ لو بيا دا هم ضروري نه ده چي د هر سړي فرياد دي د خليفه تر غوږو وررسيږي، اولس خو هغه يوازي د اختر په ورځ ليدای شي، هغه هم له لري، په بغداد کي ستا هيڅ ملاتړ او رسوخ نشته، اميران ستا پرخلاف ډيري دسيسي جوړولی شي، مثلاً وايي د خورازم شاه جاسوس يي، او بي له محاکمي به دي خليفه د وژلو فرمان صادر کړي.
: ايا په داسي حالاتو کي به د سلطان صلاح الدين ايوبي رح توره زما بي گناهي ثابته نکړای شي؟
: د هغې په اړه هم ويلای شي چي د مصر حکومت ته د بغداد دپاچاهي د تختي اړولو لپاره را استولی يي، طاهر له لږ سوچ وروسته ووېل : زما له مال او دولت سره مينه نشته زه بغداد ته د يوه لوی هدف په خاطر راغلی يم، زه د خلافت دربار ته ځان رسول غواړم او د خليفه د يو نيك نيتي مشاور په حيث د دوی بهرني پاليسي بدلول غواړم، اسلامي نړی له هر لوري د خطرناکو توپانونو سره مخ دهٔ، په تيرو صليبي جگړو کي د بغداد بي طرفي او بي پروايي د اروپا صليبيانو ته ډير جرئت ورکړ، سلطان صلاح الدين ايوبي دوی ته عبرتناکي ماتي ورکړي له فلسطين او شام نه بي وايستل ، خو د هلال او صليب په هغو پريکنده جگړو کي د بغداد بي پروايي ډيره مايوسونکي وهٔ، پر ماتي برسيره د اروپا خلکو ته دا ثابته شوه چي خليفه له بغداد پرته د اسلامي نړی د نورو برخو په اړه بي پروا دي او هغه دير مهم محاذ ته هم له خو رضاکارانو پرته هيڅوك هم نشي استولی، ځکه خو هغوی له سره سنبال شوي دي او د مصر د لاندي کولو نيت لري، دغه هيواد د نصرانيانو د سيلاب په وراندي وروستی ديوال دي امکان لري چي دغه هيواد ددي سيلاب مخه واړوي، خو په شمال ختيځ کي د چنگيز خان په نامه يو نوی توپان را الوتی دي که دغه توپان د خوارزم د پاچاهي له حدود ونه اخوا ونه درول شو نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ورځ به بغداد هم د خځلو او خاشاکو په شان ورسره واخلی، د بغداد په چونی کی ډیر لوی پوځ پروت دی، خو بغداد د پوځ د سردارانو د سازشونو مرکز شوی او دا ځکه چې د دوی ټولو په مخکی کوم شریك دښمن او رقیب او کوم لوړ او سپیڅلی هدف نشته، د دوی ژوند د هغو ماڼو ګانو ژوند نه دی چې له کوره د نویو هیوادونو او نویو لارو د موندلو په اراده وزی او له خپلو ملګرو سره د کینی او کرکی پرځای هغوی خپل مټ او بازو ګنی او ساتنه یی کوی، خطرناك توپانونه او ویروونکی ګردابونه د دوی د یو والی او اتفاق اړیکی نوری هم مزبوتوی، خو د بغداد خلك د هغو وړوکو کبو نیوونکو په څیر دی چې د وړوکی ډنډ د کبانو پر سر یو له بل سره جګړی کوی، او داسی څوك نشته چې ورته ووایی دا دنیا د ډیر پراخه سمندر په شان ده، چی څنډې یی نه ښکاری، او که دوی د یوی څپی په څیر سره راپورته نشی نو د سمندر د توپانونو څپی به پری برلاسی شی، زه دوی ته دا ویل خپل فرض بولم، ددی فرض احساس زه بغداد ته راوستی یم، له کوره د راوتلو نه لږ وړاندی ماته معلومه نه وه چې زه د دومره لوی دولت خاوند یم چې ستونزی پری اسانه کړم، د سلطان ایوبی د وینو او خولو هرڅاڅکی د اسلام د سر لوړی لپاره وقف ؤ، زه غواړم چې د هغه د رابخښلی شتمنی په واسطه د اسلام خدمت ترسره کړم، ځکه خو له ځانه سره ددی مال د سنبالولو دومره شوقی نه یم څومره یی چې د اسلام په لاره کی د لګولو هیله من یم.

که زه دا حس کړم چې د کوم امیر نظر پری لګیدلی نو زه به دغه ټول د بغداد په بی وزلو خلکو وویشم خو د کوم زرپالونکی امیر خزانو ته به یی پری نږدم، کوم هدفونه می چې درته وویل دی ته د رسیدو لپاره د خلافت دربار ته زما رسیدل ضروری دی، په تیرو څلورو ورځو کی چې ما په بغداد کی تیری کړی زه دی نتیجی ته رسیدلی یم چې خلك اوس هم په یوه سهی هدف راټولیدای شی، یوازی د امیرانو رغول ضروری دی، ددی کور دیوالونه او غولی سهی دی یوازی په چت کی سوری شوی دی او بام ته د رسیدو لپاره ستا مرسته ضروری بولم.

قاضی فخر الدین وویل : خدای دی ستا نیکی ارادی ترسره کړی، زه پوهیږم چې په دی حال کی تاته لومړنی ضرورت د یوی ښکلی بنګلی دی، ستا په طبیله کی باید غوره اسونه وی، که تا د بغداد پر میدانونو په نیزه بازی او اس ځغلولو کی نوم وګاټه ، نو ډیر زر به د امیرانو تر نظره راشی، له هغه وروسته د یو دوو غمیو سوغات به تا د خلافت دربار ته ورسوی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته به ته د خپل علم جوهر وښیی، او که خدای ج ته د بغداد د ښی راتلونکی پریکره منظوره وه نو د خلیفه اعتمادي به شی، خو سمدستي خپلی ارادي چاته مه ښیه، خوارزم شاه خلیفه ترټولو بد دښمن گڼی، او ددی دښمنۍ پره پر هغوی هم لویږی.

طاهر وویل : زه پوهیږم هغه چی پر بغداد حمله وکړه دایی ستر حماقت ؤ خو که خلیفه د خوارزم د پاچاهی د ماتولو په خاطر د چنگیز خان ملاتړ وکړ نو دا به نه جبرانیدونکی غلطی وی.

قاضی فخر الدین یو غمی اوچت کړ ویی ویل :زه په غمیو نه پوهیږم، خو زما باور دی چی یوازی همدغه یو غمی به په بغداد کی تا د یوی ډیری ښی مانی خاوند کړی، یو ارمنی سوداگر زه ډیر ښه پیژنم، راځه چی هغه ته ورشو، نور غمی پورته کړه له ځان سره یی وساته، هغه سوداگر اعتمادی سړی دی خو هغه ته دا مه وایه چی له تاسره داسی نور غمی هم شته.

د مازدیگر له لمانځه نه وروسته طاهر او قاضی فخر الدین ارمنی سوداگر ته ورغلل، هغه غمی واخست له یوی شیبی لیدو وروسته یی وویل : دا غمی دی له کومه کړی دی؟ د طاهر پرځای قاضی ځواب ورکړ: دا د یوه ډیر لوی سړی سوغات دی.

سودا گر وویل : زه ښایی ددی تول بیه اوس درنکړای شم خو که ستاسو خوښه وی نیمایی بیه به یی اوس او نیمایی به یی سبا ته درکړم.

قاضی وویل : څومره کیږی بیه یی؟

سوداگر غمی دوه دری ځلی په غور وکوت بیایی وویل : زه ددی پنځوس زره دیناره بیه درکولای شم.

قاضی په حیرانی وویل : پنځوس زره! سوداگر د هغه د حیرانی نه سرچپه تعبیر وکړ او غمی یی بیا وکوت ویی ویل : گوره ته زما دوست یی، تر شپیته زره پوری درکوم، له دی زیات قیمت یی په بغداد کی څوك نه درکوی.

قاضی د بغداد د مشهور یهودی زرگر نه د زیاتی بیی ورکولو تمه هم درلوده خو دا دغه غمی داسی ځای پلورل نه غوښتل چی هلته د خلافت د دربار جاسوسان وی، ددی یوه غمی بیه یی چی واوریده پردی وپوهیده چی طاهر دده له اټکل نه څو چنده زیات شتمن دی. له یوی شیبی سوچ وروسته هغه وویل : ته یی لږ په غور وگوره ددی غمی بیه تر اویا زره دیناره باید لږ نه وی سوداگر له لږ چنو وهلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته په ٦٤ زره او پنځه سوه دیناره بیه راضي شو او پردی فیصله وشوه.

*****

(۳)

د شپې مهال چې کله قاضي فخر الدین له طاهر او څو نورو دوستانو سره په دوړی کښیناستل نو زید یې ونه لید، فخر الدین له خپل خادم نه د هغه په باب پوښتنه وکړه، هغه ورته وویل چې د مامونیه په چوك کې یوه لویه مناظره ده او زید د ماښام له لمانځه نه سمدستي وروسته ډوډی وخوړه او هلته ولاړ، د ماسختن، له لمانځه وروسته طاهر په خپله کوټه کې کیناست او د شمې رڼا ته یې کتاب لوست، څومره چې شپه تیریدله د زید په باب د هغه اندیښنه زیاتیدله، کله کله به جګ شو له دروازې نه به یې بهر ته وکتل او بیا به بیرته په کتاب لوستلو بوخت شو، د یوې شمې د خلاصیدو نه وروسته یې بله بل کړه او له کرسۍ نه جګ شو په بستره پریوت، څو ځلې یې په زړه کې وروګرځیدل چې د مامونیه چوك ته ورشي او زید وګوري، خو د زرګونو تنو په منځ کې به یې د زید موندل ناممکن ویلل او بیرته به له خپل تصمیم نه واوښت.

نژدې نیمه شپه چا دروازه وټکوله، بیا طاهر په بل کونج کې د قاضي غږ واورید چې یوه نوکرته یې ویل جګ شه دروازه خلاصه کړه ښایي زید راغلی وي. او خادم ځواب ورکړ چې ته یې پخپله ولې نه خلاصوی؟

یوه شیبه وروسته طاهر د دروازې خلاصول او د قاضي د خدمتګار کرس کرس خندا واوریده، هغه وویل : حمیده جګ شه! لږ د زید مخ ته وګوره! شکر باسه چې سترګې دې روغې پاتې دی، طاهر زر په لټ واوښت او مخ یې په څادر کې پټ کړ یوې سترګې ته یې یو سوری پرینښود او د دروازې لوری ته یې وکتل، زید له ځانه سره په کنځلو کوټې ته ورننوت د هغه کمیس شلیدلی ؤ، ښي سترګه او بارخویي پرسیدلی وو، او له کیڼې سترګې نه لاندې یې د یوه مزبوط سوك ګوزار توره نخښه وه، زید لږ ځنډ پر خپله بستره له کیناستلو وروسته جګ شو او په دیوال راځړیدلی هنداری ته ودرید، د خپل مخ له لیدلو وروسته یې وویل : آشنا! اوس دې زه هم ډیر په ګرانه پیژندلی شم، ښه د سیل دپاره تللی وی! دایی وویل او خپل پرسیدلی بارخوبی وموښلو بیرته راغی پر بستره کیناست.

طاهر خپله خندا راقابو کړه ویې ویل : زیده راغلی؟

زید ټکان وخوړ او هغه ته یې وروکتل، او داسې ګومان یې کاوه چې تر اوسه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې څادر پرمخ دی او دی يې نه دی ليدلی، په بيره جګ شو شمه يې مره کړه، او پر خپله بستره وغځيده ويې ويل : هو راغلم.
: هلته دی ډير ځنډ وکړ، څه دی پکی زده کړل؟
زيد په غمجنه لهجه ځواب ورکړ : کنځلی!.
: ستا غږ ډير غمجن دی خير خو دی؟
: زيد په يوه مايوسه خندا وويل :'زه بلکل روغ يم.
طاهر وويل : ستا له غږ نه داسی ښکاری چی په پزه کی دی څه ستونزه ده.
زيد لهٔ بستری نه جګ شو ويی ويل : لهٔ پزی نه می سترګه زياته په تکليف ده.
طاهر په کرس کرس وخندل.
زيد له لږ سوچ وروسته وويل : پر يوه مسلمان بی سببه لاس پورته کول خو ګناه ده که نه!
طاهر ځواب ورکړ : په هر سړی بی سببه لاس اوچتول ګناه ده.
خو که څوك بی سببه په غاړه کی درولوېږی نو بيا ؟
: نو بيا به دسترګی په بدل کی سترګه او د غاښ په بدل کی د غاښ پهٔ قانون عمل کيږی، خو بخښنه او عفوه ډيره غوره ده،
ما زياته حوصله وکړه، خو پر پزه چی انسان ګوزار وخوری بيايی په طبيعت کی آرامی نه پاتی کيږی، ما هغه ته نور سوکونه وروبخښل خو د پزی او سترګی په اره می بی پروايی ونکړای شوه ما ټول عمر غشی ويشتل او توره وهل زده کړی وو، خو دلته چی راغلم پوه شوم چی په بغداد کی د اوسيدو لپاره سوك وهل او غيږی نيول زده کول هم ضروری دی.
طاهر وويل : داسی ښکاری چی تا د مناظری په ورروستی لوبه کی بشپړه برخه واخستله او راغلی!
: ماته معلومه نه وه چی ددی پای به دغسی وی، خو باور وکړه د لاس اچولو په وخت زه له ګنی ګوڼی نه بلکل ګوښه او لری ولاړ وم، که څه هم زما د هغه چاغ او غوښن او د بد غږ خاوند پرڅای خواخوږی له هغه نری او ډنګر ملا سره وه، بيا هم د فساد پروخت زه لری او څانګړی ودريدم. خو کله چی دوه د لويو لويو ژيرو خاوندانو يو د بل ژيری نيولی وی او کنځلی يی يو بل ته کولی ماته را نژدی شول زما صبر ونه شو د دوارو منځ ته ورغلم، په ډير زحمت می دواړه يو له بل نه بيل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل، خو دوی بیا هم همغسی یو بل ته کنځلی کولی ما د دوارو د پخلا کولو هڅه وکړه، په دی کی دری نور زلمیان راغلل او هغوی له دی دوو بوډاگانو نه پریوه ورکیوتل، زما په منځگړیتوب خو هغه وتښتید او په نهر کی یی ځان واچاوه، خو هغه دری زلمیان پرما راوگرځیدل، ما ورته چیغی کړی چی زه یو مسافر یم، خو چا زما خبره وانه وریده او ما داسی احساس کړه چی بی دریغه وډبول شوم. هغه بل بوډا چی دده په گومان ما د هغه رقیب ته د تیښتی موکه برابره کړه زما گریوان وشلاوه، ماتر څو پر سترگه اوپزه گوزار نه ؤ خوړلی پر دوی می وار نه کاوه، بیا زما څوسوکونه تش ولاړل، بیا هم زما په څپیړه یو تن په ځمکه کښیناست، بل می په سوك وواهه ولویده، دریم چی زما سوکونه خطرناك وگڼل راسره غیږ په غیږ شو، هغه زه دری ځلی په ځمکه وویشتم، څلورم ځل دوارو یو بل تیل وهل د خوړ غاړی ته راغلو، هغه زما، خوړ ته دغورځولو په هڅو کی پخپله هم راسره ولید له نیکه مرغه اوبه لږی وی که نه زه به پکی ډوب شوی وم، په خوړکی می هغه دوه دری سوکه وواهه او بالاخره یی ماته ومنله، اوس دی خدای وکړی چی زما سوکونه دده پر پزه او سترگه لگیدلی وی.

: طاهره ! زما په گومان دلته لامبو زده کول هم ضروری دی، ایا ستا لامبو زده ده؟

طاهر ځواب ورکړ : ډیره لږ، خو زما ارداه ده چی زه هر سهار په سیند کی ولامبم، د یوه سپاهی لپاره ضروری ده چی ښه لامبوزن وی.

: زه به یی هم زده کړم.

: له لږ چوپتیا وروسته زید وویل : طاهره! ته خوبه له مانه خفه نه یی!

: پر څه خبره؟

: زه له پوښتنی پرته مناظری ته تللی وم.

: که دا تجربه درته گټوره شی نو زما د خفگان سبب نشته.

: گټوره ! ... ... زه وعده کوم چی بیا به په ټول عمر کی د مناظری لپاره ولاړ نه شم، خو له تانه یوه پوښتنه کوم.

: څه پوښتنه؟

: هغه دا چی نن ددی مناظری څلویښتمه شپه وه، څلویښت ورځی هری ډلی د مخالف لوری د دلایلو په ردولو او د خبرو په کمزوری کولو کی خپل زور وازمویه، خو بیا یی هم یو بل قانع نکړای شو ددی سبب څه دی؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر ځواب ورکړ : داسی خلك به زر کاله هم يو بل قانع نکړای شی.
: مگر ولی؟
طاهر ځواب ورکړ : ددی لپاره چی دوی يو د بل د پوهولو او يو د بل د خبری اوریدو له نیکو هیلو سره نه ځی، د دوی هدف د خپلی وینا او ژبی د زور ښودل دی.
د اسلام هغه اماماں چی د دوی په نامه دغه جگړی کیږی هغوی يو پر بل داسی د کفر فتوی گانی نه ورکولی، د هغوی هدف دا و چی په اسلام کی د اجتهاد دروازی خلاصی کړی او د هر وخت او ځای لپاره یی د ژوندی غورځنگ په بڼه جوړ کړی، او دغه خلك د هغوی نومونه اخلی خو په اسلام کی د نفاق او تیت پرك کیدو زړی شیندی.
: نو د دوی چاره څه وړ کیدای شی؟
: د دوی علاج او چاره دا ده چی د امن خوښوونکو خلکو لپاره دکړو وړو عملی ډگر پیدا شی که زموږ په مخکی د څه کولو میدان ؤ نو دغه علما چی اوس د گډوډی او اختلاف پارولو په هڅو کی دی، بیا به د مسلمانانو د لیکو د سنبالولو او ځواکمن کولو په لارو کی ستومانه وی، تاریخ گواه دی چی کله د فتحو په شوق مسلمانان له کورونو وتلی دی نو دوی د اعتقاداتو په باب هیڅکله اختلاف نه دی کړی، پر کفر د اسلام د بری هیلی تل دوی سره يو او متحد ساتلی دی. يوه زمانه داسی وه چی د مسلمانانو پوځ په يوه وخت کی په سند، اندلس او ترکستان کی جنگیده، خو موږ نه دی اوریدلی چی هغو مسلمانانو به کله مناظری ته اړتیا احساس کړی وی، او نن چی موږ د اسلامی نړۍ پر افق د توپانونو علامی وینو زموږ علماؤ له شاو خوانه سترگی پټی کړی دی او په خپل کور کی یی درزونه اچولی، د کوم اولس چی توره په تیکی ننوزی نو قلم یی هم کږه لاره غوره کوی.
زید وویل : په بازار کی توده آوازه وه چی د اروپا نصرانی پاچا پر مصر د يوی کلکی حملی تیاری کوی، او امکان لری چنگیز خان هم پر خوارزم یرغل راوړی. که خلیفه د هغوی پرخلاف د جهاد اعلان وکړ نو زه به تر ټولو ړومبی هغو دوو علماؤ ته ورشم ورته وبه وایم چی زه بادی کفن اغوندم او د جگړی ډگر ته ځم، تاسو چی په مامونیه چوك کی له اسلام سره کومه مینه او خلوص ښکارولو راځی اوس یی يوه ورځ د جگړی په ډگر هم وښیی، تاسی هم له ماسره د يوی زغری

(c) ketabton.com: The Digital Library

وعده کړې وه.
: زما خپله وعده په یاد ده، خو تا د زغرې له اغوستلو نه کرکه کوله.
: هغه مهال مې بدن خوږېده، نن ما د زغرور پوځ څو تنه ولیدل نوې زغره پر سرې ډېره ښه ښکارې.
: زه به سبا ته نوې زغره درکړم.
: خول هم!
: خول به هم درکړم.
: ته به لامبو هم ماته را زده کوې؟
: هغه به هم درو ښیم،
: زید لږ څند وروسته بیا وویل : طاهره! ماتاته یوه خبره ونه کړه.
: کومه خبره ؟ طاهر په اړخ واوښت ویې ویل.
: کله چې زه له خوړنه راووتم په لاره کې مې هغه بوډا چې زما ګرېوان یې شلولی ؤ ولید، ما بې له دې چې سوچ وکړم پر مخ پر څپړ وواهه.
: ډېر بد دې کړي دي، که دې کله ولید بخښنه ترې وغواړه.
: د بخښنې د منونکو نه خو دی هم نه دي، خو زه پرې پښېمانه یم.
: ښه ده اوس ویده شه.

*****
(٤)

درې میاشتې وروسته طاهر د بغداد د امیرانو په منځ کې د ښه شهرت او عزت خاوند شوی ؤ، د دجلې د سیند پر غاړه یې یوه ښکلې ماڼۍ اخستې وه، له زید پرته یې څلور نور خدمتګاران او درې خدمتګارې درلودې، په طبیله کې یې د وزلوبې او نیزه وهلو لپاره اسونه وو، کله چې د قاضي فخر الدین له میلمستون نه خپلې ماڼۍ ته ولاړ تر ټولو ړومبۍ یې د علماو پام ور واړاوه، په لومړي ورځ ده ته یو پر بل پسې د علماو پنځه ډلې ورغلې او د هرې ډلې د علماو دا هیله وه چې د دوی په ډله کې ورشامل شي، طاهر ټولو ته همدغه یو ځواب ورکړ چې: که تاسو ما اسلام ته وربولئ نو زه داد درکوم چې مسلمان یم، او اسلام په سهي معنی پېژنم، زما په مخکې هغه مسالې مه بیانوئ چې له تیرو پنځو پیړیو راسې تاسو پرې پوه نشوی، ځینې علماو غوښتل دې بحث ته ورکښېکاږي، خو د طاهر څو خبرو دوی پر دې باوري کړل چې له دې ځوان سره یوازې سره او سپین نه بلکې د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

علم خزانه هم شته.

له دې وروسته ورو ورو د علماؤ پام ور واوښت، په اس ځغلولو کې کمال هم د یوه عرب ځوان میراث ګڼل کیږي، په مدینه کې احمد بن حسن د طاهر د روزنې او پوځي پالنې لپاره غوره استاذان ګومارلي وو، ځکه خو په ۱٦ کلنۍ کې د مدینې ټولو ځوانانو په نیزه وهلو او توره چلولو کې د ده پر کمال اعتراف کاوه، خو چې کله طاهر بغداد ته راغی نو ورته معلومه شوه چې دلته وزلوبې ته زیات ارځښت ورکول کیږي.

د شاهي ماڼۍ په مخه کې یو لوی میدان ؤ، چې پوځي رسم ګذشت، د اسونو ځغلول، نیزه بازي او وزلوبه به پکې ترسره کیده، ددغه میدان یوه لوري ته د صدر اعظم او دولت د نورو لویو لویو امیرانو محلونه کتار وو، د ښار مخور او امیران به د لویو امیرانو په دې ماڼیو کې په برنډوکې ناست وو او د «پولو» او اس ځغلولو لوبو ننداري به یې کولې، ښځو ته به په لوړو پوړونو کې ترکړکیو لاندې ځانګړي ځایونه جوړ شوي وو.

په دې ډګر د لوبو انتظام د یوه ځانګړي سړي ذمه واري وه، طاهر له دې سړي سره تر پیژندلو رواندې له دغو لوبو سره د بلدیدو هڅه ضروري وبلله، د وزلوبې لپاره په ښار کې څو نور میدانونه هم وو، طاهر په یوه کې د دې لوبې زده کول پیل کړل او په څو اونیو کې په ښار کې ددې لوبې د مینه والو په منځ کې د یوه داسې ځوان آوازه شوه چې پلار یې په میراتنه کې له صلاح الدین ایوبي رح نه توره په بخښش کې اخستې وه، د اولس غږ د امیرانو غوږونو ته ورسید، امیرانو لوی وزیر خبر کړ، او لوی وزیر کوتوال راوغوښت تري وې پوښتل : موږ تر اوسه له دې ځوان سره ولې نه پیژنو؟

تر دې چې یو سهار طاهر په سیند کې لامبو وهله زید په منډه ورغی او په خندہ ورته ودرید چیغې یې کړې : په بیړه راووزه د ښار کوتوال درسره لیدل غواړي!

طاهر راووت جامې یې واغوستې وې پوښتل : ستا یقین دی چې هغه کوتوال دی؟

: هغه پخپله ویل چې کوتوال یم، له هغه سره شپږ تنه وسله وال سپاهیان دي، هغه ما په میلمستون کې کښینولی او راغلی یم، خدای دې وکړي چې هغه په نیک نیت راغلی وي، طاهر وویل : د چا په نیت بیځایه شك کول ښه نه دي.

* * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵)

کله چې کورته ستون شو طاهر ته معلومه شوه چې کوتوال د لوی وزیر د ملاقات د بلنې احوال راوړی دی.

طاهر ورته وویل : زه به اوس چمتو شم او ځو به، بیا بلې کوټې ته ننوت، لږ ځنډ وروسته یې یوه ګران بیه چپنه اغوستې وه او له کوتوال سره ملګری شو.

د بغداد له صدر اعظم افتخار الدین سره د طاهر لومړنی لیدل ډیر لنډ و، افتخار الدین له هغه نه څو پوښتنې وکړې چې: ته بغداد ته کله راغلی یې، د څه لپاره او له کومه ځایه راغلی یې؟

طاهر د هغه د پوښتنو په ځواب کې وویل : زماد راتلو څو ورځې دپاسه دری میاشتې کیږي، له مدینې نه راغلی یم او د اسلام د خدمت په خاطر راغلی یم.

لوی وزیر په بې پروایۍ وویل : د ډیر نیك هدف لپاره راغلی یې، خو دغه هدف ته د عباسي خلافت په خدمت کې ترلاسه کول غواړې که د کوم پټ ټولګې د غړي په توګه؟! ما اوریدلي دي چې د سلطان صلاح الدین ایوبي رح د توري په سبب خلك ستا ډیر درناوی کوي.

: دا د هغه غازي میړه د توري درناوی کیدای شي، زه تر اوسه ځان د څه درناوي وړ نه بولم، پاتې شوه د عباسي دولت د خدمت خبره نو عرض کوم چې که زما په زړه کې دا جذبه نه وای نو خپل راتلونکې به مې پر بغداد نه تاړه، زه د عباسي دولت سهي خدمت د اسلام خدمت

: له سهي خدمت نه ستا مطلب څه دی؟

طاهر ناڅاپه احساس کړه چې له دې نري لیدونکې او تجربه کار سړي سره باید په خبرو کې زیات پام وکړي، له لږ سوچ وروسته یې ځواب ورکړ : د بهرنیو ګواښونو له احساس سره د بغداد دفاعي ځواك مزبوتول د عباسي دولت سهي خدمت ګنم.

افتخار الدین وویل : آیا ستا په نظر د محمد خوارزم شاه له بیرته ستنیدو سره بهرني ګواښونه لرې شوي نه دي؟

: خو د چنګیز خان خطر ورځ په ورځ زیاتیږي.

افتخار الدین په داډ منه لهجه ځواب ورکړ : زموږ لپاره نه بلکې خوارزم ته.

: آیا تاسو به د مغلو توپان ته خوارزم یوازې پریږدی؟

: دا په حالاتو پورې اړه لري، تر اوسه پورې خوارزم شاه له موږ نه بخښنه نه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده غوښتي، نه يې مرسته غوښتي ده او نه زموږ پر دي باور دی چې چنګيز خان به د څو سوداګرو د بدل لپاره پر خوارزم حمله وکړي، څکه هغه سوداګر هم زياتره د بخارا مسلمانان وو.

: مګر ما اوريدلي دي چې د عباسي دولت له خوارزم سره بيرته اړيکې عادي شوي او د هغوی سفير هم دلته را رسيدلی دی؟

افتخار الدين زر تري وپوښتل : تا د خوارزم له سفير سره ليدلي دي؟

طاهر يو ځل بيا احساس کړه چې نه تدبير نه يې کار نه دي اخستي ځواب يې ورکړ : نه، زما له هغه سره څه کار دی؟

افتخار الدين وويل : ستا د شتمنی چې ما کوم داستانونه اوريدلي دي، که هغه سهي وي نو ته بايد په بغداد کې ډير پام وکړي، زموږ حکومت د کرنلاري په اړه له بهر نه هري مشوري ته د شك په نظر ګوري او امير زاده ګان په دی اړه غير مسوولانه ګام اوچتوي.

طاهر ځواب ورکړ : تاسو ډاډه اوسی له ما سره چې څه دي هغه به د عباسي حکومت په خدمت کې لګوم، که اجازه وي زه يو سوغات ستا په حضور کې وړاندي کوم.

افتخار الدين په بيړه وپوښتل : د صلاح الدين ايوبي توره؟

: نه : توره ښايي ستا په وسله تون کی يو اضافي شی وي.

طاهر وويل او بيا يې له جيبه د طلا يو ډبلي راوويست سريي بيرته کړ او لوی وزير ته يې ورکړ.

افتخار الدين له ډبلي نه يو ځليدونکي غمي راوويست په ځير ځير يې ورته وکتل ويې ويل : ماته د سوغاتونو د ترلاسه کولو په هوس دلته نه يي راغوښتي، دادي له ځان سره وساته.

طاهر وويل : که تا سو زه د ليدو لپاره نه وای راغوښتي هم دا غمي ما ستاسو لپاره ساتلي ؤ او يوه ورځ به مې درته وړاندي کاوه، تاسو دغه وړوکي سوغات ومنئ، لوی وزير د غمي ډبلي پر ميز کښيښود او لاسونه يې وپړکول يو ځوك کوټې ته ورننوت، څو ګامه وړاندي راغی په ملا خم شو او بيا د حکم په انتظار شو.

صدر اعظم ورته وويل : دی زموږ طبيلی ته درسره بوزه او چې کوم اس يې خوښ شو هغه ورته زين کړه او ورته ويې سپاره، بيا يې طاهر ته لاس ورکړ ورته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویې ویل :سبا مابنام ته زما میلمه یې، او زه به پرېکړه کوم چې عباسي دولت له تانه کوم خدمت واخلي؟

طاهر له لوی وزیر سره خدای پاماني وکړه ترې روانېده چې یو ځلې ورننوت، لوی وزیر ورویل : طاهره! دا زما زوی قاسم دی.

طاهر له هغه سره تاوده ستړي مشي وکړل، قاسم د شل دوه ویشت کلونو پنځ تازه ځلمی ؤ، د هغه په څېره کې د نورو امیرانو د زامنو په څېر د آرامۍ، تنبلی او بې حسۍ علامې وې، له سترګونه یې دا احساسېدله چې په خپل لوړ نسب د حماقت ترحده پورې ویاړي، په شونډو یې موسکا وه، خوله دغه موسکا نه د نرمی او سادګۍ پرځای وحشت او چالاکي اورېده، د قاسم په لاس کې یوه نری توره وه چې د تورې وهلو په زده کړه کې کارول کېږي، هغه خول پر سر کړی او زغره یې اغوستې وه.

قاسم ورویل : زه د تورې وهلو زده کړې ته روان وم چې دلته ستا له راتګه خبر شوم، زه ستا تر لیدو د سلطان صلاح الدین ایوبي د تورې لیدو زیات لیوال وم.

صدر اعظم زر تر زره د موضوع د بدلولو اړتیا احساس کړه ویې ویل : قاسمه ! دی به زموږ له طبیلې نه یو اس غوره کوي، دا مشهوره ده چې یو عرب د اس په پیژندلو کې اشتباه نه کوي ته ورسره ولاړ شه وګوره دی کوم اس خوښوي.

خو قاسم د اس د غوره کولو مسئله مهمه ونه بلله بیایې طاهر ته وکتل ویې ویل : که یې ته پلوري زه د صلاح الدین ایوبي رح توره پیرم! پلار جان به ددې تورې دروند قیمت درکړي، ته له جامونه یو عالم ښکارېږې ته به یې څه کړې؟

صدر اعظم خجالت شو او طاهر په خپلو پرېشانیو د قابو کیدو هڅه وکړه ویې ویل : د داسې شي خرڅول ددې توهین او سپکاوی دی زه به یې له څه بیې او قیمت پرته در وبخښم، خو په یوه شرط.

: په کوم شرط؟

: هغه دا چې ته ځان تر ما ددې امانت ښه حقدار ثابت کړې، قاسم هیله من شو ویې ویل که ته یو عالم یې او زه یو سپاهي په توره تر تاز زما حق زیات دی. که نه نو راځه ویې ازمویه!

: ډیر ښه که تا په توره وهلو کې زه مات کړم نو دا توره ستا شوه.

په توره وهلو «شمشیربازی» کې قاسم د حماقت تر حده پر ځان ډاډه ؤ، د هغه دا غرور بې ځایه نه ؤ، هغه د لرې لرې استاذانو نه دغه فن زده کړی ؤ، دده ژوند

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر اوسه دوه شیان وو، «پولو» او «توره وهل».

په پولو کی څو نور ځوانان هم دده سیالان وو، خو په توره وهلو کی تول دده پر کمال قانع وو، ځکه خو چی کله طاهر ده ته د سیالی بلنه ورکړه نو قاسم په کړس کړس وخندل او صدر اعظم طاهر ته په حیرانی وکتل ویی ویل : دا لوبه به ډیره په زړه پوری وی، خو زه غوارم چی نور خلك هم له دی ننداری نه خوند واخلی، ښایی د مسلمانانو خلیفه ته هم دغه مقابله په زړه پوری وی، مگر نن نه سبا ته به غوره وی، تاسو سبا سهار ته راشی، د غرمی او ماښام دوارو وختونو ډوډی به له موږسره وی، قاسمه! ته اوس ده ته اسونه وروښیه.

*****

(٦)

له لوی وزیر سره د دوهم ځلی خدای پامانی نه وروسته طاهر له قاسم سره له محل نه راووت، په پراخ انگړ کی د مرمر ډېرو سرك دوارو خواوو ته ډرنو اوبو ډنډونه او شرشری وی، د ډنډونو یوی او بلی خواته شنه چمنونه وو، څو گزه وراندی ددغه چمن او ډنډونو نه اخوا یو ښکلی بڼ ؤ او د ډنډونو اوبه په دوو ویالو کی بهیدلی، له دی ویالونه هر لوری ته په بڼ کی لښتی غځیدلی وو او باغ پری اوبیده.

هغه میدان چی د پولو او آس ځغلولو لوبه پکی ترسره کیده د محل د همدی برخی نه لاندی ؤ چی طاهر ورننوتلی ؤ.

په دوهمه دروازه بڼ پای ته رسیده او له هغه نه وراندی د لوی وزیر د خدمتگارانو کورونه په یوه لویه څلور دیوالی کی جوړ شوی وو د همدغو کورونو سره یوه لویه طبیله هم وه چی دوه نیم سوه اسونه پکی وو، او دا ټول د لوی وزیر وو، طاهر په طبیله کی دری ځله چکر وواهه، ځنی اسونه یی سرسری او ځنی یی په ځیر ځیر وکتل، بالاخره یی د یوه آس شا وتپوله ویی ویل : زما دا خوښ دی.

قاسم وویل : دیر ښه، زه ستا ذوق ستایم، خو دا کله کله په دوو پښو دریږی ددی دوه میاشتی کیږی چی طبیلی ته راغلی دی، دومره یاغی دی چی زه هم ونه توانیدم چی ویی روزم.

یوه حبشی خدمتگار پر اس زین کیښود او له طبیلی نه یی انگړ ته راویوست، قاسم د اس جلب ونیو او طاهر ته یی ورکړ ورته ویی ویل : سبانی وعده دی هیره نه شی! طاهر د خدای پامانی لپاره لاس ور اوږد کړ ویی ویل : ته داده اوسه زه به

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

توره له ځانه سره راوړم.

قاسم یو خادم ته اشاره وکړه راویې غوښت ورته ویې ویل : دا آس دده کره بوزه.

خادم د اس د جلب نیولو لپاره راوړاندې شو خو د طبیلې د دروازې نه بهر یې د اسونو د پښو غږ واورید او د سترګو په رپ کې دوه اسونه رادننوتل، طاهر د اسونو سپروته وکتل، هك پك پاتې شو.

دا دواړه ځوانې نجونې وې، دواړو د سپینو وریښمو تنګې جامې او پر غمیو انځوری شوې سپینې خولې پر سر کړې وې، د سترګو او تندې نه پرته یې نور مخ په تور نرې نقاب کې پټ ؤ، اسونه ډیر بدسیلیدل، دوی له اسونو پلې شوې، خادم د طاهر د اس جلب پریښود د هغوی اسونه یې ونیول د سترګو په رپ کې بل خلمتګار راغې او د طاهر د اس جلب یې واخست، نجونو طاهر ته په سوالیه نظر وکتل او وړاندې تیرې شوې او قاسم هم له طاهر سره خدای پامانې وکړه او په هغوی پسې ورغې.

کله چې طاهر له خادم سره د طبیلې له انګړ نه راووت د محل د برنډې له مخې سره تیریده دواړه نجونې په زینه کې ولاړې وې او طاهر ته یې کتل او قاسم طاهر ته اشاره کوله او څه یې هغوی ته ویل.

د وروستې دروازې نه له راوتلو وروسته د طاهر په مخکې یو پراخ سرك ؤ، د هغه یو لاس ته دجلې سیند او بل ته د بغداد د امیرانو د کورونو کتار ؤ، نژدې پنځه سوه ګامه وړاندې پر سیند پل ښکاریده.

د هغو نجونو نومونه سکینه او صفیه ؤ، سکینه د قاسم خور وه، او صفیه د هغه د مرحوم تره لور.

له طبیلې نه دوتلو نه وروسته سکینې صفیې ته وویل : صفیې! تا خو دا ځوان ولید پر ځیره یې څومره سادګې وه، ته یې چې ولیدې وارخطا غوندې شو.

: ما خو هغه ته وروته کتل، ستا په لیدو به وارخطا شوې وې.

: صفیې ! هغه د بغداد د امیرانو سره ډیر توپیر درلود، موږ یې چې ولیدو زر یې سترګې ښکته کړې.

صفیې ځواب ورکړ : زه د قاسم د ټولو دوستانو په باب یو دول نظر لرم.

: مګر ما هغه د قاسم سره کله نه دی لیدلی.

صفیې وویل : هو هغه له ځیرې نه د علم خاوند ښکاریده.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاسم له داسی خلکو سره ناسته ولاړه نه لری.

کله چی دوی پر زینو ختلی قاسم پری غږ کړ او دواړه یی ودرولی، هغه چی ورنژدی شو ویی ویل : صفیی! یو ځناور گوری!

صفیی ځواب ورکړ : تا چی د ورځی یو ځل وینم نو د کوم ځناور د لیدو هیله به می په زړه کی کله پیدا شی؟

قاسم په موسکا کی د خپلی غوسی د پټولو هڅه وکړه ویی ویل : زه یوازی ستا تر نظره ځناوریم، خو زه اوس څوك درښیم چی تر سبا پوری یی د بغداد ټول خلك ځناور وبولی.

سکینی تا هم ولید ! هغه ځوان چی په طبیله کی زما ترڅنگ ولاړ ؤ، د هغه پلار د میړانی په انعام کی د سلطان صلاح الدین ایوبی توره ترلاسه کړی وه، نن هغه ماته بلنه راکړه چی که می په توره وهلو کی تری لویه وگټله هغه توره به زما وی.

په دی مهال طاهر د برنډی له مخی سره تیریده، قاسم هغه ته په لاس اشاره وکړه ویی ویل : ددی سارایانو خوی هم ډیر عجیب دی، که یی په ژوند کی توره په لاس کی نه وی اړولی هم ځان به د توری وهلو د فن استاذ بولی، سبا ته به ډیره عجیبه ننداره وی، د پلار جان هیله ده چی دغه ننداره باید د مسلمانانو د خلیفه په مخکی وی.

صفیی وویل : که له هغه سره د سلطان صلاح الدین ایوبی توره وی او دی ربښتیا هم سارایی وی نو زه ویریږم چی دده پر ځای ته د خلکو د خندانه شی، راځه سکینی! سبا ته به دالویه هم وگورو! زما ویره ده چی دی د صلاح الدین ایوبی توره ترلاسه کړی پښه به یی په ځمکه نه لگیږی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طاهر نوي دوستان او دښمنان

په همدې شپه له لمانځه نه لږ وروسته طاهر په خپله د مجلس کوټه کې ناست ؤ يو کتاب يې لوست چې د کور په مخکې يې د څلورو اسونو يوه ګاډې ودريده، وروسته يې يوه خدمتګار خبر راوړ چې يوه پوځي منصبدار د لښکر د مشر پيغام راوړې دی، طاهر کتاب وتاړه ويې ويل هغه دننه راوله.

خادم ووت او لږ څنډ وروسته يو د لوړ قد مزبوتو متو خاوند چې له رعبه ډکه څيره يې وه راغی، د هغه عمر د ديرشو کلونو په شاوخوا کې ښکاريده، له څيرې نه يې خلوص، ذهانت او زرورتيا له لرې ښکاريده، طاهر ورجګ شو لاس يې ورکړ ستړې مشې يې ورته وويل او بيا يې هغه له ځان سره نژدې پر کرسۍ کېښيناوه.

نوي راغلي ځوان وويل : زما نوم عبدالعزيز دی. زه دې په غياب کې پيژنم، اوس مې د لښکر د مشر پيغام راوړی دی، هغه غواړي له تا سره ووينې خو ما غوښتل شخصاً هم له تا سره ووينم، ددې لپاره فرصت ته ضرورت دی، سمدستي زه په همدې کفايت کوم چې درته ووايم ته ما خپل دوست وبوله، او زه تا ته د دوستۍ لپاره لاس په دې خاطر نه در اوږدوم چې ته ډير شتمن يې، او يا له تاسره هغه توره ده چې پلار ته دې صلاح الدين ايوبي «رح» وربخښلې ده، بلکې ددې په خاطر چې ستا په زړه کې د خپل زړور پلار د نښې د حقدار ثابتولو جذبه او هيله ده، تا قاسم ته د مقابلې بلنه ورکړې ده.

طاهر ځواب ورکړ : هوکې! ماته معلومه نه وه چې په بغداد کې به دغه توره دومره ارځښت پيدا کړي، زما په خيال ددې سهې حق دا نه دی چې د يوه امير د زوی د وسله تون ګاڼه شي، ځکه ما هغه ته د مقابلې بلنه ورکړه.

عبدالعزيز وويل : تر کومه چې د تورې چلولو خبره ده تا قاسم د يوه امير زوی ګڼلی نو دا دې اشتباه کړې ده، زه پخپله تر اوسه د هغه په استعداد اعتراف ته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارنه یم، خو د خلد د مانۍ په شاوخوا کې د امیرانو زامن د هغه په کمال اعتراف کوي، ځکه خو ته لږ پام کوه دا به درته غوره وي، که ته لوړه بایلې بنایي تا ته د توري بایلل دومره مهم نه وي، خو د بغداد په پوځ کې به یو ډېر غلط منصب زیات شي، څو ورځې وړاندې چې کله د علاوالدین خوارزم شاه پوځونه بغداد لوري ته رانږدې کېدل زموږ پوځونه یې د مخې نیولو لپاره وړاندې ورغلل، د صدر اعظم په هڅه یې د هغه زوی د شلو ډلګیو د بنې لاس پوځ قوماندان وټاکه، خو په تړوله لاره دا حالت ؤ چې که به د هغه په خیمه د شپې لخوا شل تنو پهره کوله د ورځې به ده څلوېښت تنه پهره دار غوښتل.

د هر سالار سره به یې ګستاخي کوله ویل به یې چې زه د عباسي دولت د صدر اعظم زوی یم، موږ تولو احساس کړه چې په بغداد کې دغه زلمي په پخو تورو څومره د لوبې شوق پوره کاوه هومره د جګړې په میدان کې د اصلي تورو له مقابلې نه ویرېدي.

ځکه یې په څلورم منزل پرسر درد راغی، او په پنځم پړاو یې رخصت واخست او کور ته راستون شو، دده نیکمرغي وه چې د خوارزم پوځونه له نیمې لارې بېرته وګرځېدل او ده د خلیفه په وړاندې د غلو موکه ومونده، اوس د پوځ د مشر سره دا اندېښنه ده چې د سلطان صلاح الدین ایوبي توره دې د خلیفه په نظر د کوم مهم منصب حقدار او وړ ثابت نه کړي، زه هم دا اندېښنه لرم، خو د لښکر د مشر په څېر پرېشانه نه یم، زه پوهېږم چې د بغداد د پرمختګ ورځ ګرځېدلې ده، او د لسګونو نا اهله مهمو منصبدرانو په منځ کې د یو نیم بل زیاتېدل دومره مهم نه دي، زه بغداد ته له ډېرو هیلو او امیدونو سره راغلی وم خو ...!

تر دې ځایه یې وویل او بیا عبدالعزیز چوپ شو او په څېره یې مایوسي خپره شوه.

: خو څه ... ؟ طاهر وپوښتل.

عبدالعزیز وویل : زه نا امیده شوی یم، ما نور دلته اوسېدل نه غوښتل ، او که ته هم د اسلام د خدمت په هیله دلته راغلی وی نو ته به هم ډېر پاتې نه شې.

اوس مهال په مصر کې د هلال او صلیب جګړه بیا توده شوې ده، زه غواړم هلته ولاړ شم، هلته ماته اړتیا ده، هلته د اسلام هر مجاهد ته اړتیا ده، زما څو تنه نور دوستان هم مصر ته تلو ته چمتو دي، زه تاته هم بلنه درکوم، او که ته هلته نه ځې نو لږ تر لږه موږ ته یو پېژند لیک راکړه، په مصر کې بهٔ خلک پېژنې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه پیژند لیك ددی لپاره نه غوارم چی خلك ارخُښت راکړی بلکی ددی لپاره یی غوارم چی د بغداد هر سړی ته هلته د شك په سترګه ګوری، تردی چی که زه د لښکر د مشر لیك یوسم هم پر موږ به اعتماد ونه کړی او جاسوس به مو ګڼی.

طاهر وویل : پر نصرانیانو د ملك عادل د پرله پسی بریو خبر به دی اوریدلی وی، زما په ګومان د مغلو فتنه د اسلام لپاره تر هغو څو چنده زیاته او خطرناکه ده.

عبدالعزیز مایوسه شو ویی ویل : ما هم دا لږ خطرناکه نه بلله، خو افسوس! په خوارزم کی چی کوم سړی زموږ له وروستی مورچل نه دفاع کوی هغه کاشکی دومره احمق نه وای، هغه یوازی پر خپل ځواك د غلط اټکل له لامله له ټولی نړی سره مقابلی ته چمتو دی، هغه یوازی د بغداد خلك نه بلکی ټول بهرنی د خلیفه جاسوسان بولی، د چنګیز خان ځواك ته یی د زور ازمویلو بلنه ورکړی، خو د داسی ویروونکی توپان سره یی د مقابلی په خاطر د اسلامی نړی د مرستی اړتیا احساس نه کړه، د خلیفه ناصر هم دا باور دی چی د چنګیز خان څخه د ژغورنی نه وروسته به هغه بیا پر بغداد حمله کوی، ځکه خو ... خو اوس ددی خبرو وخت لا نه دی راغلی، بیا به ګورو، اوس راځه، د لښکرو سالار به دی انتظار کوی.

طاهر وویل : ته ولی چوپ شوی پر ما اعتبار وکړه.

عبدالعزیز په ځیر ځیر طاهر ته وکتل ویی ویل : زه یوازی یو سپاهی یم او سپاهی په سیاسی معاملو کی د مداخلی حق نه لری.

: ودریږه! طاهر دا وویل او زر جګ شو له بلی کوټی نه یی د صلاح الدین ایوبی توره راوړه او د عبدالعزیز په مخکی یی په موټی ښی لاس کیښود ویی ویل : زما پلار د وینی وروستی څاڅکی تویی کړل او دغه توره یی په انعام کی وګټله زه پر دی لاس ږدم او په هر نیك هدف کی له تاسره د وفاداری وعده کوم، ددی په بدل کی زه له تانه کومه وعده نه اخلم، ستا پر څیره چی زما لومړی ځل سترګی ولګیدی وپوهیدم چی په بغداد کی ته خدای «ج» ماته د ملګرتیا لپاره را استولی یی.

عبدالعزیز د هغه په لاس لاس ورکیښود او د طاهر په څیره یی سترګی وګنډلی ویی ویل : ښایی زه هم د چا په لټه کی وم، په بغداد کی ډیر خلك د چا په لټه کی دی، آیا تقدیر د بغداد په آرام ژوند کی د څپو او غورځنګونو پیدا کولو لپاره ته غوره کړی یی؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې ونډولاړې اوبه د هوا توندې څپې ته انتظار کوي، دې ويده مجلس ته د اسرافيل شپيلۍ پوکلو اړتيا ده، که هغه ته وې نو زه له تاسره د ژوند تر وروستي سلګۍ د وفا وعده کوم، ما تيره شپه يو خوب وليد او اوس يې لکه چې تعبير وينم، زه له ډيرو خلکو سره په يوه کښتۍ کې سپور وم، په کښتۍ کې يو سوري ؤ چې ورو ورو اوبه ترې ننوتلې او موږ پرې باوري وو چې ډوبيږي به، موږ له ژوند څخه مايوس شوي وو، ناڅاپه له اوبو نه يو کمر راښکاره شو، کمر جګ شو او لوی شو ياغي څپې به ورسره جنګيدلې او بيرته به ماتې شوې کله کله به يې د لړ شيبې لپاره کمر په غيږ کې پټ کړ، په موږ کې يوه ځوان د کښتۍ جلب ونيو ويې ويل : دا کمر زموږ ورستي تکيه ده، خو موږ داسې احساسوله چې دغه کمر تر ډيره ددې څپو تاب نشي راوړاي، ځينو ماڼوګانو دده مخالفت وکړ او د هغه نه يې د بيړۍ جلب واخست، هغه مايوسه شو په اوبو کې يې ورټوپ کړل، او په لامبو کمره ته ورغی وروخوت، ما او څو ملګرو مې هم هغسې وکړل، خو نور مسافر په کښتۍ نښتې وو، موږ په کمره پاتې شوو او کښتۍ د اوبو څپو د يوه خس په څير په ډيکو ډيکو لرې يووړه، عجيبه دا وه چې ځينې خلك له دې کمره نه ښکته شول او کښتۍ ته ورغلل، زما سترګې وغړيدلې او د کښتۍ پای مې ونه ليد چې څه شوه؟

طاهر له لږ سوچ وروسته وويل : ايا ته د خوارزم هيواد د مغلو د سيلاب په مخکې وروستی کمر نه ګڼې؟

عبدالعزيز ځواب ورکړ : هغه زموږ د دفاع وروستي مورچل کيدای شواى خو په اوسنيو حالاتو کې دا نشم ويلای چې د علاوالدين محمد شاه په مشرۍ به د خوارزم پوځونه د مغلو، د سيلاب په وړاندې وروستی کمر ثابت شي.

هغه يو ځان غوښتونکی، مغرور او خيال پالونکی سړی دی، کله چې هغه پر بغداد حمله وکړه، د بغداد پر اوسيدونکو د مايوسۍ وريځې راخورې وې، او دا انديښنه وه چې دده د برۍ د امکان په تصور به د خليفه هغه پوځونه او منصبداران چې ترکان دي له هغوی سره يوځای شي، خو په لاره کې واوره واوريده، ده دا الهي عذاب وګاڼه او بيرته ستون شو، زما انديښنه ده چې له چنګيز خان نه د لومړنۍ ماتې نه وروسته دا ونه وايي چې نور زموږ د بخت ستوري لويدلي دي، او دغه کمر به که يو ځل ډوب شو بيابه راښکاره نه شي.

طاهر وويل : نو ايا په دې صورت کې د بغداد په خلکو کې دا احساس

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوبښول ضروري نه دي چې ددې وروستي مورچل د ماتيدو په صورت کې به د مغلو سيلاب پر بغداد ور اوړي او موږ ته به رانژدې کيږي؟ آيا د شريکې دفاع په خاطر د خليفه او خوارزم شاه ترمنځ د اختلافونو د لرې کولو هڅې د يوه باتدبيره او هوښيار سړي ذمه واري نه ده؟

زما يقين دی چې که د خوارزم د هيواد او عباسي خلافت ترمنځ اتحاد وشي د نړۍ تر وروستي کونجه پر چنگيز خان پسې تلای شو، زه د همدې هدف په خاطر بغداد ته راغلی يم او د همدغه هدف په خاطر ما د اميرانو او خليفه دربار ته د رسيدو لپاره ډيرو شرموونکو لارو غوره کولو ته مجبور وی، زه دوی له خوبه راويښول غواړم، او که خدای مه کړه زه بريالی نه شوم نو دوهم پړاو به مې مصر او يا خوارزم وي.

عبدالعزيز ووېل : نو په خوب کې د کيښتې نه د کمره په لوری د لاری ښوونکی بل څوك نه ؤ ته وی، زه له تاسره ملگری يم زما څو تنه دوستان به هم له تاسره ملگري وي، که ته په بل څه مصروف نه وي نو دوی به سبا شپې ته راولم.

طاهر ووېل : سبا شپې ته زه د صدر اعظم ميلمه يم بله شپه يې دلته راوله.

عبدالعزيز ووېل : که سبا شپې ته ته د لوی وزير سره ميلمه يې نو بل ماښام به دي د لښکر مشر ميلمه کوی بيا به د نورو اميرانو نوبت وی او بيا ښايي خليفه هم تا د مهرباني د نظر وړ وبولي، خو رښتيا ووايه تا په لوی وزير څه جادو کړی دی؟ هغه د کوم عادي سوغات پروا نه لري.

د طاهر په دوه زړيتوب عبدالعزيز ووېل : ما دا پوښتنه له تانه ځکه وکړه چې خبر دې کړم، د لښکر مشر به نيغ درنه ونه پوښتي خو په پوښتنو کې به دا راز درڅخه معلوموي، خو ته دده د ځنډولو هڅه کوه او تر ټولو غوره سوغات دې خليفه ته وساته!

طاهر ووېل : ما لوی وزير ته يو غمی ورکړ، که مناسبه بولی نو د لښکر مشر ته به هم يو غمی ورکړم.

عبدالعزيز ووېل : ښه ور چې له مانه دې مشوره وغوښتنه د لښکر مشر د سوغاتونو په سبب د منصبونو ترلاسه کولو څخه بده مني، هغه د سوغاتونو پروركوونكو تل بد گومانه وي، اوس راځه هغه به ډيرانديښمن وي.

طاهر او عبدالعزيز يو بل ته لاسونه سره ورکړل او له محل نه راووتل په گاډي کې سپاره شول، په لاره کې عبدالعزيز ووېل : ستا د ميلمستياو لړۍښايي څو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځی اوږده شي، ځکه خو که مناسبه بولی نو زه به می له ملګرو سره بله ورځ سهار راشم، بله ورځ جمعه ده او موږ رخصت یو، له ماتځه نه وروسته به موږ پر اسونو یا په کښتۍ کی په چکر ووزو.

لږ وړاندی چی ولاړل طاهر وپوښتل: تا دا راته ونه ویل چی د لښکر مشر ماته د ملاقات شرف ولی راوباخښه؟

عبدالعزیز وموسکل ویی ویل: کوم نوی راغلی سړی چی له لوی وزیر سره ګوری د لښکر مشر لیدل ورسره ضرور بولی، او له تاسره دلیدلو لپاره د هغه د ناکراری یو سبب دادی چی تا قاسم ته د مقابلی بلنه ورکړی ده، هغه دا احساسوی چی د قاسم نوی شهرت به په پوځ کی د هغه د یوه لوړ منصب سبب شی، ځکه غالباً هغه تاته وایی چی بچیه! که په توره وهلو نه پوهیږی نو د اسونو بندوبست زه درته کوم ته همدا نن شپه له بغداده ووزه، په کومه سیاسی موضوع له هغه سره مه ګرېږه، هغه هر سیاست پوه د بغداد لپاره خطرناک ګڼی، د هغه په وړاندی ځان یو ساده سپاهی وښیه ته به د هغه د پاملرنی او خواخوږی وړ وګرځی، که د علاوالدین محمد شاه یادونه راغله نو دامه وایه چی هغه د واوری اوریدل بد شګون وباله او بیرته ستون شو، هغه یوازی پر دی اوریدو خوښیږی چی په خوارزم شاه د ده ویره او هیبت خپور ؤ. که له دی وروسته دی جګ شو د هنداری مخی ته ودرید خپل بریتونه یی تاو کړل نو ته خامخا دا ورته ووایه چی د خوارزم ګیدړ د بغداد د زمری مخی ته د راتلو جرئت کله کولی شی؟

د لښکر د مشر د کور په مخه کی ګاډی ودرید، طاهر او عبدالعزیز دواړه پلی شول، یوه پهره دار دواړه پاسنی پوړ ته بوتلل، د ملاقات د کوټی په مخه کی یو وسله وال ساتونکی دریدلی ؤ، هغه له دواړو سره ستړی مشی وکړل عبدالعزیز ته یی وویل: ته ډیر ناوخته شوی، ته همدلته ودرېږه زه به دی دننه ورسوم.

*****

(۲)

ساتونکی د طاهر دننه له پرېښودونه وروسته راغی له عبدالعزیز سره په خبرو اترو بوخت شو، لږ ځنډ وروسته یو حبشی غلام بهر ته راووت عبدالعزیز ته یی وویل: سالار دی دننه غواړی، عبدالعزیز کوټی ته ورننوت د لښکر سالار ورته وویل:

عبدالعزیزه! دی یی کورته ورسوه او سبا ته دی دلته له راوستلو نه دمخه ښه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وازمویه، قاسم ما نن ولید چی له خپل یونانی استاذ سره یی تمرین کاوه، تاته معلوم دی دغه یونانی څوک دی؟

عبدالعزیز ځواب ورکړ : د هغه په باب زه زیات معلومات نلرم مګر اوریدلی می دی چی هغه تیره اونی د خپل پاچا له طرفه خلیفه او صدر اعظم ته سوغاتونه راوړی وو، او ددی دعوه کوی چی په صلیبی جګړو کی یی د مسلمانانو پرخلاف د زړورتیا ښودلو په سبب د فرانسی له پاچانه انعامونه اخستی دی، قاسم د ښی تنخواه په بدل کی هغه استاد نیولی دی.

د لښکرو بوډا مشر په غوسه شونډی وچیچلی ویی ویل : اوس به هغه له بیرته ستنیدلو وروسته وایی چی د بغداد د امیرانو زامن د توری چلولو د فن زده کولو لپاره د لویدیځ عیسوی استادانو ته اړ دی، ایا په تاسو کی داسی څوک نشته چی هغه ته وروښیی چی مسلمان په توره چلولو کی د چا ښوونی ته اړتیا نه لری؛ دغه د کمتری احساس به موږ دوب کړی.

عبدالعزیز وویل : په دی اړه زموږ احساس له تا سره توپیر نه لری، خو کاشکی هغه سړی یوازی یونانی وای، هغه د صدر اعظم د زوی استاد هم دی، یو عام پوځی هغه ته د مقابلی بلنه کله ور کولی شی؟ که له هغه سره د مقابلی لپاره د یوه امیر زوی ته ضرورت نه وای نو تر اوسه به د هغه بدګومانی لری شوی وه، که طاهر دوی د یوه امیر زوی نه ګڼلی هم دده سره د صلاح الدین ایوبی توره کافی ده چی د قاسم په زړه کی د رقابت جذبه پیدا کړی.

د لښکر مشر وویل : مګر دا لوبه به د خلیفه مخکی کیږی، د قاسم له استاد سره د فرانسی د پاچا ستاینلیك دی، که یی شاګرد لوبه وګټله او د صلاح الدین ایوبی توره یی ترلاسه کړه نو څوك ویلای شی چی څو کاله وروسته به د بغداد د پوځونو قیادت د څه ور خلکو په لاس کی وی؟

عبدالعزیز وویل : زه د طاهر په باب داده یم، که د شاګردنه وروسته په څه ډول استاد هم میدان ته راووت نو امکان لری دغه لوبه نوره هم په زړه پوری شی.

«له شاګرد نه وروسته استاد!» ځوانه ته په سوچ او لری فکر کولو کی زموږ د بهرنیو چارو له وزیر نه په هیڅ صورت کم نه یی، له نن نه وروسته دی نوم د خپلو ذهینو سالارانو په لست کی لیکم.

له استاذ نه وروسته شاګرد!

عبدالعزیز د خپلی موسکا د پټولو هڅه وکړه ویی ویل : صیب «له شاګرد نه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته استاد!».
هوکې د شاگرد نه وروسته استاد! سالار په کړس کړس وخندل، که دغه ځوان زموږ هیلې ترسره کړي نو د هغوی دواړو ځیرې به د ننداري وړ وي.
گرانه تا خو ډېر لرې فکر کړی دی، اوس به تر ډېره ماته خوب رانه شي. نن صدر اعظم دا اندېښنه ښکاروله چې که نن کوم قصیده ویونکی شاعر راغی نو خلیفه به ددې په زړه پورې لوبې وعده هیره کړي او را به نه شي، زه به هڅه کوم چې نن دې خواته کوم شاعر را نه شي، خو ... ! هغه بیا یو ځل جدي شو، زیاته یې کړه : سبا ته دغه ځوان ښه وازمویه ویې گوره اوس یې کورته ورسوه تري راځه.
د لښکر د مشر له کوره چې راووتل په گاډۍ‌کې دواړه سپاره شول عبدالعزیز طاهر ته وکتل ویې ویل : له استاد نه وروسته شاگرد!
طاهر په موسکا وویل : ستا اتکل بلکل سهي ؤ سالار له ماسره د سترې مشي پر وخت زما متې وکتلې ویې ویل : ځوانه متې خو دې ښې مزبوتې ښکاري خو که په توره چلولو کې دې‌پرځان غلط حساب کړی وي نو زما غوره اسونه شته چې تا تر کوره ورسوي. بیا یې وپوښتل: د قاسم د یوناني استاد نوم څه دی؟
عبدالعزیز وویل : لوگس، خو اندیښنه مه کوه زما باور دی چې استاد تر شاگرد غوره نه دی.
طاهر په حقارت آمیزه لهجه وویل : زه دې ته نه یم پریشانه، زه افسوس په دې کوم چې کاشکې زما او دده مقابله په داسې دوستانه چاپیریال په پڅو توررونه وای.
عبدالعزیز د سپوږمۍ په رڼا کې د طاهر ځیرې ته کتل، په هغه زړه وړونکې ځیره‌گڼې څه شیبه وړاندې د یوه عالم سړي وقار او سنجیدگي ترسترگو کېده، اوس د یوه پوځي‌دهیبت او وقار هنداره وه.
د طاهر د کور مخې ته چې ورسیدل عبدالعزیز هغه ته وویل : کوز شه ستا کور ته راورسیدو، خو هغه په کوم ژور چورت کې ډوب ؤ عبدالعزیز یې ورو په اوږه لاس ور کیښود ویې ویل : په څه چورتونو کې ډوب یې؟ آیا هغه یوناني ته دې د توري وهلو سبق ورزکاوه؟
طاهر تکان وخوړ ویې ویل : نه نه! زما لپاره دا مسئله دومره مهمه نه ده، ما څه نور سوچونه کول، ما سوچ کاوه چې چنگیز خان به اوس څه کوي؟ په ترکستان

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې سلطان علاوالدین څه کوي، په مصر کې څه کیږي او موږ په بغداد کې څه کوو، موږ له ژونده څومره لرې یو.
طاهر له ګاډي نه پلی شو، له دروازې نه بهر زید د هغه انتظار کاوه. طاهر وویل : زیده! ته تر اوسه نه یې ویده شوی؟
زید د غوسې شکایت او مینې په لهجه ورته وویل : دا کله کیدای شي چې ته تش لاس د زمریانو غار ته ولاړ شې او ماته خوب راشي.

*****

(۳)

د شاهي محل په مخکې په یوه نیمه دایره کې د سیورې تر چترونو لاندې په دوو کتارونو کې امیران په کرسیو ناست وو، په دریم کتار کې د لاندې درجې منصبداران ولاړ وو، په مخ کې لږ اوچت په یوه تخت د ولی عهد ظاهر او د هغه ځوان زوی مستنصر کرسي وې، د ظاهر او مستنصر په مخکې په یوه طلایي پتنوس کې د سلطان صلاح الدین ایوبي توره وه، د چتر او شاهي محل د برنډې ترمنځ یوه تکه سره قالینه غوړیدلې وه، د محل په پاس برنډه کې د وریښمینو پردو ترشا د شاهي کورنۍ او امیرانو ښځې ناستې وې، د ماڼۍ په دوهم پوړ کې د یوه پراخ دالان له یوه ښکلي محراب نه لاندې یوه زرینه کرسي ښکاریدله او تر چترونو لاندې د ناستو ټولو خلکو سترګې د همغه کرسي په لوري وې، د ولي-عهد ښي لاس ته د صدر اعظم او د شهزاده مستنصر ترڅنګ د پوځ د مشر کرسي وې، او نور امیران بهرني سفیران او د هیواد چارواکي د خپلو رتبو او منصبونو په تناسب ناست وو، د چنګیز خان د سفیر کرسي د صدر اعظم ترڅنګ وه، او د علاوالدین محمد شاه سفیر د عماد الملك «د پوځ د مشر» ترڅنګ ناست ؤ.
په لومړي کتار کې په یوه سرکې د قاسم کرسي وه او په هغه پسې په دوهم کتار کې طاهر ناست ؤ، د طاهر نه درې کرسۍ لرې د قاسم یوناني استاد، او د طاهر شاته په دریم کتار کې عبدالعزیز ناست ؤ، طاهر عبدالعزیز ته مخ ورواړاوه او ویې ویل : آیا زموږ مقابله به پردې قالینه وي؟
عبدالعزیز په موسکا ځواب ورکړ : دا قالینه یوازې ددې لپاره ده چې ستا مقابله د صدر اعظم له زوی سره ده، که ستا مقابله د شاهي کورنۍ له کوم غړي سره وای نو بیا به په دې قالینه ګلان هم غوړیدلي وو.
طاهر په موسکا ځواب ورکړ : آیا د چوګان «اس څغلولو» په لوبه کې به هم

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قالینی غوروی؟

عبدالعزیز ورو د هغه په غوږ کی وویل : نه، خو که زموږ د زوال همدغه حالت وی نو دا هم رواج وبوله، «لوګس» دی ولید ستا کیڼ لوری ته په څلورمه کرسی ناست دی، طاهر کیڼ لوری ته وکتل او ویی ویل :

دی خو له پوره تیاری سره راغلی دی.

عبدالعزیز وویل : ته به دی هر وخت په همدغه جامه کی وګوری، ښایی دی به په همدی جامه کی ویده کیږی هم، ته همت وکړه، د شاګردنه وروسته خامخا د استاد نوبت راځی، لکه چی د پوځ سالار له مستنصر سره په همدی خبره ګرېږی.

طاهر د پوځ د مشر خواته وکتل هغه په ټیټ غږ د مستنصر په غوږ کی څه ویل ، قاسم، طاهر ته مخ ورواړاوه او په لوړ غږ یی وویل : ته اندیښنه مه کوه زه به دا لوبه زر پای ته ورسوم.

ددی په ځواب کی د طاهر پر چوپتیا لوګس په ماته ګوده عربی وویل : دومره بیړه مه کوه، که تا دا نندارہ زر پای ته ورسوله نو لیدونکی به مایوس شی.

د شاوخوا ناستو کسانو سترګی د طاهر لوری ته ور اوښتی هغه مخ عبدالعزیز ته ور واړاوه د طاهر د تندی هغه رګ چی عبدالعزیز سهار څو ځلی لیدلی ؤ بیا راپورته شوی ؤ ، یوه شیبه طاهر عبدالعزیز ته وکتل او بیا یی لوګس ته مخ وروااړاوه ویی ویل : ته ډاډه اوسه لیدونکی به نه مایوسه کیږی ښایی ته هم مایوس نه شی، ترڅو ته په خپله ونه غواړی دا لوبه دوام لری.

د طاهر په خبرو کی بی اندازی اعتماد ؤ، او د خپل استاد په څیر قاسم هم پر خپل بدن یوه سپکه لړزه احساس کړه، بل لوری ته د وریښمینو پردو شاته د ښځو په دله کی صفیی، سکینی ته ویل : مانه درته ویل چی د قاسم ژبه تر توری تیره ده.

سکینی وویل : هغه به څه دوستانه خبره کوی.

صفیی وویل : که کومه دوستانه خبره وای نو له خبرو لږ یې به د ځواب تر حده نهٔ غځیده. د قاسم له خولی به کومه ثونده خبره وتلی وی، د هغه یونانی استاد به ورسره تائید کړی وی او اوس یی چی ځواب واورید دواړه د ملدو پیشوګانو په څیر غلی شول.

سکینی وویل : زما ورور خو د یوه زمری په څیر ناست دی، ته هره خبره په اټکلونو کوی، له تا سره څه دلیل دی چی قاسم به هغه ته کومه ثونده خبره کړی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي، له دومره لري نه ته خبره اوريداى شي او نه زه، اوس به لږ څند وروسته داسي پريکړه وشي چي د قاسم ژبه ډيره تيره وه که توره! قاسم به هغه ته داسي درس ورکوي چي بيا د توري نوم وانه خلي.

صفيي وويل : که يې قاسم ته داسي درس ورکړ بيا ؟

سکينې وويل : صفيي له خدايه ښه دعا وغواړه، ستا له دي پردي سره دومره خواخوږي پر څه ده؟

صفيي ټکان وخوړ وبې ويل : زما له پردي سره نه د هغه غازي له زوى سره خواخوږي ده چي په بيت المقدس يې د فتحي بيرغ ورپاوه او په انعام کي يې توره وګټله زه نه غواړم چي د هغه زوى په دې ډك مجلس کي د پلار ددي سپيڅلي امانت نا اهله ثابت شي، او قاسم چي دا توره ترلاسه کړي هم څه به پري وکړي؟

: ايا هغه يو سپاهي نه دى؟

: سپاهي ! د لښکر د مشر له لور نه ويوښته چي هغه څه وړ سربښندوى سپاهي دى، که يې زيات پيژندل غواړي د عبدالملك د ميرمني نه پوښتنه وکړه، هغه يوازي پر قالينه د غيږنيولو پهلوان دى، پر ډېرينو لارو له څلور پړاوه مزله وروسته بيرته د لښکرو د مشر کورته راستون شو.

له نيکه مرغه د خوارزم پوځونه بيرته ستانه شول او ده د خبرو جوړولو لپاره پلمه وموندله، که نه ما اوريدلي دي چي ده به د شپي لخوا چيغي وهلي چي : ترکان راغلل تښتي ځانونه خلاصوى!

زه رښتيا وايم که هغه ستا د ورور پرځاى د يوه عام سړي زوى واى نو له ده سره به يې داسي سلوك کاوه چي له جګړي نه راتښتيدونکو سره يې کوي.

سکينې وويل : دا ټول دلښکر د مشر شرارت دى، هغه د خليفه تر نظره د قاسم د سپك ښکارولو په خاطر داسي کيسي مشهوري کړي خو نن به هغه ته هم معلومه شي چي د بغداد د پوځ د مشرتابه اصل حقدار څوك دى؟

صفيي څه ويل غوښتل چي نقيب له پاسني پوړ نه کوم يو درجن القاب وکارول او ويې ويل چي د مسلمانانو خليفه را روان دى، د چترونو لاندي ناستو اميرانو پاسني کرکي ته وکتل او جګ شول په درناوي يې سرونه ښکته کړل، خو ظاهر د سر ټيټولو پرځاى نيغ سر حيران سپين پيري خليفه ته کتل چي ځيره يې د ډيرو ګونځونه سمه نه ښکاريدله، دوو حبشي غلامانو خليفه په طلايي کرسي کښيناوه ناڅاپه د کړکيو پر دى ولويدى او جارچيانو خلکو ته پر خپلو ځايونو د کيناستلو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم وکړ.

*****

(٤)

یو پوځي افسر د دریځګرۍ او ریفرۍ په حیث میدان ته راغی یوه حبشي غلام ځو تورۍ چې په لوبه کې کاریدلې، په یوه زرین پتنوس کې راوړې او وراندې راغي ولوبغاړي «ریفري» په اشاره طاهر او قاسم یو بل ته مخامخ ودریدل له خپلو کرسیو څخه پاڅیدل او له پتنوس څخه یې یوه یوه توره واخستله، قاسم د خپل خول نقاب پر مخ راتیت کړ طاهر هم د هغه په تقلید همداسې وکړل، په نندارچیانو کې چوپتیا خوره شوه.

د تورو شرنګهار ورو ورو اوچت شو او له دې شرنګهار سره سره د نندارچیانو خولې هم چوله شوې.

امیرانو چې په خپلو کرسیو ددې وهلې وې آرام ناست وو، ورو ورو مخې ته راخم شول، د قاسم حملې ګړندي کیدلې او طاهر یوازې د هغه د ګوزارونو په دفاع بوخت ؤ. نندارچیانو که یو لورې ته د قاسم په ګړندي توب او چالاکي اعتراف کاوه نو بل لورې ته یې په دفاعي جګړه کې د طاهر کمال ستایه، صدر اعظم په خپله کرسۍ کې په یوه اوبله دده کیده او د کیناستلو هڅه یې کوله او د پوځ سالار په کرسۍ کې د پښو پرسرولو ناست ؤ، د قاسم استاذ لوکس د هغه د پرلپسې حملو ناکامۍ ونه زغملې شوه په فرانسوي ژبې څه وویل ودرید، خو له شانه یوه د ځواکمنو متو خاوند په اوږو لاس ورکیښودل او په زور یې بیرته پر خپل ځای کیناوه، هغه لږ ځند وروسته بیا د جګیدلو هڅه وکړه خو لوکس پر خپلو اوږو تر پخوا زیات فشار احساس کړ.

بلې لورې ته د ښځو په دله که صفیې سکینې ته وویل : سکینې! ایا ستا په ګومان د بغداد د یوه مهذب ځوان د مدینې غرنې ځوان ته د مقابلې بلنه غلطي نه بولې؟ قاسم خو ویل چې تر پنځوسو شمیرلو پورې به لوبه پای ته ورسوي او ما خو اوس تر دري سوه پورې حساب کړې دي.

سکینې د صفیې د ځواب پرځای ځان ته د تسلې په دود وویل : لیونی ما هغه ته وویل چې لوبه اوږده کړه، هغه دې د یوه ماشوم په څیر لوبوي.

: زه ویریږم چې کله هلك لوبه ورسره پیل کړې نو دده حالت به د رحم وړ وي.

سکینې وویل : ته د لس ورځې تمرین نه وروسته پردې پوهیږې چې ته ددې فن

(c) ketabton.com: The Digital Library

استاده يې، ته د نارينه ؤ په لويه څه پوهيږې!
صفيي وويل : زه پر ځان ستا د ورور پر غوره والي او برلاسي اعتراف كوم، خو دلته دده مقابله يوه نارينه سره ده هغه هم له سارايي سره چې له مقابلې پرته ماته نه مني، وګوره! قاسم اوس بې اختياره وارونه كوي، او هغه بل تر اوسه پورې دفاع كوي، سكينې چې ظاهر په دفاع كې وليد چې شاته درومي په خوښې راپورته شوه ويې ويل : څوك چې په وار كولونه پوهيږي هغه به له دفاع پرته نور څه وكولي شي؟
صفيي وويل : كه وايې تر پنځوسو له سره حساب پيل كړم؟
سكينې ځواب وركړ : نه اوس لږ څنلو سترګې پټې كړه، زما ورور له نظره نه كړې، كله چې ستا دغه سارايي توره وغورځوله او كښيناست بيا سترګې وغړوه.
صفيي سترګې پټې كړې، په دومره خبرو كې تر اوسه دوى له هغوى دواړو نه يوه ته هم دعا ونه كړه خو چې دې سترګې پټې كړې دعا ته يې اراده وكړه نو معلومه وه چې دا به د چا د برى دعا كوي.
قاسم ددې د كاكازوى ؤ، ددې د كورنۍ د تولو غړو اميدونه پر هغه پورې تړلې وو، پردې برسيره قاسم له صفيي سره مينه هم درلوده، او ددې هم له قاسم سره يو څه علاقه وه او تر هغه پورې چې هغه له پوځ سره نه و تللې او د بې زړه توب او بې غيرتې كيسې يې نه وې مشهورې شوې ددې كركه نه ترې كيده، او كله چې هغه د خوارزم شاه د مقابلې لپاره له پوځ سره پر اس سپور له كوره ووت صفيي د زړه له كومې وويل : قاسمه خداى (ج) دې روغ رمټ بيرته راستون كړه، او كله چې د بغداد خلك په ميدان كې ستا د ميړانې د كارنامو په وياړ په غاړه كې د ګلونو اميلونه اچوي زه به د خپل بڼ ډير ښكلي ګلونه ستا لپاره غوره كوم او كه بيا سكينه راته وايي چې صفيي قاسم دې خوښ دى؟ نو پر ما به بده نه لګيږي.
خو كله چې قاسم بيرته راستون شو او د هغه د بې غيرتې له كيسو سره دده د شرابو څښلو كيسې هم عامې شوې نو دې دا احساس كړه چې له پيله يې ترې كركه كوله، او د قاسم لخوا د مينې اظهار ددې په زړه كې د نفرت او كركې دغه ريښې نورې هم مزبوتې او ژورې كړې، خو اوس ددې د تره زوى قاسم له يوه پردي سره مقابله كوله.
هغه ناپيژندوى چې دې همدومره پيژاند چې د يوه زړور پلار زوى دى او د هغه سره د صلاح الدين ايوبي (رح) توره ده، د هغه پلار هم د صليب او هلال، په

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقابله کې د صلاح الدین ایوبي د یوه نومورکي سپاهي په حیث برخه واخستله، ځکه یې د هغه نومیالي مجاهد سره مینه وه او هماغې مینې خواخوږي پیدا کړې وه، خو آیا ددې د خواخوږې یوازینی سبب همدا ؤ چې له دغه پردي سړي سره د ایوبي توره وه؟

صفیې په وار وار له خپل زړه نه پوښتل، او هر ځل ددې زړه دا ځواب ورکاوه چې نه‌دا که له کوم بل زلمي سره دغه توره وای ښایي پردې یې هیڅ اغیزه نه وای کړې، صفیې ته هم د ځوانو ځجونو نه یوه یې، هغوی هم د لوبې له پیلیدو نه وړاندې د طاهر د ښکلې ځوانۍ په لیدو په زړونو کې دده د برې دعاګانې کوې.

ناڅاپه د نندارچیانو خپ خپ ګونګوسې په زور ورو نارو بدل شو خو صفیې دسترګو غړولو پرځای په تصور کې د دوې ځیرې لیدلې، د یوې شیبې لپاره دې قاسم ولید چې مغرور ولاړ دی او ماته خوړلی طاهر بې کسه ورته ولاړ دی، خو په دوهمه شیبه کې یې خپل د تره زوی لیده چې سر کښته ګوري طاهر یې په مخکې برېمن ولاړ دی، د وینو رشتې جوش وخوړ او زر یې دعا وکړه : یا الله ! قاسم فاتح! ... خو بیایې ژبه ودریده، هغه ناپیژندوی چې د لومړي ځل لپاره یې ددې په زړه کې نرۍ نرۍ څړیکې راپورته کړې وې په ډېره بې وسۍ/ترې پوښتل آیا دا زما ګناه ده چې زه ستا د تره زوی نه یم؟!

د ننداز چیانو زیات شور صفیه مجبوره کړه چې سترګې وغړوي د طاهر دفاعي حالت اوس په حمله بدل شوی ؤ او قاسم وارخطا شاته تلو او په میدان کې یې چکر واهه، قاسم درې ځلې په شاتګ کې وغورځېده، خو طاهر د هغه په تېر د توري ور اینښودلواو په هغه د ماتې د منلو پرځای ددې انتظار کاوه چې بیرته راپورته شي، څلورم ځل چې هغه ولوید د بیرته جګیدو پرځای یې توره وغورځوله او چې طاهر ور وړاندې شو هغه ته یې لاس وړکړ چې راپورته یې کړي قاسم د طاهر لاس لرې کړ او جګ شو ولاړ په خپله کرسۍ کښیناست هغه خول هم له سره لرې کړ او په غیږ کې یې ونیو، د سترې اس په څېر سېلېده، پر مخ یې خولې راماتې وې، لوکس ورجګ شو د مخ د خولو پاکولو لپاره یې دسمال ور وړاندې کړ، خو قاسم د هغه لاس هم ځنډ واهه او هغه ته یې ډېکه ورکړه کله چې لوکس پریشانه پخپله کرسۍ کښېناستلو عبدالعزیز ور تیټ شو په غوږ کې یې ورته وویل : دا دسمال د ځان لپاره وساته، تر اوسه د خلکو تسلي نه ده شوې هغوی ستا د لوبې او کمال د لیدو هیله هم لري.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوکس ته د خپلو شونډو ژوولو نه پرته بله چاره نه وه.

*****

(۵)

د بغداد امیرانو کرار کرار پر طاهر آفرین وایه خو د خوارزم سفیر ورجگ شو وړاندې ورغی او طاهر ته یې لاس ورکړ ویې ویل : ځوانه زه درته مبارکي وایم! د صلاح الدین ایوبي «رح» د زړور سپاهي له زوی نه زموږ همدغسې هیله وه.

طاهر خول له سره لرې کړ د هغه مننه یې وکړه، عماد الملك د هغه خول ترې واخست او د خولو وچولو لپاره یې یو دسمال ورکړ، طاهر د هغه له لاسه دسمال واخست او خولې یې پرې پاکې کړې، چې له پاسه جارچي بیا جارچې بیا غږ وکړ : د مسلمانانو خلیفه بیرته ځي! حاضر خلك ټول په احترام پاڅیدل، لږ شیبه وروسته جارچي د خلیفه د تللو اعلان وکړ او خلك ټول بیرته په خپلو خپلو ځایونو کښیناستل، طاهر د عماد الملك له لاسه خول واخست او خپلې خولې یې پاکولې، پر خپل ځای کښیناست، د پاچاهي د امیرانو سترګې پر صدر اعظم ښخې وې هغه خپل ذهني درد د یوې سیاسي موسکا تر پردو لاندې د پټولو هڅه وکړه ویې ویل

: زه د مسلمانانو د خلیفه، د خلافت د ولي عهد شهزاده مستنصر او د بغداد د امیرانو له لورې طاهر بن یوسف ته د مبارکۍ هدیه وړاندې کوم، او هیله کوم چې دغه توره چې دغه زلمي یې ځان ډیر ښه حقدار ثابت کړی دی د عباسي سلطنت غوره خدمت وکړای شي.

دی وینا د حاضرینو دوه زره توب لرې کړ او یو پر بل پسې راجګ شول طاهر ته یې لاسونه ورکړل.

د لښکر مشر یو ځل بیا له مستنصر سره په غوږ کې څه وویل او جګ شو په لوړ آواز یې وویل :

د شهزاده مستنصر بالله هیله ده چې په خپل لاس د طاهر په ملا د ایوبي «رح» دتورې د تړلو نه وړاندې یو ځل بیا هغه وازمویي زموږ په عزتمندو میلمنو کې یو داسې څوك شته چې دا دعوه کوي چې په دنیا کې د هغه نه ښه توروزن نشته، که طاهر زیات سترې نه وي نو زه هیله کوم چې هغه زموږ د عزتمن، میلمه بلنه ومني ځکه چې که له طاهر سره د صلاح الدین ایوبي «رح» توره ده نو زموږ له میلمه لوکس سره د فرانسې د پاچا ستاینلیك دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوکس چې دا واوریدل نه یې څه وویل او نه یې ولیدل سملمستي یې په سرخول کښېښود او په دگر ودرید. طاهر د اوبو پیاله پر سر واړوله په موسکا ودرید، عبدالعزیز په بیره ورغی ویې ویل : ته ډیر ستومانه یې، د لوبې د زر پای ته رسولو هڅه وکړه.

طاهر په داد خول پر سر کښېښود ویې ویل : له ده سره به زما لوبه ډیره لنډه وي، ته چورت مه وهه.

حبشي غلام زاوراندې شو توره یې ورته وړاندې کړه، لوکس د یوې پرڅای دوې توري واخستلې او یوه توره یې طاهر ته ور وغورځوله، طاهر تري ونیوله او د هغه د حملې انتظار یې وکړ، لوکس د طاهر د حملې طریقه لیدلې وه، هغه دده له ستومانې نه د گټې اوچتولو هڅه وکړه، او حمله یې پرې وکړه، خو ددې پرڅای چې طاهر په توره د هغه د گوزار دفاع کړې وای یو قدم شاته شو او د هغه گوزار تش ولاړ، بیا چې کله د لوکس د تورې څوکه په ځمکه ولگیده طاهر په ډیر زور په توره د هغه په توره وار وکړ، د لوکس له لاسه توره ولویده او دی تش لاس په میدان ودرید او د خلکو کرس کرس خندایې اوریده.

شهزاده مستنصر د ولی عهد طاهر په اشاره له میز نه توره پورته کړه او ور وړاندې شو د طاهر تر ملا یې وتړله، طاهر ته یې لاس ورکړ ویې ویل : زموږ په وسله تونونو کې تر دې زیاتې ښکلې او زیاتې تیرې توري شته، خو کاشکې ستا غوندې څو سپاهیان هم وای، تاسو له دې ځایه مه ځئ موږ درته ضرورت لرو.

طاهر ځواب ورکړ : تر څو ستاسو ماته ضرورت وي زه به همدلته یم.

: راځه له پلار جان سره وگوره!

طاهر د ولی عهد کرسی ته نژدې شو، ولی عهد لاس ورکړ او ورته ویې ویل : ځوانه! زما د طبیلې غوره اس چې تر اوسه پورې یې ما د سپارلې ارمان پوره نکړای شو او زما د وسله تون غوره توره زه تاته په انعام کې درکوم نن به دغه شیان تاته در ورسیږي. دایی وویل او بیایې خپل زوی ته وکتل، ویې ویل : مستنصره ! د میلمنو رخصتول نورستا کار دی زه لځ طبیعت مې خراب دی.

د ولی عهد له تلونه وروسته مجلس لږ نور هم بې تکلفه شو، هر یو راوراندې کیده او له طاهر سره یې ستړې مشې کول، د نورو په لیدو د چنگیز خان نماینده هم طاهر ته لار ورکړ . خو له هغه سره په ستړې مشې کې طاهر په خپل بدن کې کمزوري لړزه احساس کړه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجلس ورو ړنګ شو، صدر اعظم چی رخصت شو طاهر ته یې وویل :زویه ! زما د شپې میلمستیا هیره نه کړی.

قاسم تر اوسه په کرسۍ ناست ؤ، صدر اعظم هغه ته لاس ونیو له کرسۍ نه یې پاڅاوه او له ځانه سره یې د محل په لوری بوتلو.

د تولو په پای کې د لښکر مشر او نور افسران د طاهر شاوخوا پاتې شول، د لښکر مشر عبدالعزیز ته وکتل ویې موسکل او ویې ویل : له استاد نه وروسته شاګرد!

عبدالعزیز وویل : له شاګرد نه وروسته استاد!

سالار په کرس کرس وخندل ویې ویل : عزیزه! ته د ښکار ډیر شوقي یې؟

زه سبا له سبا تاته دری ورځې رخصت درکوم طاهر هم درسره بوزه! خو له اتو تنو زیات به نه ځی، د پردې تر شاصفیې سکینې ته ویل : سکینې ودې لید هغه سارایی.

سکینه چوپه وه، او کله چې صفیه له دې سره یوځای د خپلې مانۍ په لوری روانه وه دې په زړه کې په تولو لاره د سارایي کلمه تکرارولې، دې ته ددغې کلمې معنی بدله شوی وه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفيه

د شپې مهال د صدر اعظم پر دسترخوان د هغه څو د نظر وړ خلك حاضروو، د قاسم د غياب په باب صدر اعظم له طاهر نه بخښنه غوښتله، ويې ويل : قاسم د كوم دوست كره تللى دى، هغه پر خپل چلن ډير پښيمانه ؤ، زما هيله ده چې سبا يا بله ورځ هغه پخپله تاته درشي، او زما هيله ده چې تاسو دواړه به يو د بل ډير ښه دوستان شى.

طاهر ورويل : دى به ما د خپلې دوستۍ وړ ومومي.

د ډوډې پر وخت له نورو ميلمنو سره د يوې او بلې خوا خبرو اترونه وروسته صدر اعظم له طاهر نه وپوښتل: ايا تاته د لښكر مشر د كوم منصب وړانديز نه دى كړى؟ ما اوريدلي دي چې ولي عهد او شهزاده مستنصر ستا سپارښت كړى دى؟

طاهر ځواب وركړ : د لښكر سالار په دې اړه له ما سره هيڅ خبره نه ده كړې. او نه زه د ولي عهد او مستنصر د سپارښت نه خبر يم.

صدر اعظم په ځير ځير طاهر ته وكتل ويې ويل : كه ته پوځ ته ځې نو زه دې پخپله د لښكر سالار ته خبره كوم، خو د پوځ په لوړو منصبونو تركان مقرر دي، له هغوى نه وروسته ايرانيان دي، ځكه خو د يوه عرب منصبدار لپاره د پرمختګ ډير چانس نشته.

طاهر ورويل : زه د كوم منصب په تمه نه يم، زه يوازې د مسلمانانو د خدمت لپاره فرصت غواړم.

وزير اعظم ورويل : يوه معمولي منصبدار ته په عام دول د خپلو لوړو افسرانو د خوشحالولو مسأله دومره مهمه وي چې دوى خدمت نشي كولى، زه غواړم چې ستا له استعداد نه پوره پوره ګټه واخستل شي ته په دې نازك وخت كې د عباسي خلافت لپاره شاندار خدمتونه ترسره كولى شې.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر دا احساس کړه چې صدر اعظم پردې سربیره چې د قاسم پلار دی یو ښه او د قدر وړ انسان دی، او دده په اړه چې د بغداد خلکو کوم نظر دی هغه د تعصب او کینې پر بنیاد ولاړ دی، هغه ووېل : ما به د بغداد د خلافت لپاره هرې لویې قربانۍ ته چمتو وګورې.

صدر اعظم ووېل : سمدستي د بغداد بهرنی معاملات ډېر ګډوډ دي او موږ ته د بهرنیو چارو لپاره هوښیارو، ذهینو او د اعتماد وړ خلکو ته اړتیا ده، طاهر ناڅاپه د خپل منزل زینه ولیده، ویې ویل : زه د خپل عقل او هوښیارۍ په باب څه دعوه نشم کولی، خو پر ما اعتماد کولی شی.

لوی وزیر ووېل : زه به سبا ته د بهرنیو چارو له وزیر سره وګورم، کیدای شي په څو ورځو کې تاته یو ډېر مهم مسئولیت وسپارل شي، ښایي قاسم هم ستا د کار ملګری وي، ته د خوارزم د سفیر سره د اړیکو هڅه وکړه، او که ممکنه وي ته هغه ته دا باور وزکړه چې ته له هغو خلکو څخه یې چې پر خوارزم د مغلو یرغل نشي زغملی.

طاهر ووېل : ایا هغه ته ددې باور ورکولو هم ضرورت دی؟

د اسلامي نړۍ کوم ذلیل ترین سړی به هم پر خوارزم د مغلو یرغل ونه زغملی شي، خو ایا ستا ګومان دی چې چنګیز خان به پر خوارزم حمله وکړي؟

صدر اعظم لږ سوچ وکړ او ځواب یې ورکړ:

تر څو چنګیز خان د بغداد په بې طرفي داده نه شي حمله به ونه کړي، او که د دوی پوځونو پرمختګ پیل کړ امکان لري موږ ورته ووایو چې پر اختلاف برسېره پر کوم اسلامي هیواد ستاسو یرغل نشو زغملی، تازه خبرونه داسې دي چې د چنګیز خان لښکرې د خوارزم په شمال کې راټولیږي، امکان لري موږ دا پیغام ور واستوو چې که ستاسو پوځونه پرمخ راغلل موږ به د خوارزم ترڅنګ دریږو. خو د خوارزم شاه د عمالو دا حالت دی چې له بغداد نه د مغلو هیواد ته تلونکي سوداګر هم جاسوسان بولي تر دې چې زموږ سفیران تلاشي کوي، دا څو ورځې کیږي چې له بغداد نه هیڅاته هم د تاتار یانو هیواد ته د تلو اجازه نه ورکوي، زه ویریږم که د هغوی دغه حال وي نو د خوارزم سره به زموږ اړیکې د پخوا په څېر تیاره وي. او امکان لري چې موږ د ضرورت په وخت کې چنګیز خان ونه ویرولی شو.

ځکه خو که په دغه نازکو حالاتو کې د خوارزم له سفیر سره ستا غونډې ځوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

له اړیکو نه څه گټه واخستلای شو نو په دې کې به د خوارزم او بغداد دواړو خیر وي.

د هغه له تاسره د صلاح الدین ایوبي (رح) په واسطه زیاته مینه پیدا شوې ځکه خو ته له دې فرصت نه گټه واخله، نن هغه ستا تر اغیزې لاندې راغی.

ترتولو د مخه هغه مبارکي درکړه، زما باور دی چې ته د خوارزم د هیواد په اړه بې هیلې څرگندې کړې هغه به د ځان دوست کړای شي.

طاهر ځواب ورکړ : د خوارزم په باب د نیکو ارادو ښکارول به زما د زړه غږ وي، او زما یقین دی چې زه به دې په خپل اخلاص تر اغیزې لاندې راولم.

او که تازه د چنگیز خان د تنبیه لپاره تاکلې یم نو زه دا خپله نیکمرغي بولم.

لوی وزیر ووېل : تر اوسه دا پرېکړه نه ده شوې چې دا مسئولیت چاته وسپارل شي، خو که ته د خوارزم د سفیر اعتماد ترلاسه کړې نو دا به ستا ډېره لویه کامیابي وي. ځکه چې د خوارزم دلارو بندیدلو په صورت کې به زموږ استازی د ختیځ د لرو غرونو له سختو لارونه تیرېږي او یوه اوږده لاره به یې په مخ کې وي. او دغه لاره د وحشي او لوټمارو قبیلو په سبب نوره هم خطرناکه ده.

له دوو خبرو او لږ او ډېرو نورو خبرو وروسته چې صدر اعظم طاهر رخصتولو ورته وېې ویل: زما هیله ده چې زما او ستا ترمنځ چې څه خبرې وشوې هغه به نورو ته نه رسیږي.

طاهر ووېل : که تاسو له مانه دا وعده وانه خلئ هم زه دا خبرې چاته نه کوم. په هر صورت اوس ستا د تسلي لپاره وعده کوم او زما وعده د یوه سیاستمدار وعده نه ده د یوه سرتیري وعده یې وبولئ.

د صدر اعظم په اشاره د هغه یو ملازم له مانۍ نه د طاهر بهر ته رسولو لپاره ورسره ملگرې شو، له لویې دروازې نه چې ووتل، او په هغې کې یې پښه کیښوده طاهر خدمتګار ته ووېل : ته ورځه ماته لاره معلومه ده.

هغه لاس ورکړ ورته وېې ویل : ستا د کور ته رسولو لپاره به د دروازې نه بهر ګاډي ولاړه وي.

*****

(۲)

طاهر د گلانو په منځ کې ورو ورو روان ؤ، د گلانو له ږومو ډکې تازه او صافي هوا دده زړه او دماغ ته تازګي او خوښي وربخښله، دغه ورځ دده د ژوند ډېره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بختوره ورځ وه، ده له سهاره تر اوسه د خپلو ډيرو خوبونو تعبير ليدلی ؤ.
د توری وهلو مقابلی ده ته ډيری د هدف دروازی خلاصی کړی وی، د ولی عهد غوره توره او اس ده ته رارسيدلی وو، شهزاده مستنصر يی پر ځان مين کړی ؤ، د بغداد اميرانو يی پر کمال اعتراف کاوه، بيا هم هغه دا انديښنه درلوده چی صدر اعظم يی خفه کړی دی. د هغه په باب يی اوريدلی وو چی ډير د کسات اخستونکی مزاج خاوند سړی دی او د هغه يو تدبير ده په ټولو ارادو اوبه اړولی شی، خو پر دسترخوان د صدر اعظم ورين تندی او ښه چلن دغه تصور رد کړ، د هغه له خبرو دا ثابته شوه چی هغه يی تر ټولو ښه دوست او خواخوږی دی، د بغداد دغه جهان ديده سياست پوه چی ده يی تر اوسه په لسګونو عيبونه اوريدلی وو اوس ده ته د انسانيت د غوره صفتونو يوه مجسمه او تصوير ښکاريده، طاهر ته قاسم ورپه ياد شو او په زړه کی يی وويل : کاشکی په ميدان کی می هغه دومره نه وای ذليل کړی، صدر اعظم له دی پراخ نظری سره سره ده پلار دی او هغه به خامخا پری خفه وی، پر دسترخوان د قاسم نه موجوديت ددی خبری دليل دی چی هغه تر اوسه په غوسه او ناراضه دی، طاهر ته د صدر اعظم دا خبری ورپه ياد شوی چی قاسم به تر سبا يا بلی ورځی پخپله تاته درشی.
طاهر د لومړی ځل لپاره د قاسم په باب پخپل زړه کی د وروری احساسات حس کړل. ده فکر وکړ چی ښايی پلار يی پردی مجبور کړی چی ماته راشی، خو بيا به يی هم په زړه کی يو ځوروونکی احساسوی، غوره داده چی زه پخپله ورومبی شم، پخپله ده ته ورشم او ورته ووايم: قاسمه! زه ستا دوست يم، د بغداد او د عباسی خلافت په خاطر دواړه بايد يو د بل دوستان شو، کاشکی ما اوس کورته د تګ نه وړاندی قاسم ليدلی وای، خو دومره په بيړه نه، د قاسم غوسه بايد سړه شی، سبا ته به زه له عبدالعزيز سره ښکار ته له تلو نه دمخه له ده سره ګورم، او لوکس دده استاد دی په دی ښار کی پردی مسافر دی، زه به د هغه تسلی هم کوم.
ناڅاپه طاهر پر خپل لاس د چا د لاس تودوخه احساس کړه او له شانه يی واوريدل : ودريږه!
طاهر ټکان وخوړ لاس يی د توری په موټی کلك کړ او شاته يی مخ وګرځاوه، مخی ته يی کوتوال ولاړ ؤ، کوتوال پر خوله لاس کيښود ده ته يی د چوپتيا اشاره وکړه او ورو يی ورته وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ماپسی راځه!

طاهر د یوی شیبی لپاره سوچ وکړ او بیا ورپسی روان شو د کومی ناځاپی حملی سره د مخ کیدو په خاطر یی ښی لاس د توری په موټی کلک نیولی ؤ. د ګلونو له پټیو نه وړاندی له کوتوال سره په ګڼو ونو ورننوت، کوتوال ورته وویل : همدلته ودریږه. او هغه بیا دیوی ونی شاته ورك شو د کوتوال له تلو نه وروسته ناڅاپه ده احساس کړه چی د خپلی لاری نه په راګرځیدو یی اشتباه وکړه، هغه د احتیاط لپاره توره وکښله او د ونو په منځ کی یی لږ خلاص ځای پریښود او د یوی ونی شاته غلی ودرید.

*****

(۳)

لږ ځند وروسته د ونو پانی وخوځیدی او یوه ځوانه نجلی د ونو د تیاره سیوری له منځه رابښکاره شوه پرهغه ځای ودریده چی څه شیبه وړاندی طاهر دریدلی ؤ.

د سپوږمۍ رڼا د پانو له منځه تیریده او پردی لویدلی وه، هغه ښکلی وه، طاهر د سپوږمۍ په وړانګو کی د ګلانو په سپینو پانو کی دومره تازګی او ښایست نه ؤلیدلی خو دا څوك وه؟ طاهر د یوی شیبی لپاره په حیرت کی ډوب شو او د ښکلا دغه ساده او معصوم تصویر ته یی کتل.

ځوانه نجلی پریشانه شوه یوه او بله خوایی وکتل، بالاخره یی زړه نازړه وویل : ته چیرته یی؟

طاهر توره په تیکی ننه ویستله او دونی له شاه نه رابهر شو نجلی زر پر مخ پرده وغوړوله او له یوی شیبی وروسته یی وویل ته زما په اړه څه بدګومانی ونه کړی، زه ستا د ښیګڼی لپاره یو څه درته وایم.

طاهر د نجلی د الفاظو د بخښنی نه زیات د هغی د غږ تر اغیزی لاندی راغی، نجلی له لږ ځنډ وروسته بیا وویل : تاسو په بغداد کی یو مسافر یاست کیدای شی دلته ستا دوستان هم وی خو دوستانو ته ورته دښمنان به دی ډیر وی، او امکان لری له کوم سړی نه چی ته په لاس کی د ګل تمه لری هغه درته یو زهرجن نښتر ساتلی وی، له قاسم سره پام کوه ستا په باب د هغه ارادی خطرناکی دی.

طاهر ځواب ورکړ : پرون ما له هغه سره لږ زیاتی وکړ، هغه به خامخا له مانه خفه و، خو زما باور دی چی زه به هغه بیرته راضی کړم، تاسو داډه اوسی ماته د قاسم لخوا هیڅ خطر نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجلی وویل : په بغداد کی ستا غوندی خوشباوره سری ته ځای نشته، تاسو ځان ته داسی ځای وګوری، چی هلته د زړه ورونکی موسکا تر شا کینه، چل او دوکه نه وی غلی شوی، هلته چی د زړه او ژبی ترمنځ د ریا پردی نه وی، قاسم زه له تانه ښه پیژنم تاته به د هغه دوستی تر نیغی دښمنی زیاته خطرناکه وی.

طاهر له لږ سوچ وروسته ځواب ورکړ : نیک زړی نجلی! په دی مانی کی اوسیدونکی تر ما باید له قاسم سره زیاته مینه او خواخوږی ولری، زه پوښتلی شم چی ته څوک یی؟

نجلی ځواب ورکړ : ته باید پردی د پوهیدو هڅه ونه کړی زه یقیناً قاسم ته نژدی یم، خو زه دا نه خوښوم چی هغه له تا سره کیوزی.

: زه ددی سبب پوښتلی شم؟

: ددی سبب! نجلی پریشانه شوه ځواب یی ورکړ :

ددی سبب ماته معلوم نه دی، خو ته پرما اعتبار وکړه ستا ژوند په خطر کی دی، ته ځان ته د بغداد هیڅ ګوټ هم خوندی مه ګڼه.

: ته زما په باب دومره مه پریشانه کیږه، زما متی زما ساتنه کولی شی، او له دی نه پرته زه هیڅکله له مرګه نه یم ویریدلی. نجلی په غمجنه لهجه وویل : ښایی دلته زما د راتګ سبب همدغه وی چی ته له مرګه نه ویریږی. او زه تا له مرګه ویرول هم نه غواړم، خو ته دی په خپلو متو دومره اعتماد هم مه کوه، د توریالی توره له شانه د خنجر د ګوزار دفاع نه شی کولی.

طاهر وویل : ما قاسم دومره نامرد نه ګانه!

نجلی وو یل : قاسم نا مرد نه دی خو د کسات په جوش کی هغه هر څه کولی شی.

: زه به دده د کسات جوش سوړ کړم.

: زه به ستا د بری دعا کوم.

: ستا پر نصیحت عمل به کوم، خو دومره پوهیدل غواړم چی ته څوک یی؟

: ددی پوښتنی ځواب ما درکړی دی، ته ما یوه مسلمانه نجلی وبوله، چی په زړه کی یی د خپل اولس د توریالیو بچیانو لپاره عزت او درناوی دی. ستا په باب زه دومره پوهیږم چی ته د یوه زړور پلار زوی یی. له دی زیات زه نه پوهیږم او نه غواړم چی وپوهیږم. ته هم زما په باب د زیات څه پوهیدو هڅه مه کوه.

په ژوند کی زموږ لاری سره بیلی دی، ما دا احساس کړی چی ستا د ژوند

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښتی گرداب ته نژدی شویده، ضروری می وبلله چی سترگی دی خلاصی کړم، ما خپله ذمه واری ترسره کړه، زه ځم، ته لږ ودرېږه زه کوتوال درته، رااستوم هغه به دی لاری ته ورسوی.
تجلی طاهر حیران دریان په ونو کی پرېښود او دا د ونو تر شا ورکه شوه، لږ شیبه وروسته کوتوال راښکاره شو، طاهر ته یی وویل چی په ده پسی ورځی، چی د گلانو پټیو ته ورسیدل کوتوال وویل : نور خو په لاره بلد یی ما ته رخصت راکړه!
د طاهر په زړه کی له کوتوال نه د هغی تجلی په اړه د پوښتنی هیله راپیدا شوه خو ژبی یی دزړه تائید ونه کړ.

*****

(٤)

طاهر د ډول ډول خیالونو په یرغل کی له مانی نه راووت د دروازی په مخکی گاډی ولاړه وه، کوچوان خم شو سلام یی ورته وکړ، او دی بیله دی چی څه ووایی په چوپه خوله په گاډی کی سپور شو.
طاهر له خپل زړه نه په وار وار دا پوښتنه وکړه چی : هغه څوک ده؟
پرون یی د طبیلی په مخکی دوی تجونی لیدلی وی، هغه غالباً له هغو دوو نه یوه وه، خو هغی دده په باب دومره اندیښنه ولی ښکاروله؟ هغه پر قاسم ولی دومره بدگومانه وه؟ ناڅاپه د طاهر په مغزونو کی یو خیال راوگرځید او پریشانی یې لړی شوه، هغی تجلی ده ته داوربنودل غوښتل چی په بغداد کی اوسیدل ورته خطرناک دی، اوددی ادعا دثبوت لپاره یی دبغداد دخلکو ډیر بدتصویر ورته وراندی کړ، آیا دا دقاسم شرارت نه دی ؟آیادادهی لپاره نه دی چی دی بغداد پرېږدی اووېرېږی تری ولاړشی؟
آخر دصدراعظم په مانی کی اوسیدونکی یوه تجلی چی خامخا به دقاسم څه خپلوی ورسره وی اویابه خدمتگاره وی له ده سره دومره خواخوږی اوهمدردی پرڅه ولری؟
خوهغې خادمه نه وه، هغه یوه شهزاد گی ښکاریده دطاهر په سترگوکی دهغی ښکلی ځېره راوگرځیدله هغه به خامخا دصدراعظم له کورنی سره اړیکی لری، دهغی په الفاظو کی خلوص ؤ، په ځیره کی یی ساد گی وه، داله فریب اوریانه ډیره ناخبره ښکاریدله کیدای شی له قاسم نه په څه خبره خفه شوی.وی، خو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرصورت هغه پردي ۋ اودلوړو کورنيو خلك دكور معاملې پرديوته نه وايي، نو بيادي ته څه معلومه شوه چې دى ديوه توريالي پلار زوى دى، دې به داټول معلومات له کوم نارينه نه ترلاسه کړي وي اودغه سړى له قاسم نه پرته څوك كيداى شي ؟ قاسم به دكومي پردي شاته ناست وي اوله صدراعظم سره به يې دده خبرې اوريدلي وي، او چې صدراعظم يې ده ته ډير مايل ليدلى نو دده دلارې نه لرې کولو لپاره به يې دادسيسه جوړه کړې وي ، دغې نجلۍ ته به يې خبرې وربنودلې وي اودده دتيرويستلو لپاره به يې را استولې وي اوس به نجلۍ قاسم ته ورغلې وي او ورته وايي به چې ماهغه ډير وويراوه هغه به تاته راشي اوبخښنه به درنه وغواړي، ستا په وړاندې به په زنګنو کښيني اوددوستۍ لاسونه به درته را وغځوي.

ددى خيالونو نه طاهر دوى نتيجې واخستلې ، يو داچې قاسم دخپل پلار دترټنې اوګواښ په سبب پرخپل پخواني چلند پښيمانه دى اوجبران ته يې چمتودى.

خواوس غواړي چې ددوستۍ لپاره زه ورورومبى شم، ددى مقصد په خاطر هغه زما په زړه کې دڅان په نسبت هيبت او ويره پيدا کوي.

دوهم داچې که له دى پيښې وروسته طاهر رومبى ددوستۍ لاس ور اوږد دوى نودى به ګومان کوي چې ددى نجلۍ دګواښونو په وجه وويريده، څکه خوده داغوره و بلله چې دقاسم د دروازې ور تکولو پرځاى دهغه په انتظارشي.

دى نجلۍ چې څومره دقاسم دخطر ناك ښودلو هڅه وکړه په همغه اندازه هغه ساده اوبې آزاره ښکاريده اوطاهر چې کورته ورسيد دقاسم په اړه يې داسې احساس ۋ لكه مشر وروريې چې دسرکښه او کشر وروړپه اړه لرې، د ځواني نجلۍ په اړه دده احساس داۋ چې د اميرانو د لونړو نه يوه وه چې ټول عمر يې په ريا اومکر کې تيرېږي او دروغ رښتيا ثابتول ورته كمال ښکاري، خو د شپې له ويده کيدو نه دمخه كله چې دى په خپله بستره وغځيد په دى ټولو پيښو يې له سره غور کاوه، په زړه کې يې له ځانه وپوښتل:

آيا هغه ساده او معصومه نجلۍ دومره دروغ ويلى شي؟

ددى سوال د ځواب په اړه سوچونو به دى له داسې ذهني کيفيت سره مخ كړ چې د زړه او دماغ سره مختلف غوړنه انسان کومې پريکړې کولو ته نه پرېږدي.

*****

(٥)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا ورځې ته له سهاره تر ماسپښين پورې قاسم له کوره ورك ؤ. صفيې به لږ ځنډ وروسته د ماڼۍ له خدمتګارانو نه دده په هکله پوښتنه کوله، ماسپښين مهال دې ته معلومه شوه چې قاسم راغلی دی او له خپلو پنځلس شل تنو ملګرو سره د محل په ختيځ لوري يوه کوټه کې ناست دی.

د محل دغه کونج د سيند لوري ته ؤ، او د برنډې نه د مرمرو زينې د سيند تر غاړې پورې غځېدلې وې. د اوبو له مخ نه لږ پاس د اوسپنو پنجرې د زينې پرورروستي پله ټينګې وې، پردې اوسپنيزو ميخونو وړوکي ښکلي کښتې ترلې وې، د زينې له دې پوړ نه د سيند غاړه د خلافت ماڼۍ او د پوځي اعلی سالار له ماڼۍ سره د نورو اميرانو ماڼۍ ښکارېدلې چې د سيند په غاړه په يوه ليکه جوړې شوې وې، او د هرې ماڼۍ په مخ کې د سيند په غاړه زيات شمير کشتۍ ښکارېدې.

صفيه د قاسم له اراداو نه خبره وه، اوس يې چې دا واورېدل چې له خپلو پنځلس شل تنو دوستانو سره ناست دی ددې انديښنه نوره هم زياته شوه، له لږ سوچ وروسته د مزبوتې ارادې سره د محل ختيځ لوري ته ور روانه شوه، په دې کونج کې به په پاسنی پوړ کې ماښام مهال کله کله ښځې راټولېدلې او د دجلې د سيند په زړه پورې منظرو ننداره به يې کوله، په دريم پوړ کې يو لوی دالان ؤ، له دوهم او دريم پوړ نه لاندې د سيند تر غاړې تاو راتاو زينې ښکته شوې وې، او ددې زينو، دروازه د سيند خواته برنډې له کونج سره وه.

صفيه د دريم پوړ له دالان نه تيره شوه برنډې ته ورسيده، په تنګو زينو ښکته کوزه شوه، د لاندې کوټې له چت نه لږ لاندې د هغو زينو دروازه وه چې لاندې يوه دهليز ته تللې وې، ددې دهليز مخه د بڼ په لوري وه، او قاسم به کله کله همدلته له کوم انديوال سره د سطرنج لوبه کوله.

له پاس او لاندې لوري دغه دهليز ته له دې زينو پرته بله لاره نه وه، په کومه کوټه کې چې قاسم ؤ د هغې يوه کړکۍ همدې دهليز ته خلاصېدله ، صفيه د يوې کړکۍ ترڅنګ کښيناستله پرده يې لږ يوې خواته کړه او لاندې يې کوټې ته وکتل.

قاسم له پنځلس شل داسې کسانو سره په مجلس بوخت ؤ چې د بغداد شريفو خلکو له دوی نه ښه خوښه نه وهله، صفيې هغوی ټول له قاسم سره ليدلي وو، په هغوی کې لوکس هم ؤ خو نن د پخوا پرخلاف زيات انديښمن او په چورتونو کې دوب ؤ.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاسم وویل : د بدنامی داغ په ویتو مینځل کیدای شي، هغه ماته دوکه راکړه، په پیل کې یې داسې وښودله چې هغه په ګوزار کولو نه پوهیږي او ما یوازې په دې ګومان چې دا لوبه زر پای ته ونه رسیږي بې پروایي وکړه.

که زه پوهیدای چې زما د متو له شل کیدلو وروسته به هغه په دومره ګړندی حمله پیل کوي نو ما به لومړی دا لوبه زر پای ته رسولې وای، او له لوکس سره هم هغه دوکه وکړه، پر لوکس یې د اتکل پرخلاف فشار زیات راوړ؛ خیر اوس به سره ګورو!!

لوکس وویل : لې تر لږه زه د ځان په اړه نه وایم چې له ما سره یې دوکه وکړه، د هغه برې د برلاسي نیتجه وه، زه چې پر څه خفه یم هغه دا چې موږ د میږنیو په څیر خپله ماته ولې ونه منله او د دوستۍ لاس مو ور اوږد نه کړ.

د لوکس له خولې ددې خبرې اوریدل تولو ته حیرانوونکي وو او تولو په حیرانۍ ورته کتل.

کوټې ته یو بل تن ورننوت او اوس تولو د لوکس پرځای هغه ته کتل.

قاسم پوښتنه وکړه : څه خبر دې راوړی دی؟

نوی راغلي سړي وویل : هغوی د سیند په همدې غاړه له دې ځایه پنځه میله لرې خیمې ودرولې، اوس دوی ښکار ته وتلي دي، او دښپې مهال ...!

قاسم د هغه خبره ورپوره کړه ویې ویل : د شپې مهال به په خوارېه خوب ویده وي، پردې غاړه پاس لورې ته که لاندې؟

: لاندې ځنګل ته نژدې.

:دوی څو تنه وو؟

: تول اته تنه!

: نور څوک څوک دي؟

: عبدالعزیز، عبدالملك، مبارك، او افضل، نور پوځي افسران دي، د هغوی نومونه مې نه دي زده، هو یو یې د طاهر خدمتګار ژ.

قاسم وپوښتل : ستا په ګومان موږ په اسونو ولاړ شو.که به په کیښتیو کې تګ راته غوره وي؟

هغه ځواب ورکړ : که په اسونو ولاړ شو نو دا به زاز پاتې نه شي، موږ په کښتیو کې په شپه شپه کې بیرته راستنیدای شو.

قاسم لوکس ته وکتل، که ته له موږ سره ملګرې نه کوې، همدلته پاتې شه په

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه تن زما په گومان څه فرق نه راځي.

لوکس ځواب ورکړ : زه د هغو خلکو څخه نه یم چی په غلطو او خطرناکو لارو خپل دوستان یوازې پریږدي. زه له تاسو سره یم خو دا ضرور وایم چی تاسو چی کوم کار کوی، دا د میړنیو لاره نه ده. لږ تر لږه به پر ویده دښمن په حمله کی زما توره له تیکی راونه وزي.

قاسم په خندا وویل : ستا گومان دی چی موږ اتلس تنه د هغو اتوتنو په ویدو د وژلو په اراده روان یوا نه ا موږ به هغوی راویښ کړو مخ او لاسونه به مینځی او بښی به وسلی را اخلی او مقابله به ورسره کوو، که له دی وروسته دوی بیا وتښتیدل نو زه نه غواړم چی په وینو یی توره سره کړم. زه د هغوی وژل نه غواړم غواړم ویی تښتوم او وزغلی، زه چی له ځانه سره ډیر سړی بیایم غواړم هغه وویروم چی وتښتی.

لوکس وویل : که هغه مقابلی ته چمتو شی نو بیا؟

قاسم ځواب ورکړ : بیا. به له دوی سره هماغه سلوك کیږي چی څوك یی د خپل مقام نه پیژندونکو سره کوی.

تا اوس ماته شکایت کاوه چی عبدالعزیز به په زور پر کرسی کښینولی؛ که تاته د ځان عزت نه وی نو له ماسره یی ضرور شته، د طاهر د یوه دوست لخوا دا یوه مقدمه ده، که موږ د دوی د سترگو خلاصولو لپاره څه ونه کړل نو د بغداد هرله لوړی مست به زموږ په اوږو راسپریږی.

: مگر ستا پلار جان!

: که پلار جان ته زموږ ارادی معلومی شی نو بنایی د سیاسی مصلحتونو په وجه مو ایسار کړی، خو زما باور کیږی چی زه د خپل بریالی پروگرام نه وروسته ورته کیسه وکړم نو دی به تاسو ټول میلمانه کړی.

لوکس لږ په غمجنه لهجه وویل : نو زه له تا سره یم.

قاسم خپل ټول دوستان مخاطب کړل ویی ویل : په یاد ولری په هر صورت طاهر باید له بغداده کوچ وکړی دا زموږ په گټه ده، هغه د پوځ د اعلی قوماندان او خلافت دربار ته لاره پیدا کړی ده، او که هغه کوم لوی منصب ته ورسید نو په هر ډگر به خپل دوستان رامخی ته کړی، موږ ټولو ته به بیا د پرمختگ لاری بندی شی.

*****

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٦)

صفیي چی پر څه د پوهیدو هڅه کوله هغه ورته څرګند شول جګه شوه او په خپ خپ تګ له دهلیز نه زینو ته ورسیده او پاس وختله، د هغی په ذهن کی په وار وار دا الفاظ راګرځیدل، : د سیند پردی غاړه، له دی ځایه نژدی پنځه میله لری، لاندی لوری ته، د هغی د زړه ټکانونه کله تیزیدل او کله ورو کیدل، د خیالونو تر احساساتو لاندی کله دریدله او کله به یی ګړندی ګامونه واخستل، هغی یو ځل بیا د طاهر خبرول غوښتل.

غوښتل یی ژوند یی وژغوری، مګر د څه لپاره؟

آیا ددی لپاره چی هغه یو زړور ځوان ؤ؟

یا ددی په خاطر چی په بغداد کی مساپر ؤ، یو سارایی مساپر، بیایی سارایی سارایی څو واری په زړه کی تکرار کړل. او یو خوږ والی ، یوه خوښی او یو، لذت یی پکی احساس کړ، دی په زړه کی وویل : کاشکی زه هم یوه سارایی وای، او د دښتی په توند شمال کی می د هغه لمن نیولی شوای، دې ته د مرمر ډبرو دغه شانداره مانی د سارایی له کیږدیو نه نیمګړی ښکاره شوه، دې په هغو زړه ورونکی فضا کی ساه اخستل غوښتل چی د آزادی په ښونو کی د مینی چینی پکی خوتیږی، هلته چی مکر او ریا لا د انسانیت څیره نه ده مسخه کړی، هغی بیا په زړه کی وویل : صفیی خپل زړه ته دوکه مه ورکوه، د هغه او ستا د نړی ترمنځ، یو داسی سمندر دی چی څوك تری پوری وتلی نه شی.

هغه یو عام سړی دی او ته د صدر اعظم وریره یی، ته د هغه ژوند وژغوره نو دا یو د خیر کار دی. له دی نه زیات داسی خوبونه مه وینه چی تعبیر نه لری.

صفیه د سکینی په لټون پسی یوی کوټی ته ورننوته سکینی تکیی ته ډډه وهلی وه او یو کتاب یی لوست، هغی صفیی ته وکتل ویی ویل : صفیی چیرته تللی وی؟ ما ډیره ولټولی راشه ماته ددغو شعرونو مطلب ووایه!

: سکینی ! راځه نن پر اسونو چکر ووهو!

سکینه حیرانه شوه ویی ویل : اوس ؟

صفیی وویل : نه لږ وروسته!

سکینی کتاب ته وکتل او په بی پروایی یی وویل : ماښام به ولاړی شو.

صفیه سکینی ته نژدی کښیناستله ویی ویل : نن به موږ د میدان پرځای د سیند پر غاړه ځو، سکینی ځواب ورکړ : ستا مقصد دا دی چی د بغداد خلك مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښې وپېژني او پلار جان مو د اس له سپارلی هم ایساګاکړي، په یاد دي نه دي چې یو ځل مونږ د دجلې څنډو ته تللي وو پلار جان څومره غوسه شوی ؤ.

صفیې وویل : په پرده کې مونږ څوك پېژني؟

: زمونږ آسونه خوپېژندل کیږي.

دایي چې واوریدل صفیه په چورتونو کې ډوبه شوه، او هغې په دې اړه زیات بحث لازم ونه ګاڼه.

ترماښامه سکینې څو ځلې تري وپوښتل : صفیې ته ډېره غمجنه یې، ته ولې په څه خبره دومره پریشانه یې؟

خو هغې هر ځل دا ځواب ورکاوه : سکینې نن مې بدن خوږیږي. پر اس د یوې اوږدې منډې نه وروسته به مې طبیعت ښه شي.

د صفیې په ټینګار سکینه تر ماښام لږ د مخه تګ ته چمتو شوه، کله چې دوې پر اسونو سپرې شوې او له ماڼۍ نه بهر ته راووتلې نو صفیې د خپل اس جلب راکش کړ او څو ځلې یې لغتې ورکړې چې ښه یې یاغی کړ ویې ویل : راځه سکینې د سیند په غاړه یوه منډه ووهو. زر به بېرته راوګرځو، په دې غاړه هسې هم د ښار د خلکو تګ راتګ لږ دی. که بیا هم څوك زمونږ اسونه وپېژني د شکایت جرئت به ونکړای شي، په دې کې بیا څه بدې ده؟

آخر هغوی هم زمونږ میندې وې چې له نارینه ؤ سره اوږه په اوږه په غزاګانو کې شریکې وې.

سکینې وویل : د سیند په غاړه خو څه جګړه نشته، صفیه بې ځوابه شوه ویې ویل : زه وېرهیدم ته وېریږې. خو زه داد درکوم زما خنجر به ستا ساتنه کوي.

سکینې وویل : زه ولې له چانه وویریږم. آیا له ماسره خنجر نشته ؟ راځه!

د سکینې د ارادې د بدلیدو له وېرې صفیې سمدستي اس د سیند غاړې په لوري راوګرځاوه او د سترګو په رپ کې دوی دواړې د اباديو نه ووتلې، لږ وړاندې چې ولاړل سکینې چیغې کړګا صفیې ودریږه!

وړاندې تګ خطرناك دی صفیې ! صفیې!

ایا تا د حسن بن صباح جنت ته د رسیدو اراده کړې ده؟

د صفیې تدبیر کامیاب شوی ؤ، هغې همداسې غوښتل چې سکینه تر لږ ځنډه ورسره ملګرې شي هغې بیله دې چې اس ودروي مخ راوګرځاوه او دې ته یې داسې وښودله چې د اس درولو او راګرځولو هڅه کوي په لوړ غږ یې وویل : سکینې !

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه اس نن لږ سرکښه شوی غوندی دی. زه یې لږ مزاج ور برابروم، ته که له ورآندی تلو نه ویره لری ودرېږه زه به اوس بیرته راوګرځم.

سکینې ورېیل : ته څومره احمقه یې! مانه وو درته ویلی چې پردی اس یوازې قاسم سپریدلی شي.

ته مه ورنژدی کیږه!

صفیې مخ راوګرځاوه ځواب یې ورکړ : اوس به ددې جوش سوړ شي. زیات نه زیات نو دوه میله نور به وزغلی.

سکینې تر لږ نوری لاری ورسره ملګری وکړه بالاخره یې اس ودراوه او د ډیری پریشانی په حالت کې یې د صفیې ګړندی اس ته کتل چې ترشا پاتې ګردونو کې پټ او د سترګو په رپ کې پناه شو، او سکینې ورپسې کتل او تر ډیره پوری په همغه ځای ولاړه وه.

تر لمر لویدو پوری ډیر وخت ؤ، سکینې چې د سیند په غاړه شاوخوا د بزګرانو څو کلی ولیدل نو خطر یې احساس نه کړ.

څو ځلې ښه غوسه ورغله او ویې غوښتل چې بیرته ستنه شي، خو بیا به یې په زړه کې ورو ګرځیدل، چې کورته ولاړه شي څه به وایی؟ بیا به یې اراده بدله شوه، ناڅاپه یې ذهن ته ورغلل چې په یوه ځای دریدل یې ښه نه دی، نو په عادی تګ یې اس پریښود نژدې نیم میل وړاندی یې اس بیا راوګرځاوه او تر نیم میل پوری یې بیرته ښار ته لاره ووهله او بیا یې اس ودراوه.

د لویدیځ پر افق د شفق سرخی خپریدله، دونو سیوری په تیزی سره اوږدیدل، مرغان له فصلونونه د خپلو ځالو په لوری رااوتل، د سکینې اندیښنه ورو ورو زیاتیدله، نیابی هم خپل زړه ته تسلی ورکوله چې : همغه دومره نا دانه نه ده خامخا به ډیره لرې نه وی تللی، دا به زما د پریشانه کولو په خاطر چیرته د کومی ونی ترشا پټه شوی وی، که زه بیرته ستنه شم نو دا به اس وزغلوی او له ماسره به ملګری شي او بیا به په کړس کړس وخاندی او بیا د همغې په ذهن کې ورو ګرځیدل چې که خدای (ج) مه کړه همغې ته څه پیښه شوی وی نو بیا!

بیا هم زه باید ولاړه شم، زه به پلار جان ته ووایم چې د همغې اس یاغی شو او دسیند په څنډه وړاندی ولاړه.

له ډیر فکر وروسته سکینې د بیرته تلو پریکړه وکړه خو بیا یې هم په دې تمه چې صفیه به راشی اس ودراوه او شاته به یې وکتل، او په انتظار به شوه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قاسم کسات

طاهر د عبدالعزیز له دوستانو عبدالملك او مبارك سره ډیر زر بلد شو مبارك یو ځواکمن او ساده زړی سپاهی ؤ، په تعلیم کی هم هغه له ټولونه وروسته ؤ، د دوستانو په مجلس کی به هم هغه د خبرو په وخت زیات شرمیده، خو په سیند کی په لامبو، په ګټو ونو کی د هوسی په ښکار او په هوا د مارغانو په غشو ویشتلو یی د طاهر پام ځان ته ور واړاوه، طاهر په زید او مبارك کی ډیر صفتونه شریك ولیدل، زید چی څومره له نورو خلکو سره په خبرو کی د خجالت احساس کاوه هومره زر له مبارك سره په مجلس بلد شو.

افضل یو نیك خویه ځوان ؤ، په خبرو کی هغه زیات هوښیار ؤ، خو د نورو په نسبت تنبلی او آرام طلبی طاهر د هغه په باب څه ښه رایه نه درلوده، په ښکار کی افضل تر ټولو لاری له ملګرو سره یوځای ؤ، بیایی اس په یوه ونه وتاړه او په درانه خوب ویده شو، ماسپښین مهال یی چی په سیند کی لمبل زید پردی خبره خویش ؤ چی له ژورو اوبونه لری یی یو بل ملګری هم پیدا کړ.

طاهر چی د کوم زلمی نه اغیزمن شو هغه عبدالملك ؤ، په قد له عبدالعزیز نه لږ ټیټ خو په بدنی لحاظ مزبوت ؤ، مخ یی لږ اوږد او بیضوی ؤ.

پراخه تندی، تورو غټو سترګو د هغه بنی ته ځانګړی وقار او ښکلاوربخښلی وه. هغه د بغداد په غوره مدرسو کی روزل شوی ؤ او د بغداد په رواجی او معمولو علومو کی یی پوره لاس درلود. او څومره چی طاهر د هغه د پخو نظریاتو نه تر اغیزی لاندی ؤ تر هغه څو چنده زیات هغه د طاهر په ښه ذهانت او علمیت اعتراف کاوه.

طاهر او عبدالملك چی لږ شیبه له یو بل سره مجلس وکړ داسی یی احساسوله چی له ډیری اوږدی مودی راسی یو بل سره پیژنی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موسی او نصیر سوچه سپاهیان وو، د هغوی له علم او ادب سره هیڅ اړیکی نه وی، یوازی د عبدالعزیز شخصیت او خلوص هغوی ټول سره راغونډ کړی وو او د دوی په ډله یی ور شریك کړی وو او کله به چی نور ملګری د ونو تر سیوری لاندی ناست وو په مهمو مسایلو به یی خبری اتری کولی، دوی دواړه به لږ لری یو له بل سره په جګړه بوخت وو.

موسی وویل : ما چی کومه هوسی ښکار کړی ده هغه ستا له هوسی نه په وزن کی زیاته ده، او ښکر یی ستا له هوسی نه ښکلی دی.

نصیر به د هغه د دروغجن ثابتولو هڅه کوله ویل به یی : تا به په خوب کی هم ما غوندی هوسی نه وی ښکار کړی.

زید ته به د دوی جګړه د هغو علمی بحثونو نه زیاته په زړه پوری وه جګ به شو دوی ته نژدی به کښیناست، هغوی دواړه چی پر یو بل د خپلی خبری منلو نه مایوس شول نو زید یی حکم غوره کړ. زید د هوسی تر ښکلا او دعوی زیات د نصیر له جوش نه اغیز من شوی ؤ او د هغه په پلوی یی پریکړه وکړه.

موسی هغه دی ته چمتو کاوه چی پر خپله پریکړه له سره غور وکړی، خو نصیر وویل : بس نور د دریم ګړی له پریکړی نه وروسته ته د خبرو حق نه لری. موسی پر زید خپل قهر داسی سوړ کړ کله چی دوی په سیند کی لمبل موسی په ټوکه د زید سر دوه دری ځلی په اوبو کی ډوب کړ او غوټی یی ورکړی، زید له اوبو نه را بهر شو او ده ته یی د غیږو بلنه ورکړه. او کله چی موسی دغه بلنه ومنله او له اوبو نه راووت مبارك، افضل، او عبدالعزیز طاهر او عبدالملك پریښودل او تر دوی راچاپیر شول. زید موسی راوغورځاوه او پرشایی کښیناست ویی ویل : اوس ددی ټولو د وړاندی ووایه چی زما پریکړه سهی وه، موسی تر لږ ځنډه د لاس او پښو له وهلو وروسته په خندا وویل : زه اعلان کوم چی ستا پریکړه بلکل سهی وه.

زید وویل : وعده وکړه چی بیا به په اوبو کی ماته غوټی نه راکوی!

موسی وعده وکړه او زید بیا هغه پریښود.

*****

(۲)

د مازدیګر له لمانځه نه وروسته دی خلکو د غشو ویشتلو تمرین پیل کړ، خو طاهر، عبدالعزیز او عبدالملك د سیند د غاړی په چکر ووتل، لمر ډوبیدو ته نژدی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ؤ، او دوی بیرته خیمو ته د راستنیدو اراده وکړه چې له لرې یې یو سپور ولید چې پر ګړندی را روان ؤ، سپور چې رانژدې شو عبدالعزیز وویل : دا خو کومه ښځه معلومېږي، او د طاهر په زړه کې څه اندیښنه راوګرځیده، او چې اس نژدې ورغی دغه اندیښنه نوره هم زیاته او په پریشانۍ بدله شوه.

دا صفیه وه، د تندۍ او سترګونه پرته یې نور مخ په پرده کې پټ ؤ، هغې لږ ورانډې اس ودراوه، او په مذبذب حالت یې دوی درې واړو ته یو پر بل پسې وکتل، له یوې شیبې چوپتیا نه وروسته یې اس څو ګامه نور هم ور وړاندې کړ او په طاهر یې سترګې ښخې کړې، ددې سترګو د څه خوړوونکې احساس ترجمانۍ کوله، د مجلې له دوه زړه توب نه عبدالملك اغیزمن شو طاهر ته یې وویل : هغه تاته څه ویل غواړي ورشه!

طاهر ور وړاندې شو ترې ویې پوښتل : ته ماته څه ویل غواړې؟

مجلې پر خپلې ژر ژر ساه اخستلو د قابو کیدو هڅه کوله ویې ویل : هو زه ددې لپاره راغلم چې تاته ووایم چې قاسم ... نن شپه ...؟

طاهر په طنزیه لهجه د هغې خبره ور بشپړه کړه ویې ویل : موږ به ووژني، ځکه خو باید د بغداده سل میله لرې ولاړ شو، زما په ګومان ما پخوا هم له تا سره د ملاقات شرف ترلاسه کړی، د صفیې په زړه درونډ ګوزار وشو، هغې په لړزیدلي او زخمي غږ وویل : ماته د بغداد له توکمارو او حاضر ځوابو ځوانانو نه بیل بللې، په هر صورت زه خپل فرض پوره کوم، قاسم د شپې مهال له خپلو پنځلس شل تنو ملګرو سره په کېښتیو کې راځي او پر تاسو حمله کوي، تاسو له دې ځایه ولاړ شئ او یا د تفریح لپاره بل ځای وټاکئ په دې کې ستاسو خیر دی، که نه نو بنایي په بغداد کې څوك دا ونه پوښتي چې څوك ووژل شول او چا ووژل؟

د طاهر شك په یقین بدل شوی ؤ، هغه وویل : ستا د زحمت څخه مننه! تاسو قاسم ته ووایي چې یو هوښیار سړی دوه ځله یوه حربه نه ازمویي، ما تاته پخوا هم ویلي وو چې زه د دښمنۍ پرځای د هغه دوستی کول غوره ګڼم، خو چې هغه زما دویرولو لپاره کومې لارې غوره کوي دا د هر سلیم فطرت خاوند انسان ته بدې ښکاري. زه هغه ته تر غاړې وتو ته چمتو یم. خو د هغه په پښو کې لویدوته هیڅکله نه یم تیار.

صفیې ته د طاهر هر تکی په زهرو ککړ یو نشتر ؤ، دې ته د خپل خلوص او ایثار مسخره کیدل له زغم نه وتلي وو، له غوسې نه په ریږدیدلي غږ یې په زوره

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل : ته یو وحشی، جاهل او مغرور سارایی یی، ته دا گنې چې زه قاسم را استولی یم، او زه د هغه په وینا دلته راغلی یم، پرون هم تا زما په باب دا اټکل کاوه او ولاړې چې زه د هغه د لاس اله یم او ستا د د ویرولو لپاره دروغ درته وایم. ما ستا په پیژندلو کې اشتباه کړې وه، ته له قاسم سره توپیر نه لرې. ... زه بې عقله وم ... اوس زه درته وایم چې په خیمه کې دې ډیوه بله کړه، او آرام ویده شه چې قاسم ته دې په موندلو کې زحمت نه وي.

صفیې دومره وویل او په سلگیو شوه، او طاهر ددې د الفاظو تر تریخوالي ددې د سلگیو او د سترگو د اوښکو د څاڅکو نه زیات تر اغیزې لاندې راغی. هغه د کوم گل پر پاڼو د شبنم په څاڅکو کې دومره ښکلا او جذابیت نه ؤ لیدلی لکه ددې له ښو نه په ځځیدونکو غمیو کې یې چې لیده، سوچ یې وکړ چې که ددې مجلې په اړه یې اټکل غلط وي نو بیا ؟

صفیې د یوې شیبې لپاره سترگې په خپل لستوني کې پټې کړې او بیا یې په داسې نظر طاهر ته وکتـل چې غوسه هم پکې وه، او رحم هم د اس جلب یې راوگرځاوه خو عبدالملك چې د دوی خبرې اوریدلې وې او یوې نتیجې ته رسیدلی ؤ گړندی ورغی او د اس جلب یې ونیو ویې ویل : عزتمندې! زه لتا سره د خبرو حق نه لرم، خو په داسې موکه له څه ویلو پرته نشم پاتې کیدای، ماته دانه ده معلومه چې ته او طاهر له څه وخت راسې سره پیژنې، په هر صورت ستا اوښکې ستا د اخلاص شاهدې وایي. طاهر ستا په پیژندلو کې اشتباه کړې ده، خو ته دا اشتباه د بخښنې وړ وبوله، دی په بغداد کې مسافر دی، ددې ځای له حالاتونه خبر نه دی ستا په باب د غلط اټکل سبب یې غالباً دا دی چې طاهر قاسم یو میړنی ځوان گڼي او د هغه په اړه بد اټکل نشي کولی. هغه ته دانه ده معلومه چې د بغداد د امیرانو ذهنیت او سوچ څومره مردار دی، زه قاسم پیژنم او د طاهر لخوا له تانه معافي غواړم، ته به د طاهر په خبرو خامخا آزرده شوې وې خو که نن شپه د قاسم په اړه دده خوشباوري لرې شوه نو بیا به دې چې څومره په پښیمانۍ ستا سره مخ کیږي د هغې اټکل ته نه شې کولی. زه پوهیږم چې ته به په څومره ستونزو دلتـه رارسیدلې وې. تا پر موږ زیات احسان وکړ، زه تاته ډاډ درکوم، چې موږ به له دې خطر نه د ځانونو ژغورلو هڅه وکړو. او زه دا ډاډ هم درکوم چې طاهر به هم احسان هیروونکی ونه گوري، که گستاخي نه وي نو زما په گومان ته صفیه یې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفيي ځواب ورکړ : هوکي! خو که ستا سوسره زما په اړه دلته په راتلو څه بدگوماني پيدا شوي وي له خپلې ښځې نه دي پوښتنه کولی شی، که ته عبدالملك يې نو ستا ميرمن ما ډيره ښه پيژنی.

عبدالملك وويل : ته داوه اوسه، زه ستا په باب هيڅ بدگوماني نشم کولی.

د صفيي د غوسی اور سوړ شوی ؤ، طاهر يې د پښيمانی او خفگان په سبب ځوړند سرولید ويي ويل : که دي په خپل چلن پښيمانه وی نو زه هم د خپلو تندو خبرو معافی غواړم. زه يو ځل بيا وايم چې قاسم د شپې مهال راځي. تاسو خبر اوسی، او زه دا هم غواړم چې قاسم ته څه زيان ونه رسيږي تاسو وعده وکړی!

عبدالملك وويل : زه وعده کوم چې د قاسم د سريو وېښته به هم ضايع نه شي.

طاهر سرپورته کړ ويې ويل : که زه ووايم چې پښيمانه يم ته مې د بخښنې وړ بولې؟

صفيي وويل : نه، اوس نه! او بيايي اس ته پونده ورکړه.

طاهر خجالت شو تر سترگو پناه کيدونکی اس ته يې کتل، عبدالملك د هغه په اوږه لاس ورکښيښود ويې ويل : ته دا نجلی پيژنی؟

طاهر ځواب ورکړ : نه !

: زه پوښتنه کولی شم چې دا دی لومړی چيرته او کله ليدلی؟

: پرون شپه د صدر اعظم د مانی په بڼ کی، خو دا څوك ده؟

: د قاسم د تره لور صفيه!

: پردی سربيره ته گومان کوی چې زما رايه غلطه وه؟

: ستا اټکل څکه غلط دی چې دا د قاسم د تره لور وه، او ددی پلار د بغداد له ټولو اميرانو سره توپير درلود، اوس راځه د لمانځه وخت دی.

طاهر ورسره روان شو، عبدالعزيز چې تردی شيبې پوری چوپ ؤ، طاهر ته يې وويل : ته بايد دومره پريشانه نشی، هغی ستا بخښنه رد نه کړه بيايي عبدالملك ته وويل : ستا په نظر موږ بايد څه وکړو؟

د جگړی په صورت کی که څه هم موږ اته کسه يو خو دوی ته مو ښه سبق ورکولی شوای خو تا وعده وکړه چې د قاسم د سر يو وېښته به هم نه ضايع کيږي، خو چې کله توری تېکر شی بيا د مقابل لوری د وېښته زيانيدو لحاظ ساتل گرانيږي.

عبدالملك وويل : ما له هغه سره د قاسم د ځان ساتنی وعده کړی، خو دا وعده

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

می نه ده کړی چې د هغه په غاړه کې به د ګلونو امیل وراچوو!

عبدالعزیز وویل : نو نن به هغه ته داسې درس ورکړو چې تول عمر یې په یاد وي. خو ستا باور دی چې قاسم به د شپې مهال پر موږ حمله وکړي؟

عبدالملك ځواب ورکړ : ددې مجلې په باب چې ماته څه معلومات دي زه د هغې په رڼا کې که ددې پر خبره باور ونه کړم ګناه یې ګڼم، قاضي عبدالرحمن دې ته د قرآن او حدیثو درس ورکړی، زما میرمن هم د هغه شاګرده وه. ځکه دواړه یو بل سره پیژني زما میرمن د دوی په باب ډیر غوره نظر لري.

عبدالعزیز پوښتنه وکړه : تا هغه څه وړ وپیژندله؟

: ستا پام نه شو دا د قاسم پر اس سپره وه.

* * * * *

(۳)

صفیې سترې شوې اس کله تیز او کله ورو زغلاوه خپل کورته نژدې نیم میل لرې یې سکینه را لاندې کړه، سکینې په دریځو دریځو کې په لاره کې څو څو ځله هغې ته کنځلې وکړې او بیا به له مینې مجبوره شوه ددې د سلامتې دعا به یې وکړه.

کله به یې ویل : صفیې ! که ته په خیر او خیریت را ستنه شې نو دومره دیناره به خیرات ورکړم.

او کله به یې شونډې وژوولې وبه یې ویل : صفیې ته یو ځل راشه زه به درسره داسې سلوك کوم چې تول عمر دې په یاد وي. ستا سره چکر ته راوتل خو پرېږده زه به درسره خبرې هم نه کوم.

صفیې ! لیونۍ، بې عقلې، ناپوهې! ماښام شو، ته چیرته ولاړې، زه چې کورته ولاړه شم څه ځواب به وایم، تر سبا پورې به په تول ښار کې دا مشهوره شي چې صفیه ورکه شویده.

او چې کله صفیه دې ته نژدې شوه ویل یې : خورجانې سکینې! دا کیدای شي ته له مانه خفه شې؟ لږ ماته راوګوره زه صفیه یم ، ستا کشرۍ صفیه! نو سکینې ته دا پریکړه ګرانه شوه چې هغې ته څه ووایي؟

صفیې بیا وویل : خورې! زما خورې! ستا د دومره خفه لیدو پرځای خو دا ښه ده چې له اس نه غورځیدلی او مړه شوې وای.

سکینې وویل : ته ډیره بې عقله یې!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا یې په سترګو کې اوښکې راډنډ شوې، لږ وړاندې چې ولاړل سکینې وویل : که د حسن بن صباح کوم سړی په مخه درغلی وای بیا به دې څه کول؟
صفیې په خندا ځواب ورکړ : ما به ورته ویل چې ستاسو په جنت کې د حورې جوړېدو حقداره زه نه یم سکینه ده.
سکینې وویل : که د کور خلکو زموږ لټون پیل کړی وي څه پلمه به ورته کوو؟
صفیې په داډ ځواب ورکړ : تر اوسه ماښام دې د سپوږمۍ په شپو کې څو ځله موږ ماسختن کور ته راستنیدلو.
د سیند پله ته چې نږدې شول صفیې دوې کیښتې ولیدلې د فاصلې د زیاتوالي په سبب دې په کیښتې کې سپریدونکي ونه لیدل خو د کښتیو ګرندي تګ یې چې ولید وپوهیده چې قاسم او ملګري یې دي.

*****

(٤)

قاسم له خپلو ملګرو سره تر مشورې وروسته د طاهر دوې له خیمو نه دوه سوه ګزه لرې د سیند پر غاړه کیښتې ودرولې.
د سیند پر غاړه چې پلې شول ټولو پر خپلو مخونو پردې راکش کړې او د سپوږمۍ د رڼا نه د ځان ساتنې لپاره د وړاندې ونو منځ ته ولاړل او غلي غلي د خیمو په لورې ورغلل، خیمو ته نږدې د یوې ګڼې ونې په سیورې کې ودریدل، او له لږ غوږ نیولو وروسته یو تن وړاندې ورغی هغه په خپ خپ تګ تر خیمې چارپیر راوګرځیده او بیا یې خیمې ته وکتل او بیرته خپلو ملګرو ته راغی وې ویل : دننه په یوه کونج کې اور بل دی او هغه څادر وړاندې غوړولی او په درانه خوب ویده دي، زموږ لپاره همدغه غوره موکه ده.
قاسم وویل : مګر د دوی اسونه نه ښکاري!
یوه تن ځواب ورکړ : که اسونه دوی په ځنګل کې د څریدو لپاره خلاص نه وي پریښي نو بیا به چا په غلا بیولي وي اوس موږ باید وخت ضایع نه کړو.
د قاسم په اشاره ټولو توری وایستلې لوکس ور وړاندې شو قاسم یې تر مټ ونیو وې ویل : تا وعده کړې وه چې ویښوې به یې او د تیښتې او یا مقابلې موکه به ورکوې.
قاسم ځواب ورکړ : که ستاسو نه څوک راسره ملګري نه کوي نو جلا کیدای شي، که درته اړتیا شوه نو راوبه دې غواړو خو په یاد ولره! ته زموږ په دې کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي راسره شريك يې، که دې دا راز ونه ساتلای شونو کوم جرم چې پر موږ په گرانه ثابتيدای شي پر تا به اسانه ثابت شي، که ته په بغداد کې پاتې وای نو له دې جرم نه به دې ځان ژغورلی وای، خو ما د همدې لپاره راسره راوستی، که اوس بيرته ستون شې هم دانشي ثابتولای چې ته له موږ سره يوازې د يوه ننداره‌چي په حيث ملگري وې، که توره نه شي کښلی نو دا وعده به ضرور کوی چې خوله به دې چوپه وي.

لوکس څه سوچ وکړ او ويې ويل : ما د يوه دوست په حيث خپل فرض ادا کړ، نور که ستا دا پريکړه ده زه درسره يم.

قاسم وويل : زما له تانه همدا تمه وه، اوس زه غواړم چې دغه لويه لږ په زړه پورې کړو، ستا به هم دا اعتراض نه وي چې موږ هغه راويښ نه کړ. امکان لري هغه له مقابلې پرته تيښتې ته چمتو شي او موږ ته هسې دده په وينو د تورو سروکولو ضرورت نه شي، که هغه دا وعده وکړه چې بيا به بغداد ته نه ځي نو امکان لري هسې لږ تپې هم نه شي، زه دا غواړم چې د هغه خيمه وغورځوو موږ بايد بيړه وکړو.

د قاسم پردې وړانديز دده څينو ملگرو هغه وستايه او آفرين يې پرې ووايه، دوی د ونې له سيورې راووتل په، رغړيدو د خيمې شاوخواته ورسيدل، د قاسم په اشاره يې په يوه وخت د خيمې تنابونه غوځ کړل، يوه لوري ته يې کش کړه او لرگي يې وغورځول. د يوې شيبې لپاره د هغوی تولو زړونه په زوره زوره درزيدل، د يوې شيبې لپاره د دوی غوږونه په ځمکه د غورځيدلې خيمې نه لاندې د ډول ډول غږونو د اوريدو په انتظار وو، او لږ شيبه وروسته د دوی سترگې د ويدو په لټ اوښتلو په ځار ښخې وي،

خو د قاسم او ملگرو انديښنې ورو ورو په تشويش او پريشانی بدلې شوې، تولو يو بل ته په معنی دار نظر وکتل، څو ځايه د خيمې د رخت راوتلې برخې ددې لپاره کافي وي چې خيمه تشه نه ده.

لوکس غلی قاسم ته وويل : کيدای شي دوی موږ ليدلي يو او زموږ له شمير نه ويريدلي وي، ته ورته غږ وکړه او د سر د امن وعده ورکړه زما باور دی چې د بغداد پريښودلو ته به چمتو شي.

په خيمې کې يوه لوري ته اوريليده، د قاسم يو ملگري ورجگ شو اور ته يې اشاره وکړه ويې ويل : که دوی د سوي په خوب ويده وای هم د اور تودوخه به يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

احساسوله.

قاسم په لوړ غږ ووېل : نور په دوکه کار نه کېږي، که ځان ژغورل غواړې نو د، بغداد پرځای کوم بل لوري ته روان شه، ستا پرسر اتلس توري ولاړي دي، خيمي اور اخستي دي، د بغداد د پرېښودو وعده کوي که نه؟

کله يې چې څه ځواب وانه وريد قاسم ور وړاندې شو د توري په څوکه يې يو راوتلی ځای وکوت، پردې هم چې ويده شوي پرواونه کړه نو يې توره لږه په زوره چوخ کړه، خو دا يې احساس کړه چې لاندې د انسان پرځای کوم کلک شی دی، دده په ليدو دده نور ملګري هم پر خيمه ورروختل يو تن يو بل راوتلی ځای په لغتو وواهه او ويې ويل : لاندې ډېرې دي انسان نه شته. هغوی پر ډېرو ځادرونه غوړولي او موږ يې تير ايستلي يو، ځي له دې ځايه ځانونه باسي.

قاسم دوه درې راوتلي ځايونه په تورو ووهل او ويې ويل : دوی زموږ له راتګه خبر شوي او تښتېدلي دي.

خو څوګامه وړاندې يې يو دروند غږ واورېد: موږ دلته يو تاسو د تېښتې کوشش مه کوئ!

د قاسم ملګري د کومې ناڅاپي حملې د مقابلې لپاره تيار شول خو شاوخوا هيڅوك نه ښکاريدل.

چا بيا ووېل : تاسو ټول اوس زموږ د غشو تر دم لاندې ياستی او باور وکړی زموږ د يوه هم نخښه بې ځايه نه لګي.

قاسم احساس کړه چې خبرې کوونکی د مخامخ ونې ترشا دی، هغه خپلو ملګرو ته د سيند په لوري ورو ورو د شا تګ مشوره ورکړه.

د ونې له شانه بيا غږ اوچت شو : د تېښتې هڅه بې ګټې ده، ستاسو شاته سيند دی، مخامخ، ښي او کيڼ لوري ته زما غشي ويشتونکي ناست دي. که ستاسو باور نه راځي نو هر لوري ته چې غواړي څلور ګامه واخلي بيا وګوري، نه تاسو موږ ليدای شی او نه مو وسلې رارسيږي.

قاسم د ډېرې وارخطايي له امله چيغې کړې:

ته څه غواړې موږ هسې د ساعت تيرې لپاره راغلي وو توکې مو کولې.

: موږ هم هسې د ساعت تيرې لپاره په ونو ختلي يو.

: زما په خبره باور وکړه ما هسې ته ويرولي!.

: ته زما پر خبره باور وکړه هسې تاسو ويروو!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاسم وویل : ایا دا به مناسبه نه وي چې له ونې نه راکوز شې او دلته دراړه خبرې سره وکړوا

د ونې له شانه غبږ راغي : د لاندي راکوزیدو له بلنې نه دې مننه! زه هم دلته ډیر تنګ ناست یم. خو پخواله دې چې زه درکوز شم ته به یو زحمت باسې!

: هغه څه؟

: ته دې ملګرو ته د تورو غورځولو امر وکړه!

قاسم وویل : ایا ، دا به ښه نه وای چې تا د خبرو په وخت کې د ځان او ما د رتبې خیال ساتلی؟

د ونې له شانه آواز راغي : ګستاخي معاف!

ستا په مخ پرده ده او زه دې له غږ نه نه پیژنم!

قاسم وویل : نو ددې مطلب دا دی چې تاسو زموږ د راتګ له خبریدو نه پرته دومره احتیاط کوی؟

له لږ ځنډ نه وروسته آواز راغي: موږ د سیند په غاړه ناست وو د سپوږمۍ د شپې ننداره مو کوله، ښایي دا به ستاسو بدمرغي وه چې موږ ستاسی کښتي ولیدې د خطر په احساس کې مو اشتباه ونه کړه.

په خیمې کې د اور شغلې ژبغړاندې شوې وې، قاسم خپلو ملګرو ته وویل : تاسو دلته څه کوی نه ګورې خیمې اور اخیستی، کش یې کړې اوبو ته یې وغورځوی!

له ونې نه دروند آواز اوچت شو: ودریږې!

که تاسو کوم یو لږ د یوې اوبلې خوا کیدو هڅه وکړه نو درته ښه به نه وي، موږ د خیمې پروانه لرو، که تاسو موږ ددې بار د بیرته وړلو نه خلاص کړو نو موږ به هم تاسو د کښتیو له بیرته بیولو نه وژغورو، توپیر یوازې دا دی چې زموږ د خیمو ایرې به د چا درد دوانه کړي خو ستاسو له کښتیو نه به کب نیوونکې کار واخلي.

اوس تاسو د کومې بلې کیسې له پیلولونه دمخه توري وغورځوی، قاسم خپلو ملګرو ته وکتل او توره یې وغورځوله، خو له ونې نه غږ راغي : تاسو له موږ نه لرې نه یاست زه غواړم چې له تاسونه هر سړی په نوبت راشي ددې ونې په بیخ کې توره وغورځوی او بیرته پر خپل ځای ودریږي.

قاسم وویل : موږ د داسې ماتې له منلو نه مقابله غوره ګڼو که په تاکې جرئت

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وی نو راکوز شه او مقابله وکړه.
د ونی نه غږ راغی : د خدای ج احسان دی چی تا موږ د مقابلی وړ وبللو، خو زه په باور درته وایم چی زموږ توری پخی نه دی. تا زموږ د تورو د تیره والی او د خپلو سرونو د قیمت غلط اټکل کړی دی، که بیا هم تاسو د مقابلی هلنه راکوی تیار یو، په تاسو کی کوم سړی چی ځان زورور گڼی راوړاندی دی شی!
له موږ نه به هم یو تن در کوز شی، همدغسی به یو پر بل پسی له تاسو سره د زور ازمویلو موکه ومومی، خو که په دی کی خپله گټه نه گوری نو زه د خپلو ملگرو لخوا دا وعده درسره کوم چی د وسلی له غورځولو وروسته به تاسو ته د تلو اجازه وی!
قاسم خپلو ملگرو ته وکتل او له څه سوچ وروسته یی یوه تن ته اشاره وکړه، بیا وړاندی ورغی او د ونی لاندی یی توره وغورځوله بیرته ولاړ پر خپل ځای ودرید، پر هغه پسی دوهم او بیا دریم او همدغسی ټول ولاړل دونی لاندی یی توری و غورځولی او بیرته په خپلو ځایونو ودریدل.
وروسته بیا یو تن له ونی نه کوز شو، دا عبدالعزیز ؤ توره یی وکښله وړاندی ورغی او د قاسم او ملگرو په مخ کی ودرید، له لږ سوچ وروسته یی وویل : زه د غږ په پیژندلو کی اشتباه نه کوم زما په گومان زه د صدر اعظم د زوی سره په ملاقات مشرف یم؟
قاسم له خپل مخ نه نقاب لری کړ او ویی غورځاوه، عبدالعزیز غږ وکړ : طاهره! عبدالملکه!
راځی کوز شی دا قاسم دی، موږ گومان کاوه چی کوم دښمن راباندی یرغل راوړی دی.
د عبدالعزیز ملگری یو پر بل پسی توره ایستلی دوی ته ورنژدی شول.
قاسم وویل : ته ډیر هوښیار یی موږ هسی د ساعت تیری لپاره راغلی یو.
عبدالعزیز وویل : ستا ډیره مهربانی ده، موږ ستا خبری واوریدی.
قاسم وویل : تاسو له موږ سره وعده کړی وه چی موږ توری وغورځوو نو تاسو به مو لاره نه نیسی؟
عبدالعزیز ځواب ورکړ : زه پر خپله وعده ولاړ یم، خو ما ستا ملگری نه وو لیدلی، تاسو دوی ته ووایی چی نقابونه لری کړی.
د قاسم په اشاره هغوی لږ څند دوه زړی وو او بیایی نقابونه لری کړل. عبدالملک

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ ور وړاندې شو په هغوی کې يې څلور تنه پوځي منصبداران وپېژندل ورته يې وويل :
عزيزه ! د قاسم نفوذ تر پوځ پورې رسيدلى دى دوى پېژني ! زما په گومان ددې څلورو تنو له موږ سره د مېلمنو په حيث پاتې کېدل ضروري دي.
عبدالعزيز ځواب ورکړ : ما د دوى ټولو د امن وعده کړې ده، قاسمه ته تلاى شې خو يوه خبره ښه واوره! که ته له خپلو ارادونه وانه وړې نو ډېر به درته تاوان وکړي.
که د ظاهر يو وېښته زيانيږي نو زه به د صدر اعظم د ماڼۍ مخې ته پنځوس زره سپاهيان راولم، او زموږ سره به ستاسو توري دا شاهدي وايي چې زموږ دښمن څوک ؤ؟
که د صدر اعظم لپاره زموږ په زړونو کې درناوى او عزت نه واى، نو نن به ستاسو سره زموږ چلن بل ډول ؤ، که د دجلې اوبه زموږ مړې خوندې اوغلې کولى شي نو ستا مړې هم خوندې کولى شي.
په هر حال اوس ولاړ شه او که دې بيا په زړه کې د انتقام اور لمبې کولى نو دا په ياد ولره چې تر سبا پورې به په بغداد کې پنځلس شل تنه نور هم داسې ځوانان پيدا شي چې له ډېر لوى قوت نه به زموږ کسات واخستلاى شي.
دايې وويل بيا عبدالعزيز خپلو ملگرو ته پام واړاوه ويې ويل : زيد او نصيره! تاسو هغه توري پورته کړي. زيد او نصير د ونې لاندې توري اوچتې کړې، عبدالعزيز خپلو نورو ملگرو ته اشاره وکړه او يوې خواته روان شول. قاسم او د هغه ملگرو د بې شانه مايوسې په حالت کې د ونو په منځ کې دوى ته کتل چې ورو ورو يې له سترگو پناه کېدل.
په ځنگل کې تر نيم ميل مزله وروسته عبدالعزيز او ملگري يې هغه ځاى ته ورسيدل چې اسونه يې تړلي وو له لږ خبرو اومجلس وروسته يې پردې اتفاق راغلى چې دوى بايد په بيړه بغداد ته ستانه شي او بيا په اسونو سپاره شول.

*****

(۵)

لمر راختلى ؤ چې قاسم يوې نوکرې وخوځاوه او له خوبه يې راويښ کړ، هغه په لټ واوښت، وغځيد سترگې يې وغړولې نوکره يې ورټله او بيرته يې سترگې پټې کړې.
نوکرې ورته وويل : جگ شه ماسپښين کيدونکى دى.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

آغا دي غواړي ! هغه حکم کړی دی چي زر تر زره ورته حاضر شي.

قاسم وغورمبیده جگ شو او د صدر اعظم کوټي ته ورغی، صدر اعظم ديوی کړکی مخي ته ولاړ ژ بهر ته يي کتل، مخ يي راواړاوه او قاسم ته د کتلو نه پرته يي ورېل : قاسمه! ته د شپي چیرته وی؟ د يوی شيبي لپاره قاسم ددی خبری ځواب ور نکړای شو، هغه پر خپله پریشانی راقابو شو ويي ويل : د شپي له يوه دوست سره ميلمه وم، هلته په خبرو اترو کی راباندی ناوخته شوه.

وزير اعظم مخ ورواړاوه او ورته ويي کتل، قاسم دده د کتو تاب رانه ړ سترگی یی ښکته واچولي، وزير اعظم دده په لاس کی يو ليك ورکړ ويي ويل : زويه ! ته تر اوسه د دروغو په فن کی دومره نه يي هوښيار شوی چي ماته دوکه راکړای شي دا ولوله!

قاسم د ليك له لوستلو نه وروسته پلار ته وکتل د هغه په کتو کی دا پوښتنه وه چي اوس ستا څه حکم دی؟

صدر اعظم په يوه وړوکی ميز پرتی توری ته اشاره وکړه ويي ويل : طاهر له دی لیك سره ستا توره هم را استولی ده، دا د هغه شرافت دی که نه نو ولی عهد او شهزاده ته هم ور رسیدای شي.

قاسمه ! تا ډير بد کړی دی، تا بايد په داسي هوښياز سړی داسی کوږ گوزار نه وای کړی.

قاسم ځواب ورکړ : پلار جانه ! دا هسی توکی وی، طاهر دومره هوښيار نه دی. دا يوازی د عبدالعزيز له لاسه وشول.

صدر اعظم وویل : هغه څوك دی؟

: هغه د پوځ يو معمولی افسر دی.

: خو د پاتي اوولسو تورو په وراندی کولو به د هغه اهميت ډير زيات شي. په پوځ کی پخوا هم ستا په باب چا ښه نظر نه درلود، اوس دی پخپله په لاره کی نوی ازغی وکرل، قاسمه! تا ډير بد وکړل ما غوښتل طاهر ستا د پرمختگ د لاری يوه زينه شي، هغه به ما د ځان نائب معرفی کاوه او ته به د چنگيز خان دربار ته د سفير په حيث تللی وی. خو اوس ... !

قاسم لږ اندیښمن شو ويي ويل : نو اوس ؟!

: اوس له دی پرته بله چاره نشته چي دی بهر ته چیرته واستوو او تاته په بغداد کی لاره خلاصه شي. تاته معلومه نه ده چي ولی عهد يي سپارښت کړی دی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په پوځ کې هغه ته مهمه ذمه واري وسپارل شي، قاضي فخر الدين خليفه ته ددې ځوان په ستاينه کې ځمکه او آسمان سره يو کړي دي. د دې ټولو خبرو نتيجه به دا وي چې په بغداد کې به د ده د ملګرو پرمخ په هر ډګر د پرمختګ لارې خلاصې وي، او ستا لاره به تړلې وي.

قاسم ووېل : نو ته دې په کوم مهم کار پسې ولې نه استوې؟

: زه دا کولی شم، خو له دې نه دمخه ستا ددې حرکت په سبب چې دده په زړه کې کوم شك پيدا شوی دی هغه بايد لرې شي، که نه نو هغه به ماته هم تل په شك ګوري، تر اوسه پورې هغه زما په باب نيك ګومان لري، همدغه سبب دی چې هغه ستا شکايت د بل چا پرځای ماته راوړ.

قاسم ووېل : ته دا غواړې چې زه بخښنه ترې وغواړم!

: نه داسې نه! هغه به پرتا نور هم بدګومانه شي، غوره دا ده چې هغه زه ځانته راوغواړم، د هغه د وراندې له تانه پوښتنې وکړم. خو زه له دې نه دمخه ستا لخوا اطمينان غواړم چې کوم حماقت به نه کوې، له پوځ نه چې کوم ځوانان ستا سره تللي وو د لښکرو سالار ته د هغوی په باب ليکم چې زر تر زره يې برطرف کړي.

: خو پلار جانه! هغوی زما دوستان دي زما مرسته يې کوله په دې کې د هغوی څه ګناه ده؟

سمدستي له ما سره دا مسئله مطرح نه ده چې دوی ګناهکار وو که نه، طاهر د ولي عهد، شهزاده او د پوځ سرلښکر تر درباره رسيدلی دی، د طاهر دوستانو ته زه بايد دا وښيم چې زه له دوی سره څه دښمني نه لرم، خليفه که طاهر د مصر د پاچاهي جاسوس ونه ګڼي نو امکان لري چې له ما سره د مشورې پرته يې په کوم مهم منصب وګوماري، په دې صورت کې به بيا دده د مخالفينو پرخلاف دده ترټولو ستره وسيله د ده شتمني وي. او زه دا نه غواړم چې داسې سړي دې دښمن شي چې خدای ج يې په متو کې د غرونو د تل څيرلو او له آسمانه د ستورو راشکولو ځواك ايښی دی.

هغه يو د قدر وړ او مخلص زلمی دی، د داسې سړي دوستي ګټوره او دښمني يې خطرناکه وي، هغه ته زما ضرورت دی او د هغه پرخلاف ستا کوم سپارښت نشم زغملی. امکان لري له مانه وروسته همدغه زلمی د بغداد صدر اعظم شي. او ته به په خپلو حماقتونو پښيمانه يې، او دا هم امکان لري چې هغه د کوم بل امير پلوی شي او زما د عظمی صدارت منصب رانه واخلي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital library

د طاهر بن یوسف تیاری

چنګیز قراقرم خپل مرکز ټاکلی ؤ، د هغه هیواد ډیر پراخه او پوځونه یې بې شمیره وو، خو پر اسلامي نړۍ یې د حملې په مخ کې یو نه تسخیریدونکی دیوال لیده، دغه مورچل چې د مغلو د لښکرو د سیلاب د څپو حوصله ورماتوله د علاو الدین محمد خوارزم شاه ستره واکمني وه چې بریدونه یې یوې خواته تر هندوستان او بغداد او بل لوري ته د اورال تر بحیرې او فارس خلیج پورې رسیدل.

کله چې د بغداد واکمنی د امن په زانګو کې ویده وه، د لویدیځ او ختیځ یرغلګرو ته د خوارزم او مصر توریالي په مخ کې ولاړ وو، چنګیز خان د خوارزم د هیواد د سهي ځواك نه خبر نه ؤ، ځکه خو هغه له یرغل نه وړاندې له خوارزم شاه سره ښې اړیکې غوښتې چې د تولو هسکو تیتو او ځواك نه یې معلومات ترلاسه کړي. ځکه خو د دواړو هیوادونو ترمنځ د امن تړون وشو چې بیا د همدې تړون په سبب د دواړو لوریو ترمنځ د سوداګرۍ لارې پرانستل شوې.

له خوارزم شاه سره د مغلو د سوداګرۍ اړیکو په سبب د مغلو لپاره د جاسوسانو استولو کار ډیر اسانه شو، خو ډیره موده نه وه تیره شوې چې د خوارزم د سرحد یوه والي د بخارا د څو تنو سوداګرونه مالونه واخستل او دوی یې په دې تور ووژل چې دوی د چنګیز خان جاسوسان دي او د خوارزم د حالاتو د معلومولو لپاره را استول شویدي.

چنګیز خان خوارزم شاه ته خپل استازی واستاوه او د والي پر دې چلند یې احتجاج وکړ، خو د بخارا سوداګر د خوارزم شاه رعیت ؤ له هغوی سره د چنګیز خان خواخوږۍ د خوارزم شاه دا بدګوماني نوره هم زیاته کړه چې مغل کوم کار له خپلو خلکو نه نشي اخستی هغه د بخارا د سوداګرو په واسطه ترسره کوي. ځکه خو هغه په غوسه شو او د چنګیز خان د ایلچي د وژلو امر یې وکړ، ځینو امیرانو د هغه د پوهولو هڅه وکړه چې که هر څه وي د استازي وژل روا نه دي، خو سلطان

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

علاو الدین محمد خوارزم شاه یو خپلسری واکمن ؤ هغه د چا خبره ونه منله. استازی یی وواژه او د هغه ذ نورو ملگرو ږیری یی وروسوځولی او بیرته یی چنگیز ته واستول.

چنگیز خان دا سپکاوی ونه زغملای شو، دا پیښه یی چی واوریده جگ شو په یوه غونډی وخوت او تر ډیره وخته لمر ته په سجده پروت ؤ. «مغلو لمر ځانځه او دوی به لمر او سپوږمی ته د راختلو او پریوتلو پروخت سجدی کولی».

بیا یی په لوړ غږ وویل : په بی زواله اسمان کی دوه لمرونه نشته، نو پردی ځمکه هم دوه خاقان باید نه وی!

د چنگیز خان او خوارزم شاه ترمنځ جگړه حتمی وه خو چنگیز د خوارزم تر پوځونو زیات له دی نه په ویره کی ؤ چی که د لمر پالو پرخلاف خدای پال تول سره یو شول نو دوی به د گوبی په دښته کی هم د پناه ځای ونه مومی.

*****

(۲)

له دی پیښو نه وړاندی د خلیفه ناصر او سلطان خوارزم شاه ترمنځ زړه بداوی پیدا شوی ؤ، خوارزم شاه له خلیفه نه غوښتی وو چی د بغداد په جوماتونو کی دده نوم هم په خطبه کی د خلیفه له نامه سره یوځای یاد شی. خو کله چی دا غوښتنه ونه منل شوه نو په خپله واکمنی کی یی د خلیفه نوم له خطبی نه وغورځاوه او پر بغداد یی یرغل وکړ، په لاره کی پری د اتکل پرخلاف واوره واوریده او ده هغه یو بد شگون وباله او بیرته راستون شو، له دی وروسته که څه هم د دوارو هیوادونو ترمنځ اختلافات لری شوی وو خو خلیفه د بغداد په بریدونو د یو ځواکمن گاونډی موجودیت ځان ته یو لوی گواښ باله.

چنگیز خان له دی اختلافونونه خبر ؤ، خو د هغه دا باور نه ؤ چی د دوی د حملی په صورت کی به د بغداد اولس د بی طرفی حالت وساتلای شی، هغه له دی نه ویریده چی که خلیفه خپل اختلافات هیر کړل او د خوارزم په ملاتړ یی د جهاد اعلان وکړ نو له افریقا نه تر هندوستانه د ټولو اسلامی هیوادونو لښکر به د دوی د غویل کولو لپاره راټول شی، ددی اندیښنو په پام کی نیولو سره چنگیز خان په قراقرم کی په پراخه پوځی تیاری بوخت شو.

له خوارزم شاه سره د اړیکو تر خرابیدو وړاندی چنگیز په دی فکر کی ؤ چی د خوارزم د هیواد له نیولو پرته دده د نړی نیولو خیال سم تعبیر نه لری.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

که خوارزم شاه هغه ته پلمه په لاس نه وای ورکړی هم له څو کلونو زیات ده د یرغل انتظار نه شو کولی او د مغلو په لاس د خوارزم تباهي به څو کاله ځنډیدلی وه، د ځواکمن ګاونډی نه بی پروایی او یا په کمزوری ګاونډی رحم د چنګیز خان د مسلك خلاف ؤ.

له صدر اعظم سره د طاهر د لومړنی ځل لیدونه څو هفتی پخوا خلیفه ناصر ته د خوارزم شاه په لاس د چنګیز خان د استازی د وژلو خبر رسیدلی ؤ او په څو ورځو کی دغه خبر په بغداد کی ډیر مشهور شو.

طاهر چی له ښکار څخه راستون شو د خوارزم میلمستون ته ورغی.

د خوارزم سفیر عماد الملك څومره چی د طاهر د توری چلولو تراغیزی لاندی راغلی ؤ تر هغو څو چنده یی د خبرو تر اغیزی لاندی راغی، د طاهر د لوړو ارادو نه د خبریدونه وروسته یی وویل :

کاشکی په بغداد کی ستا په څیر نور څو ځوانان هم وای!

طاهر ځواب ورکړ : په بغداد کی زما په څیر ډیر ځوانان شته خو افسوس کوم چی ستاسو حکومت چی څرنګه پر خلیفه بدګومانه دی همغسی د بغداد پر اولس هم بد ګومانه دی.

او د خلیفه په باب هم زه دا ویلای شم چی که خدای ج مه کړه په خوارزم څه مصیبت راغی نو هغه ته به بی طرفه پاتی کیدل ممکن نه شی، لږ تر لږه د صدر اعظم په باب زما دا باور دی چی هغه سره له دی چی د قاسم پلار دی، په سینه کی یی د یوه مسلمان زړه دی او خلیفه ته به غلطه مشوره ورنکړی.

عماد الملك وویل : ستا غوندی خوش باوره انسان باید پنځه شپږ سوه کاله پخوا پیدا شوی وای، اوس دنیا ډیره بدله شوی ده.

طاهر وویل : کیدای شی د خلیفه په باب زما رایه سهی نه وی خو د صدر اعظم په باب زه په پوره باور ویلی شم چی د خوارزم په اړه یی نیت خراب نه دی.

د عماد الملك پر شونډو یوه حقارت آمیزه موسکا وغوړیده وبی ویل : که زه د صدر اعظم په باب ستا غلط فهمی لری کړم نو بیا ؟

: تاسو به ما د ځان د اصلاح لپاره هر وخت چمتو وګوری او بیا به زما ځای د بغداد پرځای خوارزم وی.

: تاسو وعده کوی چی دغه راز به له تا سره وی؟

: زه وعده کوم!

(c) ketabton.com: The Digital Library

عماد الملك جگ شو یو وړوکی صندوق یی خلاص کړ او د یوی نری څرمن ټوټه یی پورته کړه د طاهر په لاس کی یی ورکړه پر هغی دا مطلب لیکلی ؤ
د مسلمانانو خلیفه د خوارزم شاه په لاس د مغلو د خاقان «تولواك» د استازی وژل یو نه بخښونکی جرم بولی او دا یقین درکوی چی که تاتاری خاقان دغه ظالم پاچا ته د څه سزا ورکولو اراده لری نو د اسلامی نړی لخوا به د هغه په ملاتړ غبرګ اوچت نه شی او د اسلامی نړیء د روحانی پیشوا دعاګانی به د خاقان په حق کی وی.
ستاسو مخلص وحید الدین د بهرنیو چارو وزیر.
له دی مطلب نه لاندی په چینی ژبه څو حروف لیکل شوی وو طاهر په هغو ګوتی کښیښودی له عماد الملك نه یی وپوښتل :
دا څه لیکل شویدی؟
عماد الملك ځواب ورکړ : دا د چنګیز خان د سفیر تصدیق دی، هغه لیکلی دی چی ستا خاص خدمتګار خلیفه خپل همنظره کړی دی.
طاهر له لږ چورت نه وروسته وویل : ستا په ګومان دغه خاص خدمتګار څوك دی؟
عماد الملك ځواب ورکړ : وحید الدین دی نور څوك دی!
طاهر وویل : نه دا بل څوك دی، د خلیفه داسی اعتمادی چی په بغداد کی چنګیز خان ته جاسوسی کوی.
عماد الملك وویل : که وحید الدین نه وی نو بیا صدر اعظم دی.
: نه زما په ګومان له صدر اعظم او وزیر خارجه نه پرته کوم بل څوك دی ته دا لیك پیژنی؟
: نه زه نوم لوستی شم!
: خو پوښتنه دا ده چی د بهرنیو چارو وزیر د مغلو له سفیر نه ددی لیك د تصدیق پرځای ولی ددغسی پیغام استولو غوښتنه نه ده کړی؟
عماد الملك ځواب ورکړ: ددی دوه سببه کیدای شی، یو دا چی له کومه وخته را په دی خوا چی د جاسوسی په تور سوداګر پانسی شوی دی زموږ حکومت له چنګیز خان سره د بغداد د تاتاری سفیر د لیکونو او پیغامونو لاره تړلی ده، هغه څو ځلی قراقرم ته د تلو لپاره د لاری اجازه وغوښته خو زموږ حکومت انکار کړی دی.

Scanned by CamScanner

اوس د چنگیز خان د ایلچی وژل کیدل د هغه د پیغام او یا دده پخپله تلو امکانات بلکل ختم کړی دی، زموږ له هیواد نه د تیریدو نه پرته هغه دوی نوری لاری لری، لومړی دا چی د اروپا او روس له لاری چین ته واوړی او له هغو دنگو غرونو نه تیر شی چی اوسیدونکو یی د مغلو وحشت او بی رحمی لیدلی ده، هغوی به کوم تاتاری او یا د هغوی پیغام وړونکی بی پوښتنی ووژنی، بله لاره دا ده چی دوی د سمندر له لاری هندوستان ته ولاړ شی او له هغه ځایه قراقرم ته مخه وکړی، په دی لاره به دوی له هغه دنگ غره سره مخ شی چی مرغه پر پکی نشی وهلی.

طاهر وپوښتل : دغه لیکنه ستالاس ته څه وړ درغلی؟

عماد الملك ځواب ورکړ : د خلیفه ناصر هوښیاری موږ دی ته مجبور کړو چی ځیر شو، هغه ددغه خدمت لپاره یو ترکی نسبه خوارزمی غوره کړی ؤ. دغه ځرمن یی د هغه د حیلی دننه ایښی وه، خو زموږ د سرحدونو څارونکی د جاسوسانو په پیژندلو کی دیر مهارت لری، د سرحد والی استازی وژلی دی او ددی لیك نقل یی پاچاته او اصل یی ماته راواستاوه.

: خلیفه پردی پیښو خبر دی؟

: ما له صدر اعظم سره ولیدل، هغه ته ما دا نه دی ویلی چی اصلی لیك ماته رارسیدلی دی، خو ما یو نقل هغه ته هم ورکړ.

: وزیر اعظم تا ته څه ځواب درکر؟

: هغه بی شمیره سوگندونه خوړل، د بهرنیو چارو وزیر ته یی کنځلی کولی زه یی په خپله مانی کی ایسار کړم پخپله خلیفه ته ورغی، بیرته چی راغی راته ویی ویل چی خلیفه د بهرنیو چارو وزیر غوښتی دی، د خلیفه اراده ده چی هغه محل ته ور وغواړی او ویی نیسی، له دی نه وروسته په همدی ماښام زه وزیر اعظم دویم ځلی ورغوښتم او راته ویی ویل چی د بهرنیو چارو وزیر چیرته غلی شویدی او لتون یی دوام لری.

: هغه تر اوسه پیدا شوی دی که نه؟

: نه !

: پر دی سربیره ته لا وایی چی خلیفه او صدر اعظم په دی دسیسه کی نه دی شریك؟ ماته خو داسی ښکاری چی د بهرنیو چارو وزیر یو لوری له اسلامی نړی او بلی خواته له خلیفه او صدر اعظم سره غداری کوی، دده دورکیدو سبب هم

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدغه کیدای شي.
عماد الملك وویل : کیدای شي ستا نظر سهي وي او ماسپښین مهال د خلیفه د استازي دي غوښتني چي زر تر زره له ما سره ولاړ شي . اشتباهي کړې وي، خو دا هم امکان لري چي هغه خلیفه ته ورغلي وي او خلیفه او صدر اعظم د خپلي بدنامي له ویرې هغه چیرته غلی کړی وي، امکان لري ده له هغه شریتونه کوم غوړپ څښلي وي چي د څڅلو نه وروسته یې څوك د خلیفه د محل د کړو وړو لارونه ژوندي نه شي راوتلي.
: که ستا دا نظر سهي وي چي ده هر څه د خلیفه او صدر اعظم په خوښه کړي وي نو دا بیا څه وړ کیدای شي چي هغه ته دي زهر ورکړي او ویې وژني؟
: د داسي مهم پلان له ناکامي وروسته خلیفه هغه د کوم نیك چلن مستحق نه گڼي.
که یې د وژلو پرځای چیرته غلی کړی وي نو معني یې دا ده چي خلیفه او صدر اعظم ددی پیښي د برالا پلټني نه ویریږي، زما د تسلي لپاره به یې سزا ورکوله، خو هغه چي توره په لاس جلاد لیدلی وای نو د خلیفه او یا صدر اعظم راز به یې نه ساته هر څه به یې پخپله افشا کول.
طاهر وویل : ته یوازي د تصویر یو مخ گوری، داسي ولي نه وایي چي دا دسیسه یوازي د بهرنیو چارو د وزیر وه، او هغه د سزا له ویرې چیرته غلی شوی دی؟
: زه ددي خبري له امکان نه انکار نه کوم خو حالاتو د هری خبري د تیارو گوتونو د اړخونو په لیدو عادت کړی یو.
طاهر : ته پر ما اعتماد لری؟
عماد الملك ځواب ورکړ : پر تا د اعتماد لپاره همدا بس دی چي ته یو میړنی زلمی یې، د یوه مجاهد زوی یې، زه د داسي سړي د ایمان شهادت چي صلاح الدین ایوبي «رح» توره ورکوي په خلوص کي د شك جرئت نشم کولی.
: ستا باور دی چي چنگیز خان به پر خوارزم حمله وکړي؟
: که د وزیر خارجه دغه پیغام ور رسیدلی وای نو تر اوسه به یې حمله کړې وای.
: او که د صدر اعظم له لوري دا پیغام ور ورسیږي چي که پر خوارزم حمله وکړي د بغداد هر مسلمان به د خوارزم تر بیرغ لاندي راټولیږي نو بیا؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

: بیا خو زما باور دی چی چنگیز خان به د اسلامی نړی په لوری د سترګو اړولو جرئت هم ونکړای شي:

: که زه د صدر اعظم نه داسی پیغام ترلاسه کړم نو ته له ما سره د خوارزم له خاوری نه د تیریدو مرسته کوی؟

:زه به د صدر اعظم هر اقدام ته د شك په سترګه ګورم خو که تاسو دغسی پیغام ترلاسه کړی نو زما باور دی چی قراقرم ته ورسیږی هم ددی پیغام مفهوم به بدل نه شي.

خو ته ددی خبری څه هیله لری چی صدر اعظم به داسی پیغام هم واستوی او تا به د استازی په توګه استوی؟

دی پوښتنی طاهر د یوی شیبی لپاره وارخطا کړ، د هغه په زړه کی شك پیدا شو چی که ورته ووایی چی صدر اعظم د چنګیز خان دربار ته د ده د استولو اراده څرګنده کړی ده نو د عماد الملك بدګومانی به زیاته شي، هغه ځواب ورکړ:

زه به له صدر اعظم نه وغواړم او که هغه ځواب راکړ نو بیا به د بغداد په جامع جومات کی اعلان وکړم چی خلیفه او صدر اعظم اسلامی نړی پر چنګیز خان پلورلی، تاسو به وګوری چی زما دغه غږ به د هر ځوان او بوډا غږ شي، زه به له تانه هغه وخت لیك وغواړم چی له ماسره به د صدر اعظم لیك وی او تاته به یی درښیم.

عماد الملك ځواب ورکړ : زه د صدر اعظم د لیك د لیدو پرته تاته د اجازه لیك درکولو ته تیار یم.

طاهر جګ شو هغه ته یی لاس ورکړ ویی ویل : نه اوس نه !

زه له صدر اعظم سره د خبرو اترو نه وروسته بیا درته راځم، طاهر د عماد الملك د کور نه راووت پر سرك یی زید ولید چی را روان دی، زید په غوسه وویل : زه ستا په لټون ستړی شوم، د وزیر اعظم استازی راغلی و ته یی ورغوښتی یی، هغه ویل چی تا هر ځای ولید سمدستی یی راواستوه، عجیب بی عقل سړی ؤ، ماته یی ویل چی ته خو بلکل سارایی ښکاری او چی کله ما د غیږی نیولو چلینج ورکړ په کړس کړس یی وخندل او ولاړ.

طاهر وویل : هر چاته د غیږی نیولو بلنه مه ورکوه.

*****

(۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ورځې وروسته یو ماښام له لمانځه وروسته عبدالعزیز او عبدالملك د طاهر کورته ورغلل، طاهر په یوه کوټه کې ناست ؤ او یو کتاب یې لوست، عبدالعزیز چې کوټې ته ورننوت ورته وویل : زما ګومان ؤ چې ته به د سفر په تیاری بوخت یې!

طاهر ورجګ شو، سترې مشې یې ورسره وکړل او ورته وویل : د سفر لپاره خو له پرون راسې تیاری نیسم، خو نن صدر اعظم ته خلیفه دا فرمان واوراوه چې بله ورځ د روژې میاشت پیلیږي او په روژه کې ماته سفر ګران دی. ځکه خو به د اختر په سبا ماته د روانیدو اجازه راکوي.

عبدالعزیز وویل : عجیبه ده خلیفه ستا د تکلیف دومره خیال ساتي، ایا تا د چنګیز خان په نوم د هغه لیك ترلاسه کړی دی؟

طاهر ځواب ورکړ : هغه لیك د صدر اعظم سره دی ما یې متن لوستی او د خلیفه مهر مې هم پرې لیدلی دی، وزیر اعظم هغه لیك عماد الملك ته هم وربښودلی دی هغه ماته ویلی چې د رخصتیدو په ورځ به یې درته وسپارم.

عبدالملك وویل : مګر ستا د سفر د ځنډیدلو لپاره د روژې د میاشتې پلمه ماته چندان دادمنه نه ښکاري، آیا تاونه ویل چې ماته په سفر کې روژه نیول ګران نه دي؟

طاهر وویل : ما خو ډیر ټینګار وکړ، ما وویل چې څوك د عربو په تبجنو ریګونو کې روژه نیولی شي د شمال ختیځ د غرونو په ساړه شمال کې به یې په سفر کې روژه ډیره اسانه وي. له دې نه پرته ددې سفر ارځښت دومره زیات دی چې معمولي زحمتونه باید پکې په پام کې ونه نیول شي خو صدر اعظم وویل چې د اختر په ورځ خلیفه د نیزې وهلو او اس ځغلولو لوبه ګوري، د هغه هیله ده چې زه هم په دې لوبه کې شریك وم.

عبدالملك وویل : دا پلمه له هغې بلې نه هم زیاته نامعقوله ده، عزیزه! ته راته ووایه په داسې حال کې چې د چنګیز خان لښکرې د خوارزم په شمال ختیځ کې راغونډیږي او خلیفه د هغه ګواښ ضروري بولي نو بیا د یوې میاشتې لپاره د طاهر ایسارول په څه مقصد کیدای شي؟

عبدالعزیز په خپله پراخه تنده لاس راتیر کړ ورته وویل :

د خلیفه او صدر اعظم په مصلحت پوهیدل ګران دي، کیدای شي د رمضان ترپایه دې خپله اراده بدله کړي، د بوداتوب په سبب خلیفه د پریکړې حوصله له

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسه ورکړي، د داسې لوی توپ د وهلو لپاره هغه ته د یوه کال او یا یوې میاشتې فکر کولو فرصت دومره لویه خبره نه ده. هو زه له یوې خبرې اندیښمن یم، طاهره! له تا سره نور څوک روانیږي؟

طاهر ځواب ورکړ :

ما د تاسو دوارو په اړه ورته وویل خو وزیر اعظم ونه منله هغه راته وویل چې ته له ځانه سره دري څلور تنه نوکران بیولی شې.

عبدالعزیز ځواب ورکړ : دا اندیښنه د خوارزم سفیر هم ښکاروله چې زما کوم بل ملګري هلته د خلیفه کوم بل پیغام یو نه سي. خو زه نه پوهیږم چې د خلیفه لیک په لیدو به څنګه چنګیز خان د یوه معمولي نوکر پر خبره اعتبار کوي، له دې پرته به د احتیاط په خاطر عماد الملك د لارې تولو پهروته خبر ورکوي چې له ما نه پرته به نور ټول تلاشي کوي زه هم د دوی څارنه کوم.

عبدالملك وویل : که له دوی نه کوم یوه د مغلو د سفیر کومه نخښه هلته وړاندې کړه نو بیا ؟

طاهر وویل : تاسو ددې فکر مه کوئ، ما تر دې پورې بندوبست کړی دی چې د مغلو حکومت ته ترننوتلو دمخه به د دوی جامې او پایزار ! ټول بدلیږي.

عبدالعزیز وویل :

بیا هم ته هوښیار اوسه، داسې نه شي چې د خوارزم له حدودو نه له تیریدو وروسته ته په کوم سرای کې ویده وې او چې کله سهار راپاڅې نو ملګري به دې د خلیفه له لیك سره تري تم وي، ته به دوی لټوې او دوی به قراقرم ته رسیدلي وي.

طاهر تر لږ خندا په چورتونو کې دوب شو بالاخره یې وویل : ته فکر مه کوه له دوی سره به لږ تر لږه دا احساس ضرور وي چې له ما پرته بیرته نشي راتلای.

: مګر دا هم کیدای شي چې دوی ته د قراقرم اوبه او هوا له بغداد نه ښه ورولګیږي، ځکه خو زید خامخا له ځانه سره بوزه.

طاهر ځواب ورکړ : زید خو زه د کور د ساتنې لپاره دلته ضروري بولم، تاسو ډاډه اوسئ له دې ځایه چې له ماسره هر دول خلك ولاړ شي هغوی به له یوه پړاو مزله وروسته د لوی وزیر یا خلیفه پرځای زما تر اغیزې لاندې وي، که د انعام هوس کوم څوك غدار کولی شي نو له هغه نه زیات انعام یې بیرته سمې لارې ته هم اړولی شي.

عبدالملك وویل : زه اوسنی د بهرنیو چارو وزیر مهلب بن داؤد یو خطرناك سړی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بولم، دوه کاله پخوا هغه په بغداد کې بلکل نا آشنا ؤ، خو په څو میاشتو کې یې دا حالت دی چې د ورځې یو ځل خامخا له خلیفه سره ګوري، د وحید الدین له غلې کیدونه دمخه یې دی مرستیال ؤ، خو عجیبه دا ده چې له وحید الدین نه ده لیده کاته له خلیفه سره زیات وو.

په ځینو ملاقاتونو کې به یې د چنګیز خان استازی هم ورسره بیولی ؤ، ځکه خو دا غوره ده چې د هغه یو سړی هم ورسره بو نه زی.

طاهر وویل : زه به دا خبره په پام کې نیسم، تاسو ته معلومه ده چې مهلب بن داود له کوم ځایه راغلی دی؟

عبدالملك ځواب ورکړ : دا چاته معلومه نه ده خو داسې ویل کیږي چې بې حسابه دولت ورسره دی او خلیفه او شهزاده مستنصر ته یې ډیرې ګران بیه تحفې ورکړې دي.

*****

(٤)

صفیه سهار وختې له درانه خوبه راویښه شوه، په کوټه کې یې په خپه روښنایي کې یوې او بلې خواته وکتل غمجنه غونډې شوه او بیرته یې سترګې پټې کړې، نن یې بیا یو خوږ خوب لیدلی ؤ، نن بیا په ډیره په زړه پورې فضا کې الوتلې وه، هلته چې آزاد مرغان د مینې بدلې وایي دي په چوپ کتلو کې چاته زارې کړې وې او هغه ددې د زاریو په ځواب کې ویلي وو: صفیې! ساده کیږه مه زموږ د ژوند لارې سره بیلې دي.

د صفیې پر شونډو غمجنه موسکا وځلیده وې ویل : زما سارایي ! ته ډیر ضدي یې!

هغې دویم ځلې سترګې وغړولې جګه شوه بلې کوټې ته ولاړه اودس یې وکړ او په لمانځه ودریده، د لمانځه نه وروسته یې لاس په دعا اوچت کړل او د پخوا په شان یې د دعا وروستي الفاظ دا وو: زما الله! هغه له هر آفت نه په امان کړه!

د دعا له پای نه وروسته صفیه جګه شوه خپلې کوټې ته ولاړه او کړکۍ یې پرانستله بڼ ته یې وکتل. بیا یې له ځانه سره یوه خوږه سندره زمزمه کوله او بل لورې ته د یوې هنداري مخې ته ودریدله، ددې غږ چې د پسرلي د موسم د مرغانو له غاړونه زیات خوږ ؤ، ورو ورو جګیده.

خو لږ وروسته یې په هنداره کې کوم بل څوك ولیدل ناڅاپه چوپه شوه، په بیره

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې شاته راوکتل قاسم ته یې وکتل ویې ویل : قاسمه!
قاسم په موسکا وویل : صفیې ته ولې چوپه شوې ستا غږ ...!!
صفیې په ترخې لهجې د هغه خبره ورغوڅه کړه ویې ویل:
زما غږ دېر ښه دی خو ته د غلو په څېر زما کوټې ته د راتلو هیڅ حق نه لرې... ورځه که نه سکینې ته ناری کوم.
قاسم وویل : صفیې! ما څه گناه کړې ده، ستا له مانه ولې دومره کرکه ده! که ستا دا سندرې زما لپاره نه دي نو د چا لپاره دي؟
صفیې! ما دومره مه رټه! ته پوهېږې چې زه له تاسره څومره مینه لرم!
صفیه له غوسې نه تکه سره شوه ویې ویل : قاسمه! ولاړ شه تر اوسه دې پر ماغزو د شپې د شرابو اغیزه شته.
قاسم خپله غوسه راقابو کړه ویې ویل : صفیې! تاته معلومه ده چې ما شراب پرېښې دي، که بیا هم زما کوم بد عادت وي هم د ژوند په اوږده سفر کې دواړه د یوې کېښتې سپاره یو، ځکه خو ماته دومره د بې قدرې په نظر کتل پرېږده، دا به د دواړو په خیر وي.
صفیه په تنگ شوه ځواب یې ورکړ : قاسمه! ورځه!
زه ستا په کېښتې کې د سپرېدو پر ځای د سیند په گرداب کې دوبیدل غوره گڼم.
قاسم خجالت شو ویې ویل : دومره سره وضعه ښه نه ده، په ما کې به په زرگونو کمزورې وي خو زه ستا یم، زه ستا د یوې موسکا لپاره له مرگ سره لوبېدلی شم، په اور کې ورغورځېدای شم، له غرونو سره جنگېدای شم، زه ستا لپاره...!
صفیې وویل : هو! هو! ولې ودرېدې؟ ووایه زه ستا لپاره د آسمان ستورې راشکولی شم، د سمندر په تل کې غوټې خوړلی او غمې راویستلی شم، د لویو لویو ظالمو پاچاهانو له سرونو تاج اخستلای شم، له تندرونو سره دغرې وهلی شم، له توپانونو سره لوبېدلی شم، خو یو انسان کېدای نه شم، قاسمه دا بدگومانې کله درته پیدا شوې چې ته شاعر هم یې؟
قاسم پر خپله بې عزتې د قابو کېدو هڅه وکړه ویې ویل :
صفیې ! زما احساسات مه توهینوه، زه شاعر نه یم.
ستا احساسات! هغه خو ددې ورهم نه دي چې توهین کړای شي، ته که دلته :

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تم کیدو تینګار کوی نو زه درنه ځم، خو که په ما پسی راغلی نو نیغه کاکا ته ورځم!

صفیې دا وویل قاسم ته یې په کرکه او نفرت وکتل له کوټې نه ووتله د محل له باغ نه یې خو ګلان وشکول او بیا د ګنبو ونو منځ ته ولاړه، له ښاخونو نه د شبنم څاڅکی راتوئیدل خو دی یې احساس نه کاوه. دا هغه ځای ؤ چې له طاهر سره یې لومړی ځل یوازی دیدن شوی ؤ. او له کومې ورځې راسې چې طاهر د خلیفه له پیغام سره د قراقرم په لوری رخصت شوی ؤ، د بڼ دې ګوښې ته ددې پام ور اوښتی ؤ، ددغو ونو پاڼې او ګلان دې ته د نورو ونو نه بدل او په زړه پوری ښکاریدل.

نن د قاسم سره د خبرو اترونه وروسته پر زړه له درانه بوج سره راغلی وه، د لمر لومړنی وړانګی د ونو د پاڼو نه په جل بل ځلیدلی او ځمکی ته رسیدلی، صفیې آسمان ته وکتل او په ډیره غمجنه لهجه یې وویل:

طاهره! تاته ښایی دا معلومه هم نه وی چې زه څوك یم او ته زما لپاره څوك جوړ شوی یې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فصل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خلیفه استازی

د خوارزم له بریدونو نه چی تیر شول طاهر او ملگری یی د مغلو د هیواد په برید کی په سرحدی پهره کی لږ ایسار کړل، د پهری مشر د دوی د آرام او راحت هر ممکن کوشش کاوه، بیا هم طاهر او دده ملگرو داسی گڼله چی دوی یی په یوه خیمه کی تر څارنی لاندی نیولی دی، دوی ته په شاوخوا غونډیو کی د گرځیدو اجازه نه وه، طاهر به چی په ماته گوډه تاتاری ژبه له کوم سپاهی نه څه پوښتنه کوله نو ځواب یی نه ورکاوه. د پهری له افسر نه پرته له دوی سره چا د خبرو حق نه درلود، د مغلو جاسوس به د سیوری په شان له دوی سره یو ځای گرځیده، طاهر افسر ته څو ځلی وویل چی هغه د چنگیز خان په نامه د بغداد د خلیفه مهم پیغام راوړی دی خو هر ځل یی دا ځواب اوریده چی : لوی خان ته پیغام استول شوی دی چی هدایت وکړی تاسو به ور واستوو.

نژدی دری اونی وروسته یو مغل افسر له څو سپاهیانو سره دی پهری ته ورغلل هغوی له طاهر نه د تکلیفونو بخښته وغوښتله او ورته ویی ویل :

لوی خان تاسو ته په حضور د مشرف کیدو ویاړ درکوی.

له دغه افسر سره څو هفتی په سختو غرنیو لارو له مزله وروسته یوه ورځ طاهر او دده ملگری د قراقرم هغی دری ته ننوتل چی د سترگو تر څاره د مغلو د لښکر خیمی پکی دریدلی وی، د دری څلورو خواو ته دنگ غرونه ولاړ وو.

وزیر اعظم له بغداد نه له طاهر سره دری تنه استولی وو، یو تن کمال نومیده د دوهم نوم ابو اسحق و او دریم چی عراقی ؤ جمیل نومیده، دری واړو د صدر اعظم له هدایت سره سم په لاره او سفر کی د طاهر ښه درناوی او اطاعت کاوه، په لاره کی څو ځلی د هغوی تلاشی وشوه ځکه خو طاهر په دی داده شو چی که په دوی کی کوم یو د خلیفه او یا وزیر اعظم ځانگړی پیغام راوړی وی هم د خپل رینښتینتوب لپاره به څه نخښنه او دلیل وړاندی نکړای شی او چنگیز خان به داده نکړای شی، خو کله چی د مغلو هیواد ته داخل شول طاهر په دی خبره پریشانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو چې ابو اسحق په تاتاري ژبه ښه پوهيږي، او هغه د چنګيز خان تر هستوګنځي پورې تر رسيدولهتاتاري سردار سره ښه بلد شوی ؤ، په مزله کې طاهر څو ځله ابو اسحق له تاتاري سردار سره له نور کاروان نه وړاندې يا وروسته په راز دارانه خبرو اترو او روغبړ ولید.

د خيمو ښار ته له رسيدلو سره سم چې چنګيز خان د نړۍ د نيولو لپاره په تياري بوخت ؤ، مغل سردار د يوې لويې خيمې مخې ته ودريد له اس نه پلی شو او طاهر ته يې وويل : تاسو په دې خيمه کې استراحت وکړئ زه به لوی خان خبر کړم.

له دې نه وروسته يې څو سپاهيانو ته چې له خيمې نه بهر ولاړ وو او د دوی لاره يې څارله اشاره وکړه، هغوی راوړاندې شول د طاهر او د هغه د ملګرو د اسونو جلبونه يې ونيول، دوی هم له اسونو نه پلي شول او د يوه تن په لارښونه خيمې ته ننوتل.

خيمه په بخملي پردو او ايراني قالينو ښکلې شوې وه طاهر او ملګرو يې د مازديګر لمونځونه ادا کړل، له دعا نه وروسته طاهر له ابو اسحق نه وپوښتل : تا په لاره کې له هغه مغل سردار سره څه خبرې کولې؟

ابو اسحق په يوه معنی داره موسکا خپلو ملګرو ته وکتل او ويې ويل : هغه ماته د چنګيز خان او ما هغه ته د خپل خليفه په باب خبرې کولې.

: تا په ټوله لاره له مانه دا خبره ولې پټوله چې ته په تاتاري ژبه پوهيږې؟

: که تا له مانه پوښتلي وای ما به ځواب درکړی ؤ.

: صدر اعظم ته معلومه ده چې ته په تاتاري ژبه پوهيږې؟

اسحق لږ وارخطا شو ويې ويل : صدر اعظم د ما غوندې معمولي خلکو د پيژندنې زحمت کله ګالې؟

که ستا دلته زما په خبرو څه اعتراض وي نو زه به هيڅکله هم له چا سره ونه ګړيږم.

: زه ستا پر خبرو اعتراض نه لرم خو که څوک له تانه د بغداد په اړه څه پوښتنه وکړي نو ښه فکر کوه او بيا ځواب ورکوه.

ابو اسحق ځواب ورکړ : زه خپله ذمه واري احساسوم. لږ ځنډ وروسته تاتاري سردار د دوی خيمې ته ورننوت او طاهر ته يې وويل :

لوی خان به سبا سهار ته له تاسو سره ګوري، ما ستاسو د خوراک، څښاک

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندوبست يوه ايراني نوکر ته سپارلي هغه ستاسو مسلمان ورور دي تاسو ته به هيڅ تکليف نه وي.

کله چې طاهر له مغل سردار سره خبرې کولې ابو اسحق له خيمې نه بهر ووت او کله چې تاتاري سردار هم له خيمې نه بهر ته ووت طاهر جګ شو او د خيمې نه يې بهر ته وکتل، ابو اسحق څو ګامه لرې له تاتاري سردار سره خبرې کولې.

ماښام مهال د طاهر درې واړه ملګري د چکر په پلمه بهر ته ووتل او هغه وخت بيرته راستانه شول چې طاهر د ماسختن لمونځ ادا کړی ؤ او د ويده کيدلو په تکل ؤ.

طاهر چې دوی ښه ورتل نو ابو اسحق ورېل : زه درنه بخښنه غواړم، بيا به داسې غلطي نه کوو، دغه مغل ډير وحشيان دي، موږ د چکر لپاره ووتو د يوې خيمې ترڅنګ تيريدلو چې څو تنو مغلو سپاهيانو را ايسار کړو او په زور يې سرونه راباندې وخريل کوښي يې راباندې توري کړې، د خدای ج شکر دی چې ته راسره نه وې، ابو اسحق دا ووېل او بيا يې پګړۍ له سره لرې کړه او زياته يې کړه:

وګوره موږ يې په څه حال اخته کړي يو!

د ابو اسحق او د هغه د ملګرو سرونه يې ږښتيا خريلي وو، او د ويښتانو پرځای تور غوړي پرې ځليدل.

طاهر ووېل : دغه خلك ډير احمق دي، زه به چنګيز خان ته د دوی پر دې سلوك احتجاج کوم.

ابو اسحق ووېل : دلته سر خريل کومه خبره نه ده يوه سپاهي ويل چې د سر خريل هم د ميلمه پالنې په دود کې شامل دي، د خدای ج شکر دی چې دوی د خپلو خنجرونو د تيغ د تيره توب ازمويلو لپاره زموږ ويښتان غوره کړل، که نه نو د يوه تاتاري لاس دومره شاه رګ ته نژدې له خطره خالي نه وي.

*****

(۲)

سبا سهار طاهر د چنګيز خان له استازي سره شاهي محل ته روان شو، د شاهي محل په دره کې په يوه مناسب لوړ ځای څو ښکلې او شانداري خيمې وې، د غونډۍ پر لوري تللي لاري يوې او بلې خوا ته د انساني کوپړيو ځلې دريدلې وو او د لارې په اوږدو کې دوارو خواو ته کتار کوپړې ايښې وې. د طاهر له بنې نه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مغلی سردار وپوهیده ورته ویې ویل :
دا یوازې د لویو لویو سردارانو ګکړې دې، دوی یې د خپل حیثیت په مناسبت دلته ایښې دې، د ټیټې طبقې کګړې مو دلته نه دې راوړې، پاس به تاسو د لوی خان د خیمې په مخکې د هغو واکمنو او پوځي سردارانو د ګکړو انبار وویني چې زموږ د عظمت په وړاندې يې له سرټیټولو نه ډډه کوله، د لوړو کورنیو د ښځو او نجونو کوپړې چې د لوی خان او شهزاده ګانو له خدمت نه یې سرغړاوه د هغوی د ګکر یو وروکی منار د ملکې د خیمې مخې ته دی.
په غونډۍ چې وختل مغل سردار یوې بلې غونډۍ ته اشاره وکړه ویې ویل :
هلته وګوره دلوی خان شانداره مانۍ هلته جوړیږي.
په وړاندې غرونو کې ډیره عالي ډبره لږه ده، ما اوریدلې دي چې د بخارا، سمرقند، او بغداد په مانیو کې ډیرې غوره سپینې او سرې ډبرې کارېدلې دي.
طاهر ځواب ورکړ : هغه ډبرې پر دې سربیره چې ښکلې دي ډیرې کلکې هم دي، ستاسو لوی خان ولې د کوپړیو مانۍ نه جوړوي؟
: که د انساني کوپړیونه د خښتو کار اخستل کیدای شوای نو موږ ته دا مشکله نه وه، په شمال ختیځ او شمال لویدیځ کې په ډیرو ښارونو کې د کوپړیو ډیر انبارونه بې کاره پراته دي.
د غونډۍ په څوکه په یوه پراخه میدان قیمتي غالي غوړیدلې وه، او د میدان درې لوریو ته د خیمو کتارونه وو ځای پر ځای ایستلې توری پهره داران ولاړ وو، استازی د یوې خیمې په مخکې ودرید او طاهر یې بهر پریښود پخپله خیمې ته ننوت، له لږ ځنډ وروسته هغه بیرته راووت او طاهر یې دننه ورسره بوت. له دوو پراخو کوټونه چې تیر شول طاهر او همغه استازی یوې وړوکې بلې کوټې ته ننوتل، په کوټه کې یوې خواته نژدې څلور لویشتې لوړه چوتره وه چې قیمتي غالي پرې غوړیدلې وه، د چوترې نه لاندې کتار څو تاجونه ایښې وو.
په کوټه کې یو سړی چې له چپنې او پګړۍ نه مسلمان ښکاریده ولاړ ؤ، هغه راوړاندې شو طاهر ته یې د ستړې مشې لپاره لاس وراوږد کړ او ویې ویل : زه د مغلو د لوی خان په دربار کې خپل یوه مسلمان ورور ته ښه راغلاست وایم، طاهر چې هغه ته لاس ورکړ په بدن یې لړزه احساس کړه، او له لږ دوه زړه توب وروسته یې وویل : ته دلته څه کوې؟
: زه دلوی خان په دربارکې دعربي او فارسي ترجمان یم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

: ته تر دي ځایه څه ډول راورسیدی؟
: لوی خاقان جوهر پیژندونکی هم دی او سخی هم، زه هم د سوداګرو له یوی قافلی سره دلته راغلم، د لوی خاقان یوه ترجمان ته اړتیا وه، هغه زه څو میاشتی له ځان سره ایسار کړم، خو له هغه وروسته د دوی قدردانی زه د همدی ځای کړم او د تل لپاره یی واخستلم، لوی خاقان د تشریف راوړو په حال کی دی زه خو خبری غواړم درته وښیم. هغه زیاته چاپلوسی نه خوښوی خو بی تکلفی او بی پروایی هیڅکله نه بخښی، که ته ورسره په تاتاری ژبه پخپله خبری وکړی ډیر پری خوښیږی که ته په تاتاری نه پوهیږی نو د هغه چینایی ژبه هم زده ده، له دی دوو ژبو وروسته لوی خان فارسی غوره بولی، هغه د فارسی څو جملی زده کړی هم دی خو له عربی ژبی نه یی وحشت دی.
طاهر ځواب ورکړ : ستا د مشوری نه مننه، خو زه په تاتاری ژبه نه پوهیږم، په فارسی پوهیږم خو زه ویریږم چی هغه ستا پر ترجمانی برسیره پخپله هوښیاری زما د خبرو په مطلب غلط ونه پوهیږی، که تا ته د عربی ژباړه ستونزی لری بیله خبره ده که نه نو زه د خپل مطلب د پوهولو لپاره عربی غوره او مناسبه ګنم، که دی په ترکی پوهیږی نو زه په ترکی ژبه هم ښه پوهیږم.
: ګوره دا غضب ونه کړی! له کومی ورځی راسی چی خوارزم شاه د لوی خان استازی وژلی دی د هغه له ترکی ژبی نه سخته کرکه پیدا شویده.
هو! د خبرو پر وخت دا خیال ساته چی ستا غږ د لوی خان له آواز نه اوچت نه شی، ته ډیر بختور یی چی لوی خان په داسی ځانګړی ځای کی د ملاقات شرف درو‌بخښلو، په داسی تخلیه کی د هغه مبارك لاس له دربار نه زیات له فیضه ډك وی.
طاهر وویل : زه ستا له نیکو مشورو نه یو ځل بیا مننه کوم خو ته زما په باب بدګمانی مه کوه، زه دلته د خیتی په خاطر نه یم راغلی.

*****

(۳)

ترجمان د خپل خجالت د لری کولو په خاطر څه ویل غوښتل خو د چوتری له شانه وره پرده اوچته شوه هغه ورو طاهر ته وویل : لوی خان تشریف راوړی!
یوه شیبه وروسته پر چوتره طاهر هغه جابر او ظالم انسان لیده چی د وحشت او بربریت افسانی یی په ختیځ او لویدیځ کی مشهوری شوی وی. ترجمان دواړه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسونه پرسینه نیولی وو او د رکوع په حالت ولاړ ؤ، چنگیز خان په غوسه طاهر ته وکتل او په چوتره کښیناست ترجمان هم نیغ ودرید، د هغه په کتو کی پړی خفگان له ورایه ښکاریده چی طاهر ولی دده تقلید ونه کړ، طاهر هماغسی چنگیز-خان ته کتل او دا داسی گستاخی وه چی په ډک دربار کی ښایی چنگیز خان نه وای زغملی خو په دی گوښه کی یی ترجمان له زغملونه ناتوانه ؤ بالاخره یی ورو وویل : سترگی ښکته واچوه! خو پر طاهر دی گواښ هیڅ اثر ونه کړ، څو شیبی له چوپتیا نه وروسته د بغداد د خلیفه د استازی او د چنگیز خان خبری داسی پیل شوی:

ترجمان چنگیز خان ته په خطاب کی : د بغداد د خلیفه استازی د لوی تولواک او د تاتار خاقان اعظم په دربار کی چی د هغه د لورینی او مهربانی لاس دوستانو ته د رحمت سبب دی او توره یی د دښمنانو پر سرونو د تندر په څیر راپریوزی په دیر ادب او احترام سلام وراندی کوی.

چنگیز خان : زه د بغداد د استازی په لیدو خوښ شوم، ده ته داډ ورکړه چی دلته به یی سر ته هیڅ خطر نه وی.

ترجمان : طاهر ته په عربی ژبه په خطاب کی : لوی تولواک ستاسو په راتگ خپله خوښی څرگندوی او دا هم فرمایی چی دلته ستاسو ویره بی ځایه ده، له تاسو سره به شاهانه مهربانی وشی او بیرته به مو خوښ واستوو.

طاهر : زه د انعامونو په هیله دلته نه یم راغلی، که د تاتار پاچا دومره مهربانه وی نو ماته دی د خلیفه د لیک له وراندی کولو نه وروسته د اسلام د تبلیغ فرصت راکړی.

دا به زما لپاره لوی انعام وی.

ترجمان : د خلیفه استازی د لوی خان د مهربانی مننه کوی او د بغداد د خلیفه د لیک وراندی کولو اجازه غواړی.

چنگیز خان : اجازه ده.

ترجمان : لوی خاقان حکم درته کوی چی د خلیفه لیک وراندی کړه!

طاهر ور وراندی شو په وریښمین توکر پیچلی لیک یی وراندی کړ، چنگیز خان هغه پرانیست او ترجمان ته یی ورکړ او د اورولو امر یی ورته وکړ په عربی ژبه د لیک لنډ مضمون داسی ؤ:

«د تاتاریانو پاچا چنگیز خان باید وپوهیږی چی پر موږ د خدای ج او د هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول صلی الله علیه وسلم له لوری د اسلامی نړۍ د ټولو مسلمانانو د عزت، آبرو او آزادی دفاع فرض شوی ده، د خوارزم له پاچا سره زموږ څه اختلافات شته، خو پر اسلامی نړۍ له بهر نه د کومی حملی او ګواښ په خاطر موږ نه یوازی د خوارزم شاه په ملاتړ مجبور یو بلکی د هغه تر بیرغ لاندی به د یوه معمولی سپاهی په څیر جګړه د خان لپاره نیکمرغی بولو، که دا رښتیا ده چی د تاتار پاچا د خوارزم پر سرحدونو پوځونه راټولوی نو موږ ګواښ کوو چی د خوارزم پر خلاف د جګړی اعلان به د ټولی اسلامی نړۍ پرخلاف د جګړی اعلان وبلل شی، ددی لیك په ځواب کی موږ د مغلو له پاچا نه دا اوریدل غواړو چی دوی به په خوارزم حمله نه کوی.

د مسلمانانو د خلیفه ابو العباس احمد ناصر الدین لخوا.

ترجمان د څه ځانګړی تغیر او تبدیل پرته لیك په تاتاری ژبه وژباړه، طاهر حیران ؤ چی د چنګیز خان تندی معمولی تریو نه شو، هغه په پوره اطمینان پر خپل ځای ناست ؤ او په معنی داره موسکا یی طاهر ته کتل.

د هغی په سترګو کی دا لوستل کیدل چی ده ته دغه لیك له یوی په زړه پوری ټوکی پرته هیڅ اهمیت نه لری.

چنګیز خان : خپل خلیفه ته زموږ له لوری دا پیغام ورسوه چی موږ له اسلامی نړۍ سره، د دښمنی اراده نه لرو، خوارزم شاه له موږ سره ډیر زیاتی کړی دی، بیا هم موږ پر هغه د تیری او حملی اراده نه لرو.

ژباړن : تاسو خلیفه ته د خاقان اعظم لخوا دا پیغام ورسوی چی ستا په سپارښت خاقان اعظم د خوارزم شاه تیروتنه بخښی او پر اسلامی نړۍ له حملی نه ډډه کوی.

طاهر : زه به دا پیغام خلیفه ته ورسوم، له دی نه پرته باید عرض وکړم چی د خلیفه لیك د بغداد د اولس د احساساتو ترجمان دی ستا په اړه دا مشهوره ده چی په زړه کی دی د خپل پوځی ځواك د ښکارولو اراده پر هری وعدی او تعهد بری مومی، خو که تاسو پر خپلی دی وعدی پابندی ونه کړه او پر خوارزم مو حمله وکړه نو ټول بغداد او له ختیځه تر لویدیځه ټوله اسلامی نړۍ به د سارایی توپان په څیر ستا سو په مخکی راپورته کیږی.

ترجمان : د خلیفه استازی په ډیر ادب او درناوی عرض کوی چی د اعلیحضرت دغه پیغام به خلیفه ته اوروی، ستا دا وعده د اسلامی نړۍ د تسلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره کافی ده، خو که تاسو پر خوارزم حمله وکړه نو د بغداد او نورو اسلامی هیوادونو خلک به خپل حکومتونه د خوارزم پر ملاتړ مجبور کړی او هغوی ټول به د مغلو د لښکر د سیلاب په مخ کی له دردناکی تباهی سره مخ شی.

چنګیز خان : موږ چی چاته دوست ووایو، بیا د هغوی له لوری بی اعتمادی نه خوښوو.

ترجمان طاهر ته وکتل ویی ویل : لوی خان پردی بی اعتمادی ښکارولو سخت خفه شو، ځکه خو مهربانی وکړه چوپ شه.

طاهر : ډیر ښه! اوس زه د لوی خان په مخکی د تبلیغ اجازه غواړم.

ترجمان : په دوه زړه توب، د خلیفه استازی د تاتار د اولس د مذهبی عقایدو نه زیات اغیزمن دی، او هغه ددی اجازه غواړی چی د اسلام په اړه څه ووایی.

چنګیز خان :ده ته زموږ لخوا ووایه چی موږ له وفادارو مسلمانانو څخه کرکه نه کوو.

ترجمان : طاهر ته په خطاب کی : لوی خان ډیر مصروف دی او تاته د رخصت اجازه درکوی او دا هم فرمایی چی له وفادارو مسلمانانو سره دښمنی نه لری.

طاهر پرېشانه شو ترجمان ته یی وکتل او ویی ویل : که هغه اوس مصروف وی ماته دی بل وخت د تبلیغ موکه راکړی.

چنګیز خان وپوښتل : د خلیفه استازی څه غواړی؟

ترجمان وویل : دی د جناب عالی مننه کوی او عرض کوی چی که تاسو په څه خبره خفه شوی یاست بخښنه غواړم.

چنګیز خان وویل : زه افسوس کوم چی مصروفیت می نور د ناستی اجازه نه راکوی که څه هم د خلیفه استازی ډیر په زړه پوری سړی ښکارېږی، له ده نه وپوښته چی کله روانیږی؟

ترجمان طاهر ته په خطاب کی وویل : خان اعظم فرمایی چی موږ زیات مصروف یو ځکه خو د بیا لیدو امکان نشته د یخنی موسم راروان دی غوره دا ده چی ته زر تر زره بغداد ته روان شه، دلته ډیر مسلمان علما شته چی موږ ته د اسلام په اړه معلومات راکوی.

چنګیز خان د شا کوټی ته ولاړ.

*****

(٤)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خيمې نه بهر د چنگيز خان ځو زامن او ځو تنه مغل سرداران په يوه قالينه لر ته ناست وو پخپلو کې سره گړيدل، د يوه ځوان په پوښتنه ترجمان له طاهر سره معرفي کړل، هغوی طاهر له خان سره کښيناوه او د بغداد په باب يې ترې پوښتنې پيل کړې، طاهر د ځينو پوښتنو ځوابونه ورکړل او چې کله هغوی د بغداد د پوځ او د کلاگانو د ځواکمنې په اړه وپوښتل ده ورته وويل چې زه ددې پوښتنو له ځوابونونه ناتوانه يم.

د چنگيز خان يوه زوی وويل : تاته لکه چې بدگوماني پيدا شوه موږ دغه پوښتنې په څه بد نيت نه دي کړې، له بغداد سره زموږ اړيکې دوستانه دي. او موږ د خپلو دوستانو په اړه ضروري معلومات خپل فرض گڼو، دا هم بايد درته ووايو چې له بهرنۍ نړۍ نه زموږ معلومات لږ نه دي دا وگوره!

د چنگيز خان زوی له جيبه يو دسمال راوايست او د طاهر په مخکې يې وغوړاوه او ورته يې وويل : ښايي تا د بغداد تر دې بشپړه نقشه پخوا هيڅ نه وي ليدلې.

پر دسمال نقشه واقعاً دومره بشپړه وه چې طاهر په حيراني کې ډوب شو.

يوه مغلي سردار طاهر ته په معنی داره موسکا وکتل ويې ويل : اوس ته له موږ سره په بې تکلفې خبرې کولی شې، طاهر لا نقشې ته کتل چې يو خدمتگار راغی په تاتاري ژبه يې څه وويل او دغه خلك ټول جگ شول د خيمې په لوری روان شول، طاهر چې کله دسمال بيرته ورکاوه د چنگيز خان زوی وويل : که دا نقشه ستا خوښه شوې وي درسره وايې خله له ما سره نورې هم شته.

طاهر ځواب ورکړ : نه! د بغداد نقشه زما پر زړه ليك ده.

کله چې دغه خلك يوې خيمې ته ننوتل ترجمان طاهر ته وويل : ته هم غضب کوې! ددې سړي په زړه کې چې د ککرو منارونه دروی د اسلام لپاره ځای له کومه شي؟

طاهر ځواب ورکړ : زه دده په بې پروايي افسوس نه کوم، خو پر دې خفه يم چې ما خپله ذمه واري پوره نکړای شوه.

ترجمان وويل : تاسو زما احسان په ياد ولرئ، چې لوی خان ته مې ستا د ډيرو ترخو الفاظو تريخوالی ورونه ښود.

طاهر ټکان وخوړ ويې ويل : ستا مطلب دا دی چې تا زما د خبرو مفهوم بدل کړی دی؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمان د یوی منافقانه موسکا سره ځواب ورکړ: نه! ما ستا ځینی خیالونه په مهذبه طریقه څرګند کړل.
طاهر وویل: له مهذبی طریقی نه ستا مطلب د چاپلوسانه طریقی څخه دی؟
ترجمان ځواب ورکړ: د مهذبی طریقی څخه مطلب هغه لاره ده چی اوس یی په ډیکه له درباره راونه ایستلو ستا سره یی بنایی څه رعایت کړی وای خو پر ما به یی خامخا غوسه سړوله.
طاهر وویل: کله چی ما ویل چی د مسلمانانو پر یوه حکومت به د تاتاریانو پر حمله د ټولی نړی مسلمانان متحد شی، د چنګیز خان موسکا دا ثابتوله چی یا هغه پر خپل پوځی ځواک زیات ویاړی او یا زما خبری هسی تش ګوابنونه ګنی.
ترجمان وویل: لوی خان د مرګ په دروازه ولاړ هم د موسکا همت لری، پردی علاوه هغه پوهیږی چی د اولسونو د برخلیك پریکړی پر الفاظو نه بلکی په عمل کیږی، که زه ستا پرځای وای بیرته به بغداد ته تلم او د مغلو د پوځی ځواك په اړه به می د خلیفه غلط فهمی لری کول خپله ذمه واری بلله، تاسو تر اوسه هیڅ نه دی لیدلی تاسو له ما سره راځی!
طاهر له ترجمان سره د غونډۍ بلی ډډی ته ولاړ هغه لوری ته هم د غونډۍ نه لاندی په دره کی وړی وړی زیاتی خیمی دریدلی وی، ترجمان یو ځای ودرید هلته ودریدلیو خیمو ته یی اشاره وکړه ویی ویل: ته نه پوهیږی چی د غرونو دغه لړی تر کومه ځایه رسیدلی ده، او ماته دا هم نه ده معلومه چی د تاتاریانو پر پوځ څومره نوری دغسی دری ډکی دی زه دا هم نشم ویلی چی مغل به پر خوارزم حمله وکړی که نه، یوازی دومره پوهیږم که لوی خان له خوارزمیانو نه د بدل اخستلو پریکړه وکړه نو د نړۍ هیڅ قوت یی پریکړه نشی وریدلولی، او که د ټولی اسلامی نړۍ پوځونه هم د تاتاریانو مخی ته راووزی هم د دوی د لښکرو سیلاب به یی دخاشاکو په څیر ورسره په مخه کړی.
هغه غونډۍ به د ریګونو یو بند ثابتیږی څکه خو که ستا له بغداد سره خواخوږی وی نو خلیفه ته له داسی سړی سره د ډغرو مشوره مه ورکوه چی پر خپلو غلیمانو د خدایی قهر په څیر رانازلیږی؟
طاهر غوسه شو ویی ویل: ته له ضرورت نه زیات د مغلو د نعمت حق ادا کوی، ماته د دی ټولو لارو معلومات دی چی چنګیز خان یی د خپلو حریفانو ویرولو لپاره کاروی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دا منم چې د اختلاف په سبب اسلامي نړۍ ډېره کمزورې شوېده، خو پردې کمزورۍ برسېره موږ کلونه کلونه د نصرانيانو لويو لويو په وسلو سنبال پوځونو ته ماته ورکړې ده، د چنګيز خان لښکرې له هغوی نه زياتې نه دي، او نه د خوارزم او بغداد پوځونه د مصر او شام له پوځ نه لږ دي. د لويديځ د سترو په وسلو سنبال لښکرو د يرغل مقابلې ته د شام، فلسطين، او مصر نه تر پنځوس زره تنو زيات لښکرنه دي ور وتلي، خو د تاتاريانو مقابلې ته به د بغداد درې لکه او د خوارزم څلور لکه تنه لښکر د جګړې ډګر ته راوزي، که تا زه د خليفه خواخوږی بللی يم او له تاتاريانو نه د ويرې مشوره راکوې نو زه تا ته د چنګيز د وفادار په توګه مشوره درکوم چې د اسلام د دفاعي ځواك په اړه دده غلط فهمي لرې کړه.

ترجمان ځواب ورکړ : چنګيز خان د ځان کم ګڼلو د احساس له خاوندانو څخه نه دی، خو د بغداد خليفه د ځان کم ګڼلو احساس ښکاره کړېدی، له خليفه سره نه يوازې دا احساس دی چې خوارزم شاه به د چنګيز خان د يرغل تاب رانه وړی بلکې د هغه دا باور هم دی چې خليفه به يې هيڅ مرسته ونه کړای شي، که د هغه د بغداد او خوارزم پر ځواك اعتماد وای، نو چنګيز خان ته به يې ستا په لاس دا پيغام نه را استاوه چې پر خوارزم حمله ونه کړې، يو ځواکمن انسان هيڅکله هم خپل حريف ته نه وايي چې پر ما حمله مه کوه که نه نو نيتجه به يې درته ښه نه وي، هغه پردې داده وي چې د وخت په راتلو به د لوټې ځواب په تيږه ورکوي.

طاهر ووېل : په دې پيغام کې د خليفه هدف دا ؤ چې د خوارزم شاه او بغداد د اولس دا بدګوماني لرې شي چې عباسي خلافت د خوارزم شاه پرخلاف له مغلو سره څه معامله کوي.

ترجمان يو ځل بيا په منافقانه موسکا طاهر ته وکتل ويې ويل : د خوارزم شاه په اړه نشم ويلی چې بدګوماني به يې لرې شوې وي که نه خو تا د لوی خان يوه بدګوماني لرې کړه، راځه زه دې خيمې ته ورسوم.

طاهر په هيښه ترې وپوښتل : ته لومړی دا ووايه چې ما کومه بدګوماني لرې کړه؟

ترجمان ووېل : تاته به راتلونکې حالات د دې ځواب درکړي.

: نه نه ته به يې راته وايې!

: نه تا ووېل چې زه د چنګيز خان وفادار يم، او زما د وفادارۍ غوښتنه دا ده چې دا راز ښکاره نه کړم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمان دا وویل او بیا یې یوې او بلې خوا ته وکتل او ویې .ویل :
ستا ځینې خبرې ماته له زغم نه بهر وې خو نه پوهیږم ولې له تا سره د
خواخوږي احساس کوم، زما مشوره تاسو ته دا ده چې له کوم بل چا سره د بلدیږو
هڅه مه کوه، او چې څومره زر کیدای شي له دې ځایه روان شه، نور له مانه څه
پوښتنه مه کوه، راځه!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو راز

په بیرته راستنیدو کی طاهر او د هغه ملگری د مغلو د سرحد نه له تیریدو وروسته د خوارزم په سرحد کی یوه وړوکی ښار ته ننوتل، دا ښار له خوقند نه نژدی سل میله جنوب ختیځ لوری ته د خوشحاله کروند گرو او سوداگرو د هستوگنی ښار و، د شاوخوا سرحدی پهرو لپاره په ښار کی پنځه زره تنه پوځ ؤ طاهر چی له بغداده قراقرم ته تلو هم له دی ښار نه تیر شو د ښار حاکم او ځو نور مخور له ده سره ښه بلد شوی وو، د ښار حاکم د پخوا په څیر دی په خپل کور کی ایسار کړ، د ښار اوسیدونکی د مغلو نه په اندیښنه کی وو، ځکه خو یی چی د طاهر د بیرته راستنیدو خبر واورید ځو تنه لوړ رتبه افسران او سرداران د حاکم کورته راغلل.

طاهر دوی ته ټول حال لنډ لنډ بیان کړ، دوی ته یی داډ ورکړ چی که د خلیفه پر گواښ برسیره یی پر خوارزم حمله وکړه نو بغداد به په خپل ټول توان د دوی ملاتړ کوی.

یوه سوداگر وپوښتل : ستا د چنگیز خان پر وعده باور دی؟

طاهر ځواب ورکړ : نه! همدغه سبب دی چی زه بغداد له دی حالت نه خبرول غواړم او غواړم چی زر تر زره هلته ځان ورسوم.

حاکم پوښتنه وکړه : که بده نه منی زه یوه خبره درته کوم.

: روایه!

: د ځینو خلکو دا گومان دی چی د زحمت په وخت کی به خلیفه له نیکو دعاگانو پرته له موږ سره نور هیڅ مرسته ونکړای شی، له موږ سره به دده دا هم ډیره مرسته وی، خو ځینی خلك دا گومان هم کوی چی خلیفه دا پیغام ځکه د چنگیز خان په نامه واستاوه چی دده لومړنی پیغام چی چنگیز خان یی پر خوارزم برغل ته لمسولی ؤ نیول شویدی له خلیفه سره دا ویره وه چی که دده لومړنی پیغام په اسلامی نړۍ کی مشهور شی نو دا لږ ډیر پاتی عزت به یی هم ورسره ختم شی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکې د بغداد په اولس کې به هم ناکراري راشي، ځکه خو یې له یوه پلوه په بغداد کې د خوارزم د سفیر او تاسو غونډي خلکو د داډ لپاره دوهم پیغام واستاوه او اوس هغه ښایي په مناسبه موقع بل پیغام چنګیز خان ته واستوي چې زه له وضعې نه په دې مجبور شوم چې تاته ګواښ وکړم، ته زما له لوري داډه اوسه.

طاهر ځواب ورکړ:

د خلیفه په اړه داسې بدګوماني له تاسو سره نه ښایي، بیا هم که خدای ج مه کړه ستاسو بدګوماني او اندیښنه پرځای وي هم زه دا داډ درکوم چې حالات به خلیفه پر خبره ټینګ پاتې کیدو ته اړ کړي. ما په قراقرم کې د انساني ککرو ځلې لیدلې دي، اوس به د بغداد په جوماتونو کې ماته دا آسانه وي چې ووایم چې مغل ځومره د انسانیت ستر غلیمان دي، او که پرځو کوم سیلاب راغی ځپې به یې بغداد ته هم رااوړي، او که ما د خلیفه او یا صدر اعظم پرنیت څه شك راغی نو زه به د بغداد په جوماتونو کې دا اعلان کوم چې ستاسو ساتونکې له چنګیز خان سره ستاسو د عزت او ناموس معامله کړې ده، خو زما باور دی چې خبره به تر دې پورې راونه رسیږي، که خلیفه له خوارزم سره خواخوږي ونه لري هم نو د بغداد د ژغورنې لپاره به له خوارزم شاه سره په مرسته مجبور وي.

سبا ته طاهر روانیده خو د ښار حاکم ورته وویل:

نن د جمعې ورځ ده د ښار اوسیدونکې هیله لري چې د جمعې لمونځ ستا په امامت ادا کړي ځکه خو نن خامخا پاتې شه، په دې ځنډ کې به د لارې پهره دارانو ته ستا لپاره د تازه نفسه اسونو تیارولو موقع هم په لاس ورشي، د والي په ټینګار طاهر په یوه ورځ نور پاتې کیدلو راضي شو.

د جمعې له لمانځه نه وروسته والي له هغه سره ډیر تود روغبړ وکړ ویې ویل : ستا په ژبه کې جادو دی، کاشکې د بخارا او سمرقند د جوماتونو خطیبان هم نن دلته وای.

خلکو له طاهر سره د مینې په خاطر دې د والي تر کوره بدرګه کړ.

*****

(۲)

همدغه ورځ طاهر د مازدیګر له لمانځه نه وروسته له جومات نه د والي د کور په لوري روان ؤ چې په لاره کې یې د ښار کوتوال ولید، هغه ورته وویل : ته ما د والي په کور کې لټولې زه ستا لپاره راغلم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر : خیریت دی؟

کوتوال : کومه خاصه خبره نشته، که درته زحمت نه وی له ما سره یو ځل ولاړ شه، طاهر له خپلو خواخوږو او عقیدت مندانو نه چی ورسره را روان وو رخصت واخیست او له کوتوال سره ملګری شو، څو ګامه چی ولاړل پوښتنه یی وکړه : آیا داسی کومه خبره ده چی ته یی دلته ماته نه وایی؟

: ما د خلکو د وړاندی تاته نشو ویلی، کوتوال له جیبه د وریښمین تو کریو وړوکی دسمال راوبوست او طاهر ته یی په لاس کی ورکړ ویی ویل:

ته دا پیژنی؟

طاهر وویل : نه په دی که څه شی دی؟

کوتوال ځواب ورکړ : ته یی خلاص کړه پخپله یی وګوره، ښایی داسی څه پکی ووینی چی پیژنی یی.

طاهر دسمال خلاص کړ ویی کوت، دری غمی پکی وځلیدل، طاهر په سوالیه نظر کوتوال ته وکتل، هغه چی د طاهر اندیښنه احساس کړه ویی ویل :

دا غمی ستا له یوه نوکر سره وو.

طاهر اندیښمن شو ویی ویل : تا د هغه تلاشی اخستی ده؟

کوتوال ځواب ورکړ : ته بده مه منه دا زما ذمه واری وه، ستا یو نوکر همدا اوس د یوه زرګر په دوکان کی ولاړ ؤ او دایو غمی یی ور ښودلو چی څومره ارځښت لری، هغه سوداګر پرون او نن ستادوینا او ملاقات تر اغیزی لاندی راغلی، هغه شکمن شوی ؤ چی له داسی معمولی سړی سره دومره ګران بیه غمی له کومه شول، ماته راغی خبر یی، راکړ چی ښایی هغه دا غمی له تانه غلا کړی وی، ځکه خو زه دده په لټون پسی ووتم، هغه د یوه بل سوداګر په دوکان کی غمی بیه کاوه، د بیی په اړه دده ناکراری ښودله چی دا ده همدا اوس ترلاسه کړی دی، ځکه هغه ما ونیوه او بندیخانی ته می بوته، هلته منی یی چی تلاشی واخستله دوه نور غمی هم ورسره راووتل.

طاهر وویل : تا تری وپوښتل چی غمی دی له کومه کړل؟

کوتوال ځواب ورکړ : هغه تر اوسه پوری څه ځواب نه راکاوه او ستا له خبرولو نه دمخه می پر هغه څه زور راوستل مناسب ونه بلل.

طاهر په یوه ژور سوچ کی ډوب شو.

د امنیی قوماندانی ته چی نژدی شول طاهر وویل : تا د هغه د نوم پوښتنه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه؟
کوتوال ځواب ورکړ : هغه خپل نوم کمال ښيي .
طاهر وویل : غوره دا ده چې زه یوازې خبره ورسره وکړم.
کوتوال وویل : ته زما کوټې ته ولاړ شه زه به یې همالته درولم.
طاهر یې په کوټه کې کښیناوه او کوتوال لږ ځنډ وروسته کمال ور ووست له طاهر سره یې پرېښود او دی تری بیرون ته ووت.
طاهر کمال ته وکتل، د هغه حالت د یوه لوټ شوی سوداګر نه توپیر نه درلود، یوه شیبه یې سترګې وغړولی طاهر ته یې وکتل او ویې ویل : هغه غمي زما خپل وو.
طاهر ورجګ شو د غمیو دسمال یې د هغه په لاس کې ورکړ او ویې ویل : ویرېږه مه، ره یوازې پردې پوهیدل غواړم چې دا دې له کومه کړل؟ ما، ما... ما دا غمي د مغلو په خیمه کې وموندل.
: نو دا بیا ماته راکړه، د مغلو مال باید بیرته هغوی ته ورسوو.
:نه، نه، دا زما دي، دا زما دي.
: نو بیا ووایه چې چا درکړي دي؟
: چا نه دي راکړي په لاره کې مې وموندل.
طاهر په یوه لاس د هغه مرې کلکه کړه او پر بل لاس یې په خوله څو څپېړې ورکړې ویې ویل : رښتیا ووایه که نه د سر خیر دې نشته.
کمال د خپلې مرې د ژغورنې هڅه وکړه ویې ویل : زه بې ګناه یم، ماته هیڅ معلوم نه دي.
طاهر پرمخ یوه بله څپېړه وواهه ویې ویل : داسې ولې نه وایې چې دا غمي چنګیز خان درکړي دي!
کمال چیغه کړه ویې ویل : د خدای په خاطر په ما رحم وکړه ابو اسحق به مې ووژني!
طاهر وویل : اوس زما لاس د ابو اسحق له لاسه ستا شاه رګ ته زیات نژدې دی. ته به وایې!
: ماته دا د چنګیز خان یوه نوکر راکړل.
طاهر یې مرې پرېښوده ویې ویل : ایا دا سهي نه ده چې په هغه ورځ مو سرونه خریلي وو له چنګیز خان سره مو ولیدل؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمال خپله خولۍ پر سر برابره کړه ويې ويل : نه موږ له هغه سره نه دي ليدلې
طاهر وويل : خولۍ دي لرې کړه!
کمال د هغه د حکم د منلو پرځای دوه گامه شاته شو.
طاهر ور وړاندې شو او د هغه له سره يې د خولۍ د لرې کولو هڅه وکړه، خو هغه خولۍ پر سر کلکه کړه ويې ويل : پرما ورحميږه! د خدای په خاطر ابو اسحق به مې ووژني! طاهر په خوله يوه بله څپېړه ورکړه ويې ويل : شورمه کوه، او د هغه له سره يې خولۍ لرې کړه، د کمال له سره تور غوږې لږ لرې شوي وو، او په ورو ويښتانو کې په سره رنگ طاهر څو عجيبې ليکې وليدې، په ځير يې چې وکتل دا د عربي څو حرفونه ښکاره شول، څو شيبې د طاهر ويني په رگونو کې وچې شوې، د سره رنگ له ټول ليك لوستلو نه وړاندې ده دا احساس کړه چې له بغداد نه د اسلامي نړۍ په وينو کې د لمبولو دسيسه بشپړه شويده.
او دی يې له ټول پام او احتياط سره سره ددې ناولي هدف لپاره د لاس آله گرځولی.
هغه خپلې شونډې وچیچلې د کمال خولۍ يې د هغه پر سر ور کيښوده تر مټ يې ونيو او بهر ته يې را ويوست، کوتوال بهر ولاړ ؤ، طاهر ورته وويل :
زه ستا مننه کوم اوس که ستا اعتراض نه وي زه دې له ځانه سره بيايم.
کوتوال وويل : ته د خپل واك يې چې خپل مجرم ته سزا ورکوې او که يې بخښې، خو زه مشوره درکوم چې له داسې ملگرو سره پام کوه.
طاهر ځواب ورکړ : ته باور وکړه چې زه د داسې گناهکارانو پر بخښنه عادت نه يم.
چې بهر ته راووت د والي د محل سره نژدې طاهر يو خوړ وليد يوې او بلې خواته يې وکتل بيايې کمال ته وويل : سر دې دلته ومينځه!
کمال لږ ځنډ دوه زړې ودريد، خو طاهر خنجر راوکيښ او په درانه غږ يې ورته وويل : زر کوه کنه زه به ددې گران بيه ليك د لوستلو لپاره ستا د سر په رغړولو هم صرفه ونه کړم.
کمال په ويريدلې لهجه ورته وويل : دغه غوږې په اوبو نه پاکيږي.
نو سر دي په ريگونو ومښه!
لږ ځنډ وروسته طاهر د کمال د سر ليك په دې مفهوم پوهيدو بريالی شو:
په اسلامي نړۍ کې ناکرارۍ خوره شويده، خوارزم شاه ته د تياری موقع مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوه، د مسلمانانو د خلیفه او د بغداد د خلکو دعاګانی له تاسو سره دی، استازی به ددی پیغام د ځنډیدو سبب درته ووایی، د خلیفه له لوری چی طاهر څه وایی د هغه نه غلط مطلب وانه خلي، هغه یوازی د لاری د ستونزو په خاطر در استول کیږی.

د عباسی دولت نعمت خوار او ستاسو خاص خادم وحید الدین «د بهرنیو چارو وزیر»

*****

کله چی طاهر کمال ته بیرته خولی ورپرسر کړه او له ځانه سره یی روان کړ هغه په عجز ورته وویل :

ماته نه ده معلومه چی پر سر می یی څه لیکلی دی، هغوی له سهاره تر ماښامه په تیرو ستنو زما پر سرڅه لیکل، چی له ډیر درده تر دری شپو پوری ویده نه شوم، له ما سره یی تر بیرته راستنیدو وروسته د انعام وعده کړی، زه بی ګناه یم پرما ورحمیږه!

طاهر وویل : ته یوازی په رښتیا ویلو ځان د رحم وړ ثابتولای شی.

: تاسو زما د سرد خیر وعده وکړی. زه هر څه ویلو ته چمتو یم.

: زه به ستا د سر د ساتنی هڅه وکړم، ووایه په دی دسیسه کی کوم کوم شریک دی؟

: زه نه پوهیږم! ابو اسحق زما پر سترګو پټی کیښودی او یو کورته یی بوتلم، هلته یی په یوه سمڅه کی واچولم، له جمیل سره می په همغه سمڅه کی ولیدل، زموږ د دواړو سرونه یی رابانډی وخریل او څه یی پری ولیکل او چی بیرته لږ ویښتان پری راشنه شول نو ابو اسحق وویل : کله چی درته ضرورت شو زه به تاسو د یوه مهم پروګرام لپاره راسره بیایم، سمدستی مو له وزیر اعظم سره په ملازمت تاکم، بیا موږ د صدر اعظم په طبیله کی د اسونو د پاللو لپاره وګومارل شوو، هلته چی ورغلو وپوهیدو چی د طبیلی سرپرست ابو اسحق دی، هغه موږ ته پنځه پنځه سوه دیناره راکړل او ورسره یی دا ګواښ هم وکړ چی که دا راز چاته څرګند شو نو ستاسو سرونه به غوڅ شی.

طاهر پوښتنه وکړه : په دی موده کی مو کله له صدر اعظم سره څه ملاقات وشو؟

: هغه مو ولیدلو خو ناڅاپی، خبری اتری می نه دی ورسره کړی، یوازی په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورروستی ورځ چی ته ورسره ناست وی ابو اسحق موږ ورروستلو خو چی څه مو ورسره ووېل ته یی ګواه یی، په طبیلی کی له مزدوری نه وړاندی چی تاسو په کومه سمڅه کی وی هغه د صدر اعظم له کوره څومره لری وه؟

: موږ یی د شپی له هغه ځایه راوایستلو او په سترګو یی پټی راتړلی وه، خو دومره وېلای شم چی هغه کور د سیند پر بله غاړه ؤ.

: ته پخوانی د بهرنیو چارو وزیر وحید الدین پیژنی؟

: زه یی نه پیژنم خو د جمیل ګومان دا ؤ چی په سمڅه کی چا زموږ پر سرونو لیك کړی هغه د بهرنیو چارو وزارت د یو مهم منصب خاوند ؤ، په طبیله کی له ګومارل کیدو وروسته دی کله هغه بیا لیدلی دی؟

: نه!

: ابو اسحق کله تاسو صدر اعظم ته ور وستلی یاست او ستاسو پر سر لیکنی یی ورښکاره کړی دی؟

: نه! موږ له همغی یوی ورځی پرته چی ته هم موجودوی هغه ته نه یو ورغلی.

د طاهر د زړه بار لږ راکم شو، لږ تر لږه یی دا داډ وشو چی صدر اعظم په دی دسیسه کی شریك نه دی او دغه دسیسه د صدر اعظم نه پټه د بهرنیو چارو د وزیر لخوا په کار اچول شوی ده چی د صدر اعظم د طبیلی سرپرست هم پکی شریك ؤ، د رخصتیدو په وخت کي هغه ته صدر اعظم ویلی وو چی له بهر نه د کوم سری د استولو پرځای زه له خپلو نوکرانو نه دوه دری تنه درسره استوم، د وحید الدین یوه دسیسه افشا شوی وه، خو پخوا له دی چی هغه ځان غلی کړی د بلی دسیسی جال یی خپور کړ، طاهر د خلیفه په اړه هم زړه ته تسلی ورکوله چی هغه هم د وزیر اعظم په څیر له دی دسیسی نه ناخبره دی، خو د هغه په ذهن کی دا د تصویر دوهم مخ ؤ، هغه چی هر څومره پر دی اړه سوچ کاوه هومره یی پریشانی زیاتیده کله یی چی خوشباوری په بدګومانی بدلیده نو سوچ به یی کاوه چی دا هر څه لکه چی د صدر اعظم په اشاره شویدی، او د احتیاط په خاطر به یی دغه خلك له ځانه لری ساتلی وی چی که د لومړی ایلچی په څیر ونیول شی نو داسی ثبوت به نه پرېږدی چی د صدر اعظم په سازش کی شریکیدل ثابت کړی، خو دده د زړه سخا به په داسی سازش کی د صدر اعظم شریکیدل رد کړل.

هغه بیا له کمال نه وپوښتل : په دی موده کی دی کله له خلیفه سره لیده کاته شویدی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

:نه!

: په هغه ماښام يې تاسو چنګيز خان ته ورروستی؟

: هوکې! ابو اسحق مونږ د چنګيز خان مسلمان خدمتګار ته ورروستلو، هغه سرونه راباندې وخرييل او بيايي چنګيز خان ته بوتلو.

: تا به د جميل او ابو اسحق پر سر ليکلي مطلب لوستي وي؟

د جميل پر سر ددې ليکنې فارسي ژباړه ده، او د ابو اسحق پر سر په چيني ژبه څه ليکل شويدي، هغه هم بنايي د همدې ژباړه وي.

طاهر ووېل : ته ولاړ شه زه له شانه درپسې راځم، خو که دې ابو اسحق ته څه خبره وکړه او يادې د تيښتې هڅه وکړه نو درته ښه به نه وي.

کمال له څه ويلو پرته چوپه خوله په مخکې شو.

طاهر په ژورو سوچونو کې ورو ورو ګامونه اخستل د ښار د حاکم مانۍ ته ورننوت او د خپلې کوټې پرځای د بلې کوټې له وره سره چې نور ملګرې يې پکې وو ودريد، د دروازې يوه پله ترلې او بله خلاصه وه، طاهر کمال ته اشاره وکړه او هغه دننه ورننوت ابو اسحق چې وليد په زوره يې ورته ووېل : ته ډير احمق يې، مونږ ټول ښار درپسې وکوت ته چيرته ورك وې؟

کمال په ويريدلې لهجه ځواب ورکړ : زه همدلته وم.

: تا طاهر ليدلی دی؟

: طاهر ... هغه دلته نشته؟

: ستا چې چيرته زړه وغواړي درومې، که په مونږ څه مصيبت راغی نو ستا له لاسه به وي.

طاهر غلې کوټې ته ورننوت ابو اسحق ژر ووېل : مونږ ستا په اړه خبرې کولې، تاسو چيرته وي مونږ ډير درته په انديښنه کې وو.

طاهر دده د ځواب پرځای ووېل : ستا او ستا د ملګرو له پاکې سره ولې دومره کرکه ده؟ تا او ملګرو دې تر اوسه د سر هغه تور تيل نه دي مينځلي؟

ابو اسحق پر خپله پريشانۍ د قابو کيدو هڅه وکړه ويې ويل : مونږ د مغلو دغه سوغات بغداد ته رسول غواړو. که هلته کوم تاتاری پيدا شو د بغداد له خلکو نه به هيله وکړو چې همدغسې سلوك ورسره وکړي.

طاهر ووېل : ته دې لږ خولې له سره لرې کړه!

ابو اسحق له لږ دوه زړه توب وروسته خپله خولۍ له سره لرې کړه او بيايي ژر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته پر سر کړه ویې ویل:
زما له احتیاط سره سره دغه غوړی زما له سره پاك شوی دی.
: په بغداد کې تور تیل لږ نه دي ته دې سر ومینځه هلته به یې له سره غوړ کړي، او جمیله! ته راشه، یو ځل ستا سر هم گورم.
جمیل ابواسحق ته وکتل د هغه اشاره یې ولیده زر یې خولې له سره لرې کړه او بیایې بیرته پر سر کړه.
طاهر کمال ته وویل : تا هم تر اوسه سر نه دی مینځلی!
کمال یو پر بل پسې ابو اسحق طاهر او جمیل ته وکتل او د طاهر په اشاره یې له سره زړه نا زړه خولې لرې کړه.
ابو اسحق او جمیل د یوې شیبې لپاره هك پك ودریدل طاهر وویل:
ابواسحاقه! لکه چې د کمال پر سر څه لیکل شوي دي ته یې ولوله او ماته یې واوروه!
ابو اسحق وویل : نو ته په هر څه پوه شوی یې؟
طاهر وویل : نه! تر اوسه ستاسو د کوړیو لیك له مانه پټ دی.
ابو اسحق جگ شو د هغه یو لاس د خنجر په موټی ؤ، طاهر په بیړه خپل خنجر راوپوست او په درانده غږ یې وویل : کنبینه! ستا جوش او احساسات زما دا نظر نشي بدلولی چې خاین، بې زړه وي.
ابو اسحق اوس د طاهر پر ځای خپلو ملگرو ته کتل، د کمال بې حسې دده له زغم نه لوړه وه، جمیل څو ځلې د جگیدو هڅه وکړه خو د طاهر کتو هغه په ناستې مجبور کړ.
طاهر وویل : د خوارزم د پاچاهی لپاره ستا سر ډیر قیمت لري، که یې هغه ضبط کړ نو وعده کوم چې نور بدن به دې بغداد ته ورسوم.
کمال وویل : مگر تا خو له ما سره وعده کړې.
طاهر د هغه خبره ورغوڅه کړه ویې ویل : ته چوپ شه.
ابو اسحق په ویریدلي غږ وویل : تاسو او موږ ټول د خلیفه خدمتگاران یو، په کوم نیك نیت چې تا خپل درسپارل شوی مسئولیت ادا کړ په همغسې نیك نیتې ما خپله ذمه واري ترسره کړه، دا غوره نه ده چې موږ دلته له یو بل سره د جگړې پرځای بغداد ته ولاړ شو او خپله لانجه خلیفه ته وسپارو؟
طاهر وویل : ته دروغ وایې، خلیفه ستا او د بهرنیو چارو وزیر په دسیسه کې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریك نه دی.

: ایا دا به غوره نه وی چی دلته د څه غلط اټکل پرځای بغداد ته ولاړ شی او له خلیفه نه پوښتنه وکړی؟ که د هغه گواهی ... ابو اسحق د طاهر تر شا په دروازه کی څوك ولیدل چی ولاړ وو، ودرید او بیا یی لهجه بدله کړه ویی ویل : ته د خوارزم نه د انعام په تمه موږ نشی راښکیل کولای او ځان نشی ژغورلای.

تا د خلیفه نه د انعام د ترلاسه کولو لپاره موږ د خپلو ناولو اهدافو لپاره استعمال کړو، اوس د خوارزم له پاچا نه د انعام په تمه موږ پلوری!

کاشکی موږ ته پخوا معلومه وای چی زموږ په ککریو څه لیکی؟ تا موږ ته یوازی دومره ویلی وو چی تاسو د بغداد لپاره ډیر قوی خدمت ترسره کوی، او موږ یی په بدل کی تاسو په سرو او سپینو پالو.

طاهر ور وړاندی شو د ابواسحق پر خوله یی د سوك وار وکړ ویی ویل :

چوپ! ذلیل انسانه، ته دا چاته ثابتول غواړی چی ستا په دی ناولی دسیسی کی زه هم شریك وم؟

ابو اسحق ځان راقابو کړ ویی ویل : تاته! چی موږ ته دی د پیسو تمه راکړه او د ذلت او رسوایی تل ته دی وغورځولو، زه به ددی ښار واکمن ته ورشم فریاد به وکړم چی دا په جوماتونو کی ویناکوونکی د خپل وخت د اسلام ډیر ستر غلیم دی.

طاهر وویل : ته به دی اوتوبو تو ما ویرولی نشی، که ستا غوندی غدار په سزا رسولو لپاره زه پخپله هم غرغره شم پروا نشته.

د کوټی دروازه خلاصه شوه او د ښار حاکم له څو تنو سره ورننوت خپلو ملگرو ته یی وویل :

دوی تول ونیسی، بیا یی طاهر ته مخ ور واړاوه او ویی ویل : ما ستا ټولی خبری واوریدلی، باور وکړه چی ددی هر څه له اوریدو سره سره ستا په باب زه د رایی بدلولو په سبب زیات خفه کیږم، بیا هم ستا په نظربندی مجبور یم.

طاهر وویل : نو اسحق ته د دروازی ترشاو ولیدلی چی لهجه یی بدله شوه، ته چی ماهر ځای ته بیایی، بیولی می شی خو زما په باب د څه رایی ورکولو نه وړاندی زما یو څو خبری واوره!

که ته د خپلو ملگرو تورونه رد کړای شی نو زه به روحاً آرام شم، خو د داسی درنی دوسیی پریکړه یوازی د قوقند حاکم کولی شی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

*****

(٤)

د ښار حاکم خپلو ملګرو ته امر وکړ چې د طاهر ملګرو ته زولنې واچوي، او دي له طاهر سره بلې کوټې ته ولاړ.

د طاهر د اوږدو خبرولـه اوریدونه وروسته هغه د کمال د حاضرولو امر وکړ، له هغه نه یې د څو پوښتنو نه وروسته طاهر ته مخ واړاوه ویې ویل : تر کومه چې په ما پورې اړه لري ستا په باب زما بدګوماني تر ډیره حده لري شوي ده خو ما مخکې هم عرض کړی دی چې زه د قوقند د لوی حاکم د امر له ترلاسه کولو پرته هیڅ نه شم کولی، زه نن خپل استازی هغه ته استوم. ستا سره دومره مراعات کولی شم چې تاته زولنې دروانه چوي، خو په کلاکې به تر څارنې لاندې خامخا وي.

ستا د ملګرو د سرونو له کتنې نه وروسته به دوی بندي خانې ته واستوو.

ماښام ددې ښار د حاکم ایلچي د قوقند په لور روان شو، حاکم په خپل لیک کې د طاهر د بې ګناهۍ په اړه وضاحت کړی و.

نژدې یوه نیمه اونۍ تر نظر بندۍ وروسته طاهر یوه ورځ د ایستلو تورو په پهره کې د ښار حاکم ته واستول شو، هغه طاهر ته وویل چې د قوقند د لوی حاکم تیمور ملك ځواب راغلی دی ته باید هلته ولاړ شې.

: زما ملګري به څه کوي؟

: د ښار حاکم ځواب ورکړ : هغوی ډیر لرې رسیدلي دي.

: ستا مطلب څه دی؟

: زما مطلب دا دی چې تیمور ملك د دوی پرځای د دوی سرونه غوښتي وو او زه د هغه د حکم په عملي کولو مجبور وم.

: نه! ته له بیړې نه کار مه اخله، په بغداد کې ددې دسیسې د ټولو کردارونو د نیولو لپاره د دوی ژوندي پاتې کیدل ضروري دي.

: ما وویل چې ما هغه امر عملي کړی دی.

: مګر کمال او جمیل ښایي ددې سزا حقدار نه وو.

: زه د دوی په بدل کې د خپل سر غوڅولو ته تیار نه وم پر دې علاوه ستا ښه هم په دې کې ده، ته هسې د خپلو ملګرو سپیناوی کوې، تیمور ملك په خپلو سترګو د لیدو نه وروسته په غوږو د تائید ضرورت نه احساسوي، که ته دا ګومان کوې چې کمال ستا د بې ګناهۍ تصدیق کولای شواى د هغې کمې ما پوره کړې دی، ما تیمور ملك ته بل لیك لیکلی دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمور ملك

علاوالدین محمد خوارزم شاه ډیر ضدي او خپلسري پاچا ؤ، د خوارزم په شمالي او ختیځو بریدونو یې چې د تاتاریانو د یوی یوی غلچکی حملی او لوټ او تالان خبر واورید دوه لکه تنه لښکر یې راټول کړ او وراندي تګ یې پیل کړ، جلال الدین د ده زلمی، زړور او هوښیار زوی دده له دې پریکړې سره مخالف ؤ، هغه د هیواد د امیرانو په غونډه کې اوچت شو خپل پلار ته یې وویل : که ته ماته د خپل پوځ د یوه سپاهي په حیث د خبرو اجازه راکوی نو وایم چې موږ باید له دغه لښکر سره په سرحدی سیمو کې تم شو، که ته د تاتاریانو د یوی نیمی حملی نه وروسته د دوی تیښته د کمزوری سبب ګڼې داسې نه ده، د دوی هدف دا دی چې موږ وپاروی او هغو سختو غرنیو لارو ته ورشو چې تنګ او دنګ ګرنګونه او لارې یې دوی ته د برجونو او مورچلونو په څیر دي، په هوار ډګر به موږ دوی د خس او خاشاك په څیر راسره واخلو خو په غرنیو سیمو کې ورانډی تګ موږ ته زیات له خطرو ډك دی.

هغوی به په شا درومي او په یوه داسې ځای کې به تر موږ راتاو شي چې زموږ وراندي او وروسته به له تباهي پرته بل هیڅ نه وي.

تجربه کارو پوځي جنرالانو هم د جلال الدین نظر تائید کړ، خو خوارزم شاه د ځینو چاپلوسو امیرانو تر اغیزی لاندې ؤ له دې نظر سره یې مخالفت وکړ، د هغه لومړی او وروستی دلیل دا ؤ چې ډاکوګانو ته په سزا کې دوه زره توب که وښیونو نړی به داسې وانګیرې چې موږ کمزوری شوی یو، او تر ننه موږ هر غلیم ته دا ښودلې ده چې موږ کمزوری نه یو، زموږ باور دی چې که مغل وزر وکړی او والوزی هم موږ به ورپاندې بریالي شو.

کله چې جلال الدین په هیڅ ډول هم د خپل پلار رایه بدله نکړای شوه ویې ویل : نو که ستا دا اراده وي نو زه غواړم چې ما ددې عملیاتو لپاره واستوی او ته له

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور پوځ سره په هیواد کی پاتی شه.
خوارزم شاه د خپل هوښیار زوی دغه رایه هم ونه منله او ده ته یی د هیواد د اداری مسئولیت وسپاره پخپله له پوځ سره د شمال ختیځ په لور وخوځید.
د جلال الدین اندیښنی سهی شوی، د دوه لکه مسلمانانو په مقابل کی د مغلو تیت او پرک ډلگی راټولی شوی او له څلورو خواونه یی شاته تگ پیل کړ، خوارزم شاه د خپل ځواک په نشه مغرور د خپلو تجربه کارو جنرالانو مشوره ونه منله او پرمخ ولاړ.
دده د حوصلی ټینگولو په خاطر څو ځایه د مغلو لښکر له لږ مقاومت وروسته په شا وتښتیده، د تاتاریانو دغه چل پاچا نور هم بی پروا او په خپل زور مغرور کړ، تر دی چی یو سهار په یوه دره کی چی دری لوریو ته یی اوچت غرونه او یوی خواته یی گڼ ځنگل ؤ د خوارزم لښکر د مغلو له څو ډلگیو سره مخامخ شول د مغلو پوځی ډلگی په جگړه جگړه کی په شاو ولاړی او ځنگل ته ننوتلی خو له دریو لوریو نه د غرونو نه د تاتاریانو منظم پوځونه راښکاره شول، خوارزم شاه په خپله اشتباه هغه وخت وپوهیده چی له څلورو خواوو پری دغشو باران جوړ شو، په تنگه دره کی ترکی نیزه وهونکو ته د خپل کمال ښودلو هیڅ مجال نه ؤ، له گڼ ځنگله پرته دوی ته د پناه بل ځای تر سترگو نه شو، د غشو پر باران برسیره د تاتاریانو بی شمیره پوځ په دره ورپریوت او د خوارزم په لښکرو یی مرگو گډه کړه، د دی تباهی نه د ژغورنی لپاره دوی ځنگل ته پناه یوړه، خو هلته هم د هری ونی شاته یو مغل پوځی سنگر نیولی ؤ، تر قضا ماسپښین پوری د مغلو لښکر په ځنگل کی د خوارزم پوځونه پاک کړل او تاتاریان ورو ورو بیرته غرونو ته وختل، خو د خوارزم د پوځ تباهی دومره زیاته وه چی ماښام یی افسرانو د مړو د شمارلو پرځای ژوندی شمارل.
له دی ماتی او تباهی وروسته خوارزم شاه د نور پرمختگ جرئت ونه کړ او چی بیرته راستون شو په لاره کی خبر شو چی د تاتاریانو لښکر د قوقند په لوری پرمخ روان دی، د قوقند والی احوال ورکړ چی اوس له ما سره یوازی پنځه زره تنه پوځ دی خو زه باور لرم چی تر یوی مودی پوری به د تاتاریانو توپان تم کړای شم، خو که پاچا ماته شل زره تنه پوځ راواستوی نو زه به د اسلامی نړۍ په اړه د مغلو ارادی د تل لپاره بدلی کړم.
خوارزم شاه د تیری ماتی نه دومره وارخطا او په غوسه شوی ؤ چی له غوسی نه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې د تیمور ملك لیك څېرې کړ، استازي ته يې وویل : که تیمور ملك دا فکر کوي چې تر مونږ زيات د تجربې خاوند دی نو هغه احمق دی.

خو د ځينې افسرانو د مشورې په نتیجه کې خوارزم شاه تیمور ملك ته پیغام واستاوه چې زه د شل زره تنو د راستولو نه وړاندې تا ازمویم چې په پنځه زره تنو تر کومه د تاتاریانو د لښکر مخه نیولی شي.

*****

(۲)

د قوقند په بندیخانه کې د طاهر دوې میاشتې تیرې شوې، د بندیخانې له سرپرست نه هغه څو ځله وغوښتل چې د ښار حاکم ته یې ورولي، خو هر ځل یې دا ځواب اوریده چې کله هغه فرصت ومومي پخپله به يې وروغواړي، طاهر له سرپرست نه د لیك لیکلو اجازه وغوښته خو ځواب یې واورید چې د جاسوسی په تور بندیانو ته دا اجازه نه ورکول کیږي، طاهر ته له نورو بندیانو سره د لیدو او خبرو اترو اجازه هم نه وه، له زندان نه د بهر نړۍ نه بې خبره ؤ، هغه بېخا کراره شو او له ځان سره به یې ویل: ولې مې نه ورغواړي؟ له زندان نه بهر څه تیریږي، ایا مغلو یرغل راوړی دی؟!

لوی حاکم زما په اړه د سوچ فرصت نه لري، ایا هغه زما له خبرو اوریدو پرته د عمري بند سزا راکوي؟

یوه ورځ څو پهره دارانو د ایستلو تورو په سیوری کې هغه له زندان نه راوبوست او د ښار د والي تیمور ملك ماڼۍ ته یې بوت، تیمور ملك یو نیك خویه او د ورین تندي خاوند سړی ؤ، د هغه د توري او زړورتیا داستانونه تر لرې لرې پورې مشهور وو، د طاهر توله کیسه یې په آرامۍ واوریده، هغه د کیسې له اورولو وروسته د خوارزم د سفیر لیك ورکړ چې په هغه کې یې د طاهر په نیك نیتي اعتماد ښکاره کړی ؤ، په دې لیك کې د صلاح الدین ایوبي د توري یادونه هم شوې وه.

تیمور ملك تر لږ ځنډه سر ښکته واچاوه او په فکرونو کې ډوب شو وروسته یې سر پورته کړ طاهر ته یې عقابي سترګې ورواړولې ویې ویل : تر کومه چې زما په رایه پورې اړه لري زما رایه ستا پرخلاف نه ده، خو د پاچا امر دا دی چې دغسې دوسیې ماته راواستوې، ستا د نیولو خبر هغه ته رسیدلی دی او زه د هغه د امر انتظار کوم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر وویل : زما په زندان کی دوی میاشتی تیری شوی، اوس ماته دا معلومات هم نشته چی بهر په نړۍ کی څه تیرېږي، زه ډیر ژر غواړم بغداد ته ځان ورسوم. هلته باید خلك له سهی حالت نه خبر شي، زما زړه گواهي راکوی چی مغل به یوه ورځ ستاسو پر هیواد یرغل کوی، او زما دا باور دی چی د بغداد په مداخله به دا یرغل دریږي، که داسی ونه شول نو لږ تر لږه به زه د خوارزم له خلکو سره د مرستی لپاره هلته خلك راټول کړای شم، ماته یوازی څو ورځی رخصت راکړه، زه وعده کوم چی د بغداد خلکو ته د پیغام له رسولو وروسته بیرته تاسو ته حاضر شم، د یوه بندی له خولی ښایی داسی غوښتنه درته خندنی ښکاره شي، خو زه تاسو ته څه ور دا باور درکړم چی زه یو مسلمان یم او د مسلمانانو عزت او ابرو تر ځانه راباندی گران دی! د خدای په خاطر زما پر وعده باور وکړی، که نه نو لږ تر لږه می ژر خوارزم شاه ته واستوی.

تیمور ملك ځواب ورکړ : ځوانه! له تاتاریانو سره زموږ جگړه پیل شویده، او تر اوسه پوری زموږ د ډیری بدی ماتی خبر بغداد ته هم ښایی رسیدلی وی او امکان لری پر اسلام د کفر د لومړی بری په ویاړ بغداد په چراغونو رڼا شوی وی، په دی حالت کی زه پوهیږم چی که ستا نیت رښتیا سهی وی نو د بغداد د خلیفه مانۍ‌ته د قوتنډ له زندان نه زیاته خطرناکه ده، هغوی چی له تانه کوم کار اخستل غوښتل وایی خست، ښایی هغوی ستا د ژوندی پاتی کیدو ضرورت احساس نه کړی او د پاچا حضور پر زړه او دماغ چی تازه ماتی کومه بده اغیزه کړی ده د هغی له مخی زه دا خطر احساسوم چی ښایی هغه د جاسوس د نامه له اوریدو سره دخبری پوره اوریدو ضرورت احساس نه کړی.

طاهر چی د ماتی خبر واورید تر یوی شیبی پوری حیران ودرید، د هغه حالت هغه چاته ورته ؤ چی د خوب په حالت کی سیند ته غورځیدلی وی. لږ ځنډ وروسته پر خپلو اعصابو راقابو شو ویی ویل : زه د خپل مرگ پروا نه لرم خو خدای شاهد دی چی زه بی گناه یم.

ماته یی دوکه راکړی، زه یوازی دا غواړم چی لـه مرگه وړاندی دغه اشتباه جبران کړم، او زه بغداد ته له رسیدو نه پرته دا کفاره نه شم ادا کولی، ستاسو اصلی مجرم پخوانی د بهرنیو چارو وزیر وحید الدین دی، که هغه ژوندی ؤ زه وعده کوم چی په څو ورځو کی به یی سر درته راوړم که نه نو زما سر به حاضر وی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمور ملك وویل : زموږ اصلي مدعیان خلیفه او صدر اعظم دي، د بهرنیو چارو وزیر یوازې د هغه د لاس اله کیدای شي.
که ته د هغه د سر راوړو وعده کوې نو زه به ستا د خوشې کیدو په باب څه فکر وکړم.
طاهر په زوره چیغه کړه : نه نه! هغوی داسې نشي کیدای، زه د هغوی په اړه په داسې خبرو باور نشم کولی، په کومه ورځ چې د اسلامي نړۍ‌دغه ستني دوړه خامې شي په همغه ورځ به د نړۍ هیڅ گوټ زموږ لپاره په امن نه وي، آیا هغوی پردې هم نه پوهیږي چې خوارزم د مغلو په وړاندې وروستی کمر دی، که دا کمر پریوت نو بغداد به هم له تباهۍ نه ونه ژغورل شي.
تیمور ملك وویل : یا ته هم ناپوه یې او یا له مانه ناپوه جوړوې.
ایا ته نه پوهیږې چې تر اوسه د خلیفه څو تنه جاسوسان نیول شوي دي؟
طاهر ځواب ورکړ : په هغو ټولو دسیسو کې د وحید الدین لاس ؤ، زما باور دی چې خلیفه او صدر اعظم هیڅ خبر نه دی.
تیمور ملك وویل : که تا د پاچا حضور په وړاندې داسې په جرئت د خلیفه او صدر اعظم د بې گناهۍ دفاع وکړه نو زما باور دی چې سمدستي به دې له خپلو درې نورو ملگرو سره یوځای شي.
طاهر ځواب ورکړ : زه د ځان له ویرې د چا پرخلاف په دروغو شهادت نشم ورکولی.
تیمور ملك د هغه په ځواب کې څه ویل غوښتل خو یو پوځي افسر دننه ورغی او وې ویل چې د پاچا استازې د راتلو اجازه غواړي ، تیمور ملك وویل : دننه یې راوله.
لږ ځنډ وروسته یو ترکي پوځي افسر دننه ورغی تیمور ملك ته یې یو لیك ورکړ، تیمور لیك ولوست بیایې لومړي استازي او بیا طاهر ته وکتل او په غمجنه لهجه یې وویل:
ستا په باب د محترم پاچا حکم راغی، زه افسوس کوم چې نور زما په وس کې هیڅ نشته، ته یې پخپله لوستلی شې.
تیمور ملك لیك طاهر ته وراوږد کړ، خو طاهر د لیك له اخستلو نه پرته وویل : زه د لیك مطلب ستا په تندي کې لولم، زه یوازې دا پوښتنه کوم چې تر څه وخته ژوندی یم؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمور ملك وویل : تر سبا پوری، او بیایی سر بیکته واچاوه، د طاهر پر شونډو یوه درناکه موسکا وغوړیده، تیمور ملك لږ څنډ وروسته سر پورته کړ په خوله یې څه ونه ویل خو ستر ګو یې ویل : ځوانه! زما له تا سره خواخوږي ده خو بې وسه یم.

طاهر وویل : که دا وروستی پریکړه وی نو ایا زه د یوه با عزته مرګ هیله کولی شم؟

تیمور ملك ځواب ورکړ : د لوی سلطان حکم دی چی تا د خلکو په وړاندی غرغره کړو.

تیمور ملك د نوری څه خبری کولو نه پرته جګ شو او بلی کوټی ته ولاړ.

*****

(۳)

طاهر یی د لوڅو تورو په سیورو کی له محل نه راویوست، د دروازی د زینو نه لاندی د خلکو ګڼه ګونه وه، خلکو چی هغه ولید د کسات او بدل احساساتی ناری یی اوچتی کړی: د قوم غدار، د خلیفه جاسوس! د اسلام دښمن ویی نیسی ویی وژنی!

سپاهیانو چی ګڼه ګونه زیاته ولیده ودریدل، له ګڼی ګوڼی څو تنه زلمیان راووتل په زینو وختل خو سپاهیانو په تورو ویرول او ویی شړل، بیا هم د ګڼیَ ګوڼی شور او احساسات شیبه په شیبه زیاتیدل، یو چا ډبره وویشتله خو هغه د طاهر پرځای ذ یوه سپاهی په تندی ولګیده او هغه سر په دواړو لاسو ونیو او کیښناست.

څو نوری ډبری راغلی او دری څلور تنه نور سپاهیان هم ټپیان شول، یو پوځی سالار مخی ته شو هڅه یی وکړه چی خلك پوه کړی چی دده د اعدام امر شویدی خو د هغه غږ د خلکو په شور ماشور کی ورك شو او پر هغه د یوی ډبری له لګیدلو وروسته یی چیغی کړی: بندی بیرته محل ته بوزی او دروازه وتړی.

خو طاهر د پهره دارانو د لوڅو تورو پرڅولته کړه یو ګام وړاندی شو دواړه لاسونه یی اوچت کړل او په لوړ غږ یی وویل :

مسلمانانو! د یوه غدار او جاسوس پرخلاف د نفرت دغه احساسات په تاسو کی د ژوند ثبوت دی، خو تاسو ته بنایی معلومه نه وی چی زما د مرګ حکم شوی دی، ما به سبا ته ستاسو په مخکی په غرغره راوځړوی او له هغه نه وروسته به زما دوسیه هغه لوی عدالت ته وړاندی شی چی هلته هر مظلوم د عدالت تمه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري، د خلکو شور ماشور ورو ورو کراریده او دوی د کرکې او نفرت سره له طاهر نه څه اوریدل غوښتل خو یوه سپاهي د طاهر په ورمیږه توره ورکښنوده ویې ویل : ته د خلکو په مخکې د خبرو کولو حق نه لرې.

څوك له شانه راغلل او د سپاهي لاس يې ونيو، سپاهي چې شاته وکتل تيمور ملك يې په مخکې ولاړ ؤ، ټول سپاهيان د والي په مخکې په ادب او درناوي ودريدل.

یوه شیبه وروسته ورو ورو د خلکو شور ماشور بیا اوچت شو، تیمور ملك وړ وړاندې شو لاس يې اوچت کړ او ويې ويل : د لوی پاچا په حکم به دغه سړي سبا ته ستاسو په مخکې پانسي شي، ايا داسې سړي چې يوازې د يوې ورځې ميلمه دې ستاسو له خوا د ښه سلوك حق نه لرې؟

تیمور ملك پهره دارانو ته په ده پسې د ورتلو امر وکړ او په زینو کې ښکته شو، څو گامه چې ښکته شو خلکو ته يې وويل : زه ډير مصروف يم د سرحد نه اخوا د تاتاريانو پوځونه ليدل شوي دي، زه ويريږم چې د جنوب د نورو ښارونو په څير په قوتند هم ناڅاپي يرغل رانه وړي، ځکه خو دا د نارو مهال نه دی، د تورو تيرولو وخت دی، تاسو زما درې څلور تنه سپاهيان تيپان کړل، تاسو پوهيږئ چې زما سره زيات سپاهيـان نشته، كه تاسو وعـده وکړئ چې نور به په لاره کې سپاهيان نه آزاروئ نـو زه به بيرته ستون شم او په مهمو چارو به غور وکړم، كه نه نو تر زندان پوري بايد زه پخپله ورسره ولاړ شم.

یو زلمي په لوړ آواز وويل : وروڼو! دا څه ناپوهي ده! موږ په دې نازك وخت کې خپل گران حاکم ته تکلیف ورکوو او وخت يې ضايع کوو، اوس ستاسو داد حاصل شو چې گناهکار ته به عبرتناکه سزا ورکول کيږي، نور څه غواړئ ځئ له دې ځايه!

خلك په وړو وړو ډلگيو سره تيت او پرك شول، تيمور ملك د محل په لور بيرته وگرځيده سپاهيانو ته يې وويل : بندي ته هيڅ ډول تکليف ونه رسيږي.

پر آسمان وريځې را خپرې وې، د شمال په سړه هوا کې د طاهر بدن ريږديده، يوه سپاهي خپل پوستين راواخست او هغه ته يې ور واغوست، طاهر هغه ته د مننې په نظر وکتل او پوستين يې بيرته هغه ته ورکړ ويې ويل : مننه، د يوې ورځې ميلمه ته نور ددې ضرورت نشته.

*****

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٤)

سباته د قوقند بازارونو د واورو برستن اغوستی وه، طاهر له بندی خانی نه بیرون د یوی چوتری پر سر ولاړ ؤ، د هغه لاسونه شاته په کلك پړی تړل شوی وو، له ده نه دوه گامه لری د پانسی پړی راځړیدلی ؤ. شا و خوا ته د واوری اوریدو سره سره په سلگونو تنه ولاړ وو.

د مرگ دومره نژدی لیدو سره سره د طاهر په څیره غیر معمولی سکون ؤ، د زندان د سرپرست په اشاره جلاد په چوتره ور وختوت د غرغری پړی یی په لاس ونیو او طاهر ته یی دلرگی په تخته د دریدلو اشاره وکړه، طاهر په تخته ودرید یوی او بلی خواته یی وکتل په ننداره کوونکو کی اوس هغه پخوانی جوش او احساسات نه وو، جلاد د غرغری پړی د طاهر په غاړه کی ورواچاوه، د بندی خانی سرپرست ور وراندی شو ویی ویل : ستا لپاره دا وروستی فرصت دی که ستا داسی کومه هیله وی چی موږ یی ترسره کولی شو.نو ویی وایه!

طاهر وویل : ما ددی خبری ځواب پخوا هم درکړی په داسی مهال خدائ پالونکی له انسانانو نه هیلی نه کوی، ما چی څه غوښتل له خپل خدای (ج) نه می غوښتی، که زما دعاگانی د هغه په دربار کی قبولی شوی وی نو ماته د کوم انسان په مخکی د لمن غوړولو ضرورت نشته، او که د هغه په دربار کی زما دعاگانی نه وی قبولی شوی نو ته زما لپاره هیڅ نشی کولی.

د زندان سرپرست بی ځوابه شو ویی ویل: بیا هم که ته په بغداد کی کوم خپلوان ته څه پیغام استول غواړی بیایی موږ یی بندوبست وکړای شو.

طاهر ځواب ورکړ : د خدای (ج) او رسول (ص) هر نوم اخستونکی زما خپل او عزیز دی، او ما دوی هر یوه ته یو پیغام ورکول غوښتل، که خدای (ج) ته له مانه د څه کار اخستل منظور وی نو ماته به خامخا موقع راکړی که نه نو زما باور دی چی له مانه وروسته به یو غوره انسان ددی هدف لپاره وټاکی.

: زه پوښتلی شم چی هغه پیغام څه دی؟

: هغه پیغام دا دی چی اوس کفر د اسلام په مقابل کی خپل ټول ځواکونه تنظیموی، پر مسلمانانو فرض دی چی د دین د ساتنی لپاره سره یو او منظم شی.

سرپرست وویل : اوس یوازی څو شیبی وخت لری که څه دعا غواړی ویی غواړه!

طاهر په سپینو وریځو پټ آسمان ته مخ واړاوه او هغه دعایی چی د شپی یی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو ځلي تکرار کړي وه بیا تکرار کړه:

زما پروردګاره! آیا زه ستا د دین په هیڅ درد نه خورم، ما ستا په لار کې د جهاد په نیت له تورو او نیزو سره لوبې زده کړې، ایا زما په برخه له یوه هیبتناك مرګ پرته هیڅ نشته، ما د صلاح الدین ایوبی «رح» د توری حق هم ادا نکړای شو؟

زما خاونده! د انسانانو د غلطو پریکړو ماتول تاته هیڅ نه دي، جلاد لاندې د تختې د لرې کولو لپاره د سرپرست د حکم انتظار کاوه، په ننداره چیانو کې اوس ډیر داسې هم وو چې طاهر ته یې د بې پروایي او یا غوسې د نظر پرځای په خواخوږي کتل.

ناڅاپه د ښار له لوري د خلکو چیغې او فریادونه اوچت شول، څو سپاره په تراټ راغلل په هغوی کې یوه په لوړ غږ وویل : مغل راغلل! د ښار د ساتنې لپاره چمتو شئ! دغه اعلان د یوې شیبې لپاره خلك هك پك کړل، او یوه شیبه وروسته ټولو د ، مغل راغلل، مغل راغلل په چیغو سره د خپلو خپلو کورونو په لوري روان شول، لږ ځنډ وروسته چې د زندان د سرپرست اعصاب پرځای شول او خپله ذمه واري یې بیاورپه یاد شوه نو میدان تش شوی ؤ، هغه یوه شیبه دوه زړې شو خو بیایې جلاد ته د تختې د کش کولو امر وکړ خو له یوې خوانه یو له رعبه ډك غږ اوچت شو: ودریږه!

د تیمور ملك غږ یې چې وپیژاند د زندان څارن شاته وکتل، تیمور ملك پر اس سپور ؤ له هغه سره څو نور سپاهیان هم وو، هغه چوترې ته نژدې له آس نه پلې شو په چوتره وخوت د طاهر له غاړې نه یې د غرغرې پړی لرې کړ، او بیایې په خنجر د هغه د لاسونو پړې غوڅ کړ، طاهر زر پوښتنه وکړه: تاتاریان څومره لرې دي؟

تیمور ملك ځواب ورکړ : نژدې لس میله به وي! تاته له ښار نه د وتلو پوره فرصت شته.

: چیرته د تلو لپاره! طاهر په داډ منه لهجه وپوښتل؟

: بغداد لوري ته! تا غوښتل چې بغداد ته ولاړ شې که نه؟

: نه اوس له بغداد نه دلته زیات کار دی.

: ډیر ښه ته له ماسره ولاړ شه، تیمور ملك دا وویل او یوه سپاهي ته یې امر وکړ چې خپل اس او توره طاهر ته ورکړي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

*****

(۵)

د خوارزم شاه د لومړی ماتی نه وروسته د سرحدی نورو ډیرو ښارونو په څیر د قوقند زیات اوسیدونکی د لویدیځ ښارونو ته لیږدیدلی وو، له هغه وروسته چی تیمور ملك ته سلطان د نورو پوځونو د ور استولو نه انکار وکړ نو هغه پاتی خلك هم له خطرنه سم وپوهول او دا مشوره یی ورکړه چی ماشومان، تورسری او بوداگان له ښار نه وباسی او کوم خوندی ځای ته یی ورسوی، خو پردی سربیره د قوقند د ښار دریمه برخه خلك لا په ښار کی پاتی وو، د ځینو خلکو لا تر اوسه دا گومان ؤ چی د خوارزم شاه ماته اصلاً د غزنی سیمی او د لاری له هسکو تیټو سره د نابلدی په سبب وه او تاتاریان به پر بری برسیره د قوقند په لوری راوړاندی نشی، خو د مغلو د راتگ خبر په ښار کی گډودی جوړه کړه، او خپل ماشومان او تور سری یی راوویستل د واوری اوریدو سره سره یی په یوه او بله خوا منډی وهلی، تیمور ملك او ملگرو یی په شا وخوا غونډیو کی مورچل ونیول او د مغلو د لښکر مخکینی ډلی یی تر دری ورځو ښار ته له ننوتلو ایساری کړی، د یرغل کوونکو مغلو شمیر ورځ په ورځ زیاتیده، په تیرو دری ورځو کی د تیمور ملك سرښندویانو په میړانه د تاتاریانو یرغلونه په شا کړل، خو د هغوی د شمیر زیاتیدو په سبب یی نور مخه نیول ورته گران شول، په څلورمه ورځ چی له تیمور ملك سره یوازی زر تنه سرښندویان پاتی شول هغه ته یی جاسوسانو خبرو ورکړ چی د چنگیز خان زوی «زوچی» له یوه لوی لښکر سره پرمخ راروان دی.

اوس د تیمور ملك وروستی مورچل د سیند په منځ کی یو ټاپو ؤ، چی د ساتنی بندوبست یی له څو میاشتی پخوانه کړی ؤ، په یوه زمانه کی د قوقند واکمن او د لوړی طبقی خلك په دی ټاپو کی اوسیدل، پخوانی کلا او څو ویجاړی کنډوالی اوس هم پاتی وی، د شپی مهال د ښار هغه اوسیدونکی چی له تیمور ملك سره یی د یو ځای مرگ او ژوند ژمنه کړی وه په کښتیو کی دغه ټاپو ته ورسول شول او بیا یی څو سپاره پاچا ته د مرستی د وروستی غوښتنی لپاره واستول، ټاپو ته نژدی سیند دومره سرورور ؤ چی له یوی څنډی نه ایله غشی بلی څنډی ته رسیدای شوای. تیمور ملك له څو میاشتو راسی دلته د څو میاشتو اذوقه او نور ضروریات هم ذخیره کړی وو.

زوچی دا احساس کړه چی دغه ټاپو به زر فتحه نه شی نو دغه قومانده یی خپل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه مرستیال ته وسپارله، نیمایي پوځ یې ورته پرېښود ، دې پخپله له نور پوځ سره د جنوب لویدځ په لوری ولاړ.

تاتاریانو د شاوخوا کلیو بانډو خلک د مېږو او وزو په څېر راوستل او د سیند په غاړه یې تاپوته د ډبرو د لارې جوړولو لپاره وګومارل، په زرګونو تنه بوډاګانو، تورسریو او ماشومانو به د مغلي سپاهیانو د لوڅو تورو په سیوري کې ډبرې راوړې او په سیند کې به یې غورځولې، د سیند په غاړه د تاپو په لوری ورو ورو لاره جوړېده، تیمور ملک دغه خطر احساس کړهغه د څولویو لویو کښتیو پر څنډو د لرګی له تختو مورچې جوړې کړې او دننه یې خپل غوره غشي ویشتونکي پکې کښېنول د سیند پر څنډه په راټولو تاتاریانو یې حملې پیل کړې.

په دغو حملو کې لومړی مغلو زیات مړي ورکړل، کله کله به په زور دلارې جوړولو لپاره راوستل شویو هم چې تاتاریان د حمله راوړونکو په لوری متوجه ولیدل دوی به پرې پر ډبرو حمله وکړه او بیا به یې په سیند کې ورټوپ کړل، ځینې به د کښتیو د حمله راوړونکو په وجه وژغورل شول او ځیني به د مغلو د غیشي ویشتونکو د غیشو په یرغل کې ووژل شول.

ددې ستونزو په وړاندې تاتاریانو پر منجنیق د ډبرو پرځای سکروټې او یا د بل شویو تیلو لوښي پرکښتیو وروویشتل او کښتیو ته یې اور واچاوه.

تیمور ملک د مغلو ددې حربې په وړاندې پر کښتیو چتونه ودرول او دننه د یرغل کوونکو لپاره یې وړوکي سوري پکې پرېښودل، خو ددې ټولو هڅو سره سره د تاتاریانو د بې شمیره پوځ په وړاندې تیمور ملک بې وسه شو او د سیند له غاړې نه د تاپو په لوري لاره ورو ورو ور نژدې کېده.

علاو الدین محمد خوارزم شاه د تاتاریانو له لاسه د روښې ماتې نه وروسته دومره بې زړه شوی ؤ چې د تیمور ملک د څو ځلي پیغامونو او غوښتني سره یې هغه ته مرسته ورنه کړه، بلکې ځواب یې ور واستاوه چې د تاپو دفاع، پرېږدې او له دوی سره یوځای شې، خو د تیمور ملک غیرت دا نه خوښوله چې خپل ملګري یوازې پرېږدي، کله چې لاره تاپوته دومره نژدې شوه چې په منجنیق تاپو او د تاپو د څنډو مورچلونه تر برید لاندې راغلل نو تیمور ملک ته د تاپوله پرېښودلو پرته بله لاره پاتې نه شوه.

*****

(٦)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ماښام تيمور ملك خپلو ملګرو ته د تاپو د خالي کولو حکم وکړ، د شپې مهال پر اسمان وريځې راخورې وې د تيمور ملك ټول ملګري په کښتيو کې سپاره شول او چې لږ وړاندې ولاړل اوربښت پيل شو تيمور ملك د وريځو له امله د شپې تياره يوه غيبي مرسته بلله خو چې کله باران پيل شو او توري وريښيدې نو دا انديښنه ورته پيدا شوه چې د تورو په بريښنا کې د تاتاريانو پهره داران دوی ونه وينې که داسې وشول نو ډېر سخت زيان به ور واوړي، نږدې نيمه شپه هغه ته معلومه شوه چې د دوی انديښنه بې ځايه نه وه، دوی د تورو په بريښنا کې د سيند دواړو غاړو ته تاتاريان پر اسونو سپاره وليدل چې، لږ نور وړاندې ولاړل د پليو سپاهيانو زيات شمير يې وليدل چې روان وو، له تيمور ملك سره د خپل پوځ وتلي افسران سپاره وو، ده ترې مشوره وغوښتله، د ټولو اتفاق پردې پريکړه راغې چې ګڼ ځنګل ته ورسيږي نو کښتۍ به څنډې ته کړي، که په تياره کې له تاتاريانو سره د دوی مقابله وشوه هم ځينې کسان به په تياره کې په يوه او بل لوري ځان وايستلی شي، تيمور ملك د ټولو د رايې له اوريدو نه ورروسته وويل :

طاهر تر اوسه چوپ دی زه د هغه رايه اوريدل غواړم.

د کښتۍ له يوې څنډې نه ځواب راغې: زما په نظر موږ ته دوی لارې په مخکې دي، يوه دا چې په يوه ځای کې څنډې ته شو او تر ورروستي سلګۍ پورې جګړه وکړو، که ځنګل وي او که هوار ميدان دا ټوله سيمه له مغلو نه ډکه ده او زموږ لپاره د تيښتې چانس ډير کم دی. په دې صورت کې که د يوه په بدل کې دوه نه وي نو يو خو ضرور وژنو، که په کوم ځای کې موږ پر څنډې پلي کيږو او بيا په يوه او بله تښتو او له شا د غشو نخښه ګرځو زه دا غوره ګڼم چې تر شا پر تېر غشي وخورو.

بله لاره دا ده چې تر هر ميل ورروسته يوه کښتۍ شاته پريږدو، او چې کله نورې کښتۍ وړاندې تيرې شي دوی څنډې ته ووزي او پلي شي او تشې کښتۍ بېرته سيند ته ورتيل وهي، تاتاريان به خامخا له پاتې کښتيو سره پرمخ روان وي.او شاته چې کومې کښتۍ پاتې کيږي د هغو د ژغورنې امکانات ډير دي.

د تاتاريانو د دوکې لپاره به موږ د بريښنا په برق کې پر هغوی غشي اوروو، په دې ډول به موږ تر لمر ختو پورې په يوه او بل لوري د تيښتې فرصت ترلاسه کړو. ورروستيو څو تنو ته بنايي د کښتيو څنډو ته ايستلو فرصت په لاس ورنه شي ځکه خو هغوی بايد ښه لامبوزن وي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طاهر له دوهم تجويز سره ټول سلا شول، خو تيمور ملك دا انديښنه وښوده چې کله تشه کښتې بيرته سيند ته تيل وهل شي هغه د نورو کښتيو په څير د سيند په منځ کې نشي تلای، د کښتيو د شمير د برابر ساتلو لپاره د کښتيو ساتل ضروري دي، ددې هدف لپاره د نورو کښتيو تګ بايد کرار شي خو دا هم ضروري ده چې هغه بايد له ځنډې نه لري وي، چې کښتي تشه شي نو دا دواړه صورتونه امکان نه لري.

د لږ بحث نه وروسته دا پريکړه وشوه چې په هره کښتي کې بايد يو داسې رضا کار وي چې لامبو يې زده وي، او چې سپارلي پر ځنډه پلې کړي بيرته کښتي له کاروان سره يوځای کړي.

باران ودريد، د وريځو له تور شليدلي څادر نه دلته هلته ستوري وځليدل، په يوه ګڼ ځنګله کې يې لومړنۍ کښتي پريښودله او چې لږ ځنډ وروسته دغې کښتي د خپلو سپارليو له پريښودونه، وروسته د کښتيو کتار ته ځان ورساوه، او د هغې رضا کار د خپلو سپارليو په امن ښکته کولو پيغام راوړ دوهمه کښتي شاته شوه.

د شپې په وروستي برخه کې په کښتيو کې يوازې ديرش تنه رضاکاران سپاره وو، او نوره ټوله سپارلي په ځنډو پلې شوي وه، پر ځنډو د دوی په تعقيب پسې راوتلي سپاره همغسې ورسره غبرګ روان وو، تيمور ملك يو پر بل پسې رضاکارانو ته په سيند کې د ځان غورځولو او ځنډې ته د رسيدو امر وکړ، او کله چې ټولې کښتي تشې شوې نو خپل ملګرې ته يې وويل : طاهره! نور وخت مه ضايع کوه، کښتي تيتيږي، که له دې نه کومه يوه ځنډې ته ولاړه نو مغل به خبر شي، که ستا لامبو نه وي زده نو يوه کښتي ځنډې ته بوزه.

طاهر ځواب ورکړ : زما لامبو زده ده خو ته به څه کوې؟

تيمور ملك په غمجنه لهجه ځواب ورکړ : ماته د ډوبيدونکې بيړۍ د ماڼو د ذمه واري پوره کولو موکه راکړه، کله چې ته ځنډې ته ورزې زه به هم د ځان ژغورلو هڅه وکړم.

طاهر يې چې دوه زړې ولېد تيمور ملك ووېل : زه له امر نه غاړه غړول نه نه .ګنم زر کوه!

طاهر ځواب ورکړ: زه ستا د امر له منلو نه غاړه نه غړوم خو زما يوه هيله ده!

تيمور ملك ووېل : زه نور د څه هيلې د پوره کولو اهل نه يم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

روایه څه وایی، وخت مه ضایع کوه سپیدی چوی!
طاهر ور ، : ته وعده وکړه چې که له دې وروسته په ژوند کې کله ماته له تانه د څه غوښتنې موقع په لاس راغله ته به یې نه ردوې!
تیمور ملك ځواب ورکړ : تا ځان د داسې وعدې اهل ثابت کړ، ورځه زه ستا د یوې پرځای دوې غوښتنې ترسره کوم.
طاهر خدای پامان ورېل او ورو په اوبو کې ښکته شو او د څنډې په لوري یې لامبو ووهله، د شپې د سړې هوا او ستوماني په وجه یې بدن شل شوی ؤ، د سیند اوبه له زغم نه وتلې یخې وې، دې چې څنډې ته ورسید هلته له یوه بل مصیبت سره مخ شو، څو سپاره په څنډه روان وو، طاهر د یوې ونې ریښې ونیولې او په اوبو کې پاتې شو، اوچې سپاره تیر شول هغه د راوتلو هڅه وکړه خو هغه اوس پلی سپاهیان ولیدل، د هغه بدن بلکل کرخ شوی ؤ، کله چې پلي تیر شول له شانه یې په یوه واټن بیا د سپرو د اسونو د پښو ترپهار واورید، د طاهر حوصلې ځواب ورکړ ، زر له اوبو نه راووت د یوې ونې په تنه یې تکیه وکړه او ودرید، په څنډه د ونو او تیاري په سبب د تاتاریانو پوځ ګډوډ وړاندې روان ؤ، طاهر څه سوچ وکړ او توره یې له تیکي راوایستله، کله چې پنځلس شل تنه سپاره تیر شول هغه د ګڼو ونو په منځ کې د یوه آس د شنهار غږ واورید، ده د ښاخونو په منځ کې لاره وایستله او ورو ورو ورنږدې شو، طاهر په تیاره کې په څیر څیر وکتل او کوم لوري ته چې د سپاره د آس مخه وه همغې خواته ورنږدې شو او د یوې ونې شاته ودرید، د سترګو په رپ کې بیا د طاهر یو لاس د اس پر قیضه ؤ او پر بل یې سپور په توره وواژه په بیره یې د رپیدونکې مغل خولې او پوستین تری وښکل او پخپله یې واغوستل او پر اس سپور شو د سیند په غاړه روان شو.

*****

(۷)

د سهار د نخښو رابریدو لپاره لا څه وخت پاتې ؤ، تیمور ملك چې خپله کښتې پریښوده او په لامبو یې څنډې ته ځان ورساوه نو د ونې د تنې له شانه پرې غږ وشو:
تیموره!
هغه تکان وخوړ یوه او بله خوایې وکتل او زر تر ژره یې توره وایستله او د خطر سره یې د مقابلې لپاره ځان تیار کړ، د ونې د تنې له شانه بیا غږ اوچت

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو: ویریږه مه زه یم طاهر!

تیمور ملك زر دوني شاته څان ورساوه، طاهر د اس جلب نیولی ولاړ ؤ، تیمور ملك په بیړه ورته وویل : ددی آس په ترلاسه کولو سربیره ته لا دلته ولاړ یې؟

طاهر په ډاډ ځواب ورکړ: دغه اس ستا لپاره دی اوس بیړه کوه!

تیمور ځواب ورکړ : زه د خپل تقدیر نه د وتلو لپاره له چانه متروکه نه اخلم!

طاهر ځواب ورکړ: تا زما د دوو غوښتنو منلو وعده کړی ده، او زما لومړنی غوښتنه همدغه ده.

تیمور ملك بی ځوابه غوندی شو ویی ویل : دلته بحث کول ښه نه دی راځه له ماسره!

طاهر په لاس کی د آس قبضه نیولی وه او له تیمور سره روان شو، د سیند له غاړی نه نژدی دری سوه گزه لری تیمور ملك ودرید ویی ویل آیا ستا نیت له مانه د وعدی اخستو په وخت کی همدغه ؤ ؟

: هوکی؟

: ستا باور ؤ چی اس به په لاس درځی او ماته به یی راولی؟

: دا زما اراده وه د خدای (ج) شکر دی چی پوره می کړای شوه.

تیمور ملك د طاهر له لاسه د اس قبضه واخستله او پری سپور شو بیایی وویل : ته زما تر شا سپور شه!

طاهر ځواب ورکړ: په دی ډول به دواړه پاتی شو.

تیمور ملك وویل : پر خدای دومره بهروسه درلودونکی انسان مایوسه باید نه شی، ښایی ستا په سبب زه هم وژغورل شم، زر کوه، د مغلو غړونه راځی لکه چی هغوی تشی کښتی ولیدلی.

طاهر د تیمور ملك ترشا سپور شو، نژدی دوه میله په ځنگل کی له مزله وروسته د غونډیو لړی پیل شوه، طاهر د آس ستومانی احساس کړه څو ځله یی غوښتل چی پلی شی خو تیمور ملك پرینښود.

د لمر له لومړنیو وړانگو سره دوی یوی تنگی دری ته ورسیدل، او چی طاهر شاته وکتل د تاتاریانو څو سپاره په ترات پسی ورزغلیدل.

طاهر وویل : هغوی په موږ پسی راغلل، د خدای (ج) په خاطر ما دلته پلی کړه زه یی په همدی تنگی کی ایسارولی شم، تا ته به د ژغورنی موقع په لاس راشی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمور ملك بیله دی چی آس ودروی پوښتنه وکړه:
هغو ی څو کسه دی؟
:اوه!
: نو زه هم درسره پلی کیږم.
: خو څوك ویلی شی چی په دوی پسی به لوی لښکر نه وی؟
: همدغه سبب دی که نه چی زه تایوازی نشم پریښودلای.
طاهر وویل : تا زما د دوو غوښتنو د منلو وعده کړی وه زما دوهمه غوښتنه همدا ده چی تاسو ما دلته پلی کړی.
: زه د ځان په خاطر ستا ددی قربانی سبب پوښتلی شم؟
: خوارزم د مغلو د سیلاب په مخ کی وروستی کمر دی، او دی کمر ته ستا په څیر ساتونکی په کار دی زه پر تا احسان نه کوم غواړم د اسلامی نړی یو خدمت ترسره کړم.
خوارزم شاه څو بی زړه مشاورینو له کاره غورځولی دی، ته په هغه کی د نوی ژوند ساه پوکلی شی.
تیمور ملك ځواب ورکړ : زه یوازی یو سپاهی یم، توره وهل می زده دی، په اولس کی د ژوند ساه پوکل ستا غوندی خلکو کار دی، ته ورځه زه له اس نه پلی کیږم او د هغوی لار بندوم.
طاهر وویل : خپله وعده مه هیروه، زما پر خدای (ج) تکیه ده، موږ دواړه به یو ځل بیا سره یوځای شو، طاهر دا وویل او له زغلیدونکی اس نه یی توپ کړل، تیمور اس ودراوه او ویی ویل :
په ځولی کی دی څو غشی دی؟
طاهر ځواب ورکړ : پنځه دانی!
تیمور ملك خپله د غشو «کڅوړه» ور وغورځوله او ویی ویل : شپږ به په دی کی هم وی، کاشکی د خوارزم په پوځ کی ستا په څیر پنځه سوه تنه سپاهیان نور وای.
تیمور ملك اس چارگام خوشی کړ، او طاهر د تنگی په یوه کنډو کی د غونډۍ په یوه لوړه اوږه د یوی ډبری ترشا مورچل ونیو.

*****

(۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې لومړی سپور د کنډونه ور واوښت طاهر په غشي وویشت او هغه د اس له شانه لرې وغورځید، په دې څنډ کې بل سپور له کنډونه راواوښت او د طاهر د غشي دم ته برابر شو، د هغه دوهم غشي هم په نخښه برابر ولګیدلو خو دری تنه نور سپاره په یو ځل له کنډونه را واوښتل، طاهر له هغوی نه یو وویشت پاتې نورو اسونه ودرول او د بیرته ګرځیدو اراده یې وکړه، خو له پاسه دوه غشي نور راغلل او یو مغلي سپاهی بل تپې شو له اس نه ولوید، دوهم د اس تر شا ځان پناه کړ او ځان یې وژغوره او خپلو نورو ملګرو ته یې د خطر خبرداری ورکړ، ترڅو طاهر بل غشي په لینده کې ایښود تاتاری له اس نه پلی شو او د یوی ډبری شاته یې پناه واخسته، هغه نورو ملګرو ته هماغسې چیغې وهلې او د خطر نه یې خبرول.

طاهر د ډبری ترشا سنګر پریښود او د کنډو بل لوری ته د غونډی په اوږه ورواوښت، لاندی نژدې دیرش څلویښت ګزه لرې دوه سپاره ولاړ وو او د ناری وهونکی ملګری ځواب یې ورکاوه، طاهر د یوی ډبری ترشا کښیناست.

دغو دوو مغلي سپاهیانو په خپله ژبه پخپلو کې څه سره وویل بیا له اسونو پلی شول اسونه یې په یوه بوټی وتړل او د غونډی داسې ځای ته ورسیدل چې هلته د پټیدو لپاره څه ځای نه ؤ، ناڅاپه د طاهر له لیندی نه یو پر بل پسې دوه غشي ووتل او هغم دوه تنه ولویدل او څو ګزه لاندی پریوتل، طاهر له ډبری نه سر راپورته کړ لاندی یې وکتل چې په مخ کې یې یو سیوری ولید، ناڅاپه یې شاته را وکتل او غوني یې زیږه شول پنځه شپږ ګامه پاس یو تاتاری توره ایستلې ورته را روان ؤ، طاهر زر لینده وغورځوله او جګ شو، د هغه لاس لا د توری موټي ته نه ؤ رسیدلی چې تاتاری د توری وار پری وکړ، دی په بیړه یوی خواته خم شو او د مغلي پوځي توره په تیږه ولګیده. د هغه د بل وار نه د مخه طاهر یو ګام شاته شوی ؤ او توره یې ایستلې وه.

څو شېبې د دواړو توری یو له بل سره وجنګیدلې او تاتاری خپل حریف خطرناک احساس کړ او شاته تلو، هغه څو ځلې د پښې خرلو او مقابلې هڅه وکړه خو زور یې ونه رسید د ډبری وروستی څنډې ته چې ورسید د طاهر توره یې پر سر ولګیده شاته ورغړید او په یوه ژور ګړنګ کې ولوید.

طاهر د سترګو په رپ کې له غونډې نه راکوز شو او په بوټو تړلو آسونو نه په یوه سپور شو چې تر کنډو واوښت نو دده په غشو زخمي یو نیم ژواندی مغل یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولید چې پر کمره یې خپل سر واهه، دی وړېلی شو غشي یې ترې راوکیښل او بیرته یې په خپله د غشو کڅوړه کې واچاوه او بیرته پر اس سپور شو.

طاهر اس چارګام وزغلاوه او د واوریښو غرونو نه تیرېده، په ځینو سختو لارو کې یې د اس رفتار ورو کاوه د لارې په باب یې هیڅ معلومات نه ؤ، د غرنیو خوړونو اوبه لړې نه وې خو له لوړې یې سیك ختلی ؤ، د شپې یخني یې وجود کرخت کړی ؤ، او اوس هم سره له دې چې لمر تود ؤ خو د ساړه شمال څپې یې پر بدن له زغم نه وتلې وې.

په لاره کې څو داسې کلې مخې ته ورته راغلل چې سوځېدلیو کورونو او د ماشومانو او ښځو بې ګور او کفنه مړیو یې د تاتاریانو د یرغل او وحشت ګواهي ویله.

ماسپښین مهال طاهر د یوه پراخ میدان نه تیرېده، پر آسمان وریځې راخورې شوې او یخني هره شیبه زیاتیدله، قضا ماسپښین واوره اوریدل پیل شول، د طاهر آس نړدې له پښو لویدلی ؤ، غاړه یې ښکته اچولې وه او ورو ورو روان ؤ، دواورې په توپان کې د طاهر پام نه ؤ چې په کوم لورې روان دی، خو هغه د دریدو پرځای تګ غوره باله.

مازدیګر مهال اس په واوره وغورځید لغتې یې ووهلې او مړشو، طاهر پلې مزل پیل کړ، هغه به ایله دوه میله مزل کړی ؤ چې نور یې حوصلې ځواب ورکړ، د واورې توپان نور هم زورور شو شپه راتلونکې وه، پر طاهر د بیهوشۍ څپه راتله، زړه یې غوښتل چې په واوره وغځیږي او ویده شي، خو هغه ته معلومه وه چې دا به دده وروستی خوب وي، بیایې د زړه په زور څو ګامه ګړندي واخستل خوله څو ګامه وروسته یې بدن بیرته بې سیکه شو په واورو کښیناست، خو د انسان په فطرت کې د ژوندي پاتې کیدو هیله تر وروستي شیبې له مایوسیو سره جګړه کوي.

طاهر یو ځل بیا اوچت شو، آسمان ته یې وکتل او د ډیرې عاجزۍ په حالت کې یې دعا وکړه:

ای د ځمکې او آسمان خاونده! زما د ژوند یو ارمان هم تر اوسه نه دی پوره شوی، نور په ما کې دوراندې تلو همت نشته، تاته پناه درووړم او له تانه مرسته غواړم، خو که زما په برخه له مرګه پرته بل څه نشته نو ماته د یوه مؤمن حوصله راکړه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددی دعانه وروسته طاهر داسی انګیرله لکه د ژوند له یوه بوج نه چی بی غمه شوی وی، کښیناستلو چی یو غږ یی تر غوږ شو او په رګونو کی یی سړیدونکی وینه بیرته توده شو، دا د یوه اس د شنهار غږ ؤ، طاهر یوه او بله خوا وکتل نژدی پنځوس ګامه لری یو اس څنګ غوږونه ولاړ ؤ او دده په لوریی کتل.

طاهر په منډه ځان اس ته ورساوه، آس دوه دری ګامه ورته رامخی ته شو او د هغه په تتر یی خپل مخ وموښلو، پر آس زین تړلی ؤ طاهر چی ولید وپوهیده چی دا د کوم مسلمان ؤ، له زین نه یی واوره وتوړله او پری سپور شو اس څو قدمه واخیستل خو بیا ودرید او په یوه راوتلی ځای یی پښه ووهله، طاهر ورکوز شو واوره یی یوه او بله خوا واړوله او د یوه انسان مړی یی راویوست د هغه په پوښتیو او خیټه دوه غشی ښخ وو، طاهر انا لله و انا الیه راجعون وویل او بیرته یی هغه په واورو کی وپوښه، اس یی پرور میږ وټپاوه او پښه یی پری واړوله.

د ژوند نوی هیلی د طاهر په رګونو کی نوی تودوخه وزغلوله، چی لږ وړاندی ولاړ د اس پر زین تړلی یوی کڅوړی ته یی پام شو لاس یی پکی دننه کړ د غوښی او پنیر یوه یوه ټوټه یی راوایستله، سمدستی یی وخوړلی او د مړیدونه وروسته یی په ځان کی د ځواک احساس وکړ اس ورو ورو په خپله طبعه روان ؤ، طاهر یی دمخ اړولو او په کوم بل لور د ګرځولو ضرورت نه احساساوه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثـــريـــا

تیاره ماښام طاهر یوه ویجاړ کلی ته ورسید، کنډوالو شاهدی ویله چی د مغلو د سیلاب کومه څپه پردی کلی تیره شویده، د اس له مزله داسی ښکاریده چی شاوخوا نژدی کوم کور دده هدف نه دی، طاهر په ځیر ځیر کتل چی که د کوم کور له کړکی او یا وره نه څه رڼا وویني، د زیاترو کورونو دروازی خلاصی وی او د واورو پنډی پنډی دیری ددی گواه وی چی دننه څوك پکی نشته، د یوه کور د ترلی دروازی مخی ته چی طاهر ورسید د توری په څوکه یی یوه پله دننه تیله کړه د پلی له خلاصدو سره سم د شهیدلیو مړیو له زغم نه وتلی بوی د طاهر لاره ډب کړه، اس غوږونه څك کړل غاړه یی کږه کړه او د وړاندی تلو اراده یی وه طاهر د اس پروړمیږ لاس راتیر کړ ویی ویل : زما دوسته ! زما حوصله ځواب راکوی که کومه امن گوښه درته معلومه وی ځان رسوه.

کله چی اس له کلی نه بیرته بهر وتلو د طاهر په خیال کی وروگرځیدل چی ښایی د اس پر عقل باور هوښیاری نه وی، د شپی تیاره ورو ورو زیاتیدله، هغه اس یو ځل ودراواه او په زوره زوره یی چیغی کړی:

څوك شته! څوك شته!

د هغه غږ د شپی په غیږه کی چوپ شو، او له دی وروسته د لیوانو آوازونو دده تصور ور رد کړ، اس وشنیده گواکی خپل سپاره ته یی ویل : ولی مایوسه کیږی منزل ته رارسیدلی یی.

طاهر اس بیا خپلی خوښی ته پریښود ، له کلی نه لږ لری په گڼو ونو کی تیر شو او بیا په یوه لوړه غونډی وخوت د واوری اوریدو او تیاری له امله طاهر تر دوه گزه وړاندی هیڅ نه لیدل، د غونډی پر سر له یوه دیوال سره په خوا کی اس وړاندی روان شو، څو قدمه وړاندی په یوه خلاصه دروازه ورننوت او په شنهار شو د طاهر په مخکی یو لوړ کور ؤ، هغه ارادی ځواك چی دی یی تر دی ځایه رارسولی ؤ نور ځواب ورکړ، د یوه نغری بل اور ته کښیناستل او ویده کیدل یی

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس تر ټولو لویه هیله وه.

د کور دانگړ دروازه خلاصه وه، خو دننه د رڼا نوم او نخښه نه وه، ده فکر وکړ چې ښایي په دې کور کې هم څوک نه وي ښایي اس دده د وروستي منزل لپاره ددې کنډواله کلي تر ټولو غوره کور ټاکلې وي، اس چې انگړ ته ننوت ودرید طاهر ترې پلې شو، د هغه پښې پرسیدلې وې او نور یې د بدن د بوج اوچتولو ځواک نه درلود، بیایې په خپل ټول زور چیغې کړې: څوک شته! څوک شته؟

دده غږ د دبرو له دیوالونو نه بیرته راغبرگ شو او آزانگې یې وکړې، ده اس پریښود او دواړه لاس یې په دیوال تکیه کړل او چیغې یې وهلې وړاندې ولاړ.

د دهلیز نه تیر شو او یوې کوټې ته ورغی، د کوټې د دیوال سره په څلورو خواوو کې راوگرځید، خو ده ته د خپل غږ ځواب راغبرگ نه شو، بیایې په خیال کې وروگرځیدل چې له شگونه د هیلو مانۍ جوړوي، که دلته کوم انسان پاتې وای نو د کور ټولې دروازې به خلاصې نه وې.

په زړه کې ورتیره شوه چې اوس د اور یوه سپرغۍ زما ځان ژغورلی شي خو د اور بلولو لپاره ورسره څه شی نه وو، ناڅاپه یې تر پښو لاندې نرم شی احساس کړل ورتیټ شو چې لاس یې پرې وواهه یو پوستین ؤ کښیناست او هغه یې زر واغوست، خو زر یې داسې احساس کړه چې ده ته ټلې تودوخه دغه پوستین نشي ورته راگرځولی، خو څو ساعته وړاندې یې اس یوه غیبي مرسته وگڼله، اوس هم دده ضمیر ددې منلو ته تیار نه ؤ چې الله ؟ به یې یوازې پریږدي، باور یې ؤ چې الله تعالی په خپل رحمت تر دې ځایه را رسولی دی، ده خدای (ج) ته د یوه ستر هدف لپاره د ژوند دعا کړې وه او دغه هدف تر دې ځایه په رارسیدو نه پوره کیده، دا کور دده وروستی منزل نه دی، تقدیر یوازې دده امتحان اخلي، نهیلي د مؤمن له شان سره نه لگیږي، دا شپه به تیره شي سهار به د لمر وړانگې ده ته د ژوند نوې تودوخه وروبخښي او دا هم امکان لري چې ددې کور په کوم گوټ کې د الله کوم بنده اور بل کړی وي او دده د ورتگ انتظار کوي، په دې ذهني کش ړ کړپ کې لمونځ ور په یاد شو، زر زر یې تیمم وواهه، او خپل ټول ځواک یې راټول کړ او راپورته شو.

د لمانځه نیت اراده یې چې کوله په زړه کې وروگرځیدل چې کیدای شي ددې کور په کومه گوښه کې څوک د تاتاریانو له ویرې غلي شوي وي، هغه په لوړ آواز آذان وکړ او له لږ شیبې انتظار نه وروسته د.چا له راتگه مایوسه شو او نیت یې

Scanned by CamScanner

وتاړه.

په لمانځه د بوختيدو نه وروسته يې د بدني تکليف احساس ورو ورو غلی شو، د لمانځه له ختمولو وروسته يې د دعا په وخت کې تنې رڼا ته پام شو، زړه يې په ټوپونو شو او زر يې شاته مخ واړاوه.

*****

(۲)

يو اته کلن ماشوم مشال په لاس کې ولاړ و، د هغه ترځنګ يو بل زلمی ژ چې توره يې په لاس کې نيولې وه، د ځوان څيره ډيره زياته جذابه او زړه وړونکې وه، د جامونه يو ترکي سپاهي ښکاريده طاهر په خپل ژوند کې تر اوسه دومره زړه وړونکې څيره نه وه ليدلې هغه د يوې شيبې لپاره حيران ورته کتل، د ماشوم او دې زلمي په څيرو کې زيات ورته والی و.

طاهر دا احساس کړه چې خدای دده د لارښوونې لپاره له اسمانه دوی پرښتې را استولې، دواړو د انديښنې په حالت کې ده ته کتل، طاهر ورته وويل: السلام عليکم! ماشوم او ځوان دواړو په يوه غږ د هغه سلام ته وعليکم وويل، خو د ماشوم پرځای د ځوان د غږ ترنم زيات دده په غوږو کې راغبرګ شو ځوان په عربي وويل: که زه اشتباه نه کوم ته عرب يې؟

طاهر په حيرانۍ وويل: تا څه ور وپيژندم؟

: ستا آذان مې چې واوريد لهجه دې عربي وه.

طاهر وويل: ستا لهجه هم له عربو نه زياته بدله نه ده.

د ځوان پر شونډو پيکه او مايوسوونکې موسکا وزغليده او ويې ويل زما مور عربه وه، خو اوس ددې خبرو مهال نه دی، ته د واورو له توپان نه راتير شوی يې راځه له ماسره!

د ځوان په غږ کې ازانګې او موسيقي وه، داسې اغيزه وه چې له غوږونو نه تيريږي او زړونو ته رسيږي.

طاهر جګ شو له ځوان سره تلو ته چمتو شو ځوان له دوه درې ګامه اخستلو وروسته ودريد ويې ويل: ته د شپې مهال دلته څه ور راغلی؟

طاهر ځواب ورکړ: ماته له دې ځايه څو ميله لرې په دښته کې په واورو کې پراته يوه مسلمان شهيد آس په لاس راغی، هغه آس زه دلته راورسولم.

د ځوان په څيره کې د غم او خفګان نخښې رابرې شوې بيايي وويل: تا ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولید هغه تپی ؤ که د واورو توپان وژلی ؤ؟
: هغه تپی و، که هغه ستاسو عزیز او دوست ؤ نو افسوس کوم.
ځوان وویل : هغه زموږ پخوانی خادم ؤ، ما نن له یوه ضروری پیغام سره سمرقند ته واستاوه... ستا شوندی نیلی شوی، راځه دغه ځای خوندی نه دی.
کشر ماشوم دیوه په لاس کی په مخکی شو له دوو کوټونه دننه تیر شول او بیا یوه تنگ دهلیز ته ووتل، ځوان په دهلیز کی د ډبرو یوه تخته لری کړه، لاندی یو سوری ؤ چی یو سړی په اسانی تری کوزیدای شوای، د سوری نه لاندی د لرگو زینه ښکته شوی وه، لومړی کشری ماشوم او بیا وریسی طاهر سمځی ته وربنکته شول او د تولو په پای کی زلمی ور ښکته شو او سوری یی بیرته په همغه ډبره بند کړ.

د زیر زمینی په یوه کونج کی په نغری کی اوربل ؤ، پرغولی یوه ښکلی قالینه غوریدلی وه، او یوی خواته دری څلور پوستینونه ایښی وو، ځوان طاهر ته یوی خواته د کښیناستلو ست وکړ ویی ویل : ته به وږی یی زموږ سره د غوښو له څو وچو ټوټونه پرته هیڅ نشته.
: ما ستا سو د خادم له کڅوری نه غوښه او پنیر واخستل، اوس زه له اور پرته بل هیڅ شی ته اړتیا نه لرم، دایی وویل او بیا طاهر خپلی موزی وایستلی او د اور خواته یی پښی وغزولی، کوټه ښه توده وه، طاهر ناست ؤ خو ورو ورو پریوت او لږه شیبه وروسته په درانده خوب ویده شو، ځوان اوچت شو پر هغه یی یو پوستین ور وغوړاوه.

*****

(۳)

د یوه خواږه او زړه وړونکی غږ په اوریدو طاهر سترگی وغړولی او د پریشانی په حالت کی جگ شو کښیناست او ویی ویل : زه چیرته یم او بیایی د شمعی په رڼا کی ځوان ولید چی دی یی راپاڅولی ویی پیژاند او سمدستی یی وویل : سهار شو؟
ځوان ځواب ورکړ: اوس ماسپښین کیدونکی دی، ته ډیر زیات ویده وی.
: تر اوسه خو پوره تیاره ده!
: ته د کور د لاندی په کوټه کی یی، د لمر رڼا دلته نه راځی، د طاهر له سترگو نه د خوب خومار ورو ورو لری کیدلو خو د تیرو ورځو بدنی ستومانیو درد

(c) ketabton.com: The Digital Library

یی لا په بدن کی ؤ، هغه له لږ سوچ وروسته وویل:

د شپې می له تانه ډیری پوښتنی زړه غوښتی خو خوب رالاندی کړم، اوس تاسو راته ووایی دلته څه کوی؟ او هغه ستاسو نوکر چیرته تلو او تاسو یی چاته پریښودی؟ زما په گومان دلته پاتی کیدل ډیر خطرناک دی، موږ باید زر تر زره له دی ځایه ځانونه وباسو.

ځوان ځواب ورکړ : ما هم له تانه ډیر څه پوښتل غوښتل خو ښه شوه چی ته زر ویده شوی، زما پلار ددی ښار حاکم ؤ، د سلطان له ماتی وروسته د شاوخوا کلیو په څیر په دی ښار کی هم ویره خوره شوه، خلکو له خپل بال بچ سره بلخ، بخارا او سمرقند ته هجرت وکړ، ما له خپل پلار سره په اوسیدو ټینگار وکړ خو هغه زه د خپل وړوکی وررور سره یوځای له یوی قافلی سره بلخ ته په تلو مجبور کړم په بلخ کی زما بابایو مشهور سوداگر دی، زموږ د قافلی شمیر د دوو سوو تنو په شاوخوا کی ؤ، چی زیات پکی تور سری او ماشومان وو، له دی ښاره نژدی شل میله لری زموږ پر قافلی د تاتاریانو یوی ډلگی حمله راوړه، میړونو په میدان مقابله وکړه، خو وسه یی ونه شوه، تول یو یو ووژل شول، ځینو ښځو هم مقابله وکړه او ووژلی شوی او نوری ژوندی ونیول شوی، زما په مخکی ترټولو ستره مسأله د اسماعیل ژغورل وو، د ویری له سببه د هغه کریکی ما نشوای اوریدای، پلار می د طبیلی تر ټولو غوره اس راکړی ؤ، ما اسماعیل له کچر نه راکوز کړ او په شا پسی می راسره سپور کړ، او اس می چار گام خوشی کړ، د شپې د تیاری او گڼ ځنگل په سبب مغلو زه تعقیب نکړای شوای، خو زما به د هغو خویندو زړه سوری کوونکی کریږی هیری نه شی چی د تیښتی په وخت کی می اوریدی.

ځوان چی تردی ځایه خبره راورسوله چوپ شو، د هغه په غتو غتو ښکلو سترگو کی اوښکی راډنډ شوی، طاهر په ځیر ځیر ورته کتل، ماشوم چوپ په یوه کونج کی غلی ناست ؤ، د هغه په څیره کی هم د تیرو پیښو ځوروونکی نخښی او تار وو، طاهر په ناستی هغه ته غیږ وغوړوله، ماشوم لږ ورته وکتل او بیایی په منډه ځان ورته راورساوه او په غیږ کی ورولوید په سلگیو شو، تر لږ ځنډه یی شوندی بوخی بوخی کړی او پر ژړا د راقابو کیدو هڅه یی وکړه، خو چی طاهر د هغه پر سر لاس راکش کړ او د تسلی ورکولو هڅه یی وکړه نو په زوره زوره یی وژړل.

طاهر ورته وویل : مه ویریږه موږ به ډیر خوندی ځای ته ولاړ شو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلك وویل : په لاره کی به مغلیان وی، هغوی ماشومان خوری.
: نه، نه تاته چا په دروغو داسی ویلی دی.
زلمی طاهر ته وویل : اسماعیل به ماته تسلی راکوله نن خدای (ج) خبر دی په ده څه وشول.
طاهر په غور ځوان ته وکتل او ویی ویل:
گومان کوم چی ته د اسماعیل خور یی!
د هغه بنه ناڅاپه زیړه شوه او سترگی یی ښکته واچولی.
طاهر وویل : ویریږه مه، ستا عزت او ساتنه زما ذمه واری ده، تا خپله کیسه تر اوسه پای ته نه ده رسولی.
کله چی نجلی بیا طاهر ته وکتل په سترگو کی یی اوښکی ځلیدلی، هغی په لستونی اوښکی پاکی کړی ویی ویل : کاشکی ددی بی وسی او بی کسی په وخت کی زموږ د قوم له نجونو نه ځوانان جوړیدای. له تاتاریانو څخه د تیښتی نه وروسته بیرته خپل کور ته ولاړو. دریمه ورځ پلار جان ته دا خبر ورسید چی پر ښار مغل یرغل راوړي، له هغه سره تول څلور سوه تنه سپاهیان وو، ځینو افسرانو مشوره ورکړه چی له دی لږ پوځ سره له تاتاریانو سره مقابله د ځان وژنی په معنی ده، خو هغه ډیر غیرتی ؤ، د ښار پریښودل یی غوره ونه گڼل، پلار جان ته می جاسوسانو خبر راوړ چی پردی ښار د یرغل راوړونکو تاتاریانو شمیر ډیر نه دی د هغه باور ؤ چی څو ورځی به یی ایسار کړای شی، په دی ځنډ کی به له سمرقند یا بلخ نه څه مرسته راورسیږی، خو د قوقند په اړه چی کومی اوازی خپری شوی هغو د ښار دننه د خلکو زړونه وغورځول، ځینو افسرانو زما پلار جان ته ویل چی سلطان تیمور ملك ته مرسته وانه ستوله، ته ولی د مرستی تمه تری کوی؟ د پلار جان ورستی ځواب دا ؤ چی زه به خپل فرض پوره کړم ماښام مهال یی پوځ ته امر وکړ چی سهار وختی له ښاره راووزی او پر مغلو یرغل وکړی خو تر سهاره نژدی دوه سوه تنه تښتیدلی وو، تردی چی زموږ د محل زیات خدمتگاران هم وتښتیدل.
سهار مهال له رخصتیدو نه دمخه پلار جان د لومړی ځل لپاره ددی سمڅی لاره راوښودله او علی یی راسره پریښود ، علی زموږ پخوانی خادم ؤ، پلار جان په دی سمڅه کی د څو ورځو خوراك هم پریښود ، موږ ته یی وویل چی که موږ ماته وخوړه هم تاسو له دی کوټی نه د تیښتی هڅه مه کوی، ځکه چی مغل چاته د تیښتی فرصت نه ورکوی، د هغه دا هیله وه چی د خوارزم پوځونه به له تیاری

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته دی خواته خامخا راځی.

له علی نه پرته نورو خدمتګارانو ته زموږ ددی غلی ځای درک معلوم نه ؤ، دوی ورځی دلته غلی وو، د محل نور پاتی خدمتګاران هم وتښتیدل، علی به موږ د بهر له حال نه خبرولو، دریم ماښام د پلار جان اس تش راستون شو، او په همدی شپه مغل ښار ته راغلل او پاتی ژوندی خلك یی ووژل.

تر دوو ورځو پوری دغه کور د مغلو مرکز ؤ او په شاوخوا کلیو کی یی لوټ او وژل پیل کړی ؤ او موږ له علی سره په دی کوټه کی غلی وو، دغه دوی ورځی موږ ته له کلونو ډیری اوږدی وی، دریمه ورځ هغوی ښار پریښود، په محل کی بشپړه چوپتیا وه خو موږ تر شپی پوری انتظار وکړ، د شپی مهال علی د سوری له لاری بهر ته ووت او خبر یی راوړ چی زموږ یو اس د طبیلی سره نژدی ګرځیده ما هغه ونیو او په طبیله کی می وتاړه، له دی نه وروسته موږ دا دعاګانی کولی چی د مسلمانانو کوم پوځ دی خواته راشی، ورمه شپه موږ دا پریکړه وکړه چی سهار وختی به دا ځای پریږدو او د بلخ په لور به خوځیږو، امکان لری چی په لاره کی د کومی پوستی پهره داران ژاسره مرسته وکړی، خو چی ماسپښین مهال د واوری اوریدل پیل شول نو ما د سمرقند د حاکم لپاره دا لیك ولیکه چی موږ له دی ځایه وباسی او بلخ ته مو ورسوی علی زما غوښتنلیك ورسره واخست او روان شو.

اوس چی ته پر کوم اس راغلی یی په همدی اس علی سپور وتلی ؤ، زما په ګومان هغه د کوم تاتاری د ظلم نخښه شویدی، اوس لکه چی خدای (ج) ته زموږ مرستی ته را استولی یی ته له کومی خوا راغلی یی؟

طاهر لنډ لنډ خپل داستان واوراوه او په پای کی یی تجلی ته وویل : زه لږ بهر وزم او د موسم حالت ګورم.

: محل ته د مغلو د راتګ خطر هر وخت وی ځکه خو د بهر ته وتلو لپاره دا لاره ډیره خوندی ده، دا یی وویل او بیا هغی په دیوال کی لګیدلی یو څرخ واړاوه، د لږ غږ سره په یوه برخه کی دومره درز راپیدا شو چی یو سړی تری په اسانی تیریدای شوای.

تجلی وویل راځه زه لاره درته ښیم، اسماعیل تکان وخوړ ویی ویل : زه هم درسره ځم.

* * * * *

(٤)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سمڅې د کوټې د تتې رڼا په پرتله غار ډېر تیاره ؤ، نجلۍ او ورور یې زړوړکي وړاندې تلل، خو طاهر ورو ورو پلونه اخستل، ځای ځای د غاړیوی او بلې خواته ځمکې کیندل شوې وې او پراخې کوټې پکې جوړې شوې وې.
طاهر نژدې پنځوس ګزه وړاندې لاره پرېښوده او په یوه کوټه ننوت، په دې ځنډ کې نجلۍ او ورور یې نور هم وړاندې ولاړل، طاهر د پریشانۍ په حالت کې د کوټې پر دیوالونو لاس واهه چې د نجلۍ غږ یې واورید: ته چیرته یې؟
طاهر ځواب ورکړ: زه لاره نشم موندلی.
نجلۍ خپل ورور ته مخ وروګرځاوه ویې ویل : اسماعیله ورشه ترلاس یې ونیسه.
اسماعیل طاهر تر لاس ونیوه ویې ویل : زما سره راځه زه په تیاره کې هم لیدای شم.
طاهر وویل : په دې کوټو کې ښه زیات پوځ اوسیدای شي،
نجلۍ وویل : هوکې! خو کاشکې له موږ سره کافي پوځ وای.
یو ځای ته چې ورسیدل نجلۍ ودریده ، ویې ویل:
اوس لږ پام کوه او راځه وړاندې چینه ده، اسماعیله ته زما لاس ونیسه!
درې واړو د یو بل لاسونه ونیول او وړاندې ولاړل څو ګامه وړاندې تیاره لږ شوه ښې لورې ته وګرځېدل او چې څوګامه نور ولاړل نجلۍ بیا ودریده. دلته رڼا زیاته وه، طاهر ولیدل چې د یوه وړوکي ډنډ پرځنډه ولاړ دي، د یوه کمره نه چینه را خوټیږي او اوبه یې په ډنډ کې راټولیږي، او د ډنډ زیاتې اوبه له غار نه تیریږي، پنځه شپږ ګامه وړاندې د غار خوله وه چې ډیره تنګه وه.
اوبه تر زنګنو ټیټې وې، اسماعیل او طاهر هم د نجلۍ په څیر له اوبو راوتلیو ډبرو پښې ایښودلې او د غار له خولې راووتل، د دوی په مخکې په ونو پوښلې دره وه، واوره اوس نه اوریدله خو وریځې لا خورې وې، ونې، ډبرې او د ځمکې بوټې هر څه په واورو پوښلي او پټ وو.
د غار نه راوتلیې اوبه په یوه لښتې که ښکته بهیدلې او د یوه خوړ سره چې ډیرې اوبه پکې بهیدلې یو ځای کیدلې، طاهر تر لږ ځنډه دغه په زړه پورې منظرې ته حیران ؤ، بیایې خپلو ملګرو ته وکتل، تر لږ ځنډه یې بې پامه سترګې د نجلۍ په څیره میخ شوې، هغه ښکلې وه، په پرخه د مینځل شوي ګل نه زیاته ښکلې، د کایناتو انځورګر د واورې له تهوتې نه تراشلې او د وینو سرخي یې پرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ور زیاته کړې وه، خفگان او غم یې ځیره د وریځو تر نریو پردو لاندې سپوږمۍ په څیر ښایسته کړې وه، تجلی مخ واړاوه او په بې پروایي یې وروړته وکتل، د طاهر له خولې بې اختیاره ووتل: نوم دې څه دی؟

: ثریا! هغې ځواب ورکړ او بیا یې په پریشانۍ طاهر ته وکتل، د هغې سترګو ویل : ګوره زه ستا په پناه کې یم خو د یوه غیرتي پلار لور یم.

طاهر په خپل وجود کې لړزه احساس کړه او مخ یې واړاوه، تر لږ ځنډه یې سر ځوړند کړ او له سوچ وروسته یې وویل : زه باید زر تر زره بغداد ته ولاړ شم، خو له دې نه وړاندې باید تا بلخ ته ورسوم، چې اسمان شین شي له دې ځایه به وخوځېږو، له دې درې نه د وتلو لاره کومه ده؟

تجلی یوې خواته اشاره وکړه ویې ویل : هغې لورې ته د غونډۍ نه چې تیر شې لاره ده.

طاهر وویل : که لمر راوخوت نو موږ به سبا ته روان شو.

تجلی اسمان ته وکتل ویې ویل : اوس ښایي نوره واوره هم وانه وریږي.

طاهر وویل : تاسو لږ ځنډ دلته ودرېږئ زه پاس ځم او ګورم ښایي...؟

تجلی پوښتنه وکړه : ښایي څه؟

: هیڅ نه!

: ستا به ګومان وي چې که د مسلمانانو پوځ چیرته ښکاره شي، زه به هم سهار او ماښام په همدې تمه پردې غونډۍ ختم.

طاهر وویل : ستاسو دغه سمڅه خو ډېره خونديه وه خو د کلي له خلکو نه چاته معلومه وه که نه؟

ثریا ځواب ورکړ : نه ددې غونډۍ په شاوخوا کې به تل پهره ولاړه وه، پلار جان چې ماته دغه د تل کوټه او سوري راوښودل نو د هغو پهرو په هدف وپوهیدم.

: ډیر ښه! زه اوس بیرته راګرځم، طاهر دا وویل او په واوروکې یې ګامونه اوچت کړل ثریا زر ورته وویل : نه نه! ددې غار سره نژدې د ښښو خاپونه مه پریږده، ته د خوړ له لارې ولاړ شه.

طاهر د ثریا په وینا په اوبو کې روان شو او چې لوی خوړ ته ورسید، په لویو لویو تیږو یې پښې ایښودلې او غونډۍ ته وخوت، د غونډۍ له څوکې نه یې شلورو خواو ته وکتل خو دواړو له سپین څادر پرته یې هیڅ خو ځیدونکې څیز

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترسترګو نه شول، کله چې بيرته راکوز شو او خپلو ملګرو ته راورسيد واوره بيا پيل شوه، طاهر لوږه احساس کړه،

چې کله بيرته د څمکې د تل کوټې ته ولاړل ثريا لږ لاندې «وچه غوښه» د يوې اندازې وچې ميوې سره په پتنوس کې د طاهر مخې ته کښېښودل او ويې ويل : ته به خامخا وږې شوې يې، تا د شپې مهال هم څه ونه خوړل.

طاهر ځواب ورکړ : ماته ستا سو د نوکر له کڅوړې نه پوره خوراکې شيان په لاس راغلل، خو له ما سره د اس غم دی ما هغه همداسې پريښود.

: زه سهار وختې پاس ورغلې وم طبيلې ته مې بوت او هلته مې وتاړه، هلته وچ واښه ډير دي.

بيا يې وروړته مخ ور واړاوه: اسماعيله! ته ورسره کښينه وخوره!

اسماعيل ورسره کښيناست، طاهر د غوښې يوې ټوټې ته لاس ور وغځاوه، بيا يې بيرته راټول کړ ثريا ته يې وکتل او ويې ويل : ته څه کوې؟

ثريا ځواب ورکړ : ته زما فکر مه کوه، زه ډير وختې سبا ناری کوم، اسماعيل ناوخته له خوبه پاڅي ځکه يې تر اوسه څه نه دي خوړلي، طاهر يوه ګمړۍ په خوله کړه اسماعيل ته يې وويل : وخوره!

خو اسماعيل انديښمن خورته وکتل.

ثريا لږ ور وړاندې شوه د ماشوم پرسر يې لاس راتير کړ او ويې ويل : اسماعيله ولې يې نه خورې؟

د هلك په سترګو کې اوښکې راغلې او د ريږديدلو شونډو راټولولو هڅه يې وکړه، دواړه لاس يې وغځول او ثريا ته ورتر غاړه وت.

زه يې نه خورم، زه يې نه خورم او په سلګو شو.

طاهر ترخې اوبه په خپل حلق کې احساس کړې، پتنوس يې اوچت کړ او د ثريا مخې ته يې کښېښود او ويې ويل :

ما خپله برخه وخوړه.

ثريا : نه نه! وخوره ته وږې يې!

: د يوې عربې مور له لور نه زما همدغه تمه وه، خو زه اوس ستا ميلمه نه بلکې ساتونکې يم، ما ماښام پوره خواړه خوړلي وو خو تا بنايي ماښام هم څه نه وي خوړلي، طاهر جګ شو لينده يې واخستله، غشې يې د غشو په کڅوړه کې ورسره واچول او ويې ويل : تاسو دا وخورې، زه به انشاء الله زر بيرته راستون

(c) ketabton.com: The Digital Library

شم، که مې په کلي کې څه شي ونه موندل بهر ګوندي څه ښکار وموم.
ثریا وویل : په کلي کې د انسانانو د مړيو نه پرته هر څه مغلو ورسره وړي دي، او په دې موسم کې بهايي ښکار هم ونه موندل شي.
طاهر وویل : زما باور دی چې خدای (ج) موږ دلته د لوږې د مرګ لپاره نه یو راټول کړي، زه به انشاء الله تش لاس نه راستنيږم، تاسو د ماښام غم مه کوی دا خواږه وخوري.
ثریا وویل : که ستا د خدای پر مهرباني دومره بروسه ده نو لږ تر لږه خو خپله برخه وخوره او بیا ولاړ شه.
طاهر ورتیټ شو د غوښې یوه ټوټه یې په خوله کې کښېښوده او ویې ویل : بس ! ما خپله برخه واخسته.
تجلي وویل : زه تا بهر ته رسوم بیرته راځم
:نه، ما لاره ولیدله، طاهر دا وویل او د غار له لارې بهر ته راووت.
د طاهر له تلو نه وروسته ثریا وویل : اسماعیله اوس یې وخوره!
کشري ماشوم ځواب ورکړ : ستا نه پرته یې نه خورم.
ثریا په پتنوس کې پراته خوراکي شیان درې برخې کړل او بیا یې یوه برخه جلا کړه ویې ویل : دا د هغه برخه ده چې بیرته راستون شي ډیر به وږی شوی وي، او دا نوره زما او ستا برخه ده.

*****

(٥)

ماسپښين مهال اسمان شين شوی و د لمر دوړانګو غبرګون پر سپینو واورو سترګې بریښولې، شمال دریدلی ؤ او په موسم کې یو په زړه پوري بدلون احساسیده. ثریا او اسماعیل د غار نه بهر لږ لرې په یوه ډبره ناست وو او د طاهر د راتګ انتظار یې کاوه، دواړو د ویلیدو له امله د ونو ښاخونه اوتنې ورو ورو لغړيدې مخامخ د خوړ اوبه ورو ورو زیاتیدې.
اسماعیل وویل : خور جانې هغه تر اوسه رانه غی! په داسې لمر کې مخامخ ښکار موندل کیږي.
ثریا ځواب ورکړ : دعا کوه!
: هغه ډیر ښه سړی دی که پلار جان وای دی به یې د پوځ سالار ټاکلی ؤ، مګر خوري که هغه ته د ښکار پر ځای تاتاریان په مخه ورشي نو څه به کیږي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: خدایږ به یې مرسته کوي.
: که موږ دلته کوم مغلي ولیدو نو بیا ؟
: دلته موږ له پاسه هیڅوك نشي لیدای.
: که هغه تاتاریانو ونیو او د ځان ژغورنې په خاطر یې موږ وروښودلو نو بیا ؟
: چوپ شه، د میلمنو په باب داسې سوچونه څوك نه کوي.
: که بیا واوره ونه اوري نو موږ به له دې ځایه روانیږو؟
: انشاء الله!
اسماعیل چوپ شو، خو لږ وروسته یې چیغې کړې، هغه راغی!
هغه راغی، خورې ! خورې! هلته گوره غرڅه یې راوړ.
وگوره خورې! وگوره څومره لوی دی، هغه په ډیر زحمت په اوږه را اړولی، اور خو به نه وي گل شوی؟!
ثریا دوني له تنې نه لږ لرې شوه وېې کتل طاهر یو غرڅه په اوږه را اړولی ؤ او له خوړ نه راپورې ووت.
اسماعیل بیا وویل : خورې! اور خو به نه وي مړ شوی! زه ډیر وږی یم.
ثریا وویل : تا خو ویل چې زه ښه موړ یم!
: که ما دانه وای ویلی نو تا به خپله برخه هم نه خوړله، اوس خو دا دي خدای (ج) غرڅه رالیږلی دی، خورې دا ډیر ښه سرې دی.
طاهر د غار خولې ته نژدې شو دوی ته یې وکتل وېې ویل :
تاسو زر دننه ولاړ شئ. زه ویریږم چې شاوخوا چیرته د تاتاریانو کومه ډله نه وي، دغه غرڅه زما د غشي له نخښنه کیدلو نه دمخه تپي ؤ.
لږ ځنډ وروسته چې دوی ټول په تل خونه کې ناست وو ثریا غوښه کبابوله اسماعیل په وار وار ویل : خورې! اوس به پخه وي زر یې راکوزه کړه.
طاهر د تیرو ستومانیو او ځورنه وروسته اوس په دې تیاره او تنگه خونه کې د آرامۍ احساس کاوه، بیا یې هم د راتلونکې په باب ذهن د پریشانۍ احساس کاوه، کله کله به یې په ذهن کې ور وگرځیدل چې والوزي او بغداد ته ځان ورسوي، هلته په دنگو محلونو کې یوه هنگامه او محشر جوړ کړي او لکه په ولاړو اوبو کې د ژوند شور پیدا کړي، ده په خیال کې د بغداد په جامع جوماتونو کې له احساساتو ډکې ویناوې کولې.
کله به یې د بغداد له بې شمیره پوځ سره یوځای د خوارزم شاه تر جنډۍ لاندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تاتاریانو مقابله کوله، کله به یې خلیفه او صدر اعظم ته راتلونکي خطرات بیانول خو چې له دوی به مایوس شو نو ترخې او توندې خبرې به یې ورته کولې.
او کله به یې په خیال کې وحید الدین د محاکمې په میز درولی ؤ او د خلیفه په مخکې به یې په لوړ غږ د هغه د جرم ثبوتو نه وړاندې کول.
د دې رنګارنګ خیالونو په یرغل کې به یې کله د اسماعیل په څواب کې د ثریا غږ واورید، هغه غږ چې د پسرلي د مرغانو له نغمونه ډیر خوندور او زړه وړونکي ؤ، ده به د اور له تت بړاس نه هاخوا د هغې ښکلې څیره لیده، او د یوې شیبې لپاره به یې د زړه اندیښنې په لطیفو تکانونو بدلې شوې، مخې ته به یې یوه بله دنیا وغوړیده، هغه دنیا چې انسان سترګې پکې وغړوي بیا د خوندي ګوښې په لټه کې شي، له ځانه پرته د یوه بل داسې چا په خاطر چې په موسکا کې یې د ژوند له توپانونو نه پناه اخلي.
د سهار په ګردونو کې پټ لمر د وړانګو په څېر د غم په وریځو کې د ثریا مخ نور هم زړه وړونکی ښکاریدو، د حیا په زرګونو پردو کې پټو د ثریا په غمجنو سترګو کې د طاهر لپاره رومبی او وروستی پیغام همدا ؤ چې موږ دواړه د یو بل لپاره یو، زموږ دواړو یو بل‌ته اړتیا ده، طاهر احساسوله چې دې ته ورته د یوې بلې څېرې تصویر هم له پخوانه ده په زړه کې شته، داسې غږ ده پخوا هم اوریدلی ؤ.
طاهر د ژوند د واټ په داسې پړاو کې ؤ چې سړي وروړسیږي نو د یو چا د ملګرې اړتیا احساسوي، هلته چې د کومې نجلۍ له شونډو لوتهل شوې موسکا بېرته ورته راستنول سړي ته په کایناتو کې ترټولو ستره ذمه واري شي، خو دې له هغو کسانو څخه ؤ چې له ګلونو سره د لویدو پرځای د ازغیو په موښلو د زیات خوند احساس کوي، د رباب له نغمونه د تور و شرنګا پرې ښه لګیږي، او د ځان لپاره د ژوند پرځای د بل لپاره مرګ سعادت ګڼي، او په کوم یوه ګل د خپلو سترګو یخولو او خوښولو پرځای په خپلو وینو په زرګونو بوټي اوبول غواړي.
د ثریا په څېر د خوارزم د زرګونو نجونو د بې کسې تصور د طاهر بدن ولړزاوه، د قوم د هغو زرګونو میندو خویندو کریږې او فریادونه یې واوریدل چې لمنې ته یې د وحشي تاتاریانو لاسونه ورغځیدلي وو، هغوی چې اسمان ته په حیرت او حسرت کتل او ویل یې دا زموږ د عصمت او عزت ساتونکي په کومه ولاړل؟ زموږ په غیرتي بچیانو او زړورو وروڼو څه وشول؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر تکان وخوړ ويې ويل : موږ به سبا ته ماسپښين مهال له دې ځايه روانيږو.
ثريا لږ ځنډ په سوچ کې شوه طاهر بيا وويل : موږ يوازې لومړی دوه درې پړاوه په خطر کې يو، وروسته ښايي له کومې پېښې نه مرسته وغواړو.
ثريا وويل : زما سره يوازې د اسماعيل غم دی، زموږ سره يوازې يو اس ؤ هغه هم مړ شوی دی.
: مړشويدی! تا څه وخت وليد؟
: کله چې ته ښکار ته تللی وې، زه هلته ورغلی وم، هغه ماته سهار هم ناروغ ښکاريدو.
طاهر په ژور سوچ کې ډوب شو، لږ ځنډ وروسته اسماعيل وويل : زما په باب انديښنه مه کوی زه پلی درسره تلی شم.
ثريا وويل : ته دا اميدو نه لرې چې د خوارزم پوځونه به بيرته دلته راشي؟
طاهر ځواب ورکړ : کوم پوځ چې د تيمور ملك مرستی ته ونه رسيدای شو زما ترې هيڅ تمه نشته، خو مصيبت انسان د تقدير د معجزو په هيله کړي.
زه د خوارزم شاه له مرستې نه مايوس يم، خو د خدای (ج) له مرستې نه مايوس نه يم.
كه موږ پلې غزنې لاره غوره کړو نو د دښتې له لارې نه به خوندي وي، په لاره کې د کوم تپې سپاهې د اس موندل هم له اټکل نه لرې نه دي، له دې نه پرته زما گومان دی چې تاتاريانو د شمال لوېديځ په لوری مخه کړې، جنوب ته د بلخ لاره به انشاء الله خوندي وي، موږ به سبا ته له خيره له ماسپښين وروسته له دې ځايه روانيږو.

*****

(٦)

کله چې ماښام طاهر له مانځه نه وروسته د دعا لپاره لاسونه اوچت کړل نو پاس يې د کور په انگړ کې د اسونو د پښو ترپهار واوريد : ثريا جگه شوه د اور سکروټې يې په ډبرو پټې کړې طاهر له دعا وروسته ورته وکتل ثريا په ويريدلې لهجه ورو وويل : ښايي تاتاريان ؤي خو له پنځو شپږو اسونو نه زيات نه دي.
طاهر وويل : کيداې شي شاته لښکر وريسې وي.
اسماعيل په غمجنه لهجه وويل : اوس ښايي موږ بلخ ته ونه رسيږو، طاهر په

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تسلي ورته وويل : نه، انشاء الله مور به خامخا ځو.
: کله؟
: ممکن نن!
: ثريا وپوښتل : نن به ځو!
: هوکي له دي غوښني نه د دوو درې ورځو د خوراك په اندازه بيله کړه په يوه کڅوړه کي يي واچوه..
: مگر په واورينه لاره د شپې پلي مزل؟
: ته د پلي مزله په باب ولي سوچ کوې؟ ايا خداى (ج) اسونه راونه ليږل؟
ثريا وويل : ددي اسونو اخستل لږ گران دي.
طاهر ځواب ورکړ : کوم کار چي ضروري وي د هغه په اړه دا سوچ څوك نه کوي چي گران دي که آسان.
لږ ځنډ وروسته له پاسه د تك تك غږونه اوچت شول.
ثريا وويل : لکه چي په منځ کوټه کي د اور بلولو لپاره ورونه ماتوي، او اسونه يي په طبيله کي تړلي وي، زه په زينه ورخيژم، د دوى له خبرونه د دوى د سهي شمير معلومولو هڅه کوم.
: مگر پاس ډېره اوس مه خوځوه، ښايي کوم يو په هماغه کوټه کي وي.
: نه ته غم مه کوه، ثريا دا وويل په زينو وختله سوري ته نژدې يي غوږ ونيو او د غږونو د شمير معلومولو په هڅه کي شوه لږ ځنډ وروسته راکوزه شوه او د طاهر له پوښتني پرته يي وويل : هغوى شپږ او يا اووه تنه دي. دوى د تيمور ملك په لټه کي دي، امکان لري تر سهاره يي نور ملگري هم راورسيږي، زه د دوى په ژبه نه پوهيږم خو د تيمور ملك نوم په وار وار اخلي زما همدا گومان دي.
هغوى اوس د پاس کوټي ښي لاس ته په دريمه کوټه کي دي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سپاهي لور

په تل خونه کې شيبه په شيبه تياره زياتيدله، مغلو په خپله ژبه کومه راګ سندره ويله، طاهر د ماسختن د لمانځه نه وروسته تر ډيره وخته پر خپل ځای ناست ؤ، کله چې د تاتاريانو راګ ختم شو نو ثريا او اسماعيل ته يې د تياريدو وويل په زينو ورو‌خوت او له چت سره يې غوږ ونيو، يوه تاتاري خبرې کولې او نورو غوږ نيولی ؤ، د دوی د ژبې څو لفظونه طاهر هم زده کړي وو، هغه پوازې دومره وپوهيده چې خبرې کوونکی خپلو ملګرو ته کومه کيسه کوي، طاهر ورو د ډبرې سرپوښ لرې کړ او پوی خواته يې کيښود، له سوري نه يې سر ويوست دايي احساس کړه چې په کوټه کې څوک نشته چې بهر راووت د ډبرې سرپوښ يې بيرته په سوري ورکيښود، په تياره کې له څوګامه اخستلو وروسته د طاهر لاس په دروازه ولګيد، هغه ورو دروازه تيله کړه خو کرچهار يې دی پريشانه کړ، زر يې پريښوده، او له ديوال سره نيغ ودريد، د دروازې د بيرته پورې کيدو په وخت کې نور هم غږ اوچت شو.

کيسې او روونکی تاتاري ناڅاپه چوپ شو، له پوی شيبې وروسته يې خپل يوه ملګري ته څه وويل او هغه په خوبوړی حالت کې وګرزيده څه يې وويل، دواړه چې د طاهر په ګومان يو کيسه کوونکی ر او بل يې اوريدونکی له يو بل سره په بحث شول بيا يې يو د منځ کوټې ته راغی او له ځانه سره يې کنځلې کولې.

طاهر وپوهيده چې له دې دوو تنو نه پرته نور کسان ويده دي.

مغل سرتيری د منځ له کوټې نه تير شو او د طاهر د کوټې ور يې خلاص کړ د کوټې دواړه ورونه يو بل ته مخامخ وو څکه خو د دريمې کوټې د اور تته رڼا د طاهر کوټې ته هم رارسيدله.

هغه له ديوال سره جوخت چوپ دريدلی ؤ، تاتاري په بې پروايي د هغه کوټې ته ورننوت او پوی او بلې خواته يې له سرسري نظر وروسته سترګې ومونلې خپل ملګري ته يې کنځلې وکړې او د بيرته ستنيدو په تکل شو چې د طاهر اوسپنيز

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس یې پروړمیېږورپریوت، د لنډې تاتاري له خولې آه قدري هم ونه وتله، د سترګو په رپ کې طاهر هغه وواژه او وروپسې څملاوه.

له دریمې کوټې نه د کیسې کوونکې غږ اوریدل کېده او هغه به بنایي د خپلې کیسې وروستۍ برخې اورولو ته ناکراره ؤ، طاهر زر توره له تیکې راوویستله او له دیوال سره ودرید په زوره زوره یې ساه وکښله.

د کیسې اوروونکې ګومان وکړ چې لکه چې ملګري یې په بله کوټه کې ویده شو، په خندا رااوچت شو یو بل شوی لرګی یې ورسره رواخست هماغه کوټې ته یې ځان ور ورساوه، خو تر څو یې سم وضعیت معلوماوه د طاهر توره یې په سینه ننوخه شوه او په غولې پریوت، له دې سره یې له خولې یوه کریږه ووته په دریمه کوټه کې د دوی ملګري د هغه په چیغه راویښ شول او د یو بل پوهولو هڅه یې کوله، طاهر د سترګو په رپ کې ځان دریمې کوټې ته ور ورساوه، کوټه د اور په سبب پوره رڼا وه، تاتاریان پاڅیدل او توري یې را واخستلې خو د طاهر توره پرې د تندر په څیر راپریوته له هغوی نه دوه نور هم د سترګو په رپ کې ورپیدل په دې څنډ کې پاتې نور دري تنه راسنبال شول.

د طاهر توره څو ځله د هغوی دری واړو له تورو سره ټکر شوه،تاتاریانو چې ولیدل حریف یې خطرناک دې هڅه یې وکړه چې سره تیت او له دري خواو حملې پرې پیل کړي، خو طاهر له یوه کونج نه دوی ته دا فرصت ورنکړ چې هلته دلته تري توپ کړي او تیت شي، څو شیبې وروسته له هغوی نه یو بل هم تپي شو او په ځمکه رپیده، د طاهر مټ هم لږ زخمي شوی ؤ، خو په مخامخ کونج کې یې چې په مخ کې یوازې دوه تنه حریفان لیدل نو د احساساتي حملو پرځای یې په ډاډه زړه او آرامۍ مقابلې ته دوام ورکړ.

ناڅاپه طاهر شاته یوه کریږه واورید، ده زر ځای بدل کړ او شاته یې وکتل، شاته یې ثریا ولاړه وه چې په وینو سره توره یې په لاس کې وه او مخې ته یې یو بل تاتاري چې طاهر لا تر اوسه نه ؤ لیدلی په ځمکه تپې لغتې وهلې، په دې څنډ کې د طاهر دواړو حریفانو دوه لوري ونیول، ثریا د طاهر ، د څه اشارې د لیدو پرته د یوه مخې ته ودریدله، خو طاهر چیغې کړې : ثریا! ته زما له شانه لرې شه، طاهر د لومړي ځل لپاره د هغې نوم واخست، او دې ته یې د تاسو پر ځای ته وویل ، چې دا د ثریا لپاره ډیر ستر انعام ؤ، هغې وویل : ته زما فکر مه کوه ما هم د یوې عربۍ مور شیدې رودلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

: مگر اسماعیل یوازې؟

: هغه هم زما ورور دی.

اوس طاهر او ثریا اوږه په اوږه ولاړ و او دواړه مغلي سرتیري بیا یوه کونج ته ایسار شول، ناڅاپه طاهر ګام واخست او د سترګو په رپ کې د ثریا د حریف تاتاري مټ دده په توره غوڅ شو، په دوهمه شیبه کې د ثریا توره د هغه تر ټټر بوته ختلې وه.

اوس د طاهر مخې ته یوازې یو تاتاري ؤ او ثریا په پوره داد د لویدلي دښمن په چپنه خپله توره پاکوله، تاتاري اوس د مرګ او ژوند نه بې پروا ؤ او د وحشي ځناور په څیر یې حملې کولې، ناڅاپه د طاهر پر شونډو موسکا خوره شوه، د یوه مجاهد موسکا چې د دښمن په غوږونو کې د مرګ هیبتناکه کړسنده خندا شي او کړنګیږي، د هغه توره د تاتاري پر سر وځلیده او بیا یې ترسیني پورې ورسیده.

د ثریا پر شونډو هم موسکا لویدله، هغه موسکا چې په لومړنیو پیړیو کې به د اسلام د لونو لخوا غازیانو ته تر ټولو لوی انعام ؤ.

طاهر څو شیبې له خپل چاپیریال نه پردی شو د هغې زمانې په ښکلیو خیالونو کې ډوب شو چې یوې ساده عربي پیغلې به د اسلام د سربښندویانو ډله لیدله چې د دوی له کلي نه به تیریدله دوی به دا سندره ویله

د قوم غیرتي زامنو! ستاسو د اسونو د پښو ګرد موږ ته له کهکشان نه ګران دی.

ستاسو په ګردونو کې پټ مخونه موږ ته له سپوږمۍ نه ښکلي ښکاري.

د طاهر لستوڼي چې ثریا په وینو سور ولید ویې ویل : ته ټپي شوی یې راشه زه دې ټپ وتړم.

: دا معمولي ټپ دی، دایي وویل بیا یې لستوڼی پورته کړ او مټ یې ثریا ته وروښکاره کړ، ثریا په دسمال د هغه مټ وتاړه ویې ویل : ما شپږ اوه تنه اټکل کړي وو دغه اتم لکه چې په طبیله کې ؤ له شانه یې غوښتل پر تا حمله وکړي.

: زه ستا مننه کوم که ته نه وای نو ما ته به یې ګوزار له شانه خامخا خطرناک ؤ.

: د خدای (ج) په خاطر داسې مه وایه زه یوازې خپل وکالت کوم زه هلته نشوای تمیدلی نو چې د روازې ته راغلم ومې لیدل چې هغه غلي له شا روان دی او پر تا حمله کول غواړي، زماله خولې چیغه ووته زه ډیره پرې پښیمانه یم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: ثریا! تر هغو چې په اسلامي نړۍ کې ستا په څېر ځوانې زېږي، په نړۍ کې مسلمانان هیڅ قوت نشي لاندې کولی، څو شیبې دمخه زه ډېر مایوس وم خو اوس مې زړه ګواهي راکوي چې هغه قوم چې ستا غوندې ځوانې زېږولی شي باید په ژبه یې د مایوسي الفاظ نه وي هغوی که د ځمکې تل ته هم ولاړ شي نو په ستورو کمندونه اچولی شي.

انقلاب هغوی لاندې کولی شي خو ښځولی یې نشي، د حوادثو توپان یې سره پاشلی او تیت پرک کولی شي خو ورک کولی یې نشي، د مغلوتوپان ډېر زور ور توپان دي امکان لري دا د اسلامي نړۍ‌وروستي کمر هم ورسره په مخه کړي، خو ته اوستا په څېر نورې د قوم لوڼې په هره زمانه کې داسې معماران زېږولی شي چې شګې سره یوځای کړي او مضبوط او نه ماتیدونکې کمرونه ترې جوړولی شي.

د ثریا په سترګو کې د مننې اوښکې ځلیدې، هغې وویل : ما هم څو شیبې وړاندې ګومان کاوه چې د قوم د ځلمیانو وینې سپینې شویدې خو نه. کوم اولس چې تا غوندې سرتیرې لري د هغوی بیرغ هیڅ څواک نشي نسکورولی.

: ته ژاړې؟

: ثریا په خندا شوه!

په اوښکو لنده موسکا، په شبنم د لمبیدلي ګل موسکا چې د حورو بې شمیره کرسنده خنداګانې پکې غلې وې، هغې وویل : نه پوهیږم نن مې ولې غم هیر دی، ښایي ددې لپاره چې نن مې د قوم د غلیمانو نه یو تن وژلی دی.

: نه ددې لپاره چې تا د خپل قوم د یوه سرتیرې ژوند ژغورلی، خو اوس راځه اسماعیل به اندیښمن وي، اسونه به هم زموږ انتظار کوي.

طاهر یو بل شوی لرګی ورسره واخست او د تل خونې په لورې له ثریا سره روان شو، کله چې هغه د سورې نه ډېره لرې کړه لاندې د اسماعیل غږ اوچت شو:

ودرېږه! څوک یې زما نخښه نه خطا کیږي!

ثریا وویل : اسماعیله موږ یو!

هغه بیا له خوښۍ نه په ډکه لهجه وویل : اجازه ده راځئ!

کله چې طاهر او ثریا له بل شوی لرګي سره لاندې ورغلل اسماعیل یې ولید چې لینده او غشي یې په لاس کې ولاړ ؤ.

طاهر وویل : اسماعیله موږ بلخ ته روان یو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: څه وخت؟

: همدا اوس : ، ستا خو به ساړه نه کيږي؟

: نه، خور جانې مې ويل چې ستا به ساړه کيږي ځکه چې ته د تاوده وطن اوسيدونکې يې.

ثريا د کباب شوي غوښې يوه ډکه کڅوړه طاهر ته ورکړه او بيا يې په يوه گوټ کې لرگي لرې کړل د ځرمنې يو وړوکی بکس يې راواخست او ويې ويل : زه د قوم امانت تاته سپارم زما خداي بخښلي پلار چې خطر احساس کړ، د بيت المال زياته برخه يې سمرقند ته واستوله، دغه پاتې دوه زره اشرفۍ يې د جگړې ميدان ته له تلو مخکې ماته راکړې، له اشرفيو نه پرته په دې بکس کې څو غمې د ده خپل مال ؤ، خو زه دا د قوم د شهيدانو د زامنو مال گڼم.

پلار جان بـه مې د خپلې تنخواه زياته برخه زما نيکه ته ورکوله چې په سوداگرۍ کې يې په کار واچوي هغه اوس په بلخ کې زموږ لپاره ډيره ځمکه او جايداد اخستی دی.

طاهر دواړه کڅوړې ورسره واخستلې، ثريا په بل شوي لرگي يوه شمعه بله کړه، درې واړه بيرته د زينو په لاره پاسنۍ کوټې ته وختل، د کور له کوټونه ووتل او طبيلې ته ورغلل.

په طبيله کې د تاتاريانو اته اسونه تړلي وو، طاهر، ثريا او اسماعيل په درې اسونو سپاره شول، پاتې اسونه يې له کوره راوويستل او تيت پرك يې وشړل، دوی چې له کوټې نه وتل ثريا اس ودراوه او ويې ويل : لږ ودريږه زه له دې ځايه د وتلو نه دمخه يوه دعا کوم، طاهر او اسماعيل ثريا ته وکتل او اسونه يې ودرول.

ثريا د آسمان ځليدونکو ستورو ته وکتل او په ډيره دردمنه لهجه يې دعا وکړه:

ای د عالم پالونکيه! زه ستا د محبوب صلي الله عليه وسلم د امت د زرگونو بې کسه نجونو څخه يوه يم، ته د دوی ټولو د ساتنې په خاطر د قوم زامنو ته د خپلو پلرونو ميړانه او همت ورکړې چې هغوی يو ځل بيا پردې محلونو د اسلام بيرغونه ورپورته کړي، دغو چوپړکو څوته يو ځل بيا غازيان ورکړې، چې د اسونو د پښو ترپهار واوري، ددې ښار په کوڅو او جوماتونو کې يو ځل بيا د الله اکبر ناري او ازانگې اوچتې کړي، پالونيکه ! ته د خپل دين شان اوچت کړې آمين!

طاهر او اسماعيل هم آمين ورسره غبرگ کړل، او بيا درې واړو اسونه پرېښودل چې مزل وکړي، لږ ځنډ وروسته دوی د ښار نه بهر د بلخ په لور په هسکو ټيټو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارو روان وو، اسمان شین ؤ او یخنی له زغم نه وتلی وه، خو اسماعیل په وار وار دا ویل چی دیر بنه موسم دی او زه په پوستین کی په تنگ شوی یم.

*****

(۳)

دریمه ورځ غرمه مهال طاهر د مسلمانانو د پهری یوه وروکی دلگی ولیدله، کله چی وروورسیدل په پړاو کی د طاهر د پوښتنی په ځواب کی یوه سپاهی وویل د ختیځ سرحد له پرښودلونه وروسته اوس دلته څلور زره تنه پوځیان راټول شویدی او په یو دوو ورځو کی به دوی هم د سمرقند په لوری خوځیږی.

طاهر د پوځ له لوی افسر سره دلیدو هیله وکره، خو سپاهی ورته وویل چی دلته د هرو پنځوس، شپیتو تنو پر سر یو تن مشر ؤ خو پرون یو څوك راغي تول اوس د هغه تر هیبت لاندی دی او د حکم منلو ته یی غاړه ایښی ده.

طاهر وپوښتل : هغه څوك دی؟

سپاهی ځواب ورکړ : تیمور ملك.

تیمور ملك! هغه چیرته دی؟

: ته هغه پیژنی؟

: تیمور ملك څوك نه پیژنی!

سپاهی د طاهر د اس جلب ونیو ویی ویل : راځی زه تاسو هغوی ته ورولم.

ثریا او اسماعیل په هغوي پسی روان شول، طاهر د یوی خیمی مخي ته ودرید دری واړه له اسونو نه پلی شول، سپاهی خیمی ته ننوت او خبر یی ورکړ لږ ځنډ وروسته تیمور ملك بهر ته راووت چی طاهر یی ولید غیږ یی پرانسته او ور وراندی شو او دواړه غیږ په غیږ شول.

تیمور ملك وویل : د خدای شکر دی چی روغ دی وینم، او بیا یی ثریا او اسماعیل ته پام شو، ثریا د نارینه ؤ جامی اغوستی وی، او نیمایی مخ یی په پوستین کی پټ ؤ.

تیمور ملك وپوښتل : دا څوك دی؟

طاهر وویل : دا زما ملگری دی، زه به د دوی کیسه درته واوروم خو موږ په لاره دیر لږ آرام کړی دی، دا د ښځو خیمی ته واستوه، تیمور ملك په حیرانی وپوستل : د ښځو خیمی ته؟

طاهر وموسکل ویی ویل : دا نجلی ده!

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمور ملك وویل : ښاغلی تور سری! زه ستا په جامو تیر وتم، ته پریشانه نه شی کله چی د قوم د میړونو غیرت او میړانه ولاړ شی، د قوم لوڼی باید همدغسی جامی واغوندی.

ثریا سترگی ښکته کړی ځواب یی ورکړ : زه د قوم د بچیانو له میړانی نه مایوسه نه یم.

: تا یوازی طاهر لیدلی دی خو په قوم کی د داسی نامردو کمی نشته چی د تاتاریانو د نامه په اوریدو یی لاس او پښی شل شی، اوس د دی خبرو وخت نه دی تاسو استراحت ته اړتیا لری او ستا له پاره د ښځو خیمه مناسبه نه ده، ته به هری یوی ته د تسلی په خاطر باید خپله توله کیسه له سره واوروی، ځکه خو زه خپله خیمه درته پریږدم. زه او طاهر به په بله خیمه کی شپه تیره کړو، دایی وویل او بیا تیمور ملك یوه سپاهی ته مخ واړاوه ورته ویی ویل : دا دننه بوزه او د خوراك څښاك بندوبست یی وکړه، ثریا او اسماعیل د تیمور ملك پراخی خیمی ته ننوتل، او تیمور ملك له طاهر سره د یوه افسر خیمی ته ولاړل.

*****

(٤)

سهار وختی ثریا د درانه خوب په حال کی د آذان زړه وړونکی تکبیرونه واوریدل، لږ ځنډ وروسته دی دغه آذان هم د شپی د ځینو ښو او ځینو وهمناکو خوبونو یوه برخه بلله، موذن چی آذان پای ته ورساوه دي سر راپورته کړ په تته رڼا کی یی یوه اوبله خوا وکتل بیا یی په ویره غږونه وکړل اسماعیله، اسماعیله!

اسماعیل د دی ترڅنگ ویده ؤ په اړخ واوښت ثریا وخوځاوه او راویښ یی کړ، هغه راپورته شو سترگی یی ومښلی ویی ویل : زه تیار یم!

: چیرته د تلو لپاره تیار یی؟

: بلخ ته نور چیرته!

: بلخ ته ... اوف ماتوله شپه بیا ډیر عجیب او حیرانوونکی خوبونه لیدل. داسی گومان می کاوه چی تر اوسه په هماغه لاندی خونه کی یم، چی هغه چیرته دی؟

: څوك طاهر ! هغه له خپل ملگری سره په بله خیمه کی دی، تا چی د ماسختن لمونځ وکړ ویده شوی، هغه راغلی ؤ له بهر نه یی پوښتنه وکړه چی څه شی ته خو به ضرورت نه وی ما ځواب ورکړ چی نه، هغه ستا په باب پوښتنه وکړه ما ورته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل چې ویده ده او دی بیرته ستون شو.

: زما په باب یې څه ویل؟

: هغه ویل چې خور ته خو به دې څه تکلیف نه وي؟

بیا یې ځواب ورکړ ؟

:ما ورته وویل چې هغه خو په درانه خوب پرته ده او خرپېږي!

: ډیر نالایق یې! زه کله خرپېږم، ریښتیا روایه تا هغه ته همداسې وویل ؟

اسماعیل په خندا ځواب ورکړ : نه مایوازې دومره ورته وویل چې هغه ویده ده.

: نور هغه څه ویل ؟

: هغه ویل ته هم ویده شه، سهار به د ملانځه نه وروسته موږ د بلخ په لور روانیږو.

هو ریښتیا خورې! د هغه له تلو وروسته خیمې ته څو ځوانې او ښځې راغلې او چې ته یې ویده ولیدلې بیرته ولاړې.

: تا به زه راویښه کړې وم.

: ما غوښتل، راویښه دې کړم خو هغوی زه منعه کړم، هغوی له مانه پوښتنه کوله چې ایا ریښتیا ستا خور یو تاتارې وژلی دی؟

ما ورته وویل هوکې، دا ریښتیا ده نو هغوی ټولې حیرانې شوې.

هغوی ویلې چې سهار به ستا له خور سره ګورو.

ثریا وویل : ته ولاړ شه له نارینه وو سره لمونځ وکړه.

زه هم لمونځ ادا کوم.

لږ ځنډ وروسته ثریا له ملانځه نه وروسته لاس اوچت کړل دعایې وکړه وروسته یې چې شاته وکتل څو تنه ښځې یې تر شا ولاړې وې، ثریا راجګه شوه یوې ځلې ورته وویل:

موږ د شپې مهال راغلې وو، ته ویده وې ویښول مو دې مناسب ونه بلل، موږ ستا کیسه اوریدلې ده او ټولې پر تا ویاړ کوو.

ثریا ځواب ورکړ : ستاسو له ستاینې نه مننه، مګر دا خو کومه لویه کارنامه نه وه.

یوې ښځې وویل : دوی ټولې له تاتاریانو.نه زیاتې ویریږي ته لږ نصحیت ورته وکړه.

ثریا وویل : زه په نصحیت.نه پوهیږم زه هم ستاسو په شان یوه ښځه یم، په هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

صورت زه ستاسو هيله نه ردوم راځئ کښينئ، نجونې کښيناستې يوې نجلۍ وويل : لږ ودرېږئ، زه نورې ښځې هم را غواړم، دايي وويل او له خيمې نه ووتله لږ ځنډ وروسته پراخه خيمه د ښځو او نجونو نه ډکه شوه ثريا شرميدله او په دوه زړه توب يې خپله وينا پيل کړه:

زما مصيبت ځپلو خويندو! په تيرو پيړيو کې د اسلام په لونو داسې سختې هيڅکله هم نه وې راغلې، په خوارزم کې زموږ د دېد يې بيرغ را نسکورېږي او د تاتاريانو د وحشت او تيرې توند او زوروړ سيلاب پر خوارزم برسيره د اسلامي نړۍ هر هيواد ته ګواښ پيدا کړی دی، په دې نازکه موقع کې تاسو څکه مايوسې ياست چې د اسلام د زامنو هغه لومړنی ميړانه او زړورتيا پاتې نه ده، په دوې کې د لومړنيو پيړيو د غازيانو په څير د شهادت مينه نشته، خو زه پوښتنه کوم چې نن هغه ښځې چيرته دي چې خپل خاوند او يا ورور به يې د جګړې له ډګر نه په شا وليد نو د خيمې لرګی به يې ورپسې راواخست او ويل به يې چې که دې تيښته وکړه د سر خير دې نشته!

زما خويندو! د رالويدونکي قوم وروستۍ تکيه د هغوی لونې وي تاسو د قوم وروستۍ تکيه ياست، تر څو ستاسو سينې د ايمان په نور روښانه دي ستاسو زامن، ستاسو ميړونه او ستاسې ورونه د نړۍ هيڅ ځواک نشي ماتولی.

ترڅو پورې د قوم د ميندو سپيڅلې شيدې د قوم د لونو په رګونو کې د وينو په بڼه چليږي د دوی په زړونو کې به د شهادت هيله ژوندۍ وي، او ترڅو چې د اسلام د زامنو په زړونو کې د شهادت هيله وي دوی به د هر لوی دښمن په وړاندې د مرګ پيغام ثابت شي.

که قوم مړ شوی وي نو ستاسو سره د هغه د بيرته راژوندي کولو د ژوند اوبه «آب حيات» شته، قوم که ويده دی تاسو يې وخوځوئ او راويښ يې کړئ، تاسو د ميړونو د پښو زنځير مه کيږئ، خپلو ميړونو ته ووايئ چې د جګړې له ډګر نه سر لوړي راستانه شئ، موږ به د کور په څلورو ديوالونو کې ستاسو د عزت او آبرو ساتنه کوو، خپلو ورونو ته ووايئ چې ميدان ته ووزئ، د دښمن غشي دې په تټر وخوري او تاسو به په هغوی فخر او وياړ کوئ، خپلو زامنو ته ووايئ چې که تاسو بې زړه شوئ او وينه مو د شاله خوا په تپ ټوپې شوه نو د قيامت په ورځ به موږ د حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم د رحمت لمن ونيسو او ورته وايو به چې يا رسول الله : زموږ د زامنو شفاعت مه کوه، هغوی زموږ د شيدو وقار نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي ساتلی.

د ثریا غږ له خیمې نه بهر تر لرې لرې اوریدل کیده پر طاهر او تیمور ملك سربیره نور سپاهیان او افسران یو د بل په اشاره د خیمې نه بهر راټول شوي وو څینې هك پك ولاړ وو او څینو د احساساتو له زوره ژړل.

ثریا چې چوپه شوه تیمور ملك له بهر نه په لوړ آواز ووېل : درنې خورې! ستا ډېر وروبه بهر ولاړ دي، په دوی کې ځینې داسې دي چې د تاتاریانو د نامه په اوریدو يې پښې په لړزه شي، ته دوی ته هم حوصله ورکړه.

ثریا په ریږدیدلي غږ ځواب ورکړ:

څوك چې له تاتاریانو نه ویریږي زه هغه خپل وروروېنشم بللی، هغوی ته وواېه چې هیڅ یوه نجلی به چې د یوی مسلمانی مور پې يې رودلې وي دې ته تیاره نشي چې داسې بې همته ته ورور ووايي.

که دوی په خپله ذمه واري کې سستي وکړه نو موږ به خپل ټټګري ور واغوندو او د دوی زنګ وهلې توري به اوچتې کړو د تاتاریانو په مخکې به سینې سپر کړو.

زموږ مینه او اطاعت د میړنیو لپاره ده د بې همتو لپاره نه، که دوی زموږ د ابرو ساتنه نشي کولی نو د قیامت په ورځ دي د خدای (ج) د غیرتي بندګانو په کتار کې د دریدو تمه نه کوي، د اسلام لوڼي که نن چاته ورور وايي نو هغه به د محمد بن قاسم «رح» په څېر غازي وي، چې د قوم د یوې لور په فریاد يې په اوولس کلنۍ یو هیواد فتحه کړ، په هغه ورځ به هره مسلمانه میرمن خپل بې همته میړه هیر کړي د خپلې هغې خور په میړه به فخر کوي چې چپنه يې د شهادت په وینو رنګ وي، په هغه ورځ به مسلمانې میندې وايي چې زموږ زامن هغه بې همته او بې زړه نه دي چې د غلیم د توري واريي پر خپل تټر وانه خست، زموږ زامن هغه غازیان دي چې میراني يې مسلمانې ښځې د ټولې نړۍ په ښځو کې سر لوړې کړې. که دوی غواړي چې موږ يې په ویاړ خپل ورونه وبولو نو دوی ته ښایي چې پر خپلو چپنو د شهادت د وینو خاپونه راوړي، موږ ته دې خپل بدنونه راوښیي چې په تورو اونیزو ټپي وي.

ثریا چې خبرې پای ته ورسولې ښځې ورغلې او هره یوه بیله بیله ورتر غاړې وتله، له خیمې نه بهر تیمور ملك طاهر ته ویل:

تر څو زموږ په اولس کې داسې لوڼې وي موږ به د اسلام له دښمنانو سره تر

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیړیو پیړیو جګړی وروسته هم ماته ونه منو، طاهره! ته ډیر نیکمرغه یی، زه دعا کوم چی ستاسو د ژوند لاری بلخ ته په رسیدو بیلی نه شی. د خپلو اوچتو ارادو د بشپړیدو لپاره چی تاته د ژوند د کوم ملګری اړتیاوه درته پیدا شو، ته دا تل د ځان ملګری کړه.

طاهر چوپ ولاړ ؤ، د هغه په غوږو کی لا د ثریا د غږ انګازی وی، دی په تصور کی له ثریا سره په یوه لوړ برج ناست ؤ او لاندی یی په لکونو تنو ته د جهاد درس ورکاوه، د خیال په یوه بل توپ دی د یوی غونډی لمنی ته رسیدلی ؤ، هلته چی طبیعی ګلان غوړیدلی وو، خوږی وږمی چلیدی او د غرنیو خوږونو اوبو د نه ختمیدونکی خوږښی سندری ویلی، ثریا دلته هم ورسره وه، او هغه د خوړ په غاړه په ګلبوټو کی ډډه وهلی وه او زړه وړونکی سندره یی اوریدله.

د سترګو په رپ کی بیا دی د جګړی په میدان کی ؤ او ثریا یی پر زخمونو پټی ور ایښودلی. له ډیرو ورځو وروسته یی یوه بله ځلی په خیال کی وروګرځیده، هغه صفیه وه، ځکه چی د صفیی او ثریا یو څو ځانګړی صفتونه سره شریك وو، او یا د دی لپاره چی له ثریا نه وړاندی ده په ذهن کی د صفیی تت غونډی تصویر ؤ، د صفیی په اړه ده له دی زیات څه تصور نه ؤ کړی چی د هغی له ده سره ډیره زیاته خواخوږی او همدردی ده، یوه داسی خواخوږی چی د څه بخښنی اړتیا نه لری، ده په زړه کی له څه ځانګړی احساس پرته د صفیی په اړه سوچ کولای شوای، خو د ثریا په اړه د ده احساسات بلکل بدل وو، هغی د خپل بی پایه تسخیروونکی ځواك سره د ده پر زړه او دماغ غلبه کړی وه، خو بیا هم دی داډه ؤ چی په بلخ کی به یی لاری سره جلا شی او ده په زړه کی به یوازی ښکلی یادونه پاتی شی او دغه یادونه به یی هم ښایی تر ډیره پریشانه نه کړی.

تیمور ملك تر لږ ځنډه هغه ته په ځیر ځیر وکتل بالاخره یی وویل: ته ولی اندیښمن یی؟ که غواړی زه به دی په دی معامله کی ملګرتیا او لارښوونه وکړم.

نه، نه! طاهر تکان وخوړ ویی ویل : اوس نه تر اوسه زما د ژوند ددی خبرو مهال نه دی راغلی.

*****

(۵)

د سهار د ډوډۍ په څه نه وروسته ثریا او اسماعیل د سفر تیاری ونیو، تیمور ملك دوی ته د ستومانه اسونو پرځای دری تازه نفسه اسونه ورکړل، طاهر د بیت المال

(c) ketabton.com: The Digital Library

اشرفی تیمور ملك ته وسپارلی، تیمور د لاری پهره دارانو ته دا لیك ولیکه چی دوی ته په لاره کی چی څومره امکان لری دومره اسانتیاوی برابری کړی، پردی سربیره یی تر دوو پړاوونو مزله پوری د خطر احساس کاوه له دوی سره یی د سپرو ساتونکو یوه ډله واستوله.

د رخصتیدو په وخت کی طاهر ته تیمور ملك لاس ورکړ ویی ویل : زما دا لیك به نه یوازی تر بغداده ستا د رسیدو په لاره کی په کار درځی بلکی که د وضعی نه مجبور شی چی بیرته دلته راشی نو دا به دی د بیرته راستنیدو په وخت هم په درد وخوری، دا ښه درسره وساته، بیا یی ثریا ته مخ واړاوه ویی ویل :

زما خوری! تاته به په لاره انشاءالله هیڅ تکلیف نه وی ستا د لاری ملگری یو داسی زلمی دی چی یو ځل یی زما ژوند ژغورلی دی.

: زه هغه پیژنم، ثریا دا وویل او طاهر ته یی وکتل هیا یی سترگی ښکته واچولی، د دی په څیره کی دحیا سرخی ویل : ته دی له مانه ښه نه پیژنی.

له ټولی ورځی مزله وروسته ماښام مهال دوی یوی چوکی ته ورسیدل، دوهمه ورځ یوه ښار ته ورسیدل طاهر ساتونکی سپاره بیرته رخصت کړل، د ښار حاکم چی د تیمور ملك لیك ولید د دوی یی ښه خدمت وکړ، سهار چی کله ثریا د ښار د حاکم له کوره راووتله نو د نارینه ؤ پرځای یی د ښځی جامی اغوستی وی.

کله چی دوی پر اسونو سپاره شول او له ښار نه ووتل نو ثریا په شرمناکه لهجه وویل : ما جامی ځکه بدلی کړی چی نور مو تړ ته خطر نشته، ما اوریدلی دی چی تاتاریانو په خپل ټول زور د بخارا او سمرقند په لور مخه کړی ده.

طاهر وویل : ځکه خو زه غواړم چی زر تر زره بغداد ته ځان ورسوم.

ثریا وویل : ته زما په خاطر ځنډیږی خو ماته نور په لاره کی خطر نشته، که ته مناسبه بولی نو زه به د راتلونکی ښار له حاکم نه وغواړم چی ما بلخ ته واستوی، ته له هغه ځایه نیغ بغداد ته روان شه. خو اسماعیل زر وویل:

: نه، نه! زه تا له بلخ نه وراندی نه پریږدم چی ولاړ شی. دا اصلاً د ثریا د زړه غږ ؤ، طاهر وویل : ښه وروركیه، زه تر غزنی پوری ستا سره تلو ته تیار یم.

اسماعیل وویل : خدای دی ما له بلخه وراندی په تلو نه مجبوروی پر اس د زیات سپریدو په سبب می پښتی شلی شوی دی، مگر په بلخ کی به ته څو شپی زموږ میلمه وی.

طاهر ځواب ورکړ : داسی نشی کیدای د بلخ دروازی ته چی ورسیدو زموږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاری به سره بیلیږی.

اسماعیل وویل : ته زموږ سره د بابا تر کوره نه ځی؟

: کاشکی له ما سره وخت وای.

: اسماعیل مایوسه شو وبی ویل : ته بیا بیرته کله نه راځی؟

: د اسماعیل په دی پوښتنه د ثریا زړه په درزا شو، طاهر له لږ دوه زړه توب وروسته ځواب ورکړ : که زما په ژوند کی د فرصت څه شیبی راغلی نو انشاء الله خامخا به راشم.

نو بیا خو په بلخ کی زموږ کور خامخا ووینه او بیا ولاړ شه.

: ستا د بابا نوم څه دی؟

: عبدالرحمن.

طاهر او اسماعیل تر ډیره خبری سره کولی او ثریا په زړه کی په وار وار د طاهر دا خبره تکراروله: که په ژوند کی کله ماته فرصت په لاس راغی نو انشاء الله خامخا به راځم.

او د هغی زړه په وار وار دا پوښتل چی آیا دا خبره هغه یوازی د اسماعیل د تسلی لپاره کوله او که نه ده ته معلومه ده چی له اسماعیل نه پرته بل څوك به زیات له بغداد نه د راتلونکو قافلو په انتظار وی تر اوسه پوری د طاهر له خولی داسی خبره دی نه وه اوریدلی چی دی ته دا ښکاره شوی وای چی د ژوند د لوړو منزلونو په لور د گام اوچتولو سره به د طاهر په زړه کی د لاری د یوه ورك منزل د ملگری یاد پاتی شی.

دی د طاهر په لوړو ارادو او هدفونو ویاړ کاوه، دی په هر لحاظ طاهر د، درناوی وړ باله، پردی خبره خوښه وه چی هغه د میړانی جوهر او کمال لری، د هغه په سترگو کی سپیځلتیا، شرافت، او میړانه ځلیده، په ده کی ټول هغه څه موجود وو چی د اولس ورته اړتیا ده، او له دی سره ده هر هغه څه هم درلودل چی ثریا یی هیله کولای شوه.

*****

(٦)

څومره چی منزل ته نږدی کیدل هومره د دوی په زړونو کی اندیښنه زیاتیدله، ښایی دواړو به دا شکایت درلود چی تر اوسه ولی یو د بل د زړه له کیفیت نه بی خبره دی، دوی یو بل لیدل غوښتل، خو سترگو یی د پورته کتو نه انکار کاوه، د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی ژبو څه ویل غوښتل خو ژبې یې ګونګې وې.
بالاخره یوه ورځ دوی په هغه څلور لارې ودریدل چې د بلخ او بغداد لارې سره بیلې شوې وې. د اسماعیل اس څو ګامه وړاندې ږ هغه شاته راوګرځېد او وېې ویل:

تاسو ولې دریدلي یاست راځئ که نه!
طاهر وویل : ودریږه اسماعیله.
: زه نور پر اس نشم سپریدای دایې وویل او له اس نه پلی شو اس یې تر جلب ونیو او په یوه تیږه کښیناست.
ثریا طاهر ته وکتل او وېې ویل : د ده زړه داسې دی چې ته تر کوره راسره ولاړ شې.
طاهر وویل : ته زما له خوا دې وپوهوه زه به له دې ځایه تر ماښامه یو پړاو مزل وکړم.
ثریا په غمجنه لهجه وویل : زه به یې وپوهوم.
: ښه نو د خدای پامان!
د ثریا شونډې ورپیدې، د خدای پامان ویلو هڅه یې وکړه خو ستونی یې بند شو، ژبه یې ودریده او په سترګو کې یې اوښکې ډنډ شوې.
طاهر د آس د جلب د ګرځولو اراده وکړه خو په لاسو کې یې سیك نه ږ
: ولاړ شه! ثریا وویل .ړاو بیا یې له سترګو اوښکې وڅڅیدې.
طاهر وویل : ثریا! هغې ونې ته وګوره د تږلو ونو پاڼې رژیدلې دي خو هغه شنه ولاړه ده.
ثریا مخ بل لورې ته واړاوه، طاهر وویل اوس ماته مخ راوګرځوه، زه له تا سره څه خبرې کول غواړم.
ثریا وویل : وروایه! که ته زما د اوښکو تر اغیزې لاندې راغلی.وې نو باور وکړه دا د مننې او تشکر اوښکې دي، زه خپل مرستندوی ته له اوښکو پرته څه هدیه کولی شم!
طاهر وویل : ثریا ته داسې فکر مه کوه چې زه ستا له احساس نه خبر نه یم او دا ګومان هم مه کوه چې زما په زړه کې ددې اوښکو هیڅ قیمت نشته، زما له سپینو خبرونه غلط مطلب وانه خلې، زه دا ددې لپاره وایم چې په دې له فتنو نه ډکې زمانې کې د ویلو او اوریدلو فرصت په وار وار نه برابریږي. زه سبا ته د بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیدو په تمه نن له تانه خدای پامانی اخلم، کیدای شی هغه سبا دیر زر راشی او دا هم کیدای شی چی ددی سبا په انتظار څو کلونه تیر شی، او دا هم امکان لری چی دغه سبا بلکل رانشی په هر صورت که تقدیر د ژوند په کومه څلور لاری کی یو ځل بیا سره یوځای کړو نو زه به د ژوند تر وروستی پړاوه ستا ملګرتیا د تقدیر یو دیر ستر انعام ګنم. سمدستی زه تاته ددی ویلو ضرورت نه وینم چی زما مسئولیت ما بغداډ ته وربولی او له هغه وروسته به د تاتاریانو د مقابلی لپاره د خوارزم هر مورچل ته ځان رسول خپل فرض ګنم، ته د هغه وخت لپاره دعا کوه چی زه د فتحی خبر بلخ ته درته راورم، چی زما چینه په وینو رنګ وی او زما پر بدن د ټپونو نخښی او داغونه وی.

ثریا مخ ور واړاوه طاهر ته یی وکتل او ویی ویل : زه به ستا انتظار کوم، کاشکی ما په هغو مورچلونو کی ستا ملګرتیا کولی شوای، ددی په سترګو کی د امید ډیوی بلی وی او طاهر احساسوله چی سپوږمی د وریځو له پردونه ناڅاپه راووتله، له یوی شیبی چوپتیا وروسته ثریا بیا وویل : اوس زه له تانه یوه هیله کوم.

: ووایه!

: د بابا تر کوره خامخا راسره ولاړ شه، زه یو ځل یوازی هغه دروازه تاته دربنیم چی ستا په انتظار به تل خلاصه وی، او چی ته کله بلخ ته بیرته راشی نو زموږ د کور هیڅوك هم دا ونه وایی چی ته کوم پردی او نا آشنا څوك یی.

ته زموږ له بابا سره وګوره، هغه به خوښ شی، زه وعده درسره کوم چی که نن نه وی نو سبا سهار ته به دی خامخا، رخصتوو، زما باور دی چی ته زما لپاره د دوو ورځو مزل په یوه ورځ کی کولی شی.

طاهر وویل : درځی!

اسماعیل په ورو ورو شګو یوه ډېره نخښه کړی وه او پری ویشتله یی طاهر او ثریا یی چی ولیدل ورنژدی شول جګ شو او پر اس سپور شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرتيري او سوداګر

شيخ عبدالرحمن يو چاغ او د ډيرو شتو خاوند سړی ؤ، د هغه مانۍ د بلخ د څو شاندارو مانيو نه يوه وه، دده د سوداګرۍ کار او بار تر لرې لرې هيوادونو پورې غځيدلی ؤ، د سوداګرۍ قافلې يې له بخارا او بغدا نه تر ډيلي پورې تلې راتلې، د ده د هستوګنې د کور ترڅنګ په يوه لوی او پراخ بل کور کې د ده دفتر ؤ.

پر خوارزم د تاتاريانو د حملې نه وروسته هغه د کار او بار په راټولولو مجبور شوی ؤ د بخارا او سمرقند نه ده ته ډير د اندیښنې وړ خبرونه راتلل، څو اونۍ وړاندې يې بلخ خوندي بالله او خپل مال او شتمنۍ يې دلته راټول کړل، خو اوس يې خپل قيمتي مالونه غزني ته استول.

طاهر يې چې په کومه کوټه کې ايسار کړی ؤ ټوله په قيمتي غاليو پوښل شوې وه او د اطلس او کمخواب پردې يې پر کړکيو راځړيدلې، هغه له اسماعيل سره په نژدې جومات کې د ماښام لمونځ ادا کړ او د ښار د ګنې ګوڼې نه د ډك بازار له ليدو وروسته بيرته راستون شو.

هغه له اسماعيل سره خبرې کولې چې کوټې ته يوه معمره ښځه «حنيفه» ورننوته، اسماعيل ژر جګ شو ويې ويل : انې راغله!

طاهر هم زر له خپل ځايه جګ شو او په ادب ودريد، د حنيفې له سترګونه د غم او خفګان چينې خوټيدې، چې راغله بيله څه مقدمې يې وويل : زه ستا مننه کوم، تا په موږ ډير لوی احسان کړی دی خدای (ج) دې اجر درکړي.

طاهر ځواب ورکړ : زه ځان د مننې حقدار نه بولم، دا زما ذمه واري او مسئوليت ؤ، زه د اسماعيل په پلار ډير خفه يم.

حنيفې سر پورته کړ ويې ويل : هغه مړ شوی نه دی شهيد دی، له هغه نه زما همدا هيله وه، ماته ثريا وويل چې ته به سهار وختي بغداد ته روانيږې، زه تاله ضروري کارنه نه ايساروم. خو که دې بيا په دې لاره کله مخه شوه نو دغه کور خپل کور وبوله، کله چې بغداد ته ورسيږې دا مه هيروه چې په بلخ کې يوې عربۍ

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مور تاته زوی ویلی دی.
بیا یی اسماعیل ته وکتل ویی ویل : زویه ستا بابا احوال کړی ؤ چی زه به لږ میلمه سره دوړی خورم، خو ډیر زیات انتظار مه کوه، هغه ته زیات سوداگر راغلی دی امکان لری دلته راتگ یی هیر شوی وی، له کوټی نه د وتلو په وخت کی حنیفه بیا د کوټی په وره کی ودریده او طاهر ته یی وویل:
زویه ! سهار له رخصتیدو نه دمخه زما دعاخامخا درسره واخله او بیا روان شه.

لږ څنډ ورروسته له بلی نژدی کوټی نه چا اسماعیل ته غږ وکړ او د طاهر په زړه کی درزا پیل شوه دا د ثریا غږ ؤ.
اسماعیل د دروازی نه پرده لری کړه کوټی ته ورننوت او لږ څنډ ورروسته بیرته راغی ویی ویل : د خورجانی گومان دی چی بابا جان نهایی ناوخته شی راځی تاسو دوړی وخوری.
طاهر وویل : آیا دا به غوره نه وی چی لږ نور انتظار وکړو؟
اسماعیل ځواب ورکړ : د بابا هیڅ درك نه لگی، انا وایی چي هغه کله کله تر نیمو شپو پوری په دفتر کی بوخت وی.
: ډیر ښه! طاهر دا وویل او جگ شو له اسماعیل سره بلی کوټی ته ننوت.

*****

(۲)

په دسترخوان رنگ رنگ خواړه کتار شوی وو، یو حبشی غلام لاس په نامه په یوه گوښه کی په ادب ولاړ ؤ، دغه دسترخوان د بغداد د کوم امیر له دسترخوان نه کم نه ؤ.
طاهر چی کښیناست له اسماعیل نه یی وپوښتل: نور میلمانه هم راځی؟
هغه ځواب ورکړ : نه د نورو میلمنو دوړی یی بهرنی میلمستون ته ور استولی دی، خور می ویل چی ته استراحت ته اړتیا لری، هغو خلکو به تهوله شپه له تانه پوښتنی کولی ځکه یی ستا لپاره دلته بندوبست وکړ.
د دوړی له خوړولو ورروسته طاهر له اسماعیل سره جومات ته ولاړ او د ماسختن لمونځ یی ادا کړ بیرته کوټی ته راستون شو اسماعیل ته یی وویل : اسماعیله! اوس به تا ته خوب درځی ولاړ شه ویده شه.
اسماعیل جگ شو د کوټی تر دروازی ولاړ خو بیا یی څه په زړه کی وگرځیدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرته راوګرځید طاهر ورته وویل : ولې څه خبره ده؟

اسماعیل وویل : زه ویریږم چې ویده به مې پریږدی او ولاړ به شی، طاهر هغه ته تسلي ورکړه ویې ویل : زه به له تا سره وینم او بیا به روانیږم، ورځه ولاړ شه.

اسماعیل داده شو او بهر ته ووت.

خادم په نغری کې پر اور نور لرګی ور واچول او طاهر له کرسۍ نه جګ شو په بستره څملاست، لاېی سترګو ته خوب نه ؤ ورغلی چې اسماعیل بیا راغی ورته ویې ویل : بابا مې ستا د لیدو لپاره راځی:

طاهر جګ شو کښیناست، لږ څنډ وروسته یو لنډی مرنډی سړی کوټې ته ورننوت طاهر زر جګ شو او لاس یې ورکړ!

شیخ عبدالرحمن دوه دری ځلې له سره تر پښو پر طاهر نظر وزغلاوه او بیا یې له څه مقدمې پرته وویل:

: ستا نوم طاهر دی؟

: هو صیب!

: عرب یی؟

: هوکی!

د تاتاریانو د حملی پر وخت په قوقند کې وې؟

: هوکې!

: تا هلته څه کول؟

: زه د تیمور ملك یو سپاهی وم.

: عبدالرحمن په خواشینۍ سره وویل : هغه بدنصیبه هم یو سپاهی ؤ.

: څوك؟ طاهر وپوښتل.

: نصیر الدین، ددغو هلکانو پلار، ما خپلې میرمنی ته ډیر وویل چې زما لور یوه سرتیری ته مه واده کوه، کله چې هغه غریبه مړه کیده دغه ښاغلی په مصر کې د نصرانیانو پرخلاف په جګړه بوخت ؤ، بیا یې د خوارزم شاه د خدمت جذبه پر سر کیوته، اوس د هغه د اولادونو انا ژاړی، د داسی زوم په اړه له دی پرته د بل خبر راتلو تمه کیدای شی؟

سپاهی یا په جګړه کې مری او یا تېښې کیږی اوس له ژړا څه ګټه؟

طاهر ځواب ورکړ : ویخښئ د قوم د سربښندویو سپاهیانو په اړه زما نظر ستا له نظر سره یو شان نه دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالرحمن وویل : ته بده مه ګڼه مانه غوښتل په دی اړه بحث وکړم زه پوازی دومره پوهیږم چی عمر می ۶۰ کاله دی او تر اوسه می پر بدن یو ووړکی زخم هم نشته، زه یو ګل له یوه سرشوخه اس نه لویدلی یم، له هغه وروسته تر اوسه پوری پر اس له سپریدو وړاندی د اس حسب او نسب پوښتم، خو زه هغه ځوانانو ته حیران یم چی په وار وار له تپی کیدو وروسته بیا هم د تورو سره لوبیدل خوښوی.

طاهر وویل : د قوم عزت او آزادی یوازی د همدغسی ځوانانو په برکت دوام کوی، که د اولس ټول خلك ستا غوندی پر بدن د «ګریدو» نه وویریږی نو تاتاریان به په دی ځمکه موږ ته ساه اخستل ګران کړی

: ته غلط پوه شوی، زه له عادی سر تیرونه نفرت نه لرم، زما یوازی له هغو خلکو نه ګیله ده چی په کور کی آرام وی خو دوی د خپلو عزیزانو او دوستانو د ژړولو لپاره د جګړی ډګر ته روانیږی، نصیر الدین له داسی کسانو څخه ؤ.

طاهر وویل : د قوم د عزت او ازادی لپاره جګړه د هر سړی ذمه واری ده، دلته د خاص او عام خبره نه ده، د خدای (ج) په وړاندی د امیر او غریب د وینو قیمت یو دی بلکی زه خو وایم چی که اولس آزاد وی نو امیران زیاته ګټه تری اخلی، ځکه خو د قربانی په وخت دوی باید له قوم نه وروسته نه بلکی وړاندی وی.

عبدالرحمن په بحث کی بی ځوابه غوندی شو او د موضوع د بدلولو لپاره یی اسماعیل ته وویل : اسماعیله بچو! ته ځان سرتیری کوی او که سوداګر!

: زه به سرتیری وم خو سوداګر به هم وم.

عبدالرحمن پریشانه شو طاهر ته یی وکتل او ویی ویل : ماته معلومه شوه چی ته سبا ته روانیږی!

: هوکی! زه نن روانیدم، خو ستا د لیدو په شوق پاتی شوم

: ډیر ښه، زه به سهار خامخا درسره ګورم دایی وویل او اسماعیل یی تر مټ ونیو او بهر ته ووت.

د بالاخانی پر زینو چی خوت بابا لمسی ته په لوړ غږ وویل : بی عقله ما خوارزمشاه ته دوه لکه دیناره وراستولی دی، په دی پیسو هغه زیات پوځیان وربللی شی، زما مقصد د سرتیرو توهین نه ؤ، زما مطلب دا ؤ چی سوداګر هم د خپل کار او بار په سمبالولو د هیواد او قوم ښه خدمت کولی شی، که ستا پلار د خوارزم شاه لپاره د وینو ورکولو پرځای زما سره د سوداګری په کار او بار کی لاس کړی وای نو زموږ کار او بار به په لکونو دیناره نور هم پرمختګ کړی ؤ او

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوارزم شاه ته به مو زیاته مرسته ورکړې وه.

اسماعیل ویل : پلار جان می د خوارزم شاه لپاره سرنه دی قربانی کړی، هغه زموږ د عزت او آزادی لپاره سر ورکړی دی، عبدالرحمن له غوسی نه په ډکه لهجه ویل : ځکه خو یی ته یوازې پرېښودې او ولاړ، د خدای (ج) شکر باسه چې دغه ځوان یی مرستې ته دروليږه، که نه نو معلومه نه ده چې پر تاسو به څه راتلل مگر تاته دا بحث چا درښودلی راځه!

طاهر د دوهم ځل لپاره په زینه کی د هغوی د پښو غږ واورید او بیا موسکی شو او په بستره وغځید.

*****

(۳)

سهار چی طاهر له جومات نه بیرته راوگرځید اسماعیل په کوټه کی ؤ ورته ویی ویل : په بله کوټه کی سبا ناری تیار دی!

طاهر چی له سبا ناری نه وزگار شو یو نوکر ورته ودرید ویی ویل : صاحب دی غواړی!

طاهر د اسماعیل په لارښوونه له کوټی نه راووت یوی پراخی برنډی ته ووت خو گامه لری په یوه زینه وخوت.او د دوهم پوړ یوی ښایسته کوټی ته ننوت.

عبدالرحمن یوی تکیی ته ډډه وهلی وه په مخ کی یی په یوه زرین پتنوس کی یوه کڅوړه وه، ورجگ شو طاهر ته یی لاس ورکړ او بیا یی له ځانه سره نژدی کښیناوه ویی ویل:

ستا آس چمتو دی، ثریا ویلی چی ستا یوه ورځ ضایع شوه، ځکه خو زه له خپلی طبیلی نه غوره اس درکوم، ما د ښار له والی سره هم لیدلی دی، هغه د لاری د پهره دارانو لپاره دا لیک راکړی دی وایی خله.

طاهر د عبدالرحمن له لاسه د والی لیک واخست ویی ویل : ډیره مننه! خو زما سره د تیمور ملک لیک ؤ.

ماته ثریا وویل : خو د تیمور ملک ستوری په دی ورځو کی سرگردان دی، زما سره ویره وه چی ښایی د بلخ د والی سپاهیان د هغه لیک ته څه ارځښت ورنه کړی، د ثریا دا اندیښنه هم وه چی که تا د تیمور ملک ملگری وبولی نو د پهری پرسر سپاهیان به ډول ډول پوښتنی درنه وکړی او ستا ډیر وخت به ضایع کړی.

طاهر جگ شو ویی ویل : زه ستا ددی زحمت مننه کوم ، نور ماته اجازه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راکړی!

: ودرېږه! عبدالرحمن له زرین پتنوس نه کڅوړه راپورته کړه او د خپل درونډ وجود توازن یې برابر کړ جګ شو ویې ویل : زه ستا د زحمتونو انعام نشم درکولی خو زما له خوا دغه سوغات ومنه.

د طاهر په ښکلی او پراخه تندی ورې ورې ګونځې را پیدا شوې د عبدالرحمن له لاسه یې پتنوس واخست پر ځمکه یې کښېښود او کڅوړې ته یې اشاره وکړه ویې ویل:

په دی کی څه شی دی؟

: دوه زره اشرفی! که یې ته لږ بولی نو دوه چنده به یې کړم.

: زما په اړه ستا ګومان غلط دی، ماته اجازه راکړه، دایې وویل او بیا یې د خدای پامانی لپاره عبدالرحمن ته لاس ور اوږد کړ، خو عبدالرحمن پریشانه شو په دواړو لاسو یې خپله چپنه موښله.

: ته خفه شوی، څه ډول بد ګومانی! زه ستا د هرې لوبې هیلی پوره کولو ته تیار یم، زه به د ثریا او اسماعیل د وزن په اندازه غمی درکړم، د احسان او نیکی بدل نیکی ده، ته په پراخ زړه وغواړه زه به یې په پراخ زړه درکړم، پر خدای (ج) سوګند چی د ثریا او اسماعیل د ژوند ژغورونکی به زما له کوره خفه ولاړ نه شی، زه یو عرب یم.

طاهر وویل : ما ستا لپاره هیڅ نه دی کړی، که می څه کړی هغه زما مسئولیت ؤ، که ته عرب یی زه هم یو عرب یم، خو تر عربی پخوا دواړه مسلمان یو، او مسلمان د چا اخلاص په پیسو نه تلی.

عبدالرحمن اوس خپله چپنه ډیره زیاته ګروله، هغه څه ویل غوښتل خو د شا د کوټی پرده وخوځیدله، ثریا ناڅاپه راښکاره شوه او د عبدالرحمن لاس یې ونیو.

بابا جانه! ثریا په ویریدلی لهجه زیاته کړه : انا دی غواړی عبدالرحمن بیله دی چی څه ووایی د ثریا سره د شا دروازی په لوری ولاړ، ثریا تر دروازی ورسره ورغله بیا ودریده یوه شیبه یې چوپه خوله طاهر ته وکتل او چی د پردی تر شا یې د دروازی بندیدو غږ واورید نو په غمجنه او هیله منه لهجه یې طاهر ته وویل : زه له تانه بخښنه غواړم، ما تولی خبری واوریدی هیله کوم چی زما بابا جان به یو ساده سوداګر وبولی او غلطی به یې ورمعاف کړی. هغه له سوداګری پرته نور په هیڅ نه پوهیږی، هغه ته توله نړۍ یوه منډه یې ښکاری، هغه چی د شپی پر آسمان

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلیدونکی ستوری وینی هم گومان کوی چی هغه به په خپلو کی څه معامله کوی. د خدای (ج) په خاطر ته له دی ځایه خفه مه ځه! دا زما غلطی وه، ماته نه وه معلومه که نه ما به پوه کړی وای، روایه ته د هغه غلطی وربخښی که نه... زما لپاره؟

طاهر وموسکل او ثریا احساس کړه چی د ذهن له آسمان نه یی د غم وریځی لری شوی. هغه ورته وویل : ثریا! ته ولی پریشانه کیږی؟ ستا لپاره په زهرو ککړ غشی هم په تېتر خوړلو ته تیار یم، او ستا بابا جی خو ماته هیڅ هم نه دی ویلی. زما په زړه کی د هغه زیات عزت دی هغه په خپل نظر کومه بده خبره نه ده کړی. فرض کړه که له ما سره څه نه وای زما د اړتیا احساس د هغه ذمه واری نه وه؟ ثریا موسکی شوه، او د موسکا سره یی اوښکی په سترگو کی راغلی.

طاهر په یوه وخت کی ددی په سترگو کی اوښکو او په شونډو موسکا ته حیران شو، هغه د لمر لوموړنیو وړانگو ته گلان لیدلی وو چی راپاځیدله، هغه د گلاب پر پاڼو د پرخی غمی لیدلی وو، خو د ثریا سترگی په پرخه کی تر لمبیدلیو گلانو دیری زړه وړونکی وی د هغی شونډی د لمر وړانگو ته ترغوړیدونکو غوټیو زیاتی په زړه پوری او ښکلی وی.

یوه زړه وره ځلی د مرگ په وړاندی خندلی شی، خو د ناڅاپی خوښی پیغام چی واوری کله چی په موسکا شی نو سترگی یی بی اختیاره د اوښکو خزانی شیندی.

ثریا وویل : ته لږ څنډ دلته ودریږه، باباجان به دی خدای پامانی ته راشی، اسماعیله پری یی نژدی چی ولاړ شی. ثریا له کوټی نه راووته او د هغه کوټی په دروازه کی ودریده چی بابا او انا یی سره گړیدل، ثریا ودریده د دوی خبرو ته یی غوږ ونیو او چی د هغوی خبری یی واوریدی پهځلو باړخو گانو او غوږونو کی یی تودوخه احساس کړه.

شیخ عبدالرحمن ویل : ثریا هم دا غواړی؟!

د ثریا انا ځواب ورکړ : که ثریا داسې نه غوښتلی نو ما به هغه احمقه بللی وای، ته پخپله فکر وکړه که ته د ثریا پر ځای وای، نو ستا په زړه کی به ددغه ځوان په اړه یوه نه لری کیدونکی هیله نه راپورته کیده؟

عبدالرحمن له لږ فکر وروسته وویل : په دې کې شك نشته چې هغه ډیر نیك خویه دی، په دې کی هم شك نشته چې شریف دی، د لوړ نسب ښکاری، سترگی

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې مړې دی، خو که د ثریا پرځای زه وای نو دواړه لپاره به می د داسی ځوان غوره کولو حماقت نه کاوه چی تل سر په تلی کی گرځی، په هر صورت اوس زما باور شو چی ته که نن نه وی نو سبا ته، که سبا نه وی نو بله ورځ به د ثریا په اړه پر ما خپله پریکړه منی ځکه خو زه وسله ایږدم، ته داده اوسه، زه همدا اوس ورځم، خو هغه تللی نه وی.

عبدالرحمن په زوره غږ کړ: اسماعیله، اسماعیله!

د اسماعیل غږ راغی : څه وایی؟

: میلمه شته دی!

: هوکی!

: ورته ووایه لږ ودریږه زه اوس درځم.

حنیفی وویل : مگر د خدای (ج) لپاره نوره سادگی ونه کړی، هغه په غوسه شو ویی ویل : ته اوس هم تینگار کوی چی د اشرفیو ور واندی کول زما ناپوهی وه.

حنیفی ځواب ورکړ : ناپوهی نه وه نو څه وو؟

: په خدای (ج) سوگند چی له کومی ورځې په سینه بده پوه شوی یم دا می لومړی سړی لیدلی چی له دولت نه کرکه لری.

: بنه اوس د خدائ لپاره ورځه خو سم پام کوه بیا غږیږه.

: نو ستا په گومان زه هسی بی پامه لگیا یم! په خدای(ج) سوگند په ویښا کی یوازی ته یی چی ما پر خپل عقل قایله نکړای شوی، په بلخ، سمرقند، او بخارا کی داسی شاعر نشته چی زما په ستاینه کی یی بوللی نه وی ویلی.

: که دی نن کومه غلطی ونه کړه نو د تل لپاره به زه هم ستا په هوښیاری عتراف وکړم.

: نو بیا دروازی ته نژدی کښینه او زما خبری واوره.

ثریا له خپلی هیلی زیات څه واوریدل د یوی سارایی هوسی په څیر له کوټې نه رتښتیده، او خپلې کوټې ته ولاړه، په لویه هنداره کې یې خپله څیره ولیدله، د هغې بارخوگان تك سره اوښتی وو، زر یی قلم او کاغذ را واخیست پر قالینه کښیناسته او په لیك بوخته شوه، دا ددی لومړی لیك ؤ.

*****

(٤)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالرحمن په بله کوټه کی له طاهر سره ولاړ ؤ، هغه اسماعیل ته وکتل، ویی ویل : زویه! ته د لږ څنډ لپاره بهر ته ووزه، اسماعیل جګ شو په برنډه کی ودرید عبدالرحمن طاهر ته وویل :

کښینه زویه! په تا ناوخته کیږی خو زه یوه ضروری خبره درسره کوم، زیات دی نه ایساروم.

دواړه یو بل ته مخامخ کښیناستل، عبدالرحمن وویل:

د داسی خبرو لپاره خلك لنډی او اوږدی مقدمی ږدی خو ستا بیره ده، او زه هم مصروف یم، په میلمستون کی زیات سوداګران ناست دی، زما له هغوی سره ضروری خبری دی ځکه خو زه دغه کیسه لنډوم، ماتاته دولت وړاندې کړ تا رد کړو دی نه مانه، او که یی رښتیا راباندې وایې زه پرې خفه شوم.

طاهر موسکی شو ځواب یی ورکړ: که ته تر اوسه پردی تېښګار کوی نو زه عرض کوم چی ته ماته کوم دولت راکوی هغه د خوارزم شاه بیت المال ته واستوه، قوم ښایی دی ته تر بل هر وخت زیات ضرورت ولری.

: زه ستا دا هیله نه ردوم، دغه پیسی به همالته واستوم خو زه درته د بل څه ویلو لپاره راغلی یم.

: ووایه!

: ستا په زړه کی تر اوسه داسی هیله شته چی ماته دی نه ده ویلی، د عبدالرحمن میرمن د پردی تر شا ولاړه وه او شونډه یی چیچله.

طاهر وویل : ته ووایه هغه کومه هیله ده؟

: خبره دا ده چی تا د خپلو اخلاقو او شرافت په سبب ځان د یو لوی انعام حقدار ثابت کړی دی.

طاهر وویل : که دغه انعام طلا او نقره نه وی نو زه به یی حاصلول خپله نیکمرغی وبولم.

: ځوانه! ولی صفا نه وایی چی ته له ثریا پرته له مانه بل څه نه غواړی؟

طاهر سترګی ښکته واچولی.

: ولی څه نه وایی؟

: شریف ځوان په داسی وخت کی څه نه وایی، حنیفی دا وویل او د پردی له شانه کوټی ته ورننوته.

طاهر په ادب ودرید، عمر خوړلی ښځی د طاهر پر سر د مینی دواړه لاس

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیول ویې ویل : ژوندی اوسې زویه! ثریا ستا ده، اوس ولاړ شه خو ژر د بیرته راتلو هڅه وکړه.

*****

(٥)

د شمال په څیر د ګرندی اس هر ګام هغه د هغې ځمکې نه لرې کاوه چې د هرې ذرې په سینه کې یې د مینې تکانونه احساسول، د شیخ عبدالرحمن له کور او د بلخ له بازارونو نه چې راووت داسې یې احساسوله چې په دې ښار کې دی مسافر نه ؤ، د یوه بلبل په څیر چې له یوه ګل سره د آشنایی نه وروسته تول بڼ خپل ګڼي طاهر ته هم د بلخ هر څه خپل ښکاریدل، لکه دی چې دلته ډیره موده اوسیدلی وي او په کلونو کلونو یې په دې فضا کې الوت کړی وي...

ثریا یې چې لومړي ځل په څیر وکتله داسې یې احساس کړه چې له پخوا یې تصویر په زړه کې ؤ، او د هغې غږ یې له کلونو کلونو راسې په غوږونو کې کړنګیده، او خدای (ج) خبر دوی له کومه وخته سره بلد وو.

طاهر ته ناڅاپه څه په ذهن کې وروګرځیدل او په یوه لاس یې هغه کڅوړه ولتوله چې له شانه یې پر زین تړلې وه، ښکلې کڅوړه ده پر آس د پښې اړخو پروخت لیدلې وه او اسماعیل ورته ویلي وو چې خورجانی مې دلته د خوراك شیان درته ایښې دي، له ښارنه د راوتلو پر وخت دی په خپلو خیالونو کې ډوب شو او ترڅو میله مزله پوری یې کڅوړه ور په زړه نه شوه.

دې چې ډاډه شو چې کڅوړه پر زین کلکه تړلې ده بیرته د خیالونو په نړۍ ورننوت د یوه خوړ غاړې ته چې ورسید له آس نه پلی شو په یوه ډبره کیناست.

د اوبو له څښلو وروسته اس د خوړ پرغاړه پرشنو وښو کې بوخت شو، طاهر هم د لوږې احساس وکړ، ورجګ شو کڅوړه یې ژر خلاصه کړه او بیرته په ډبره کښیناست، د کڅوړې له خلاصولو سره یې په یوه وریښمین دسمال سترګې ولګیدې، دسمال یې راواخست د دسمال خوږ بوی او پکې د نغښتې کاغذ احساس د طاهر زړه په درزا کړ، هغه په دسمال کې نغښتی کاغذ پرانیست، توري او کرښې ورته ګلان شول او تر سترګو لاندې یې نڅیدل، فضا ټوله سندریزه شوه، داسې سندریزه چې تالونه یې ډیر اوچت وو، ورو ورو دغه نغمه کراره شوه او غځیدونکې ګلان بیرته تور توري او جملې شول، ده د ثریا لیك لوستل پیل کړل، لومړی ځل یې شونډې نه خوځیدلې، دوهم ځل یې شونډې وخوځیدلې او دریم ځل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یی په لوړ غږ لیک ولوست: «زما مرستندویه! تا ویل چی په دی له فتنو ډکه زمانه کی په وار وار د ویلو او اوریدلو فرصت نه راځی زه دغه کربنی د همدی احساس له مخی لیکم، انا او بابا جان زما د دایمی ساتنی لپاره ته غوره کړی یی، زه ویریږم چی د خپلی ناکراری په ښودلو به ځان د یوه مجاهد د خدمتګاری کیدو جوګه ثابت نه کړای شم.

کله چی تا بلخ ته نژدی له ما سره خدای پامانی کوله نو زما په سترګو کی اوښکی راغلی وی هغه مهال ماته دا احساس له زغم نه وتلی ؤ چی دواړه به یو له بله بیلیږو او د خپل خپل ژوندانه د کتاب نوی پانی به اړوو. زما دا باور نه ؤ چی تقدیر به مو بیا په یوه لاره سره روان کړی.

اوس زه په زړه کی دا تسلی احساسوم او تاته باور درکوم چی په راتلونکی کی به ته زما په سترګو کی اوښکی ونه وینی.

زه خامخا دا وایم چی د بغداد غوندی لوی او له ګنی ګونی ډک ښار ته چی ورسیږی دغه وړوکی ښار هیر نه کړی. خو له دی سره دا دعا هم کوم چی زما خیال ستا د لوړو ارادو په مخ کی خنډ نه شی، زما یادونه ستا د پښو زنځیر نه شی، خامخا به انا او بابا تاته بلخ ته د ژر بیرته راستنیدو ټینګار کوی خو زه دا هیله کوم چی ترڅو دی په بغداد کی مقصد نه دی ترسره شوی ته د بیرته راتلو اراده مه کوه.

زما فکر مه کوه، زه تل ستا یم، تر څو لمر نړی ته د سهار پیغام راوړی، او د شپی مهال پر اسمان ستوری ځلیږی زه به ستا انتظار کوم، ته چی هر چیرته وی زما لپاره همدا داډ بس دی چی ته زما یی.

«ثریا»

طاهر لیک په جیب کی واچاوه، د هغه لوړه لری شوی وه، په نه زړه یی څو نمری وخوړی او کڅوره یی بیرته پر زین وتړله او پر اس سپور شو.

اس له هوا سره خبری کولی او د طاهر په غوږونو کی د ثریا داالفاظ د نغمی په څیر کرنګیدل، «ته چی هر چیرته وی زما لپاره همدومره کافی ده چی زما یی».

(c) ketabton.com: The Digital Library

عملی اقدام ته بلنه

زید د پخوا په څیر د ماسختن لمانځه نه وروسته په طبیله راوګرځید، نوکران یی ورتلل او د کوریوی کوټی ته راغی کښیناست، لږ ځنډ وروسته د ډیوی چوپړولو لپاره راپاڅید خو بیا یی څه چورت وواهه د کټ نه لاندی یی لاس یو وړ او د اوسپنی مزبوت صندوق یی وکوت په زوره زوره یی کولپ کش کړ او بیا ډاډه شو ډیوه یی مړه کړه.

په دغه صندوق کی چی د طاهر شتمنی او د صلاح الدین ایوبی «رح» توره وه زید ته تر ځان ګران ؤ، د طاهر له تلونه وروسته هغه له کوره بهر ته نه ووت، او لوڅه توره به یی په بستره کی ورسره ایښودله او ویده کیده.

د شپی به یی چی وړوکی غږ واورید پری راویښ به شو او توری ته به یی لاس کړو د بغداد د هغو بی شمیرو غلو او لوټمارانو مقابلی ته به چمتو شو چی د ده په ګومان د طاهر له تلو وروسته ددی صندوق په لټه کی وو.

لومړی څو اونی خو به یی توره په لاس تولة شپه په ناستی په پهره تیره کړه، له هغه وروسته یی د چپرکټ پر ځای پر صندوق بستره وغوړوله خو د صندوق سور او اوږده لږ وو ډیر ځله به چی په اړخ واوښت لاندی به ولویده، ورو ورو یی اندیښنه کمه شوه او بیا یی صندق تر چپرکټ لاندی کیښود، اوس د کور نوکرانو ویل چی د شپی مهال یی په خوب کی خریدل لږ شویدی.

زید اوس هم نه ؤ ویده شوی چی د دروازی ټک ټک یی واورید، او ورپسی سمدستی غږ اوچت شو، د دروازی د خلاصیدو ږغ یی هم واورید توره یی ورسره واخستله اوپه لوړ غږ یی چیغی کړی: څوک دی؟

چی ځواب یی وا نه ورید په تیاره کی د دروازی په لوری ور نژدی شو او په لڼک کی یی غوږ ونیو، یو اس له دروازی نه دننه راتلو او نوکرانو یو بل ویښول.

چا پوښتنه وکړه : زید چیرته دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زید له خوښی نه زړه په ټوپونو شو، دا د طاهر غږ ؤ کله چې پهره دار ورته وویل چې هغه ویده دی نو ده د څادر اغوستل هم ضروری ونه بلل زر یی دروازه خلاصه کړه او په منډه ورغی طاهر ته ور تر غاړی ووت.

: ستا په لاس کی دا توره د څه لپاره؟

: اوه ! زما لـه یاده ووتـه، مـا گـومـان کـاوه چـی کـوم ډاکـو راغـی دا مـی راواخستله.

طاهر په خندا شو او زید احساس کړه چې ناڅاپه ده نه د گیلی هغه په زرگونو جملی هیری شوی چی د انتظار په ناپایه شپبو کی به یی په یوازیتوب کی له ځانه سره تکرارولی، یوازی دومره یی وویلای شوای: تـه خو روغ یی؟ تـپی خو بـه نـه یی؟ زه ډیر درته اندیښمن وم.

طاهر ځواب ورکړ : زه بلکل روغ یم.

: ما پرون له یوه لجومی نه ستا په اړه پوښتنه وکړه.

: هغه څه درته وویل؟

: اوس که هغه ماته په مخه راغی نو کتابونه به یی سینند ته ورغورځوم. دروغجن، دوکه باز، مکار!

: بیا هم هغه تاته څه وویل؟

: خدای (ج) یی دی خوار کړی، هغه ویل چی ستا ستوری سرگردان دی، او ته د تاتاریانو په زندان کی یی، او ترڅو چی د ستوری دغه سرگردانی پای ته ونه رسیږی را بـه نه شی. خو دغه سرگردانی به د یوه کال دننه ختمه شی، ما هغه بی ایمانه ته خوشی پنځه دیناره ورکړل.

هغه ستا په اړه نوری هم خوشی تشی خبری راته کولی.

طاهر وخندل پوښتنه یی وکړه : څه خبری؟

زید چی نوکران بوخت ولیدل ورو یی په راز دارانه لهجه وویل: راځه دننه!

طاهر دوړی پخورنکی ته وویل چی دوړی تیاره کړی او له زید سره دننه ولاړ، زید ډیوه بله کړه، په رڼا کی د هغه سترگو د طاهر بلا اخسته، طاهر وویل ښه هغه خوشی خبری څه وی؟

: هغه ویل چی پر تا به یوه تاتاری شهزادگی مینه شی، او د هغې سبب به د مغلو له زندان نه خوشی شی، که سبا تـه په مخه راغی نو داسی درس به ورکړم چی تول عمر ورته یاد وی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر وویل : له مدینی نه کوم لیك راغلی؟

: احمد بن حسن پخپله راغلی ؤ، دوی هفتی یی تیری کړی بیرته ولاړ، هغه ویل چی ته بغداد ته راشی خپل احوال په لیك کی ورته ولیکه.

طاهر د خپلو دوستانو په اړه وپوښتل زید ځواب ورکړ: مبارك هره ورځ راځی ستا پوښتنه کوی، عزیز او عبدالمالك دوهمه، دریمه ورځ احوال اخلی، نور کله کله راځی، هو یوه بوډی ځو ځله دلته راغلی او هغه هم ستا په اړه پوښتنه کوی.

: هغه څوك کیدای شی؟

: ماته نه ده معلومه، یوه ورځ له شا پسی ورغلم، هغه د سیند پر سر پله تیره شوه او بیا د صدر اعظم کور ته ننوته.

طاهر وویل : زه اوس یو مهم کار تاته سپارم ته همدا اوس عبدالعزیز ته ورشه ورته ووایه چی عبدالمالك او نور اعتمادی ملګری درسره راوله او دلته راشی، که هغوی ویده وی هم ورته ووایه چی ضروری کار دی باید راشی زما لیك درسره یوسه.

*****

(۲)

طاهر چی د ډوډی‌له خوړلو نه فارغ شو زید، عبدالعزیز، عبدالملك او مبارك ورسره راوستل، زید بلی کوټی ته ولاړ او ویده شو، طاهر له خپلو دوستانو سره تر ډیره وخته خبری کولی.

د عبدالعزیز په نظر خلیفه، صدر اعظم او وحید الدین دری واړه په دی دسیسه کی شریك وو، مبارك په دی اړه څه رأیه نه درلوده، هغه یوازی د عبدالعزیز خبری ورسره تائیدولی.

عبدالمالك د څه ویلو پرځای په چورتونو کی ډوب وو، کله چی طاهر تری رایه وغوښتله نو هغه له ډیر سوچ وروسته وویل:

ستا ملګری چی ددی دسیسی ثبوتونه یی وړاندی کولی شوای وژل شویدی وحید الدین تر اوسه پوری ورك دی، د هغه پرځای د هغه مرستیال مهلب بن داؤد کار کوی، تر څو موږ د وحید الدین احوال معلوم نه کړو پر چا څه جرم نه شو ثابتولی، که هغه وژل شوی او یا په کومه نا معلومه بندی خانه کی بندی پروت وی نو زه د هغه په اړه دا ویلی شم چی په دی دسیسه کی د هغه هیڅ رول نشته.

عبدالعزیز پوښتنه وکړه: ولی؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالمالك ځواب ورکړ : په پرده کی د هغه د وژلو او یا بندی کولو علاقه له هغه چا سره ممکنه ده چی د هغه د راښرګندیدو نه ویریږی چی راز به یی افشا کړی، مثلاً خلیفه، یا صدر اعظم او یا کوم بل څوك چی دده په نامه یی دسیسه جوړه کړی ده، ددی پر خلاف که دی په خپله خوبنه چیرته غلی شوی وی نو بیا دا خبره ثابته ده چی دی یوازی ددی خبرو ذمه وار او مسئول دی،ځکه خو تر څو موږ د وحید الدین د ورکیدو راز معلوم نه کړو ددی پیښو یادونه چاته باید ونه کړو.

طاهر وویل : دغه راز له دری تنو څخه ښرګندیدای شی خلیفه، صدر اعظم او مهلب بن داود، زه مهلب ځکه پکی راشریکوم چی د وحید الدین د ورکیدو نه وروسته په عامو حالاتو کی خلیفه باید د هغه پر مرستیال اعتماد ونه کړی، پردی سربیره سمدستی د هغه په وزیر کیدو هم شکونه را پیدا کیږی.

اوس پوښتنه دا ده چی له دی دری تنو نه لومړی له کوم یوه سره وګورم؟

عبدالملك وویل : تر ټولو دمخه له صدر اعظم سره وګوره، د خلیفه په محل کی په داسی رازونو پوهیدونکی د تل لپاره په ځمکه کی ښخیدای شی خو د صدر اعظم په کور کی لږ تر لږه یو داسی څوك شته چی ته یی د ځان بللی شی.

طاهر وپوښتل : هغه څوك دی؟

عبدالملك په موسکا ځواب ورکړ : هیر دی شو؟ ما خو ستا لپاره هره دوهمه او دریمه ورځ خپله میرمن د صفیی د تسلی لپاره استوله.

طاهر وویل : له ما سره ستا همدردی خو به د اخلاقی حدودو نه بهر نه وی؟

: نه ما یوازی د یوه دوست ذمه واری ترسره کړی.

هغه ستا په اړه واقعاً ډیره پریشانه وه.

طاهر وویـل : زما پردی څه اعتراض نشته چی مشر ورور می یی، خو داده اوسه زما له دی نجلۍ سره هیڅ نشته.

: په هر حال د هغی له تا سره مینه ده، ډیره توده مینه او محبت.

زه پردی خوښ یم چي هغه ددی وړ ده، زما میرمـن هم د هغی ډیره ستاینه کوی.

څلور واړه ملګری بیا اصلی خبرو ته راوګرځیدل او تر ډیر بحث وروسته دا پریکړه وشوه چی طاهر دی تر ټولو دمخه له صدر اعظم سره وګوری، عبدالعزیز همالته ویده شو، عبدالملك او مبارك خپلو کورونو ته ستانه شول.

*****

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

سهار وختی له لمانځه وروسته طاهر د صدر اعظم کور ته ورغی، د کور د مخی په باغ کی یی دواړو خواو ته د گلونو پټی لیدل، ناڅاپه یی د گلونو په منځ کی یوه ښکلی نجلی ولیده هغی ورو ورو قدم واهه، په لاس کی یی څو گلان وو، هغه د یوه بوټی ترڅنگ ودریده، ور تیته شوه د یوه گل د راشکولو لپاره یی لاس ور اوږد کړ، خو چی د طاهر د پښو غږ یی واورید مخ یی ور واړاوه، طاهر په یوه نظر هغه وپیژندله، هماغه غټی غټی شرابی سترگی چی د دجلی د سیند په څنډه یی لیدلی وی، او هماغه ښکلی مخ چی د سپوږمۍ په رڼا کی یی د همدې بڼ په یوه څنډه کی لیدلی ؤ، هغه صفیه وه، هماغه صفیه!

د طاهر په لیدو د هغی څیره له خوښۍ وغوړیده، د یوې شیبې لپاره طاهر دوه زړی شو ودرید، خو بیا یی اوږده اوږده گامونه واخستل او وړاندی ولاړ.

صدر اعظم چی خبر شو دی یی دننه ورغوښت، ښه تود روغبړ یی ورسره وکړ او ویی ویل: ډیر ځنډ دی وکړ، زه درنه مایوس شوی وم، څه وخت راورسیدلی؟

طاهر لړ په تفصیل ددی پوښتنو ځواب ورکول غوښتل خو ډیر زر یی احساس کړه چی د صدر اعظم پام په بل لوری دی، تر مایوسی زیات هغه پریشانه شو، د هغه گومان ؤ چی صدر اعظم به د ابواسحق، کمال او جمیل پوښتنه تری کوی خو هغوی دده په یاد هم نه وو.

طاهر لا تر قراقرم پوری د رسیدو د حال تفصیل نه ؤ بیان کړی چی صدر اعظم یی خبره ورغوڅه کړه ویی ویل: د خلیفه لیك یی چی ولوست چنگیز خان څه وویل؟

: هغه وویل چی موږ پر خوارزم د یرغل اراده پریښوده.

: دروغجن، دوکه باز هغه شونډی وچیچلی.

طاهر لږ فکر وکړ بیا یی وویل: مگر د چنگیز خان له خبرونه داسی ښکاریده چی د خلیفه د بی طرفی نه ډاډمن شوی وی، ښایی په قراقرم کی داسی خلك وی چی چنگیز خان ته دا تسلی ورکوی چی د خوارزم شاه په اړه د خلیفه ظاهر او باطن یو شان نه دی.

: دا خو هر احمق ته معلومه ده او زه چنگیز خان احمق نه گنم، په هر صورت زه په دی خفه یم چی ته مو هلته واستولی، اوس نړیوالو ته ددی ویلو موقع په لاس ورغله چی موږ پټ چنگیز خان ته ډاډ ورکړ او د هغه حوصله مو مضبوطه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړه، د لښکرو مشر له استعفی سره دغسی شکونه نور هم زور اخلی.
: د پوځ مشر استعفی ورکړه؟
صدر اعظم پردی پوښتنه تکان وخوړ وېی ویل : چاته تر اوسه په دی اړه څه مه وایه، زه هڅه کوم چی هغه خپله استعفی بیرته واخلی، اوس زموږ هغه ته اړتیا ده.
طاهر وپوښتل : د وحید الدین څه درک معلوم شو؟
: نه؛ او زما له دی خبرو سره اوس هیڅ دلچسپی نشته.
: زه له خلیفه سره لیدل غواړم، ته زما سره په دی اړه څه مرسته کولی شی؟
صدر اعظم په بی پروایی ځواب ورکړ : خلیفه د ځوانانو د احساساتو هیڅ پروا نه لری، ته به هغه ته وایی چی سمدستی د خوارزم شاه د ملاتړ اعلان وکړی، او ته به هماغه ځواب واوری چی د لښکر مشر یی مایوسه او استعفی ته مجبور کړ، او هغه ځواب دا دی چی ته موږ له کومه وخته راهیسی مشاور ټاکلی یی؟
: امکان لری زه د خلیفه په وړاندی د راتلونکو خطرونو سهی نقشه وکاږم او...
وزیر اعظم د هغه خبره ورغوڅه کړه : بچیه! په بغداد کی د پوهوونکو کمی نشته، ته ولاړ شه په مناسب وخت کی به دی راوغواړم ستا لپاره په یو مناسب منصب فکر کوم، تر څو ورځو پوری به خبر درکړم.
طاهر وویل : زه دی نتیجی ته رسیدلی یم چی په اوسنیو حالاتو کی د خلافت په دربار کی د کوم منصب په اخستلو څوك د قوم او اولس سهی خدمت نشی کولی، بیا هم زه تاته وعده درکوم چی د وخت په راتلو به زه ځان د اولس یو سرښندوی سپاهی ثابت کړم.

*****

(٤)

صفیی په لاس کی د گلو گیډۍ نیولی وه او په بڼ کی د تیری شوی ویالی په غاړه ولاړه وه، یو گل به یی په رڼو ښیلونکو اوبو کی وغورځاوه او چی هغه به لرې لری ولاړ بیا به یی بل وروغورځاوه او ننداره به یی کوله، کله به یی چی گیډۍ خلاصه شوه د لنډو پتیو نه به یی نور گلان راوشکول او بله گیډۍ به یې جوړه کړه او بیا به په همدی لوبه له سره راگرمه شوه.
د صفیی به دریمه گیډۍ نژدی خلاصه شوی وه طاهر یی ولید چی له درشل نه راووت، د دروازی په زینو کی لاندی راکوزیده، دا زر زر د مرمرو ډبرونه جوړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی پله‌پرمر له ویالی تیره شوه او د ګلانو له بوټونه یی ګلان شکول او ورو ورو طاهر ته ور نژدی کیدله.
صفیی یوی او بلی خواته وکتل هیڅوك یی هم شاوخوا ونه لیدل، بیا یی هم زړه درزیده، ورو ورو د ګلو له بوټونه را ووتله او سرك ته د وروتلو لپاره یی د مرمر ډبری په پله پښه کیښوده، خو په سترګو یی د حیا پردی راغلی دوه زړی شوه پښی یی وریږدیدلی او بیا وښوییده نژدی وه چی په ویاله کی ورپریوزی، طاهر ور ورواندی شو او زر یی لاس ورته ونیو، صفیی په خجالت د هغه لاس ونیو د هغی پر څیره د حیا سرو او سپینو څپو نڅا کوله.
له شرم او حیانه وارخطا شوی صفیی په ورو وویل : شکریه!
طاهر وویل : افسوس دی ته خو به خوږ شوی نه یی؟
: نه!
طاهر دوه زړی شو او یو ګام یی واخست، صفیی زر ورته وویل، ما دا ګلان شکول واخله! بیا یی ګلان طاهر ته ونیول، طاهر هم په وارخطایی ګلان واخستل.
هغی وویل : په بغداد کی ستا د راتلو ډیر انتظار کیده ته ډیر ناوخته شوی!
: هوکی حالات داسی شول چی وځنډیدم.
طاهر له کومی بلی خبری پرته خپله لاره ونیوه او ولاړ، صفیه لږ ځنډ نوره هم هلته ولاړه وه، په بوټیو کی ګلانو خندل او د ویالی رڼو اوبو په کرس کرس خنداکوله، هغی بیا څو نور ګلان وشکول او د مرمر ډبرو په تختو ودریده هغه یی یو یو ویالی ته وغورځول.
سکینه پر درشل رابنکاره شو د مرمرو په زینو ودریده او ناری یی کړی : صفیی! صفیی ته نن کورته نه راځی؟
صفیی زر ځواب ورکړ : درغلم!
د محل نه له راوتلو وروسته د سیند د پله پر سر طاهر د لږ ځنډ لپاره ودرید، هغه ګلانو ته په ځیر ځیر وکتل او بیا د سیند د اوبو د بهیر په سیل ورتیټ شو، د یوه ژور خیال سره یی پر ګلانو لاسونه سست شول، ګلان سیند ته ولویدل او په څپو کی تری ورك شول.
طاهر وویل : ثریا! ثریا! زه ستایم، یوازی ستا!
او بیا له هغه ځایه روان شو، د هر ګام په اخستلو سره ګرندی کیده، په کور کی عبدالعزیز، عبدالملك، مبارك او افضل دده انتظار کاوه، هغوی چی دی ولید

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنې یې ترې پیل کړې، طاهر په داد پر کرسۍ کښیناست ویې ویل : زه حیران یم چې دا خبره تر اوسه زما ذهن ته ولې رانغله چې که مور د هغه دسیسې اصلي مجرم ونیو هم د خوارزم مصیبت نشي رفع کیدای، امکان لري صدر اعظم ددې کار ذمه وار وي، دا هم کیدای شي چې د خلیفه پکې لاس وي، او دا هم امکان لري چې هغوی دواړه ذمه وار نه وي، خو دا وخت داسې نه دی چې باید ضایع کړای شي، د تاتاریانو سیلاب ډېر ګړندي پرمخ را روان دی، اوس تر هر څه لوی ضرورت دا دی چې د بغداد اهل د راتلونکو خطرونو نه خبر کړای شي، هغوی د غفلت له خوبه را بیدار کړای شي په بغداد کې یوې ډلې د بلې او یوې فرقې د بلې پرخلاف مورچل جوړ کړی دوی ته ددې ویلو اړتیا ده چې داسې یو محاذ هم شته چې د کفر ټول طاقتونه راټول شوي او مسلمانانو ته د ټولو قوتونو د یوکولو بلنه ورکوي.

زما باور دی چې یو شریك خطر مور ټولنیز جهاد او هڅو ته اړ کولی شي، په داسې حال کې به هغه خلك چې غلي غلي د تاتاریانو ملاتړ کوي، برالا زمونږ مخې ته راووزي.

زه غواړم چې اوس د بغداد د هر جومات نه یوازې یوه ناره اوچته شي او هغه دا چې د تاتاریانو د مقابلې لپاره مور سره یو یو، تر ټولو دمخه زه د بغداد په لوی جومات کې دا ناره اوچتوم.

افضل وویل : خدای (ج) د وکړي چې بریالی شې، خو له تیرو دوو دریو پیړیو راهیسې د بغداد مسلمانانو یوازې پخپلو کې د یو بل سر ماتول زده کړي دي، سني د شیعه دښمن دي او شیعه د سني د وینو تږي، حنفي، شافعي، او مالکي یو له بل سره لاس او ګریوان دي، او حنبلي ټول خواته ډنګوي!

تاسو کوم جومات ته ولاړ شئ کومې ټولنې ته د خبرو له پاره پاڅیږئ له تاسونه به لومړی پوښتنه همدا وي چې جنابه ته له کومې مذهبي فرقې سره یې؟

طاهر ځواب ورکړ : زما سره ددې ستونزو احساس دی، خو زه ددې منلو ته تیار نه یم چې دغه حالات به نور هم دوام وکړي د شریك خطر احساس دغه اختلافات لرې کولی شي.

افضل وویل : ددې ذمه واري زمونږ د هغو تنبلو او لټو علماؤ ده چې هیڅ هدف نه لري خو نن هغوی ته دا ویل کیدای شي چې د تاسو مقابله له داسې چا سره ده چې د هر کلمه ویونکي دښمن دی، ستاسو د خپلواکۍ ډیوه مړه کیدونکې ده، مونږ

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی علماؤ ته ویلی شو چی تاسو مسلمانان یو له بل سره وجنګول، اوس کفار په میدان کی درته د مقابلی چیغی وهی، زما باور دی چی خلك به هغوی میدان ته په زور راکش کړی.

عبدالعزیز او عبدالملك هم په دی بحث کی برخه واخستله، بالاخره دا پریکړه وشوه چی طاهر به د جمعی په ورځ د بغداد خلك د خوارزم د خلکو له حالت نه خبروی. او له دی نه وړاندی به دا خبره مشهورروی چی یو سړی د بغداد د اولس په نامه د خوارزم د مظلومو مسلمانانو پیغام راوړی دی.

له جګیدو نه وړاندی عبدالعزیز وویل : زما باور دی چی حکومت به موږ ته ډیر د داسی چارو اجازه رانه کړی، او په راتلونکو څو اونیو کی به زموږ منزل د خوارزم د جګړی ډګر وی، خو زموږ لپاره غوره دا ده چی حکومت زموږ له چارو څخه ناخبره وی، د طاهر د وینا نه وروسته به هغه کسان چی موږ یی په تاتاریانو پلورلی یو چوپ نه کښینی. له هغه وروسته موږ باید طاهر تر هغه وخته پوری پټ وساتو ترڅو د اولس احساسات د نه فتحه کیدونکی کلا په څیزنه دی راولاړ شوی، که د صدر اعظم یا خلیفه نیت خراب وی نو سمدستی به د طاهر د نیولو هڅه وکړی، په دی ورځو کی له بده شامته په موږ کی د غدارانو کمی نشته، ځکه خو زه ستاسو په مخکی له ټولو وړاندی له طاهر سره د وفاداری سوګند کوم، او له تاسو نه هم غواړم چی دغسی سوګند وکړی.

ټولو ملګرو قسمونه وکړل، بیا عبدالعزیز وویل: اوس که په موږ کی کوم یوه خیانت وکړ د نورو ملګرو به دا ذمه واری وی چی ټټ یی ور پری کړی.

ټولو دوستانو ددی وړاندیز تائید وکړ او مجلس ړنګ شو.

*****

(٥)

د جمعی نه وړاندی په ښار کی د هر جومات او مدرسی په وره دا اعلان ځړیدلی ؤ چی د جمعی له لمانځه وروسته به یو سړی د ترکستان د مسلمانانو پرسر د تاتاریانو د ظلونو په اړه د خپلو سترګو لیدلی کیسی اوروی.

قاضی فخر الدین د ښار څو با عمله علماؤ او د مختلفو مدرسو طالبانو د بغداد په کوڅو او واټونو کی دا شعارونه ورکول چی د بغداد د مسلمانانو په نامه د ترکستان مسلمانانو یو پیغام را استولی او ددی پیغام راوړونکی هغه ځوان دی چی پلار یی په بیت المقدس کی د هلال او صلیب په جګړه کی د مسلمانانو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

فتحې بیرغ رپولی ؤ او صلاح الدین ایوبی «رح» په انعام کې خپله توره وربخښلې وه.
د پنجشنبې په ماښام صدر اعظم طاهر کورته وروباله او ترې وې پوښتل چې ته د بغداد خلکو ته څه پیغام اورول غواړې؟
د صدر اعظم په باب د طاهر شکونه بیا تازه شول خو هغه د تدبیر نه کار اخستل مناسب وبلل ځواب یې ورکړ:
ته پوهیږې چې د خوارزم هیواد د تاتاریانو وروستی هدف نه دی، که هغوی هلته بریالی شول نو دوهم هدف به یې عراق وي، کیدای شي د عباسي دولت سره د جنګیز خان اړیکې دوام وکړي خو کمزور ته د زورور په دوستۍ باور حماقت دی، ځکه خو زه غواړم چې د هر ډول بدو حالاتو لپاره چمتو اوسو، زه غواړم د بغداد ویده خلك راویښ کړم که دښمن یرغل راوړي دوی خو لږ تر لږه د خپل کور ساتنه او دفاع وکړي.
: تا ماته هغه ورځ ولې ونه ویل چې په جامع جومات کې خبرې کول غواړم.
: هغه ورځ دا زما په ذهن کې نه ؤ، که ته زما پر ځای وای په داسې چارو کې به دې له چانه مشوره اخستل لازم نه وو بللي.
: زه ویریږم چې ته د خلیفه په باب څه ګستاخي ونه کړې؟
: مګر ددې پرخلاف زه فکر کوم چې په دې وینا زه خلیفه او تاسو ته لوی خدمت ترسره کوم.
طاهر د صدر اعظم پر تینګار همالته ډوډۍ ته پاتې شو، پر دسترخوان قاسم هم ؤ، هغه په بې پروایي د خوارزم په اړه څو پوښتنې وکړې او چې کله طاهر له صدر اعظم نه رخصت واخست قاسم تر برنډې پورې ورسره راووت، طاهر ته یې لاس ورکړ او په طنز یې ترې وپوښتل: آیا تر اوسه دې په کومه لویه غونډه کې وینا کړې؟
طاهر په موسکا ځواب ورکړ:
زه یوازې یو سپاهي یم.
له محل نه بهر عبدالملك او عبدالعزیز په ډیره ناکرارۍ د طاهر انتظار کاوه، عبدالعزیز چې ولید وېې ویل : تا ډیره اشتباه وکړه موږ وویریدو چې صدر اعظم به تا خطرناك وګڼي او بندي به دې کړي.
طاهر وویل:

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه هم ویریدم خو په دې کې مصلحت ؤ چې زه دوی تر سبا پورې د ځان په باب بدگومانه پرې نږدم، ځکه چې بیا به دوی د جومات په دروازو پهرې درولې وې.

*****

(٦)

د جمعې د لمانځه نه وروسته یو ځوان د منبر سرته پورته شو او خلکو ته یې طاهر ور وپیژاند، طاهر د خبرو لپاره پاڅید. د دومره لويې غونډې په مخکې هغه د لومړي ځل لپاره دریدلی و.

د قرآن کریم څو آیتونه یې تلاوت کړل، بیا یې په وارخطایي خبرې پیل کړې، د بغداد خلکو هره ورځ په مناظرو کې د لویو لویو اورژبو وینا کوونکو خبرې اوریدلې وې، تر لږ ځنډه دوی په بې پروایي ناست وو او پخپلو کې یې پسپسکې کولې، په دې غونډه کې داسې خلك هم ناست وو چې د بغداد په یو جومات کې یې پر منبر په خپل مخکې د کوم پردي خبرې د ځان توهین باله.

داسې خلك هم وو چې دا یې احساسوله چې کاشکې نن هم کومه مناظره وای.

یو مشهور عالم په ډیر ساده انداز اوچت شو ویې ویل : مهرباني وکړه ته کښېنه هغه سړي ته د خبرو نوبت ورکړه چې له ترکستان نه راغلی دی.

پردي خبره ځینو خلکو وخندل. خو پر طاهر دې ټوکې بل ډول اغیزه وکړه، هغه له یوې شیبې چوپتیا وروسته بیا خبرو ته دوام ورکړ:

زما دوستانو! دا ځای د ټوکو لپاره نه دی، بیا هم زه ستاسو ژوندي روحیې ستایم، کاشکې تاسو د جګړې پر ډګر هم دغسې ژوندي روحیه ولرئ، زه دلته ددې لپاره نه یم راغلی چې په وینا خوك راته شاباش ووایي، زه نه وینا کوونکی یم او نه داستان ویونکی.

زه یوازې یو استازی یم، د ترکستان د اسلام د هغو بچیانو چې له کوپړیو نه یې تاتاریان د فتحې په ویاړ څلې جوړوي، زه د اسلام د هغو لونو استازی یم چې د عصمت ساتونکې یې په خاورو او وینو کې شتیږي او اوس یې وروستۍ امید تاسو یاست.

زما سره کړسندې خنداګانې نشته، اوښکې دي.

ای په خپله جادويي وینا فخر کوونکو! اولس ته د الاهو ویلو او ویده کولو وخت تیر شوی دی، زه تاسو د مرګ له خوبه راپیدارول غواړم، زما خبرې په خلاصو غوږونو واورئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طاهر غږ ورو ورو اوچتیده، بنده ژبه یې اوس د غرنی خوړ د اوبو په څیر روانه شوه، او بیا ورو ورو خلکو په دغه غرنی خوړ کې د سیند څپې احساس کړې، د هغه سیند چې بندونه یو پر بل پسې نړوي، خلك هم په همدې څپوکی ورسره بهیدل.

طاهر د ماضي له مخ نه پرده پورته کړه هغه هیر منزل ته یې اشاره کوله چې سارایي عرب د نړۍ د نیولو په اراده تري راوتلي وو.

هغه د تاریخ پاڼی چپه اړولې د هغو غازیانو داستانونه یې اورول چې په ختیځ او لویدیځ کې یې د اسلام نوم لوړ کړی ؤ، هغه د راتلونکې په پردو کې غلې توپان ته اشاره کوله او خلکو په چوپه، چوپتیا کې غوږ نیولی ؤ، د ځینو سترګی لمدې وې، یوه زلمی ډیر په زحمت خپلې اوښکې را ایسارولې طاهر ویل:

د اولس پر لمن د بدبختی داغ په اوښکو نه په وینو مینځل کیږي.

په یاد ولرئ!

څه وړ ژوند چې تاسو کوئ، دا له فطرت سره ملنډې دي، او فطرت له ځان سره ملنډې وهونکی هیڅکله نه بخښي، د مسلمانانو نښنه دا ده چې دوی به د کفارو په وړاندې د اوسپنيز دیوال په څیر دریدل، مګر اوس چې کفار خپل تول ځواکونه ستاسو پرخلاف سره یو کوي، ستاسو علما تاسو په څلور لارو کې راغونډوي او د یو بل د سر ماتولو مشوره درکوي.

پردې یو سړی چې د بغداد د مناظرو یو نوماند وینا وال ؤ جګ شو او چیغې یې کړې:

زه په ډیر ادب او درناوی پوښتنه کوم چې ته په کومه فرقه پوری اړه لرې.

طاهر هغه ته د کښیناستلو اشاره وکړه وېې ویل:

زه یو مسلمان یم.

: څه ډول مسلمان؟

: طاهر په غوسه ځواب ورکړ:

: تاسو له درې سوه کالو راسې د مسلمانانو ډولونه شماری خو تر اوسه پورې مو د اصلي او بدل پېژندنې او دروغجن مسلمان پریکړه ونشوه، ددې سبب دا دی چې تاسو نور د اسلام په تله نه تلې، بلکې هر یوه مو ځانګړې او بیله تله پیدا کړې ده چې پر هغوی ستاسو له خپل ذات پرته نور هیڅوك پوره نه خیژي.

زما دوسته! کیدای شي چې زه د یوه کم علمه سړي په بڼه ستا په څیر فکرونه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړای شم، د خیالونو په وزرونو به ستا سره لوړ الوت ونشم کړای، او د نورو د ایمان تللو لپاره چې تا کوم محك جوړ کړی دی زه بنایی په هغه پوره ونه خیژم خو که ته د خوارزم په کوم میدان کی زما سره په څنګ کی پراس سپور وای او بیا دی له مانه پوښتنه کړی وای چې ته څه ړ مسلمان یی نو ما به ځواب درکړی ژ چې څو گامه وړاندی د مؤمن د ایمان معلوم‌ولو محك دی، که زه د کفارو د غشیو په باران کی موسکی شم، که د دوی د تورو په سیوری کی کلمه وویلی شم که د مرگ لاس خپلی مری ته نژدی ووینم مگر پښی می ونه لړزېږی، نو وپوهیږه چې مسلمان یم، که می بدن د کفارو د اسونو تر پښو لاندی غوبل شی او د ځنکدن په وخت می هم له شونډو دغه دعا اوریدی شی چې یا الله ! د خپل محبوب د دین جنډی‌اوچته وساته نو وپوهیږه چې زه مسلمان یم.

زما وروره! بده یې مه منه، د مؤمن د ایمان د پیژندلو تله هغه نه ده چې ته یې هره ورځ د بغداد په څلور لارو کی بیانوی. نه! د مؤمن د ایمان معلوم‌ولو مقام د جهاد ډگر دی چې هلته د هر مسلمان د وینو رنگ سور وی که سنی وی او که شیعه، که حنفی وی، که مالکی، که ستا په څیر روښانفکر عالم وی او که زما په څیر کم علمه.

د امن په ځای کی که تر زر کلونو پوری هم مناظره او بحث سره وکړی دا به معلومه نکړای شی چې کوم یو دروغجن یاست او کوم یو رښتین! خو ما په قوقند کی پخپلو سترگو ولیدل چې د یوی ډلی مسلمانان د بلی ډلی لپاره سپر وو، د حملی په وخت کی د هغوی ناره یوه وه، د شهادت په مهال یې کلمه یوه وه هغوی ټول یو رنگ مسلمانان وو.

هو د جگړی له ډگر نه بهر می څو رنگه مسلمانان لیدلی دی، په موږ کی داسی څوك هم شته چې وایی له زورور دښمن سره جهاد روا نه دی، په موږ کی داسی څوك هم شته چې د دښمن د نامه په اوریدو تښتی، داسی څوك هم شته چې د چنگیز خان د رحم جلبولو لپاره اسلامی نړۍ‌پر تاتاریانو خرڅوی، او دا ستاسو په ښار کی هم چې هر عالم د بل د ایمان معلوم‌ولو په خیال کی دی په دنگو محلونو کی اوسیدونکیو داسی ډله هم شته چې پر ترکستان د تاتاریانو د حملی ملاتړ کوی.

زما دوستانو او مشرانو!

ښایی ماته بیا په دومره لویه غونډه کی د خبرو فرصت په لاس رانه شی، زما

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبری په خلاصو غوږو واوری او زما پیغام هر هغه چا ته ورسوی چی د قوم د راتلونکی اندیښنه ورسره ده.

د تاتاریانو سیلاب معمولی سیلاب نه دي، اوس ددغه سیلاب مخی ته د خوارزم هیواد د وروستی مورچل اړ کمر په څیر پروت دی، که دغه کمر له منځه ولاړ داسې مه گڼی چی دغه سیلاب به نور تم شی، د هغه یاغی څپی به یوه ورځ د بغداد د دنگو مانیو تاداوونه هم ورچوی. که موږ غفلت وکړ نو د دنیا له مخی نه به محوه شو، زه داسی نه وایم چی اسلام به ورك شی، اسلام ورکیدونکی شی نه دی، دا د خدای «ج» دین دی، که یی تاسو ساتنه ونه کړای شوای نو خدای «ج» به کوم بل قوم د ده د ساتنی لپاره غوره کړی، دا داسی بیړی‌ده چی هیڅ توپان یی نشی اړولی، تل تر تله به لامبو وهی، که تاسو د خدای «ج» دغه کښتی پریښوده او په نورو کی سپاره شوی نو پخپله به ډوب شی او نور اولسونه به پکی سپاره شی.

ستاسو بری په تولنیزو هڅو او جهاد کی دی او تولنیز جهاد او هڅو ته تر بل هر وخت زیات اوس ضرورت دی چی د کفر ټول څواکونه ستاسی د ورکولو لپاره چمتو شوی دی.

ما درته وویل چی د بغداد په دنگو محلونو کی اوسیدونکو ځینو خلکو د خوارزم په خلاف له تاتاریانو سره گډه دسیسه جوړه کړی! یو تن جگ شو ویی ویل:

موږ غواړو د هغوی نومونه واورو!

طاهر ځواب ورکړ:

زه یوازی د دسیسي او خیانت په اړه معلومات لرم، تر اوسه کوم ځانگړی چاته اشاره نشم کولی، اوس پر موږ داسی مهال راتلونکی دی چی غلی منافقین به زغرده زموږ مخې ته راووزی.

د خلافت هغه امیران چی دلته حاضر دی، زه له هغوی نه غواړم چی خلیفه له اصلی حالت نه خبر کړی.

که د تاتاریانو «مغلو» په مقابل کی د خوارزم ملاتړ ونه کړو نو دا به زموږ د ځان وژنی په معنی وی.

د حالاتو غوښتنه دا ده چی د مسلمانانو خلیفه سمدستی د مغلو پرخلاف د جهاد اعلان وکړی، له هغه وروسته به د منافقانو د پلټلو اړتیا نه وی، هغوی به

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخپله رامیدان ته شی، هغوی به هغه وکړی چی زموږ مری خپه کړی او غږ مو چوپ کړی. دوی به د تاتاریانو په ملاتړ د خوارزم د مسلمانانو پرخلاف فتوی ورکړی.

زما مسئولیت دا ؤ چی تاسو ته لاره دروښیم، نور پری تلل او یا کرار کښیناستل ستاسو خپل کار دی، که تاسو منظم شی نو زما باور دی چی د مسلمانانو خلیفه د راتلونکو خطرونو څخه ناخبره نه دی د جهاد اعلان به کوی.

سمدستی زه دانه شم ویلی چی د بغداد په اوسیدونکو کی څوک دی چی له مغلو سره یی سازش کړی دی، له دی نه مخکی زه د خلیفه او صدر اعظم لخوا د یوه اعلان کولو په انتظار یم، که نه نو په باور سره ویلی شم چی په بغداد کی د اسلامی نړۍ ترټولو لوی دښمن څوک دی.

سمدستی په تاسو کی چی څوک د مغلو پرخلاف د خوارزم د مسلمانانو ملاتړ کوی، هغوی دی ما د خان ملګری وبولی، که هغوی دا لیدل غواړی چی د اسلام په محک د دوی د ځیری رنګ څه دول راوزی نو د خوارزم میدان زموږ نه ډیر لری نه دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسیسه

څو ورځې وروسته د صدر اعظم د محل په یوه پراخه کوټه کې د هیواد پر حالاتو د امیرانو یو مجلس جوړ شو، د طاهر بن یوسف وینا د دوی د بحث موضوع وه.

یوه منصبدار وویل : هغه یو لیونی دی او له دی پرته بله چاره نه لري چې باید ونیول شي او چې خلیفه هم همدغسې امر کړی دی نو باید هیڅ سستي پکې ونه شي.

یوه بل وویل:

هغه نیغ پر چا تورونه نه دي لګولي، خو د بغداد د خلکو په نظر موږ ټول مجرمان یو، ددې باید سمدستي چاره وشي، زموږ لپاره د تعجب خبره دا ده چې د بغداد د هرې فرقې خلک پرې راټولیږي، په تیرو څلویښتو کلونو کې ما شیعه او سني په یوه لاره روان نه وو لیدلي خو اوس مې اوریدلي دي چې د هغه د کور په یوه دروازه سني پهردار ولاړ دي او پر بله شیعه، تیره شپه په مامونیه څلور لارې کې مناظره کیدونکې وه، زه هم هلته ورغلی وم، دې له تاکلي وخت نه مخکې راغلي او خبرې یې پیل کړې او دا په تیرو دوو پیړیو کې لومړی ځل ؤ چې یو چا د ټولو فرقو خلکو ته توندې خبرې کولې خو اوریدونکې چوپ وو، او کله چې هغه دا پوښتنه وکړه چې تاسو اوس هم یو د بل دښمنان کیدل غواړئ نو زیاترو یې په نه ځواب ورکړ او دده له وینا وروسته تر ټولو عجیبه خبره دا وه چې سني او شیعه یو له بل سره تر غاړې وتل.

څکه خو موږ که هغه ته لیونی ووایو ځان ته به دوکه ورکړو، که موږ هغه اوس بندي کړ، نو د بغداد خلک به بیا دا حق لري چې ووایي چې موږ ربښتیا هم د کومې دسیسې د رسوا کیدونه په ویره کې یوو، زه ویریږم چې هغه به په آرامی زندان ته تګ هم غوره ونه ګڼي موږ باید د بیړۍ پرځای د تدبیر نه کار واخلو.

د بهرنیو چارو نوی وزیر مهلب بن داود چې پخوا د وحید الدین مرستیال ؤ یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

زلمی ژ. خلکو د هغه پر علمیت اعتراف کاوه، د هغه په اړه دا هم مشهوره وه چی دیر لری پام کوی صدر اعظم چی د هغه نه رایه وغوښتله هغه وویل:

زما په گومان باید موږ دی د لومړی وینا نه وروسته نیولی وای، اوس یی زموږ له غفلت نه گټه اوچته کړه د ساده گانو یوه لویه ډله یی ورسره ملگری کړی ده، اوس د هغه نیول خطرناك خامخا دی خو له خطرنه د بغداد د ساتنی په خاطر دا خطر باید قبول کړو.

د ښار ناظم جگ شو ویی ویل:

که د بهرنیو چارو وزیر وایی چی دا غفلت له مانه شوی دی نو زه دا ویل ضروری بولم چی ما په هماغه شپه د ده په کور چاپه ووهله، خو هلته د ده له نوکرانو پرته نور څوك نه وو، راتلونکی شپه جاسوسانو خبر راکړ چی هغه د ښار په یوه جومات کی دی، ما دوه سوه تنه سپاهیان ور واستول خو هلته د ده د ساتنی لپاره دری زره تنه ځوانان تیار ولاړ وو.

د بهرنیو چارو وزیر وویل :

مگر زموږ سره خو د سپاهیانو کمی نه ؤ

صدر اعظم ځواب ورکړ:

زموږ د افسرانو او سپاهیانو زیات شمیر د ده پلویان شوی دی، زما په کور کی چی په دی څو تیرو شپو ورځو کی خومره غونډی شوی ددی ټولونه هغه خبر شوی دی.

یو ماښام موږ ته خبر راغی چی طاهر د ماسختن له لمانځه نه وروسته په جومات کی وینا کوی، ما پنځه سوه تنه سپاهیان په عامه جامه کی هلته ور واستول، هدایت می ورکړ چی له وینا وروسته یی را ایسار کړی او چی کله له جومات نه راووزی ویی ونیسی خو هغه ته بیا احوال رسیدلی ؤ او جومات ته رانه غی.

اوس د خلیفه امر داسی دی چی هغه باید په هر صورت ونیول شی، موږ ته ددی امر له منلو پرته بله لاره نشته، پنځوسو مفتیانو نن فتوی ورکړی ده چی هغه باغی دی، سبا ته به دغه فتوی مشهوره کړای شی، بیا به د خلکو عکس العمل وگورو او مناسب اقدام به وکړو.

نور امیران ولاړل خو مهلب بن داود لږ ځند له صدر اعظم سره خبری کولی، مهلب وپوښتل:

تاته معلومه ده چی په بغداد کی د ده پخوانی دوستان څوك دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

صدر اعظم ځواب ورکړ:
قاسم ته ټول معلوم دی.
د مهلب په غوښتنه صدر اعظم یو خدمتگار ته وویل چی قاسم راولی، د قاسم په راتلو صدر اعظم جگ شو او بلی کوټی ته ولاړ قاسم او مهلب تر ډیره پوری خبری سره کولی.
قاسم ویل:
زما په گومان د ده په دوستانو کی یوازی افضل داسی دی چی موږ کار تری اخستی شو، د هغه له طاهر سره علاقه شته خو د عبدالملك، عبدالعزیز او مبارك په ځیر یی دنده نه ده پریښی.
مهلب وپوښتل : که هغه سبا شپی ته دلته میلمه کړی نو رابه شی؟
: هغه څو شپی وړاندی له ما سره ولیدل، او زه ویلای شم چی زموږ اړیکی ډیری بدی نه دی، یوه ورځ هغه د خپلو تیرو گستاخیو بخښنه هم وغوښته او ترڅو چی هغه د حکومت مامور وی موږ ډیر شنه ښاغونه ورښودلای شو.
که یی ته مناسب بولی نو دلته به یی د راوستلو ذمه واری د لښکر نوی مشر ته وسپارو.
مهلب جگ شو قاسم ته یی لاس ورکړ ویی ویل:
ډیره ښه ده! سبا ته ستا کره زه، د لښکر مشر او افضل میلمانه یو.
صفیه نن هم د پخوا په شان د برندی په بام ولاړه وه او د کوټی د کړکی سره یی غوږ نیولی ؤ ډیر څه یی اوریدلی وو، کله چی قاسم او مهلب بهر ووتل نو دا راکوزه شوه خپلی کوټې ته ولاړه، ترڅنگ بلې کوټې ته یې ورکتل سکینه ویده وه، صفیی به د ویده کیدونه دمخه د ورځی د پیښو په اړه یو لنډ یادښت ولیکه سهار به یی د دروازی پهره دار ته وسپاره، دی د پخوا په ځیر کاغذ او قلم رااخست کښیناسته خو د څو کرښو له لیکلو وروسته یی په زړه کی یو نوی خیال راوگرځید . او دغه خیال ددی د زړه په چوپو تارونو د مضراب کار وکړ، بیا ورو څو خوږی نغمی پورته شوی او دی داسی احساس کړه چی دغه نغمی یوه زړه وړونکی ترانه شوه چی ټول کاینات یی را لاندی او په غیږ کی ونیول، دا یو توپان ؤ چی دایی ورسره په هوا کړی وه، یو سیلاب و چی دایی ورسره په څپو کی په اوبو کړی وه، د وریځو شنهار او د تو‌ند شمال کریږی ویروونکی وی، خو له دی توپان سره په الوتلو دا نه ویریدله، د سیلاب ځپی حوصله ماتوونکی وی، خو دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسره بهیدل غوښتل، د وېرې زنځیرونه مات شول، د زندان دروازې وشړېدلې، د بغداد ډنګې ماڼې ددې له نظره پناه کېدلې، دا د طاهر سره د عربو د دښتې د خرما ژ په یوه بڼ کې وه، د احساساتو له زوره ددې له رېږدیدونکو لاسو قلم پرېوت، او داسې یې احساس کړه چې د ژوندانه د سندرې تار ناڅاپه وشلیده، پراخه کوټه د کپس په څېر ورته تنګه شوه، لوېدلی قلم یې بیا راواخست د لیکلو پرځای یې پر کاغذ کږې وږې کرښې کش کړې، او بیا یې څه په خیال کې وروګرځېدل او په تشو ځایونو کې یې طاهر بن یوسف ولیکل. بیا یې کاغذ وشلاوه او ویې وغورځاوه. جګه شوه بسترې ته ولاړه پرې وغځېده هغې په وار وار ځان ته تسلي ورکوله:

زه به له هغه سره وګورم، ویه یې پوهوم چې نور دې په بغداد کې اوسیدل خطرناك دي، د هغه لمن به ونیسم ورته ویه وایم چې له دې کپس نه مې خلاصه کړه، زما دلته هیڅوك نشته، هغه ښایي دا خوښه نه کړي خو زه به یې د بغداد پر پرېښودو او خپل کورته په ستنیدو راضي کړم بیا به کاکا ته ووایم.. نه نه د سکینې په خوله به ورته ووایم او هغه به یې ومني که یې ونه مني نو زه یې بیا هیڅ پروا نه لرم، د بغداد کومه قافله به مې هلته ور ورسوي، خو په دې حالت کې خوبه هغه مارتې نه؟

نه، نه، هغه داسې نه دي، هغه زما دي، هغه زمادې طاهر سارایي، زما سارایي:

هغه ویده شوه خو په خوب کې یې هم پر شونډو یوه موسکا نښېدله.

*****

(۲)

راتلونکې شپه د قاسم پر دسترخوان نوي د پوځ سالار، مهلب او افضل راغونډوو، د ډوډۍ له خوړلو وروسته د سیند په غاړه د قاسم کوټې ته ولاړل.

د ډوډۍ خوړلو په کوټه کې صفیې له کړکۍ نه د طاهر په باره کې څه وانه وریدل، کله چې هغوی بلې کوټې ته د تلو لپاره پاڅېدل نو دې له هغوی نه دمخه د تنګو زینو له لارې هماغې دریڅې ته ځان ورساوه، هلته کښیناسته تر لږ ځنډه له یوې او بلې خوا سره ګړېدل، بالاخره مهلب د پوځ سالار ته وویل:

د صدر اعظم نظر داسې دی چې افضل ته په پوځ کې یو لوی منصب وروسپارل شي، پرون قاسم زما د وړاندې د هغه صفت وکړ، په پوځ کې د لایقو او وفادارو

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوانانو اړتیا ده، د صدر اعظم له عبدالملك او عبدالعزیز نه ډیره تمه وه خو ما اوریدلی چې هغوی استعفا کړی او د طاهر بن یوسف ملاتړ کوی.

د پوځ سالار وویل:

که صدر اعظم غواړی زه د هغه خدمت ته چمتو یم.

مهلب وویل:

له دی نه علاوه په مصر کی موږ ته د نوی سفیر ضرورت دی، که د عبدالملك وفاداری شکمنه نه وای نو زما په نظر ددی منصب لپاره هغه ډیر مناسب ؤ خو افسوس چې طاهر بن یوسف ډیر ښه او ساده څوانان بی لاری کړل، که څنګه قاسمه ته څه وایی که زه خلیفه ته سپارښتنه وکړم افضل ذمه واری قبلولو ته تیار دی؟

قاسم څواب ورکړ:

زه د ده په استعدادونو اعتراف کوم خو ویریږم چې د عبدالملك او عبدالعزیز سره د دوستی په سبب به د بغداد پریښودلو ته تیار نه شی.

د افضل حالت هغه ماشوم ته ورته ؤ چې څوك یی په مخکی ډیر د لوبو سامان انبار کړی ، هغه د صدر اعظم په ماڼۍ کی د پوځ د سالار او د بهرنیو چارو له وزیر سره یوځای ډوډۍ خوړلی وه، په بغدادکی ده ته د لښکر د سالار د ښی لاس منصب او په مصر کی د سفیر کیدو دروازی په مخکی خلاصی شوی وی، هغه ته په ژوند کی د لومړی ځل لپاره د خپل ځان اهمیت معلوم شو، په شرمیدلی لهجه یی وویل:

که زه د بغداد لپاره کوم خدمت ترسره کولی شم د چا دوستی می په مخکی خنډ کیدای نه شی.

مهلب سمدستی څواب ورکړ : ته د بغداد لپاره ډیر څه کولی شی د خپلو دوستانو لپاره هم ډیر څه کولی شی، که ته عبدالملك او عبدالعزیز له دردناکی تباهی نه ژغورل غواړی نو یوازی یوه لاره لری.

: کومه لاره؟

: هغوی وپوهوه!

: افضل څواب ورکړ؟

زما ژبه د طاهر جادو نشی ماتولی!.

د طاهر په باب اوس موږ ته څرګنده شوه چې هغه د خوارزم په اشاره دلته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغداد کی بغاوت جوړول غواړی، په کومه ورځ چی د ده مقصد پوره شی په همغه ورځ به خوارزم ته ځی، خو د ده د کړو وړو سزا به د ده ملګری وګالی.

افضل پوهیده چی دا د طاهر پرخلاف یو دروغ تور دی، خو چی کله د انسان په زړه کی بدی هیلی راپورته شی نو د خپل ضمیر د تسلی لپاره په دروغو خبرو هم باور کوی، ده وویل:

که دا خبره وی نو تاسو څه فکر کړی دی؟

مهلب وویل :

موږ د هغه نیول ضروری بولو، خو موږ نه غواړو چی له پوځ سره هغه خلك ټکر شی چی په دروغو خبرو هغه پر خپل ځان راټول کړی دی.

موږ دا هم نه غواړو چی د یوه مجرم د نیولو پر سر د څو بی ګناه خلکو وینی تویی شی، موږ له طاهر سره هم سختی کول نه غواړو، غواړو چی هغه پوه کړو او له دی ځایه یی وباسو، د ده په تلو به دغه فتنه پخپله غلی شی.

د افضل زړه ګواهی ورکوله چی دا دروغ دی، دغه خلك د هغه د وینو تږی دی، خو د ده د ضمیر لپاره دا یوه بله تسلی وه، هغه وویل:

که تاسو ماته داد راکړی چی سختی به نه پری کړی نو زه ستاسو سره مرستی ته چمتو یم.

مهلب وویل :

پر هغه د تکلیف راوستو سوال نه پیدا کیږی، زما خو پر دی هم باور دی چی د هغه نیت سهی دی، د خلیفه او یا کوم بل مسئول سړی په اړه له ده سره د بدګومانی د راپیدا کیدو په سبب که د خلکو د پارولو پرځای نیغ موږ ته راغلی وای موږ به یی بدګومانی لری کړی وای، خو اوس چی هغه ترڅو نیول شوی نه وی موږ خبره نه شو ورسره کولی، دا زما لپاره ډیره د خفګان وړ خبره ده چی داسی یو هوښیار او زړور ځوان د اولس د خدمت پرځای په اولس کی ګډوډی راولی هغه هم د یوی بدګومانی په سبب.

ما له هغه سره دلیدو او د خبرو اترو هڅه وکړه، خو د هغه پټو مجلسونو ته ونه رسیدای شوم، که ته زموږ مرسته وکړی دا به ډیر لوی کار وی.

د لښکر سالار وویل : که افضل په دی هکله څه کولی شی نو خامخا به درسره مرسته وکړی.

قاسم وویل : کوم سړی چی د مسلمانانو ژوند د سمون په خاطر له خپل سره د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیریدو همت لری هغه به د چا د دوستی پروا ونه کړی.

د افضل پر ضمیر اوس د ملامتی بار سپك شوی ؤ، هغه وویل:

خبره دا ده چی څرنګه چی ما تر اوسه له پوځه استعفی نه ده کړی هغوی پر ما زیات اعتماد نه کوی، د طاهر څو مرکزونه ماته معلوم دی، خو دا ماته معلو، ، نه ده چی نن به هغه چیرته وی؟

هغه یوازی د شپی د خوب په وخت کی نیول کیدای شی، د ورځی لخوا د هغه په شاوخوا کی ډیر خلك وی، زه به تر یو دوو شپو پوری د هغه د ځای درك درکړم چی په دی ورځو کی چیرته شپه تیروی.

مهلب وویل : که ته په دی ماموریت کی بریالی شوی باوری یم چی خلیفه او صدر اعظم به پخپله مننه درنه وکړی، او امکان لری چی تا د ډیر مهم منصب لپاره مناسب وبولی.

افضل وویل:

مگر تاسو به دا وعده په یاد لری چی له طاهر سره به بد سلوك نه کیږی.

مهلب ځواب ورکړ : زه په دی وعدی ولاړ یم.

بیا هغه پاڅید. قاسم ته یی وویل : اوس صدر اعظم ته ددی خبرو په باب څه مه وایه.

قاسم ځواب ورکړ : نه! زه پخپله غواړم چی ترڅو موږ په خپل هدف کی بریالی شوی نه یو د منهږ رامنډو په باب مو باید څوك خبر نه شی.

*****

(۳)

قاسم د خپلو میلمنو د رخصتولو لپاره تر بهر دروازی پوری ورسره راووت، دروازی ته چی راورسیدل مهلب وویل : پرون صدر اعظم وویل چی ستاسو محل هم د هغه له جاسوسانو نه پټ نه دی، که نن هم چا زموږ خبری اوریدلی وی نو...!

قاسم په خندا ځواب ورکړ:

د هغی کوټی په چت کی یوازی د کوترو یوه جوړه ځاله لری چی غوږونه لری خو ژبه نه.

خو چی بیرته راوګرځید قاسم په دی خبره لږ اندیښمن شو فکر یی وکړ چی که طاهر د دوی له دی مجلس نه خبر شی نو راتلونکی وینا به یی زیاته تونده وی.

په لاره کی یی د ګلانو له پټیو نه څو ګلان راوشکول او چی د خپلی کوټی وره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ورسيد لږ ودريد او په چرتونو کې شو او بيا يې ومو‌سکل د صفيې د کوټې په لور ورغی په زړه کې يې په وار وار ويل:

خدای پوهيږي چې هغه له مانه ولې داسې ترهيدلې ده؟

که هغه ويده وای نو ظاهر به خپ خپ ورغلی وای او په بستره به يې ګلان ورته ايښودل، بيرته به تری تللی ؤ خو د هغه د کوټې له نيم کښن وره نه رڼا راوتله دی چې ورنژدی شو ودريد په څه فکرونو کې ډوب شو او بيا بيرته راوګرځيد خو دوه دری ګامه چې ولاړ له کوټې نځيي ... د چا د ورو ورو غږيدو غږ واوريد، سکينې او صفيې به د ويده کيدو په وخت کې يو بل ته کيسې اورولې، خو دغه غږ لږ درونډ ؤ، بيا هغه د صفيې غږ واوريده چې ورو ورو غږيده دی بيرته زر راوګرځيد او دوره ترشا ودريد، دننه نه يې واوريدل:

ګوره دا د خبرو وخت نه دی، ته په بيړه، ولاړه‌شه، بيا به تاته په وار وار زحمت نه ورکوم، واخله دا زما ګوته، تاته به نور هم ډير څه درکړم.

قاسم زر شاته شو او د يوی ستنې ترشا ودريد، ور خلاص شو او يوه نوکره ګرنډۍ راووتله د قاسم سره نژدی تيره شوه.

قاسم په چوپو ګامونو له هغه ځايه په شا ولاړ او د يوی بلې لارې نه د مانۍ د دروازی زينو ته ورسيد، نوکرې چې هغه وليد هکه پکه ودريده.

قاسم تری وپوښتل : ته په دی ناوخته چيرته ځې؟

نوکره ووېريده په ويره يې وويل : صيب ... زه!

قاسم ډاډ ورکړ ورې ويل : زه خو ديو نه يم ته ولې ويريږې؟

بيا يې ورته وويل : دلته راشه!

قاسم هغه تر مټ ونيوله او خپلې کوټې ته يې بوتله.

: ووايه چيرته روانه وې؟

نوکرې څه کړی وړی پلمې جوړې کړې خو قاسم يو ځليدونکی خنجر راوېوست او ور ويې ښود هغې چيغې کړې:

ټول درته وايم ، ماته صفيې ليك راکړی دی.

: چيرته د چا لپاره؟

: د دروازی يوه پهره دار ته !

: څه ملنډې وهې قاسم بيا د خنجر څوکه د هغې پر ټټر ورکښينبود .

: نه، نه زه رښتيا وايم، ماته معلومه نه ده چې پهره دار هغه ليك چيرته وړی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: لیك کوم دی؟

. نوکری له خپل لستونی نه یو وریښمین دسمال راویوست په هغی کی یي نغښتی کاغذ راویوست د قاسم په لاس کی یی ورکړ قاسم پانه ولوسته لنډ شانته لیك داسی ؤ:

ستا په اړه یوه خطرناکه پریکړه شویده، افضل ستا د نیولو وعده کړی ده، ډیری خبری داسی دی چی زه یی په خپله درته ویل ضروری بولم، قاصد به هغه ځای دروښیی چی هلته ته د څه خطر سره له مخامخ کیدو پرته له ما سره لیدلی شی، د خدای «ج» لپاره خامخا راشه!.

د غوسی نه د قاسم شونډی رپیدی، نوکری د هغه د بی رحمه کتو تاب رانه وړای شو او په ژړا شوه.

قاسم وغوړید ویی ویل : چوپه!

: زه بی گناه یم پر ما رحم وکړه، زه یوه نوکره یم، ما د صفیی د امر له منلو نه انکار کله کولی شوای ما وبخښه!

: ستا د خلاصون همدا یوه لاره شته چی له مانه خبره مه پټوه.

: زه هر څه ویلو ته تیاره یم.

: صفیی د ملاقات لپاره کوم ځای ښودلی دی او هغه پهره دار کوم دی چی ته لیك ورورړی؟

: هغه سعید دی او ماته صفیی وویل چی سعید دي هغه جنوبی دروازی ته راولی.

: له دی نه وړاندی یی کله سره لیدلی دی؟

: نه!

: پیغام یی ورته رسولی؟

: هوکی!

: ته خبره یی چی دا پیغام چاته ور وړی؟

: نه، پردی یوازی سعید او د جنوبی دروازی پهره دار خبر دی، صفیی ماته یوازی دومره ویلی چی زه یوازی د یوه بی گناه د ژوند ژغورل غواړم.

: ډیر ښه ته ولاړه شه دا لیك سعید ته ورووړه، خو که دی دا ورته وویل چی ما لیدلی دی نو لاس او پښی به دی وتړم او د دجلی سیند ته به دي وغورځوم، چی بیرته راغلی صفیی ته به هم دا خبره نه کوی، خو که هغی وویل چی تا ځنډ ولی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړ څه څواب به ورکوی؟

نوکری له لږ فکر وروسته ووېل : ما تر اوسه لمونځ نه دی کړی زه به ورته ووایم چې د لمانځه لپاره وځنډیدم.

: ته ډېره هوښیاره یې، واخله، تاته به نور هم ډېر څه درکړم، او بیا قاسم څو طلایي سکې هم د هغې په لاس کې ورکښېښودې.

*****

(٤)

سعید د بغداد د یوې ګڼ میشته ګوښې په یوه تنګه کوڅه کې تیریده بیا یې د یوه زاړه کور دروازه وشرنګوله، یو سړي راووت سعید یې وپیژاند هغه یې یوې بلې تنګې کوڅې ته بوتلو، هغه په لاره کې تری وپوښتل : کوم ضروري پیغام دی راوړی؟

: ډیر ضروري!

لږ ځنډ وروسته دواړه د یوه دری پوړه کور په دروازه کې ودریدل، د سعید ملګري پنځه ځلې له لږ ځنډ وروسته دروازه وټکوله، چا د دروازې په منځ کې له یوې وړوکې کړکۍ نه راوکتل، او د سعید ملګري یې وپیژاند دروازه یې خلاصه کړه.

د سعید ملګري ووېل : دی دننه بوزه؟

سعید چې دننه ولاړ پهره دار دروازه بیرته بنده کړه، لږ ځنډ وروسته چې طاهر، عبدالملك او عبدالعزیز د صفیي لیك ولوست له سعید نه یې ډول ډول پوښتنې کولې، سعید دا خبره تائید کړه چې افضل دننه ماڼۍ ته تللی ؤ، هغه دا هم ووېل چې مهلب او د پوځ سالار یې هم دې ماڼۍ ته په تلو راتلو کې لیدلی دی، خو پر دې نه پوهیده چې صفیي طاهر د څه لپاره وربللی دی.

دری واړو دوستانو لږ ساعت پردې بحث وکړ، د عبدالعزیز رایه دا وه چې د پوځ سالار، د بهرنیو چارو وزیر او صدر اعظم له افضل نه زموږ د اوسیدو ځایونه معلوم کړي دي او دوی به خامخا کومه خطرناکه پریکړه کړي وي، او صفیه د یوې ښځې په څیر ستا تر هدف ستا د سر څیر غواړي او ورته قیمتي ښکاري، هغه به په غالب ګومان درته وایي چې ته له څلورو خواوو تر خطر لاندې یې ځکه خو د خپل ځان د ژغورنې په فکر کې شه.

عبدالملك ووېل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما د معلوماتو له مخی زه پر دی احتجاج کوم چی تاسو صفیه یوه عادی نجلۍ گڼی، که د هغی خپل بڼځینه احساسات څرگندول هدف وای په دی لیک کی یی په څو کرښو کی کولی شوای.
عبدالعزیز وویل : مگر ددی د لیک له لنډون نه داسی ښکاری چی دی د لیک لیکلو فرصت نه دی موندلی.
عبدالملك وویل : یعنی څه مجبوری به یی په مخ کی وی؟ ددغی مجبوری په سبب یی طاهر ورغوښتی، اوس که طاهر ورنه شی نو هغه به څه گومان کوی؟
طاهر اوچت شو توره یی سنبال کړه ویی ویل : هغی ماته د خدای «ج» نوم شفیع کړی دی. زه به خامخا ورځم، هغی یو ځل زما ژوند ژغورلی، که زما پر سر د هغی دا احسان نه وای هم ما به د قوم د یوی لور غږ ته لبیك وایه.
عبدالعزیز وویل : نو زه درسره ولاړشم.
طاهر قاطع وویل : نه! موږ باید پر هغی اعتماد وکړو، که څه خطر وای هغی به زه یوازی نه ورغوښتم.

*****

(۵)

د صدر اعظم د محل د جنوبی دروازی نه چی طاهر ورننوت د سپوږمۍ په رڼا کی یی صفیه ولیده، هغه د یوی گڼی ونی لاندی ودریده، طاهر هغی ته ورنژدی شو ویی ویل:
: ووایه!
: زه افسوس کوم چی یو ملگری دی غدار شو.
طاهر وویل : دا خبر. دی په لیك کی کړی، زه هغه ضروری خبره پوښتم چی تایی په لیك کی یادونه کړی.
صفیی چی د الفاظو کومی ذخیری جوړی کړی وی د وچو پاڼو د هغه انبار په څیر چی بړبوکی یی تیت پرك کړی داسی تری تیت او ورك شول، دی پخپله په زړه کی پوښتل چی : ما دی د څه لپاره راوغوښت؟
هغی بیا پر خپلو حواسو د راقابو کیدو هڅه وکړه ویی ویل : زما یوه غوښتنه ده.
: ماته ستا هره غوښتنه د امر په معنی ده.
: حکومت ستا د نیولو په تکل دی، که یی په څو ورځو کی په آرامه ونه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیولی نو گومان کوم چی د زور له کارولو څخه به دریغ ونه کړی.
طاهر په داد وویل : ماته معلومه ده.
: نو د خدای «ج» په خاطر له دی ځایه ولاړ شه، تاته هر وخت خطر دی.
: زه له خطرونه نه ویریږم، خو ستا له مشوری نه د مخه ما له دی ځایه د تلو اراده کړی وه.
: کله به ځی؟
: دیر زر!
: نو ما هم درسره بوزه!
طاهر تکان وخوړ یو گام شاته شو، خو صفیه ور وړاندی شوه تر لمن یی ونیو ویی ویل:
دا مانۍ ماته یو زندان دی، په دنیا کی زما هیڅوک نشته، زه له دی ژونده په تنگ شوی یم، زه په مدینه کی په کومه څپره کی ژوند غوره گنم، زما له بغداده کرکه ده، زما له دی محلونو نه کرکه ده چی د انسان په جامه کی ماران پکی اوسیږی.
: تاته ښایی دا معلومه نه وی چی زما هدف مدینه نه خوارزم دی.
: زه هلته هم تلو ته تیاره یم.
: مگر د هغه ځای حالات تاته معلوم نه دی، هلته له پخوانه په زرگونو د قوم داسی لونی شته چی ساتونکی نه لری.
زه پر هغوی یوه بله نه ور زیاتوم.
نو زه به ستا تر بیرته راتلو پوری انتظار وکړم، ته وعده وکړه چی ما به نه هیروی.
د طاهر ثریا ور په یاد شوه په غمجنه لهجه یی وویل:
زما نه اشتباه وشوه، زما گومان ؤ چی ته زما له ارمانونو سره خواخوږی لری.
صفیه یو گام شاته شوه ودریده، بیایی په درناکه لهجه وویل : ورځه! ما داسی گنله چی ستا په زړه کی له انسانیت سره همدردی ده، خو ته پر ځان مین یی، ستا یوازی له خپل ذات سره محبت دی.
طاهر وویل : کاشکی تاته معلومه وای چی زه په ازغیو کی د مزله لپاره پیدا شوی یم، زه تا له ځانه سره نه شم کشولی، تا چی له ماسره کوم احسان کړی ښایی زه یی بدل درونه گرځولی شم، زما ورمیږ به تل پری تیټ وی، زه ځان

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتونکی نه یم خو د یوه سپاهی په ژوند کی داسی پراوونه راځی چی هغه د ژوند ډیری غوره هیلی قربانوی، هغه د چا د خولو په بدل کی د وینو تونیدلو ته چمتو کیږی خو د هغه ذمه واری هغه پردی مجبوروی چی د چا د اوښکو پروا هم ونه کړی او د جګړی دګر ته روانیږی، ته په یوه شانداره ماڼۍ کی اوسی هم نفس دی تنګیږی. خو په ترکستان کی ستا په زرګونو داسی خویندی دی چی تر دی پراخ اسمان لاندی د سر پټولو ځای نشی موندلی، اوس زما د زیاتی پاملرنی حقداری هغوی دی.

د اسلام بدنصیبه لونی د عراق، مصر او عربو د نورو آرامو ښارونو اوسیدونکو خویندو ته فریادونه کوی چی که ستاسو میړونه، ورونه او دوستان زموږ مرستی ته را رسیدای شی نو د خدای «ج» لپاره یی لاره مه تړی!

صفیی خپلی اوښکی پاکی کړی ویی ویل : ما وبخښه، ورځه خدای «ج» دی مرستندوی شه، ما پر تا غلط ګومان وکړ، زه یوه سنځه یم... ولاړ شه...!

دا تر دروازی ورسره ملګری وه، د سعید په اشاره پهره دار دروازه خلاصه کړه، طاهر یو ځل مخ ور واړاوه شاته یی ور وکتل، د هغی څیره تازه او پر شونډو یی موسکا وه، په اوښکو لمبیدلی، ښایسته او سپیڅلی موسکا چی په یوه وخت اروا پاله هم وه او حوصله ماتوونکی هم.

: ته خو به له مانه خفه شوی نه وی؟ طاهر زړه نا زړه وپوښتل:

: هغی په خواږه آواز وویل : نه! ته خو به ما هیروی نه!

طاهر ځواب ورکړ : هیڅکله نه!

طاهر ګړندی له دروازی ووت او صفیه په دروازه کی ودریده، هغه یی څاره، هغه له زینو ښکته کیده چی ناڅاپه له ښی او کینی لوری دوی دلی سپاهیان راښکاره شول، طاهر پخوا له دی چی توره وباسی د پنځلس شل تنو په منځ کی ایسار شوی ؤ.

صفیی په زوره وویل : سعیده وتښته.

سعید او دوه تنه پهره داران د ماڼۍ د یوه کونج په لوری په منډه ولاړل صفیه له دروازی راووتله خو قاسم په زینو کی ور وخوت او د هغی مټ یی ونیو ویی ویل : صفیی! تا نن ډیر لوی کار وکړ، ورځه اوس آرام وکړه، او هغه د ده په اوسپنیزو متو کی بی وسه وه ورسره روانه شوه، څو ګامه چی ولاړ ودرید سپاهیانو ته یی وویل : سعید لکه چی وتښتید هغه هم راونیسی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کور دننه قاسم صفیه خپلی کوټی ته ور ټیله کړه او له بهر نه یی دروازه پسی زنځیر کړه.

چی بیرته راغی قاسم د مهلب په ډیر تینګکار طاهر هغه ته وسپاره پهره دارانو د محل ټول ځایونه ولټول خو سعید او دوه تنه پهره د، ان یی ونه موندل. بالاخره یوه سپاهی خبر ورکړ چی د مانۍ یوه کښتنی ورکه ده، نو اوسه به دوی بلې غاړې ته رسیدلی وی.

د نیمی شپی نه وروسته چی کله مهلب طاهر د زندان ساتونکی ته سپاره سپهبد او د هغه ملګرو عبدالملك او عبدالعزیز ته خپله کیسه اوروله.

*****

(٦)

طاهر بن یوسف د دجلی د سیند په غاړه د لوی زندان په یوه تل خونه «زیر زمینی» کی قلف ؤ، سهار شوی ؤ خو په زندان کی لا تیاره وه، دوه تنه پهره دار راغلل چی دی یی ویده ولیده دوړی یی ورته کښیښوده او تری ولاړل، یو دوه ځله یی سترګی وغړیدلی خو چی تیاره به وه بیرته به په لټ واوښت او ویده به شو. بالاخره یی داسی احساس کړه چی څوك یی خوځوی او له خوبه یی پاځوی.

هغه په اړخ واوه ت ویی ویل : څوك یی؟

: کرار غږیږه!

: طاهر وویریده سترګی یی وغړولی او په تیاره کی یی په ځیر له کتلو وروسته یو بل څوك ولیدل چی نژدی ورته ولاړ ؤ جګ شو او کښیناست.

نا آشنا سړی ورته وویل : له کومی ورځی چی دا زندان جوړ شوی دی ښایی دومره د اوږده خوب خاوند نه وی ورته راغلی، اوس خو ماسپښین ګیډونکی دی.

طاهر وویل : زه له ډیرو شپو راسی واده من نه یم ویده شوی.

: نو واوره اوسه نور عمر به دلته په مزو ویده یی.

: ته څوك یی؟

: زه یو وخت یو څوك وم، اوس یو بندی یم.

: د شپی یی چی زه دلته راوستم زما په ګومان دلته څوك نه وو، ښایی ته یی همدا اوس دلته راوستلی یی؟

: نه زه له څو میاشتو را په دیخوا شاهی میلمه یم، زما او ستاد کوټی په منځ کی د یوه دیوال پرده ده، داسی ښکاری چی دغه د ځمکی د تل کوټی لومړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېرې پراخې وې خو وروسته چې د بنديانو شمېر زيات شو ديوالونه يې پکې پورته کړل او په دوو برخو يې وويشلې.

: نو ته په کومه لاره دلته راغلې؟

نا آشنا ځواب ورکړ : راشه زه يې درو ښيم. په پيل کې دلته ليدل ګران وې، ته زما مټ ونيسه، ويرېږې مه، څو شپې وروسته به زما په څېر ته هم په تيارو کې په ليدو بلد شې، طاهر له نا آشنا سره له يوه تنګ محراب نه د تېرېدو په وخت وويل : دا خو ډېره پراخه لاره ده.

هغه ځواب ورکړ : نه تر اوسه تا د خپلې خونې اندازه نه ده اټکل کړې.

دا دروازه هغه په دوو برخو ويشي، زما کوټه هم دغسې ده، څو ګامه چې نور ولاړل نا آشنا سرې ټيټ شو ځمکې لورې ته يې اشاره وکړه ويې ويل : وګوره! دا سورې زما کوټې ته ورغلې دی، له دې لارې تېرېدل بلديدل غواړي، ته ښايي تېر نه شې لږ چاغ هم يې خود پر زر به ما غونډې ډنګر شې، زه چې لومړې دلته راغلم ډېر چاغ وم، تر يوې مياشتې پورې دلته د لنده بل له امله په سرې تبه راځې او اشتها سوځي.

: دا لاره تا څنګه وموندله؟

: کله يې چې زه دلته راوړم يو سرې په دې کوټه کې ؤ چې سر به يې له ديوال سره جنګاوه، تر دوو درې ورځو پورې مې څه پروا ونه کړه خو بيا مې يوه ورځ د ده په ځواب کې ديوال ور ودباوه، چې بيا لږ څنډ وروسته زما په کوټه کې ديوال ته نږدې چا له ځمکې سر راوېوست او ويې ويل :

السلام عليکم !

زه دومره وويرېدم چې که د تيښتې لاره وای نو تښتيدلی به وم، هغه راته وويل : مه ويرېږه زه ستا ګاونډی يم، له لږ ځير وروسته مې وپيژاند، هغه قاضي ابو داود ؤ چې په يوه دوسيه کې يې د پخوانی صدر اعظم د خوښې سره سم له پريکړې کولو نه انکار کړی ؤ، دا لاره هغه زما د راتګ نه ډېر پخوا جوړه کړې وه، هغه ماته وويل چې د بې کارۍ نه په تنګ شوم بيا مې د غولې دوې تختې لرې کړې نمجنه ځمکه مې د يوه مات لوښي په کودې وکيندله، هغه ويل چې په څو ورځو کې مې دغه سورې جوړ کړ خو چې په دې کوټه کې مې څوک ونه موندل ډېر خفه شوم، په همغه لومړې ملاقات هغه زه پر ځان مين کړم خو دوه نيمې مياشتې پس هغه وفات شو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پهره دار دلته سهار او ماښام دوه ځله راځي، له هغه وروسته به توله ورځ او توله شپه دواړه سره لیدای شو، یوازې د جمعې په ورځ هغوی د جاروکولو لپاره راځي، په هغه ورځ به دغه تختې پردې سورې ور ایږدي او غوره دا ده چې خپله جامه هم دلته وغوړوي. ته به هم خامخا زما په څیر په اوږده بند محکوم وې. ماته معلومه ده چې د جیل دې کوټو ته هغه څوك رالیږي چې بې ګناه دي، خو ته زلمی یې زه حیران یم چې حکومت ولې دومره مهم بللی یې؟ ما ښایي چیرته لیدلی یې! راځه هغه بل لوري ته ولاړ شو هلته تیاره لږ کمه ده.

طاهر له نا آشنا سره بیا کښیناست، هغه ورته وویل: ډوډي وخوره.

طاهر ځواب ورکړ : زما اشتها نشته.

هغه وویل : دا رښتیا ده چې دلته هر بندي لومړی ورځ ډوډۍ نه خوري، ما هم درې ورځې ونه خوړه خو بیا ورو ورو سرې عادت کیږي.

ښه ته اوس دا ووایه چې ته تردې ځایه څه ور راورسیدلی، زه ستا نور څه درد نشم دوا کولی خو یو بل ته به خپل خپل داستان واوروو او خپل غمونه به سره سپك کړو.

زما ګومان دی چې ته خامخا ما چیرته لیدلی یې، دلته چې سړی راشي حافظه یې ډیره خرابیږي.

: زما نوم طاهر بن یوسف دی.

: طاهر بن یوسف! ما دا نوم هم اوریدلی دی، ته په پوځ کې وې؟

: نه!

: نو په کومه اداره کې وې؟

: په یوه کې هم نه، زه بغداد ته د یوه لوی ارمان لپاره راغلی وم.

: نو بیا سهي ده دغه زندان د هماغو خلکو نصیب دی چې بغداد ته د لویو ارمانونو لپاره راځي، د خلیفه او نورو امیرانو د غضب ور هماغه څوك وي چې خدای «ج» ترې خوښ وي، ښه ده اوس ماته خپله کیسه واوروه!

طاهر بغداد ته د راتلو او له قاسم سره د توري وهلو له مسابقې نه خپله کیسه پیل کړه.

نا آشنا یې خبره ورغوڅه کړه ویې ویل : رایاد شول ته همغه ځوان یې، ما هغه ورځ هم دعا کوله چې خدای «ج» دې له بد نظره ساته، ښه وراندې څه وشول؟

طاهر د خوارزم له سفیر سره د خپل ملاقات یادونه وکړه چې هغه تکان وخوړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویې ویل : ماته وګوره، زه وحید الدین یم.
: ته ! طاهر ناڅاپه وپوښتل!
: هو! هغه بدنصیبه زه یم، زما له دی ځایه د خلاصیدو امید نشته، او زه که خان درته بی ګناه ثابت کړم کومه ګټه نشم کولی، خو اوس دواړه ملګری یو ځکه زه ستا د تسلی او داد لپاره خدای پاك حاضر ګنم او سوګند کوم چی ما چنګیز خان ته څوك نه دی لیږلی.

طاهر وویل : زما پر تا باور دی، که هغوی پر تا څه جرم ثابتولی شوای نو په برالا محکمه کی به یی محاکمه کړی وای، زه یوازی دا پوښتنه کوم چی ته یی څه وخت او څه ډول دی بندیخانی ته راواستولی؟

لومړی دی ته خپله کیسه تمامه کړه، وروسته به زه ستا د ټولو پوښتنو ځواب درکړم، طاهر تر پایه خپله کیسه وکړه. وحید الدین تر لږ ځنډه په ژورو فکرونو کی ډوب هغه ته کتل، بالاخره یی وویل:

اوس زه ستا پوښتنو ته ځواب درکوم، ستا د کیسی له اوریدو وروسته زما دا شك په یقین بدل شو چی زه د مهلب بن داود په دسیسی کی راښکیل شوی یم. دغه سړی په بغداد کی د چنګیز د سفیر ملازم ؤ، د شهزاده مستنصر په سفارش ما په خپل دفتر کی راسره ونیو د ده د علم په اړه باید ووایم چی زه یی اوس هم ستایم، د خپل عمر په تناسب هغه ډیر هوښیار دی، د شهزاده مستنصر په واسطه یی تر خلیفه پوری اړیکی ورسیدی، او ما داسی احساسوله چی زه هسی تش په نامه د بهرنیو چارو وزیر یم، د سپینو او تورو ټول اختیار له هغه سره ؤ، که زما ورځ نه وای ګرځیدلی نو مخکی می باید استعفی کړی وای، خو زما په برخه دغه ذلت ؤ، ما یو دوه ځله هغه ته د استعفی خبره وکړه. خو خلیفه ته یی شکایت وکړ، خلیفه پر ما پټکی وکړی، له هغه وروسته ما له هغه نه سترګی پټی کړی د چنګیز خان د عروج داستانونه چی مشهور شول نو هغه ماته مشوره راکړه چی له چنګیز خان سره د دوستی تړون لاسلیك کړو او د خوارزم پر خلاف یو محاذ جوړ کړو. ما ددغه خبری مخالفت وکړ اول هغه هم چوپ شو. ما صدر اعظم ته څو ځلی شکایت وکړ چی دغه سړی خطرناك دی خو هغه ددی خبری پروا ونه کړه، یوه ورځ زه خلیفه وروغوښتم امر یی راته وکړ چی د چنګیز خان په نامه د دوستی یو پیغام واستوم، خو ما دا عذر وړاندی کړ چی په اوسنی حالت کی زموږ استازی ته له خوارزم نه تیریدل او قراقرم ته رسیدل نا ممکن دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم فصل

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

که هغه په لاره کې ونیول شي نو د خلافت د دربار بدنامي به وي، خلیفه چې زما دلیل واورید هیڅ یې زور ورنه کړ، خو څو ورځې وروسته مهلب راته وویل چې نن صدر اعظم خلیفه ته یو لیک وړاندې کړ چې د خوارزم حکومت د بغداد یو استازي د تلاشي نه وروسته له هغه نه ایستلی دی او په بغداد کې یې خپل لښکرو ته را استولی دی، هغه دا هم راته وویل چې په هغه لیک ستا لاسلیك دی ځکه خوبنه دا ده چې ته چیرته غلی شه خو ما د هغه مشوره ونه منله ورته ومې ویل :

ځرنګه چې ما داسې لیك نه دی لیکلی نو زما له پوښتني او پلټنې څه ویره نشته، زه همدا اوس د خوارزم د سفیر، صدر اعظم او خلیفه په وړاندې خپله صفایي وړاندې کوم، خو چې کله زه له دروازې راووتم بهر نهه، لس تنه سپاهیان او کوتوال ولاړ وو. د مهلب په اشاره یې زه ونیولم اوس راته معلومه شوه چې مهلب زما په جعلي لاسلیك پیغام استولی او له ما وروسته چې خلیفه هغه سمدستي زما پرځای وټاکه دا معنی لري چې دا هر څه د خلیفه په اشاره شوي دي. هغه د بدنامي له ویرې زما د محاکمې کولو څخه ویریده او د خوارزم د سفیر د تسلي لپاره به یې زما له بندي کولو وروسته هغه ته ویلي وي چې مجرم چیرته تښتیدلی دی.

ستا په ګومان صدر اعظم په دې دسیسه کې شریك نه دی؟

: نه! که هغه شریك وای نو زما سره به مهلب هم دلته یوځای ؤ، زما په ګومان خو هغه زما له بندي کیدو څخه هم نا خبره دی، که نه نو هغه به براﻻ په محکمه کې زما په باب عرض کړی ؤ، زه دا منم چې هغه تر وروستي حده چاپلوسي خوښوونکی دی. خو له مغلو نه یې کرکه ده، او هغه د خوارزم سره د ښو اړیکو پلوی ؤ.

د هغه تر ټولو ستره کمزوري له خپل ناﻻیق زوی قاسم سره مینه ده.

طاهر وویل : مګر خلیفه چنګیز خان ته په پیغام استولو کې ستا نوم ولې استعمال کړ؟ هغه په آساني ستا پر ځای مهلب او یا بل څوك ټاکلی او د خپل لاس آله ګرځولی شوای.

: دا ددې لپاره چې د استازي د نیول کیدو په صورت کې په داسې چا تور ولګیږي چې خدمتونو ته یې نور خلیفه ضرورت ونه لري، زما په اړه د خلیفه یقین راغلی ؤ چې زه به په دې مسأله کې راز ونه ساتلای شم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اور او وینی

علاو الدین محمد خوارزم شاه د لومړی ماتی نه وروسته شمال لویدیز ته مخه کړه او د سیحون «آمو» په غاړه یی وارول، د جنوب له ښارونو نه د نورو پوځونو د ور رسیدلو په انتظار شو، د قوقند له فتحی وروسته چنګیز خان د آمو سیند په بهیر کی د شمال لویدیز پرځای د لویدیز لوری ته مخه کړه او خپل زیات پوځ یی جنوبی لوری ته واستاوه.

هغه له دی محاذه د خوارزم شاه د پام اړولو لپاره خپل دوه زامن په شمال کی «اترار» لوری ته واستول، خوارزم شاه په خپل ګومان د چنګیز خان زامنو ته د سیحون، پر غاړه د یوی سختی ماتی ورکولو لپاره بی دریغه پوځی تیاری نیولی ؤ، خو ناڅاپه یی خبر واورید چی د چنګیز خان پوځ د جنوب ختیځ څخه د آمو سیند په بهیر د سمرقند او بخارا په لوری را روان دی، محمد شاه ته سمدستی دوی اندیښنی پیدا شوی لومړی د خپلی حکمرانی دوی مضبوطی کلاوی د ده له لاسه د وتلو اندیښنه له بله پلوه که دغه دوه مضبوطي کلاوی د ده له لاسه ووزی نو د آمو سیند څخه د ارال تر جهیل پوری به ټوله پراخه سیمه په ډیره آسانی د دوی له لاسه و وزی او په جنوب کی به د مرستی او اذوقی لاره پری بنده شی.

محمد شاه په دی وخت کی هم د خپلو تجربه کارو جنرالانو مشوره ونه منله او په یوه محاذ پر خپل ټول ځواک د مغلو د مقابلی پر ځای ئی د لښکر زیاته برخه د مختلفو ښارونو د دفاع لپاره واستوله، څلویښت زره تنه پوځ یی د آمو د سیند پر غاړه آبادو ښارونو د ساتنی لپاره پریښودل او هغه بخارا ته مخه وکړه، دیرش زره تنه یی هلته پریښودل او له پاتی لښکر سره سمرقند ته ورسید.

په دی موده کی د چنګیز خان یو زوی تر آمو پوری ووت او په اترار یی یرغل کړی ؤ، د ښار والی تر وروستی سلګی وجنګید او چی مغلو برجونه او دروازی ور ونړولی او د ده پاتی پوځونه یی هم تر تیغ تیر کړل هغه په یوه برج وخوت او یوازی یی پر مغلو د غشو باران جوړ کړ، چی غشی یی خلاص شول بیا یی پر

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خښتو ويشتل.
بالاخره هغه ژوندګ ونيول شو او د چنګيز خان دربار ته يې بوتلو، چنګيز خان يې په غوږونو او سترګو کې ويلې شوې سرب ورواچول او ويې واژه.
د چنګيز دوهم زوی تاشقند ونيو، بيا د مغلو لښکر په څو برخو وويشل شو او د آمو «سيحون» د سيند په غاړه يې څو وړوکي ښارونه لاندې کړل.
چنګيز خان له خپل يوه زوی «تولای» سره د بخارا په لور وړاندې ولاړ او په لاره کې پراته کلي يې په وينو او اورونو کې راونغښتل، خوارزم شاه په سمرقند کې د هغه د پرمختګ خبر واورېد، د پوځ د سردارانو اوس هم دا نظر ؤ چې د چنګيز خان سره بايد يو پرېکنده جنګ وشي، خو خوارزم شاه بيا هم د بخارا برجونه او مورچل مضبوط وبلل د دوی رايه يې رد کړه او د ښار د ساتنې لپاره يې نور پوځ هم ور واستاوه، پردې سربېره يې د جنوب له ښارونو نه سمرقند ته د لښکر استولو امر وکړ، خوارزم شاه دا هيله درلوده چې مغل به د بخارا په نيولو څو مياشتې تيروي او په دې موده کې به دی د خپل سلطنت شړېدلی نظم او اداره بيرته راسمبال کړي.
چنګيز خان د ښار له کلابندۍ نه څو ورځې وروسته دا احساس کړه چې د ښار نتحه کول دومره اسانه نه دي، په تيرو فتحو کې هغه د وسلو جوړولو ډېر مسلکي ماهرين نيولي وو، چې په هغوی کې ځينو د دوی خدمتګاري قبوله کړې وه، د يوه سړي په مشوره چنګيز خان پر ښار اور لرونکي غشي ور وويشتل، د اورنيو غشو له امله د ښار په يوه ګوټ کې اور بل شو، چې په ټول ښار کې له دې پيښې نه ګډوډي او وارخطايي ګډه شوه.
ترکي پوځونو له مجبورۍ نه له ښار نه بهر مقابله او جګړه پيل کړه، خو ماته يې وخوړه، مغلو هغوی له څلورو خواو را ايسار کړل او ټول يې تر تيغ تير کړل.
د ښار مخور چې له پوځ نه محروم شول چنګيز خان ته يې د يوه هيأت استولو پرېکړه وکړه، د ښار يو منلی سپين روبی امام زاده رکن الدين له دې پرېکړې سره مخالف ؤ، هغه د ښار د سپين روبو په مخکې احساساتي خبرې وکړې ويې ويل:
مړو لږ تر لږه تر شپږو مياشتو پورې د ښار نه دفاع کولی شو، زما باور دی چې د سمرقند پوځونه به په دې حالاتو کې دلته را رسيږي، اوس به چنګيز خان د ښار د دروازو د خلاصولو په خاطر زموږ هر شرط ومني، خو دمغلو په باب دا ګټل چې دوی به د کومې ژمنې پابند پاتې شي د ځان تير ايستل دي. کله چې د مغلو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوځونه ښار ته ننوزي نو هماغسي سلوك به درسره كوي چي د اترار او تاشقند له اوسيدونكو سره يي كړي.

خو د امام زاده غږ د صحرا فرياد ته ورته شو چي هيچا وانه وريد د ښار د مشرانو استازو چي له چنگيز خان سره وليدل پر ښاريانو يي دا زيري وكړ چي ستاسو سرونه، عزت او مال خوندي دي، د ښار نوى حاكم به هم مسلمان وي او د ښار دروازي بيرته شوي.

*****

(۲)

ركن الدين سهي ويلي وو، د بخارا خلكو وحشت او ستم پر خپلو ستر گو ليده، هغه مدرسي چي د قرآن زده كړه به پكي كيدله د مغلو پوځيانو اسونه پكي وتړل او طبيلي يي تري جوړي كړي، چنگيز خان د بخارا د لوى جومات په مخكي له اس نه پلى شو، له يوه سړي نه يي وپوښتل:

دا ستا سو د پاچا كور دى؟

: نه دا د خداى «ج» كور دى.

چنگيز خان جومات ته ننوت حاضرو خلكو ته يي په خطاب كي وويل : زما پوځونه ستومانه شويدي هغوى خوب او خوراك ته اړتيا لري، هغوى ته د خپلو كورونو دروازي خلاصي كړي، او زموږ د اسونو لپاره دغسي پراخ ځايونه خالي كړي او واښه هم ورته تيار كړي، په ياد ولري چي تاسو د خداى «ج» له قهر نه ويريږي او زه دربانديد د خداى قهر را نازل شوى يم.

چنگيز خان خپل يوه ترجمان ته وويل چي دغه خبري دوى ته ووايه او بيا له جومات نه ووت، دا يي پيل ؤ وروسته بيا چي د بخارا اوسيدونكو څه وليدل د دوى له اتكل او تصور څخه ډير زيات وو، د شپي مهال نارينه ؤ ته خپلو كورونو ته د ننوتلو اجازه نه وه، دوى به بهر د كورونو په مخ كي ولاړ وو او د كورونو دننه يي د مغلي سرتيرو وحشيانه خنداگاني او د خپلو تورسريو زړه ريږدوونكي كريږي اوريدي، كه به د چا غيرت په جوش راغى او خپل كور ته به يي د ننوتلو هڅه وكړه د پهره دارانو د توري په گوزار به پر خاورو او وينو كي راپريوت.

د اميرانو پر مانيو د مغلو پهرى له دي نه هم سختي وي، هغوى ته به يي ډول ډول شكنجي وركولي او د پټو خزانو پوښتني به يي تري كولي، چي كله به دوى كومه خزانه ور وښودله نو ورته ويه يي ويل چي تا نور هم ډير څه غلي كړي دي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی به چی څه درلودل ټول به یی ورکړل خو تاتاریانو به تر مرګه نه پریښودل.

د بخارا د اوسیدونکو په لاس به یی بیلونه ورکړل او د امیرانو د ماڼیو تاداوونه به یی پری کیندل. او کله چی دوی پوه شول چی په بخارا کی څه د کار شی پاتی نه دی نو د ښار اوسیدونکی یی یوه پراخ میدان ته راوستل، نور له چا سره شك نه ؤ چی له دوی سره به څه کوی.

هر لوری ته د ماشومانو او ښځو زړه بوږنوونکی کریږی اوچتی وی، د نارینه ؤ په سترګو کی اوښکی وی، ښځی په کریږو چیغو او ژړا له نارینه ؤ نه جلا کړای شوی د بی کسانو سترګی اسمان ته اوچتی وی، له هغوی نه آزادی اخستل شوی وه او په ښار کی د دوی له کورونو نه اوړونه او لمبی جګی شوی وی، اوس د دوی ښځی هم تری اخستل شوی وی، هغه پرده داری ښځی چی تر اوسه یی مخ لمر نه ؤ لیدلی، تاتاریانو د دوی د زامنو او میړونو د وراندی د دوی پر عصمت تیری کاوه، د نارینه ؤ مخی ته د مغلو د سپرو د نیزو دیوال ولاړ ؤ او له هغوی نه وسلی ټولی شوی وی.

امام زاده رکن الدین چیغی کړی : بی غیرتو! څه ته ګوری! له څلورو لوریو د تکبیر چیغی اوچتی شوی او د بخارا اوسیدونکی د مغلو پر لښکر ور پریوتل، د تشو لاسو او دتورو مقابله پیل شوه، خو په څو شیبو کی زیاتو خلکو په تش لاس له مغلو نه نیزی، توری او خنجرونه اخستی وو، هغو سرتیرو چی د تورسریو بی عزتی یی کوله زیاترو د توری سنبالولو او پر اس سپریدو فرصت ونه موند، خو د مغلو زیات لښکر پر اسونو سپاره او هر ډول مقابلی ته چمتو وو هغوی په څو حملو کی د مړیو انبارونه جوړ کړل، بیا هم دوه زره تنه مغلی عسکر وژل شوی وو، هغوی په غوسه شول او په څو ساعتونو کی یی ټول ووژل او ډګر یی صاف کړ، یوازی څو تنه تور سریی پاتی شوی د هغوی لاسونه یی په رسیو وتړل او بیا یی د اسونو پر زینونو باندی وتړلی او د سمرقند په لوری یی کوچ وکړ، پر اسونو تړلی ښځی تر ډیره لا اسونو سره سمی نه شوا څغستلای، هغوی به وغورځیدی او چی ساه به یی ورکړه مغلی سپاره به په خنجر له زین نه پری پری کړ.

چنګیز خان د بخارا په فتحه دومره خوښ نه شو لکه چی د خپلو دوه زره جنګیالیو په مرګ چی خفه ؤ.

*****

(۳)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

سمرقند په دفاعی لحاظ د خوارزم شاه تر ټولو مظبوط ښار ؤ، د ښار د ساتنې لپاره یو لك اولس زره تنه پوځ تیار ؤ، خو د مغلو په لاس د بخارا د فتحې د خبر له اوریدو سره د سلطان اعتماد ولړزیده، د ښار قومانده یې څو سردارانو ته وسپارله او پخپله د بلخ په لوري ولاړ، پوځ چې له دوو لویو شخصیتونو څخه د سهي لارښوونې هیله درلوده هغوی په سمرقند کې نه وو، د پاچا زلمی زوی چې د خوارزم زمری یې ورته ویل، د هیواد په شمال لویدیځو برخو کې پوځ راټولاوه، هغه خپل سرتمبه پلار ته استازی واستاوه او سمرقند ته یې د راتلو اجازه تری وغوښتله خو د سلطان له طرفه دا ځواب ورغی چې : ته زما څخه زیات د تجربې خاوند نه یې. چې کله درته ضرورت شو راوبه دی غوارم.

دوهم تیمور ملك ؤ چې د قوقند په جګړو کې یې ټول ترکستان پر میړانه او توره اعتراف وکړ، د هغه په باب د سمرقند زاړه او واړه دا رایه وه چې په یو لك اولس زره پوځ مغلو ته په هر میدان ماته ورکولی شی. خو چې سلطان سمرقند ته راغی هغه یې د بلخ شاوخوا جنګیالیو قبیلو د منظم کولو لپاره ولیږه.

کله چې خوارزم شاه هم له سمرقند نه ووت نو په ټول لښکر کې مایوسی خپره شوه، سرداران او امیران له پخوانه د رقابتونو په سبب په مختلفو ډلو او ټولګیو ویشل شوی وو، چې دیوه با نفوذه سړی له سر مشرۍ نه محرومیت د دوی ترمنځ اختلافونه نور هم زیات کړل.

د کلابندۍ په دوران کې د چنګیز خان یو زوی چې د سیحون «آمو» د سیند په شاوخوا کې یې ډیر ښارونه او ښارګوټي ونیول له زیات شمیر بندیانو سره له خپل پلار سره یوځای شو، د سمرقند برجونه او دیوالونه ډیر مظبوط وو، د وولس او- سپینږی دروازې چې په برجونو کې یې ساتونکی ناست ؤ نه فتحه کیدونکی وې.

چنګیز خان د دیوالونو او برجونو په شاو خوا بندیان د مورچلو پر جوړولو وګومارل او د اوږدې کلابندۍ تیاری یې پیل کړ، د ښار ساتونکی پوځ دا احساس کړه چې تر دوو میاشتو پوری به تاتاریان په شاوخوا سیمه کې دومره پښې ښخې کړی چې بیا که له بهر نه له موږ سره مرسته کیږي هم نو ښار ته به یې را رسیدل امکان نه لري، د مورچلونو د جوړولو لپاره له شاوخوا کلیونه د بندیانو نوري ډلې راوستل شوی.

ددغو حالاتو سره د مقابلې په خاطر د پوځ سردارانو پریکړه وکړه چې بهر ورووزی او مقابله وکړی، ترکان ډیر په میړانه جنګیدل او په هماغه شیبو کې چې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مغلو د لښکر پښې په لړزيدو شوې څو تنه پوځي سرداران چې پخوا يې له چنګيز خان سره معامله کړې وه له ډيرش زره پوځ سره له هغوی سره يوځای شول.
د فتحې نه وروسته چنګيز خان په لومړي ورځ د دوی خاطر وساته، دوی ته يې د اغوستو لپاره د مغلي پوځيانو جامې ورکړې، خو کله چې په ښار کې له عامي وژنې نه بيغمه شول هغه ديرش زره غداران يې له سردارانو سره يوځای په خوب ويده په مرګ وسپارل. چنګيز خان د دښمن له غدارانو نه د کار اخستو قايل ؤ خو د هغوی په ژوندي پريښودو نه ؤ.
د سمرقند له فتحې نه وروسته چنګيز خان خپل ډير غوره سپاره په خوارزم شاه پسې ور واستول. چنګيز خان ګومان کاوه چې که خوارزم شاه فرصت ومونده نو په څو ورځو کې به نور لښکر تيار کړي. ځکه خو هغه تعقيب کوونکو پوځيانو ته حکم وکړ چې په هره بيه د خوارزم شاه درك ولګوي او چې په کوم ښار کې دې هغه کلابند کړي، له نورو ښارونو نه لاره کړه کړي او په خپل حال يې پريږدي.
خوارزم شاه ته هم معلومه شوه چې چنګيز خان د نورو ښارونو له نيولو وړاندې دده د نيولو لپاره هڅې کوي. هغه له مختلفو ښارونو څخه تير شو او نيشاپور ته ورسيد، تاتاريانو د لارې ښارونه پريښودل او هماغه ورپسې ور ورسيدل، خوارزم شاه همدان ته مخه کړه خو مغل د سيورې په څير ورپسې وو، په يوه ځای کې يې را لاندې کړ او د خوارزم شاه نه پرته يې د هغه نور زياتره ملګري تر تيغ تير کړل خوارزم شاه پخپله په غشو زخمي وتښتيد، اوس په دې دنيا ده ته تر ټولو ستره مسأله د ځان ژغورل وو، د هغه خپل ملګرې ترې په تنګ شوې وو، او چې له څلورو خواو نه مايوس شو د خزر بحيرې په غاړه يې واړول، د ټولو قبيلو سردارانو ته يې خلك واستول خو هيڅوك يې مرستې ته وروته رسيدل.

*****

(٤)

خوارزم شاه نور په دنيا کې په هيچا اعتماد نشو کولای، د مغلو په څير يې هر وخت له خپلو ملګرو نه هم د ځان ويره احساسوله، ده به د ځان لپاره څو خيمې درولې، خو له يو دوو غلامانو نه پرته به هيچا ته دا معلومه نه وه چې نن شپه به هغه په کومه خيمه کې ويده وي. يوه شپه دې له خپلې پراخې خيمې څخه راووت او په يوه وړوکې خيمه کې ويده شو سهار لومړی خيمه په غشيو سورې سورې وه.
يو ماښام د سمندر په غاړه ولاړ ؤ، چې له ليرې يې ګردونه وليدل چې پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول، شك ورته پيدا شو چې مغليان راغلل، خو يو سپاهي راغی خبر يې ورکړ چې دا د مسلمانانو لښکر دی، لښکر چې را نژدې شو ودريدل هغوی يوازې پنځه زره تنه وو، خوارزم شاه مايوس شو يو سپور وړاندې راغی او خوارزم شاه يې له ليرې وپيژاند اس يې ور وزغلاوه نژدې ورغی

دا جلال الدين ؤ.

يوه شيبه پلار او زوی يو بل ته کتل، خوارزم شاه وويل:

جلاله ! له اس نه نه پلی کيږې!

: نه زه بايد ډير لرې ولاړ شم، زه يوازې ددې پوښتنې لپاره راغلی يم چې زه دې د څه لپاره رابللی وم؟

: نو ته زما مرستې ته نه يې راغلی؟

: په دې ويرانه کې تا ته د څه شي خطر دی؟ زه د مرګ په لټه پسې ځم، له مرګه د تښتيدونکو به څه مرسته وکړای شم؟

خوارزم شاه ور وړاندې شو د جلال الدين د اس جلب يې ونيو وې ويل : نه نه زه تانه پريږدم چې ولاړ شې، ځکه پر ما تنګه شوې ده، ته زما وروستی تکيه يې، راځه زه خپله خيمه دربښيم چې په غشو سورې سورې ده، نن ټوله دنيا زما دښمنه ده، ايا زما زوی هم زما مرسته نه کوي؟

جلال الدين ځواب ورکړ: کاشکې تا له دنيا سره څه ښيګنه کړې وای ستا په سبب هيواد ته د يوه وحشي غلامې ور په برخه شوه، تا يوازې د ځان د ژغورلو په خاطر ټول هيواد ليوانو ته وسپاره، اولس ستا د اشتباهاتو سزا ګالي، مسلمانان ستا په خاطر د مغلو له لاسه د خپلو خويندو او ورورانو بې پتې ګورې، نن ته دا پيغام ور استوې چې راشې زما پر خيمه پهره وکړې خو په کومه خوله؟

جلاله ! جلاله زه ستا پلار يم.

: کاشکې زه ستا د کور پرځای د يوه غريب خو غيرتي په کور کې زيږيدلی وای.

جلاله ! زما زړه مه خپه کوه!

: کاشکې ستا په سينه کې زړه وای. خو تقدير هلته د غوښو يوه بې حسه ټوټه ايښې.

: آخر له دې خبرونه ستا مطلب څه دی؟

: هيڅ نه، دا زما له تا سره وروستی ملاقات دی. او زه تاته له دې غوښتنې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره راغلی یم چې خزانه ماته وسپاره، زه غواړم چې د بخارا او سمرقند د خزانو په څیر دا هم د دښمن په لاس کې ونه لوېږي. زه د نویو پوځونو راټولولو لپاره یوی یوی تنګی ته اړتیا لرم.

: نو ستا ګومان دی چې له مغلو سره جنګیدلی شی؟

: زما له پیله دا ګومان ؤ خو تا می لاره بنده کړی وه.

: جلاله ! له تاتاریانو سره جګړه لیونتوب دی، او زه په دی مصیبت کی له پاتی شتمنی څان خلاصول نه غواړم. د خدای «ج» لپاره زما ملګری شه، پر ما تر څانه ستا ژوند ډیر ګران دی، ددی آسمان لاندی داسی ځایونه شته چی موږ پاتی ژوند په آرامه پکی تیر کړای شو. موږ به مصر ته ولاړ شو، اندلس ته به ولاړ شو.

: زه له بی غیرتو سره د ژوند تیرولو پرځای له میړنیو سره مرګ غوره ګنم، هغه اولس چی ستا د تخت لپاره خپلی وینی بهولی، نن هغه زما وینو او خولو ته ضرورت لری، زه هغوی ته شا نه شم کولی!

: مګر په دی پنځه زره کسانو به ته څه وکړای شی، مغل د شګو له ذرو نه هم ډیر دی.

: په داسی وختونو کی یو سر تیری له بری او ماتی نه بی پروا ډګر ته په ور ننوتلو مجبورېږي، زه به خپله ذمه واری پوره کړم، بری او ماته د خدای (ج) په لاس کی دی، خو په ژوند پر ما ته اعتراف د یوه مسلمان له شان سره نه ښایی. زما پردی هم باور دی چی که زه دغه پنځه زره تنه پوځ ته د میړنیو مرګ ور زده کړم نو ټول قوم به ژوندی او راپاڅی، ته مصر ته ولاړ شه زما دا خزانی په کار نه دی، زه به په نس ډبری وتړم او بدن به په ... ږروکو پټ کړم وبه جنګیږم، او زما باور دی چی اولس به راسره ملګری شی.

جلاله الدین اس راوګرځاوه او پونده یی کړ،

: جلاله‌ودریږه! ما دلته مه پریږده! دلته زما هیڅوک نشته ماله ځانه سره بوزه.

جلال الدین اس ودراوه ویی ویل : راځه!

: چیرته ؟

: د آزادی په لټه پسی په مرګ پسی!

: نه نه! زویه زما خبره واوره موږ له مغلو سره نه شو جنګیدای.

: ستا حکم ماته د خدای «ج» او رسول «ص» له حکم نه معتبر نه دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ لاری او هدفونه سره بیل دی خدای پامان!

څو ورځی وروسته خوارزم شاه ته چا خبر راوړ چی تاتاریان راغلل او هغه د خزر بحیری یوی جزیری ته پناه یو وړه، او بیا همالته په نوموړکی مړ شو.

*****

(۵)

د مغلو سیلاب د ترکستان، خراسان او ایران پراخه میدانونو ته مخه کړه، د اور او وینو ددغه توپان په مخکی غرونه، سیندونه، او کلاگانی هیڅ هم نه وی، په شمال او لویدیځ کی د مغلو د سیلاب څپی د خوارزم له هیواده تیری شوی او د دنیپر د سیند څنډ وته ورسیدی. د چنگیز خان یو زوی په روس کی د مسکو دروازی ورټکولی، بل زوی یی په ختیځه اروپا کی وړوکی وړوکی پادشاهی تر ناتار لاندی راوستی وی خو د خوارزم په پراخ هیواد کی تر اوسه یوه نه ماتیدونکی مورچه پاتی وه، د سیلابونو توندی او گرندی څپلی څو ځلی پری ور واوښتی خو هغه یی ونه لړزولی شوه، د خوارزم په ایرو کی لا تر اوسه یوی سپرغی لمبی وهلی، او چنگیز خان دا خطر احساساوه چی که یی دغه سکروټه مړه نه کړه نو د ایرو دغه انبار به یو وخت یو اور غورځوونکی غرشی، دغه اوسپنیز کمر او دغه بله سپرغی جلال الدین و، د یوه بی زړه پلار میړنی زوی. هغه له هغو کسانو څخه ؤ چی په ژوند یی ماته منل نه پیژندل او چی د ماتی او بری څخه بی پروا جگړه کوی، او چی د سمندر د ژوور توب پروانه کوی او پکی ور بنکته کیږی.

جلال الدین د سرتیرو د گوتو په شمیر یوی ډلی سره څو ځلی له مغلو سره مقابله وکړه، هغه به چی په یوه ځای ماته وخوړه وبه ووت او دویمه ورځ به اوریدل کیدل چی دیرش څلویښت میله لری یی د خپل هیواد کوم له لاسه تللی ښار بیرته نیولی دی، کله به له هغه سره پنځه زره تنه سپاهیان وو کله پنځه سوه او کله بیا له پنځو سوو نه هم لږ، خو هغه به جنگیده، د وړی زمری په څیر به یی له شا یرغل راوړ، د شاهین په څیر به یی د مخی پر لښکر حمله وکړه او تاتاریانو به ورته کتل دوی به د سترگو په رپ کی په کوم غره او یا ځنگل کی الونیه شول.

د شپی مهال به د هغه سپرو د مغلو په چونۍ حمله وکړه، او د سترگو په رپ کی به د بلومشالونو په واسطه سلگونو خیمو اور واخست، هغه د تاتاریانو د بی شمیره لښکر نه ونه ویریده، پر فتحه شویو ښارونو او کلیو د مغلو د تیریو او ظلمونو داستانونو او نکلونو دده حوصله ماته نه کړه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جنوب د ښارونو اوسيدونکو چې د بخارا، سمرقند او نورو ښارونو پر خلکو د مغلو د ظلم داستانونه واوريدل زياتره اوسيدونکي يې ګاونډيو هيوادونو ته په هجرت اړ شول. د عراق، شام «سوريې» افغانستان او مصر په لوري تلليو لارو پر سر په لکونو کډوال له لوږې مړه کيدل، شتمن خلك د محمد شاه د لومړې ماتې د خبر له اوريدو سره ګاونډيو هيوادونو ته مهاجر شوي وو. خو د څو نورو ښارونو له فتحې ورروسته چې کله د ټولو پردې باور شو چې مغل کوم داسې نارينه سړی ژوندی نه پريږدي چې توره اوچتولی شي نو غريبو او بې وسه خلکو هم خپل کلی او ښارونه پريښودل دغو قافلو او لارښوونکو ته يې ډيرو لږوته دا معلومه وه چې د دوی هدف کوم ځای دی، خو دوی بيا هم روان وو، له شمال ختيځ نه د مغلو يرغلونو دوی د جنوب لويديځ په لور خوځولي وو.

کومې قافلې به چې له مغلو سره مخ شوی په هغوی کې به له څو ښځو پرته ټول وژل کيدل.

د ازل له ورځې تر ننه د ورځې لمر او د شپې ستوريو د خدای «ج» په ځمکه پر خپلو سترګو داسې ظلمونه نه وو ليدلي.

د کډوالو زياتره ډلې د مروې په لوری تللې، او دا هغه ښار ؤ چې شپږ پيړې پخوا د ترکستان لوی فاتح قتيبه «رح» بن مسلم باهلې پکې اوسيده، هلته د سلطان سنجر سلجوقي قبر هم ؤ.

د جلال الدين د عملياتو له امله زياتره کډ وال د مغلو له يرغل نه خوندي مروې ته ورسيدل، په څو مياشتو کې هلته څو لکه تنه کډوال راټول شول.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهمی پریکړی

د طاهر په بندیخانه کی لس میاشتی تیری شوی وی، په لومړنیو څو هفتو کی خلك ډیر احساساتی او پاریدلی وو، خو ورو ورو یی جوش او جذبه غلی شوه او مظاهری بندی شوی، حکومت چی د اولس نه ډاډه شو د حکومت پر خلاف د بغاوت په تور یی د عبدالعزیز، عبدالملك او د دوی د نورو ملگرو د نیولو فرمان صادر کړ، خو د هوښیارو او د نفوذ خاوندانو یوه ډله بیا هم د دوی ملاتړی وه او حکومت ته په آرامه د دوی د نیولو فرصت برابر نه شو.

چی د بخارا، ترمز، سمرقند، طوس او ری په باب د بغداد خلکو دردوونکی خبرونه واوریدل بیا پر بل اړخ واوښتل او د طاهر پلویان زیات شول.

د کډوالو یو کاروان بغداد ته ورسید، د هغوی نه چی د مغلو د اروا ځوروونکو ظلمونو کیسی خلکو واوریدی د بغداد په هر مجلس کی د خلیفه او نورو امیرانو پر بی حسی مجلسونه تاوده شول، چی ایران ته یی د تاتاریانو د لښکرو ننوتلو خبر واورید اندیښنه او وارخطایی یی په ویره بدله شوه، او خلکو په وازکومی د خلیفه، صدر اعظم او نورو امیرانو پرخلاف خپله غوسه څرگندوله.

یوه شپه د ښار د هر جومات په دروازه دا اعلان لگیدلی ؤ چی:

«د غفلت پر خوب ویدو! وینې شئ چی د مرگ اوریادی توپان د بغداد دروازی ټکوی، کوم خلك چی تاسو خپل ساتونکی گڼی هغوی له مغلو سره ستاسو د عزت او ازادی معامله کړی ده، ایا تر اوسه د حکومت بی طرفی ددی ثبوت نه دی چی طاهر بن یوسف چی د خلیفه او چنگیز خان په منځ کی د پټی معاهدی خبره رسوا کړه هغه رښتیا شوی ده. کد د طاهر تور غلط ؤ نو حکومت په محکمه کی ولی د دعوی جرئت نه کوی؟

که خلیفه له علاوالدین محمد خوارزم شاه سره دښمنی درلوده هغه خو مړ شو، اوس په ترکستان، ایران او خراسان کی د مغلو د بی دریغه ظلمونو د خبرونو له اوریدو سره ولی هغه د جهاد اعلان نه کوی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بغداد خلکو! ستاسو غدار تاسو پر هغه دښمن پلوري چې رحم هيڅ نه پيژني، اوس ددې مهال را رسيدلې دی چې تاسو يوه پريکړه وکړی د بغداد په لوی جامع جومات کې به د جمعې د لمانځه نه وروسته يو پيغام واورول شي!»

د جمعې په ورځ په جامع جومات کې د پښتې ايښودلو ځای نه و، پيغام اوروونکی عبدالملك و، اوريدونکو دا احساسوله چې د طاهر بن يوسف روح د بنديخانې نه راوتلی او د ده په وجود کې دی، د هغه د وينا تر ټولو رومبې اغيزه دا وه چې کومو قاضيانو چې د طاهر بن يوسف پر خلاف د بغاوت فتوی ورکړې وه، د هغوی کورونه يې وسوځول، ماښام مهال پاريدونکو خلکو د صدر اعظم د کور په مخکې شعارونه ورکول.

*****

(۲)

د پاچهي مشران په يوه پراخه کوټه کې د خليفه د تخت مخې ته پرکرسيو ناست وو، جاروهونکی د خليفه د راتګ اعلان وکړ او اميران ټول ودريدل، يوه سپاهي د تخت تر شاه پرده پورته کړه، او خليفه د څلورو توره ايستلو حبشي غلامانو د تورو په سيوری کې راښکاره شو پر تخت کښيناست، د جاروهونکي په بل اعلان اميران ټول پر خپلو کرسيو کښيناستل.

د خليفه په امر د ښار ناظم جګ شو د ښار د تازه حالاتو په اړه يې خپل راپور وړاندې کړ، زياترو اميرانو په نوبت د هغه په اړه خپل خپل نظر واوراوه دوی ټول پر دې تکې متفق وو چې د طاهر بن يوسف په زنداني کيدو خلك زيات پاريدلي دي، د ښار د لوی قاضي کور يوازې په دې سبب سوځول شوی دی چې ولې يې د هغه پرخلاف د بغاوت فتوی ورکړې وه، او کومو علماؤ چې د هغه د بې دينه کيدو اعلان کړی و احساساتي خلك يې پر کورونو هره ورځ کاڼي اوروی. د ښار پر جوماتونو بې لاری ځوانانو قبضه کړې ده او د پاچهي هر امير او منصبدار ته د منبر پر سر کنځلې کوی.

د ښار کوتوال ووېل چې د عبدالعزيز او عبدالملك د هڅو په نتيجه کې د پوځ يو شمير افسران پټ د همدغو باغيانو ملاتړ کوی، خليفه ددې ټولو خبرو له اوريدو وروسته په ناکراری پر بل اړخ واوښت او وېې ويل :

د باغيانو د مصروفيتونو په اړه مو ډير څه اوريدلي دي، زه دا پوښتنه کوم چې تاسو تر اوسه پورې څه کړي دي څومره کسان نيول شويدي؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوتوال او د ښار ناظم پردې پوښتنه صدر اعظم ته وکتل، صدر اعظم جګ شو ويې ويل :
د امیر المؤمنین په اجازه دې پوښتنې ته زه ځواب وایم، خلیفه په اثبات سر وخوځاوه او صدر اعظم وویل:
خلك زيات پر دې پاريدلي دي چې موږ طاهر د محكمې د پريكړې نه پرته بندي كړي دي، هغوى په خپلو ويناګانو كې پر حكومت سخت تورونه لګولي دي. كه هغه محكمې ته راوستل شي نو زما باور دى چې د كوم تور ثبوت به رانه وړاى شي او د اولس ذهنيت چې نن زموږ پر خلاف دى سبا ته به تر دې ډير زيات د هغه پر خلاف وي، موږ كه نن بې دريغه نيول پيل كړو، نو د بغداد زندانو نه به ډك شي خو د باغيانو شمير به لږ نه شي.
پردې سربيره د تركستان په فتحه شويو سيمو كې د مغلو ظلمونه له چانه پټ نه دي، كله چې د اسلامي هيوادونو اوسيدونكو ته معلومه شي چې د بغداد خلك حكومت له مغلو سره په سازش تورن كړى دى، او حكومت د براﻻ محاكمې پرځاى پر خلكو فشار راوړي او غږ يې خپ كول غواړي نو هغوى به پر دې حق په جانب وي چې دا سوچ وكړي چې زموږ حكومت ريښتيا هم مجرم دى.
طاهر په منبر دريدلى ؤ او دا اعلان يې كړى ؤ چې له ده سره كوم نوكران له دې ځايه تللي وو د هغوى پر خريبلو سرونو د پخوانى بهرنيو چارو وزير او د حضرت امير المؤمنين په ﻻسليكونو داسې ليك و چې مغلو ته پر خوارزم باندې د يرغل هڅو نه شوى وه، خو موږ په آسانه دا ثابتولى شو چې دا هسې يوه افسانه ده، وحيد الدين د خپلې لومړنۍ دسيسې له رسوا كيدو سره غلى شوى ؤ او تر اوسه پورې يې درك نشته. او طاهر د وحيد الدين د غلي كيدو او وركيدو نه يوه يوه نيمه مياشت وروسته تراقرم ته تللى. ځكه هغه دا نشي ثابتولى چې د ده ملګريو د وحيد الدين څخه څه ليكنه او يا هدايت وړى دى.
له دې پرته هغه درې كسان وژل شويدي او سرونه يې خوارزم شاه ته وړاندې شويدي ځكه خو دې هغه ليك هم نشي وړاندې كولى، زما باور دى چې كه هغه د قاضي مخې ته راوستل شي نو د بغداد تر ټولو ناپوهه سړى به يې هم دروغجن وبولي، ددې پرخلاف كه بې له محاكمې هغه بندي وساتل شي او يا كومه بله سزا وركړاى شي د بغداد د خلكو ناكرارى به ورسره زياته شي.
د سلطنت زياترو اميرانو د صدر اعظم له وړانديز سره اتفاق او ملاتړ وښود،

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلیفه مهلب بن داود ته وکتل او هغه جگ شو په فصیحه ژبه یې وینا پیل کړه:
موږ د طاهر په باب دا اشتباه کوو چې هغه د عادي عقل خاوند دی. زما په گومان هغه د بغداد د فضا د تیاره کولو لپاره د خوارزم د حکومت په لاربنونو عمل کوی، د هغه د دولت او شتمنی کیسی پخوا هم مشهوری وی، اوس به یې ددی پروگرام له پاره نور هم ډیر څه راوړی وی، هغه نوکران چې له ده سره تللی وو ډیر معمولی خلك وو، امکان لری چې د دولت په تمه د هغه د لاس آله کیدو ته چمتو شوی وی، او دا هم امکان لری چې هغوی ژوندی وی. او طاهر دوی د بغداد په کوم گوټ کی غلی کړی وی، او د دوی د مرگ خبر یې د دی لپاره خپور کړی وی چې موږ یې لټهونه ونه کړو، تاسو یوازی پر دی اعتبار هغه محکمی ته راوستل غواړی چې د ده په ملاتړ د شاهدی ورکولو څوك نشته، خو که ناڅاپه هغه دری کسان له کوم گوټ نه را ووزی او عدالت ته راشی نو خلکو ته تاسو بیا دا نشی ویلی چې هغوی دروغجن دی.
پر دی علاوه دا هم امکان لری چې وحید الدین یوازی د دی سازش د پټولو لپاره غلی شوی وی، همغه د هغو دریو کسانو پر سرونو څه لیکلی او همغه د خلیفه جعلی لاسلیك کړی وی، چاته به د پخوانی د بهرنیو چارو وزیر د لاس لیکلو پیژندل گرانه نه وی، طاهر په یوه وینا کی ویلی وو چې په قراقرم کی یې د هغو نوکرانو سرونه خرییلی وو او لیکونه یې لوستی وو، ځکه خو داسی ښکاری چې هغوی یې له طاهر سره له بغداد نه د لیږلونه څه موده دمخه چمتو کړی وی.
وحید الدین یو عام سړی نه ؤ، هغه د حکومت یو مهم غړی ؤ، که په محکمه کی د هغه گناه ثابته شی نو اولس به موږ ټول ذمه وار وگنی، ځکه خو محکمی ته د هغه راوستل له خطره خالی نه گنم، که موږ له عقل نه کار واخلو دا ټولی ستونزی حل کیدای شی، حضرت امیر المؤمنین او د درناوی وړ صدر اعظم دی ماته اجازه راکړی زه دوی ته یوازی یو ځانگړی وړاندیز لرم.
خلیفه مازدیگر مهال صدر اعظم او مهلب ته د حاضریدو ویل او نوربی مجلس ړنگ کړ.
مازدیگر مهال چې کله صدر اعظم د خلیفه د مانۍ دروازی ته ور ورسید نو د ښار ناظم او مهلب تری راوتل، د صدر اعظم د پوښتنی په ځواب کی مهلب وویل چې زه خلیفه له وخته وړاندی ور وبللم او ما خپل وړاندیز هغه ته وکړ، خلیفه زما سره پری متفق دی او اوس زه ستا حضور ته در روان وم، ما خلیفه ته دا مشوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړي چې طاهر ته له بنده د تښتیدلو موقع ورکړي، د مغلو لښکر پر مروی حمله کړې ده، هغه او د هغه سرښندوی ملګري به تول د جګړې میدان ته وروتښتي، چې وروسته به بیا خلك په خپله آرام شي، د ده له نیولو نه وروسته حکومتي جاسوسانو ویل چې که دې یو دوې ورځې نور نه وای نیول شوی نو بغداد به یې پریښې وای، اوس موږ هغه ته د خوشې کیدلو موقع ورکوو. په ښار کې به دا اعلان وکړو چې هغه څوك چې نوموړی بیرته ونیسي ډیر لوی انعام به ورکړل شي. او د هغه له تلو نه دوی ورځې وروسته به موږ دا مشهوره کړو چې طاهر د خوارزم شاه په اشاره په بغداد کې د لویې فتنې پیدا کولو لپاره راغلی ؤ.

صدر اعظم وویل : تا چې موږ ته دا لاره راوښودله د هیواد لوی خدمت دې وکړ، زه همدا اوس د جیل ساتونکي ته امر کوم چې د هغه د تښتیدلو بندوبست وکړي.

مهلب وویل : دا کار ماته وسپاره، زه سبا ته پخپله د ښار له ناظم سره د زندان مسئول ته ورځم او پر دې به یې پوه کړم چې څه وکړي.

صدر اعظم وویل : تا زه د یوه لوی ذهني کشمکش نه خلاص کړم زه ستا مننه کوم.

مهلب ځواب ورکړ : دا زما فرض وو.

: خلك ډیر احساساتي شویدي زما په ګومان باید هغه زر له جیله راووزي.

: ته ډاډه اوسه هغه به تر سبا پوری آزاد شي.

*****

(۳)

صفیه د سیند په غاړه د دوهم پوړ پرچت ولاړه وه، ماښام شوی ؤ، په لویدیځ افق کې چې وریځو لمر په خپله غیږه کې نیولی ؤ تکې سرې ځلیدې، مارغانو چې د آسمان مشال پټیدونکي لیده خپلو خپلو ځالو ته یې پناه وړله، د فضا د تیاره کیدلو سره د سپوږمۍ ژیړه څیره روښانه کیدله، ستورو د آسمان له پیځکو راکتل او غمجنو کائناتو موسکل، فضا ورو ورو سړیده، تموله ورځ سرګردانه او ستومانه کب نیوونکیو په بله شنه خپلې کښتۍ درولې، د اوبو پر مخ به کله کله کوم ناکراره کب توپ وواهه او بیرته به په اوبو کې ډوب شو.

صفیې د کوزیدو اراده کوله چې د چا د پښو غږ یې واورید دې مخ ور واړاوه وېی لید او بیرته یې په بې پروایي مخ واړاوه، هغه قاسم ؤ.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وويل : صفيې يختې ده څه دلاندې!

صفيې هيڅ ځواب ورنکړ، او ورانده شوه د سينه په ننداره شوه.

: صفيې د خدای «ج» لپاره، چې څومره دې زړه غواړي ما ورته، خو ستا دا چوپتيا راته له زغم نه اوچته ده، که ماته معلومه شي چې د دې سمندر د لورې په بدلولو ستا موسکا راگرځولی شم نو په خدای «ج» سوگند چې ورته چمتو یم.

هغې چيغې کړې : ته دروغجن يې، مکار يې، د خدای «ج» لپاره ورك شه ما مه پريشانه کوه.

: بس زه د همدې اوريدلو لپاره راغلی وم، هغه د خپل خجالت د پټولو لپاره د موسکا هڅه وکړه.

د صفيې لهجه نوره هم ترخه شوه ويې ويل : ته ظالم يې، کينه کښ يې، د اولس غدار يې، ورځه که نه نو له دې بامه به ځان وغورځوم.

قاسم ور وراندې شو د هغې مټ يې ونيو ويې ويل :

صفيې رښتيا ستا له مانه دومره کرکه ده؟

: زه تا د کرکې وړ هم نه بولم، او بيا يې د خپل مټ د خلاصولو هڅه وکړه.

قاسم په غوصه خپل غاښ چيچل ويې ويل : دا هر څه د هغه سارايي طاهر له لاسه دي.

: ماته تل د کرکې وړ بللی.

: ته دروغ وايې، تا چې نن پلار جان، مور او سکينې ته وويل تول مې واوريدل. زمانه دې د کرکې سبب دا دې چې ته له هغه جاهل سره مينه لرې، خو ته به دې خپله پريکړه بدلوې، ته به پردې مجبوريږې چې زما په پښو کې سر کيږدې.

صفيې قاسم ته په سپك نظر وکتل ويې ويل : زه به مرگ غوره وبولم، او زه پر دې ويلو نه شرميږم چې زه له هغه سره مينه لرم، ما چې کاکا، کاکا ناوې او سکينې ته څه ويلي دې تولې دنيا ته يې ويلی شم، ته هغه ته تر تولو درنه د مرگ سزا ورکولی شې، خو ماته به د دې مانۍ نه د هغه د قبر خاوره گرانه وي. ته له مانه هر څه اخستی شې خو د هغه مينه نشې رانه اخستی!

: تاته به د هغه د قبر خاوره گرانه وي خو زه په باور درته وايم چې د هغه به قبر هم نصيب کې نه وي.

: زه د دې پروا نه لرم، زه به هغه هر ځای وليدای شم، د سينه په هغو څپو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کی، د سپوږمۍ په رڼا کی، د ستوریو په ځلکا کی، هغه به هر وخت له ماسره وی. زه به په ګلانو کی د هغه موسکا وینم، د شمال په غږ کی به یی غږ اورم، ته هغه له مانه اخستی شی خو بیلولی یی نشی.

: نو د دی مطلب دا دی چی ستا د مینی په اړه ددی پروا نه شته چی هغه ژوندی وی که مړ، ستا د هغه د ژوند له لوړو ارمانونو سره هیڅ نشته؟

: ته د هغو اوچتو ارمانونو نه څه خبر یی، په یوه خیر نه ویاله کی رالوی شوی چینجی د آسمان له لوړو سره د خبری کوونکی عقاب په خیالونو کله پوهیدای شی.

: نو ته دا خوښوی چی ستا د شاهین وزرونه یوازی ستا په خاطر غوڅ کړای شی؟ که ته دا غواړی چی هغه د خپل لوړ ارمان لپاره ژوندی پاتی شی نو ته هغه د مرګ له خولی ژغورلی شی، خو ته به یوه وړوکی قربانی ورکوی.

: زه د دی لپاره ډیری لویی قربانی ورکولو ته چمتو یمه.

: خو ښه فکر وکړه ستا د ده له ذات سره مینه ده، د هغه د ارمان لپاره به تاته قربانی آسانه وی، ته به د خپلی مینی قربانی ورکوی، induced وروایه د دی لپاره تیاره یی؟

وایه! ولی چوپه یی....! زه نن ستا د ازمویښت لپاره راغلی یم، غوږونه دی ښه خلاص کړه، واوره! د هغه د وژلو پریکړه شویده، خو ستا یوه وعده د هغه ژوند ژغورلی شی، زه هغه ته له زندان نه د تښتیدو موقع برابرولای شم، دی ترکستان او یا بل هیواد ته تلاشی او د خپلو لوړو ارمانونو لپاره ژوندی پاتی کیدای شی.

صفیه لږ نرمه شوه ویی پوښتل:

ددی په بدل کی له مانه څه وعده غواړی؟

: ته به له ما سره د واده وعده کوی.

دواړو لږ ځنډ یو بل ته وکتل، د صفیی په غوږونو کی د طاهر دا خبری کرنګیدلی: ته په یوه شانداره ماڼۍ کی اوسی هم خپله ساه بنده ګنی، خو په ترکستان کی ستا په زرګونو داسی خویندی دی چی تر دی آسمان لاندی د سرپټولو ځای نه لری اوس تر تا زیاتی هغوی زما د پاملرنی حقداری دی، د مسلمانانو هغه بد نصیبه لورانی په عراق، مصر او د عربو نورو په آمن ښارونو کی اوسیدونکو خویندو ته په چیغو چیغو وایی چی که ستاسو ورونه، میړونه او دوستان زموږ مرستی ته را رسیدای شی نو د خدای «ج» لپاره یی لاره مه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندوی.

د هغه سیند وری په څیر چی د ځنډی ځو بوتی یی لاس ته ورغلی وی صفیی یوه ژوره ساه واخسته او ویی ویل : زه ... زه وعده کوم، خو زما ستا پر خبرو باور نشته، له زندان نه را خلاصول ستا د وس خبره نه ده.

قاسم امیدوار شو ویی ویل : ته ډاډه اوسه هغه به ډیر زر خلاص شی.

صفیه سر تر پایه عذر او هیله شوه ویی ویل : قاسمه زما سره چل مه کوه، اسلامی نړی هغه ته اړتیا لری، که ته مانشی بخښلی نو په خپلو لاسو می زندیه کړه، په دنیا کی زما وجود اونه وجود برابر دی، خو د هغه مرگ ښایی د سلگونو انسانانو مرگ وی.

قاسم ځواب ورکړ : ته به ډیر زر واوری چی هغه خوارزم ته ورسید، راځه چی ښکته شو.

صفیه له هغه سره روانه شوه.

دا چی کوټی ته ورننوته سکینی ورته وویل : چیرته ورکه وی ډوډی سره شوه.

دا د ځواب ورکولو نه پرته پر بستره وغځیده او په بالښت یې مخ پټ کړ په سلگیو شوه.

سکینی راجگه کړه او ورته ویی ویل : صفیی، صفیی؟ په تا څه وشول، وروایه، د خدای «ج» لپاره وروایه!؟ خو صفیی د هغی لاس وښانده ویی ویل : سکینی ولاړه شه، ما یوازی پریږده.

*****

(٤)

مابنام مهال د بندی خانی په انگړ کی دننه د بندیخانی د ساتونکی د کور په یوه کوټه کی مهلب، د ښار ناظم او د زندان مسئول ناست وو، د ښار ناظم له مهلب نه وپوښتل :

که نن هم هغه ډوډی ونه خوری نو؟

: نو سبا ته به یی خامخا وخوری.

د زندان مسئول وویل : زما په نظر خو وحید الدین هم لږ خطرناک دی، زه ویریږم چی کله هغه زموږ پر ورمیږونو توره ثابت نه شی، ځکه خو زه غواړم چی هغه هم د زندان له ژونده خلاص کړای شی.

مهلب وویل : د هغه په باب به وروسته گورو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو سپاهی دننه ور ننوت او مهلب ته یې وویل چې قاسم له تا سره لیدل غواړي.
مهلب حیران شو ویې ویل : قاسم! رایې وله.
قاسم چې راغی په شا کی لهجه یې وویل چې له څنله یې لتوی، مهلب تری وپوښتل: تاته چا وویل چې زه دلته راغلی یم؟
: ماته ستا له کوره معلومه شوه چې د ناظم سره راغلی یې، د ناظم له کوره د دی ځای درك را معلوم شو، زه یوازې له تا سره دوی خبری لرم.
مهلب ناظم او د زندان مسئول ته اشاره وکړه، هغوی دواړه جګ شول او بلی کوټی ته ولاړل، قاسم په یوه کرسۍ کښیناست مهلب تری وپوښتل : ته اندیښمن معلومیږی ووایه خیریت خو به وی؟
: زه له تانه یوه پوښتنه کوم.
: وپوښته.
: د پلار جان له خولی راته معلومه شوه چې ته طاهر ته د تبښتیدو موقع ورکوی؟
: دا سهی ده خو ته دا خبره چاته مه کوه.
: زه د یوه دوست په حیث پوښتم چې آیا ته ربنتیا داسی کوی؟
: دا بلکل سهی ده، خو که ستا دا خبره خوښه نه وی نو پریکړه بدلیدای شی.
قاسم ځواب ورکړ : نه، نه بلکی زه غواړم چې دا پریکړه بدله نه کړای شی.
مهلب وموسکل ویی ویل : ولی ته په خپل ضمیر څه بار احساسوی؟
قاسم وخندل ویی ویل : زما سره د بوج احساسولو ضمیر نشته.
: زه د داسی ضمیر له ستاینی نشم تیریدای، خو ماته ووایه چې ته داسی خطرناك سړی ولی آزادول غواړې؟ که هغه خلاص شی هم زما او ستا دښمن به وی.
: نو ددی مطلب دا دی چې ته هغه...؟
: ته ویریږه مه، که ستا دا خوښه وی چې هغه دی ژوندی وتښتی نو زه د خپلی خوښی پر خلاف هغه ته د تیښتی موقع برابروم.
قاسم وویل : زه تاته یو بل زحمت درکوم.
: که زه د خپل دوست لپاره څه وکولی شم نو پری آرام به شم.
: زما کومه خبره له تانه پټه نه ده، ته پوهیږی چې زما له صفیی سره واده

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیدونکی دی، طاهر موږ د هغې په مخکې ونیو، د هغی له طاهر سره یوازې پر دې مینه وه چې هغه د اسلام یو لوی خدمتګار دی، اوس هغه پر ما بدګومانه ده، که ته زما مرسته وکړې نو دې ته دا باور ورکولې شو چې د طاهر په خلاصیدو کې زما دیر لاس ؤ، او تا زما د دوستی په سبب خلیفه ته دا وړاندیز کړی ؤ، بنایی د هغې زما پر خبره باور راشي.

مهلب وویل : همدومره خبره! ما دا ګڼله چې ته به ماته د یوه لوی کار کولو ووایې، سبا سهار به دا زما لومړنی کار وي خو دا به غوره وي چې له دې سره د مخامخ خبرو پرځای زه له تاسره داسې ځای خبرې وکړم چې دا یې واوریدای شي.

قاسم ځواب ورکړ : ددې بندوبست به وکړای شي.

هغې ته یوازې دا باید معلومه شي چې زه له تا سره خبرې کوم، دا به یې خامخا د اوریدو لپاره راشي.

مهلب وخندل وې ویل : په راتلونکې سیاسی ژوند کې به تاته داسې هوښیاره میرمن ډیره ښه مرستندویه وي، زه ستا پر سر د پوځ د سر مشر پټکي وینم.

: مننه، او ستا په اړه زما زړه شاهدي وايي چې زما د پلار نه وروسته به د عظمی صدارت منصب ستا په لاس کې وي.

: خو زما ستا په اړه اندیښنه ده چې په یوه مهال به د دواړو منصبونو چلولو هڅه وکړې!

: او د تا په باب زما اندیښنه ده چې د خلیفه نه به د تاج د اخستلو له هڅو هم دریغ ونه کړې.

مهلب وخندل او بیا یې جدي وویل : خو ته پوهیږې چې زه خلیفه ته وفادار یم!

قاسم جګ شو وې ویل :

ما توکې کولې، ښه ده زه نو ولاړم، تاسو سهار ته د راتلو وعده په یاد لرئ.

: زه به خامخا درشم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تقدیر لاس

طاهر د ماښام له لمانځه وروسته لاس پورته کړل او دعایی کوله چې پهره دار راغی د ډوډۍ لوښی یې کیښود او بیرته ولاړ، له تیرو دوو ورځو را په دیخوا د هغه صحت ښه نه و، ځکه خو یې د دعانه وروسته هم ډوډۍ ته پام ونه کړ، لږ ځنډ په کوټه کې له قدم وهلو وروسته یې دیوال ته تکیه وکړه او کښیناست، بیا یې څه فکر وکړ جګ شو او د کوټې بلې خواته یې پر وحید الدین ورغږ کړ:

نن ته نه راځې؟

هغه ځواب ورکړ : اوس درځم.

طاهر لږ ځنډ د هغه په انتظار قدم وواهه، بیا د ماسخوتن په لمانځه ودرید، وحید الدین چې د ده کوټې ته ورغی پوښتنه یې وکړه:

اوس څنګه یې؟

د طاهر ځواب یې چې وانه ورید ورنژدې شو او ویې ویل :

ته لمونځ ادا کوې!

هغه لږ ځنډ ورسره ناست ؤ بیا یې ناڅاپه وویل:

ستا په کوټه کې د پنیر بوی دی.

طاهر د سنتو د ادا کولو نه وروسته هغه ته وکتل، وحید الدین بیا په زوره پزه کش کړه ویې ویل : زه حیران یم چې نن د پنیر بوی راباندی لګیږي.

طاهر ځواب ورکړ : زما د بویولو حس نن کار نه کوي، د دروازې سره زما خوراك دی که پنیر پکې وي خوړلی یې شی.

وحید الدین بیا په زوره زوره د پزې کشولو سره وویل:

غوښنه هم شته، زه چې له کومې ورځې راهیسی دلته راغلی یم ظالمانو یوازې په دوارو اخترونو کې غوښه رالیږلې وه، د پنیر خو مې تر اوسه کله تصور هم نه دی کړی، زما پر خبره باور وکړه په پهره دارانو کې خامخا ستا کوم خواخوږی شته، زه د غوښې او پنیر هیله نه لرم خو په داسې وختونو کې دوستان یادول ضروري دي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوف ته لا لمونځ کوی!

طاهر سلام وګرځاوه : او ويې ويل : ته هغه خواږه ولی نه را اخلې! که پنیر پکی وی ټول یې ستا ، که غوښه وی نیمایی یې ته وخوره او که سره ډوډۍ وی نو ټوله به ته خوری.

: په خدای «ج» سوګند ماته مې د بویولو حس دوکه نه راکوی، دایی وویل او لوښی یې راواخست او طاهر ته نژدی کښیناست:

خدای «ج» دی ستا خواخوږی ته خیر ورکړی، غوښه هم شته او پنیر هم، او ډوډۍ هم غوړه ده.

طاهر وویل : زما انتظار مه کوه، زه چی لمونځ بشپړ کړم بیا به درشریك شم.

: سهی ده په داده زړه دی لمونځ کوه، ډوډۍ زموږ له ضرورت نه زیاته ده.

زه یې له پنیر نه پیلوم خو ستا برخه به پریږدم، هغه نمېړی ژوول او له ځان سره یې ویل:

دا به د کوم سخی سړی کار وی، په خدای «ج» سوګند که زه له بنده خلاص شوم او صدر اعظم شم د بغداد ټول سخیان به د بندیخانی ساتونکی کړم، او دا امر به ورته کوم چی بی ګناه بندیانو ته دوه وخته غوښی او پنیر ورکوی. نه، بلکی شیدی، شات او میوه هم، زه به د سرکاری باغونو ټولی میوی د بندیانو لپاره وقف کړم.

طاهر لمونځ پای ته ورساوه او د دعا لپاره یې لاس اوچت کړل چی د وحید الدین د زامو غږ ډیر پری بد ولګید ناڅاپه دا غږ بیا چوپ شو او څو شیبې ورروسته هغه په زحمت وویل : طاهره! ډوډۍ ته لاس ورنه وړی زهر پکی دی، زهر!

طاهر وارخطا شو ورته ویې کتل، هغه پر ځمکه ولویده او په ترپکو یې پیل وکړ ویې ویل : دوسته خدای «ج» پامان! وحید الدین احساس کړه چی څوك یې په مضبوطو لاسونو مری ورخپه کوی.

څو ځلی له اړخ په اړخ اوښتو ورروسته هغه لاسونه پر غولی تکیه کړل او سر یې اوچت کړ او بیا یې په زوره په ځمکه وواهه، طاهر د هغه متی ونیوی او سر یې په خپله غیږه کی ونیو، ناڅاپه یې د وجود ټول رګونه ساړه شول او هغه د څو سلګیو نه ورروسته ساه ورکړه.

طاهر هغه سړی ته ورته ؤ چی ناڅاپه د فلج حمله پری وشی، هغه په خپل ژوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې دومره نه ؤ وېرېدلی، څو شيبې يې د وحيد الدين سر په غېږ کې ؤ او بې حرکته ناست ؤ، ورو ورو يې د زړه ټکانونه بيرته پرځای شول.

له وېرې درېدلی سترګې يې وخوځېدې يوه او بله خوا يې وکتل په لاسو کې يې حرکت پيدا شو وحيد الدين يې وخوځاوه او غږ يې پرې کاوه، بيا يې په زړه کې وويل :

ته مړ شوی يې، دا دودې ستا لپاره راغلې وه او اوس؟

بو خيال يې د برېښنا په څېر په ذهن کې ور وګرځېد او له دې سره يې ساه ګړندې شوه، زړه يې په درزا شو، په غوږونو کې يې کړنګهار شو.

لاس او پښې يې ورپسې مړه شول، له دروازې نه بهر يې په زينو کې د خلکو د پښو غږ واورېد او د سترګو په رپ کې د ده ټول حواس بيرته را پرځای شول.

د وحيد الدين مړی يې په اوږه کړله همغه سوری نه يې ور ننه ويست او د پاسه يې تختې پرې کېښېبودې، د پښو غږونه نور هم رانژدې شول، هغه زر د خوراک د لوښو ترڅنګ پرمخې پرېوت. خلك د دروازې سره ودرېدل او لږ څنډ يې خبرې سره کولې: بيا چا په زوره دروازه وټکوله او بيا په کولپ کې کلي وڅرخېده او د دروازې د زنځير د خلاصېدو غږ اوچت شو، د دروازې د خلاصېدو او د غږ له اورېدو سره طاهر سترګې پټې کړې او ساه يې ونيوه.

مهلب، د زندان څارونکی او د ښار ناظم د پنځو تنو سپاهيانو سره دننه ورغلل د يوه سپاهي په لاس کې مشال ؤ.

د طاهر پر بدن د يوې لغتې له ګوزار نه وروسته مهلب وويل : ودې ليدل! تا ويل چې لږ نور انتظار هم وکړې، د دې زهرو يو څاڅکی د يوه پيل د وژلو لپاره بس دی، لږ مشال راټيټ کړه، زه وګورم چې ده څه شی خوړلی دی. سپاهي مشال ټيټ کړ او مهلب وويل : وګورئ! ما درته ويل چې دغه وحشي به لومړی پنير خوري، له نيمايي نه زيات يې خوړلی دی، داسې معلومېږي چې له ژوولو پرته يې تير کړی دی، د دې يوه نمړی هم بس وه دا نور پنير درسره واخله سبا ته به د وحيد الدين ميلمستيا وی، راځئ چې زما دلته نفس ايسارېږي. نور کار سنبالول د سپاهيانو کار دی، ګورئ له مړي سره ډېرې خامخا وتړئ څو دومره درنې نه وی چې ځای پر ځای ډوب شي. او سبا ته يې کب نيوونکي راوباسي، داسې ډېرې ورسره وتړئ چې مړی يوازې د اوبو پر سر معلوم نه شي څو اوبه يې ورسره يوسي.

د زندان مسوول وويل : ته غم مه کوه، دوی د دې په څير په لسګونو مړي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خونلدی کړی دی دا زما خاص کسان دی.

مهلب څو د سرو زرو سکی را وایستلی پر سپاهیانو یی وویشلی او ویی ویل : دا ستاسو بخشش دی.

مهلب، د ښار ناظم او د زندان څارونکی ولاړل، سپاهیانو طاهر راکش کړ بهر ته یی راویوست او پر اوږه یی واړاوه روان شول، د سیند غاړی ته چی ورسیدل دی یی کښتی ته ور وغورځاوه، د طاهر ملا کلکه ولگیده خوله خولی یی غږ ونه خوت. دری تنه سپاهیان بیرته روان شول، او دوو تنو یی کښتۍ اوبو ته ورتیل وهله او پکی سپاره شول.

یو سپاهی وویل : ته د ده پر ملا ډبره وتړه زه به پارو وهم.

دوهم یی ځواب ورکړ : ته تول بد کارونه پر ما کوی.

اوس له ده سره نور څه بد کیدای شی، نن ته دا کار وکړه سبا ته به یی زه وکړم.

سبا ته به هم موږ دوه دوه اشرفی اخلو، خدای (ج) د وکړی چی د بهرنیو چارو وزیر پر څو نورو کسانو هم خپل زهر وازموییی خو آشنا! په دی کار چی وزیر د ښار ناظم او د زندان څارونکی څومره شی ترلاسه کوی د هغو زرمه برخه هم موږ ته نه راکوی.

پر کښتۍ تول ضروری شیان موجود وو، یوه سپاهی د طاهر تر ملا رسی راتاو کړه او یوه ډبره یي پری وتړله، یوه گرداب ته چی ورسیدل دواړو طاهر له لاسو او پښو ونیو او ورو یی په اوبو کی وروغورځاوه طاهر تر لږ څنډه ساه نیولی وه او د اوبو څپو ورسره یووړ بالاخره یی د اوبو سرته د راپورته کیدلو هڅه وکړه، ډبره یی پر ملا پخوا هم مظبوطه تړلی وه چی د لمدیدو سره درسی غوټی نوری هم کلکی شوی، بیا هم هغه احساس کړه چی دی د ډبری وزن ورسره اخستی او لامبو وهلی شی ترڅو کښتی ښه لری نه وه تللی تر هغو یی یوازی د ساه ایستلو لپاره سر له اوبو راوایست، هغه څو ځلی د ملا د بار نه د ځان خلاصولو هڅه وکړه خو د بری پرځای یی څو غوټي وخوړي، له جامو سره یوځای په اوبو کی لامبو ورته گرانه وه او دایی احساس کړه چی له دی سره تر څنډي په لامبو ځان رسول آسانه نه دی، د ده مخه د سیند بله غاړه وه خو د اوبو د توندی له امله به چی یو گز څنډی ته نژدی کیده نو څو گزه به ښکته اوبو ورسره یووړ، ساه یی سوځیده، او غړی یی ورو ورو شلیدل، خو د تقدیر پر مرسته د ده نه لړزیدونکی باور د ده حوصلو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماتولو ته نه پریښوده.

*****

(۲)

د شپې مهال له ویده کېدونه دمخه سکینه لږ څنډ له صفیې سره کښیناسته له یوې او بلې خوا یې خبرې کولې، صفیې به په بې پروایې کله کله ځواب ورکړ او بیا به چوپه شوه.

صفیې سکینې ته وویل : ولاړه شه او بیا پر بستره وغځیده.

سکینه جګه شوه او ورو ورو بلې کوټې ته روانه شوه، پر ده یې جګه کړه او بیا یې څه فکر وکړ او صفیې ته یې راوکتل ویې ویل :

صفیې ! زه غواړم څه شی دروښیم.

: څه شی؟

: اوس یې راوړم.

سکینې له خپلې کوټې نه د نقرې یو وړوکی ډبلی راوړ او چوکی یې راکش کړه د صفیې د بسترې ترڅنګ کښیناسته.

سکینې په معصومیت وویل : په دې کې څه شی دی؟

: ماته څه معلوم دی!

: ته خو یې یو ځل وګوره! سکینې ډبلی خلاص کړ او صفیې ته یې ور وړاندې کړ.

صفیې په بې پروایې سر راپورته کړ یو نظر یې پرې واچاوه او بېرته یې سر پر بالښت کښېښود.

سکینې له ډبلې نه ځلیدونکې امیل راویوست هغې ته یې وروښود او ویې ویل : واخله! دا مې نن درته راغوښتی دی، غوښتل مې د واده په ورځ یې په تحفه کې درکړم خو زه تر هغې انتظار نه شم کولی، ته یې له ځانه سره وساته، زرګر ویل چې تر دې لوی غمی په ټول بغداد کې نشته، ما له هغه نه د یوه غمي ګوته هم غوښتې ده هغه ویل چې په بغداد کې به داسې غمی له چا سره نه وي واخله صفیې دا امیل راته واغونده او ویې ګوره!

صفیې بې حسه او چوپه خوله امیل ته کتل سکینې هغه تر مټ ونیوله او راپورته یې کړه او د هغې د ټینګار سره سره یې امیل په غاړه کې ور واچاوه.

صفیې د امیل د لرې کولو هڅه کوله، او سکینې هغه منعه کوله.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دی کشمکش کی پرهار د دواړو لاسونه کلك شول،
سکینی وویل : د خدای «ج» لپاره دا امیل مه لری کوه دا بد شگون دی.
: نه زما ستا له امیل.او ستا له غمیو نه کرکه ده، زما له دی مانۍ نه کرکه ده، زما له خپل ژوند نه کرکه ده، سکینې، سکینې! ما مه څوروه!
په دی جنجال کی امیل وشلیده، غمی څه پر بستره او څه پر غولی تیت شول،
د سکینی په سترگو کې اوښکې ډنډ شوې ویی ویل :
ته ډیره ظالمه یی!
صفیه لږ نرمه شوه ویی ویل : سکینې ما وبخښه، زه به سهار دغه غمی پخپله وپیم او په غاړه کې به یی واچوم، خو یوازی ستا لپاره د بل چا لپاره نه.
مگر تا له قاسم سره د واده وعده نه ده کړی؟ تا د ډوډۍ خوړلو په وخت کی مورجانی ته خپله رضا څرگنده نه کړه؟ زه پوهیږم ته یوازی ما ژړوی.
:سکینی زما مطلب دا ؤ چی که ژوندی پاتی شوم له قاسم سره به واده کوم.
: لیونی، خلك په مرگ کله واده کوی.
: خو سکینې که دواده نه وړاندې زه مړه شوم نو؟
: جوته خبری مه کوه ته به تر اتیا کلنی ژوندی وی.
سکینی غمی راټول کړل په ډبلی کی یی واچول ویی ویل : زه به یی سهار پخپله وپیم او بیا به یی ستا په غاړه کی واچوم، د قاسم، پلار او مورجانی په مخکی نه بلکی د ټولو سهیلیو په مخکی!
سکینه خپلی کوټی ته ولاړه او ویده شوه، صفیه تر څه ځنډه پرته وه چت ته یی کتل، بیا یی کتاب راواخست او د لوستلو هڅه یی وکړه خو د څو پاڼو له اړولو وروسته یی کتاب بیرته کیښود، شمعه یی مړه کړه او د ویده کیدو هڅه یی وکړه، خو خوب ورنه غی، څو ځلی په یوه او بل لټ له اوښتو وروسته جگه شوه او په کوټه کی یی قدم واهه، په قدم وهلو کی بیا پر کرسۍ کیناسته او بیا یی دروازه خلاصه کړه او ورو ورو بهر ته ولاړه، د برنډو نه تیره شوه او د مانۍ بلې څنډې د سیند غاړی ته ورسیده، په لاره یی پام شو چی پښې لوڅی ده خو بیا یی پروا ونه کړه.
لږ ځنډ د کونج د کوټی په مخه کی په جگه چوتره ودریده او د سپوږمۍ په رڼا کی یی د سیند ننداره وکړه، بیا یی ورو ورو پر زینو پښې کیښودی لاندی ښکته شوه او په وروستی پایه چی د اوبو له مخ نه یو بالښت لوړه وه کښیناسته.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاسم نن دا زیری پری کړی ژ چی طاهر به نن شپه خلاص شي، او سبا به د خلاصیدو سره له بغدا نه ووزي، هغه چی څومره د ده په خلاصیدو خوښه وه، همدومره پر دی خبره خفه وه چی نور ژوند به تول دي ته بغداد یو ویده ښار ښکاري، د دی د ژوند موسکا گاني به د تل لپاره تری واخستل شی کاشکی هغه له خلاصیدو وروسته همدلته اوسیدلای شوای کاشکی... دا له هغه سره تلای شوای، څو گامه وړاندی یوه کب توپ وواهه او بیرته په اوبو کی ورك شو، صفیی په زړه کی وویل : زما او د دی ماهی هیڅ توپیر نشته، هغه آسمان یو سمندر گڼی او په یوه توپ ځان ور رسول غواړي، خپل وړوکی پرونه چی گوری دا یی په خیال کی ور تیریږي چی ښایی زه الوتلي هم شم، خو دی د اوبو له مخی نه لږ جگ سم لیدای هم نشي.

هغه ته دا معلومه نه ده چی د ده پرونه یوازی د لامبو لپاره دی د الوتلو لپاره نه دي، دی په اوبو کی غوټه وهلی شی او تر لاندی ختو پوری تلای شي، خو په شنه آسمان کی الوتلی نشي.

صفیی دا مانی ستا لپاره یو زندان دی، تا ددی په دریدلیـــو او بوینـــو اوبو باندی د لامبو په وخت کی په آسمان کی یو آزاد مرغه په الوتلو ولید، تاله اوبو نه توپ واهه او د هغه ملگري دی زړه غوښته خو د الوتلو لپاره دی وزرونه نه وو، ستا ملگری له آسمان سره راز او نیاز کوونکی شاهینان نه بلکی، په دی بدبویه اوبو کی پالل شوی کیشپان دی، تا په دی ډنډ کی د پیدا کیدو سره سره ښایی له هغه شاهین سره ملگری کړی وای، خو ښکاریانو هغه راونیو او په کپس کی یی بندی کړ، او یو کشپ راغی تاته یی وویل چی که ته په دی بدبویه ډنډ کی له ماسره اوسیږي نو دغه شاهین به له کپس نه خوشی کړم، تا د شاهین د خلاصولو لپاره دا وعده وکړه، تا ډیر ښه وکړل، خو ایا ته به په دی ختو کی له دی کرکجن کشپ سره ژوند وکړای شی؟ تا یوازی مرگ له دی کشمکش نه ژغورلی شی، ځان وژنه، نه نه، دا ډیره بی غیرتی ده، دا د خدای «ج» له رحمت نه انکار دی، دا د انسانیت سپکاوی دی، د هغی په سترگو کی اوښکی ډنډ شوی اسمان ته یی وکتل او لاس یی پورته کړل ویی ویل :

زما پالونکیه ! همت راکړه، ماته صبر راکړه، یوه بی وسه ښځه چی په دنیا یی هیڅوك هم نشته نن ستا د رحمت تکیه غواړي.

*****

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

دی د جګیدلو اراده وکړه چی په اوبو کی یی ځان ته نږدی څه شور واورید، تکان یی وخوړ یوی او بلی خواته یی وکتل، زینو ته څوګامه نږدی چا په اوبو کی ورو ورو لاس او پښی وهل له ویری یی زړه په درزا شو، څو زینی پورته وختله او ودریده، یو سری یی ولید چی په اوبو کی یی غوټې خوړلې او هغه د راوتلو هڅه کوله صفیی احساس کړه چی د هغه ځواک ختم شویدی څو ګزه لاندی وروستی پایی ته ورسید هغه دواړه متی وغځولی او سر یی پر پایه کیښود خو د هغه نور بدن په اوبو کی ؤ، یو ځل صفیی د تیښتی خیال وکړ خو بیا یی خواخوږی پر ویری غلبه وکړه په ویره ویره لاندی ورغله په ویریدلی غږ یی پوښتنه وکړه : ته څوک یی؟

هغه هیڅ ونه خوځید، ساه یی تونده چلیده، صفیی نور جرئت وکړ ور وړاندی شوه او له هغه نه دوی پایی پاس ودریده او ویی ویل : زه له تا پوښتم څوک یی او اوس دلته د څه لپاره راغلی یی؟

هغه د یوی شیبی لپاره سر راپورته کړ یو ځل یی صفیی ته وکتل او بیرته یی سر ښکته واچاوه.

د یوی شیبی لپاره صفیه ځای پر ځای هکه پکه ودریده په خپ غږ یی وویل : طاهر... طاهره !! ته ...! په دی حالت!!

هغه بیا سر راپورته کړ ویی ویل : څوک یی صفیه...!؟ صفیه ور وړاندی شوه هغه یی تر متو ونیو او پورته یی کش کړ، طاهر پر زینو ورپورته شو او بیا پریوت، صفیی چی د هغه پر ملا تړلی ډبره ولیده ویی ویل : ظالمه، دوکه بازه، مکاره!

: څوک ؟ زه؟ طاهر لږ سر راپورته کړ ویی ویل.

: نه نه، زه د قاسم په باب وایم، هغه له بنده ستا د ژغورنی وعده کړی وه.

طاهر جګ شو سر یی په خپلو لاسونو کلك ونیو ویی ویل :-دا ستا مانۍ ده؟

: هوکی!

زه ډیر لری راغلی یم، دی ډبری زه بلی دنیا ته ورتیل وهلم، زما نه غلطی وشوه باید له هغو دوو کسانو سره می په کښتۍ کی حساب خلاص کړی وای.

صفیی وویل : دلته خطر دی راځه له ماسره!

طاهر زنګیدلی له صفیی سره روان شو، دواړه د ځنګلی نه څو ګامه لری د یوی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

گنې ونې لاندې ودریدل.

صفيې پوښتنه وکړه : ته خو به تېږی نه یې؟

: نه خو له ستوماني نه بې سیکه یم، ما له زندان سره نژدې له هغې ډېرې سره لامبو پیل کړه، تا دلته څه کول؟

هیڅ نه، راوړه زه دا ډېره خلاصه کړم، له ژوندیو خلکو سره ډېرې ترل او سیند ته یې غورځول له قاسم پرته څوك کولی شي؟

: ما قاسم نه دی لیدلی او په سیند کې د غورځوونکو دا گومان ؤ چې زه مړ یم.

: هغه څه وړ؟

: زه اوس درته وایم خو یوازې دومره راته ووایه چې د دې نوی زندان نه د وتلو لاره شته؟

: هلته وگوره کښتی ولاړی دي، ته کښتی چلولی شې که نه، که نه وی نو زه د مانۍ یو نوکر درسره استولی شم.

: نه زه کښتی چلولی شم، هغه ورځ خو به زما په څیر ستا هغه نوکر نیول شوی نه وی.

: نه هغه ما وتښتاوه، ستا د نورو دوستانو نه هم څوك ونه نیول شول، زما ویره وه چې ته به پر ما بدگومانه شوی وې، قاسم ستا د خوړولو لپاره ماته هغه خبری کولی، اصلاً خبره داسی وه چې قاسم هغه لیك له خدمتگاری نه اخستی او لوستی ؤ.

طاهر وویل : ستا د ځان سپېنولو ضرورت نشته، زه قاسم ډېر ښه پیژنم، او ستا د داد لپاره وایم چې زه تا د بغداد د ټولو ښځو نه زیاته د درناوی او عزت وړ گڼم.

ته زموږ له دې ملاقات نه چاته څه مه وایه، دښمن له نن نه وروسته داسې گڼلی چې زه مړ شوی یم.

امکان لری چې زه بیا بغداد ته راشم، ماته په بندی خانه کی هغوی زهر راکړل او زما د وژلو هڅه یې وکړه، خو زما پر ځای هغه دوه‌ی بل چا وخوړه، هغه زما د کوټې ترڅنگ په بله کوټه کې بندی ؤ، موږ د یوه تنگ سوری له لاری یو د بل کوټې ته تلای شوو، د شپې مهال هغه زما کوټې ته راغی، زما دوه‌ی ایښې وه هغې په زهرو ککړ پنیر وخوړ او مړ شو، ما هغه همغه سوری ته ور تیل واهه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپاسه می پری تختی کیښودی، بیا می ځان مړ وغورځاوه هغوی زه مړ وبللم او په سینډ کی یی وغورځولم، ماته د زهرو راکولو په فریب کی د ښار ناظم، د زندان څارونکی او مهلب بن داود شریك وو، د قاسم په باب زه خبر نه یم.

: داسی ناولی دسیسه د قاسم نه پرته امکان نه لری، له ماښام نه لږ وروسته هغه راته وویل چی مهلب او د ښار ناظم له ده سره ستا د خوشی کیدو وعده کړی ده، هغه ښایی تر اوسه بیرته نه وی راغلی.

طاهر وویل : زه په دی دسیسه کی د قاسم شریکیدل له اټکل نه لری نه بولم، اوس ستا په ذمه یو کار دی هغه دا چی ته له دی کیسو نه خپل کاکا خبر کړه.

: ستا مطلب دا دی چی زه هغه ته ستا په باب هم ووایم؟

: نه زما په اړه څه مه ورته وایه، هغه ته دومره ووایه چی د مهلب د زهرو په اثر پخوانی د بهرنیو چارو وزیر وحید الدین وژل شویدی او هغه چیرته غلی شوی نه ؤ پخپله مهلب بن داود بندی کړی ؤ.

چنګیز خان ته پیغام مهلب استولی ؤ، او د همدی خیانت د رسوا کیدو له ویری یی دوه بی ګناه نور ووژل، د دی ثبوت دا دی چی د وحید الدین مړی په هغه سوری کی پروت دی خپل کاکا مجبور کړه چی سهار پخپله زندان ته ورشی او هغه کوتی وګوری، که نه نو سبا شپی ته به هغه هم زما په څیر په سینډ کی وغورځوی. ستا کاکا به ستا پر دی خبرو له باور نه د مخه دا پوښتنه درنه کوی چی ته د دی پیښو نه څه ور خبره شوی؟

ته د هغه په ځواب کی ویلی شی یوه سپاهی دغه پیښی زما یو دوست ته ویلی او هغه ستا نوکر سعید نیمه شپه تاته را استولی ؤ، زما باور دی چی هغه به بیا د دی پیښو د پلټنی پرځای نیغه د زندان لاره ونیسی.

صفیی وویل : زه به د دی بندوبست وکړم، زه به سهار وختی پر اس سپره شم او میدان ته به ووزم له هغه ځایه به زر بیرته راستنه شم او کاکا ته به دا ټول حال ووایم چی ماته همدا اوس یوه ناپیژندوی دا حال ووایه او له ما نه یی وغوښتل چی زه زر تر زره تا خبر کړم.

: له دی وروسته زما باور دی چی د خلیفه د ملاتړ سره سره به مهلب ته په بغداد کی اوسیدل ناممکن شی، ته دی کاکا ته مشوره ورکړه چی د ښار ناظم او د زندان څارونکی ته اخطار ورکړی هغوی به سمدستی د اصلی مجرم پرښودلو مجبور شی، خو له هر څه وړاندی دی د وحید الدین مړی خامخا راوباسی، زه اوس

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځم، ښایي سبا شپې ته ترکستان ته روان شم، تا د هغو ځایونو په باب څه خبر اوریدلی دی؟

: هو ډیر بد خبرونه، مغلو د بخارا او سمرقند نه پرته د شمال ډیر نور ښارونه نیولی دي. اوس یې پوځونه د جنوب او ختیځ په لوري پرمختګ کوي.

: د بلخ په اړه دي څه اوریدلی؟

: پر بلخ حمله کیدونکې ده.

: ډیر ښه زه ځم.

: صفیې د هغې لاره ونیوه ویې ویل : ما یو ځل رد کړی غوښتنه بیا تکراروم، نه غوښتل خو د ژوندي انسان لاس د امید له لمنې نه نه جدا کیږي، زه دلته پاتې کیدل نه غواړم ، ما له دې ځایه درسره بوزه، که مې له ځانه سره نه بیا یې مدینې ته مې درسره بوزه، هلته به ستا انتظار کوم.

: نه نه، دا خبره مه راپلټه!

: مګر ولې؟ ته ما دومره د کرکې وړ ولې بولې؟

: زه تا د کرکې وړ نه ګڼم خو ویریږم چې په خپل نظر کې ځان د کرکې وړ نه کړم.

صفیې څه ویل غوښتل خو دوه پهره داران په خبرو کې له برنډې راووتل او په چوتره ودریدل.

یوه یې ویل : قاسم د شپې په کښتۍ کې بلې غاړې ته تللی تر اوسه بیرته نه دی راستون شوی.

دوهم وویل : ورروه د واده تیاری نیسي د کوم زرګر دوکان ته به تللی وي.

: دِ چا واده؟

د قاسم!

: له چا سره؟

: پر دې خو زموږ د طبیلې پاکوونکې هم پوهیږي، له صفیې سره!

: دروغ! پر صفیه خو د دې کور شاپرک «خفاشان» هم خبر دی چې د هغې د زړېدو له ورځې له قاسم نه کرکه کیږي.

: راځه شرط تړو!

: تا مخکې هم له ماسره څو شرطونه بایللي دي، لومړی د تیر شرط څلور دیناره راکړه، بیا نوی شرط تړو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: هغه به سهار درکړم، خو مزه به هغه وخت وي چي ته له ماسره په شل ديناره شرط وتړي.
: بس سهي ده!
: مگر داسي نه، راځه د صادق په مخکي دواړه سوگند کوو.
: راځه!
سپاهيان ولاړل او طاهر ورو ورو وويل : ايا دا ربښتيا ده؟
: هوکي ! قاسم د دي شرط په بدل کي ستا د خوشي کولو ذمه واري اخستي وه چي زه ورسره د واده وعده وکړم او ما ستا لپاره دا وعده وکړه . اوس د دي راز له افشا کيدو نه وروسته د دي وعدې پر پابندي مجبوره نه يم، خو پر دي سربيره که ته زما په سبب ځان ته په خپل نظر کم راځي نو ماته امر وکړه، په دي دنيا کي د ذلت هيڅ داسي کنده نه شته چي زه ستا په امر په پټو سترگو ځان ور ونه غورځولي شم، په دي ماني کي د اوسيدو لپاره زما په مخکي دوي لاري دي، له قاسم سره واده او بل په دي سيند کي ډوبيدل، که زما دا قرباني د اسلامي نړۍ بي کسه خويندو ته څه گټه رسولي شي نو زه ورته تياره يم، خو خداي «ج» زما گواه دي زه يوازي تا غواړم او تر څو چي ژوندي يم ستا سره به مي مينه وي، که دا گناه وي نو زه گنهگاره يم، که د دي گناه سزا مرگ وي نو د خداي «ج» په خاطر پخپلو لاسو مي مري خپه کړه، ما له دي ډبري سره وتړه او سيند ته مي وغورځوه، زه تا د ځان قاضي کوم، ستا نه د ځان په هکله فتوی غواړم، که ما په دي ختو او چتلي کي د پالل شويو چينجيو پرځاي د خپلي د ميني لپاره د يو انسان موندلو گناه کړي وي نو ووايه زما سزا څه ده؟
تا ويل چي د ترکستان ميدان ډير خطرناك دي، خو کاشکي دا درته معلومه واي. چي کومه ښځه چي له چا سره يي زړه غواړي د غشو په باران کي هم ورسره خوښه وي، خو له هغه پرته به د سرو زرو محل هم ورته زندان ښکاري.
هغي ژړل.طاهر دا احساس کړه چي د نړۍ د تسخير ټول عناصر د دي تجلۍ په بدن کي راغونډ شويدي، هغه د لومړي ځل لپاره دي ښکلي مخ ته وکتل چي په زرگونو ډيوي پکي بلي وي، طاهر ځان راټينگ نکړای شو:
صفيې ! صفيې ! کاشکي ما ته مخکي معلومه واي، مجرمه ته نه زه يم. قراقرم ته له تلو نه مخکي ماته معلومه نه وه چي ته ما دومره د پاملرني حقدار گڼې، خو په دي سفر کي... طاهر دومره وويل او چوپ شو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفیی لکه چی په ژورو اوبو کی ساه اخسته چی کله یی د طاهر له خولی خپل نوم واورید د امید خوشی کړی لمن یی بیرته راونیوله: وروایه په دی سفر کی څه وشول، وروایه؟

: ما له یوی نجلۍ سره د واده وعده کړی ده.

د طاهر دا گومان ؤ چی د دی خبری په اوریدو به هغه ده ته یو ځل په حقارت وگوری او په منډه به ولاړه شی، خو هغه ځای پر ځای ولاړه وه، د کرکی او نفرت پر ځای یی پر شونډو زړه وړونکی موسکا وه، د ترخې خبرې پر ځای یې په نرمه او خوږه لهجه وویل : نو تا له مانه کرکه نه کوله؟

: زه څه وړ له تا کرکه کولی شم؟

: هغه ښکلی ده؟

: هوکی!

: خامخا به تر ما ډیره زیاته ښایسته وی؟

: نه ماته معلومه نه ده.

که تا له هغی سره د واده وعده نه وای کړی هم زما زاری به دی نه وی منلی او له ځانه سره به د زما له بیولو نه انکار کاوه؟

: هوکی! په اوسنیو حالاتو کی به خپلو ذمه واریو زه انکار ته مجبورولم، زه به دگر ستا د ساتنی پرځای د دی ښار او هیواد پر بریدونو پهره آسانه بولم.

: د هغی نوم څه دی؟

:ثریا.

: چیرته ده ؟

: په بلخ کی .

: که هغی ته څرگنده شی چی د دی په څیر په بغداد کی هم داسی یو څوک شته چی له تا سره مینه لری نو ایا دا به یی د ځان پر حق تیری وبولی؟

: نه هغه له حسد نه ډیره اوچته ده.

: یوه ښځه د بلی مجبوری ښی پیژنی، ته ورسره واده وکړه، زه به په دی تمه ژوندی وم چی یوه ورځ به له دی نه د مینی سوال وکړم او تاته به ځان ورسوم، موږ به دواړه د ځان لپاره ستالمن پراخه ووینو، زه به د دی په نوکرۍ کی هم خوښه یم. ما یوازی دا معلومول چی ته خو به له مانه کرکه نه کوی، دا زما لپاره ډیر ستر انعام دی، یوه لویه تکیه ده، پر دی لویه تیره چی ودریږم زه له ټولی نړی سره

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقابله کولی شم، زه به اوس کاکا، کاکاناوی او قاسم ته ځواب ورکولی شم زما له هیڅا نه ویره نشته.
طاهر وویل : صفیی زه وعده کوم چی له ترکستان نه وزګار شم دلته به راځم، نو هغه وخته ښایی ستا د کاکا نظر هم زما په اړه اوښتی وی او زه به د یوه لوی انعام لپاره خپله لمن وغوړوم، زه داډ درکوم چی زما د مینی پر اسمان به تل دوه ستوری ځلیږی او زما په نظر کی به ستا او ثریا درجه یو شان وی.
: زه به ستا د لمنی ګرد واوسم او له تا سره به واوسم، په بلخ کی اوسیدونکی زما خور ته زما سلام وایه او هغی ته زما یوه نښه ور وړه.
صفیی له ګوتی نه یوه ګوته راوویسته د طاهر په لاس کی یی ور کیښوده ویی ویل : زه به ستا سو دواړو انتظار کوم، که تاسو ځنډ وکړ نو ښایی تقدیر ما دوولی، په نړۍ کی هیڅ داسی خلیج نشته چی د مینی په کښتۍ کې دې څوک تری پوری نشی وتلای.
په اوبو کی دوی د کښتی د پارو ګانو غږ واورید دواړو سیند ته وکتل صفیی وویل : لکه چی قاسم راغی؟
دواړه دونی ډډته ودریدل، کښتۍ څنډې ته ورسیده قاسم او دوه تنه نور تری کوز شول او مانی ته دننه ولاړل.
صفیی وویل : هغه ښایی ماته ستا د خلاصیدو خبر راوړی وی، اوس ورځه زه به تر هغی دلته ولاړه یم چی تر څو دا کښتی ښکاری، خو لږ ودریږه پهره دار راغی.
پهره داران راغلل او تر لږ ځنډه یی په چوتره خبری کولی او بیرته ولاړل، د دوی د خبرو موضوع تر اوسه پوری د قاسم اوصفیی د واده په اړه وه.
: آخر په قاسم کی څه کمزوری ده چی صفیه له هغه سره واده نه کوی؟ هغه ړوند دی، کوڼ دی، ګوډ دی او یا ستا په څیر بی عقل دی؟
: بس هر څه چی دی زما باور دی چی صفیه له هغه سره واده نشی کولی، د پاچاهی کوم ولی عهد او شهزاده د هغی سره جوړیږی.
صفیی وویل : اوس ولاړ شه!
طاهر تیټ شو د یوی وړوکی کښتی پری یی پرانست او پکی کیناست پاروګان بی ونیول او ویی ویل : صفیی خدای پامان! صفیی کښتی اوبو ته ورټیل وهله ویی ویل : خدای پامان!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر هغو چې کښتي یې له نظره پناه کیدله دې له ځانه سره ویل خدای دې مل شه، خدای دې مل شه!

*****

(٤)

سهار وختي صدر اعظم د صفیې د تولو خبرو له اوریدو وروسته وویل : که دا خبره ریښتیا شوه نو د یوې خبرې داډ درکوم او هغه دا چې زما د وریرې واده زما د ناوړه زوی سره نشي کیدای، زه پوهیدم چې طاهر یو مخلص ځوان دی، زه د ده د نیولو مخالف وم، ځکه مې ده او د ده ملګرو ته د تیښتې موقع ورکول غوښتل، ماته د ده ملګرو چې پیغام راکړ دا یې بل د اخلاص ثبوت دی که نه نو د وحید الدین نه وروسته ښایې په بې خبرې کې زما وار وای هغه بد معاش نن ماته وویل چې د خلیفه په امر زه نن طاهر ته د تیښتې موقع برابروم اوس ورځم!!

صفیه خپلې کوټې ته ولاړه هلته قاسم له سکینې سره خبرې کولې، هغه چې صفیه ولیده ورې ویل : صفیې ما یو لوی خبر راوړی دی، مهلب همدا اوس ماته خبر راکړ چې طاهر له بندیخانې نه تښتیدلی دی، ما له هغه نه تول تفصیل نه دی پوښتیدلی، ما تا ته خبر راوړ او دلته راغلم زه اوس هغه ته ورځم هغه د سیند سره په برنده کې ناست دی چې بیرته راستون شوم تول احوال به درته ووایم.

سکینې وویل : له شاهي زندان نه د طاهر د تښتیدو داستان به ډیر په زړه پورې وي، راځه صفیې موږ به د کوټې د پردې ترشا کښینو او وابه یې ورو، ځنګه قاسمه! موږ ته اجازه ده چې ستاسو خبرې واورو؟

: مګر په دې شرط چې تاسو څه واورې چاته به نه وایې، خبره داسې ده چې د هغه د تښتیدو په پیښه کې زما د څو ملګرو لاس دی.

: واه واه موږ څه ساده ګانې یو!

قاسم له کوټې نه ووت.

سکینې صفیې ته وویل : راځه صفیې! زما د هغه د تیښتې د کیسې له اوریدو سره مینه ده.

صفیې چې په څه پوهیدل غوښتل پرې پوهیدلې وه، خو بیا یې څه چرت وواهه او له سکینې سره تلو ته تیاره شوه، د سیند پر غاړه کوټې ته ورسیدې د دروازې د پردې ترشا ودریدې مهلب ویل:

اوس زه ویریږم چې که هغه چاته څه وویل زموږ خیر نشته.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاسم وویل : نه، هغه ستا په څیر نیکي کوونکي ته دوکه نشي ورکولی.
مهلب وویل : د هغه نیکي کوونکي خوته یی، ما دا ټول ستا لپاره وکړل، او ما هغه ته وویل هم چي تاته مو د قاسم په سپارښتنه د تیښتي موقع درکړه.
: مگر هغه څه ډول وتښتید؟
: ایا هغه پنځه سوه دیناره چي تا ماته راکړي وو د بندیخاني د پنځو تنو پهره دارانو لپاره بس نه وو؟
قاسم وویل : تا هغه چیرته ورساوه؟
مهلب ځواب ورکړ : د بندیخاني نه بهر مو پریښود هغه به خامخا خپلو دوستانو ته ورغلی وي، زما امید دی چي زر تر زره به له بغداده ووزي، هغه له ماسره وعده کړي چي له یو دوو تنو ملگرو پرته به له چا سره نه گوري او د شپي به له بغداده ووزي.
نو د ذي مطلب دا دی چي موږ به نور د هغه په اړه څه نه اورو!
: زه افسوس کوم چي د حکومت ځیني امیران پري بدگومانه وو که نه هغه یو د کار زلمی دی په هر صورت هغه ستا په باب له بد نظر سره نه دی تللی.
د صفیي د زغم او صبر دیوالونه ونړیدل، پر مخ یی پرده راوغوړوله او د دروازي پرده یی پورته کړه برنډي ته ورغله ویي ویل : تاسو دواړه څوك غواړي تیر باسي، دا خبره اوس په نیمایي ښار کي مشهوره شوي ده چي کب نیوونکو له نیمي شپي نه وروسته له سیند نه یو مړی را ایستلی دی او هغه د طاهر مړی دی.
د قاسم او مهلب رنگونه تك سپین وتښتیدل، او په زړو زړو سترگو یی صفیي ته کتل. صفیي وویل : او کاکا جان د شپي په وروستي برخه کي پخپله د پلټني لپاره زندان ته ورغلی هلته یو بل مړی هم ؤ چي په خوله کي یی په زهرو ککړ پنیر ؤ، هغه د پخواني وزیر خارجه وحید الدین مړی ؤ.
او پر دي پوهیږي چي کاکا ته د زندان څارونکي څه ویلي دي؟ د شپي د بغداد د یوه لوی غدار په حکم دوو تنو ته زهر ورکړل شول، یو هغه ؤ چي اوس تاسو د هغه په اړه خبري کولی چي مړی یی اوس هم د بغداد په کوم څلور لاري کي د بدل فریادونه کوي، دوهم هغه چي د بندي توب نه یی یوازي ستا دوست او د هغه له څو تنو ملگرو پرته نور څوك خبر نه وو.
مهلب پاڅیدلو او ودرید، صفیي چیغي کړي:
ځمکه به تا غوندي بد چاري انسان ته ځای ورنکړي، په ښار کي ستا لټون

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان دی.
د دی مانۍ پر هری دروازې پهره داران دریدلی دی، د بغدا د هر بچی ستا د بوټیو شکولوته تیار دی.
قاسم صفیه ته مخ ونیوله او تکان یی ورکړ ویی ویل : صفیی ! دا ته څه وایی په هوش کی خبری کوه.
: ما پرېږده! زما له تانه کرکه ده، ته بی غیرته او مکار یی.
قاسم په مخ پرڅپړ ووهله او په کشولو یی دننه بوتله، هغی چیغی کړی: بی غیرته سړی د ښځو له وهلو پرته نور څه کولی شی؟
سکینه ور وراندی شوه ویی ویل : صفیی پر تا څه وشول؟ قاسمه پرېږده نن یی دماغ سم نه دی.
صفیه سره اوسپینه شوه ویی ویل : آخر د ده خور وختی!
ته هم مایوه څپړ ووهه!
سکینی وویل : صفیی د خدای «ج» لپاره لږ چوپه شه.
هغه عزتمن سړی به څه فکر کوی!
صفیی وویل : غل، ډاکو، قاتل! د خدای «ج» لپاره سپاهیان راوغواړی. کاکا جان په هغه پسی گرځی، چی ونه تښتی!
قاسم هغه له کوټی نه وایستله او په کشولو یی د مانۍ بل کونج ته بوتله. صفیی چی خواجه سرا، نوکران او مینځی ولیدل چوپه شوه، او بیا یی په نرمی وویل :
ما پرېږده خپلی کوټې ته ځم، ما تاته د خپلو دروغو سزا درکوله خو د کاکا تر راتگه دی ملگری ایسار نه کړه.
قاسم د اندیښنی او پریشانی په حالت کی د بخښنی او عذر مناسب الفاظ او تکی لټول او د برنډی په لور ور روان ژ خو هلته مهلب نه ؤ، یوه کښتۍ د سیند د هلې غاړې په لوری گرندی روانه وه او هغه پکی سپور ؤ.
ماسپښین مهال په ښار کی دا اعلان کیده چی هر چا د مهلب ځای معلوم کړ پنځه زره اشرفی به انعام ورکړل شی، مازدیگر چی قاسم له خپل پلار سره له اوږده مجلس وروسته راووت نو څېره یی تروشه او خوږینه وه، اوسکینی صفیی ته ویل : تا واوریدل پلار جان قاسم ته وویل چی تر څو زه د بغداد صدر اعظم یم ته باید دلته ونه اوسی هغه سبا ته مصر ته روانیږی، پلار جان د مصر پاچا ته لیکلی دی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

چی هغه ته په پوځ کی کوم معمولی منصب ورکړی، خو چی کله یی غوسه سړه شوه راوبه یی غواړی.

سبا ته په ښار کی دا خبره مشهوره وه چی د شپی مهال زر تنه سپاره د مغلو پرخلاف په جګړه کی د خوارزم شاه د ملاتړ لپاره له بغداده ولاړل.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خوارزم زمری

جلال الدین د افغانستان له شمالي سرحد نه د مروی والي ته پیغام واستاوه چې لږ تر لږه څلور اونۍ له مروی نه دفاع وکړي، په دې موده کې به دی له بلخ، هرات او نوروښارونو څخه نوی پوځ راټول کړي او مرستی ته به یې ور ورسیږي.
د مروی روزل شوی منظم پوځ لږ ؤ خو د پناه اخستونکو په لکونو توری موجودی وی، هغوی ټولو تصمیم نیولی ؤ چې دلته به د بخارا، سمرقند او نورو ښارونو اشتباهات نه تکراروی، ښځو د غشیو ویشتلو تمرین کاوه، هلکانو د کورونو پر بامونو ډبری غونډولی، تر دی چې د مروی هر کور یو مورچل ؤ او د اولس دا باور و چې نه یوازې دا چې له ښار څخه به ساتنه کوی بلکې له مغلو نه به د تیرو ټولو ظلمونو بدل هم اخلی.
په جوماتونو کې د هر لمانځه نه وروسته خلکو ویناوی اوریدلی، او د مروی د ساتنی لپاره یې د وینو د وروستی څاڅکی تویولو پریکړی کولی.
یو سهار چې د ښار موذن خلك د لمانځه لپاره راباله د مغلو بې شمیره لښکر د ښار د برجونو مخې ته راڅرګند شو، د سترګو په رپ کې غشي ویشتونکې د ښار د دیوالونو تر شا اوږه په اوږه ودریدل او هلته د پښې ایښودلو ځای نه موندل کیده د مغلو د لښکر قومانده د چنګیز خان د کشر زوی تولای په غاړه وه، چنګیز خان ته تولای په زړورتیا او تر زړورتیا هم په چل او دوکه زیات ګران ؤ، د مروی د دیوالونو تر شا د خلکو بې دریغه راټولیدل د ده د پریشانی او اندیښنې لپاره بس وو.
تولای زړه نا زړه ولاړ ؤ د ښار څو تنه غدارانو چې د دوی د راتلو د خبر له اوریدو سره ورسره یوځای شوی وو دا خبر ورکړ چې د دیوالونو تر شا په مورچلو کې تر نارینه ؤ ښځې زیاتی دي، تولای چې دا واوریدل د یوی توپانی حملی امر یې وکړ خو د ښار د دیوالونو له شانه د غشو او ډبرو باران د مغلو غاښونه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویرېښول، د دیوال په بیخ کې په زرګونو تنه تاتاریان انبار شول، تولای چې دا حالت ولید پوځ ته یې د شاته کیدو حکم ورکړ او د ښار نه په یوه واټن کې یې واړول، تر پنځو ورځو پورې تولای ته د ښار د نیولو هیڅ تدبیر اغیزمن نه شو، د زور له استعمال نه چې مأیوس شو له معمول سره سم یې د چالاکی او فریب ځخه کار واخست، او د ښار یو غدار یې والی ته وروا‌ستاوه له هغه سره یې دلیدو هیله وکړه، او په پیغام کې یې دا هم ورته وویل چې موږ د والی نه د ځینو وعدو له اخستلو نه وروسته بیرته ستنیږو، خو باتدبیره خلك تولای ته د والی له ورتګ سره مخالف وو، خو والی هغوی ډیوهول چې زه د هغه د مکر او فریب تر دام لاندی نه راځم، دوی به چې ډیر څه وکړی نو ما به ووژنی، خو زما په نه راتګ به هغه خلك هم داده شي چې له مغلو سره د مقابلې پرځای د سولې هیله من دی، زه به دا هڅه وکړم چې تر څو د جلال الدین پوځ راځی له مغلو سره به د سولې خبرو اترو ته دوام ورکړو.

تولای د والی ډیر تود هرکلی وکړ او هغه یې له ځان سره کښیناوه ویې ویل: زما په زړه کې د میړنیو لپاره عزت دی، سهار چې خبری اتری پیل شوی نو تولای وویل:

موږ یوازې دا وعده غواړو چې ستاسو پوځ به په موږیسی له شا ځخه نه راځی، موږ بیرته شاتګ ته چمتو یو پردی سربیره دی وعدی ته هم چمتو یو چې که له جلال الدین سره زموږ اړیکی هر ډول وی موږ به پر «مرو» بیا یرغل نه کوو. د دی په بدل کی تاسو ته یو معمولی تاوان ادا کول په کار دی، والی په هره بیه د مهلت ترلاسه کول غوښتل هغه لږ سوچ وکړ او بیا یې وویل:

زموږ خزانه که څه هم تشه ده، بیا به هم د ښار له خلکو نه تاسو ته پوره مبلغ راټول کړم او دربه یې کړم.

: ستا دا پریکړه به د ښار ټولو خلکو ته د منلو وړ وی؟

: زه د ښار والی یم.

: دا سهی ده مگر ته تاوان یوازی پر خپله ذمه ولی اخلی ایا دا به غوره نه وی چې ته د ښار مخور او مشران دلته راوغواړی، که د هغوی په موجودیت کی تړون وشی د هغوی اعتراض به بیا نه وی، تاسو د هغوی په نامه یو مکتوب واستوی.

زما په ګومان به موږ ډیر زر یوی پریکړی ته ورسیږو.

والی د ښار د لسو تنو سپین روږو په نامه لیك ولیکه او ویی لیږه، د والی د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیك په لوستلو هغوی د ډیرو خلکو د مشوری پر خلاف هلته ورغلل، تولای له هغوی سره هم په ورین تندی وکتل خو د تاوان د پیسو په اړه یی وویل چی موږ د ښار له اوسیدونکو سره د مشوری پرته کومه پریکړه نه شو کولی.

تولای وویل : ماته معلومه ده چی د ښار خزانه تشه ده، ماته ستاسو مجبوری معلومه ده، تاسو ولاړ شی سبا ته به بیا سره گورو، غوره دا ده چی تاسو سبا ته د ښار د هری ډلی یو استازی درسره راولی.

تاتاریانو والی او د هغه ملگری په درناوی د ښار تر دیوالونو پوری ورسول، د شپی مهال په ښار کی پردی خبره جشن جوړ ؤ چی سبا ته به سوله وشی او مغل به ولاړ شی. خو هغو پناه اخستونکو چی د مغلو له تولو چلونو او مکرونو نه خبر وو د ښار خلکو ته د هوښیاری تلقین کاوه، د ښار د مشرانو سره هم د مغلو په اړه څه غلط فهمی نه وه، خو والی پردی ټینگار کاوه چی موږ باید د سولی خبری اتری جاری وساتو او څه مهلت ترلاسه کړو سبا ته نژدی څلویښت کسان تولای ته ورغلل.

ماسپښین مهال له هر یوه مشر نه په زور اوجبر د ښار د نورو مشرانو په نامه لیکونه واخستل شول چی غدارانو هغوی ته ورسول او مازدیگر مهال او یا تنه نور مشران هم د تولای قرارگاه ته وررسیدل.

ماښام مهال مغلو له والی، د لښکرو مشر او د هغوی دری تنه نورو ملگرو پرته ټول ووژل، د شپی یو سل اولس تنه تاتاریانو د والی د وژل شویو ملگرو جامی واغوستی او والی او ملگرو ته یی خنجرونه وروښودل او په مخکی یی د ښار په لور روان کړل، وراندی وراندی څو تنه د ښار غداران هم وو چی له والی سره یی په عربی او فارسی ژبه په زوره زوره خبری کولی، د دروازی مخی ته چی ورسیدل هغوی په برجونو کی ناستو پهره دارانو ته د سولی مبارکی ورکړه او د دروازی خلاصولو امر یی ورته وکړ، د دروازی یوه پهره دار له کړکی نه سر راوبوست او چی دوی یی ولیدل نو دروازه یی خلاصه کړه. دننه زیات خلك راټول وو، د دروازی د خلاصیدو سره یو سړی بهر ووت او پوښتنه یی وکړه : تاسو ډیر ناوخته شوی. څه خبر مو راوړی والی څه شو؟ او بیا ور وراندی شو په تیاره کی یی سترگی خلاصی کړی او د دوی د لیدو هڅه یی کوله تکرار یی کړه : تاسو څوك یاست، والی چیرته دی؟

د غدرانو نه یوه شاته اشاره وکړه ویی ویل : هغوی را روان دی، په دی کی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه شپې تنه نور هم بهر ته راووتل:

والی منډه واخستله او وړاندې ولاړ او چیغې یې کړې: دروازې وتړې مغل راغلل! زرکوئ!

یو تاتاري هغه په توره وواهه او پر ځمکه یې وغورځاوه، دری څلور نور غړونه هم اوچت شول: دروازې بندې کړې تاتاریان حمله کوي! خو هغوی هم نورو کسانو ووژل، د یوې شیبې لپاره پهره داران حیران ودریدل، او کله چې د دوی دروازې ته پام شو د مسلمانانو په جامه کې مغل دروازې ته ورننوتلي شوي ووه پهره دارانو داسې گومان کاوه چې مغل له شانه پر دوی غشي اوروي دروازه یې ورته خلاصه کړه او دننه یې ننوتلو ته پریښودل، چې کله یې د مشالونو په رڼا کې نا آشنا څېرې ولیدلې چیغې یې کړې خو د سترگو په رپ کې تاتاریانو پنځوس شپیته تنه ووژل، څو تنه مغلان چې دننه په ننوتلو بریالي نه شول د ډبرو او غشو په باران کې بهر ووژل شول، خو نورو یې د هره شیبه زیاتیدونکو پهره دارانو سره مقابله پیل کړه، ناڅاپه بهر د زیاتو اسونو د پښو ترپهار واوریدل شو، پهره دارانو دننه ورننوتلي مغلي سرتیري تول ووژل خو څو یې دروازه تړله د سترگو په رپ کې د سپرو یوه ډله تر دروازې ورننوتل.

لږ ځنډ وروسته د ښار اوسیدونکو په بازارونو کې د ډبرو او غشو د باران سره د دښمن یوه ډله سپاره لیدل چې گزمې یې کولې.

تر نیمې شپې پورې په ښار کې غوغا گډه وه، د شپې تر دریمې برخې پورې مغلو د ښار په څو نورو دروازو هم قبضه وکړه، او ډیرو کورونو ته یې اور واچاوه، تر سهاره دغه اور ډیرې پراخې ساحې ته خپور شوی ؤ، هغه خلك چې له اوره د ژغورنې په خاطر بهر ته راوتل د مغلو ذ تورو سره مخ شول تر پنځو ورځو پورې په ښار کې قیامت جوړ ؤ.

شپږمه ورځ تاتاریانو د مروی په دروازه کې د خپلې فتحې یادگارونه «د کوپړیو څلي» جوړول، دغه څلي تر نورو پخوا نیو تولو دنگ وو، خو د مغلو د مریو له شمیرلو نه وروسته تولای وویل : مرو په کومه لویه جگړه کې هم دومره تاوان نه ؤ گاللی، او بیا یې د دې تاوان او زیان جبران داسې وکړ چې په «مرو» کې یې یو لوی اورتون تیار کړ بیا به یې دوه دوه تنه بندیان په پړیو کلك تړلي راوستل او پر اوچت تخت به یې یو د بل په مخ کې د هغوی لاسونه او پښې په نوبت ترې غوڅ کړل، بندیانو به تر پکې وهلې او ساه به یې ورکړه او مغلو به له

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوښیو نه چیغې وهلې، اتڼ به یې کاوه، او اورته به یې هغوی ورو غورځول.
د کوپړیو د شمیر د زیاتولو لپاره به یې حامله ښځې راوستلې، او ګیډه به یې په برچه څیرې کړه، یوه حامله ښځه په لوړ تخت وغورځیده او بچې یې وزیږاوه، تولای وویل : وګورې د دښمن ښځې زموږ پرخلاف نوی پوځ تیاروي!
یو تاتاري ور وړاندې شو او غوښتل یې ماشوم تر پښو لاندې غوبل کړي خو د مور مینه د مرګ په مخکې هم صبر نه شوه ښځې زوی راواخست او په سینه پورې یې کلک کړ، مغلو مور او زوی دواړه اورته ورو غورځول، هغې تر وروستې سلګۍ د لمبو په منځ کې د زوی د ژغورلو هڅه کوله خو دواړه پکې سکاره شول.
یو دوولس، دیارلس کلن هلك تر سترګو لاندې د خپلې خور بې عزتې ونه زغملای شوه پر دوو مغلي افسرانو یې حمله وکړه او یو یې ترې ووژه، وژل شوی د تولای د کابڼ سری ؤ، کشرۍ هلك یې د تولای په مخکې حاضر کړ، د چنګیز خان په څیر تولای هم د دښمن د کمزوریو او ښو صفتونو د پیژندلو عادت درلود، هغه هلك ور وغوښت او ترې وپی وپوښتل : ته پوهیږې چې د یوه تاتاري منصبدار د وژلو سزا څه ده؟
هلك ځواب ورکړ : زه پوهیږم ستاسو په محکمه کې ګناهکار او بې ګناه دواړه تر یوه میچن لاندې دل کیږي.
: که موږ تا له ځانه سره بوزو چې لوی شې سپاهي کیلو ته چمتو یې؟
: ته ذلیل یې زه پردې ځای مرګ قبلوم.
: مرګ یو دردناك شی دی.
: مګر مظلوم ته نه ظالم ته!
تولای خان وویل : دی زما په مخکې غرغره کړئ، ته پوهیږې چې غرغره څومره دردناکه وي؟
زړور هلك ځواب ورکړ : ته ما غرغره کولی شې زما اولس نشې غرغره کولی، ستاسو نیزې به ماتې شي، ستاسو توري به پڅې شي، متې به مو شلې شي، خو زما د اولس په رګونو کې به د شهادت وینه چلیږي.
د تولای په اشاره یې هلك ته ډیرې بدې شکنجې ورکړې او حلال یې کړ، په دې ماښام تولای خپلو څو مشاورینو ته ویل : موږ له یوه خطرناك دښمن سره لاس او ګریوان یو، د کوم اولس میندې چې ددغې هلك په څیر زامن زیږولی شي هغوی تر ډیره د چا غلام نشي پاتې کیدای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه داسې هلکان تر جلال الدين لږ خطرناك نه بولم، د مروی د هر کور تلاشی پیل شوه، د کورونو د ځمکی د تل له خونو نه غلی شوی خلك راوایستل شول او ټول ووژل شول، تولاې ته د ښار غداراتو د شتمنو خلکو لست ورکړ، هغوی چې له ژوند نه نا امیده شول خپلې ټولې پټې خزانې یې تاتاریانو ته وروښودلې، خو د هغوی تسلی په ونه شوه او د زیاتو مالونو د راپیدا کولو په هڅو کی یې هغوی ته ډول ډول شکنجې او عذابونه ورکړل او بیا یې ووژل، بیا یې د هغوی کورونه له بیخه ونړول او ویې لټول.

جوماتونو، مدرسو او کتابتونونو ته یې اور واچاوه یوازې څلور سوه تنه هغه خلك مغلو له ځانه سره ژوندي بوتلل چې په معماري او وسله جوړولو کی یې کمال درلود، د کوچ نه لږ دمخه چا تولاې ته وویل چې په ښار کی په ځینو ځایونو کی تر اوسه هم په پټو خونو کی ښځی او نارینه غلی دي، تولای دوه زره تنه پوځ په مرو کی پریښود او امر یې وکړ چې ښار ښه وپلټي، د هغو سپاهیانو افسرانو ته یې وویل : ما لوی خان ته پیغام استولی چې له دي څو کسانو پرته چې ماته د کار خلك ښکاري او ژوندي مې راوستلي نور په مرو کی د دښمن یو تن هم ژوندی نه دی تښتیدلی، زه نه غواړم چې زما خبرې دروغ شي، ځکه خو تر څو ستاسو ښه تسلي نه وي شوی لټون ته دوام ورکړئ.

دغو سپاهیانو د یوه جومات موذن له کوم ځایه را پیدا کړ او ویې نیو، هغه ته یې عذابونه ورکړل او په دې یې مجبور کړ چې په جومات کی آذان وکړي.

د آذان په اوریدو جومات ته نژدې په یوه پټه خونه کی غلیو شویو خلکو گومان وکړ چې مغلي پوځونه تللي دي راووتل او مغلو ټول ووژل.

په دي ډول هغه په هره محله کی آذان کاوه او بهر ته راوتلی خلك به ټول تر تیغ تیر شول، تر دې چې نور په ښار کی د شهیدلیو او خوسا شویو مړیو له لاسه داسې بدبویي خپره شوه چې تاتاریان پردي داده شول چې اوس دلته د چا د ژوندي پاتی کیدو امکان نشته او ترې ولاړل.

*****

(۲)

له بغداد نه چې طاهر او د هغه ملگري وتښتیدل مروی ته یې مخه کړه، په لاره کی د ایران د ښارونو اوسیدونکو چې له یوې مودې پر خپلو ماتو اعتراف کړی ؤ د دوی د اروا پالو وېناو نه بې اغیزې پاتې نه شول، په هر نوي پړاو د رضاکارو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

غازیانو یوه ډله ورسره یوځای کیدله، تر دې چې د دوی شمیر درې زرو تنو ته ورسید، له مروی نه سل میله لرې طاهر د دې ښار د تباهی خبر واورید او د جلال الدین په اړه یې د معلوماتو ترلاسه کولو نه وروسته د جنوب ختیځ لاره ونیوه.

یو ماسپښین د رضا کارانو دغه پوځ د ختیځ په تونلو غرنیو لارو تیریده د مخې ډلګې مشر عبدالعزیز ؤ، د هغه د لارښوونې لپاره یو ایرانی زلمی ګومارل شوی ؤ، له یوه تنګ پیچومی نه چې تیر شول ایرانی ځوان په لاس د دریدو اشاره وکړه او بیا یې لاندې تنګی ته اشاره وکړه.

عبدالعزیز چې لاندې وکتل چیغه یې وکړه : بیدار اوسئ! افسرانو د سترګو په رپ کې دغه پیغام تر وروستی سپاهی پورې ورساوه، طاهر او عبدالعزیز د لښکر له زړه نه راووتل او د پیچومی پر سر ودریدل لاندې یې تنګی درې ته وکتل، په یوه نژدې یو میل سورروره او درې میله اوږده دره کې سخته جګړه روانه وه، یوه ترکی په ځیر ځیر د هغوی له لیدو وروسته وویل :

مغلو مسلمانان له څلورو خواو را ایسار کړی دی، د شاله غونډیو نه د مغلو نور پوځونو هم درې ته ورښکته کیږی، د مسلمانانو شمیر تر پنځو شپږو زرو زیات نه دی، خو مغلوتر دوی درې چنده زیات دی، د شاله غونډیو نه نور هم ورکوزیږی، زما په ګومان دا د مغلو د لوی پوځ دمخی ډلګی ده، او ۾ دغه لږ پوځ دومره په میرانه جنګیدونکی له جلال الدین پرته بل څوك نه دی!

طاهر وویل : د مغلو د کلابندی کړی پر دوی راتنګیږی که تر لږ ځنډه نور پوځ ور ورسیږی بیا به یې ژوندی پاتی کیدل نا ممکن شی.

ترکی وویل : جلال الدین ته کومه خبره له امکان نه وتلی نه ده، خو دا ځل ډیر بد راګیر شویدی.

د طاهر ملګری د ده په هدایت په وړوکو وړوکو ډلو وویشل شول او د مختلفو لارو نه لاندې درې ته ورښکته شول، د درې په مخه کې د یوی وړوکی غونډی تر شا راټول شول، په میدان کې ځینو مغلی سر تیرو دوی ولیدل هم، خو له لرې یې داسې ګومان وکړ چې دا د دوی د مرستندویو توپانی ډلګیو څخه دی.

په همغه مهال چې مغلو ډیره تونده حمله کړې وه د دوی یوه سالار نویو تولګیو ته د لارښوونې په خاطر له میدان نه راووت او اس یې د هماغه غونډې په لوری وزغلاوه، خو چې کله نژدې ورغی د خپل غږ په ځواب کې یې الله اکبر ناری واوریدلی، له دې سره سم یې پر سینه یو غشی ښخ شو، راغلی پوځ په دوو برخو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وریشل شو او د غونډۍ له دواړو خواوو نه پر دره وربښکته شو، مغل تر څو پوهیدل د دری زره تنو سپرو نیزې یې ټټرونو ته رسیدلي وې، د هغوی پښې یو ځل بیا وښوېدې او بیا راټینګی نه شوی، تردې دمخه جلال الدین پخپل لاس څلوېښت تنه د مرګ په خوب ویده کړی وو، د هغه متې شلې شوي وې، کله یې چې پر خپل بری باور شو له میدان نه ووت له اس نه پلی شو په یوه وړوکي کمره وخوت او د ډبرې سیورې ته کښیناست، ساه یې لنډه لنډه کیده خول یې له سره راکوز کړ او یو طرف ته یې ترڅنګ کیښود. د مخ خولې یې پاکې کړې لینده یې راواخسته او بیا یې پر مغلو د غشو باران پیل کړ، هغه حیران ؤ چې دا نوی مرستندوی یې څوك دی!

مغلو لس زره مړي په میدان پریښودل او وتښتیدل، سرتیري د شهیدانو په ښخولو او د ټپیانو په پټی تړلو مشغول شول، طاهر له اس نه پلی شو، خول یې له سره لرې کړ او له یوه ترکي نه یې وپوښتل : سلطان چیرته دی؟

د ده په ځواب کې یو سپور له اس نه راکوز شو او ورترغاړې ووت:

طاهره ! آخر راغلې، زه حیران وم چې نن خدای «ج» زموږ لپاره مرستندوی له کوم لورې را واستول. زما له تانه همدغه تمه وه.

: تیمور ملك ! طاهر د خول د چاکونو نه د هغه سترګو ته کتل او ویې ویل.

هغه خول له سره لرې کړ او یوه سر تیري ته یې ورکړ ویې ویل : هوکې زه یم.

د تیمور ملك د نامه په اوریدو د طاهر ملګري پرې ورټول شول، طاهر عبدالعزیز، عبدالملك، مبارك او د خپل پوځ نور افسران معرفي کړل.

تیمور ملك له هغوی سره تاوده ستړي مشي وکړل ویې ویل :

زه ستا ملګرو ته ښه راغلاست وایم.

عبدالعزیز پوښتنه وکړه : پاچا چیرته دی؟

تیمور ملك خپلو ملګرو ته مخ واړاوه او پوښتنه یې تکرار کړه: پاچا چیرته دی؟

هغوی په حیرانی له یو بل نه پوښتل : پاچا چیرته دی؟

یوه افسر د هغه کمره په لوري اشاره وکړه ویې ویل: هغه پاس پر کمره د یوې ډبرې سیورې ته ناست دی.

: راځی زه مو ورولم.

د طاهر څو ملګري او د سلطان د پوځ څو تنه افسران پر کمره وختل. پاچا په

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ډېره سر لګولې ژ او په درانه خوب ویده ژ.

تیمور ملك هغه تر مټ ونیو او غوښتل یې راویښ یې کړي خو طاهر په بیړه ور وړاندې شو د هغه لاس یې ونیو:

نه ! د داسې سپاهي خوب ډېر ګران وي. خدای خبر دی چې له څو ورځو وروسته ویده شوی دی.

تیمور ملك وویل : د تولای خان لښکر له دې ځایه یوازې څلور پړاوه لرې دی موږ باید زر تر زره وخوځېږو.

تیمور ملك بیا د هغه مټ ونیو ورو ورو یې وخوځاوه او ویې ویل : اعلیحضرته! جګ شه!

جلال الدین سترګې وغړولې، او کښېناست او ویې ویل : تیموره! ته خو مې کله لږ خوب ته پرېږده.

: اعلیحضرته ! د تولای خان لښکر له موږ نه ډېر لرې نه دی،

ستا په ګومان زما دې خبرې ته پام نه ژ، ماته له څو ورځو وروسته یو مهال د خوب فرصت په لاس راغی هغه هم تا رانه واخست.

ماته اوبه راکړې!

یوه افسر خپل پټك ور وړاندې کړ، جلال الدین د څو غوړپه اوبو له څښلو وروسته ودرید، طاهر او د هغه ملګرو تر اوسه د ده نه زیات د رعب او دبدبې خاوند سړی نه ژ لیدلی، هغه رښتیا هم یو کمر غوندې و.

پوښتنه یې وکړه : دا پوځ له کوم لوري راغلی؟

تیمور ملك ځواب ورکړ : له بغداده.

: له بغداده ! نو خدای «ج» زما دعا واورېده.

اوس موږ د نړۍ د هر ځواك مقابله کولی شو، که د بغداد خلك راویښ شوي وي نو زما باور دی چې د ټولې اسلامي نړۍ خلك به راپورته شي، او موږ به د دنیا تر وروستۍ څنډې د دې وحشي کام مقابله وکولی شو.

سلطان اسمان ته کتل او په سترګو کې یې د شکرانې اوښکې وې.

: ددې پوځ مشر څوك دی!

: تیمور ملك طاهر ته اشاره وکړه ویې ویل : دی دی نوم یې طاهر بن یوسف دی، دا همغه څوك دی چې قوقند نه د تېښتې په وخت کې یې زما ژوند وژغوره، ما تا ته ویلي وو چې په بغداد کې یو ځوان زموږ لپاره ډېر کار کوي، دا

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

همغه ځوان دی!

جلال الدین طاهر ته ډیر تاوده لاس ورکړل او ویې ویل : د عقابانو په نړۍ کی آرامی ځالی نه وی، زما سره چې اوسیږی نو په داسی ډېرو به په خوب عادت کیږی، زه په دی کمره کیناستم او ستاسو د جګړی کمالونه می لیدل، ستاسو د ځینو سرتیرو د روزلو اړتیا ده، ځو تنه هسی د بی ځایه احساساتو په وجه ووژل شول، له یوه زلمی نه زه ډیر اغیزمن شوم همغه بلکل د یوه عرب په څیر جنګیده، د همغه اس نیم تور او نیمایی سپین ؤ، په مخکینی پښه یی د غشی لګیدو په وجه لړلړنګو ښیده هم زه همغه ته شاباشی ورکوم.

تیمور ملك وویل : همغه همدی دی مایی اس لیدلی دی.

جلال الدین وویل : زه تاته مبارکی درکوم. او له خپلو دریو غوره اسونو ځخه یو نن تاته درکوم.

تیمور ملك وویل : طاهره! ته څومره نیکمرغه یی، سلطان صلاح الدین ایوبی «رح» ستا پلار ته خپله توره ورکړی وه او د خوارزم لوی مجاهد تاته خپل اس درکړ.

جلال الدین وویل : د سلطان صلاح الدین ایوبی «رح» توره!

: هوکی ! د ده پلار ته ایوبی د زړورتیا په انعام کی خپله توره ورکړی وه، څنګه طاهره! همغه دی درسره راوړی که دی دا ځل هم په بغداد کی پریښی ده؟

: همغه توره اوس له ما سره ده او ما د لومړی ځل لپاره نن وچلوله.

جلال الدین وویل : زه یی لیدای شم؟

طاهر توره وکښله او وروړاندی یی کړه، سلطان یی پر موتی د صلاح الدین نوم ولید توره یی ښکل کړه ویې ویل:

نیکمرغه دی همغه زوی چی پلار یی دومره لوی انعام حاصل کړی دی، کاشکی زما پلار هم د خوارزم د پاچا پرځای د همغه ستر مجاهد د پوځ یو سپاهی وای او ما هم ستا په څیر فخر وربانډی کولی شوای.

طاهر وویل : که یی تاسو ومنی زه دا سوغات تاسو ته وړاندی کوم.

: مننه! زه یی حقدار نه یم او نن ته ما ولیدی چی د حق په ادا کولو یی ډیر ښه پوهیږی.

پاچا دا وویل او توره یی بیرته طاهر ته ورکړه.

*****

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

چې پوځ د کوچ لپاره تیار شو سلطان ووېل : طاهره ته به بغداد ته زموږ لارښوونه وکړې؟

: طاهر په حیرانی وپوښتل : بغداد ته ؟

: هوکې بغداد ته ! د خلیفه په چلن کې د دغه بدلون نه وروسته اوس زما ذمه واری ده چې پخپله یې په خدمت کې حاضر شم او د هغه بدګومانی لرې کړم.

زما امید دی چې موږ هلته څو ورځې پاتې شو د مصر، شام او عربی هیوادونو په مرسته به یو لوی پوځ تیار شی زما باور دی چې ستاسو له را استولو نه وروسته به هغه د تاتاریانو پرخلاف د جهاد اعلان کړی وی.

طاهر په غمجنه لهجه ځواب ورکړ : تا غلط ګومان وکړ، له بغداده زما سره راغلی پوځیان حکومت باغیان بللی دی، زه پخپله له زندان نه راتښتیدلی یم، له بغداده یوازې زر تنه له ما سره ملګری شوی دی، دا نور رضا کاران په لاره کې له موږ سره ملګری شوی دی.

د سلطان پر شونډو غمجنه موسکا راغله ویې ویل : نو د دی مطلب دا دی چې زما دعا تر اوسه پوری نه ده قبوله شوی خو زه مایوس نه یم، ستا سو راتګ د دی خبری ثبوت دی چې بهر مسلمانان زموږ له مصیبتونو نه نا خبره نه دی، هغه مهال به راشی چې د دی ستری فتنی په مقابل کې به ټوله اسلامی نړۍ راپاڅی او زه به تر هغه وخته خپلی ذمه واری ترسره کوم.

تر څو چې کیدای شی زه به د اسلامی نړۍ د ساتنی ذمه واری پر اوږه اخلم، تر څو د مغلو اسونه زما پر مری تیر نه شی زه به په هر ګام مقابله ورسره کوم، زه به نړۍ ته دا ثابته کړم چې کوم اولس پخپله د ورکیدو پریکړه ونه کړی د دنیا هیڅ ځواک یې نشی ورکولای، زه به د اسلامی هیوادونو د هر واکمن دروازه ورټکوم، زه به د اسلامی نړۍ په لرې پرتو هیوادونو کې ویده کیدونکی سپاهیان راپاڅوم او زما باور دی چې زما غږ به د بیابان کریغه نه وی، تیموره!

لښکر ته د روانیدو حکم وکړه زموږ منزل افغانستان دی.

طاهر د تیمور له خولی د هرات او بلخ د عبرتناکی تباهی داستان اوریدلی ؤ، تیمور ملک د هغه د اندیښنی د سبب پوښتلو نه وروسته دا تسلی هم ورکړه چې د بهار دیر اوسیدونکی له حملی نه دمخه وتلی وو.

په پوځ کی د بلخ څو تنه وو، د طاهر د پوښتنی په ځواب کی هغوی تولو ووېل

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې شیخ عبدالرحمن له خپلې شتمنۍ او مال سره پر بلخ له یرغل نه څو اونۍ دمخه په کومه خوا ولاړ.

بیا هم په هر پړاو طاهر تیمور ملك ته ویل چې زه باید بلخ ته ولاړ شم، تیمور ملك هر ځل دا ځواب ورکاوه چې هلته به له سوځیدلیو کوروڼو او خوسا شویو مړیو پرته هیڅ هم ونه وینې، د ښار له زغم نه وتلې بدبویی به تاله دوه میلې نه بیرته راستون کړي.

چې جلال الدین ته د طاهر د اندیښنې معلومات وشو نو هغه د بلخ ټول سرتیري راوغوښتل او د بلخ په باب یې ترې پوښتنه وکړه، په دوی کې ناڅاپي یو سړي داسې پیدا شو چې ورور یې له شیخ عبدالرحمن سره مزدور ؤ، هغه وویل چې شیخ عبدالرحمن له جګړې نه څلور هفتې دمخه له خپلې ټولې کورنۍ سره ووت او ورور مې راته وویل چې سمدستي د هغه مخه غزنۍ ته وه، ښایي له هغه وروسته بیا بل لورې ته مخه وکړي.

سلطان طاهر ته تسلي ورکړه ویې ویل : د تقدیر لاري ناڅاپه یو له بل سره تړل کیږي، موږ د مروې په لوري روان وو خو اوس ښایي ستا لپاره غزنۍ ته ولاړ شو.

په لاره کې ځای ځای د سلطان په لټه پسې وتلې د تاتاریانو وړوکې ګروپونه په مخه ورتلل خو سلطان به هغوی تر تیغ تیر کړل او غزنۍ ته ورسیدل.

په غزنۍ کې امین الملك له پنځوس زره عسکرو سره د ده هرکلي وکړ، په څو ورځو کې شمس الدین اغراق هم له څلویښت زره تنو سره ورسره یوځای شو چې بیا د افغانستان له هر ګوټ نه د ملکانو او سردارانو خپله خپله ډله غزنۍ ته ور ورسیدله.

*****

(٤)

غزنۍ ته چې ورسیدل طاهر ته معلومه شوه چې شیخ عبدالرحمن له دوو هفتو تم کیدو وروسته هندوستان ته مخه کړې ده، دایې هم واوریدل چې شیخ په اوسنیو حالاتو کې یوازې مدینه خوندي بلله او دایې ویلې وو چې ډیر ژر به خپله کورنۍ مدینې ته واستوي.

طاهر ته همدومره داډ بس ؤ چې هغوی له خطر نه ډیر لرې دي، اوس د هغه ټول پام جګړې ته واوښت، د غزنۍ په جومات کې له څو ځله ویناؤ سره ده د خلکو احساسات راپارول او یوه نوې ساه یې پکې پوه کړه، د افغانستان علماؤ پخوا د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

جهاد فتوی ورکړی وه، اوس یی د طاهر په غوښتنه دلړی لری سیمو دوره وکړه او خلك یی د جهاد لپاره راټولول په یوه جمعه له طاهر نه وروسته عبدالملك هم خبری وکړی، د هغه خبری چی څومره لنډی وی هومره اغیزمنی وی، سبا ته سلطان د غزنی د جیدو علماؤ دوی دلی جوړی کړی او طاهر او عبدالملك یی ورسره واستول چی په شاو خوا سیمو کی د جهاد تبلیغ وکړی.

غیرتی افغانانو د جهاد بلنی ته لبیك ووایه او ډله ډله د سلطان په پوځ کی شاملیدل، په دی دوره کی طاهر له عبدالملك نه زیات بریالی ؤ، د دی سبب یو د ده ښه وینا وه، بل دا چی له هغه سره د یوه داسی غازی توره وه چی د میرانی کیسې یې د خلکو په زړه کی وی، افغانان د اسلامی نړۍ هر باتور سپاهی خپل دوست او عزیز گڼی.

سلطان جلال الدین د خپل څواك د شمیر له معلوملو وروسته چنگیز خان ته چی په هغو ورځو کی په تالقانو کی ؤ د څو تاتاری بندیانو په لاس دا پیغام واستاوه:

تا د بی خبری په حالت کی پر موږ یرغل راوړ، تا تر زور زیات په مکر او فریب زموږ ښارونه ونیول، ستا سپاهیان له یوی مودی راهیسی زما په لټه کی سرگردانه دی، زه اوس په افغانستان کی یم او تاته د مقابلی چلنج درکوم او داړ درکوم چی دا ځل به ستاسو تورو ته د بی کسه تور سریو د ورمیږونو پرځای توری وی، که همت لری نو د مقابلی لپاره راځه!

چنگیز خان د «شیگی توتو» په مشری یو لوی پوځ د جلال الدین د مقابلی لپاره واستاوه، سلطان له غزنی نه څو میله وړاندی د هغوی مقابله وکړه، تر دری ورځو پوری سخته جگړه روانه وه، ترکان او افغانان یو تر بل پر میرانه او زړورتیا کی مخکی کیدل، په څلورمه ورځ د تاتاریانو پښی ولړزیدی، سلطان تر څو میله دوی تعقیب کړل او بیا یی را ایسار کړل او داسی یوه تنگی ته یی برابر کړل چی سلطان هلته خپل غوره غشی ویشتونکی کښینولی وو.

«شیگی توتو» له دیر لږ پوځ سره په تیښته بریالی شو خو سلطان یې تعقیب جاری وساته او د کابل تر سیند پوری یی وزغلول، شیگی توتو په سیند کی ځان وغورځاوه او ځان یی وژغوره او چی د غشو په باران کی یی بلی څنډی ته ځان ورساوه نو یوازی اته کسه پاتی وو.

په افغانستان کی د جلال الدین د بری خبر د بریښنا په څیر خپور شو. چنگیز-

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خان له دې خبر سره سم دا هم واوریدل چې د هندوکش له غرونو نه د مرغاب تر غاړو پورې ټول قبایل راپورته شوي دي او په لارو کې يې د مغلو ټول پهره داران وژلي دي.

چنګیز خان د لومړي ځل لپاره په یوه محاذ د خپل ټول ځواك راټولولو ضرورت احساس کړ.

د ښې تیارۍ نه وروسته يې د بلخ او هرات ترمنځ د پراخې سیمې د برباد ولو نه وروسته د مرغاب د سیند پر غاړه واړول، او د فرغانې نه تر آذربایجان پورې د تیت پرك پوځ د راغونډیدو انتظار يې وکړ، خو دا لومړی ځل ؤ چې چنګیز خان پر خپل بري باوري نه و او دا اندیښنه ورسره وه چې که ماته وخوري نو د ټولو فتحه شویو سیمو خلك چې تر اوسه پورې د مغلو د ظلمونو له وېرې غلي دي ښايي د دوی پر خلاف راپورته شي او جلال الدین به يې د ځمکې تر وروستې ګوټ پورې وزغلوي.

*****

(۵)

لکه چې تقدیر د جلال الدین د عزم او ارادې يو بل ازموینت هم اخست، د راتلونکې پر افق د رڼا د لیدو نه وروسته يې يو ځل بیا تیاري ولیدې، یوې غمونکې پیښې د خوارزم شاندار بري په ماته بدل کړ، د «شیګی توتو» له ماتې وروسته چې کوم مال د غنیمت په توګه د سلطان لاس ته ورغی په هغو کې یو ښکلی اس هم ؤ، ددې اس پر سر د امین الدین الملك او سیف الدین اغراق ترمنځ خبره سره واوښته، د سیف الدین له خولې کومه ترخه خبره ووتله او امین الدین په غوسه شو هغه يې په څپړ وواهه، د سیف الدین ورور سمدستي توره وکښله او پر امین الملك يې حمله وکړه، خو د امین د پوځ یوه تن له شانه په توره سرتري قلم کړ.

د پوځ د دوو میړنیو سردارانو ترمنځ جګړه حتمي شوه، د سیف الدین اغراق خلویښت زره او د امین الدین پنځوس زره تنه پوځ یو د بل په مخکې صفونه وتړل.

سلطان په خپله خیمه کې دا خبر واورید په منډه ورغی او د دوی ترمنځ شو او د دواړو د پوهولو هڅه يې وکړه، د افغانستان عالمان او ملکان هم د دغو دوو پوځونو ترمنځ شول او کتار ودریدل، د سلطان په امر امین الدین ملك د بخښنې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتلو ته چمتو شو خو سیف الدین ته د خپل ورور وژل کیدل هسې عادي خبره نه وه، د هغه لومړنی او وروستي غوښتنه دا وه چې امین الدین دي ده ته وسپارل شي.

سلطان پر دوو کې حیران ؤ له یوې خوا پوهیده چې که په امین الدین ملك زور راوړي د هغه پنځوس زره پوځ به یې ملګري پرېږدي او ترې ولاړ به شي، بل لورې ته د سیف الدین د خفه کیدو په صورت کې د هغه د څلویښت زره ترکانو د بدورګي کیدو او تلو خطر ؤ.

د سولې ټولې هڅې ناکامې شوې، د سیف الدین پردې د سلطان پر نیت شك ؤ چې امین الدین لور ورکړی وه، په دې نازك مهال نه د علماو زاریو ځه ځای ونیو او نه د طاهر او عبدالملك ویناګانو څه اغیزه وکړه.

سیف الدین په صفا الفاظو وویل چې موږ د مغلو د مقابلې لپاره د سلطان مرستې ته راغلي یو د سلطان د خسر له لاسه خپلې بې عزتۍ ته تیار نه یو. ځکه خو هغه د شپې له خپلو څلویښت زرو تنو سره کرمان ته کوچ وکړ او په دې توګه د سلطان یو مضبوط مټ مات شو.

چنګیز خان چې د جلال الدین په لښکر کې د درز لویدو نه خبر شو د باد او باران په څیر د غزنې په لور راوالوت سلطان له غزنې نه څو پړاوه مخې ته ور ووت او د چنګیز خان د لارې په هره غونډۍ، ګرنګ دره او د هر خوړ او ویالې په پله یې پهرې ودرولې.

له چنګیز خان سره یو بې ساري ځواك ؤ، هغه د لارې په هرو ستونزو برې موند، د مقاومت هر کمر یې راغورځاوه او ګام په ګام یې د خپلو پوځونو مړي پرېښودل او پرمخ روان ؤ.

د جلال الدین چریکې ډلګۍ به ناڅاپه له یوې غونډۍ رابنکاره شوې او د هغه د پوځ په یوه برخه به یې حمله وکړه غشي او ډبرې به یې پرې واوړول او بیرته به ورك شول.

جلال الدین په کوم یوه ډګر د پریکنده جګړې پریکړه ونه کړه، د چنګیز خان د منظمو پوځونو د ده د معمولي پوځ سره هیڅ مناسبت نه درلود، د څلویښت زره ترکي پوځ پر تلو یې د پوځ مورال نور هم راپریوت، یوازې د پنځلس، شل زره تنو په اړه د ده باور ؤ چې له ده سره تر وروستي سلګۍ جګړې ته تیار او د ماتې او برې نه بې پروا دي، د نور پوځ په باب د ده دا ګومان ؤ چې په یو ځل ماته به بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر شا راونه گوری او په خپله مخه به ځی.

ده د پوځ زیاته برخه امین الملك او تیمور ملك ته وسپارله او پخپله د خپلو سربښندویانو د توپانی ډلګیو سره پرمخ ولاړ او د چنګیز خان د پوځ د مخی پر ډلګیو یی حمله وکړه هغوی ته یی ماته ورکړه او پنځه زره تنه یی تر تیغ تیر کړل.

کله چی چنګیز خان د مخی ډلګیو د سردارانو په ملامتولو او رټلو بوخت ؤ خبر ورغی چی د جلال الدین توپانی ډلګۍ د غرونو تر شا یوه اوږده لاره ووهله او د لښکر په وروستیو ډلګیو یی حمله کړی ده او د اکمالاتو زیات سامان یی نیولی دی.

له وړوکی ډلګۍ سره د جلال الدین دغو بریالیتوبونو یو ځل بیا د ده په پوځ کی نوی روح پوه کړه، خو چی کله جلال الدین د مغلو د ځواك سهی اندازه ولګوله پریکړه یی وکړه چی د سند تر دریا به باید په شا ولاړ شی، او په دی موده کی به له یوی خوا هغه ته د زیاتی تیاری زمینه برابره شی او له بله پلوه به له شانه د چریکی ګروپونو حملی او د مغلو پوځ ته زیات تاوان [ ] هغوی دی ته اړ باسی چی د غرونو په دی نه ختمیدونکی لړۍ کی د نور وړاندی تلو پرځای بیرته شاته ستون شی او په نتیجه کی به د چنګیز خان د پوځ برخلیك د شیګی توتو په څیر شی.

خو د ګوبی د بیابان تجربه کار لیوه په دی خطرونو پوهیده هغه ته معلومه وه چی د خوارزم زمری دی خپل خطرناك ښکار ځای ته وربولی، خو هغه د وړاندی تلو پر ځای شاته تلل ډیر خطرناك ګڼل او ګام پر ګام یی د سختو تاوانونو پروا ونه کړه او پرمختګ یی ګړندی کړ.

جلال الدین امین الدین ملك او تیمور ملك ته امر وکړ چی سمدستی خپل ځای پریږدی او پوځ ختیځ لوری ته بوزی او پخپله یی له اتو زرو سربښندویانو سره د مغلو د لښکر درفتار کرارولو فکر کاوه.

یو سهار چی کله تاتاریان راختونکی لمر ته په سجده پراته وو جلال الدین د یوه غره له شانه راښکاره شو او د دوی د لښکر پر کینه خوایی حمله وکړه. او تر څو نور پوځ د کیڼ لوری د یرغل د ځواب لپاره هلته ورسیدل جلال الدین دری زره تنه مغل له تیغه تیر کړی وو او په غرونو کی چنګیز خان په جلال الدین پسی د پوځونو استولو پرځای د حملی ډلی ته د تیمور ملك او امین الملك په مشری شاته تلونکی پوځ د تعقیب او څارنی حکم وکړ او د نور پوځ رفتار یی هم چټك کړ،

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

جلال الدین ته یوه بله موقع هم په لاس ورغله او هغه ماسپښین مهال راښکاره شو د اکمالاتو په کاروان یې برید وکړ د شاتنی برخی پوځونه ودریدل او د حملی پرځای یې دفاعی جګړی ته دوام ورکړ او خپل مزله ته یې دوام ورکړ.

جلال الدین د اکمالاتو د کاروان کچری تیت پرک کړی او تر لری لری ځایونو یې مغل وزغلول غشی یې پری واورول بالاخره د شپی په دریمه برخه کی هغه پوځ ته ددریدلو امر وکړ او یوه افسر ته یې وویل:

خدای «ج» دې خیر کوی، ماته داسی ښکاری چی امین الملك کوم حماقت کړی دی.

هغه چی د تاتاریانو د حملی ګروپونه لیدلی دی زما د امر پرخلاف یې جګړه ورسره پیل کړی، که داسی نه وی نو له شانه د حملی سره سره د مغلو دنه دریدلو سبب څه دی؟

ترکی افسر ځواب ورکړ : امین الملك دومره ناپوه نه دی او که وی هم تیمور ملك غوندي تجربه کار او جهان دیده سپاهی ورسره دی.

سلطان وویل : مغلو ته یو کچر مال تر سلو سپاهیانو زیات ارځښت لری خو نن هغوی ترشا هم ونه کتل، له دی نه دوی خبری په ډاګه کیږی، یا امین الملك جګړه ورسره پیل کړی او یا هغه د دوی تر کلابندی لاندی راغلی دی. موږ یې باید سمدستی مرستی ته ور ورسیږو.

*****

(٦)

د جلال الدین اندیښنی سهی ثابتی شوی، د چنګیز خان د حملی ګروپونو له شل میله مزله وروسته امین الملك را لاندی کړ امین الملك ګومان وکړ چی د دوی شمیر لږ دی او له شانه به د جلال الدین دیر غلونو په سبب د چنګیز خان نور لښکر ډیر کرار پر مخ را روان وی. هغه خپل پوځ ته د دریدلو امر وکړ او د حملی تصمیم یې ونیو خو تیمور ملك د دی ارادی مخالفت وکړ او هغه یې وپوهاوه چی د حمله کورنکی دلی د دومره ګرندی لیږلونه د چنګیز خان هدف له دی پرته بل څه نه شی کیدای چی له موږ سره جنګ پیل کړی او د پاتی پوځونو تر راتګه مو مشغول وساتی، غوره دا ده چی زه د دوی د مخی نیولو لپاره له دوه زره تنو سره پاتی شم او ته شاتګ ته دوام ورکړی.

خو امین الملك دا مشوره ونه منله شاته ور وګرځید او په تاتاریانو یې حمله

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه، مغل د لږ تېنګار نه وروسته په شا وتښتېدل، امين الملك لښکر ته دوهم ځلی د روانېدو امر وکړ تيمور ملك ته يې وويل : ودې ليدل! زما باور ؤ چې دا د چنګيز خان د لښکر د حملې ګروپونه نه دي بلکې له کوم بل لوري دې خواته راليږدلي وو، که د چنګيز لښکر هر څومره ګړندي راشي هم نو له موږ نه به لس ميله لرې وي.

تيمور ملك ځواب ورکړ : کيداى شي ستا ګومان سمې وي خو موږ بايد بيړه وکړو.

امين الملك لښکر ته د کوچ امر وکړ خو ناڅاپه يې د درې زرو تنو په شاوخوا کې تاتاري لښکر وليد چې له يوې غونډۍ نه رابښکته کيدل، دا ځل تيمور ملك ډير په کلکه د هغه د ايسارولو هڅه وکړه، خو څومره چې د تيمور ملك شکونه زيات شوي وو هومره د امين الملك يقين چې دغه لږ پوځ له کوم بل لوري نه راغلي دي او د چنګيز خان د منظم پوځ برخه نه ده چې د ده په ګومان تر اوسه په ميلونو له دې ځايه لرې ؤ، امين الملك د تيمور ملك د انديښنې پروانه کړه او پر تاتاريانو يې يرغل وکړ او په څو شيبو کې يې هغوی تر پښو لاندې کړل، خو د هغوی شمير د کميدو پرځای ډيريده، له غرونو نه د هغوی نورې ډلې يو پر بلې پسې درې ته راکوزې شوې. له يوه ځاښت جګړې وروسته امين الملك وليدل چې د دښمن په ليکو کې لس دوولس زره تنه پوځيان راټول شويدي، هغه په انديښنه له تيمور ملك نه وپوښتل: اوس موږ بايد څه وکړو؟

تيمور ملك په غوسه خپله شونډه وژووله ويې ويل : موږ اوس څه کولی شو؟

د چنګيز خان د پوځ د مخکينی ډلی ټول لښکر د درې په شاوخوا کې راټول شويدي، د شاوخوا غرونو او غونډيو نه د دوی د شړلو نه پرته موږ نور پرمخ نشو تلای. کاشکې تا زما مشوره منلې وای، مګر اوس پر اشتباهاتو د خفګان وخت نه دی د جبرانولو وخت دی.

: نو ته مو لارښوونه کوه ما يو سپاهي وبوله.

تيمور ملك امين الملك ته ديرش زره تنه پوځيان ورکړل او ورته ويې ويل چې د شاوخوا غرونو او غونډيو سرونه ونيسی پخپله يې د پاتی لښکر سره درې ته دوز کوز شوی لښکر سره مقابله پيل کړه، مازديګر ته نژدې شاوخوا غرونه او غونډۍ د مغلو د لښکر نه تشيدلی خو په دې مهال د چنګيز خان منظم پوځ ور ورسيد، امين الملك له خپل ديرش زره لښکر سره له غونډيو نه رابښکته شو او په يوه بله

(c) ketabton.com: The Digital Library

دره کی یی د چنگیز خان د لښکر په ښي اړخ حمله وکړه، د هغه دغه حمله د ېرې له هیلې نه زیاته د خپلې غلطۍ د جبران لپاره وه.

په بله دره کی چی تیمور ملك جنګیده چنگیز خان له خپل پوځ «مقدمة الجیش» سره وررسید، تیمور ملك په میړانه مقابله کوله خو په دی څنډ کی د چنګیز خان د کیڼ اړخ لښکری هم دری ته ورننوتلی، تیمور ملك د ماښام له تیارونه د ګټی پورته کولو په تمه جګړه کوله.

په بله دره کی د امین الملك پښتی ښویدلی وی خو د جلال الدین د ناڅاپی ور رسیدو سره پاتی پوځیانو د تیښتی اراده پریښوده، او په سرښندویانه حملو یی لاس پوری کړ، جلال الدین په څو حملو کی میدان صفا کړ امین الملك ته ور نژدې شو تری ویی پوښتل: ماته ستا د حماقت سزا راکول کیږی که تقدیر زما د بدمرغیو د زیاتولو لپاره د تیمور ملك غوندی تجربه کار زمری په دماغ کی هم د جنون اغیزی پیدا کړی؟

امین الملك په پښیمانی سر ښکته واچاوه ځواب یی ورکړ:

دا زما غلطی ده تیمور ملك زه ایسار کړم،ما د هغه خبره ونه منله، زما باور ؤ چی مغل به ډیر لری وی.

: خدای «ج» دی هر انسان ستا غوندی ساده لوستی نه وژغوری. اوس زه یو کار درسپارم ته زر تر زره غزنی ته روان شه، او زما د ښځی او ماشومانو سره کوم خوندی ځای ته ولاړ شه، د ښار خلکو ته هم دا مشوره ورکړه چی د هندوستان د سرحد په لوری ځانونه وباسی.

جلال الدین په دی دره کی پاتی پوځ منظم کړ او د څو غونډیو نه له تیریدو وروسته یی له تیمور ملك سره پر جګړه مشغول پوځ حمله وکړه، د تیمور ملك پر شاوخوا راټول پوځیان یی کلك وځپل او له هغه سره یوځای شو.

کله چی د ماښام په تیارو کی د دوست او دښمن پیژندل ګران شول جلال الدین په یوه لوری زوره حمله وکړه او له اته زره تنه پوځیانو سره له دری نه ووت، خو د چنګیز خان په امر د هغه پوځونه پسی ورغلل، د شپی د ده ډیر پوځیان د زخمی اسونو په وجه تری پاتی شول او ډیر یی په یوه او بله سرګردانه ووتل،ځینو له ډیری مایوسی نه د هغه ملګری پریښوده، تر سهاره له ده سره یوازی شپږ زره تنه پاتی وو.

د طاهر له ملګرو نه هم زیات شمیر شهیدان شوی وو، عبدالعزیز او موسی خو ده پخپله ولیدل چی په میدان کی ولویدل، تر څو ورځو پوری مغل د سیوری په څیر په جلال الدین پسی وو تر دی چی دی په جګړه جګړه کی د سند دریاب څنډی ته ورسید.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پردی وطن

یوه ورځ جلال الدین له لږ شمیر پوځ سره په یوه داسی کمره دریدلی ؤ چی له دری لوریو نه د مغلو تر کلابندی لاندی ؤ او څلورم لوری ته نژدی لس گزه لاندی د سند دریاب غرمبیده او څپاند ؤ.

چنگیز خان امر کړی ؤ چی جلال الدین په هر صورت ژوندی ونیسی د کمره په شاوخوا د جلال الدین سرښندونکی یاران د مقابلی لپاره ولاړ وو، د مغلو کلابندی ورو ورو کلکیده، د هغوی له پوځ نه یو سپور چی له څیری او جامو څخه مسلمان عالم ښکاریدو له سپین بیرغ سره راووت او وړاندی راغی چی کمره ته نژدی شو په لوړ غږ یی وویل : لوی سلطانه! که تاسو وسلی وغورځولی نو لوی خان ستاسو د ژوند د بخښنی وعده کوی.

سلطان ځواب ورکړ : که دی په لاس کی سپین بیرغ نه وای نو د دی خبری ځواب به می په غشی درکړی ؤ، ورشه دی ډاکو ته ووایه چی زه د ذلت له ژوند نه د عزت مرگ غوره گنم.

طاهر د چنگیز خان استازی په یوه نظر وپیژاند هغه مهلب بن داؤد ؤ.

چنگیز خان څو ډلگیو ته امر وکړ، د جلال الدین د سپاهیانو د غشو او ډبرو په باران کی د کمره نه لاندی د مغلو لاشونه انبار شول. چنگیز خان چی دا ولیدل نور پوځیان یی ورواستول، د جلال الدین سرتیری هم یو یو وژل کیده او ورو ورو په شا تلل تر دی چی د کمره وروستی څنډی ته ورسیدل. سلطان تیمور ملك ته وویل : تیموره! تقدیر موږ په اور او اوبو کی د یوه په غوره کولو مجبور کړی یو. ستا رایه څه ده؟

تیمور ملك ځواب ورکړ : زما باور دی چی د اوبو څپی به د اور د لمبو په څیر ظالمی نه وی.

: ډیر ښه زه درته لاربښوونه کوم ته سپاهیانو ته د تیاري امر وکړه، سلطان درنه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زغره وایستله او ویې غورځوله اس یې مخکې کړ یو ځل یې ویروونکو څپو ته وکتل او بیا یې اس ته پونده ورکړه. تیمور ملك له څو تنو پرته نورو ته په دریاب کې د ورکوزیدو امر وکړ او کله چې د ده وار راغی نو سترګې یې پر طاهر ولګیدې هغه څوګامه لرې سر د اس پرورمېږ ور ایښی ؤ. په زغره کې یې څو غشي نښتي وو او د هغه وفادار نوکر زید په نیزه له دوو تاتاریانو سره مقابله کوله.

تیمور ملك اُس ور وړاندې کړ او د مغلو نه یې د یوه سر والوزاوه بل یې زید راغورځولی ؤ. په دې کې څو تنه نور هم ورورسیدل تیمور ملك طاهر راکش کړ په خپل اس یې ورسره سپور کړ زید او نورو پوځیانو ته یې امر وکړ چې په اوبو کې أسونه ور وغورځوي، پخپله یې هم اس پر دریاب ور پونده کړ، عبدالملك د سیند په غاړه مذبذب ولاړ ؤ، خو چې طاهر یې د تیمور سره ولید هغه هم په اوبو کې ځان ورغورځاوه چنګیز خان د جلال الدین د ژوندي نیولو په تمه خپلو لړو سپاهیانو ته پر کمره دورختلو امر کړی ؤ. کله چې تاتاري سربازان د کمره پر سر ودریدل او د سیند په لور یې اشاري کولې او چیغې یې وهلې نو دی په منډه ورغی په کمره وخوت.

د جلال الدین زیات ملګري د تاتاریانو د غشو او د سیند د څپو خوراك شول، خو جلال الدین د غشو له دم نه لرې شوی ؤ. هغه بلې غاړې ته ورسید په یوه لوړه تیله ور وخوت او ډاډه کښیناست.

چنګیز خان خپلو زامنو او سردارانو ته په خطاب کې وویل:

هغه پلار ډیر بختور دی چې جلال الدین غوندې زوی لري، او مبارکې دې هغه میندې چې داسې زامنو ته شیدې ورکوي.

د چنګیز خان ځینو سرتیرو غوښتل د جلال الدین د تعقیب لپاره په دریاب کې ځانونه ورغورځوي خو ده ورته وویل:

دا دریاب د ترکستان د وړوکو وړوکو سیندونو نه ډیر توپیر لري او د دښمن کځوړي له غشو نه تشې نه دي.

تیمور ملك طاهر د دریاب په څنډه څملاوه زغره یې تري وایستله په زخمونو یې پټې وروتړلې او ویې ویل : طاهره اوس څنګه یې؟ هغه جګ شو کښیناست ویې ویل : زه بلکل روغ یم له سهاره مې اوبه نه وې څښلې د تندې او لوږې په وجه بې سیکه وم، په سیند کې مې یخې او خوږې اوبه بنې ډیرې وڅښلې.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوه سوه تنو سپاهیانو په شاوخوا کی کسان له سیند نه پوری وتل او له جلال الدین سره یوځای شول، سلطان په شاوخوا کلیو قبضه وکړه خوراکی مواد او څو اسونه یی پیدا کړل او د «نمك غر» په شاوخوا کی یی په یوه وړوکی سیمه تسلط ټینګ کړ، په څو ورځو کی د ده د پوځ تیت او پرك نور سرتیری هم ورسره یوځای شول.

چنګیز خان څو میله ښکته ولاړ او څو کښتۍ یی وموندی، له یوه تجربه کار جنرال سره یی د پوځ غوره سپاره له سیند نه پوری غاړی ته واستول. جلال الدین د مایوسی په حالت کی د ډیلی په لور مخه کړه، تاتاریانو د هند په زغم نه وتلی ګرمۍ‌کی هغوی تر ډیره تعقیب نه کړای شول په ملتان، لاهور او شاه پور سیمو کی له لوټمار وروسته بیرته راستانه شول.

په راستنیدو کی چنګیز خان د پیښور له ویجاړولو وروسته بیرته د سمرقند په لور مخه کړه، د تباه شوی افغانستان له سیمو نه چی بیرته تلل د دوی له لومړی تاړاك نه پاتی ټول انسانان یی ووژل او زیاتی ښځی یی ورسره بوتلی.

د سند له دریابه د خزر تر بحیری پوری پر ټوله اسلامی نړۍ‌د تاتاریانو واکمنی شوه، د افغانستان نه د کسات اخستلو نه وروسته چنګیز خان داده شو چی نور په اسلامی نړۍ‌کی د سر راپورته کولو څوك نشته، یوازی جلا الدین یو داسی غلیم ؤ چی ده له ټولی نړۍ‌نه خطرناك ګاڼه خو هغه ته نه هیواد ورپاته شوی ؤ او نه پوځ، د اسلامی نړی د دفاع وروستی برج رالویدلی ؤ، پیښور ته نژدی د هغه میرمن او اولادونه هم چی امین الملك ورسره وو ووژل شول، د تکشی کورنی هغه وروستی د سترګو تور چی د پاچاهی حدود یی څوکاله وړاندی د البرز له غرونو نه د سند تر غاړو پوری رسیدل د یوه بی کوره مسافر او یوه نابلل شوی میلمه په څیر د ډیلی د واکمن سلطان شمس الدین التمش په هیواد کی پناه غوښته خو د هرکلی امید یی نه ؤ.

جلال الدین د ډیلی نه څو پړاوه لری واړول او د یوه تجربه کار مشاور عین الملك او طاهر بن یوسف په لاږښونه یی سلطان التمش ته یو هیأت واستاوه.

*****

(۲)

عین الملك او د هغه ملګری یی په شاهی میلمستون کی ځای پر ځای کړل، سلطان التمش له دری ځلی ملاقاتونو وروسته دوی ته په څو ورځو کی د ځواب

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکولو وعده ورکړه.

له خپلو ټولو پوځي افسرانو او مشاورینو سره له مشورې وروسته یوه ورځ هغه طاهر بن یوسف ته د ځانګړې ملاقات بلنه ورکړه او له اوږده ملاقات وروسته یې وویل : موږ د جلال الدین له مرستې نه انکار نه شو کولی خو زموږ مجبوریتونه له تاسو نه پټ نه دي. موږ ته دچنګیز خان پیغام را رسیدلی دی، هغه لیکلي چې که تاسو سلطان جلال الدین ته پناه ورکړه او یا مو له هغه سره د مغلو پرخلاف څه تړون وکړ نو موږ به پر هندوستان یرغل وکړو، موږ د داسې ګواښونو پروا نه لرو. خو بیا هم سلطان جلال الدین باید دا خبره درک کړي چې په دې هیواد کې د مسلمانانو شمیر په اوږو کې د مالګې هومره دی، که مغل دلته راشي نو نور قومونه بنایي له موږ سره د ملاتړ پرځای له هغه سره یوځای شي، موږ ته څو هندي راجه ګانو دا وعده راکړې ده چې د مغلو د یرغل په صورت کې به د کور د دفاع په وخت هغوی زموږ ملاتړ وکړي، خو که چنګیز خان هغوی ته دا پیغام واستوي چې د هغه مقصد یوازې د جلال الدین نیول دي نو دوی به خامخا له موږ نه دا غوښتنه کوي چې موږ باید دې میلمه ته په پناه ورکولوسره د هندوستان د تباهي سبب نه شو.

که زموږ سره زیات پوځونه وای نو موږ به له نیمایي لښکر سره د جلا الدین تر بیرغ لاندې له هندوستان نه بهر د تاتاریانو مقابله کوله. او نیمایي نور لښکر به مو د هندوستان د دفاع لپاره پریښود، خو اوس معامله سرچپه ده، څو ورځې وړاندې د تاتاریانو څو ډلګي تر لاهور او ملتان پورې راغلی له لوټمار او بربادۍ وروسته بیرته ستنې شوې، موږ د هغوی د پرمختګ د مخنیوي پرځای په دې ویره کې وو چې زموږ نامسلمان رعیت باغي او ورسره یوځای نه شي، عین الملك موږ ته پیغور راکوي چې له مغلو نه ویریږو، موږ د هغه ځواب د نورو په وړاندې نشو ورکولی خو تاته وایو چې زموږ د ویرې سبب دا نه دی چې بې زړه یو سبب یې دا دی چې پر خپل رعیت داده نه یو.

طاهر وپوښتل : نو زه سلطان جلال الدین ته دا ځواب ور وړم چې دوی په هندوستان کې ستا پاتې کیدل نه غواړي؟

: نه! تاسو زموږ په باب غلط فکر وکړ، که زموږ لخوا د سلطان جلال الدین د لیك کوم ځواب وي نو یوازې دا دی چې موږ د خپل دغه مصیبت ځپلي ورور لپاره د وینو د وروستي څاڅکي تر تویولو پورې چمتو یو، خو په دې وخت کې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده سره د مرستی همدا یوه لاره ده چی موږ د دی پاچاهی نه لاس پر سر شو او خپل پوځ سلطان ته وسپارو، له تاتاریانو سره د هندوستان پرځای په یوه بل داسی هیواد کی پریکنده جگړه وکړو چی اولس یی زموږ ملگری وی، اوله شانه به زموږ اندیښنه نه وی چی څوك به مو په خنجر ووهی، په داسي صورت کی که د جگړی نتیجه زموږ په گټه وه نو هندوستان به بیرته هم ترلاسه کړای شو او که موږ ماته وخوړه نو د نورو هیوادونو په څیر به هندوستان هم وبایلو.

طاهر ورویل : موږ د هندوستان په ساره او اوږدو کی ستاسو د پوځی څواك اندازه لگولی وه، د سلطان جگړه د ځان لپاره نه ده د ټولی اسلامی نړی لپاره ده. هغه به هیڅکله هم دا خوښ نه کړی چی دغه هیواد چی د لکونو ایرانی، ترکستانی او افغانی کډوالو د پناه ځای دی د مسلمانانو له لاسه ووزی.

د سند دریاب پرغاړه له مغلو سره د ده جگړه د دی لپاره وه چی تاتاریان د هند په دروازه کی ایسار کړی. په خراسان او ایران کی د هغه جگړی د مصر،شام او عراق د دفاع لپاره وی، زموږ هدف یو دی او هغه د لاسه وتلیو اسلامی هیوادونو بیرته نیول او د پاتی هیوادونو د مغلو له قبضی نه ژغورل دی.

د دی هدف د ترلاسه کولو لاره هم یوه ده، او هغه دا چی موږ د جمنا د سیند له څنډو نه تر جبل الطارق پوری په یوه کتار کیودریږو، زموږ هر هیواد په دی ټولنیزو هڅو کی خپله ونډه واخلی، د سلطان جلال الدین دا نظر ؤ چی هغه به هندوستان د خپلو فعالیتونو مرکز کړی او یو ځل بیا به ټولو اسلامی هیوادونو ته د شریك اقدام بلنه ورکوی، که اسلامی نړی د ده بلنی ته لبیك ووایه نو په لږه موده کی به دلته زیات پوځ راټول شی.

سلطان التمش ورویل : موږ دلته هر سپاهی ته په راتلو هرکلی وایو، خو ایا دا به غوره نه وی چی سلطان پخپله دلته د تم کیدو پرځای په ټولی اسلامی نړی راوگرځی، او چی د هغه بلنی ته څوك لبیك وایی، د هغوی د راټولیدو ځای هندوستان وی.

څومره سپاهیان چی هغه راټول کړی او دلته یی راواستوی موږ به د هغو ټولو د اړتیاو پوره کولو ذمه واری اخلو، د دی غوره اغیزه به دا وی چی هند به د تاتاریانو له پامه وتلی وی، او موږ به د تیاری فرصت ترلاسه کړو.

د دی پرخلاف که سلطان پخپله په هند کي پاتی شی نو تاتاریان به هره شیبه له دی ځایه خبر اخلی، زموږ له خوا به د خطر احساس کوی او پر هندوستان به هم

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یرغل وکړی. تاسو زما پر تولو خبرو په سره سینه چورت ووهی، او سلطان هم وپوهوی، که بیا هم پر دی تولو خبرو برسیره ،سلطان دلته د اوسیدو پریکړه وکړی نو زه داد درکوم چی زما د محل یوه برخه به د ده لپاره تشه وی، که هغه دلته د یوه میلمه په حیث اوسیدل نه خوښوی نو موږ اجازه ورکوو چی ددی هیواد د هغو برخو نه چی تر اوسه زموږ په ولکه کی نه دی هره برخه یی چی زړه غواړی فتحه کړی، موږ به یی په پټه ملاتړ هم کوو، او د مغلو د لری ساتلو په خاطر به داسی وایو چی سلطان زموږ له خوښی پرته زموږ هیواد ته راننوتلی دی.

طاهر وویل : زه نن سلطان ته ورځم او تر څو ورځو پوری به یی ځواب درته راوړم.

شمس الدین التمش وویل : غوره به دا وی چی ته دا تولی خبری په لیك کی سلطان ته ولیکه او له خپلو ملگرو نه کوم یو ور واستوه عین الملك سر له اوسه زموږ له امیرانو سره سازشونه پیل کړی دی، ته سلطان ته دا هم ولیکه چی د عین الملك موجودیت به دلته د دواړو په زیان تمام شی، غوره دا ده چی هغه ور وغواړی او پرځای یی تیمور ملك راواستوی.

هغه نیك نیتی هم دی او په معامله هم پوهیږی، زما باور دی چی ډیر زر به کومې پریکړی ته ورسیږو، سلطان ته چی ته د خپلو ملگرو له ډلی نه هر څوك استوی هغه ته به د اسونو بندوبست موږ وکړو او هغه به تر دری ورځو پوری د سلطان له ځواب سره بیرته راستون شی.

له دی ملاقات نه وروسته د طاهر په زړه کی چی د سلطان التمش په اړه څومره بدگومانی وی هغه تولی لری شوی، هغه چی میلمستون ته بیرته راغی تولې خبرې یی عین الملك ته وکړی او سلطان جلال الدین ته د لیك لیکلو لپاره کیناست.

*****

(۳)

سبا ته طاهر د ښار په یوه جومات کی د سهار لمونځ ادا کړ او بهر ته راووت چی په زینو کی چا له شانه د هغه لمن ونیوله.

طاهر شاته وکتل، پوښتنه یی وکړه : څوك یی؟

یو کم عمره هلك په موسکا په مخکی ورته ودرید او ویی ویل : مانه پیژنی!؟
: اسماعیله ته! طاهر ورتیټ شو په غیږ کی یی ونیو او د احساساتو په توپان کی یی پوښتنی ورته کتار کړی:

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته دلته څه وخت راغلې، بابا دې چیرته دی؟ انا دې څنګه ده او ثریا خور دې چیری ده؟

: راځه هغوی ټول په کور کی دی.

: چیرته؟

: په همدی ښار کی ډیر نژدی.

د طاهر زړه په درزا شو ویې ویل : زمادلته یوه هفته کیږی کاشکی راته معلومه وای چی تاسو دلته یاست، زه چی بلخ ته نژدی شوم، راته معلومه شوه چی تاسو غزنی ته تللی یی.

اسماعیل وویل : پرون شپه ماته په همدی جومات کی ولیدلی خو زه ډیر لری وم ښه می ونه پیژندی او چی درپسی شوم ته د خلکو په ګڼه ګونه کی راووتلی، ما چی خور ته وویل هغی راته وویل چی سر له نن سهاره پرجومات پهره وکړم.

راځه! طاهر له اسماعیل سره روان شو، د مینی د منزل په لور یی کله پل ګړندی او کله کرار پورته کیده.

هغه له اسماعیل سره یوه ښکلی محل ته ننوت.

ثریا د کور په انګړ کی د ام د ونو لاندی ولاړه وه طاهر چی هغه ولیدله ودرید بیا زړه نا زړه وړاندی ورغی او څوګامه لری ودرید، د دواړو سترګی له یوی شیبی سرګردانی وروسته یو پر بل میخ شوی، دواړه چوپ وو او د الفاظو ضرورت هم نه ؤ، د دواړو زړونه او ذهن سترګو ته راغلی وو، دواړو یو د بل د څیری رنګونه لیدل چی بدلیدل، تر یوی شیبی پوری یی له ځانونو پرته پر نړۍ‌د نور چا د موجودیت احساس نه کاوه، د دوی د زړونو له درزا پرته د کایناتو د ژوند ټولي هنګامي ویدي شوې وي.

اسماعیل وویل : خوری ودی نه پیژاند، دا طاهر وررور دی!

ثریا وموسکل او له یوی شیبی وروسته ور وړاندی شوه اسماعیل یی په غیږ کی ونیو ویی ویل : زما په ګومان تا هغه نه دی پیژندلی دا به بل څوك وی.

اسماعیل اندیښمن شو طاهر ته یی وکتل او ویی ویل : په خدای (ج) سوګند دا هماغه دی!

ثریا وخندل او طاهر ته یی وکتل په سترګو کی یی د خوښی اوښکی راټم کړی او د کور په لور یی منډه واخیسته، چی د برنډی زینو ته ورسیده نو نوره هم ګړندی شوه هغه بیا د یوی دروازی ترشا ودریده ویی ویل : انا! هغه راغی! بهر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسماعیل حیران حیران طاهر ته کتل.

: ته لږ ونګر شوي یې نور په څیره کې بلکل هماغه یې، عجیبه دا ده چې خور جانې مې ونه پیژندې، ته راځه دننه راسره ولاړ شه انا به دې خامخا وپیژني اسماعیل دا وویل او بیا یې طاهر تر لاس ونیو کور ته یې کش کړ.

طاهر په خندا وویل : که هغې هم ونه پیژندلم نو بیا ؟

اسماعیل یو ځل بیا په ځیر ځیر ده ته وکتل ویې ویل : زه رېښتیا وایم ستا په څیره کې هیڅ بدلون نه دی راغلی، په تندي دې یوه د تپ نخښه ده، خو پر دې څه فرق نه دی راغلی انا به دې خامخا وپیژني.

په دې ځنډ کې شیخ عبدالرحمن بهر ته راووت، څو تنه نوکران هم ورسره وو او هغه په لوړ آواز ویل : تاسو ډیر ناپوه یې میلمه بهر ولاړ دی او ماته خبر هم نه راکوي. او هغه اسماعیل ناپوه ته وګوره معلومه نه ده چې له کوم وخته هلته ولاړ دی.

طاهر ور وړاندې شو عبدالرحمن ته یې لاس ورکړ شیخ داسې سیلیده لکه یو میل منډه یې چې وهلې وي.

هغه وویل : راځه دننه دلته بهر ولې ولاړ یې؟

اسماعیل وویل : بابا جانه تا وپیژاند چې دا څوک دی؟

: چوپ شه ساده!

شیخ طاهر تر مټ ونیو او د کور په لور روان شول، د برنډې په مخ کې د مرمر ډبرو په زینه کې د هغه پښه وښوییده خو طاهر زر راونیو، اسماعیل په خندا ولاړ د یوې ستنې تر شا پټ شو.

شیخ چې ځان را تینګ کړ ویې ویل : دا د مرمروزینې ډیرې خطرناکې دي، دا څلورم ځل دی چې زه پکې ښوییږم. اسماعیل چیرته ولاړ، هغه ناپوه به خامخا چیرته غلی شوی وي او راپورې خاندي به، اې صابره! شوکته! نن معماران راوغواړې ورته ووایې چې همدا نن دغه مرمر لرې کړي نورې زیږې ډبرې دې ولګوي، خو ودریږه! نن نه بیا به بله ورځ ګورو!

*****

(٤)

شیخ، طاهر په یوه ښکلې کوټه کې کښیناوه او ویې ویل : زه ستا په باب مایوسه شوی وم. زه ډیرې پوښتنې درنه کوم، هو! لومړی دا ووایه چې ته ډیلې ته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه وړ راغلی؟ وعده دی کړی وه چی زر بلخ ته راستون شی بیا دومره ولی وځنډیدی؟

طاهر د دی پوښتنو په ځواب کی خپله توله کیسه لنډه لنډه واوروله، شیخ وویل

: اوس خو به بیرته د تیښتی اراده نه لری؟

: زه د جلال الدین ملگرتیا نشم پریښودلای، که هغه له دی ځایه وخوځیږی نو زه به هم ورسره ملگری کیږم.

خو اوس لږ تر لږه تر یوې هفتی پوری زه همدلته یم.

: ما په نژدی وخت کی د ډیلی د پریښودو اراده کړی وه.

: چیرته به ځی؟

: مدینی، بغداد او یا دمشق ته ، ثریا ټینگار کوی چی مدینی ته ولاړ شو خو ماتر اوسه پریکړه نه ده کړی ستا په گومان کوم ښار ډیر خوندی دی؟

: مدینه په هر دلیل ښه ده.

: ستا کور هم هلته دی که نه؟

: هوکی! مدینی ته ډیر نژدی، که ته زموږ په کور کی اوسیدل ومنی نو زه د خپل نوکر استولو ته درسره تیار یم.

: شکریه ! خو دوه کاله پخوا ما په مدینه کی یو کور او یو بڼ پیرلی دی، دوه تنه نوکران می بغداد او دمشق ته هم استولی دی هغوی به هم هلته کورونه راته اخستی وی، اوس د یوی خبری پریکړه پاتی ده. هغه دا چی ته دی خپله میرمن له ځانه سره بیایی که یی سمدستی له موږ سره استوی.

طاهر په اندیښنه وویل : زما میرمن!

: هوکی ستا میرمن! زما مطلب دا دی چی له واده وروسته!

شیخ خپله خبره پوره نکړای شوه د شاته کوټی دروازه خلاصه شوه او د شیخ بوډی میرمن دننه ورغله، طاهر جگ شو سلام یی وکړ، هغی په مینه او شفقت ورته وویل : کښینه بچیه!

شیخ وویل : هو ما ویل چی!

حنیفی په غوسه ورته وکتل او ویی ویل : ښایی تا دا ویل چی نور باید بیله ځنډه د طاهر او ثریا واده وشی.

: نه! ما دا ویل چی دی غواړی ثریا له موږ سره واوسی که یی له ځان سره بیایی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

: نو دا هم څه د پوښتنې خبره ده، تر څو دی له جګړې نه بېغمه شوی نه وی ثریا به له مورې پرته چیرته اوسیدای شی؟
: زه همدغه وایم. زما مطلب دا ؤ چی د واده نه وروسته یی که د ثریا له ځانه سره بیولو اراده وی چی زه یی پری بدله کړم.
: مګر تا خو تر دی وخته دا پریکړه نه ده کړی چی واده باید څه وخت وی؟
: ما پریکړه کړی ده.
حنیفه پریشانه شوه ویی ویل : څه وخت؟
: د شپی چی کله اسماعیل وویل چی هغه په جومات کی طاهر لیدلی دی، ما په خپل زړه کی دا پریکړه کړی وه بلکی قسم می خوړلی چی که دی پیدا کړم نو ژر تر ژره به یی واده کوم، اوس که د ده څه اعتراض نه وی نو نن به قاضی راوغواړم.
طاهر له حیانه سترګی ښکته واچولی ځواب یی ورکړ: زما به په دی څه اعتراض وی.
حنیفی وویل : خو په تیاری او په میلمستیا لږ تر لږه دوی ورځی لګیږی.
شیخ وویل : دوی ورځی؟ ته له همغی ورځی په تیاری بوخته یی په کومه ورځ چی طاهر له بلخه روان شو، د میلمستیا لپاره به راته ووایه د ماښام نه دمخه به ټول ښار دلته درته راولم.
: مګر لږ تر لږه دوی ورځی دمخه باید خلك خبر شی، د ښار د امیرانو ډیری نجونی د ثریا ملګری «سهیلیانی» شوی دی.
هغوی هم لږ تر لږه یوه ورځ باید وړاندی راوغوښتل شی.
شیخ له یوه اوږده بحث وروسته ماته ومنله ویی ویل : ډیر ښه سبا نه بله ورځ سهی ده، بله ورځ سهار به نکاح تړل کیږی.

* * * * *

(۵)

د ډوډی د خوراك نه وروسته شیخ تینګار کاوه چی طاهر ورکره پاتی شی خو هغه وویل : اوس ماته اجازه راکړه، په شاهی میلمستون کی به زما ملګری زما په انتظار وی. ماښام به بیا راشم.
د شیخ له اجازی وروسته طاهر چی له کوټی راووت په برنډه کی اسماعیل ورته په انتظار کی و هغه وویل : ته ځی!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

که لږ نور دې ځند کړی وای زه به هم درسره تللې وای، استاذ راته ویلي چې د سبق له ویلو نه وړاندې به رخصت نه درکوم.

شیخ چې د اسماعیل غږ واورید بهر ته راووت او ويې ویل : ورځه بچیه! خپل سبق دې ووایه دې ماښام بیرته راځې.

اسماعیل وویل : دې ښایي په لاره بلد نه وي.

شیخ وویل : ودې لیدل، دې هر څوك تر ځان کم عقله ګڼي.

طاهر په موسکا وویل : اسماعیله! ته ولاړ شه سبق دې ووایه، زه چې ماښام راغلم بیا به دواړه چکر ته ولاړ شو.

اسماعیل په نه زړه خپلې کوټې ته ولاړ، او طاهر له کوره راووت او لاندې باغ ته ووت، پر اسمان وریځې را خپرې شوې، په لاره کې یوې خواته د ام ونې ولاړې وې او په دې ګڼو ونو کې دننه په یوه وړوکي حوض کې فواره وه، د بټو یوې جوړې په اوبو کې لامبو وهله او ثریا د مرمر په ډبرو ناسته وه.

طاهر چې د هغې له څنګه تیریده ودرید، او هغې چې دی ولید جګه شوه.

: ته ځې! ثریا په شرمناکه لهجه وپوښتل، هغې اوس طاهر ته د تیغ کتلو پرځای سترګې ښکته اچولې وې، طاهر خپله لاره پریښوده دې ته نږدې ورغی ويې ویل:

زه په شاهي میلمستون کې خپلو ملګرو ته ورځم. ترماښام پورې به بیرته راشم.

: اسماعیل درسره واستوم!

: نه هغه سبق وايي، ماتاته یوه ضروري خبره کوله.

: ووایه!

: خبره داسې ده چې ... طاهر په فکرونو کې ډوب شو

: ثریا تکان وخوړ هغه ته يې وکتل او ويې ویل :

ووایه ولې چوپ شوې؟

: زه پر دې فکر کوم چې دغه خبره څه ډول پیل کړم؟

ایا دا غوره نه ده چې ته نن ماښام یا سبا سهار څه وخت راکړې، دې خبرې ته د فرصت او یوازې توب ضرورت دی.

: که خبره دومره مهمه وي نو بیا خو يې زه همدا اوس اوریدو ته تیاره یم، تر ماښامه ښایي زما څو سهیلیانې راشي او بیا به ماته د یوازې کیدو فرصت نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وی.

: لومړی ماته دا وعده راکړه چې ته به له خفه کېدو نه دمخه په سړه سینه زما پر خبرو غور کوی.

: که څه داسې خبره وی، چې په هغې ته له مانه د خفه کېدو اندېښنه احساسوی نو بیله څه تذبذبه راته ووایه زه وعده کوم چې خفه به نشم.

طاهر وویل : خبره دا ده چې له بلخ نه بغداد ته تر رسیدو وروسته ځینې داسې پیښې رامخې ته شوې چې له تا سره دواده نه دمخه پرې خبرې خپل اخلاقي فرض بولم.

ثریا حیرانه شوه طاهر ته یې وکتل او ویې ویل :

ووایه له بلخه چې بغداد ته ولاړې څه درپیښ شول؟

: ماته معلومه وه چې...!

: ته مه ویرېږه، زه وپوهیدم، زه ستا له خوښې پرته تا په تیرو پریکړو پابندې ته نه مجبوروم.

: وګوره ته سر له اوسه بدګومانه شوې، ما یوازې د دې لپاره تاته څه ویل غوښتل چې سبا ته بیا دا شکایت ونه کړې چې په بې خبرۍ کې دې پر غلطه پریکړه مجبوره کړم.

ثریا وویل : په نړۍ کې یوازې ته یې چې زه تری هیڅ شکایت نه لرم، خو ستا له دې حالت نه زه ناکراره ضرور یم.

زما له دې سره هیڅ کار نشته چې بغدا ته ورسیدې له څه ور پیښو سره مخ شوې، زما دا تسلی ده چې له هر څه سره مخ شوی یې ښه شوې، که ته ماته دا هم ووایې چې زه هلته له بل چا سره په واده مجبور شوم نو خدای (ج) ګواه دی چې زه به له تانه څه ګیله ونه کړم، زه یوازې دومره پوهیږم چې ته به زما وې.

که هغه داسې څوک وې چې ستا په مینه کې د بل چا ور شریکیدل یې خوښ نه وی نو زه تا په واده نه مجبوروم، که ته د دې لپاره په خبرو کې دوه زړی یې نو زه به په خپله مینه کې د بل چا را شریکیدل خوښ نه کړم نو بیا خو پردې خبره افسوس کوم، ځکه چې دا به په ما ستا بدګومانی وی.

: مګر تا ولې دا فکر وکړ چې ما واده کړی دی؟

: د تاسو پرځای چې ثریا تا واوریدل له خوښې یې ځیره وغوړیده ویې ویل : نو له دې پرته تا بل څه ویل؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

: بنه فرض کړه چی ما همداسی ویل غوښتل نو؟
: نو څه؟
: نو تا به څه ځواب راکاوه؟
: ما به له ځوابه وړاندی څو پوښتنی درڅخه کولی؟
: څه دول پوښتنی؟
: ما پوښتل چی هغه څوك ده، څه وړ ده؟ له تا سره یی کله ولیدل؟څه ډول یی درسره ولیدل، هغی څه درته وویل ، تا څه ځواب ورکړ، تا چی زما یادونه وکړه نو هغی څه وویل هغه زړه سواندی ده که جګړه ماره او ثریا وخندل.
: ثریا واوره! طاهر جدی شو هغه چوپه د حوض په غاړه کیناسته په غاښونو کی یی ګوتی وهلی په سترګو کی یی یوه شوخه موسکا وه.
طاهر له هغه سره د صفیی د لومړنی پاملرنی نه نیولی تر وروستی لیدو کتو پورې ټولې پیښې ورته بیان کړې، په پای کی د ثریا په سترګو کی اوښکې ډنډ شوې ویې ویل : راوړه هغه ګوته چیرته ده؟
طاهر له جیبه ګوته راوویستله ثریا ته یی په لاس کی ورکړه، ثریا له خپلی ګوتې ګوته را وایستله او د صفیی یی په ګوته کړه ویی ویل:
ما ویخښه، ته می پریشانه کړې، واخله دا زما ګوته له ځان سره وساته او کله چې له هغې سره ګورې نو زما له خوا یی ورکړه، زما له طرفه دا هم ورته ووایه چی زه به د هغې د نوکرې په حیث ژوند هم د ځان ویاړ وبولم.

*****

(٦)

د طاهر د واده نه وروسته سبا ته تیمور ملك ډیلی ته ور ورسید خلکو د هغه د سرښندنی داستانونه اوریدلی وو، او چې کله د ښار دروازی ته ورغی نو د ښار د امیرانو نه پرته ډیر خلك د ده هر کلی ته دریدلی وو، کله چی هغه د شاهی میلمستون په لوری روان شو د خلکو یوه لویه ډله د هغه تر شا روانه و.
طاهر له سلطان التمش سره د خپلو تیرو لیدو کتو بشپړه کیسه ورته وکړه او ویی ویل: زه افسوس کوم چی ته یوه ورځ وروسته راورسیدی، که نه نو دواده په میلمستیا کی به شریك شوی وای.
: د چا دواده په میلمستیا کی؟
: زما، زما واده وشو.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: چیرته، څه ور واده وشو؟

: پرون، ستا به په یاد وی چی د بلخ په لاره می درسره ملاقات وشو، یوه نجلی زما سره ملګری وه، او تا چی د هغی خبری واوریدلی ماته دی یو نصحیت وکړ ما ستا په نصیحت عمل وکړ.

: نو هغه له بلخه دلته را رسیدلی؟ ته ډیر نیکمرغه یی.

: زما ګومان ؤ چی له تا سره به عبدالملك هم راشی او دواړه به زما په واده کی ګډون وکړی.

: عبدالملك بغداد ته روان شوی دی.

: څه وخت؟

: ستا د لیك له رارسیدو وروسته سلطان شوری راوغوښتله او زموږ د ټولو پریکړه دا شوه چی ټولو اسلامی هیوادونو ته استازی واستوو او ټول د تاتاریانو «مغلو» پرخلاف یوه واحد سنګر ته راوبولو، د سلطان رایه دا وه چی بغداد ته تا واستوی خو ما دا رایه ورکړه چی ده ته په دیلی کی هم اړتیا ده.

طاهر وویل : خو زما په څیر د عبدالملك په باب هم د خلیفه نظر ښه نه دی، زه ویریږم چی هغه هلته بندی نه کړی.

تیمور ملك ځواب ورکړ: نه هغه د سلطان د استازی په حیث هلته تللی دی. خلیفه به دومره رذالت نه کوی، سلطان جلال الدین نورو اسلامی هیوادونو ته هم استازی واستول.

یو افسر دننه ورغی خبر یی ورکړ : سلطان تاسو د ملاقات لپاره وربللی یاست.

تیمور ملك جګ شو ویی ویل : انشا الله چی زه بیرته راغلم تا ته به دواده په خاطر یو سوغات درکړم.

ماسپښین تیمور ملك د سلطان له لیدو وروسته بیرته راستون شو نو طاهر یی خپلی کوټی ته ور وغوښت او ویی ویل : ما تاته د یوه سوغات درکولو وعده کړی وه زه خپله وعده ترسره کوم، هغه سوغات دا دی چی ته به تر بل امر پوری په دیلی کی وی، او تر څو سلطان جلال الدین په هندوستان کی وی تاته به دوهم امر نه کیږی، زه سبا ته روانیږم، ته به په دیلی کی د سلطان د سفیر په حیث اوسیږی.

ددی ویره ده چی ځینی ترکی سرداران به سلطان التمش زموږ د پاچا پرخلاف

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوپاروي، خو تا چي په څو ملاقاتونو کي پر سلطان څومره اغيزه کړې ده د هغې په پام کي نيولو سره زما باور دی چي ستا په موجوديت کي به څوک د هغه اراده وانه ړولای شي، ته خپل کار ته دوام ورکړه او د مغلو پر خلاف د پاچا، اميرانو او اولس د يوه واحد سنگر ته تيارولو لپاره خپلي هڅي کوه، سلطان التمش پرې خوښ شو چي دايي واوريدل چي ته به د ده په دربار کي د سلطان جلال الدين سفير يې، هغه ستا د خلوص او نيك نيتي نه ډير اغيزمن دی.

ماښام مهال شيخ عبدالرحمن د تيمور ملك په وياړ دېنار عزتمن راميلمانه کړل، د ډوډې له خوړلو وروسته تيمور ملك وويل : طاهره! ما ستا د ميرمنی لپاره هم يوه ډالي راوړې.

حاضرينو په پوره پاملرنه تيمور ملك ته کتل، تيمور ملك له خپلي غاړې نه حمايل راويوست طاهر ته يې ور وړاندې کړ ويې ويل : زه ستا ميرمني ته تر دې غوره ډالي نشم وړاندې کولی، دا قرآن کريم زما د پلار په گوتو ليکل شوی دی.

په ډيلي کي د څو نورو ورځو تيرولو نه وروسته طاهر ته د سلطان التمش د انديښنو سببونه معلوم شول، التمش د ډيلي تخت د خپل بادار قطب الدين ايبك د مرگ نه وروسته د هغه له ناپوه زوی نه په زور ونيوه، ترکي سرداران په خاص ډول ايبك پردې خوښ نه وو، هر يوه داسي گڼله چي د ډيلي پر تخت تر التمش د دوی زيات حق دی، سرکش اميران د التمش پولادي پنجو ايل کړي وو، خو د شمال لوېديځ له لورې هغه ته له مغلو نه خطر ؤ او په جنوب کي راجپوت تنظيم کيدل، په داسي حالاتو کي د التمش دا انديښنه بې ځايه نه وه چي که د تاتاريانو او يا راجپوتانو سره د جگړې وخت راشي نو د ده د پوځ ځيني ترکي سرداران چي تر اوسه داده نه دي ښايي له غليم سره يوځای شي.

کله چي عين الملك ډيلي ته ورسيد او د سلطان له باغي سرادارانو سره يې جوړ جاړی پيل کړل، نو سلطان يو نوی خطر احساس کړ، تيمور ملك له سلطان سره تر ليدو وروسته له عين الملك سره سخت چلند وکړ، له رخصتي نه وړاندې هغه د څو وتليو سردارانو سره وليدل، هغوی يې د راتلونکي خطر نه وويرول او دوی ته يې د اتحاد او يووالي لارښوونه وکړه.

د تيمور ملك له تلو وروسته طاهر د اميرانو د يو والي او متحد کولو هڅو ته دوام ورکړ، په څو ورځو کي د سلطان د مخالفو اميرانو له ډلي نه څو تنو چي د طاهر ويناوې واوريدې دا لوړه يې وکړه چي د خطرې په مهال به د سلطان سره بې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفايي نه کوي، له هغه وروسته طاهر اولس ته پام واړاوه، د ډيلي په جوماتونو کي د هغه د څو ويناګانو نه وروسته څو اميرانو هم دا احساس کړه چي که موږ ځانګړي او يوازي پاتي شوو نو د اولس ذهنيت به يي پرخلاف شي او سلطان به يي په آساني وځپي، ځکه خو هغوي هم له سلطان سره د وفاداري اعلان ته مجبور شول، د طاهر د دي برياليتوبونو يو ستر سبب د ثريا هڅي وي، له طاهر سره دواده نه دمخه د ډيلي د اميرانو ميرمنو او لونو هغه يوازي د يوه شتمن سوداګر ښکلي لور بلله خو د دي په واده کي د پاچا او ملکي ګډون دا د تولو لويو کورنيو د پام وړ وګرځوله، اوس دوي ته د ثريا د ژوند ډير نور روښانه اړخونه معلوم شول، ددي په باب به په هر مجلس کي خبري کيدلي او چي چيرته به ځلور ښځي راتولي شوي د دي په باب به يي څه ويل.

يوي به ويل : ما اوريدلي دي چي ددي بابا يوازي يو ساده سوداګر دي چي د روپيو ګټل يي زده دي.

بلي به ويل : مګر د هغه انا ډيره هوښياره ده، د ډيرو اميرانو ښځي آن د صدر اعظم ښځه يي مشره مور بولي، څوک چي د هغي په خبرو تر تأثير لاندي رانشي هغه ته ګران بيه سوغاتونه ورکوي او تابع کوي يي.

ما اوريدلي دي چي ملکي ته هم هغي يو هار ورکړي دي ځکه خو ملکي هم د ثريا په واده کي د زيوراتو يوه ډکه صندوقچه هغي ته ورکړه.

: ما اوريدلي دي چي د ثريا پلار د کوم ښار حاکم ؤ، چي له مغلو سره په جګړه کي شهيد شو.

: هغه ډيره نيکمرغه ده له بابا سره يي ډيره زياته شتمني او دولت دی.

پلار يي يو زړور او سرښندوی سرتيری ؤ ، او خاوند يي د سلطان جلال الدين سفير او زموږ د پاچا ډير نژدي دوست دي. وايي چي له ځيري نه بلکل پرښته ښکاري او په غږ کي يي جادو دي.

د ډيلي د بانفوذه اميرانو په سره يو کولو کي چي ثريا د طاهر سره مرسته وکړه او کوم برياليتوبونه يي وګټل د هغي په سبب هغه د طاهر د ميرمني او د شيخ عبدالرحمن د لمسۍ پرځای د قوم د يوی درنی لور په حيث وپيژندل شوه.

هغي يوه ورځ د ښار د عزتمندو کورونيو ښځو ته ميلمستيا وکړه هغوی ته يي د مغلو د ظلمونو له بيانولو وروسته وويل چي خپل ميړونه او وروڼه د غفلت له خوبه راپاڅوي که نه نو د وحشت او بربريت دغه توپان د ګاونډيو هيوادونو د تباه کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه وروسته اوس د هندوستان دروازې ټکوي، د ټولنيز خطر د دفاع لپاره ټولنيز جهاد ته اړتيا ده.

ثريا هغوی وپوهولې چې که د قوم لوڼی خپله ذمه واري وپيژني نو په نارينه ؤ کې يو هم د خيانت او غدارۍ جرئت نشي کولی.

ښځې خپلې ميرونه، خوېندې خپل ورونه او ميندې خپل زامن د اولس په ملاتړ مجبوروولی شي، يوازې د نارينه ؤ اتحاد او يو والې کولی شي د اولس د لوڼو او ميندو ساتنه تضمين کړي.

ثريا د هندوستان پر حالت د تبصرې په ترڅ کې دوی ته ووېل که د پاچا او اميرانو اختلافونه لرې نه شول، نو د مغلو په اشاره به د دې هيواد په لکونو نا مسلمان خلك زموږ پرخلاف راپورته شي.

د ثريا خبرې دومره اغيزمنې وې چې ټولو ښځو د خپلو خپلو نارينه ؤ د پوهولو ژمنې وکړې، دا پيل ډېر اميد وارکوونکی ؤ، له دې وروسته د هرې محلې ښځو ثريا ته د تبليغ بلنه ورکوله، نژدې هر ماښام به په کوم کور کې د ښځو غونډه وه او ثريا به هغوی ته وينا کوله.

شيخ عبدالرحمن د طاهر په موجوديت کې د ډيلي پرېښودلو اراده وځنډوله.
سلطان جلال الدين خوارزم شاه د سند په ساګر سيمه کې واړول او د بهرنيو پيغامونو د ځواب په انتظار شو.

طاهر او ثريا په څو اونيو کې د ډيلی په مسلمانانو کې نوې ساه پوه کړه، له هغه وروسته دوی د سلطان التمش په غوښتنه نورو ښارونو ته مخه کړه، په هر ښار کې د دوی ډېر تود هرکلی وشو. ثريا به ښځو ته تبليغ کاوه او طاهر به په نارينه ؤ کې د ايمان جذبه راژوندی کوله.

هغه به په جوماتونو کې وينا کوله، د پوځيانو چونيو ته به تلو او د سرتيرو مشقونه به يې ليدل، له هغوی سره به يې د توری وهلو، نيزه بازۍ او غشی ويشتلو په تمرين کې ګډون کاوه.

د خبرو او عمل دغه غازي څو مياشتې وروسته بيرته ډيلی ته راورسيد، سلطان التمش يې مننه وکړه ورته ويې ويل :

اوس زما باور دی چې د سند له دريابه تر بندياچل پورې ټول بغاوتونه چوپولی شم، اوس که مغلو هند ته د راتلو جرئت وکړ نو انشاء الله له هغوی نه به يو هم ژوندی ولاړ نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو ورځې وروسته د سلطان جلال الدين استازي ډيلی ته ورسيد دا خبر يې راوړ چې د خليفه له لوري د خپلې غوښتنې په ځواب کې د حوصله ناك ځواب له اوريدو وروسته سلطان د هندوستان پرځای بغداد د خپلو فعاليتونو مرکز گرځوي.
د دې خبر نه وروسته طاهر ته استازي د تيمور ملك ليك وسپاره چې داسې ؤ:
د خليفه له خوا د اميد وارووونکي ځواب له راتلو وروسته سلطان بغداد ته د تلو پريکړه کړې ده، موږ به په څو ورځو کې ملتان ته ورسيږو، د سلطان امر دی چې ته هم هلته راشه، سلطان د سند او مکران له لارې بغداد ته درومی، سلطان التمش ته دا پيغام ورسوه چې کله بغداد ته ورسيږو موږ به د مصر، شام او عربي هيوادونو د ملاتړ ترلاسه کولو نه وروسته تاسو له خپلو ارادو او راتلونکې عزم نه خبروو، تر هغه وخته مو ليندۍ جوړې او توری تيرې کړې.
طاهر د تيمور ملك له ليك سره د ثريا کوټې ته ورننوت، ثريا چې وليد پوښتنه يې وکړه: استازي پيغام راوړی؟
طاهر ليك د هغې په لاس کې ورکيښود ويې ويل : واخله پخپله يې ولوله.
ثريا د ليك له لوستلو وروسته هغه ته وکتل او ترې ويې پوښتل :
تا څه وخت د تلو پريکړه کړې ده؟
: سبا يا بله ورځ.
: مگر ته لږ انديښمن يې، زما په باب چورت مه وهه.
: ثريا! په دې کې شك نشته چې له تانه بيلتون ماته اسانه نه دی، خو اوس زما د انديښنې سبب بل څه دی.
: خبره داسې ده چې زه له خليفه نه ډاډه نه يم، زه ويريږم چې بغداد ته د سلطان تگ د ده د زحمت سبب نه شي.
کيدای شي چې د خليفه په باب زما رايه غلطه وي، خو د نورو اميرانو په منځ کې ځينې داسې دي چې په هر وخت کې خليفه په غلطه لاره بيولی شي، زما دا اټکل دی چې تر اوسه به مغلو د بغداد زياتره وتلي اميران پيرلي وي.
ثريا وويل : مگر د عبدالملك په باب خو ستا رايه دا وه چې هغه ډير هوښيار سړی دی، که څه د خطر خبره وای نو خامخا به يې سلطان ته د بغداد د تلو مشوره نه ورکوله.
طاهر وويل : خدای دې وکړي چې د هغه د نيك نيتي په باب د طاهر خبره دروغ شي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماښام چې کله شیخ ته د طاهر تیاری معلومه شوه نو هغه وویل زه یوازې ستا په خاطر په ډیلی کې پاتې وم، اوس زه مدینې ته روانیږم، هلته به د حج نه وروسته دمشق او یا کوم بل لوری ته د تګ پریکړه وکړم.
حنیفي طاهر ته تسلي ورکړه وې ویل : زویه! ترڅو ته بیرته نه یې راغلی موږ به په مدینه کې اوسیږو، موږ به ستا کور هم وړینو.
طاهر وویل : زه زید له تاسو سره پریږدم چې ولاړ شی، هغه به تاسو زموږ کور ته بوځی. او زما باور دی چې تاسو به لږ تر لږه، یوه موده د ده میلمستیاومنی.
حنیفي وویل : که د ثریا خوښه وه موږ به یې هملته پریږدو.
شیخ وویل : ثریا ماته ویلی چې سلطان جلال الدین د پوځ لپاره پیسو ته اړتیا لري، په بلخ، بخارا او سمرقند کې زما زیات تاوان وشو، بیا هم زه یو لك دیناره ورکوم، ته دا سلطان ته ور وړه.
سلطان التمش هم ماته د هغه د مرستې وویل.
د رخصتی په ورځ سلطان التمش د جلال الدین د مرستې لپاره د اشرفیو صندوق ورکړ او تر ملتان پورې یې د طاهر د رسولو او د اشرفیو د صندوق د ساتنې لپاره یوه دلګی سرتیری ورسره واستول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیانت

په لاره کې د کرمان، اصفهان او نورو ځایونو امیرانو د مغلو په لمسون د خپلواکۍ اعلان کړی ؤ، سلطان جلال الدین په راتلونکې کې له دوی نه د وفادارۍ ژمنې واخستلې او تیر اشتباهات یې ور وبخښل او جګړې ته یې د تیاریدو امر ورته وکړ پخپله بغداد ته روان شو.

عبدالملك چې له بغداده بیرته راستون شو سلطان ته یې داد ورکړ چې سلطان د مغلو خطر نژدې احساس کړی خپله رایه یې بدله کړې ده، او هغه د خوارزم شاه د مرستې لپاره لښکر تیاروي، د خلیفه لیك هم ډیر امیدواروونکی ؤ، خو طاهر، تیمور ملك او د سلطان څو نور ملګري پوره داده نه وو.

تیمور ملك پاچا ته مشوره ورکړه چې دی دې له بغداده بهر څو ورځې پاتې شي څو تنه به بغداد ته واستوو نوی وضعه به معلومه کړو امکان لري چې خلیفه ستا د لرې اوسیدو په صورت کې مرستې ته چمتو وي خو بغداد ته ورتګ دې خوښ نه کړي.

ددې ټولو اعتراضونو په ځواب کې پاچا وویل:

خلیفه د دښمن پرخلاف د یو کیدو بلنې ته لبیك ویلی دی، هغه زموږ د لیك په ځواب کې ویلي دي چې هغه له موږ سره نور پاچاهان مرستندوی ولیدل نو خپل لښکر به زموږ مرستې ته راواستوي او نورو پاچاهانو موږ ته دا شرط ښودلی دی چې هغو ته د خلیفه د مرستې داډ ورکړي. په دې وضعیت کې موږ همدا یوه لار لرو چې بغداد ته ولاړ شو. او د خلیفه له لوري د شام، مصر او مراکش، پاچاهانو ته دا پیغام واستوو چې په جهاد کې زموږ ملاتړ وکړي.

که د خلیفه نیت پاك نه وي هم زموږ باور دی چې هغه به په بغداد کې پر موږ لاس نه پورته کوي، که د عام ذهنیت له ویرې هغه د طاهر او د هغوی د ملګرو له کړو وړو نه په سترګې پټولو مجبور شوی ؤ نو زموږ پرخلاف به هم یوازې دومره فکر وکړای شي چې موږ هلته تنګ کړي تر څو د بغداد پریښودو ته مجبور شو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ سره د دی پروا نشته.

خو زموږ باور دی چی له خلیفه سره په لومړی کتنه کی به د هغه ټولی اندیښنی لری کړو، موږ به هغه ته ووایو چی که تاسو زما د پلار اشتباه نه شی بخښلی نو ماته یی سزا راکړی مګر مسلمانان د مغلو له غلامۍ‌نه وژغوری، موږ د خوارزم د پاچا پرځای داسی څوک وبولی چی د اسلام د ناموس د ساتنی لپاره ستا تر جنډی لاندی د یوه سپاهی په حیث جنګیدل ځان ته ویاړ بولی.

طاهر وویل : له دی ټولو خبرو سره که بده نه منی نو زما رایه دا ده چی تاسو ما او عبدالملك بغداد ته واستوی، موږ به په څو ورځو کي د وضعی له سهی حالت نه ځانونه خبر کړو او ستاسو په خدمت کی به حاضر شوه خلیفه او د هغه نور حکام چی له موږ سره کوم سلوك وکړی له هغه نه به د دوی نیت څرګند شی، که موږ بیرته راستانه نه شوو نو معنی به یی دا وی چی موږ یی ستا د پلوی په ګناه نیولی یو، او ستا سو په اړه هم د دوی ارادی سهی نه دی. او که موږ بیرته راغلو نو تاته به د بغدا د ټول حالات ووایو.

سلطان جلال الدین له دی رایی سره اتفاق وښود او طاهر، عبدالملك او مبارك ته یی بغداد ته د تلو اجازه ورکړه، له طاهر سره راغلیو دیرش تنو ځوانانو ته هم د څو ورځو لپاره بغداد ته د تلو اجازه ورکړای شوه.

*****

(۲)

ماښام مهال د بغداد صدر اعظم صفیه خپلی کوټی ته ور وغوښته او د هغی په لاس کی یی یو لیك ورکړ ویی ویل:

لوری! پوره لس کاله ما د خلیفه په خدمت کی تیر کړل خو پر چا می اعتماد ونکړای شو. او نه زما دا تمه ده چی څوك دی پر ما اعتماد وکړی، زما تر ټولو لویه ګناه ښایی دا وه چی په ځینو معاملو کی د خدای «ج» د رضا پرخلاف د خلیفه د خوښی تابع وم. او د هغه په اشارو می کار کاوه، خو پر اسلامی نړۍ‌د هیبتناکی تباهی په راوستلو کی د خلیفه ملاتړ نشم کولی.

واوره لوری! جلال الدین خوارزم شاه له خلیفه نه د مرستی په تمه بغداد ته را روان دی، زما په تینګار هغه سلطان ته یو امیدواروونکی لیك استولی دی. او زما دا تسلی وه چی دغه کار به می د تیرو ټولو غلطیو کفاره شی، خو داسی ښکاری چی تقدیر ته زما ښیګڼه منظوره نه ده، نن هغه لوی منافق او غدار مهلب

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بن داؤد د مغلو د ځانګړي استازي په حيث بغداد ته راغلی، له هغه سره څو تنه مغل سرداران هم دي، خليفه پخوا هم د مغلو تر رعب او هيبت لاندې ؤ، مهلب د هغه پاتې حوصله او غيرت هم تري واخست، هغه خليفه پوهولی دی چې که ته جلال الدين ونيسي او مغلو ته يې وسپاري نو بغداد به د تباهی له اوره وژغورل شي او د چنګيز خان پرځای ناست کسان به تاته تل په عزت او احترام ګوري.د خليفه د داړ لپاره د مغلو د انعام په تمه څو مفتيانو دا فتوي ورکړې ده چې مغلو ته خدای «ج» د ځمکې په پراخه ساحه حکومت وربخښلی دی، له دوی سره مخالفت د خدای «ج» له رضا نه د بغاوت په معنی دی او د جلال الدين مذهبي عقيده سهي نه ده، ځکه خو د بغداد پر خلکو د هغه اطاعت فرض نه دی، داسې ښکاري چې مهلب له څو ورځو را په ديخوا دلته مصروف ؤ خو زه يې له راتلو نه هغه مهال خبر شوم چې دی له څو مغلي سردرانو سره د خليفه پر دسترخوان ناست ؤ.

ما د خليفه د پوهولو هڅه کړې ده، خو هغه د مهلب د خبرو تر اغيزې لاندې دی او له مغلو نه تر خدای «ج» زيات ويريږي نن شپه بيا خليفه ما او د پوځ څو تنو سردارانو ته د خبرو اترو وخت او بلنه راکړې ده، او زما اميد دی چې نن به د خليفه په محل کې د مسلمانانو د برخليك پريکړه وشي، د خلافت له لويو سردارانو څخه يو هم په دې نظر نه دی چې د خوارزم شاه په ملاتړ د مغلو د دښمنۍ خطر قبول کړي، خو زه به خپل وروستی فرض ترسره کړم. نن د قاسم ارتيا احساسوم، خو هغه ډير لرې دی زه تاته يو ډير لوی مسؤوليت سپارم، تاته معلومه ده چې د خليفه په خفه کولو سره ډير لږ خلك د هغه له مانۍ نه ژوندي راوتلي شي، ښايي زما پای هم همدغسې وي، که زه تر نيمې شپې پورې کورته را ستون نه شوم نو ته سعيد راوغواړه دا ليك ورو سپاره او دا لارښوونه ورته وکړه چې هر څومره ژر کيدای شي جلال الدين ته يې دې ور وړي. ځکه چې که خليفه د جلال-الدين د نيولو پريکړه وکړي نو زما باور دی چې نن شپه به لښکر وريسې واستوي، او دې به دراز دنه افشا کيدو په سبب کورته راپرې نږدي، ما سعيد پوهولی دی، هغه به د طاهر د پخوانيو ملګرو نه څو ځوانان را ټول کړي او طبيلې ته نږدې به زما د حکم انتظار کوي، تر اوسه ما هغه ته نه دي ويلي چې په کوم کار پسې به يې استوم، او له ضرورت نه پرته داسې مهم ليك هم هغه ته ورسپارل لازم نه بولم، امکان لري خليفه زما خبره ومنی او جلال الدين ته ددې ليك د

(c) ketabton.com: The Digital Library

استولو اړتیا نه شي، په هر صورت که زه تر نیمي شپې پورې رانه غلم نو د بغداد د صدر اعظم وروستی فرض به د هغه وریره پوره کوي، سعید او د طاهر نور ملګري تر ما پر تا زیات اعتماد کوي.

صفیي وویل : ته داده اوسه زما لخوا به لټي ونه شي، صدر اعظم وموسکل وبي ویل : زما پر تا اعتماد دی،که قاسم هم دلته وای ښایي د دې کار لپاره زما نظر پر تا وای.

صدر اعظم شاهي ماڼۍ ته راستون شو.

*****

(۳)

د ماسختن لمانځه نه لږ وروسته د صدر اعظم په ماڼۍ کې فریادونه اوچت وو، د ماڼۍ ټول نوکران پر هغه راغونډ شوي وو، د هغه د ټټر او پوښتیو له ټپونو نه وینې رواني وې، صدر اعظم سترګې وغړولې او په هوښ راغی، په ټیټ غږ یې پوښتنه وکړه : زه دلته څنګه راغلم؟

یوه نوکر وویل : ته چې دروازې ته راورسیدلې وغورځیدلې، موږ راواخستې او دلته مو راوړې.

: او هغه نوکران چې له ما سره ؤ څه شول؟

یو نوکر ور وړاندې شو وېې ویل : زه معمولي ټپي یم!

حامد ووژل شو.

: تا هغوی وپیژندل؟

: هو! ما مهلب وپیژاند، کله چې ته د خلیفه له درباره راووتې هغه له تا سره یوځای ؤ، موږ دواړو له زینې نه څو ګامه لرې ستا د راتګ انتظار کاوه، کله چې ته لاندې راکوزیدې نو څلور تنو چې نقابونه یې پرمخ، راکش کړي وو د ونو له سیورو نه راووتل پر تایي حمله وکړه.

تا مخ واړاوه او د دروازې په لورې دې منډه واخستله خو مهلب دې لاره ونیوه او په خنجریې دوه درې واره درباندې وکړل او د مرستې لپاره یې چیغې کړې. حامد زمانه وړاندې ؤ هغه پر مهلب حمله وکړه خو هغه ځان یوې خواته کړ او بچ شو او حامد د یوه مول وهلې د توری په ګوزار ټپي شو او وغورځید زه ور وړاندې شوم یو مول وهلې مې وواژه، نورو دریو حمله رلجاندې وکړه، ما یو بل هم وغورځاوه، په دې څنډ کې د خلیفه د ماڼۍ نه نور سرتیري راووتل، مهلب ژر

(c) ketabton.com: The Digital Library

زاغی او ویی ویل سپاهیان راغلل راځی او بیا هغوی وتښتیدل زما تا ته پام شو، ته له هغه ځایه مانی ته تللې زه په منډه درغلم او څوګامه درسره ولاړم او بیا په دی ګومان ودریدم چی هغوی به په تا پسی راشی کله چی پوه شوم چی ته مانۍ ته نژدی شوی زه هم راغلم.

صدر اعظم وویل : سعید چیرته دی؟

سعید نوکران په یوه او بله خوا لری کړل او د هغه د بستری ترڅنګ ودرید، صدر اعظم د خپلی میرمن، لور، صفیی او سعید نه پرته نور نوکران له کوټی و ایستل.

کله چی کوټه تشه شوه سعید ته یی وویل : ستا په ذمه چی کوم کار دی صفیه به یی درته ووایی ملګری دی تیار دی؟

: هو صیب!

صدر اعظم خپلی میرمنی ته وکتل: زمانه وروسته به ستا لپاره دا غوره وی چی مصر ته ولاړه شی، زه د لږ ځنډ میلمه یم.

صفیی وویل : کاکا! ما تر اوسه تاته یوه خبره نه ده کړی طاهر ژوندی دی، او که ستا بدل بل چا وانه خست نو هغه به یی خامخا اخلی.

: لوری رښتیا وایه! زما په زړه یو دروند بار ؤ.

: هو دا رښتیا ده پر هغه یی د مړه ګومان کړی ؤ او سیند ته یی غورځولی ؤ، دا سعید ته هم معلومه ده.

صدر اعظم په سوالیه نظر سعید ته وکتل هغه وویل : هو صیب هغه ژوندی دی.

صدر اعظم صفیی ته وکتل ویی ویل : صفیی لوری! زما د ورتګ نه وړاندی خلیفه د سلطان جلال الدین د نیولو لپاره دیرش زره تنه سرتیری استولی وو، اوس دی ته خپل فرض پوره کړه.

نن شپه به هغوی دیر زیات مزل کړی وی...

سکینی ما له تا سره د خبرو فرصت ونه موند... نن له ما سره کښینه.

د سکینی اوښکی بهیدلی او د هغه ترڅنګ کښیناسته، صدر اعظم څو شیبی دی ته وکتل او بیا یی سترګی پټی کړی له درده یی زګیروی وکړ، لږ ځنډ وروسته یی سترګی خلاصی کړی او په اشاره یی اوبه وغوښتی، سعید هغه ته تکیه شو او راپورته یی کړ، صفیی یی د اوبو پیاله پرشونډو ورکیښوده.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ذ یو غوړپ اوبو نه وروسته یی بیا سترگی پتی کړی او ځملاست، سکینی وویل : بیهوښه شو.

سعید زر د هغه خوله وازه کړه صفیی ته یی وویل چی اوبه وروڅښی.

صفیی یی په خوله کی اوبه ورواچولی، خو د هغه له ستونی د تیریدو پرځای تر دواړو واښکو بیرته تویی شوی، صدر اعظم سترگی وغړولی او څو ځلی د بندی بندی ساه کښلو وروسته په ابدی خوب ویده شو.

صفیی، سکینه او کاکا ناوی په ژړا پریښودی اوښکی یی تویولی او بهر راووتله، سعید وریسی ؤ.

: زه ستا د امر انتظار کوم، هغه وویل.

صفیی ځواب ورکړ : ودریږه! زه اوس راځم، لږ څند وروسته صفیه له خپلی کوټی راووتله، هغی د سپارلی جامی اغوستی وی او په ملا یی توره ځوړنده وه.

هغی د یوی خدمتگاری په لاس کی یوه پاڼه ورکړه ربی ویل : سبا ته دا رقعه سکینی ته ورکړه.

سعید په حیرانی هغی ته کتل. دی ورته وویل : سعیده راځه.

: مگر ته له موږ سره ځی؟

: هو! زه به له تاسو سره ځم کاکا راته ویلی وو چی دا د ده د ژوند وروستی او ډیره مهمه ذمه واری ده. او زه یی پوره کول غواړم.

: مگر ته باید پر ما اعتماد وکړی.

: زما پر تا اعتماد دی، خو زه ویریږم چی هغه به ستا له لاسه کوم پیغام ته ارځښت ورنکړی، له د ینه پرته مهلب ما ډیره ښه پیژنی، زه دلته په پاتی کیدو ددی کور بدمرغی نوره زیاتول نه غواړم.

*****

(٤)

د لمر له راختلو نه لږ وروسته طاهر او د هغه ملگری د یوی غرنی سیمی نه تیریدل، په یوه پراخه سیمه کی ورننوتل چی مخامخ یی په غونډیو کی اته، لس تنه سپاره ولیدل چی اسونه یی چارگام زغلوی. په هغوی پسی د پنځوسو تنو سپرو په شاو خوا کی بله ډله وه، طاهر په ځیر د لیدونه وروسته عبدالملك ته وویل:

دابی ښکاری چی هغه وروستنی په مخکنیو پسی راغلی دی. او موږ یی باید

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرستي ته ورورسيږو.

عبدالملك وويل : هغوى له شانه غشي ورپسي را اوروي، وګوره يو تن يې زخمي شو لوېږي، تعقيبوونکي په دوو ډلوووېشل شول او هغوى غواړي را ايسار کړي او تښتيدونکي يوازې ځانونه ژغوري، جګړه کول نه غواړي، موږ بايد د هغوی مرسته وکړو.

طاهر خپلو ملګرو ته مخ واړاوه او په لوړ غږ يې وويل : ژر کوئ چې هغوى يې په منګولو کې را ايساريدونکي دي.

د سترګو په رپ کې د طاهر ملګرى له غونډيو نه درې ته ورکوز شول، طاهر په لوړ اواز وويل : وګوره د ټولو دمخه لکه چې يوه ښځه ده، ته د کيڼ لورې سپاهيانو مخه ونيسه، زه ښي خواته ورځم، هغوى له دواړو خواونه د غشو تر دم لاندې راغلي دي، هغوى ته خوږ آزاد پرېږده که هغوى په موږ هم د غليم د ملګريو ګومان وکړ او په يوه او بله خوا د مخ اړولو هڅه يې وکړه نو ويې وژل شي.

د طاهر ملګرى په دوو برخو وويشل شول او د شاډلي مخه يې ونيوه، تښتيدونکو دوى خپل مرستندويان وګڼل تر لږ وراندې تيريدو وروسته ودريدل.

طاهر وړاندې ورغى په لوړ غږ يې وپوښتل : تاسو په هغوى پسې ولې راغلي ياست؟

د ده په ځواب کې يو تن چې خول يې پر سر ؤ او د ډلې مشر معلوميدو را وړاندې شو ويې ويل : دا د خوارزم شاه جاسوسان دي، تاسو زموږ لاره مه نيسئ.

: تاسو د خليفه سپاهيان معلوميږئ، ښايي تاسو ته معلومه نه وي چې د خليفه او خوارزم شاه ترمنځ د دوستي تړون شوى دى.

: پردې خبرو موږ ډير ښه پوهيږو. ته زموږ له مخې لرې شه، که نه نو په لرې کيدو به دې مجبور کړو.

: نه تر څو موږ ته دا معلومه نه شي چې هغوى څه ګناه کړې موږ به يې ساتنه کوو.

: موږ شکمن يو چې دوى خوارزم شاه ته ورځي.

: تاسو يوازې په شک د خلکو د وژلو اجازه نه لرئ. او بيا خوارزم شاه ته ورتلل خو ګناه نه ده.

: نو د مقابلې لپاره چمتو شه!

طاهر ځواب ورکړ : د مسلمان وينه ډير ارځښت لري، غوره دا ده چې بيرته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستانه شي. تاسو تر پنځلس شلو تنو زيات ياست، خو زما سره داسي سرتيري دي چي په ډيرو ډګرونو کي يي د خپلو متو زور ازمويلي دي.

موږ تاته داړ درکوو چي د خليفه دښمنان نه يو، تاسو دلته ودريږي، زه يو سړی هغه ته وراستوم که هغه موږ ته داړ رانکړای شو نو پخپله به يي ونيسو او بغداد ته به يي بوځو.

طاهر عبدالملك په اشاره نژدي ورغوښت او ورته ويي ويل: ته ورشه وګوره څوك دي؟

پوځي افسر وويل ته څوك يي؟

طاهر ځواب ورکړ : ويريږي مه موږ مغل نه يو مسلمانان يو.

: که تاسو مغل واي نو زموږ لاره به مو نه وه نيولی.

: د ويري او که د دوستي په سبب؟

افسر لږ له دوه زړي وروسته د خبرو موضوع بدله کړه ويي ويل : ستا لهجه او غږ داسي سړی ته ورته دی چي ما پيژاند، هغه هم ستا په څير په هر کار کي ښه کلکه ايښودله.

ښايي زما څيره هم هغه ته ورته وي، او ښايي چي زه هماغه سړی وم.

: هغه مړ شوی دی!

: کله کله مړي هم ژوندي کيږي.

: ته کټ مټ د طاهر بن يوسف په څير غږيږي.

: طاهر بن يوسف مړ شوی دی، او نن د هغه يو دوست د هغه په تعقيب د مرګ په درشل پښه ايښي ده، ستا غږ او لهجه يوه داسي چاته ورته ده چي د منصب په تمه يي د خپلو دوستانو د نيولو وعده کړي وه.

: ته څوك يي؟

: که ته د دوستانو په هيرولو عادت نه وي نو ښايي ومي پيژني! طاهر دا وويل او خول يي له سره لري کړ.

: طاهره... ته !!

: هو! افضله! ايا ته خپله څيره نه راښکاروي؟

: که تر اوسه شکمن يي لږ وړاندي راشه.

: مګر ته خويي ...!

: هو ماته يي زهر راکړل. خو هر زهر وژونکی نه وي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

: طاهره! خدای «ج» شاهد دی چی زه په هغه سازش کی شریك نه وم او ستا د نیولو لپاره می څه دسیسه نه وه جوړه کړی.

طاهر خول پرسر کیښود ویې ویل :زه افسوس کوم چی تاته د دي موقع په لاس درنه غله چی ما ونیسی، اوس پوښتنه کولی شم چی په کوم نیت دلته راغلی یی؟ او دا خلك څوك دی چی درپسی راغلی؟

: زه تاته څه نشم ویلی، یوازی دومره ویلی شم چی تا زما لاره ونیوله د لښکرو د مشر د امر مخالفت دی وکړ.

: د لښکرو مشرا هغه چیرته دی؟

: زه دا نشم ویلی.

: نو ستا خیر په دی کی دی چی بیرته وگرځه!

: ته پوهیږی چی زه بی زړه نه یم.

: ترڅو ته غدار نه وی زما همدا رایه وه، خو غداری او زوروزتوب په یوه وجود کی نه راټولیږی.

: ماته یوازی د هغو خلکو د تعقیبولو امر شوی، که د لاری په نورو خلکو د توری اوچتولو حکم وای نو ماته به دی د بی غیرتی پیغور نه ؤ راکړی.

: کله چی ته پوهیږی چی زموږ له مړونه تر تیریدلو دمخه په هغوی پښې نشی ورتلای، نو بیرته ولی نه ستنیږی؟

افسر څه ځواب ورنکړ او په زړه نا زړه حالت کی یی خپلو ملگرو ته وکتل، په دی ځنډ کی عبدالملك اس وزغلاوه او طاهر ته نژدی ورغی او د افضل پر خلاف یی نیزه برابره کړه.

طاهر وویل : عبدالملکه! د جگړی اړتیا نشته، دا زموږ دوست افضل دی او په غالب گومان یی د بیرته ستنیدلو پریکړه کړی ده.

عبدالملك وویل : دی اوس د ځان په باب هیڅ پریکړه نشی کولی، افضله تیار شه!

طاهر چیغی کړی : نه، نه عبدالملکه ودیږه! خو عبدالملك ده ته د پام کولو نه پرته اس پونده کړ او پر افضل یی حمله وکړه، افضل د ځان ژغورلو هڅه وکړه خو د عبدالملك نیزه د هغه تر تټر بوټه وختله.

دواړه لوری د یوی شیبی لپاره چوپ شول، عبدالملك اس راوگرځاوه او د دوی په منځ کی ودرید د افضل ملگري یی مخاطب کړل په لوړ آواز یی وویل:

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تاسو کې نور څوك شته چې د خليفه نمك حلالوي؟

دغه وچه ځمکه د منافقينو، غدارانو او خاينانو وينې ته تږې ده..ماته وګورى زه عبدالملك يم، بيايي په تاسو کې ډير ما وپيژني، عبدالملك يوه شيبه خول له سره لرى کړ او بيا يې بيرته پر سر کيښود وبى ويل : کاشکې تاسو ژوند او مرګ پيژندلې، تاسو د کمزورى په مخ کې زمريان او د زورور په وړاندې ګيدړان شئ.

تاسو په ښځو غشي اوروئ، خو چې ميړونه ووينې لرزه درباندې راشي. ولاړ شي خپل سالار ته ووايې چې کوم ځنګل ته د ښکار لپاره راغلې هلته سوي نشته، پړانګان يکې اوسيږي. له خوارزم شاه سره لږ خلك دي خو د دوى هريو له زرګونو سره په جګړه پوهيږي، ورشئ!

که زما سره دا احساس نه واى چې زموږ توري به ستاسو له وينو نه شرميږي نو ښايي ما د تيښتې فرصت نه واى درکړى.

د افضل ملګرى يو پر بل پسې وتښتيدل او په لږه شيبه کې ډګر تش شو.

عبدالملك طاهر ته نژدې راغى د هغه له څيرې نه وحشت څرګنده وبى ويل : زر راځه صفيه دې انتظار کوى.

: صفيه!

: راځه هغه تپي ده!

: طاهر ډبلې پوښتنې پرته اس پورنده کړ.

کله چې د غونډۍ سرته اس خوت رفتار يې کرار شو نو هغه له عبدالملك نه پوښتنه وکړه : هغه چيرته ده؟

: ما هغوى د دى غونډۍ شاته د خوړ په غاړه پريښودل.

: تپ خويې خطرناك نه دى؟

: پر هغې دوه غشي لګيدلي دي، د يوه تپ معمولي دى خو دوهم يې ډير بد په ښتيو پورى نښتى ؤ، غشى مې ايستلى دى خو...!

: خو څه؟

: خداى «ج» دې خير کوى.

*****

(٥)

صفيې يوى ډبرى ته تکيه کړې وه او ناسته وه، سعيد اوبه ورڅښلې، طاهر يې چې وليد جګه شوه ودريده، هغه له اس نه پلی شو صفيه څوګامه ور وړاندې شوه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو بيايي سترگى تورى شوى، هغى تيندكونه وخوړل او نژدى وه چى وغورځيږي چى طاهر ورمنډه كړه هغه يى په خپلو متو كى تكيه كړه او ورو يى په ځمكه څملوله.

صفيى ! ته دلته ولى راغلى؟ طاهر په دردناكه لهجه وپوښتل.

د صفيى پر شونډو غمجنه موسكا وغوړيده ويى ويل : اوس د دى خبرو وخت نشته، وګوره دغه خوږ څومره وروكى دى خو اوبه يى څومره رڼى دى، د دجلى سيند ډير لوى دى خو د هغه له خړوپړو اوبونه ډيره ستومانه شوى وم، ستا د كلى د خرما په باغونو كى كټ مټ دغسى اوبه بهيږى.

د يخو، خوږواو رڼو اوبو خوړونه اوچينى! زه د هغوى په لټه كى دلته راغلم، د طاهر ځو ملګرى نژدى ورغلل خو عبدالملك هغوى يوه لورى ته ورسره بوتلل.

صفيى وويل : ته ولى خفه يى، ماته وګوره، زه خوښه يم، هو! ما ددى خوږ په باب درته خبره كوله، كه زه مړه شوم ددى خوږ پر غاړه مى ړېږده.

:نه، نه، صفيى ته به روغه شى، ستا زخم معمولى دى، زه به تا هغو د خرما باغونو ته راسره بوزم چى د يخو،' خوږو او رڼو اوبو ويالى پكى بهيږى، اوس به د پيښو د توپان هيڅ څپه هم موږ يو له بله بېل نكړاى شى.

صفيى وويل : او موږ به هر سهار پر اسونو سپريږو د صحرا سيل ته به ځو.

: هوكى صفيى زه وعده كوم.

: او زه به له تاسره د نيزه بازى لوبه كوم، او بيا به د خرما په باغونو كى ګلونه لټوو، او كله چى ته د جګړى لپاره روانيږى نو زه به د ريګونو پر غونډۍ خيژم او ستا لاره به څارم.

: هوكى صفيى!

د صفيى ترسترګو اوښكى روانى شوى سلګى يى وكړى ويى ويل :

نور زما سره د مرګ غم نشته، ته زمايى، زمايى!!

او بيا يى سترګى پټى كړى.

د طاهر سترګې راډكې شوې چيغې يې كړې صفيې، صفيې!

صفيې سترګې وغړولې خو څه يې ونه ويل طاهر عبدالملك ته غږ وكړ هغه په منډه راغى طاهر ورته وويل : دى ضعف كړى دى اوبه راوړه د اوبو له څو غوړپه وروسته د صفيى څيره لږ راتازه شوه په كمزورى غږ يى وويل : لكه چى ويده شوى وم، د خرما په هغه بڼ كى، د رڼو اوبو چينه بهيده... زه هلته ولاړه وم... ته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اس سپور وی چیرته تلی... چیرته ... دیر... لری. هغی بیا سترگی پتی کړی.
په مخ یی نیلی رنگ زور واخست ورو ورو یی ویل :
تاسو څنډ مه کوی پوځ له دی ځایه... یو پړاو لری... عبدالملك یی پر لاس لاس ورکیښود بیایی طاهر ته وکتل او انا لله و انا الیه راجعون. یی وویل سر یی ځوړند شو، طاهر له دنیا او مافیها نه ناخبره د وفا او مینی دغی مجسمی ته کتل، عبدالملك د هغی پر مخ خپل دسمال وغوړاوه، او طاهر یی ترمټ ونیو وبی ویل : جگ شه! د همت نه کار واخله.

طاهر جگ شو ودرید، عبدالملك ته یی کتل د هغه له سترگو وحشت وریده، د عبدالملك په سترگو کی اوښکی ډنډ شوی او لاسونه یی وغوړول او، طاهر بی اختیاره په غیږ کی ځان ور وغورځاوه او په سلگو شو.

عبدالملك وویل : طاهره! ښایی په دنیا کی داسی انسان نه ژ چی دا باید ورته ژوندی وای.

لږ څنډ وروسته د همغه خوږ په غاړه د طاهر ملگرو صفیه په خاورو کی ښخه کړه، طاهر د ځنگلی گلانو څو گیډی راټول کړل او د هغی په قبر یی وشیندل.

عبدالملك وویل : راځه طاهره چی ناوخته کیږی.

طاهر په اس سپور شو له سعید نه یی وپوښتل د لښکرو سالار له څومره پوځ سره را روان دی؟

: له شل زره لښکر سره.

طاهر عبدالملك ته وویل : د صدر اعظم لیك ماته راکړه!

بیا یی پر لیك سرسری نظر تیر کړ او ویی پوښتل: نو مهلب هلته رسیدلی دی نور نو دی بغداد خدای ساتی.

عبدالملك وویل :.زه ویریږم چی سلطان زموږ له مشوری پرته بغداد ته مخه نه کړی، موږ باید زر تر زره ځانونه ور ورسوو.

طاهر اس ته پونده ورکړه ویی ویل : راځه.

په لاره کی طاهر له سعید نه پوښتنی کولی او دا ورته معلومه شوه چی دوی د سر لښکر له پوځ نه لاره کړه کړی وه خو په نیمه لاره کی د پوځ د مخی ډلگیو لیدلی وو او پر دوی پسی راغلی وو.

*****

(٦)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان جلال الدين خوارزم شاه سره دوه نيم زره تنه سربښندويان وو، له بغداده د قشمور تر مشرى لاندې د شل زره سرتيرو د راتگ خبر يې چې واورېد دوه زره تنه يې په مورچلو کې ځای پر ځای کړل او پخپله له پنځه سوه تنو سره وړاندې ولاړ، د يوې غونډۍ پر سر د خليفه د لښکر د راتگ په انتظار شو، په همدې وخت کې يې خبر ترلاسه کړ چې د خليفه نور لس زره تنه لښکر د يوه بل سالار مظفر الدين په مشرۍ د شمال ختيځ له لارې را روان دي او غواړي سلطان کلابند کړي:

د صدر اعظم د ليك له لوستلو او د عبدالملك، طاهر او سعيد نه د څو پوښتنو نه وروسته سلطان ته معلومه شوه چې د خليفه پوځيان به خامخا د ده د نيولو هڅه کوي، او که دې دلته خوندي پاتې شو هم د دوی پوځ به يې تعقيبوي، او تر هغو به يې پرې نژدې تر څو يې د مغلو په لاس ورنکړي.

کله چې د قشمور پوځ رابښکاره شو نو سلطان طاهر ته د سولې بيرغ ورکړ او د سولې لپاره يې خبرو اترو ته واستاوه.

طاهر قشمور ته دا پيغام ورساوه چې يا خو بغداد ته زموږ لاره مه تړئ، سلطان پر دې باوري دی چې کله د خليفه په حضور کې ودرېږي د هغه بدگوماني به لرې کړي، که نه وي نو موږ ته ددې موقع راکړئ چې له دې ځايه خليفه ته پيغامونه واستوو، که دا دواړه وړانديزونه ستاسو لپاره منظور نه وي نو سلطان د بيرته ستنېدو لپاره چمتو دی خو پر دې شرط چې تاسو به يې له شا نه نه راځئ.

قشمور چې له جلال الدين سره يوازې پنځه سوه تنه وليدل د خپل ځواك د ازموينې شوق پرې غالب شو په بې پروايي يې ځواب ورکړ : زموږ روميې او وروستۍ پريکړه دا ده چې سلطان موږ ته وسپاري که نه نو مقابلې ته تيار شي.

طاهر هڅه وکړه چې قشمور قانع کړي خو هغه هيڅ وانه ورېدل، هغه نورو جنرالانو ته هم وويل خو په يوه يې اغيزه ونه کړه.

طاهر مايوس شو ويې ويل : تاسو ته د دوستۍ او مينې له گلانو سره راغلی وم، خو تاسو د دښمنۍ د ازغيو لپاره لمن غوړولې، زه د سولې استازی راغلی وم خو تاسو جگړې غواړئ، زه وعده کوم چې ستاسو هيله به ترسره شي. ډير د خفگان ځای دی چې مسلمان د هر څه په له لاسه ورکولو برسيره پردې ويار کاوه چې د دوی په څير ميلمه پال بل څوك نه وو خو نن دغه نيکمرغي هم د بغداد له اولس څخه واخستل شوه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

جلال الدين له جګړې څخه نه ويرېږي خو نن هغه توره چې په وار وار د مغلو په وينو کې ډوبه او رنګ شوه د مسلمانانو له تورو سره په ټکر کېدو ښايي وشرمېږي، خدای «ج» پوهېږي چې ددې جګړې نتيجه به څه وي خو تاسو ګواه ياست چې موږ ورته تيار نه وو او راباندې وتپل شوه.

قشمور وويل : ورځه موږ ته ددې جګړې نتيجه معلومه ده او د يوه ساعت دننه به تاسو ته هم معلومه شي.

طاهر د اس جلب کلک کړ ويې ويل : ماته يوازې يوه خبره معلومه ده او هغه دا چې د خوارزم په څير د بغداد د عظمت ورځ هم ګرځېدلې ده او په موږ کې د هر يوه برې د دوارو ماته ده.

طاهر اس ته پونده ورکړه او د سترګو په رپ کې سلطان ته ورغی.

د قشمور د پوځ عربي سربښنديو ته د طاهر د ميلمه پالنې پيغور له زغم نه وتلی ؤ، په هغوی کې زياترو پريکړه وکړه چې په جګړه کې به برخه نه اخلي، په ايراني او ترکي سرادرانو کې هم څينې زړه نا زړه وو، ځکه خو قشمور چې د وخت نزاکت احساس کړ سمدستي يې د حملې امر وکړ.

جلال الدين شاته خپل په مورچلو کې پوځ ته هدايات واستول او د قشمور مقابله يې وکړه، د بغداد پر پوځ له څو حملو وروسته يې شاته تګ پيل کړ.

قشمور دا ګڼله چې سلطان ماته وخوړه او ميدان پرېږدي په هغه پسې ورغی، سلطان به لږ مخامخ جګړه کوله او بيا به په شا تلل او د قشمور پوځ يې د هغو تونډو غونډيو منځ ته ورساوه چې تر شا يې د ده غشي ويشتونکي غلي وو، قشمور چې ناڅاپه له څلور واړو لوريو د ډبرو او غشو باران وليد دا يې احساس کړه چې د سلطان د پوځ په شمير کې يې غلطي کړې ده، په تنګو درو کې يې د خپل لښکر نيمايي کسان مړه او ټپيان پرېښودل او په شاتګ يې پيل کړ، په بېرته ستنيدو کې يې تر درې ميلو پورې له هرې ډبرې او کونج نه د غشو او ډبرو استقبال کاوه او بيا چې له ميدان نه وتښتيدل شاته يې د بيا راکتلو جرئت ونه کړ.

سلطان تر څو ميله په هغوی پسې ورغی او بيا بيرته راوګرځيد، په لاره کې د مظفر الدين له لس زره تنو سره هغوی مخ شول، د مظفر الدين پوځ د قشمور د پوځ په ماته بې زړه شوی ؤ له لږ مقابلې وروسته يې وسلې وغورځولې.

د دې برياليتوبونو نه وروسته رضا کاران ډلې ډلې د سلطان په پوځ کې شامل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول، په څو میاشتو کی د هغه د پوځ شمیر شل زره تنو ته ورسید، د تبریز والی د مغلو حلیف ؤ، سلطان هغه ته د غداری د سزا ورکولو لپاره تبریز ته مخه کړه. والی د مغلو د مرستی له انتظار پرته وتښتید او سلطان دغه ښار ونیو، د تبریز له نیولو وروسته جلال الدین شاوخوا څو نوری سیمی هم ونیولی، په دی وخت کی یی د بغداد د خلیفه ناصر الدین ... د وفات او د هغه د زوی ظاهر د خلیفه کیدو خبر واورید.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه بله هڅه

د ناصر له وفات نه چی خبر شو سلطان طاهر او عبدالملك ور وغوښتل د نوی خلیفه ظاهر د اخلاقو او عادتونو په اړه یی تری پوښتنی وکړی، طاهر د سلطان د پوښتنی په ځواب کی وویل:

ما له ظاهر سره یوازی یو ځل لیدلی دی، زما په ګومان هغه یو کمزوری سړی دی خو بد ذاته نه دی، هغه د پلار په څیر مغل خپل دوستان نه بولی.

عبدالملك وویل : زه هغه له ډیری مودی راهیسی پیژنم، زما باور دی چی هغه د پلار پر ضد دی، خو د هغو کسانو له ډلی څخه نه دی چی خپلو ارادو ته عملی جامه ورواغوندی، بیا هم که په بغداد کی یو سهی لارښوونکی وی نو له هغه نه زیات کار اخستل کیدای شی.

سلطان وویل : زما په ګومان تاسو دواړه هغه ته ښه مشاورین کیدای شی، که زه تاسو د خپلو استازو په نامه هلته واستوم خامخا به مو خبروته پاملرنه وکړی. په بغداد کی د بی طرفی په حالت کی د مصر او شام اولسونه له موږ سره ملاتړ ته نه چمتو کیږی، تاسو بغداد ته ولاړ شی، خلیفه ظاهر د ټولی اسلامی نړی لارښوونی ته چمتو کړی او ده ته دا یقین ورکړی چی تر څو زه ژوندی یم د مغلو تول پام به خپل لوری ته راواړوم، که دی وغواړی د ټولی اسلامی نړی‌پوځونه په بغداد کی راټولولی شی، هغه ته دا هم ووایی چی په کومه ورځ موږ د بغداد، مصر او شام د پوځونو سره پر مغلو حمله وکړو په همغه ورځ به په هند کی سلطان التمش چی زموږ پلوی دی د مغلو پرخلاف د جګړی اعلان کوی. او د ایران ترکستان او خراسان اولسونه به چی تر اوسه پوری چوپ او غلی دی ناڅاپه راپورته شی.

ما دا اوس احساس کړی ده چی چاته د مرستی لپاره تر ورتګ راته دا غوره ده چی هندلته خپل مسؤلیت ادا کړم، که زه په دی ګهوډی او پردیسی کی څوکاله

(c) ketabton.com: The Digital Library

له مغلو سره وجنګیدلی شم نو باور می دی چی مسلمانان به می مرستی ته را ورسیږي، په څو ورځو کی به له آذربایجان نه لس پنځلس زره تنه نور راسره ملګری شي او زه به په دی هغوی تر دوو کالو پوری نور هم پریشانه کړم، په دی موده کی تاسو تولـه اسلامی نړۍ راوپښولی شی.

طاهر او عبدالملك په یوه غږ وویل : موږ تیار یو.

سلطانِ وویل : مبارك له ما سره پرېږدی، هغه یو ښه سرتیری دی او زما ورته ضرورت دی.

څو ورځی وروسته طاهر او عبدالملك بغداد ته رسیدلی وو خلیفه ظاهر چی د دوی په ورتګ خبر شو لیدو ته یی وروغوښتل، د لومړی لیدو نه وروسته طاهر چی د جلال الدین په نامه لیك واستاوه مضمون یی داسی ؤ:

د خدای «ج» شکر دی چی موږ تر خپلی هیلی او اټکل هم زیات بریالی شوو.

مهلب چی د صدارت عظمی امیدوار ؤ له خلیفه سره زموږ د ملاقات نه وروسته چیرته غلی شوی دی، خلیفه د پوځ د سنبالولو چاری عبدالملك ته وسپارلی او زما په اړه یی دا پریکړه کړی چی زه د ده د استازی په حیث شام، مصر، عربو، مراکش او اندلس ته ولاړ شم، او زه به سبا ته روانیږم.

څرنګه چی د حج وخت نژدی ؤ، ځکه عبدالملك طاهر ته مشوره ورکړه چی ته تر ټولو دمخه مکی ته ولاړ شه، هلته به د هر هیواد مسلمانان راغونډ وی او ستا له پاره به د جهاد د تبلیغ تر ټولو غوره موقع وی، پر دی سربیره به په لاره کی خپل کورته هم ورشی.

*****

(۲)

یوه ورځ ماښام ته نژدی مهال زید یو ښکلی ماشوم په غیږ کی د خرما په باغونو کی چکر واهه چی ناڅاپه یی یو سپور ولید چی اس ګړندی زغلوی، زید څو ګامه ورغی او د سپاره د لاری پر سر ودرید، سپور چی ورنژدی شو اس یی ودراوه او له سره یی اوسپنیز خول لری کړ زید چیغه کړه:

طاهره! طاهره!! بیا یی ورمنډه کړه د اس جلب یی ونیو، ماشوم ددی شور ماشور او غیر عادی حالت څخه ویریده شونډی یی بوځی کړی او بیا پرهینګ په ژړا شو.

زید زر بیرته د اس جلب خوشی کړ ماشوم یی وتپاوه او ویی ویل : واه واه! چی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل پلار دی ولید زما په شکایت دی خوله پرانستله، بیا یی طاهر ته وکتل ویی ویل : ته څه ته گوری ولی له اسه نه پلی کیږی او ماشوم نه کراروی!

طاهر له اس نه پلی شو ماشوم یی واخست هغه ناڅاپه غلی شو او په څیر څیر یی طاهر ته کتل بیا یی د هغه په څلیدونکی زغره لاسونه وهل.

: زه کور خبروم، زید دا وویل او اس یی تر جلب ونیو د خرما په بڼ کی یوه لوری ته چټك روان شو، طاهر ورو ورو څوگامه د خرما په بڼ کی واخستل او بیا ودریده ماشوم ته یی وکتل، ماشوم اوس زغره پریښوده او دواړه لاسونه یی خول ته وروغځول.

طاهر سر ټیټ کړ د ماشوم وړوکی پستی خپری دده په مخ ولگیدی. دده په زړه کی نرم او لطیف تکانونه اوچت شول، هغه بیا د ماشوم دواړه لاسونه ښکل کړل او بیا یی د لږ څنډ لپاره تول پام او مینه د ماشوم ښکلی څیری ته ور واوښته او بی اختیاره یی د هغه باړخوگان، شونډی، سترگی اوتندی ښکل کړل. زما بچیه! زما ژونده! زما روحه، او طاهر ورو ورو گامونه اخستل او د کور دروازی ته ورنژدی شو.

که دی څو ورځی دومره مینه ورسره وکړه نو دا به بدورگه کړی! طاهر تکان وخوړ مخامخ یی وکتل ثریا څوگامه لری د دروازی نه بهر ولاړه وه او موسکل یی.

: ثریا زما...؟

ثریا زر لاس پر شونډو کیښود او دروازی ته یی اشاره وکړه طاهر اندیښمن دروازی ته وکتل څو گامه لری احمد بن حسن، شیخ عبدالرحمن، سعیده، او حنیفه په انگړ کی د دروازی په لوری را روان وو، طاهر په بیړه را وراندی شو او ماشوم یی ثریا ته ورکړ او د کور انگړ ته ورننوت، د کور د خلکو او طاهر ترمنځ لا اته، لس گزه فاصله وه چی اسماعیل او امین د خرما له بڼ نه راووتل او له طاهر سره غاړه غړی شول.

اسماعیل ساه نیولی وویل : موږ غشی ویشتل زده کول چی زید ستا د راتلو خبر را وړ.

کله چی د کور ټول غړی پر طاهر راټول شول د اسماعیل پر شونډو شوخه موسکا وغوړیده شیخ عبدالرحمن ته یی وکتل ویی ویل : بابا تا لکه چی ونه پیژاندا! دا طاهر ورور دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیخ په غوسه شو امسا یې اوچته کړه ویې ویل : ودرېږه! ساده! اسماعیل وتښتید لرې ولاړ او له خندا نه لټ په لټ اوښت، حنیفه هم تر شونډو لاندې موسکۍ شوه خو حنیفه او سعیده نه د شیخ د غوسې په سبب پوهیدل او نه د اسماعیل د کړسندې خندا په راز.

*****

(۳)

د ماسختن له لمانځه نه وروسته چې ثریا د طاهر له ارادې نه خبره شوه د حج او له هغه وروسته په اسلامي هیوادونو کې د جهاد د تبلیغ لپاره یې له طاهر سره د ملګرې هیله ځرګنده کړه.

سعیدې د هغې خبرې ورسره تائید کړې ویې ویل : ما چې د ثریا په اړه څه اوریدلې دي نو زما ګومان دی چې دا به ستا ډیره مرسته وکړي.

شیخ وویل : زما پر دې څه اعتراض نشته مګر ماشوم؟

سعیدې وویل : ماشوم به له ماسره وي، اوس هم هغه له ما نه پرته بل چاته نه ورځي.

د سعیدې پر ټینګار له هغې سره حنیفه د خپل لمسي په پرېښودو راضي شوه.

اسماعیل چې په یوه کونج کې ولاړ ؤ وویل : زه له حج نه وروسته له دوی سره ځم.

شیخ وویل : چوپ شه دا ستا د زده کړې وخت دی.

احمد بن حسن وویل : ته ډیر مصروف سړی یې، غوره به دا وي چې د اسماعیل ښوونه او روزنه ماته وسپارې، له امینې سره به یې سات تیروي.

شیخ وویل : ما له څو ورځو راسې دا فکر کاوه خو زه حیران یم چې د دې ناپوه نه پرته به زما ګوزاره څه وړ وي؟ زه اوس د ده له شوخي او شیطانت سره روږدي شوی یم.

زه چې څومره د ده د کړس کړس خندا څخه په غوسه کیږم همدومره ورته ناکراره هم وم. دا زما د بوډاتوب د ژوند یو ضرورت شوی دی.

په ورکتوب کې به یې زما پایزار غلې کړ، اوس بیا د کجورو بنډونه پکې اچوي، زه پرې په غوسه شم او بیا فکر کوم چې که ده داسې شوخي نه کولې زما ژوند به څومره بې مزې ؤ، خو د تعلیم لپاره باید زه دې له تاسره پریږدم، اسماعیله دلته راشه!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسماعیل پښیمانه او سرخوږند وراندې ورغی شیخ په مینه تر خپل څنګ کېښیناوه ورته ویې ویل : بچوا زه به له حج وروسته تا همدلته پرېږدم، خو په دې شرط چې په هفته کې به دوه ځله ماته ښارته خامخا راځې.

: ته اونیا ولې همدلته نه پاتې کیږې؟

: بچیه ! زما کار او بار ډېر پراخ دی چې راټولول یې ډېر وخت غواړي.

: نو زه به هره ورځ تاته درځم، ماښام به زه او امین د ښارا پرځای پر اسونو سپرېږو او هلته به درځو.

: ډېر ښه زه به هره ورځ ستا لخوا د یوې نوې شوخۍ انتظار کوم.

: بابا جانه! د اسماعیل سترګې ډنډ شوې ویې ویل :

ما وبخښه ! زه به بیا هیڅ شوخي نه کوم.

د شپې مهال شیخ عبدالرحمن چې خوږوړی غوندی په خپله بستره غځېدلی و په کوټه کې د چا د پښو غږ واورید ویې ویل: څوك یې؟

اسماعیل په وېرېدلی لهجه ورته وویل : بابا جانه زه یم.

: په دې ناوخته دلته څه کوې؟

: باباجانه ... زه!

: هو ووایه!

: بابا جانه! وبخښه ستا سره د شوخۍ نه کولو له وعدې نه مخکې ما یوه شوخي بله هم کړې وه.

: زما په بوټونو کې به دې بیا د خرما زړې غورځولې وې!

ښه ورځه زه به یې سهار ترې لرې کړم.

: نه بابا جانه زه یې پخپله ترې لرې کوم.

د شیخ تر چپرکټ لاندې د لړ لاس تپولونه وروسته اسماعیل وویل : بابا جانه که اجازه وي شمه راوړم، ما تول بوټونه ونه موندل.

شیخ وویل : داسې ښکاري چې ته خپل اطاعت ثابتوې، ورشه ډیوه راوړه!

اسماعیل بلې کوټې ته ولاړ او چې لږ څنډ وروسته بېرته هلته ورغی امین هم ورسره و، اسماعیل شمه امین ته ورکړه او ده تول بوټونه راغونډ کړل او له ځانه سره یې واخستل. شیخ په اندیښنه ترې وپوښتل : اوس دا تول پایزار بهر ته د څه لپاره وړې؟

اسماعیل په اندیښنه ځواب ورکړ : بابا جانه د مینځلو لپاره!

(c) ketabton.com: The Digital Library

: د مینځلو لپاره!؟
: هوکې بابا جانه خبره داسې ده چې نن ما د زړو پرځای لمدې خرماوې پکې اچولې وې.
: ودریږه ناپوهه او شیخ پر خپل ځای کیناست.
اسماعیل او امین په بیړه له کوټې ووتل.

*****

(٤)

له ویده کیدو نه وړاندې ثریا طاهر ته وویل :
تر اوسه دې د زوی د نوم پوښتنه نه ده کړې؟
طاهر ځواب ورکړ : ما له ډیلې نه د رخصتیدو په وخت کې یو نوم درته یاد کړی ؤ، تا خو به د عبدالعزیز نه پرته بل نوم نه وی ورباندې ایښې؟
: نه ما همدغه نوم پرې ایښې.
طاهر سوړ اسویلی وکیښ ویې ویل : هغه زما ډیر ښه دوست ؤ.
: تا یوه وعده پوره نه کړه.
طاهر وپوښتل : کومه؟
ثریا د خپل لاس ګوته وروښودله ویې ویل :
تا وعده کړې وه چې که بغداد ته ولاړې ... نو؟
: ثریا ! دا کیسه مه راسپړه.
: زه له ماښام راسې تا ډیر پریشانه ګورم ، ستا په څیره کې هغه پخوانی تازګی نشته، روایه څه شوی دی؟
: ثریا دا به غوره وه چې نن دې دا کیسه نه وای سپړلی.
: ما ویښه، که هغه زما په سبب ستا نه خفه شوی وی، نو زه به پخپله بغداد ته ورشم او پخلا به یې کړم.
طاهر په دردناکه لهجه وویل : د هغې پخلا کول اوس د چا په وس کې نه دی، هغه له مانه ډیره لرې تللې.
: څه، د هغې له بل چا سره واده...!
: نه، نه ثریا ، هغه په دې دنیا کې نشته.
: اف، ومې بخښه!
طاهر جګ شو ویې ویل : زه لږ بهر چکر وهم ، او بیا بهر ته ووت د سپوږمۍ

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

رڼا د کجورو د ونو له پاڼونه تیریدله او ځمکی ته رسیدله طاهر د یوی نسکوری ونی په تنه کښیناست، د سپوږمۍ په رڼا او د ستوریو په سیوری کی د صفیی سره د تیرو لیدو کتو په چورتونو کی ډوب شو. د سپوږمۍ د موسکا او د ستوریو د ستر ګکونو او خنداګانو سره سره چاپیریال ورته غمجن ښکاریده. هغه تر ډیره وخته ناست ؤ تر دی چی د چا د پښو غږ یی واورید شاته یی وکتل او له ځایه جګ شو ویی ویل : ثریا!

ثریا په شرمناکه لهجه وویل : زه افسوس کوم چی ته می خفه کړی، ثریا ور وړاندی شوه، بی اختیاره یی لاس وغزول او هغه په غیږ کی ځان وروغورځاوه او په سلګیو شو.

: ماته روایه په هغی څه وشول؟ کاشکی ما د خپل ژوند په بیه هغه بیرته راوستلای شوای. زه هر څه زغملی شم خو ستا په څیره یوه ذره د خفګان اغیزه نشم زغملی، طاهر د ثریا سره بیرته د همغی خرما پر تنه کښیناست او ویی ویل:

ثریا!

په تا کی هغه تولی ښیګڼی شته چی یو انسان یی هیله کولی شی، داسی ونه ګڼی چی د ژوند کومی پیښی به زه له تانه بی پروا کړی یم، خو د صفیی مرګ داسی پیښه نه ده چی زه یی زر هیره کړای شم، زما باور دی چی ستا موسکا زما د هر ټپ د ټکور لپاره د ملهم کار ورکوی، خو د صفیی له مرګه وروسته زیاتره زما په زړه کی دا راګرځی چی ښایی زما په دی دنیا په خوشحالی کی هیڅ حق نشته د یوی داسی موسکا یاد ونه به چی د اوښکو او آهونو په زرګونو توپانونه پکی غلی وو ما د تل لپاره ناکراره کړی.

ثریا وویل : زه د هغی د کیسی اوریدو هیله لرم.

ښایی ستا د زړه بوج پری سپک شی، زه د خوښی په موسکاګانو کی نه دغم په اوښکو کی درسره شریکه یم.

نو واوره!

طاهر د صفیی د ژوند د کیسی وروستی پاڼی اړولی او د ثریا له سترګو اوښکی روانی وی.

کله چی طاهر کیسه پای ته رسوله ثریا وویل: کله چی ته له دی دندی نه راستون شوی او بغداد ته تللی زه هم درسره ځم، د هغی نیمګړی پاتی کار به زه سرته رسوم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

*****

(۵)

له بغداد او نورو اسلامي هيوادونو څخه د اميدواري پيغامونو په سلطان جلال الدين او د هغه په سپاهيانو کې نوی روح پوه کړه، سلطان پر آذربايجان حمله وکړه او زياتي سيمې يې له هغو سردارانو نه ونيولې چې د سلطان سره د غداری په انعام کې مغلو ورکړي وې، بيا يې گرجستان او تفليس ته مخه کړه، په تفليس کې يې فتحې ډيرې حيرانوونکې وې خو ناڅاپه يې په کرمان کې د براق حاجب د بغاوت خبر واوريد، سلطان له ځان سره دري زره تنه لښکر ملگری کړ او په ۱۷ ورځو کې له تفليس نه کرمان ته ورسيد، براق حاجب بخښنه وغوښته او پخپلو وعدو يې د وفا ژمنه وکړه. سلطان په بيرته راستنيدو کې څو ورځې په اصفهان کې پاتې شو، دلته يې د خليفه ظاهر د وفات او د خليفه مستنصر د خلافت خبر واوريد، او له دې سره جوخت يې دا واوريدل چې په تفليس کې پر مغلو ځان پلورو سردارانو بغاوت کړی دی، او د عيسويانو په مرسته پر آذربايجان حمله کول غواړي سلطان چې دا واوريدل په بيړه يې ځان آذربايجان ته ورساوه، او په څو اونيو کې د باغيانو له ځپلو وروسته بيرته تبريز ته راستون شو..

تبريز ته چې راورسيد وايي واوريدل چې د مغلو يو لوی لښکر بيا په لور پرمخ راروان دی. له سلطان سره لښکر زيات نه ؤ خو هره ورځ يې دا اوريدل چې د ظاهر د هڅو په نتيجه کې د رضا کارانو نوي ډلې بغداد ته راځي او هلته راټوليږي. ځينې رضا کاران نيغ تبريز ته راتلل.

ري ته د مغلو له رارسيدلو وروسته سلطان ته جاسوسانو دا خبر راوړ چې هغوی د موصل په لوري پرمختگ کول غواړي، او د بغداد او نورو اسلامي هيوادونو سره د ده د لارې غوڅولو هڅه کوي. سلطان دا خطر هم احساس کړ چې که مغل همدان ته ورسيږي نو دا امکان هم شته چې هغوی د کردستان او موصل ترمنځ د اوږدې دفاعي ليکې جوړولو پرځای نيغ پر بغداد حمله وکړي او د اسلامي نړۍ دغه ورروستي مورچل هم ويجاړ شي.

ځکه خو سلطان د مغلو ټول پام ځانته دور اړولو لپاره اصفهان ته مخه کړه، او د څو ورځو تياری نه وروسته يې د ري په لوري کوچ وکړ.

له ري سره نژدې يې له مغلو سره ټکر راغی، او د سرښندونکو يرغلونو په نتيجه کې يې مغل شاتگ ته مجبور کړل، خو د سلطان ورور غياث الدين چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوځ د کېن لوري د دستي قوماندان ؤ د ډېرې بدې غداري په نتيجه کې له ميدان نه وتښتيد، مغلو چې د جلال الدين يو اړخ تش وليد د لښکر په زړه يې يرغل وکړ او د هغه د پوځ پښې يې وربېږدولې، سلطان شاته ولاړ او بيا يې د لښکر د تنظيم نه وروسته حمله وکړه، خو د مغلو د لښکر د شمير زياتوالي او د غياث الدين د خيانت په وجه د سلطان لښکر مورال بايلود، هغوی د بري نه مايوس شول پوازې د پاچا د امر د عملي کولو په خاطر جنګيدل، د مغلو يو لښکر له شانه راوګرځېد او غوښتل يې چې دوی کلابند کړي، سلطان چې له څلورو خواونه مايوس شو پوځ ته يې د شاته تلو امر وکړ او په يوه خوايي حمله وکړه او له ميدان نه ووت.

تاتاريان تر اصفهان پورې په سلطان پسې ورغلل خو د ګوبي په دښته کې د چنګيز خان مرګ ټول شهزادګان او سرداران په بيرته راستنيدو مجبور کړل.

سلطان چې تبريز ته راستون شو د عبدالملك په منځګړيتوب يې خليفه مستنصر ته ليك وليکه چې اوس د پريکنده جګړې وخت رارسيدلی دی. تاسو تيار شی د البرز له غرونو تر ارمنيا پورې د تاتاريانو تر بيرته راتلو پورې د دوی د عيسوی خليفانو د غوړ تاوولو لپاره زما د ګوتو په شمير لښکر بس دی، له دی عملياتو وروسته که ماته بغداد ته د راتلو اجازه راکړی نو زه به تر آمو د مغلو د بيا راپورې وتلو تر وخته يو مزبوت او روزل شوی پوځ جلا کړم، او موږ به له مغلو سره يو پريکنده جنګ کوو، که د مسلمانانو خليفه ته په څه سبب زما تګ بغداد ته منظور نه وی نو زه به د بغداد له حدودو نه بهر په کوم ښار کی هستوګنه غوره کړم او د بغداد د پوځ د راتلو انتظار به کوم.

د طاهر بن يوسف له لوري سلطان ته دا احوال ورغلی ؤ چې هغه د مصر او مراکش له پاچاهانو نه د مرستی وعدی اخستی او بيرته حلب ته راستون شوی دی، د شام له اولس او اميرانو څخه هم د مرستی هيله لري.

سلطان هغه ته دا پيغام واستاوه چی ته له شام نه سمدستی هندوستان ته روان شه، سلطان التمش ته يی وعدی ور په ياد کړه.

کوم وخت چی موږ له سنباليدو وروسته له مغلو سره د پريکنده جګړی پريکړه وکړو سلطان ته به احوال ورکړو. په دی حال کی که سلطان التمش د افغانستان له لاری پر مغلو بريد وکړی نو د هغوی پام به د دوو محاذونو ته واوړی او دا به زموږ لپاره ستر ملاتړ وی. غوره به دا وی چی تر څو داسی وخت نه وی را رسيدلی ته په هندوستان کی پاتی شه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څو جګړو نه وروسته سلطان جلال الدین د آذربایجان په شمال او لویدیځ کې پراخې سیمې ونیولې، د هغه سپاهیان د دغه نه شلیدونکو جګړو نه ستومانه شول، خو سلطان به په وار وار د مصر، شام، عربو، او هندوستان د پوځونو د رارسیدلو او د مغلو پرخلاف د پریکنده جګړې وعدې تکرارولې او د دوی حوصلې یې اوچتولې پر دې سربیره له ځینو ځایونو د رضا کارانو ډلګې هم ور رسیدلې.

د بغداد په اړه د عبدالملك خبرونه ډیر امیدواروونکې وو خو له اندیښنو خالي هم نه وو، خلیفه مستنصر د پوځ د سنبالولو او تنظیم په باره کې د طاهر لاربښوونې عملې کولې د ترکې رضاکارانو نه پرته هغه بغداد ته د راتلونکو رضاکارو لپاره هم خپلې دروازې پرانستې وې، د دجلې د سیند پر غاړه یې یو ډیر لوی د پوځې زده کړې مرکز جوړ کړې ؤ چې عبدالملك یې د دې مرکز ناظم ټاکلی ؤ، دا ټولې خبرې امیدواروونکې وې. خو عبدالملك د سلطان په نامه په ځینو لیکونو کې څه اندیښنې هم ښکاره کړې وې، د هغه تر ټولو ستر شکایت دا ؤ چې خلیفه په پرده کې ټولو ته داد ورکوي خو د بغداد د اولس په مخ کې د سلطان له ملاتړ نه ویریږي، د مغلو سفیر چې د ده د پلار د واکمنې په وخت کې له بغداد نه شړل شوی ؤ اوس بیرته راغلې دی او له خلیفه سره یې اوږده اوږده ملاقاتونه کیږي. خو بیا هم چې خلیفه ته د هغه په باب شکایت وشي نو هغه ځواب ورکوي چې موږ د تیارۍ لپاره فرصت ته ضرورت لرو او د دې هدف لپاره مغل باید په بدګومانۍ کې پاتې شي.

عبدالملك سلطان جلال الدین ته دا هم ولیکل چې د مغلو سفیر د لوټ شوي مال یوه زیاته برخه بغداد ته راوړې ده او په هغې د پاچاهۍ د لویو امیرانو علماو او رایې د خاوندانو د ضمیرونو اخستلو هڅې کوي. ځینې خلك براالا د مغلو پرخلاف د جهاد د اعلان مخالفت کوي.

خو بیا هم جلال الدین د هغو کسانو له جملې څخه نه ؤ چې مایوس شي، هغه چې د شمال لویدیځ له عملیاتو وزګار شو تبریز ته ورسید، په تبریز کې له څو شپو پاتې کیدو وروسته خبر ورغې چې د چنګیز د زوی تولای خان په مشرۍ د مغلو پوځ له آمو راواوښت او د اسلامې نړۍ د غوره شویو غدارانو هیأت یې د بغداد خلیفه ته ور استولې دی.

سلطان د عبدالملك په نامه یو اوږد لیك واستاوه او پخپله د همدان په لور وخوځید.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستی ماته

عبدالملك له خليفه نه د ملاقات غوښتنه وکړه چې هغه وروغوښت، خليفه د عبدالملك د غوښتنې سره سم له هغه سره دوه په دوه یوازې کیناست.
خليفه مستنصر چې د جلال الدين ليك ولوست له لږ فكر كولو وروسته يې وويل:
تولای خان له پنځه لکه تنه لښکر سره له سيحون دريابه پورې وتلى دى، كه اړتيا ولرى نو پنځه لکه تنه نور هم ور بللی شي ستا په گومان به اوس له جلال الدين سره څومره سرتيري وي؟
عبدالملك ځواب ورکړ : دا سهى ده چې له سلطان جلال الدين سره اوس ډير لږ پوځ دى. خو ته پوهيږې چې هغه په افغانستان کې له شپيته زره پوځ سره د «شيگی توتو» دوه لکه تنه پوځ ته يوه عبرتناكه ماته ورکړه، او همدا اوس يې له ډير لږ پوځ سره د كرمان، اذربائيجان، قبچاق، تفليس او آرمنيا پراخه سيمې نيولې دى.
خليفه وويل : اوس زموږ تول پوځ درى لكه تنه دى، فرض كړه كه دا د بغداد نه بهر چيرته ماته وخوری نو د بغداد برخليك به څه وي وی؟
عبدالملك وويل : كه تاسو نن د جهاد اعلان وکړى، نو زه پوره ډاډ درکوم چې له همدغه ښار نه درى لكه تنه رضا كار سرتيرى په يوه اونی کی درته تیاروم. او تاسو به بيا وگورى چې له مراكش نه نيولې تر عراقه به ډير زيات شمير رضا كاران ستاسو تر بيرغ لاندې راټول شي. هغوى ستا له لورى د جهاد د اعلان انتظار كوى، مغلو تر اوسه پورې پر موږ برى نه دى موندلى بلكې زموږ له گډوډى نه يې گټه پورته کړى، زما باور دى په كومه ورځ چې د بغداد پوځونه همدان ته ورسيږي، په همغه ورځ به د هندوستان نه د سلطان التمش لښکر تر بلخه پورې رسيدلى وي. او د تركستان، خراسان او ايران په مړو ايرو کې به د كسات سكروټې راوځليږي، او زما پردې هم باور دى چې مغل دغه حالت ويني

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د آمو له دریا به د راپوري وتلو جرئت به ونه کړي.
خلیفه وویل : عبدالملکه ! زه ویریږم که ماته وخورو د بغداد انجام به څه وي؟
: ماته او برې د خدای «ج» په لاس دي، خو تاریخ گواه دی چې له ویرې تر اوسه پورې چا گټه نه ده اخیستې، تاسو فکر وکړئ چې جلال الدین اوس د اسلام د دفاع وروستی مورچل راتینګ کړی دی، که دغه مورچل مات شو نو د بغداد په لور به د مغلو د سیلاب مخه څوك ونه نیولی شي، زه تاته د دې پوښتنې لپاره راغلی یم چې له بغداده به زموږ پوځونه څه وخت روانیږي؟
وخت ډیر تنګ دی او دا ضروري ده چې له جګړې نه دمخه زموږ پوځونه سلطان ته ور ورسیږي چې هغه یې وروزلای شي.
: مګر موږ په دې هم ویریږو چې که نورو اسلامي هیوادونو زموږ مرسته ونه کړه نو مغل به پر موږ یرغل راوړي.
: تاسو خپله ذمه واري پوره کړئ او باور وکړئ چې نورو ته به د وروسته پاتې کیدو فرصت نه وي.
: تا ته معلومه ده چې د بغداد زیاتره علماء د مغلو پرخلاف د جهاد له اعلان سره مخالف دي؟
: زیاتره نه یوازې څو تنه او زه هغوی علما نه ګڼم، هغوی د اولس غداران دي، چې د خپل ضمیر قیمت یې د مغلو له سفارت نه ترلاسه کړی دی.
: مګر د خلکو یوه لویه ډله د دوی تر اغیزې لاندې ده.
: ستا د جهاد د اعلان نه وروسته به د هغوی اغیزه لرې شي.
: تاته معلومه ده چې له ترکستان نه هم د څو علماؤ او سردارانو پلاوي ماته راغلي دي؟
: ماته معلومه ده چې دا یوازې هغه خلك دي چې د قوم د ځوانانو د وینو او د لونو د آبرو قیمت یې ترلاسه کړی، هغه اولس چې د چا په توري نه تسلیمیدلو، هغه دې غدارانو مات کړی.
مګر امیر المؤمنینه! دا د بحث وخت نه دی، ایا موږ ددې لپاره دایمي ذلت ومنو چې څو تنه غداران مو په منځ کې پیدا شوي دي؟
او ستا څه ګومان دی چې کومو خلکو له سلطان جلال الدین سره غداري کړې ده هغه به د وخت په راتلو ستاسې سره داسې ونه کړي؟ هغو خلکو تاته د مغلو د دوستۍ پیغام راوړی دی، که تاسو داسې ګومان کوئ چې مغل د مسلمانانو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوستان دي نو دوی هم د ځان خواخوږي وګڼي او که تاسو داسي ګڼي چي اوس تر مغلو زموږ پل ستر غلیم نشته نو بیا خو دا هم باید ومنی چي دوی زموږ بدترین خاینان دي.

: عبدالملکه ! ته تل موږ له ځانه سره په همنظره کولو مجبوروی، خو دا مسئله ډیره نازکه ده، له مغلو سره د جګړي د ذمه واری له اخستلو نه وړاندی باید موږ ډیر فکر وکړو.

عبدالملك وارخطا شو خلیفه ته یې وکتل ویې ویل:

: نو ایا ستا اراده بدله شوي ده؟ زموږ دغه تیاری هسی د تظاهر لپاره ؤ؟

تاته معلومه ده چي سلطان د بغداد په تمه هندوستان پرېښود، ستا د محترم پلار د امیدوارونکو پیغامونو په سبب هغه دمایوسیو په تیارو کي د امید ډیوی بلی کړي، او له هغه وروسته یې تر ننه یوازي په همدی امید همت ونه غورځاوه چي د مغلو سره په جګړه کي به تاسو دي یو وفادار سرتیري ګڼي او مرسته به یې کوي. اوس هغه همدان ته نژدي اړولی او د بغداد د پوځ په انتظار دی تر اوسه پوری لږ شمیر پوځ په دي تمه ملاتړ ورسره کوي چي ستا په مرسته به دوی له مغلو نه کسات واخستلای شي، په یاد ولره چي که له بغداد نه مرسته ور ونه رسیږي هم هغوی به خپل مسئولیت سرته رسوی او له تانه د مایوسیدو نه وروسته هم د دي امکان شته چي د هغه ځیني ملګري تري ولاړ شي، خو د مغلو د بري نه وروسته به یو دیانتدار مؤرخ هم ددی لیکلو جرئت ونه کړي چي سلطان جلال الدین خوارزم شاه ته مغلو ماته ورکړه، بلکی دوی به دا لیکی چي کله هغه د وروستی ځل لپاره له مغلو سره جنګیده نو د هغه ورور تورو تری اخستی وه، اوس ته پخپله پام وکړه چي د نړیوالو به ستا په باب نظر او رایه څه وړ وي؟

خلیفه وویل : ستا مطلب دا دی چي نړی‌به موږ د اسلام دښمنان ګڼي؟

: نه، نه زما باور نه راځي چي تا به د بي طرفه پاتي کیدو پریکړه کړي وي، د خدای «ج» په خاطر ووایه چي زه ستا په باب د بدګوماني مجرم یم، ماته سزا راکړی!

خلیفه جګ شو ویې ویل راځه!

: چیرته د پوځ قرارګاه ته!

: نه بلی کوټی ته، هلته ډیر خلك راټول دي، ښایی هغوی تاته زموږ دٔ مجبوری سبب دروښیی، خلیفه دا وویل او لاسونه یې وپړقول، یو غلام کوټې ته ورننوت

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلیفه ورته وویل :
عبدالملك زموږ دربار ته ورسوی.

*****

(۲)

عبدالملك دربار ته ننوت، هلته د خلافت وتلی مشران او سرداران راټول وو پر هغوی سربیره د ښار هغه علماء هم وو چی د خوارزم شاه پرخلاف د مغلو په ملاتړ یی فتوی ورکړی وه او د زیات شهرت خاوندان شوی وو.
د خلیفه د تخت نه لاندی شهزاده معتصم ناست ؤ، او له هغه سره د سردارانو او علماؤ هغه ډله ناسته وه چی له ترکستان نه یی د مغلو د دوستی پیغام خلیفه ته راوړی ؤ، او د دوی په منځ کی چی عبدالملك یوه اشنا څیره ولیده وینی یی په رګونو کی وچی شوی دا مهلب بن داود ؤ.
عبدالملك تردی وړاندی بغداد ته د هغه په راتګ خبر نه ؤ هغه په یوه تشه کرسی کښیناست.
نقیب د تخت له شانه د خلیفه د راتګ اعلان وکړ او ناست کسان ټول پاڅیدل.
خلیفه چی پر تخت کښیناست عبدالملك ته یی وکتل او ویی فرمایل :
عبدالملکه موږ ستا خبری اوریدلی، ته دا وایی چی د مغلو پرخلاف د جهاد اعلان زموږ فریضه ده، خو دا عزتمندان چی د ترکستان د علماوو پلاوی هم پکی ناست دی، ستا ددی رایی مخالف دی، زه د دی ټولو د وړاندی تاته د خپلی رایی د ښکارولو اجازه درکوم، که تا دوی ته قناعت ورکړای شو زه سبا ته پوځ ته د روانیدو امر ورکوم که نه نو زما هیله ده چی ته د دوی دلایل په سړه سینه واوری.
عبدالملك پردی باوری شوی ؤ چی دا هر څه د ده د خولی بندولو لپاره کیږی. خو بیا هم دی اوچت شو او یوه اوږده او له جوشه ډکه وینا یی وکړه او کښیناست.
د بغداد علماؤ ته معلومه وه چی عبدالملك او د هغه ملګری د عوامو په پارولو پوهیږی، ځکه له دوی نه یوه هم د دی جرئت ونه کړ چی جګ شی او ځواب یی ووایی، خلیفه د هیأت غړو ته وکتل خو هغوی هم د عبدالملك د خبرونه وروسته پریشانه ښکاریدل.
مهلب له خلیفه نه اجازه وغوښته او جګ شو، هغه له مخ نه د کوچ جوړولو په چل پوهیده، د ماته خوړلی ذهنیت درلودونکو خلکو د مایوسی تر وروستی بریده

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولو کار ورته آسانه ؤ، ځکه خو هغه مغل په سلګونو ميله لرې نه بلکې د بغداد په کوڅو او بازارونو کې ليدل، د مهلب له خبرو وروسته د ترکستان او بغداد څو تنو ملايانو خبرې وکړې او د هغه خبرې يې تائيد کړې. په پای کې د خلافت اميرانو او سردارانو خپله خپله رايه وړاندې کړه، لږ او ډير د تولو نظر دا و چې د تاتاريانو پرخلاف جګړه ځان وژنه ده.

د ويناګانو بل پړاو د جلال الدين پر شخصيت او د هغه د عقايدو پر اعتراضاتو پيل شو، په پای کې خليفه له عبدالملك نه وپوښتل : څنګه عبدالملکه ستا تسلي وشوه که نه؟ چې د ټام د مشرانو دا رايه ده نو ميونږ د هغه مخالفت کله کولی شو؟

عبدالملك ودريد، له غوسې نه رپيدله، د هغه د خبرو هر لفظ د اوريدونکو پر زړونو نښتر ؤ، هغه ته دا هم معلومه وه چې چيرته ولاړ دی، خليفه حيران ؤ چې ما ده ته د خبرو اجازه ولې ورکړه، عبدالملك وويل :

زما داړ حاصل شوی دی، ماته هغه کمرونه ښکاري چې د اولس ډيرې په ورسره تکر او ټوټه ټوټه شي. خو تاسو يا په بدګوماني کې لويدلې ياست او يا ځان ته په دروغو تسلي ورکوی، دا خلك د اولس مشران او لارښوونکي نه دي، او د مغلو په ملاتړ چې دوی نن دلته غړونه اوچت کړل دا د دوی د زړونو څخه نه د خيټونه را اوچت غږونه دي.

د ترکستان دغه اته، لس تنه غداران د ټام عالمان او سرداران بلل د هغو زرګونو علماو او اميرانو سپکاوی دی چې د مغلو پر غلامۍ يې شهادت غوره وباله، او زموږ د ښار دغه مشران چې نن يې لويې لويې ګرانبيه چپنې اغوستی دي او دلته راغلي دي هغه کسان دي چې اولس ته له شرمه خپل مخ نشي ورښکارولی، له دوی نه‌پوښتنې ايا په دوی کې له کوم يوه سره دا جرئت شته چې د بغداد د کوم جومات په منبر اوچت شي؟ ماته اجازه راکړې چې په يوه ورځ د بغداد په زرګونو علماء دلته راټول کړم چې هر يو به يې د مغلو پرخلاف د جهاد ملاتړ وکړي، د کام لارښوونکي دوی نه هغوی دي، چې د اولس لپاره د ژوند او مرګ لاره پيژني.

د مسلمانانو خليفه!

زه پوهيږم چې خبرې مې بې ګټې دي، ماته معلومه ده چې دی سوداګرو مسلمانان په مغلو پلورلي دي، دغه خلك چې نن تاته دا داړ درکوي چې مغل به د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغداد له خلکو سره خپل تړون نه ماتوي، زه دوی ته دا داډ ورکوم چې کله د مغلو توري له تيکو راووزي نو هغوی به بيا د سره او سپين د ويني توپير ته ونه ګوري. دوی په دی دفاعي جګړه کې له موږ سره ملاتړ ته چمتو نه دي خو په برباديږ کې به دوی له موږ سره خامخا د ونډې خاوندان وي.

زه بنايي بغداد پريږدم، خو چې ترڅو دلته يم دغه تش په نامه علماو ته اخطار ورکوم چې زما پرخلاف فتوی ورنکړي او د خلافت د دې منصبدارانو نه هم غواړم چې زما لاری ته ازغي مه راشيندی، زه يې تر پښو لاندې کولای شم، په بغداد کې د دې مشرانو پر هڅو برسيره تر اوسه داسې خوانان شته چې په کوتك او لاتې يې ويرول ممکن نه دي، زه نه غواړم چې په بغداد کې داسې حالات رامخې ته شي چې مغل سلطان جلال الدين پريږدي او دلته راتلل لومړی ضروري وبولي. زه به د سرکاري پوځونو د راسره بيولو هڅه نه کوم، خو هغه رضا کاران چې له نورو ښارونو نه د سُلطان د ملاتړ په نامه-راغلي د هغوی په بيولو کې حق په جانب يم. امکان لري چې هغوی د بغداد د خلافت او مغلو ترمنځ د سولې د خبر په اوريدو مايوس شي او خپلو کورونو ته ستانه شي، په هر حال زه به هڅه وکړم چې هغوی د کوم هدف لپاره راغلي هغه پوره کړي.

زه نور درنه ځم، خو له تلو وړاندې يوی خبرې ته د مسلمانانو د خليفه پام را اړول غواړم. هغه دا چې مهلب بن داود د وحيد الدين او پخواني صدر اعظم قاتل دی، زما دا ويل بې ګټې دي چې دی ونيسئ، خو د خليفه له محل نه چې څوك ووزي پر هغه د شانه پر خنجر بريد يو بې شرمانه عمل دی که د خليفه په اجازه وي او که نه، او زه تاسو ته ډاډ درکوم چې زه تر څه حده له پاملرنې سره عادت يم، له محل نه بهر اوس لږ تر لږه لس زره تنه خلك دي چې تر ما ښامه زما د نه ورتګ په صورت کې به دوی په ماڼۍ کې زما د لټولو هڅه کوي... زه نور ځم.

چې عبدالملك له ماڼۍ راووت له سترګو يې اوښکې بهيدلې، هغه ويل : په دې ډېرو کې ژوند راپيدا کول زما د وس نه پورته ده، بربادي د بغداد برخه ده.

له دروازی نه بهر د خلکو ګڼه ګونه وه، هغوی د ده نه د يوه مهم اعلان اوريدو ته ناکرار وو، هغوی چې دی ولید د کرار ورتګ پرځای ور وزغليدل او چې د ده په سترګو کې يې اوښکې وليدې چايي په لاره کې د دريدو جرئت ونه کړ، تر ماښامه دا خبره په ښار کې مشهوره شوی وه چې د خليفه او مغلو ترمنځ د دوستی تړون شوی دی، د رضاکارانو ډلګيو د خپلو خپلو کورونو د تلو لاری چاری

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنجولی.

د شپې مهال عبدالملك د سلطان جلال الدين او طاهر بن يوسف په نوم اوږد ليك ولیکه او د کورنه بهر د بغداد ډیرو ځلمیانو او د پوځي ښوونځي زده کوونکو پهره کوله.

*****

(۳)

سلطان جلال الدین په یوه دره کې اړولی وو او د بغداد د پوځونو د راتلو انتظار یې کاوه، څومره چې د مغلو لښکر ورنژدې کیده هومره د سلطان ناکراری زیاتیدله، یوه ورځ د لمر راختو نه لږ وروسته د پخوا په شان سلطان په یوه غونډۍ وخوت او د بغداد لوری ته یې هغې لارې ته کتل چې په خوړ کې تیره شوې وه، له ده سره څو تنه نور افسران هم ناست وو، هغه لرې د یوه لوړ غره په لمن کې پنځلس، شل تنه سپاره ولیدل، له لږ غور نه وروسته سلطان له خوښیو نه جگ شو او په زوره یې وویل : هغوی راغلل، هغوی راغلل، هغه دی هغوی له بغداده د درې لکه تنه پوځ د راتلو خبر راوړي، وګوره تا ویل چې د عبدالملك د ځواب تر راتلو پورې څو نورې ورځې هم لګیږي، خو ما درته ویل چې که په نیمه شپه کې زما استازی بغداد ته ورسیږي نو عبدالملك به همغه مهال خلیفه له خوبه ویښوي او زما د لیك ځواب به تری اخلي،ته پر خلیفه بدګمانه وې، خو ما درته ویل چې د هغه په چوپتیا کې ډیر مصلحتونه دي، اوس به موږ تولای خان ته هغه درس ورکوو چې په افغانستان کې مو «شیګی توتو» ته ورکړی ؤ، د خلیفه استازي راغي، د لښکر تولو سپاهیانو ته حکم وکړې چې له خیمو راووزي او هر کلي یې وکړي.

لږ څنډ وروسته د سلطان د پوځ لږ شمیر کتار لاس په نامه ودریدل، سپاره چې نژدې ورغلل له اسونو پلې شول، سلطان له خپلو څو سردارانو سره ور وړاندې شو بنه راغلاست یې ورته وویل او ویې ویل : تاسو ډیر ژر راورسیدی تول زما له طرفه د انعام حقدار یاست.

یو تن را وړاندې شو د عبدالملك لیك یې سلطان ته وړاندې کړ، سلطان وویل د دې لیك له لوستلو وړاندې غوارم وپوښتم چې د بغداد پوځونه به څه وخت له هغه ځایه را خوځیږي؟

هغوی پریشانه یو بل ته وکتل. سلطان لیك پرانست ویې ویل : ښایي تاسو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پردی خبر نه یاست، عبدالملك ډير احتياط كار سړی دی.

د ليك د لوستلو په وخت كی د سلطان رنگ تك زيړ شو، د هغه حالت داسی چاته ورته ؤ چی ناڅاپه يی برېښنا ونيسی، هغه خپلو ملگرو ته وكتل او ليك يی له ريږديدونكو لاسونو ولويد.

ويی موسكل خو دغه موسكا يی تر اوښكو زياته دردناكه وه.

په ژړه غونی غږ يی وويل:

ماته معلومه وه، خو زياته مأيوسی انسان په ځان تير ايستلو عادت كوی، ما له ريگونو مانۍ جوړولی.

مباركه! د عبدالملك ليك په لوړ غږتولو ته واوروه، او تر هغه وروسته چی څوك ځی زما له لوری ورته اجازه ده، زه د ځواك پرخلاف جنگيدلی شم، له تقدير نه می گيله نشته، پر موږ د پروردگار دا معمولی احسان نه ؤ، چی لږ شمير انسانانو ته يی كلونه كلونه د مغلو د سيلاب د درولو او تم كولو همت راكړ، خو چی مسلمانان راويښ نه شول او تر تولنيز ژوند يی ځانگړی او انفرادی مرگ غوره وباله، نو له تقدير نه څه گيله؟ تقدير د. چا لپاره خپل قانون نه بدلوی.

سلطان استازو ته په خطاب كی وويل : تاسو ورځئ!

عبدالملك ماته ليكلی دی چی ترڅو ورځو پوری به له لږ شمير سرتيرو سره موږ ته ځان راورسوی، هغه ته ووايی چی نور يی ماته راتگ بی گټی دی.

سلطان خپلی خيمی ته ننوت، تر ماښامه د هغه څو سرښندويو ورسره د ليدو هڅه وكړه خو د خيمی په مخه كی ولاړ پهره دار به ځواب ورکړ چی هغه ويده دی. او امر يی كړی چی زه څوك راونه غواړم څوك راته رانشی.

څو ورځی وروسته سلطان اذربايجان ته مخه كړه.

*****

(٤)

سلطان جلال الدين خوارزم شاه د تبريز په شمال لويديز كی په يوه غرنی كلا كی اوسيده، د مغلو لښكر دده په تعقيب تر تهران پوری رسيدلی ؤ، خو له ختيځ او جنوب لوری د زياتو واورو اوريدو په سبب د مغلو د سملستی پرمختگ خطر نه ؤ، د سلطان ملگرو يوه يوه د هغه ملگری پريښوده او اوس نژدی يو نيم سل تنه هغه كسان ورسره پاتی وو چی په دنيا كی يی د هستوگنی ځای نه درلود او له ده سره يی په ژوند او مرگ د ملاتړ پريكړه كړی وه.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلطان به زیاتره وخت یوازې تیراوه، د دنیا سره یې مینه او دلچسپي ختمه شوې وه، د تیمور ملك او نورو سربښندویانو د شهادت نه وروسته هغه ته د تسلي او حوصلې ورکولو هم څوك نه وو، هغه یوازې د ساه کارلو لپاره ژوندي ؤ. له بغداد نه د مایوسوونکې خبر د اوریدو نه وروسته هغه د ژوند د حقایقو نه د ځان لرې ساتلو په خاطر شراب څښل پیل کړي وو، د هوش هره شیبه ورته له زغم نه وتلي وه ځکه یې هڅه کوله چې بې هوښه او نشه وي. او چې کله به د خومار په حالت کې هم د تورو د شرنګار تصور هغه ناکراره کړ نو د نڅا او سرود د مجلس تودولو امر به یې وکړ.

خو هغه به سکون او قرار نه درلود او ملګرو ته به یې ویل چې «شراب او رباب د بغداد امیران د ژوند له ترخو حقیقتونو بیګانه کوي خو ماته هیڅ آرام نه شي راکولی»

کله کله به هغه خپلو ملګرو ته ویل : زه ډیر لوړ ځلي یم، چې تاداوونه یې بنوریدلی دي، تاسو له دې ځایه ولاړشئ، زه ویریږم چې که راغورځیدم تاسو به لاندې شئ، کله به هغه د کلا دروازه خلاصه کړه او بهر ته به ووت او په راوروکې به تر ډیره پورې بهر ګرځیده.

کله کله به یې شراب چې شونډو ته نژدې کړل بیرته به یې جام لرې وغورځاوه صراحي به یې ماته کړه، کله به یې توره وکښله، کوم ملګرې به یې راوغوښت او ورته به یې ویل : وګوره دا زما خوله څیر وي، نه، ښایي دغه بې روحه او سپنه هم زما په څیر خفه وي، ښایي دې ته هم زما په څیر دا اړتیا وي چې ځان هیر کړي، ورشه دا د شرابو په مټ کې ډوبه کړه!

یوه ورځ واوره اوریده، د کلا دننه د سلطان په مخکې د رقص او سرود محفل تود ؤ.

ساقي د شرابو پیالې ګرځولې، چې ددروازې پهره دار راغی ورته یې ویل : عبدالملك له بغداده ستا د لیدو لپاره راغلی او ستاسو په خدمت کې د حاضریدو اجازه غواړي.

سلطان په ترخه لهجه وویل : عبدالملك ! هغه دلته څه وړ راورسید؟ د هغه اوس له ما سره څه دي! نور څوك ورسره دي؟

: پنځه تنه نور ورسره دي!

: تا ولې ورته وویل چې موږ دلته یو؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: ماورته وویل چی هغه دلته نشته، خو هغه له هغه وړاندی کلی نه یو لاربنود ورسره راوستی دی، هغه هم وایی چی په آذربایجان کی له زیاتی سرگردانی وروسته موږ ستاسو پته موندلی ده.

یوه سړی وویل : معظم پاچا! امکان لری هغه له بغداد نه کوم ښه خبر راوړی وی.

سلطان په چیغو وویل : زما د وړاندی د بغداد نوم مه اخلی.

را ویی غواړه هغه!

عبدالملك چی کوټی ته ورننوت او د محفل وضعه یی ولیده هك پك شو.

سلطان د شرابو پیاله اوچته کړه او ویی ویل :

راځه عبدالملکه ! ولی دی پښه ونیوه، راځه زما ترڅنگ کښینه! او بیا یی پر پیاله شونډی کیښودلی.

عبدالملك وړاندی ورغی د سلطان ترڅنگ کښیناست راگ له سره پیل شو، سلطان له صراحی نه بیا جام ډك کړ، او د خو غوړپه څښلو نه وروسته یی په مخ کی کیښود ویی ویل : عبدالملکه! زما گومان چی دغه ځای د ژوند د هنگامو نه ډیر لری دی، زما دا تمه وه چی تر دی ځایه به می هیڅوك هم پل راوانخلی، خو اوس باید دا ځای هم پریږدم، تا د بغداد پوځونه چیرته پریښودل؟

ته چی دلته راغلی هغه خبری دی بیا رایادی کړی چی ما یی د هیرولو هڅه کوله.

سلطان بیا جام پورته کړ خو عبدالملك یی له لاسه واخست لری یی وغورځاوه خپل خنجر یی راویوست سلطان ته یی ونیو ویی ویل :

معظم تولواکه ! لکه چی گستاخی می وکړه، واخله ما پخپل لاس ووژنه، زه دا ننداری نشم لیدای، زما سترگی ویاسه.

راگ بند شوی ژ او په محفل چوپتیا خوره وه، سلطان په غیر معمولی ډاډ عبدالملك ته وکتل صراحی یی پورته کړه هغه ته یی ور وړاندی کړه ویی ویل :

واخله دا هم ماته کړه، ما پخپله دا خو ځلی مات کړی دی، دا شیان په ماتولو نه خلاصیږی، دا د خاوری کوډی دی چی په یو ځل ماتیدو بیرته پتری کیدای هم شی، که پتری نه شول نوی هم جوړیدای شی، دا د انسان زړه نه دی چی یو ځل مات شو نو بیا د تل لپاره له کاره لویږی.

عبدالملك پریشانه او اندیښمن شو، سلطان صراحی په دیوال وویشتله.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عبدالملك سترګې راډکې شوې ويې ويل :
معظم پاچا! ما په خپل ژوند کې يوازې يو سرې ليدلی ژ چې مايوسی يې نه پيژندله خو نن...!
جلال الدين ووېل : هغه انسان چې تا د جلال الدين په نامه پيژانده مړ شوی دی، اوس ته د هغه له مړی سره خبرې کوې، هو ته دا ووايه چې دلته څه ډول راورسيدلې؟
: ما له بغداده د رضاکارانو يوه ډله راسره راوستی وه، او ...!
سلطان يې خبره ورغوڅه کړه ويې ويل : څومره رضا کاران!
: له ما سره پنځه زره کسان را روان شول.
: تا غلطي کړې ما احوال درکړی ژ چې دا کار مه کوه.
: ستا پيغام داسې مهال راورسيد چې موږ له بغداده يو منزل وړاندې راغلي وو، ستا حکم يې چې واوريد درې زره تنه بيرته وګرځيدل او...!
سلطان يې بيا خبره ورغوڅه کړه ويې ويل : او پاتې دوه زره تنه به خامخا چيرته د مغلو په منګلولو کې راګير شوي وي؟
عبدالملك په غمجنه لهجه ځواب ورکړ : هوکې د تبريز او همدان ترمنځ موږ د هغوی د څو ډلو له خوا راګير شوو.
: څومره سرتيرې ژوندی پاتې شول؟
د دوو سو تنو په شاوخوا کې، چې تبريز ته راورسيدو ستا درك مو ونه موند، ځکه خو له دې پنځو تنو پرته نور مايوس بيرته ستانه شول. او له هغو پنځو تنو سره زه له دوو مياشتو راسې ستا په لټون پسې په دې شاوخوا غرونو کې سرګردان وم او دا دې دلته راورسيدو.
جلال الدين ووېل : تا دومره خلك بې ځايه ضايع کړل.
: زه خپله غلطي منم، زه بايد په کردستان راتاو شوی وای، خو ايا ته دا نه منې چې پر ما ته ستا اعتراف به د هغو لکونو انسانانو وينې خوشې ولاړې شي چې د وروستې برې په اميد يې ستا ملاتړ کاوه؟
سلطان ځواب ورکړ : نو ته دا غواړې چې زه تر څو ژوندی يم لړ لړ مسلمانان بايد راټول کړم او د مرګ کومې ته يې ورټيل وهم! زه تر اوسه په دې اميد جنګيدم چې اسلامې نړۍ به راويښه شي، ما هغوی ته د تيارې وخت ورکول غوښتل او ما خپل فرض پوره کړ، هغوی له مراکش نه تر هندوستان پورې ماته د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دادینی پیغامونه را واستول خو نتیجه یی څه شوه؟
زه چی اوس بیا راپورته شم په کوم امید!؟
د چا په امید وجنګیږم! ته له دی قوم نه څه هیله لری چی امیران یی وطن پلوری دی؟! چی په علماؤ کی یی یوه داسی ډله پیدا شوی ده چی د منبر پر سر د مغلو د غلامی فتوی ورکوی، چی د سرتیرو د تورو او سپنه یی د دښمن د پیسو په حرارت ویلی شوی او چی خلیفه یی... ما د هغه یادول نه غوښتل.
: دا هر څه د خلیفه له لاسه وشول، خو د خلیفه د بی وفایی نه وروسته د خدای «ج» د رحمت دروازی ونه تړل شوی ته بیرته هندوستان ته ولاړ شه، که هندوستان نه وی د مصر او مراکش دروازی دی پرمخ خلاصی دی، موږ به له مغلو نه د شمال د اورنیو غرونو بدل د افریقا په تودو دښتو کی واخلو. بنایی تر اوسه د خدای «ج» د رحمت د نازلیدو مهال نه وی راغلی خو موږ به تر هغه وخته جنګیږو تر څو د خدای «ج» د رحمت سمندر په جوش رانه شی، فرض کړه چی له ترکستان نه د مغلو شړل ستا په برخه کی نشته، خو دا ستا په وس کی شته چی د سلطان او د لښکرو د مشر پر ځای د یوه سرتیری په حیث د یوه بل سلطان خدمت وکړی.
سلطان په ترخه لهجه وویل : ته ما ولی اندیښمن کوی؟ ما خو پاچاهانو ته پیغامونه استولی دی، د هغوی ځوابونه هم راغلی دی، هغوی حق په جانب دی. یوه ماته خوړلی پاچا ته پناه ورکول اسانه نه دی. او زما په لټه کی د مغلو پنځه لکه تنه شپه ورځ بوخت دی.
هغوی په خپل پوځ کی د یوه ماته خوړلی سرتیری په منلو سره پنځه لکه تنو مغلو ته ولی د یرغل بلنه ورکړی؟
زه یوازی یو سرتیری وم، او خپل فرض می ترسره کړی دی، زما سره توره وه او ترڅو چی تیره وه جنګیدلم، خو ته د یوه سرتیری سره سره عالم هم یی او ستا ذمه واری تر اوسه پوری نه ده پوره شوی، ته ورځه نور زما او ستا لاری بیلی دی.
عبدالملک وویل : مګر یوه لاره شته چی دواړو ته خلاصه ده.
: هغه کومه ده؟
: د عزت مرګ! موږ له دی لاری نه هیڅوک هم نشی ایسارولای جلال الدین جګ شو ودرید، او بیله دی چی نور څه ووایی بلی کوټی ته ولاړ، او چی لږ څند وروسته بیرته راووت د سپرلی جامی یی اغوستی وی، د مجلس خلک تول

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ودرېدل.

سلطان وويل : عبدالملکه! د عزت د مرگ لپاره ماته د ملگرو ضرورت نشته، ما غوښتل د دنيا ټول غمونه په شرابو کې ډوب کړم. خو زه په کرار نه شوم، ما هڅه وکړه چې د نغمو په تال کې ويده شم، خو د تورو شرنگهار مې په غوږونو کې کرنگېده، زه ځم او تاسو ټولو ته امر کوم چې هيڅوک راپسې رانشي. زه د مسلمانانو د دفاع لپاره ستاسو تورو ته اړ وم، خو اوس د ځان په خاطر ستاسو ژوند په خطر کې غورځول نه خوښوم.

عبدالملکه! زما شراب خوړل به پر تا ښه نه وي لگېدلي، زما په زړه کې د تيمور ملك له وينو نه ورروسته ستا د اوښکو زيات درناوی او قيمت دی، زه وعده کوم چې بياپلاس ورنژدی نه کړم، ته بېرته ولاړ شه خپل کار ته دی دوام ورکړه. تاته به دا غوره وي چې هندوستان ته ولاړ شي، طاهر ښايي تر اوسه هلته وي، که دي وليد زما له لوري ورته ووايه چې د سلطان التمش سره پاتې شي، که يې نه منله ورته ووايه چې دا زما حکم دی. زما ورروستی حکم!

سلطان يوه تن ته د اس د زين کولو امر وکړ، يوه سردار وپوښتل : مگر ته په دې اوربښت کې چيرته ځې؟

سلطان ځواب ورکړ : ماتاته ددې پوښتنې کولو اجازه نه درکوله، که ته زما لپاره څه کولی شې نو دا دعا کوه چې خدای «ج» دې ما د عزت له مرگه نه محرومومي، او ته زر تر زره له دې ځايه ولاړ شه. زه نه غواړم چې ستا په موجوديت د مغل وحشي لښکر دغه سيمه هم برباد کړي.

عبدالملکه ! په دې خلکو کې زياتره داسې دي چې کور او کلي نه لري زه دوی تاته سپارم. ته د وی هندوستان ته بوزه، زما باور دی چې سلطان التمش به د دوی مرسته وکړي.

لږ ځنډ ورروسته دغه خلك د کلا په دروازه کې ولاړ وو او له سلطان سره يې خدای «ج» پاماني کوله. په دوی کې يو هم داسې نه ؤ چې په سترگو کې يې اوښکې نه وي. سلطان اس پورنده کړ يو تن ورمنډه کړه رکاب يې ونيو او په ژړا يې ووېل:

زه له ورروکتوبه له تاسره يوځای يم، د خدای «ج» په خاطر ماته اجازه راکړه چې درسره ولاړ شم.

دير ښه، ته له ماسره تلای شې، خو که کوم بل چا له حکم نه سرغړونه وکړه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه به ډير خفه شم.

سلطان جلال الدين خوارزم شاه د واورو په توپان كي ورك شو .

تر دي وروسته بيا چاته دا معلومه نه شوه چي هغه څه شو او په څه حال دی.

تر ډيرو كلونو پوري د هغه په باب ډير عجيب او حيرانوونكي داستانونه مشهور شول. كله به دا وا وريدل شوله چي هغه چا د يوه فقير په جامه كي په فلاني كلي كي ليدلی، كله به دا خبره مشهوره شوه چي په كوم ځنګل كي يی د يوازي توب ژوند غوره كړی دی. او كله به دا خبر راغی چي هغه د خلكو له نظره غلی د مغلو سره د وروستی جګړي دپاره د سرتيرو يو ځواكمن لښكر راټولوی او ناڅاپه به يوه ورځ په فلاني ځای كي راښكاره شي.

مغلو پر هغه پسي ټول وطن لويشت په لويشت ولټاوه، په سلګونو تنه يی په دی ګومان چي جلال الدين دی ووژل او د ده د موندلو لپاره يی لوی لوی بخششونه اعلان كړل، خو هيڅ درك يی معلوم نه كړای شو.

ځينو خلكو ويل چي نوموړی د يوه عادی سرتيری په جامه كي د مغلو پر يوه چوني حمله وكړه وجنګيده او بيا شهيد شو. ځينو نوروخلكو بيا دا ګومان كاوه چي هغه د قوم كوم خاين يا د مغلو كوم جاسوس وژلی دی.

په هر صورت د وخت په تيريدو ورو ورو خلك پر دی باوری شول چي د خوارزم زمري ژوندی نه دی.

*****

(۵)

يو ماښام له بغداد نه څو پراوه لري عبدالملك او د هغه ملګری د يوه كلي سرای ته ور ورسيدل له اسونو پلی شول د شپي مهال چي د سرای ټولي كوټي ډكي وی نو د سرای مالك د عبدالملك كوټي ته ورغی وي ويل :

يو بل عزتمن سړی راغلی دی، په نورو كوټو كي د پټي ايښودو ځای نشته، ته به د هغه دپاره زحمت باسی.

عبدالملك ووېل : زه د هغه له ليدو پرته په كوټه كي هغه ته اجازه نشم وركولی.

د سرای خاوند ووېل : هغه ډير ستومانه دی، د مغلو جاسوس نه ښكاری.

عبدالملك ووېل : د مغلو نه، د خليفه جاسوس به وی.

: زما باور دی چي هغه جاسوس نه دی، د سرای له خلكو سره جاسوس دومره په آمرانه لهجه نشي مخركيدای زما پر دی انكار چي تش ځای نشته هغه د خپلی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیتی ځیرولو ګواښ کړی دی.

یو سړی کوټې ته ورننوت او ویې ویل : له ده سره زه پریکړه کوم تاسو زر ډوډۍ راوړئ!

عبدالملک منډه واخسته نوی راغلی سړی ته ورترغاړې وت چیغه یې کړه : طاهره! ته دلته څه ډول راورسیدلې؟!

: زه له بغداده راغلم او د سلطان په لټون پسې آذربائجان ته ځم.

عبدالملک وپوښتل : ته بغداد ته څه وخت راغلې؟

: څلور ورځې کیږي، نیمه شپه وه ورسیدم ستاسو کور ته ولاړم هلته مې تول احوال معلوم کړ او سهار وختی بیرته را روان شوم.

: نو تاته ټول حال معلوم شو؟

طاهر په مایوسی ځواب ورکړ : هو!

عبدالملک وویل : ته دلته ډیر ناوخته راغلې!

طاهر ځواب ورکړ : زه سلطان التمش بنګال ته د یوه مهم کار لپاره واستولم. ستا استازی هم ماته ناوخته راورسید.

: ستا میرمن چیرته ده؟

: هغه مې په ډیلی کې پریښوده او زه دی لوری ته راغلم. دغه سفر ډیر ګران ؤ. په بغداد کې زه پردی هم خبر شوم چې مغلو پر تا حمله کړې ده ستا په باب زیات اندیښمن وم اوس چیرته روان یې؟

: زه د خپلو ماشومانو د راوستلو لپاره بغداد ته روان یم.

: وروسته بیا څه ارداه لرې؟

: بیا هندوستان ته دتلو اراده لرم.

: سلطان جلال الدین د التمش په نامهکوم پیغام درکړی دی؟

: نه!

د طاهر د څو پوښتنو په ځواب کې عبدالملک خپله کیسه سر تر پایه ورته تیره کړه. طاهر تر ډیره چوپ ناست ؤ، د سرای مالک ډوډۍ راوړه د دوی په مخکې یې کیښوده خو د دوی اشتها سوځیدلې وه.

عبدالملک وویل : زه ددی خلکو بغداد ته بیول مناسب نه بولم دوی به همدلته پریږدم او ماشومان به پخپله راولم او بیا به هندوستان ته مخه کړو. اوس چې ته راغلی ماته غوره مشوره راکولی شې.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر وویل : که موږ سلطان پیدا کړو او هندوستان ته یې بوزو زما په گومان به التمش اوس د هغه په وړتګ څه اعتراض ونه لري، د جلال الدین د پیغام په وررسیدو هغه له مغلو سره د جهاد اعلان ته چمتو شوی ژ.

: خو د خوارزم شاه پیدا کول اسانه نه دي، که یې بیا پیدا کړای شو هم هندوستان ته په تلو به راضي نه وي یو لویدلی دیوال بیرته دریدلی شي خو لویدلی غر بیرته نشي دریدای.

طاهر له لږ فکر وروسته وویل : ډیر ښه ته دې ملګري دلته پریږده خو زه به درسره خامخا ځم.

: ستا خوښه خو هلته په مرو ایرو کې له پوکلو نه هیڅ نه ترلاسه کیږي. اوس خو هلته داسې علما هم پیدا شوي دي چې مغلو ته د خدای سیوري او اولي الامر وایي.

: زه هلته خپل وروستی فرض پوره کوم،

: هغه څه؟

: زه اولس تـه دا ویـل غـواړم چـې د بـغداد تـباهي را روانـه ده، کـه دوی د راتلونکي توپان د مقابلې لپاره چمتو نه وو نوزه به ورته ووایم چې ځانونو ته کوم د پناه ځای وګوري.

زه خلیفه ته دا وایم چې لږ تر لږه باید د خپل کور د ساتنې غم وکړي.

: خو دا تول بې ګټې دي او ښایي تاته دا هم معلومه شوي وي چې له مغلو سره د تړون نه وروسته مهلب صدر اعظم تاکل شویدی.

: زه د دې لپاره هم بغداد ته ځم، هو مبارك چیرته دی؟

: هغه په بغداد کې دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستی پیغام

په بغداد کی د مناظرونه شلیدونکی لړی بیا پیل شوی وی، د سیند په غاړه د شیعه او سنی علماؤ تر منځ یوه زورروره مقابله «مناظره» روانه وه، د دواړو ډلو لویو علماو پکی برخه درلوده، او خلکو داسی احساسوله چی له لاسه وتلی مشغولتیاوی او سرگرمی یی له سره پیل شوی دی.

په همدان کی د مغلو د یوه لوی لښکر راټولیدل د بغداد خلکو ته یو تریخ حقیقت ؤ، د خلیفه او تولای خان ترمنځ پر یو بل د برید نه کولو پر تړون برسیره څوك په دی نه تیروتل چی د مناسب فرصت په ترلاسه کولو به مغل پر بغداد حمله ونه کړی،خو د بغداد د خلکو حالت هغه «شتر مرغ» ته ورته ؤ چی پر افق تالنده وینی او سر پر ریګونو کی ومنډی.

بحثونه او مناظری دوی ته د نشه راوړونکی دوا په څیر وی، د اسلام دښمنانو د ترکستان، خراسان او ایران په میدانونو پراوونه اچولی وو او پر اسلامی نړۍ یی د وروستی گوزار لپاره خپلی توری او نیزی تیرولی او په بغداد کی د اسلام نوم اخستونکی د دی لپاره ناکراره و چی وپوهیږی د کومې فرقې د علماوو د ژبی تیغ نه نورو نه زیات تیره او زیات زهرجن دی؟

طاهر بن یوسف او د هغه ملگرو په دوی کی یو ځل د لږ وخت لپاره د ژوند ساه پو کړه، او د دوی په فعالیتونو د څه مودی لپاره د هغو علماو کار او بار د څه وخت لپاره سوړ شوی ؤ چی له تیرو څلورو پیړیو را په دیخوا یی د یو بل دروغجن او کافر ثابتول د دین تر ټولو ستر خدمت باله، د هغوی ځای د حق ربښتینو علماؤ نیولی ؤ چی له تباهی او بربادی نه د خدای «ج» او رسول صلی الله علیه وسلم د هر نوم اخستونکی ژغورل اخپله دینی فریضه او ذمه واری بلله، خو د حقپالو، دغه ډله هم هغو خلکو ته د توری د اهمیت په وربښودلو کی پاتی راغله چی له پیړیو پیړیو راسی د هر درد د علاج لپاره په کتابونو روږدی شوی

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو.
هغوی د طاهر په بلنه میدان ته راغلل او د هغوی د هڅو په نتیجه کې د اولس په اذهانو کې یو ناڅاپي بدلون راغی هغوی د خبرو پرځای د ژغورنې لاره په عمل کې ولیده هغوی خوارزم شاه وروستي حصار او مورچل وګانه او پرې ورټول شول. خو د بدلو حالاتو په وړاندې د هغوی جوش او احساسات ساړه شول، له لرې لرې ځایونو راغلي رضاکاران بیرته مایوس ستانه شول.
خلیفه د دوی د ساتنې ضامن و او د خلیفه نوی وزیر په ډیرې هوښیارۍ او تدبیر مغل د بغداد مدافعین او ساتونکي وبلل، د دوی په نظر پریووالی، تنظیم او جهاد د ټینګار کوونکو علماو اهمیت لږ شو او دوی یو ځل بیا خپلو هغو لاربښوونکو ته پاملرنه وکړه چې د یوه ښه مناظره کوونکي او بحث کوونکي جوړیدل یې د دنیا او آخرت نیکمرغي بلله، د سنیانو او شیعه ګانو دغه مناظرې په بغداد کې د علم او عرفان د باران د نزول د دوهم پړاو پیلامه وه.

*****

(۲)

د مناظرې دریمه شپه وه، یو بل ته مخامخ پر دوو ستیژونو خیمې دریدلې وې، په مناظره کې برخه اخستونکي علما پر کرسیو ناست وو، د هغوی په مخ کې په میزونو لوی لوی کتابونه کتار وو، د روښنایي لپاره د دواړو ډلو رضا کارانو مشالونه اوچت نیولي او دریدلي وو، پردې سربیره ځای ځای فانوسونه راځړیدلي وو، په منځ کې د دریمګړي ستیج ؤ او شلورو خواوته د خلکو بې شانه ګڼه ګونه وه.
په تیرو دوو ورځو کې د مناظرې اصول او مقررات وټاکل شول، د دواړو لوریو علماو دا سوګند اوچت کړی ؤ چې دوی به له پارونکي کار څخه ډډه کوي د خلکو دا ګومان و چې د دوی دغه لوبه به لږ تر لږه تر شپږو میاشتو پورې دوام ولري. او له بزګرانو پرته زیاتره خلك د مناظرې تر پایه د موسم د بدلیدو هیله من نه وو، دوی په وار وار دا ازمویلي وو چې که د تالندې یا باران په سبب په مناظره یوه یا دوې ورځې ځنډیدله نو مناظره کوونکي به تازه دمه شول او له سره به یې بحث پیل کړ، نن ماښام ته نژدې پر لویدیځ افق تیارې راخورې شوې خو د خلکو دا ګومان و چې تالنده نشي راتلای پردې سربیره د دریمګړي په غوښتنه د مناظرې له پیل نه مخکې خلکو دا دعا کړې وه چې نن یې مجلس په خیر خیرت

(c) ketabton.com: The Digital Library

پای ته ورسیږي.

صفونه تړل شوي وو، او د دين په مورچلو کې د علم توپونو د گوليو او رول پيل کول چې د توپان يوه توند څپه راغله، مشالونه مړه شول او د کيږديو تنابونه وشليدل، د خيمو په منځ کې راځړيدليو فانوسونو په سبب په دواړو ستيجونو اورونه ولگيدل علما بهر ته راووتل خو په گڼوډي کې هغه زيات قيمتي کتابونه په اورونو کې پاتې شول.

له څو زوروړو څپو وروسته شمال ودريد او آسمان شين شو، پر ستيژونو د لگيدلي اور لمبوله اسمان سره خبرې کولې، دريمگړي ستيج له اور نه خوندي و د هغه چتر هم روغ پاتې ؤ، ښي او کيڼ لوري ته د اور د لمبو په زياتيدونکې رڼا کې خلکو وليدل چې د دريمگړي سره نژدې يو سړي د سرتيرو په جامه کې ولاړ دی او په دواړو لاسونو خلك چوپتيا ته رابولي، څوك چې ورنژدې وو هغوی وپيژاند او په لړ شبيه کې د خلکو په منځ کې له يوه سره تر بله د طاهر بن يوسف، طاهر بن يوسف غږونه اوچت شول، خلك له څلورو خواونه د دريمگړي د ستيج خواته ورتول شول، د اور د لمبو له لوړيدو سره د هغه چترې ته هم خطره شوه خو څو ځوانانو يې مراندې غوڅې کړې او چترې يې لرې يوې خواته وغورځوله:

د دريمگړي چې طاهر خبرو ته چمتو وليدل ويې ويل : زه له خپل ستيج څخه چاته د خبرو کولو اجازه نشم ورکولی، خو عبدالملك زر ور وړاندې شو د هغه په غوږ کې يې وويل : ته چوپ اوسه دا درته غوره ده که نه زما خنجر ډير تيره دی، دا غونډه به ستا په صدارت وی ته غلی چوپ کينه! .

د مناظره کوونکو سترگې په سو ځيدونکو کتابونو نښتې وې، ځکه هغوی له دې نه ناخبره وو چې د دريمگړي له ستيج سره نژدې څه پيښه ده، او کله چې دوی د طاهر بن يوسف نوم واوريد تکان يې وخوړ، هغه خبرې پيل کړې وې، د هغه د خبرو دا څو جملې د خلکو د پام وړ اړولو لپاره بس وې:

«پر ژوند پوري ملنډې وهونکو! دغه تالنده او توپان د خدای «ج» يو خبرداری وگڼې! تاسو به د بابل او نينوا د تباهي داستانونه اوريدلي وې، خو خدای «ج» دې هغه ورځ نه راولي چې په راتلونکې کې سيلاتيان د دې ښار ماضي کنډوالي وگوري دا ووايې چې يو وخت دلته يو شاندار ښار آباد ؤ چې بغداد نوميده، شل لکه انسانان پکې اوسيدل، مانۍ يې د پنځو پيړيو د معمارۍ نمونې او يادگارونه وو، خو د بابل او نينوا په څير دوی هم د عبرتناکې بربادۍ سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ شول.

او دوی ځکه له بربادۍ سره مخ شول چې دوی به د خپلو اشتباهاتو لپاره د خدای «ج» او رسول د احکامو تاویلونه کول، دوی د قرآن حکیم نه د ژوند درس زده کول پرېښودل، قرآن دوی ته د یووالي او نظم حکم کاوه خو د دوی د ژوند لومړنی مقصد د مسلمانانو په منځ کې د نفاق او بدبختۍ پیدا کول وو.

خدای «ج» دوی ته له کفارو سره د جهاد حکم کاوه خو دوی کفار خپل ساتونکي او محافظین گڼل او پخپلو کې سره لاس او گریوان وو، د بربریت یو زورور توپان یې دروازې ورټکولې، خو دوی د راتلونکې بربادۍ نه سترگې پټې کړې وې او یو پر بل یې د الفاظو غشي اورول کافي بلل.

د بغداد خلکو!

د بغداد خلیفه او ستاسو امیرانو یوازې د څو کاله آرام او اسوده ژوند په خاطر ستاسو او ستاسو د راتلونکې نسل د خپلواکۍ او ناموس معامله له مغلو سره کړې ده، خو امیران چې دلته شته دی، په خلاصو غوږونو واورې چې د بغداد انجام به له خوارزم نه بیل نه وي، تاسو د اور لمبو ته بلنه ورکړه چې د بغداد درمندونه وسوځوي.

تاسو د اور لمبې خپلو کورونو ته وربللي دي،چې یوازې په سوځولو پوهیږي، او په یاد ولرئ! کله چې هغه سوځول کوي نو د جونگړې او مانۍ تمیز او توپیر نه کوي.

مسلمانانو! ستاسو تاریخ گواه دی چې تر اوسه پورې تاسو د چا توري مات کړي نه یاست، ستاسو توري د هر چا توري غوڅې کړې دي، ستاسو د گوتو په شمار پوځونو ډېرو لویو لویو لښکرو ته ماتې ورکړې دي، ستاسو د کومې ناکامۍ او ماتې سبب ستاسو کمزوري نه دی، بلکې که تاسو کله ماته خوړلې هغه ستاسو د خپلمنځي اختلاف او ځانځاني نتیجه ده، تاسو که کله له تباهۍ سره مخ شوي یاست نو هلته ستاسو د خاینانو لاس دی».

یو تن په لوړ آواز وویل : ایا د جلال الدین په ماتو کې هم د کوم غدار او خاین لاس ؤ؟

طاهر ځواب ورکړ : څوک وایي چې جلال الدین ته مغلو ماته ورکړه؟ هغه د یوه کمره په څېرد مغلو د سیلاب د څپو مقابله کوله، لویو لویو توپانونو هغه ونه خوځولای شو، خو د دې کمرې د ماتولو لپاره مغلو ته د اسلامي نړۍ معمارانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې تيښې ور وړاندې کړي، دجلال الدين په مايوسولو تاسو خپل يو مرستندوی له لاسه ورکړ، هغه د بغداد پر دروازو پهره کوله، خو پر هغه د شانه گوزار وشو هغه څو کاله د مغلو پام ور گرځولی ؤ چې تاسو د تياری وخت ترلاسه کړی، د ترکستان، خراسان او ايران د ښارونو برباديستاسو د سترگو د غړيدو لپاره کافي وو، خو تاسو د تولنيز ژوند پرځای انفرادی مرگ غوره کړ، تاسو د هغه سری پښتی هم ووهلی چی ستاسو بار يی هم پخپلو اوږو اخستی ؤ.

د بغداد خلکو!

ستاسو په خوښه او يا ستاسو له خوښی پرته د بغداد خليفه تاسو ته ازغی کرلي دي، تاسو له راتلونکی نه د گلونو تمه مه کوی، ايا تاسو دا فکرنه کوی چی بغداد...»

طاهر خپله خبره نه وه بشپړه کړې چې د سيند د برې غاړې نه د غشو باران جوړ شو او په يوه وخت کې درې غشي د طاهر په زغره کې ونښتل، د ستيج شاوخوا څو تنه تېپيان شول. اوځلورو خواوو ته گڼوډې پيل شوه، طاهر له خپله ځايه ونه خوځيد او په لوړ آواز يې وويل:

د بغداد خلکو زما پيغام واوري بيا ولاړ شئ!

عبدالملک په بېړه طاهر له ستيژ نه راښکته کړ، د غشو يو بل باران راغی او د ستيج په شاوخوا کې څو نور کسان هم تېپيان شول، په دې څنډ کې د طاهر څو سربښندوی مينه وال توری ايستلی د سيند د غاړې په لوری ولاړل او تش لاسی خلک هم په هغوی پسی ورغلل، خو د دوی د ور رسيدو نه دمخه غشي ويشتونکي په کومه خوا تللی و، او د سيند څو کښتۍ بلې غاړې ته رواني وې، عبدالملک څو تنه رضاکاران د سيند پر غاړه په پهره ودرول او پخپله بيرته طاهر ته ورغی، ويی ويل:

هغوی وتښتيدل، مگر ته ټپی يی، راځه دلته پاتې کيدل خطرناک دی.

خو طاهر له خپلې زغرې نه دوه غشي کش کړل ويې ايستل او ويې ويل: دا زخمونه ډير معمولی دی دا دريم غشی ته وياسه.

: مگر وينی!

: په څو څاڅکو څه لوی نقصان نه کيږی، زر کوه زه يو څو خبری ضروری بولم.

عبدالملک غشي و ايستلو او ويی ويل: ستاخوښه خو دا هغه مړی نه دی چی د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسرافیل په شپیلۍ راپورته شي.

*****

(۳)

طاهر یو ځل بیا په ستیژ ودرید، خلك چوپ شول هغه وویل:

د بغداد خلکو! ایا دا فکر نه کوئ چې ستاسو د غدارانوله لاسه د خوارزم د لکونو شهیدانو وینې بې ځایه ولاړې شي؟ د یتیمانو آهونه او د کونډو اوښکې بې اغیزې شي؟

په یاد ولرئ! دبغدا د هغه خلك چې له خوارزمشاه سره یې غداري کړې ده د اولس هغه مجرمان دي چې خدای «ج» به یې هیڅکله هم ونه بخښي، د تقدیر پریکړې ثابتې او نه بدلیدونکې دي، ښایي زما دعاګانې هغه بدل نه کړي خو که تاسو یوازې ژوندي پاتې کیدل غواړئ هم نو زه دا مشوره درکوم چې بغداد پریږدئ او چیرته ولاړ شئ، هغه ښار چې دومره غداران او بد ذاته خلك پکې وي د تقدیر له کسات نه نشي ژغورل کیدای.

زما مشوره ښایي هغو خلکو ته د منلو وړ نه وي چې له مغلو څخه یې د وطن پلورنې قیمت اخستی دی، خو اولس ته زه دا وایم چې دلته پاتې نه شئ، ستاسو د علماو د فتنو پاللو، امیرانو د خیانت او د خلیفه د بې تدبیرۍ له امله له بغداد څخه د ځمکې د مخ یو ناسور جوړ شوی او تقدیر چې کله جراحي ته چمتو کیږي نو تیره او بې رحمه تیغ یې د چتلې وینې سره پاکه وینه هم بهوي.

دا مه ګڼئ چې ستاسو د خلیفه روحانیت به ستاسو د ساتنې ضمانت وکړي او مغل چې د خدای «ج» او رسول ﷺ نه منکر دي ځکه خو په تاسو تش په نامه مسلمانانو هم نشي برلاسې کیدای.

د خدای جل جلاله او رسول صلی الله علیه وسلم ملاتړ یوازې له هغه چا سره وي چې احکام یې مني.

مغل کافر دي خو هغوی د مسلمانۍ دعوه نه کوي، تاسو د مسلمانۍ دعوه کوئ خو په عملي دول د خدای جل جلاله او رسول ﷺ له احکامو نه انکار کوئ.

مغل د باطل نظام د برلاسي لپاره سرښندنه کوي اسلام تاسو جهاد ته وربولي، اسلام را ښيي چې تاسو د ټولې نړۍ څخه د فتنو د ورکولو لپاره پیدا شوي یاست، خو د خدای «ج» ددې ښکاره احکامو سره سره تاسو ځان نه خوځوئ.

په یاد ولرئ! داسې بې همته او بې غیرته قوم د خدای «ج» د رحمت حقدار نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي کیدای، تاسو د خپلو پلرونو د امانت بار نشی اوچتولی، تاسو دا گومان مه کوی چی تاسو له منځه ولاړی نو اسلام به نابود شي، نه، خدای «ج» به د خپل دین د لوړولو لپاره بل اولس غوره کړی، د خدای «ج» دین تاسو ته اړ نه دی، تاسو ورته اړیاست.

تقدیر ته دا اسانه ده چی له تاسو نه وروسته له همدغو مغلو نه چی د اسلام ډیر بد غلیمان دی د دین د ساتنی او دفاع کار واخلی، اسلام داسی زړه ته ضرورت لری چی له خدایه پرته پکښې د بل چا ویره نه وی، د داسی غاړی ضرورت دی چی له خدایه پرته بل چاته په ټیټیدو روږدی نه وی، د داسی توری ضرورت دی چی کېدل یی نه وی زده، اسلام داسی سر تیری ته اړتیا لری چی د بری او ماتی نه بی پروا جنگیدلی شی، د اسلام نیک زړی، نیك خویه او نیك ذاته انسانانو ته ضرورت دی چی له خپلو سره غداری نه کوی، داسی علماؤ ته ضرورت نه لری چی د کافرو په ملاتړ فتوی ورکوی، د داسی علماؤ ضرورت دی چی د غشو په باران او د تورو په سیوری کی کلمه زمزمه کوی. د خدای «ج» دین د مرمر ډبرو په محلونو کی اوسیدونکو او د وریښمینو چپنو او جامو اغوستونکو امیرانو ته ضرورت نه لری، هغو صبرکوونکو او احسان منونکو سپاهیانو ته یی اړتیا ده چی په خیټو باندی ډبری تړی او جنگیدلی شی.

د بغداد خلکو! ستاسو لپاره دوی لاری دی، یوه دا چی په تیرو گناهونو توبه وباسی او د راتلونکی لپاره فکر وکړی، د راتلونکی مصیبت د مقابلی لپاره سره یو شی، خو دا کار تر هغو پوری نشی کولی تر څو د بغداد کوڅی او واټونه د خاینانو او نفاق اچوونکو څخه صفا نه کړی، ستاسو لپاره دوهمه لاره دا ده چی دغه ښار پریږدی او چیرته لری ولاړ شی، پردی ښار د خدای «ج» قهر نازلیدونکی دی، زه وینم چی د دجلی د سیند اوبه ستاسو په وینو سری کیدونکی دی او مغل ستاسو له کوپړیو نه د فتحی د څلیو جوړوونکی دی. دا ښار د وحشت او ستم د هغه دوران لیدونکی دی چی تر اوسه پوری چا نه دی لیدلی، بنایی د بغداد د ویرانی او تباهی په وراندی د بابل او نینوا د بربادی داستانونه هم پیکه شی.

ددی وینا له پای ته رسولو وروسته زه په بغداد کی خپل وروستی فرض هم ترسره کوم، له دی وروسته به تاسو ماونه وینی، او دا د دی لپاره نه چی زه له خطر نه تښتم، بلکی د دی په خاطر چی زه د ځان وژونکو له ملگری نه له هغه چا

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره ملګري غوره بولم چې ژوندي پاتې کېدل غواړي، زه ددې لپاره څم چې تاسو مې ضرورت احساس نه کړ، خو که ماته دا معلومه شوه چې له تاسو سره د ژوندي پاتې کېدو هیله راپیدا کېږي او تاسو بغداد له غدارانو نه پاکولو ته چمتو یاست او د مغلو په ملاتړ تر ژوند نه مرګ غوره بولې نو د عزت په مرګ کې زه ستاسو ملاتړ کولی شم، د ذلت په ژوند کې ملګري کولو ته درسره تیار نه یم.

«د خدای «ج» پامان»

مناظره کوونکو دادمنه ساه واخستله او طاهر له ستیج نه راکوز شو له عبدالملك او نورو څو ځوانانو سره په تیارو کې ورك شو.

عبدالملك یوه ورځ د مخه خپل اولادونه له بغداد نه لیږلي وو، پنځلس ، شل تنه ځوانان له ښار نه بهر دوی ته انتظار وو، د غونډې له ځایه چې ووتل عبدالملك وویل : که تاته د تپونو په سبب سفر ګران وي نو تر اوسه څیني داسې دغلې کېدو ځایونه شته چې حکومتي سرتیرو ته نه دي معلوم.

طاهر ځواب ورکړ : نه ! په زغره دې غشو چندان اغیزه نه ده کړې، معمولي زخمونه دي، زه پرې خبریږم هم نه، خو له تلو نه دمخه زه په بغداد کې یوه بله ذمه واري هم پوره کول غواړم، او ښایې د دې هدف لپاره زما د څو تنو ځوانانو ملاتړ ته ضرورت شي.

: د څه لپاره؟

: د مهلب بن داود سره څو خبرې!

: مګر اوس د صدر اعظم ماڼۍ ته ننوتل آسان نه دي.

: ماته یوه آسانه لاره معلومه ده.

: د څو تنو ضرورت دی؟

: تر لس تنو پورې.

: نو راځه! مګر چیرته چې ته د لسو تنو اړتیا احساسوې زه هلته پنځلس تنه ضروري بولم.

: ډیر ښه پنځلس سهي دي، مګر په دې کار کې تر زیاتو خلکو زیات پام ته ضرورت دی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پای

صدر اعظم مهلب بن داود د خپلې مانۍ په یوه پراخه کوټه کې ناست ؤ چې د سیند د غاړې لورې ته وه، د ښار ناظم، د جیل څارن او د بغدا د د پوځونو سالار قشمور په مجلس کې ورسره شریك وو، د شرابو پیالې گرځیدلې او د بغداد په تازه حالاتو تبصرې کیدلې.
مهلب وویل : زما په گومان خو هغه بیا وژغورل شو، په هغه ورځ چې هغه قوي زهرو هیڅ پرې ونه کړل نو معمولي زخم به یې څه وکړي؟
د ښار ناظم ځواب ورکړ : نه ماته کوتوال په دې اړه تسلي راکړه او راغلی یم، په دومره فاصله کې لږ تر لږه څلور غشي چې لگیدلي وي نو ژوندی نشي پاتې کیدای او د هغې ورځې د زهرو په باب زما رایه دا ده چې له ده سره به د زهرو تریاق وو.
: مگر هغه ډیر باتد بیره دی، کیدای شي زغره یې اغوستې وي او راغلی وي. کوتوال هغه د لویدو په حال کې لیدلی او ترې راغلی.
: زما هدایت دا ؤ چې زر تر زره په کښتیو کې بلې غاړې ته ځانونه ورسوی او د نتیجې انتظار مه کوی.
مهلب وویل : هغه بیا له امن نه په ډك ښار کې اور بل کړی دی، زه به یو ځل بیا مغلو ته داړ ورکوم او زما په گومان به د دوی بیا غوښتنه دا وی چې څوك د دوی پر خلاف بلوا وی جوړوی دوی ته یې وسپاری.
د جیل څارن وویل : له دې پرته موږ ته بله لاره نشته، ظاهر که فرصت ترلاسه کړ نو موږ ته به گوزار راکړي.
د ښار ناظم وویل : مگر زموږ لخوا د زرتر زره اقدام پرخلاف به اولس راوپاریږي. او د اولس جوش او احساسات چې وگوری نو خلیفه به هم د سمدستي اقدام کولو اجازه را نه کړي، نن په وینا کې ده اعلان وکړ چې له بغداده درومی،

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

که هغه ربښتیا هم ولاړ نو خبره به پخپله سره شي. او که هغه دلته د پاتی کیدو هڅه وکړه نو د علماو یوه لویه ډله موږ د هغه پرخلاف تیاره کړی ده چی د هغوی پیروان به دوی ته د فعالیت اجازه نه ورکوی.

نن د هغه خبری له اټکل نه لری وی، که نه موږ به په غونډه کی د ګډوډی جوړولو لپاره خلك ور استولی وو، د راتلونکی لپاره به زه دا بندوبست وکړم چی د هغه د رتلو لپاره په هره څلور لاری او جومات کی علما موجود وی.

تر سبا پوری به لږ تر لږه د یو نیم سل علماؤ لخوا دا فتوی صادره شی چی هغه غواړی خلك بغاوت وکړی.

ناڅاپه طاهر ایستلی توره دننه ورننوت او ویی ویل : تاته به د غلطی فتوی د صادرولو اړتیا پاتی نشی، د مهلب له لاسه د شرابو جام ولوید او ښکته پری راغله. قشمور زر راپورته شو د توری موټی ته یی لاس ور اوږد کړ خو طاهر د بربنډا په څیر د خپلی توری څوکه د هغه په سینه ورکیښوده او ویی ویل : کښینه! قشمور له غوسې نه شونډې وچیچلې او کښیناست.

مهلب راسنبال شو ویی ویل : ته دلته په څه نیت راغلی یی؟

طاهر ځواب ورکړ : ته له ډیری مودی په ما پسی سرګردانه وی، او ما له بغداده د ټلو نه مخکی له تا سره څو خبری غوښتی.

: مګر تاته معلومه نه ده چی زما د غږ په اوریدو به دلته پنځوس تنه پهره داران راټول شی.

طاهر په داډ ځواب ورکړ : پنځوس نه پنځه څلویښت! پنځو تنو د سیند په غاړه ارګمی ایستل، هغوی زموږ په ولکه کی دی، که تا نورو ته غږ وکړ نو دا به ستا وروستی غږ وی.

له عبدالملك سره پنځه تنه نور ځوانان هم توره ایستلی کوټی ته ورننوتل.

طاهر وویل : دننه ډیرو خلکو ته ضرورت نشته، بهر ته پام کوی.

د عبدالملك په اشاره دوه تنه ځوانان بیرته بهر ته ووتل، او پاتی دری نور د نهار د ناظم، د جیل څارن او قشمور په سر ودریدل.

طاهر وویل : جګ شی!

: مهلب چی له ویری لړزیده: ته څه غواړی؟

طاهر ځواب ورکړ : ما درته وویل چی څو خبری درسره لرم.

: ستا هری غوښتنی منلو ته چمتو یم، ووایه څه غواړی؟!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: یوازې دا چې تول له موږ سره ولاړ شي.
: چیرته ؟
: چیرته مو چې بیایو.
: که له تلو انکار وکړو نو!
: بیا به له مجبوری نه له توری کار واخلم، ته یې په تیغ لاس ووهه!
طاهر دا وویل او د توری څوکه یې د هغه په سینه ورچوخ کره.
: نه، نه د خدای «ج» په خاطر په ما رحم وکړه، زه وعده کوم چې بغداد به پریږدم او چیرته به ولاړ شم.
: زما ستا پر وعدو باور نشته، ځکه خو زه تا له ځانه سره بیایم.
: چیرته؟
: له بغداده لرې داسې ځای ته چې ته بیا بیرته دلته تری رانشي.
: ته دا وعده وکړه چې ما به نه وژنې!
طاهر وویل : که زه وعده وکړم نو ستا به باور شي؟
: زه پوهیږم چې ته په دروغو وعده نشي کولی.
عبدالملك وویل : د بغداد د مناظرو په ډیر اوریدلو اوس په بحث روږدی شوی دی، زه د ده په چاره پوهیږم.
عبدالملك طاهر یوې خواته کړ، د مهلب په ورمیږ یې توره ورکیښوده او وی ویل : جګیږه که...!
مهلب په بنده بنده لهجه وویل : د خدای «ج» په خاطر په ما رحم وکړه زه ځم.
: ورو غوړیږه! عبدالملك پټکه پرې وکړه.
قشمور بیا توری ته د لاس ور اوږدولو هڅه وکړه خو طاهر ګړندي ور وړاندې شو د هغه په ګیډه یې توره کیښوده او ملګری یې له هغه نه توره واخسته.
قشمور وویل : توریالي داسې نه کوي چې یو څوك بې وسلې کړي او بیا پرې حمله کوي.
طاهر وویل : ته داړه اوسه تاته به د توری چلولو د کمال ښودلو فرصت هم برابر شي.
: که ته دا وعده کوې نو زه چمتو یم چې درسره ولاړ شم.
: زه وعده کوم او زه دا ژمنه هم کوم چې ستا د توری په مقابله کې به زموږ له لوری یوازې یوه توره وي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

قشمور وویل : درځی!

طاهر د ښار ناظم او د جیل څارونکی ته وکتل ویی ویل: جګ شی تاسو ته هم ضرورت دی.

*****

(۲)

مهلب او د هغه ملګرو په خپلو پښتیو د تورو تیری څوکی احساس کړی او له کوټی نه راووتل، د طاهر نورو اته، لسو تنو هغوی راګیر کړل، د سیند پر غاړه دوی کښتی ولاړی وی، د طاهر ملګرو د مهلب د چکر د ټولو کښتیو پری شلولی او په سیند کی یی لاهو کړی وی، هغه پنځه تنه پهره داران هم چی دوی په نیم خوبی حالت کی نیولی وو لاسونه او پښی یی په پړیو تړلی پراته وو.

طاهر مهلب ته په کښتی کی د سپرېدو اشاره وکړه، او هغه دده تر اشاره زیات د عبدالملك د توری په څوکه مجبور شو چی په کښتی کی سپور شی.

قشمور، د جیل څارونکی او د ښار ناظم هم ورپسی په کښتی کی سپاره شول.

د طاهر اته تنه ملګری په یوه ځانګړی کښتی کی او نور اوه تنه په پړیو تړل شویو کسانو سره یوځای په دوهمه کښتی کی سپاره شول.

لږ څنډ وروسته کښتی د سیند په منځ کی د څپو له بهیر سره وخوځیدی.

مهلب څو ځلی په ډیره عاجزی پوښتنه وکړه : تاسو موږ چیرته بیایی!

عبدالملك هر ځل دا ځواب ورکاوه : چورته‌مه وهه ستا منزل ډیر لنډ دی.

د آبادو غاړو نه نږدی اته میله لری طاهر په کښتی کی له پرتو ډېرونه یوه راپورته کړه مهلب او ملګرو ته یی وروښودله ویی ویل : تاسو پوهیږی چی دغه ډېری د څه لپاره په کاریږی؟

مهلب په ژړاشو ویی ویل : نه، نه دا ظلم دی د خدای «ج» په خاطر په ما ورحمیږی!

طاهر قشمور ته وکتل : څنګه جنابه ته وایه! ایا دا پوښتنه ظلم دی چی د سیند پر غاړه پرتی ډېری د څه لپاره په کاریږی؟

: زه په دی مطلب ونه پوهیدم.

عبدالملك‌وویل : دی ساده سړی دی، دغسی پوښتنی مه تری کوه.

قشمور له غوسی نه ولړزیده ویی ویل : تا له ما سره د توریالیو په څیر د مقابلی وعده کړی وه؟

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر وویل : زما په زړه کی له غیرتیانو سره عزت شته زه خپل ملګری ته نصیحت کوم چی له تا سره ګستاخی نه کوی، همدغسی له تانه هیله لرم چې د بې غیرتو مرسته به نه کوی، زه له تانه څو پوښتنی کوم، نه بلکی تا قاضی کوم او خپله دعوه درته وړاندی کوم.

قشمور وویل : مګر زه یوازی سرتیری یم.

: زما دعوه ډیره جنجالی نه ده، یو محل یوه سړی زما پر ملا ډېره ترلی وه او سیند ته یی غورځولی وم، که هغه سړی په لاس راشی زه څه سزا ورکړم؟

قشمور : که دی وموند نو همدغسی سلوك ورسره کولی شی!

طاهر : زماله یوه زړور سرتیری نه د همدغه ځواب تمه وه، د جیل د څارن تر ملا ډبره وتړی!

دطاهر دری ملګرو هغه په زور پرمخی څملاوه، هغه چی د څه مزاحمت هڅه وکړه عبدالملك د توری څوکه پر ورمیږ ورکیښوده ویی ویل : خبردار! که لږ وخوځیدی حلالوم دی.

کله چی د هغه تر ملا ډبره تړل کیدله نو مهلب جګ شو او په سیند کی یی د توپ وهلو هڅه وکړه خو طاهر په کیڼ لاس د هغه په ښی تندی د سوك وار وکړ او په کښتۍ کی یی راوغورځاوه، د ښار ناظم هم د جګیدو هڅه وکړه خو د طاهر یوه ملګری له شانه د هغه په غاړه کی پړی ورواچاوه او په کښتۍ کی یی راوغورځاوه.

لږ څند وروسته د ښار د ناظم او مهلب پر ملا هم ډبری وتړل شوی.

مهلب د عبدالملك د ګواښونو پرواونه کړه، په چیغو یی وویل : زما ډېره له دوی دواړونه درنه ده، دوی له مانه ښه لامبوزن دی، د خدای «ج» په خاطر ما پریږدی. زه تاسو ته یو لك اشرفی درکولو ته چمتو یم.

طاهر وویل : نه، نه، نژدی د نیمی اسلامی نړی د تباهی لپاره دا بدله ډیره لږ ده.

: زه دوه لکه درکوم پړی می پرېدی.

طاهر : مګر پردی خو د خوارزم یو ویجاړ شوی ښار هم بیرته نشو آبادولی.

: زه پنځه لکه اشرفی درکوم، تر دی زیاتی له ماسره نشته.

: مګر ستا پلار ډیر غریب سړی و، تا دا دومره دولت له کومه کړ؟ زما په ګومان ته د ځان ژغورلو لپاره دروغ وایی!

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

: نه په خدای «ج» سوګند دروغ نه وایم، زما سره پنځه لکه اشرفی او د همدومره بیی جواهرات هم دی، ما پریږدی زه د دی تولو ورکولو ته چمتو یم.
: د دی مطلب دا دی چی تا د بغداد له خلکو نه رشوت اخستی دی؟
: نه، په خدای «ج» سوګند ما رشوت نه دی اخستی.
: نو دا مال دی له کومه کړی؟
: ماله مغلو نه اخستی دی!
: تر کومه چی ماته معلومه ده مغلو یوازی یوه سړی ته زیات مال ورکړی ؤ، او هغه، هغه څوك ؤ چی چنګیز خان ته یی پر خوارزم د حملي په صورت کی د خلیفه د بی طرفی ضمانت ورکړی ؤ، چی وحید الدین یی بندی او بیا یی په زهرو وواژه، چی صدر اعظم یی وواژه او خلیفه مستنصر ته د مغلو د دوستی له پېغام سره راغلي ؤ.

مهلب وویل : زه خپلي تولی غلطی،منم او اعتراف پرې کوم خو د خدای «ج» په خاطر ما وبخښی زما په مرګ تاسو ته هیڅ ګټه نه رسیږی.

طاهر ځواب ورکړ : زه پوهیږم چی ستا پر مرګ سربېره چی پر بغداد کومه تباهی راتلونکی ده، هغه به راځی، په بغداد کی د منافقانو او خاینانو شمیر ستا د سر له ویښتو هم زیات دی، خو د بغداد د تباهی د سببونو له برابرولو وروسته به د مغلو نه د انعام اخستونکی ته نه بل څوك وی، تا مغلو ته د بغداد دروازی خلاصی کړی، خو د دوی د تورو په سیوری کی به پر مسلمانانو حکومت کوونکی غدار ستا له کورنی ځخه نه له کومی بلی کورنی څخه وی.

د بهار ناظم وویل : تا ته د زهرو په درکولو او په سیند کی دوبولو په دسیسه کی زما هیڅ لاس نشته.

طاهر وویل : نو تاته څنګه معلومه شوه چی له ماسره داسی پیښه شوی وه؟
: ماته د جیل څارن وویل!

د جیل څارن وویل : بی غیرته کیږه مه په دی دنیا به له ما پرته ستا زړه څه ور ولګیږی؟

طاهر وویل : اوس ته دا پریکړه وکړه چی پخپله به په سیند کی ځان ورغورځول خوښوي یا موږ تاسو ترلاس او پښونیسو او سیند ته مو وغورځوو؟

د جیل څارن وویل : که له موږ سره احسان کوی نو داسی به ښه وی چی موږ یو ځای سیند ته واچوی.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر وویل : ماته منظوره ده، زه په وروستیو شیبو کی له تاسو سره څه زیاتی کول نه غواړم، او دا دبری له هغو دبرو نه په وزن کی زیاتی نه دی چی ما یی بوج واخست او له سینده پوری وتم.

د ښار ناظم وویل : مگر زموږ لامبو نه ده زده.

: نو په دی صورت کی به موږ په زور تاسو سیند ته ور غورځوو! عبدالملکه لومړی د مهلب نوبت دی.

د جیل څارن خپلو ملگرو ته وویل : که یو یو په اوبو کی ورغورځول شوو نو ستاسو دوبیدل حتمی دی.

که یوځای ور پریوتو نو زه ستاسو سره د ملاتړ ژمنه کوم، دا دبره دیره معمولی ده، زه تر دی له دروند بوج سره له سینده پوری وتلی شم.

طاهر او د هغه ملگری د جیل د څارن پردی ایثار حیران شول، ځکه چی په بدنی لحاظ هغه له خپلو ملگرونه کمزوری او دنگر ؤ.

بیا هم هغوی داده وو چی له دومره بوج سره هیڅوک هم څنډی ته نشوای رسیدلای.

د جیل څارن وویل : تاسو موږ ته د یو ځای کوزیدو اجازه راکوی؟

طاهر : زموږ پردی هیڅ غرض نشته.

د جیل څارن جگ شو د کښتی پر څنډه ودرید او ویی ویل : زه ځم که ستاسو زما مرستی ته اړتیا وی راپسی راځئ که نه نو زه به په تاسو پسی شاته راونه گورم.

ناظم او مهلب هم چټك پورته شول د هغه ترڅنگ ودریدل د جیل څارن لاسونه وغځول ویی ویل : خپل ورمیږونه زما بغل ته راکړی زه به تاسو له گردابه راوباسم وروسته بیا ستاسو د خپل قسمت خبره ده.

دوبیدونکی د یوی خځلی تکیه هم غنیمت گنی مهلب او ناظم هم خپل تقدیر د جیل څارن ته وسپاره، عبدالملک د طاهر په غوږ کی وویل : د ده بلکل لامبو نه ده زده، زه دی له هغه وخته را په دی خوا پیژنم چی په پوځ کی ؤ.

طاهر وویل : ماته معلومه ده، یو لامبوزن دومره احمق نشی کیدای.

دری واړه تر لږ ځنډه د کښتی پر څنډه زړه نازړه ولاړ وو، بالاخره د طاهر ملگرو په تورو هغوی مجبور کړل چی په سیند کی ځانونه وروغورځوی.

: ناظم او مهلب دواړو په گډه چیغی کړی: موږ پریږده، غداره ستا لامبو نه ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

زده، موږ هم درسره دوبوی، خاینه، فریبکاره، دروغجنه، مکاره موږ خوشې کړه!
خو د چیل ځارن هغوی کلك نیولي وو او ویل یې : موږ... په ژوند او مرگ... له یو بل سره... د ملگرۍ... ژمنې کړې وې...
او بیا هغوی څو ځلې د دوبیدو او راښکاریدو نه وروسته په اوبو کې ورك شول.

په دې موده کې د قشمور پر سر دوه توره ایستلي ځوانان ولاړ وو قشمور چې طاهر او عبدالملك ولیدل چې ده ته یې پام وو واوښت ویې ویل :
تاسو ماته د یوه سرتیري په مرگ د مړینې وعده راکړې وه، اوس مو اراده څه ده؟

طاهر ځواب ورکړ : موږ به ستا هیله پوره کړو.
تا دا وعده هم کړې وه چې زما مقابله به یوازې له یوه سړي سره وي.
: موږ پر خپله وعده ولاړ یو.

* * * * *

(۳)

د نیمې شپې سپوږمۍ راپورته شو، دواړه کښتنۍ پر څنډو ولگیدې، طاهر خپلو دوو ملگرو ته په بله کښتۍ کې پر پنځو تنو اسیرانو د پهرې لپاره امر وکړ او د ده نور ملگري د ده د لارښوونې سره سم له کښتۍ نه ښکته شول، د اوبو او څنډې ترمنځ په یوه وړوکې تاپو ودریدل ، تر دې وروسته قشمور عبدالملك او طاهر د تورو په سیوري کې د کښتۍ نه راښکته کړ او چې کله د دوی ملگري تر قشمور راچاپیر شول نو طاهر قشمور ته د توري ورکولو حکم وکړ.
عبدالملك د طاهر په غوږ کې وویل : پر غشیو د تپې کیدو نه وروسته ستا ډیره وینه وبهیده، ځکه خو دې مقابلې ته ماته اجازه راکړه.
طاهر ځواب ورکړ : د صفیې د شهادت نه وروسته ما یوه ژمنه کړې وه، زه هغه پوره کول غواړم، ته زما په باب چورت مه وهه زه بالکل روغ یم.
عبدالملك ډیر ټینگار وکړ او چې کله د دوی بحث زور واخست او غږونه یې اوچت شول او په لوړ غږ یې د یو بل د قانع کولو هڅه کوله قشمور وویل:
زما د مقابلې لپاره باید داسې سړي مخې ته راغلي وای چې زما سیال وای، له بده بخته په تاسو کې یو هم زما سره په مرتبه کې برابر نه یاست. بیا هم زه طاهر غوره بولم.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاهر عبدالملك يوى خواته ديكه كړ توره يې له تيكي راوويستله او ويې ويل : تيار يې؟!
قشمور توره وخوځوله او په داډ يې ځواب ورکړ:
زه تيار يم.
د شپې په تياره كې د تورو شرنګهار پورته شو، له لږ ځنډ توندو حملو وروسته قشمور مات شو او شاته ولاړ.
طاهر ورېل په اوبو كې د ووكوزيدو په اراده شاته د تلو هڅه مه كوه، ما تاته د توريالېو په څېر د مقابلې وعده دركړې وه د تښتېدو د فرصت وعده مې نه وه كړې.
قشمور ويل : نو ستا په خيال زما لپاره له مرګه پرته بله سزا نشته!
طاهر وويل : اوس دې پر خپل مرګ باور راغی؟
: هوكې زه داسې احساسوم چې ستا د تېښتې په اړه زما اټكل غلط ؤ، ما اشتباه وكړه چې د عبدالملك پرځاى مې ته مقابلې ته غوره كړې.
ته د دې غلطۍ جبران كولى شې.
: څه ډول؟
: وسله وغورځوه.
هغه چې طاهر لږ بې پروا او غافل وليد ناڅاپه يې توپ كړ او پر طاهر يې پرلپسې ګوزارونه وكړل، يو ځل خو يې توره په يوه شڼ د طاهر د ككرى سره نژدې تيره شوه، طاهر تېښ شو ځان يې وساته او بيا يې ناڅاپه پر هغه نيغ وار وكړ، قشمور تاو راتاو شو او په ځمكه راپرېوت، توره د هغه تر خيټه بوته ختلې وه.
طاهر ورتېښ شو د هغه په لمن يې توره پاكه كړه عبدالملك ته يې وكتل او ويې ويل : كه ده توبه كړې واى نو خامخا به مې پرېښې ؤ، خو ده غوښتل ما په خبرو راولي او فكر يې كاوه چې زه به بې پروا شوى يم.
عبدالملك وويل : راځه چې نوره ناوخته كيږي، زما په خيال خو دواړه كښتۍ بايد سيند ته ورتيل وهو، بنديان به هم پكې پرېږدو تر سهاره به دا كښتۍ ډېرې لرې تللې وي او تر څو څوك بنديان را وباسي او د دوى كيسه اورى موږ به ډير لرې تللي وو.
طاهر وپوښتل : زموږ آسونه له دې ځايه څومره لرې دي؟
عبدالملك ځواب وركړ : نژدې نيم ميل لرې به وي.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

*****

(٤)

د عبدالملك د هدایاتو سره سم له بغداده د هغه څو دوستان یوه‌ورځ وړاندې دې سرای ته را رسیدلی وو چې ده پکې د خوارزم شاه یو نیم سل تنه سر تیري تم کړي وو، د عبدالملك میرمن او دوه بچیان چې یو اته کلن هلك او بله یې پنځه کلنه لور وه دې سرای ته را رسیدلي وو.

دریمه ورځ ماښام مهال عبدالملك او طاهر هم له شلو تنو سره ور ورسیدل او څلورمه ورځ سهار وختي قافله د هندوستان په لور وخوځیده.

څو ورځې وروسته چې کله دوی له وړوکو وړوکو غونډیو نه تیریدل طاهر په یوه لوړه غونډۍ ودرید او د شمال لوړو غرونو ته یې وکتل، هغه په تصور کې د یوه خوړ په غاړه د ډېرو هغه ځلی لیده چې صفیه ترې لاندې په ابدي خوب ویده وه، عبدالملك لږ څنډ اس ودراوه او د هغه انتظار یې کاوه او بالاخره یې ورته وویل:

طاهره په څه چورتونو کې ډوب یې؟!

طاهر تکان وخوړ هغه ته یې وکتل، په سترګو کې یې اوښکې ځلیدلې.

عبدالملك په غمجنه لهجه وویل : راځه قافله لرې ولاړه.

طاهر اس ته پونده ورکړه ویې ویل : عبدالملکه! زه په دې فکرونو کې یم چې د بغداد په باب زموږ دومره مایوسي خو به اشتباه نه وي؟

عبدالملك ځواب ورکړ: نه! زما په ګومان موږ دا لویه غلطي وکړه چې د بغداد له خلکو نه مو لویه توقع درلوده.

: آیا دا امکان لرې چې هغه ښار چې صفیه غونډې نجونې پکې زیږیدلې د تل لپاره ورك شي؟

: په کوم ښار کې چې د مهلب غونډې په زړګونو انسانان وي، هغه له تباهي نه هیڅوك نشي ساتلی، صفیې خو د داسې ښار په خاوره کې ښخیدل هم ونه منل چې د خدای «ج» قهر پرې راتلونکی دی.

: عبدالملکه ! موږ خو به له خپل مسئولیت څخه تښتو نه؟

: نه، موږ هلته روان یو چې خپل فرض مو ورغواړي، زما باور دی چې په هندوستان کې پاتې شو موږ به د قوم سهې خدمت وکړای شو، سلطان التمش زموږ تورو ته اړتیا لرې، په بغداد کې موږ خپل فرض پوره کړی دی، کومو خلکو چې د ځان وژنې اراده کړې وي هغه هیڅوك نشي ژغورلی، کله چې یو داسې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اولس چی په توپان کی یې د دوبیدو اراده کړې وه د نوح علیه السلام غوندی د لوړ مقام خاوند پیغمبرونه ژغورلای شو نو موږ څوك یو؟

موږ د بغداد خلکو ته د دوی په لار کی خطرناکی کندی ور وښودلې، خو هغوی په پټو سترګو په تګ ټینګار کوی نو په دی کی نور زموږ څه قصور دی؟

د خوارزم ښارونه د دوی تر سترګو لاندی یو یو تباه شو، خو د تقدیر له لوری په وار وار د دوی پر ګواښلو برسیره هغوی عبرت وا نه خست.

د بغداد خلك د ذلت هغه وروستی تل ته کوز شوی دی چی له هغه ځایه یی بیرته راپورته کول د کوم انسان د وس خبره نه ده، د کوم کلی چی په هرو پنځو تنو کی یو غدار وی هغه له تباهی نه څوك ژغورلی شی؟

د یوه اولس د تباهی لپاره د مهلب په څیر یو سړی بس دی، په بغداد کی خو په زرګونو مهلبان شته.

طاهر ورېل: د بغداد د تباهی نخښی به د مستعصم پر تخت کیناستلو سره رابری شی، ما اوریدلی دی چی د هغه له شرابو او د ښځو له نڅا او سرود پرته هیڅ نور زړه نه غواړی، زما په نظر خو د بغداد د تباهی لپاره همدا کافی ده چی په داسی سړی د خلیفه نوم پوری شی.

هغه چی کوم څوك وزیر وټاکی خامخا به تر مهلب زیات چالاك وی.

*****

(۵)

طاهر او عبدالملك د التمش د پوځ غوره جنرالان بلل کیدل، د جلال الدین خوارزم شاه په اړه چاته معلومات نه ؤ چی چیرته دی، مغلو په هغه پسی آذربایجان، ارمنیا، او قفقاز لویشت په لویشت ولټول هغوی څو ځلی د هغه د مرګ اعلان وکړ خو نړیوالو دا نه منله.

وخت تیریده، طاهر د عزت او شهرت وروستی پوړی ته رسیدلی ؤ، په نړی کی هیڅ داسی نعمت نه ؤ چی ده نه ؤ ترلاسه کړی، د ثریا مینی د ده د کور د ماحول جنت نظیره کولو لپاره بس ؤ.

په بودا توب کی د ده دری زامنو په توره چلولو کی نومونه ایستلی وو، د ثریا ورور اسماعیل په سوداګری کی نوم ګټلی ؤ، د عبدالملك کور د طاهر د کور ترڅنګ ؤ او د هغه بچیان هم په لوړو منصبونو ټاکل شوی وو، مبارك او د طاهر نورو ملګرو هم ښه اسوده ژوند درلود.

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ډیلی کی په زرګونو افراد داسی وو چی د طاهر په ژوند یی رشك کاوه، خو طاهر تل یوی اندیښنی ځوراوه، او هغه د بغداد یادو، د ماضی ګردونو د هغه له سترګو بغداد پټ نه کړای شو.

په ډیلی کی یی پنځلس کاله په پوځ او حکومت کی له تیرولو وروسته پاتی ژوند د اصلاح او تبلیغ لپاره وقف کړ او عبدالملك په هر ډګر له هغه سره د ملاتړ اراده کړی وه، د هندوستان نا مسلمانو خلکو ته د دین له تبلیغ وروسته به دوی یو ډول روحی آرامی احساسوله، خو چی کله به په کوم مجلس او یا غونډه کی د خبرو په وخت کی طاهر ته بغداد وریاد شو نو ده به زر خبری پای ته ورسولی او یوی ګوښی ته به ځانګړی شو او په فکرونو کی به ډوب شو.

هغه به په وار وار په خپل زړه کی ویل : کاشکی ما دا ښار له تباهی نه ژغورلی شوای!

هغه به ځان ګواښه، عبدالملك به راغی تسلی به یی ورکوله او ویل به یی : طاهره! ستا په سبب په هندوستان کی څو زره تنو کلمه ویلی ده او تر اوسه په ملیونونو انسانانو ته د خدای «ج» د پیغام رسولو اړتیا ده، اوس د بغداد په اړه فکر کول هیڅ ګټه نه لری، د بغداد ځمکه شاړه وه، ځکه خو هلته د نیکی تخم رازرغون نکړای شو.

د هندوستان ځمکه حاصل ورکوونکی ده، دلته موږ ته د خپل زحمت ثمر لاس ته راځی.

طاهر به وویل : ته سهی وایی او بیا به جګ شو او خپل کار ته به روان شو.

*****

(٦)

اته ویشت کاله تیر شول، په دی اته ویشتو کلونو کی زمانی ډیر اړخونه بدل کړل، په ایران کی د چنګیز خان لمسی هلاکو خان واکمن ؤ او په بغداد کی د مستعصم د خلاقت دریم کال ؤ.

مغلو پر بغداد د حملو تیاری کاوه، د خلیفه وزیر ابن علقمی له مغلو سره جوړ جاړی کړی ؤ خلیفه ته یی مشوره ورکړه چی د علم او روحانیت په دی مرکز کی د دری لکه سرتیرو څه اړتیا ده، دا پر خزانه یو بی ضرورته بار دی، ځکه خو په بغداد کی له څو زره سرتیرو پرته نورو سرتیرو ته د تل لپاره رخصت ورکړای شو، نوری ته د قوم لویانو او د دین د علماؤ دا حالت ؤ چی د هغوی مناظرو پای ؤ

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د شیعه او سنی بحث نور د بشپړی خپلمنځی جګړی حالت غوره کړی و.

د ښار په امیرانو کی د حکومت د تنخواه خورو پرځای له مغلو سره د خپل ضمیر او د اولس د عزت د بیی ترلاسه کوونکو شمیر څو چنده زیات ؤ.

د خلیفه په لاس کی د شرابو جام ؤ او د هغه د تخت په مخکی مېنځو نڅا کوله، چی یو قاصد راغی خبر یی راوړ چی هلاکو خان بغداد ته را نژدی شوی دی، د خلیفه له لاسه د شرابو پیاله ولویده او د هغه پر سپینه چپنه یی څاڅکی ولویدل، هلاکو خان د تالندی او بریښنا په څیر رانازل شو او بغداد هغه تباهی ولیدی چی د بابل او نینوا ورانی یی په مخکی هیڅ وی.

له شلو لکو انسانانو څخه یوازی څلور لکه تنه پدی وتوانیدل چی وتښتی، د دجلی اوبه د وینو له زوره سری شوی د کتابتونونو، کوروتواو مدرسو د اور لمبو له اسمان سره خبری کولی.

د ښار هغه تجربه کار مناظره کوونکی چی له کلونو یی یو پر بل د کفر فتواوی ورکولی، هغه امیران او علماء چی د کلونو کلونو خیانت انعام یی ترلاسه کول غوښتل او هغه خلیفه چی پر تخت کیناست او د خدای «ج» پر دین یی ملندی وهلی، له لویو لویو او ګرانبیه سوغاتونو سره د هلاکو خان خدمت ته حاضر شول خو د یوه هم ژوندی بیرته راستنیدل نصیب نه شول.

د عباسی خلافت وروستی د سترګو تور یی د وژلو پرځای په لیمڅی کی ونیچه او د فیل پښو ته یی وغورځاوه او چی کله هلاکو خان ته دا شک پیدا شو چی ځینی خلک د ده د توری له دم او د اور له لمبو نه غلی شوی دی او د کوروونو په تل خونو کی پټ دی نو هغه د سیند بند ونړاوه چی د هلاکو خان له بیرته ستنیدو وروسته په بغداد کی له سپیو او کارغانو پرته نور څه ژوندی پاتی نه وو، بغداد د ماضی داستان شوی ؤ او د بغداد اولس خپل کړلی ریبل.

پای

د ۱۳۷۷ د وری (حمل) ۲۹مه

الفاروق بلډنګ د سهار ورځپانی دفتر

رحیم الله «د تراب»

Scanned by CamScanner

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library